REVISTA ELECTRONICĂ Nr.1, luna Iunie 2019

a Școlii Gimnaziale „I.D.Sîrbu” Petrila, județul Hunedoara

„Tradiții și obiceiuri în cultura românească – mijloace de păstrare și valorificare”

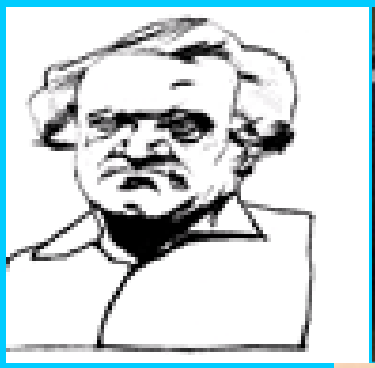

activitate în cadrul

Festivalului Național „Interculturalitate şi Spiritualitate”

ediția a VIII-a - Petrila, 15 aprilie 2019

ISSN 2668-6333,
ISSN-L 2668-6333

REVISTĂ ELECTRONICĂ A CADRELOR DIDACTICE DIN ROMÂNIA,
COLABORATOARE ÎN PROIECTUL REGIONAL
Festival ,,Interculturalitate și Spiritualitate" ediția a VIII-a, cuprinsă în CAER / 2019 la poziția 1294

COLECTIVUL REDACŢIONAL:

REDACTORI ŞEFI (COORDONATORI EDITORIALI):

Profesor **Zorilă Coculeana**-director
Profesor **Ștefan Natalia** –director adjunct
Profesor **Dobre Marinela**
Profesor **Meraru Maria-Marcela**
Profesor **Olah Ionela Cosmina**
Profesor **Bălășoiu Catinca**
Profesor doctor **Ștefănie Maria** - inspector şcolar general
Profesor **Berbeceanu Gabriela**- inspector şcolar educaţie timpurie
Profesor **Almășan Adriana**–director CCD

REDACTORI (COORDONATORI / COLABORATORI):

Școala Gimnazială "I. D. Sîrbu", Petrila, Hunedoara
Profesor Preda Maria
Profesor Marcuș Anca Simona
Profesor Herțeg Liliana
Profesor Dan Ionela
Profesor Costache Cristina
Profesor Bîrluț Elena
Profesor Miu Carmen
Profesor Gheban Liliana
Profesor Bolog Rodica

Grădiniţa PP.Nr.3, Petroşani, Hunedoara
Profesor **Muntean Lucica Dina**
Profesor **Durlă Maria-Mirela**
Profesor **Epure Mariana**
Profesor **Rebegea Renata**
Profesor **Bakoş Carmen**

Colegiul Tehnic "Dimitrie Leonida" Petroșani
Profesor Cercel Ana Maria
Profesor Popa Mihaela

ISSN 2668-6333,
ISSN-L 2668-6333

„TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ – MIJLOACE DE PĂSTRARE ȘI VALORIFICARE” / *Nr.1/iunie 2019*

REVISTĂ ELECTRONICĂ A CADRELOR DIDACTICE DIN ROMÂNIA, COLABORATOARE ÎN PROIECTUL REGIONAL

Festival „Interculturalitate și Spiritualitate” ediția a VIII-a, cuprinsă în CAER / 2019 la poziția 1294

ARGUMENT

Folclorul, averea cea mai de preţ a oricărei culturi, este amprenta popoarelor de pretutindeni iar noi avem datoria de a nu lăsa timpul şi preocupările lumii moderne să ne determine să-l dăm uitării. Prin activităţile desfăşurate în familie, la şcoală, prin activităţile şcolare şi extraşcolare urmărim ca elevii să îndrăgească limba pe care o vorbesc, obiceiurile şi tradiţiile ţării în care s-au născut. Sunt zone în țara noastră minunată în care tradițiile transmise s-au sedimentat prin obiceiuri prețioase, din moși strămoși, regăsindu-se în practica zilelor noastre. Astfel, cadrele didactice din sistemul preuniversitar au fost și sunt constant preocupate ca și prin participarea lor, cât și a elevilor la simpozioane și concursuri de gen, să împlinească scopul de a păstra şi promova cultura tradiţională prin diverse activităţi didactice.

Prof. Meraru Maria-Marcela, Școala Gimnazială „I.D.Sîrbu”Petrila

OBICEIURI ȘI TRADIȚII DE PESTE AN, TRĂITE ÎN ȚARA HAȚEGULUI

Prof. Alb Liliana-Maria, Colegiul Economic „Hermes” Petroșani

Într-o societate actuală puternic modernizată, informatizată și computerizată, unde fenomenul globalizării și al uniformizării lumii contemporane ne sufocă treptat, reînvierea și păstrarea obiceiurilor și tradițiilor populare moștenite de la străbunii noștri sunt o adevărată gură de oxigen, care ne ajută să ne întoarcem la natură, la originile noastre populare, tradiționale și bineînțeles la Dumnezeu.

M-am născut și am copilărit la începutul deceniului opt al secolului XX, într-un sat frumos din Țara Hațegului. Anii din copilărie au fost o filă de poveste, petrecută într-un adevărat colț de rai, cu relief și locuri minunate, cu oameni primitori și cu suflet curat, cu familia mea frumoasă, care respecta cu sfințenie obiceiurile și tradițiile de peste an pe care le-au cunoscut și trăit de la părinții și străbunii lor.

Satul Băiești este situat în Depresiunea Hațeg, pe malul stâng al râului Strei, la 10 km distanță de orașul Hațeg și la 40 km distanță de Petroșani. Vatra satului se păstrează de peste opt secole pe același teritoriu, fiind menționat documentar din vremea cnezatelor și voivodatelor lui Litovoi. Moșia satului se întinde de o parte și de cealaltă a râului Strei, fiind un sat cu o populație numeroasă de-a lungul istoriei, oameni harnici care au știut să-și păstreze și să muncească pământul, „țara” sau suprafețele arabile, pășunile sau fânețele, menționate din timpuri străvechi în diferite documente istorice sau geografice.

Oricât de frumoase ar fi plaiurile, relieful, vatra sau moșia satului din punct de vedere fizic sau geografic, toate nu ar avea nici o strălucire dacă nu ar exista populația, sătenii sau resursele umane, care dau viață așa cum spune proverbul românesc: „omul sfințește locul cu sudoarea frunții nu cu busuiocul.”

Îmi amintesc cu mare drag și încerc să transmit mai departe obiceiurile și tradițiile pe care le-am învățat, trăit sau auzit ca legende de la oamenii mai în vârstă, într-o perioadă destul de întunecată și interzisă mai ales din punct de vedere religios, pe vremea dictaturii comuniste, înainte de 1989.

Dar istoria se schimbă, oamenii trec și vin, cultura spirituală a unui popor trebuie să reziste vremurilor mai ales prin credință, etnografie și folclor.

Obiceiurile poporului român sunt strâns legate de succesiunea anotimpurilor, care sunt o consecință a mișcării de revoluție a Pământului, de activitățile agricole sau pastorale, de naștere, de nuntă, de dispariția fizică a omului prin moarte, de credințele spirituale sau religioase.

Odată cu începerea anului calendaristic bisericesc la 1 septembrie, se explică și multe fenomene legate de natură sau activitățile pregătitoare ale populației pentru strânsul recoltei sau pregătirile de toamnă sau iarnă. După 14 septembrie la Înălțarea Sfintei Cruci, se spune din bătrâni că șerpii se ascund în pământ, fiindcă simt răcirea climei și apropierea anotimpului rece, iar la echinocțiu de toamnă 22-23 septembrie zilele încep să scadă, gospodarii fac pregătirile de toamnă, umplându-și cămările și pivnițele pentru a supraviețui iernii care se apropie.

Pentru strânsul recoltelor, viilor si a fructelor, sătenii organizau diferite forme de întrajutorare între rude sau vecini, un fel de „clacă", pentru a culege porumbul, cartofii sau strugurii. În acele vremuri existau în sat multe animale, dar specific pentru satul Băiești erau efectivele mari de bivolițe și gâștele. Fiecare familie avea 2-3 sau chiar 6 bivolițe pentru lapte sau tracțiune, ori aratul pământurilor.

Populația era destul de numeroasă, la fiecare casă erau cel puțin 5-6 persoane sau chiar mai multe, casele erau toate locuite, dar în prezent, dacă mai există 100-130 de persoane.

Legat de obiceiuri, când eram copii, toamna, după începerea școlilor, așteptam cu nerăbdare culesul viilor, pe Coastă, pe Ciocârlău, pe Măgură ori Lunca de Sus, fiecare familie își culegea via sau apelau la ajutorul rudelor, apoi transportau strugurii spre casă cu carele trase de bivolițe. Ajunși acasă, strugurii erau spălați și transformați în must dulce, care era pus în damigene din sticlă sau butoaie din lemn de dud sau stejar, în pivnițe și lăsat la fermentat, devenind un produs sigur și natural, care se consuma apoi pe tot parcursul anului. Era un fel de gospodărire familială, oamenii consumau doar ceea ce produceau: lapte, smântână, unt, carne de la păsări sau animale din gospodărie. Practic era o agricultură de subzistență, o agricultură tradițională, cu produse naturale și sănătoase.

În Postul Nașterii Domnului sau Postul Crăciunului, se consumau doar alimente vegetale, de post, iar pentru noi copiii, fasolea frecată și porumbul boabe, fiert și îndulcit cu puțin zahăr erau un mare deliciu, toate acestea se primeau de la gazdele care organizau șezători în sat, pentru tors, țesut, împletit ciorapi (călțuni) sau făcutul penelor de gâscă (transformarea acestora în fulgi), care erau apoi transformate în dune (dricăli), un fel de plăpumi destul de groase din fulgi de gâscă și perne foarte mari,care se aranjau deasupra patului, aveau fețele țesute în război și apoi erau manual brodate sau cusute cu diferite modele specifice Țării Hațegului. Odată cu începerea postului, la șezători, femeile, copiii și uneori bărbații care participau sau erau gazde, colindau, colinde foarte vechi care s-au păstrat din strămoși:

„Sub cer roșu răsăritu
Doamne, dai Domnului Doamne
Greu e Domnul adormitu…" sau
„Merse Lina la fântână,
Daliana-i fată dalbă,
Cu cofițele pe mână,
Găsi apa tulburată
Și fântâna-nconjurată…"

În Ajunul de Crăciun ne adunam în grupuri mai mari sau mai mici și colindam prin tot satul, colinde străvechi, care s-au păstrat și mi-au rămas în suflet, iar acum suntem datori să le transmitem copiilor noștri pentru a le transmite mai departe prin viu grai urmașilor lor.

La Anul Nou se păstrau aceleași grupuri ca și la Crăciun, care colindam în tot satul cu Plugușorul. Primeam bănuți, iar la Crăciun, cozonac cu nucă, împletit, făcut special pentru colindători și copt în cuptorul de pâine pe vatră, înainte de Ajun și cârnați făcuți în casă de Ignat, pe 20 decembrie (zi specială pentru sacrificarea porcilor în gospodăriile țărănești din România).

La Bobotează mergeam la biserică pentru sfințirea apei, pe care o consumam apoi zece zile în fiecare dimineață după ce ne spălam pe față si ne rugam pentru sănătate, minte curată, răbdare și înțelepciune. O parte din apa sfințită era folosită pentru stropitul pomilor și a viei, a casei și a sălașurilor pentru animale. În ziua când preotul umbla prin sat cu Iordanul, în ajunul Bobotezei, fetele de măritat, furau busuioc din căldarea preotului, care era ținută de un diacon, fără a fi văzute, pe care și-l puneau seara sub pernă peste o oglindă, pentru a-si visa viitorul soț.

Sărbătorile de iarnă se încheiau cu Sfântul Ion, când se făcea mare bal în satul vecin la Ohaba de sub Piatră, la care se adunau fetele și feciorii din satele vecine.

La 2 februarie este sărbătorită după calendarul creștin ortodox, Întâmpinarea Domnului sau popular spus „Stretenia", zi în care se organizau târguri pentru animale, la Hațeg. Era locul de întâlnire ideal pentru cererea și oferta, de animale, produse agricole alimentare, textile și bunuri de uz gospodăresc.

La 24 februarie de sărbătorește Dragobetele sau popular spus „Cap de primăvară", când apăreau primii muguri sau mâțișori care vesteau apropiata reînvierea a naturii.

Cu șapte săptămâni înainte de Învierea Domnului se ține cel mai lung post de peste an, iar în prima sâmbătă din Postul Mare este Sâmbăta lui Toader. Femeile țineau cu strășnicie această sărbătoare, fiindcă era cunoscută legenda despre „caii lui Sântoader", care este legată de Dealul Bulzu, care străjuiește pe partea dreaptă cursul râului Strei în dreptul satului Băiești.

Se spune că:

„ În satul Băiești s-a făcut odată joc mare intr-o poiană din apropierea satului. Sfântul Toader avea doi feciori, nemaivăzut de frumoși, care erau jumătate om și jumătate cal.

Pe la miezul nopții cei doi feciori, care aveau cozile ascunse pe tureacul cizmelor au răpit două fete, cele mai frumoase surori, pentru a le duce tatălui lor care locuia într-o peșteră sub Dealul Bulzului. Feciorii au dus fetele în zbor până la peșteră. Însă unul dintre ei a scăpat o fată, iar pe locul unde a căzut și a murit s-a înălțat un stejar.

Auzind cele întâmplate mama celor două fete a plecat în căutarea acestora. Când a ajuns la peșteră a găsit-o și pe a doua fiică moartă. Din lacrimile vărsate de mamă după cele două fiice ale sale s-a făcut un pârâu cu apă cristalină, care curge și azi pe sub Stânca Bulzului."

Săptămâna Mare din Postul Paștelui era un prilej de bucurie, de purificare sufletească și trupească, se ținea post, se făcea curățenie generală, totul mirosea altfel, era curat, se vopseau cu var alb, locuințele, trunchiurile pomilor și pietrele din jurul mormintelor. Oamenii se pregăteau de o mare sărbătoare, Învierea Domnului Isus Hristos!

În seara de Joia Mare se făceau focuri pe dealurile mai înalte din jurul satelor, pentru a vesti apropiata sărbătoare a Învierii Domnului.

În vinerea Paștelui se vopseau ouă în foi de ceapă albă sau roșie, cu diferite modele de plante (trifoi, păpădie, pătrunjel, rostopască).

În prima zi de Paște, după ce se iese de la biserică, sătenii se adună în centrul satului să ciocnească ouă, se păstrează și astăzi obiceiul „Alergatului prescurii". Se aleg doi tineri feciori, care pornesc din două colțuri opuse ale satului să alerge unul spre altul, cine ajunge primul în mijlocul satului începe să mănânce o prescure primită de la preotul satului, păstrată de la începutul postului (bine uscată), iar când termină de mâncat întreaga prescure, cere să i se aducă o anumită cantitate de vin, pe care o va împărți apoi cu restul sătenilor adunați la evenimentul distractiv.

După Paște, odată cu reînvierea Domnului și reînvierea naturii se desfășoară în fiecare duminică, în Țara Hațegului, nedeile, manifestări folclorice și etnografice specifice fiecărui sat.

Nedeile sunt menționate încă din secolul al XVI-lea (1520) și chiar cu mult timp înainte, când apar primele documente scrise cu privire la existența unor sate din Țara Hațegului, între care menționăm: Clopotiva, Sântămărie Orlea, Mălăiești, Sălașul de Sus, Pui.

„În Țara Hațegului tot satul își are nedeia lui", după cum amintea Ion Conea în monografia sa sociologică din 1940: „Clopotiva – un sat din Hațeg."

Pentru săteni…. „Nedeea e mai luată în seamă decât Crăciunul, Paștile și Rusaliile. Nedeea e mai mult și decât Anul Nou. Nime în popor nu numără anii de la Anul Nou ci de la nedee, nime

nu dorește nimic mai cu foc, decât sosirea nedeii.” (Ovid Densușianu – „Graiul din Țara Hațegului”)

În Țara Hațegului, nedeeile sunt strâns legate de rotația ciclică a anotimpurilor, de primăvara până în luna august. În Duminica de nedee, care este o zi de mare sărbătoare pentru săteni, se pregătesc mâncăruri alese și prăjituri și sunt invitate la masă rudele și prietenii, apoi se merge la joc în sat, care se ține la Căminul cultural din satul respectiv. Se joacă și se cântă hațegane și jiene.

Nedeea satului Băiești se ține în prima duminică după Rusalii sau Duminica Mare.

Legat de activitățile pastorale tradiționale și de tanshumanță sunt specifice și strigăturile:

„Astă-vară am fost cioban,
Pe muntele din Vâlcan,
Felele mi-au spus ciocan
Și la vară, mă duc iar,
Să-mi zică și nicovală.”

„Streiule frumos mai ești,
Când treci pe lângă Băiești,
Treci de Bulz, de Ciocârlău
Și te duci din satul meu!”

Bibliografie:

Conea Ion – Clopotiva, un sat din Hațeg. București, 1935
Grumăzescu Cornelia – Județul Hunedoara. Editura Academiei R.S.R., București, 1970
Iancu Mihai – Leagăne și vaduri carpatice. Editura Albatros, București, 1975
Pavelescu Gheorghe – Etnografie și folclor. Note de curs, Facultatea de Geografia Turismului Sibiu,1994
Rus Dumitru – Locuri și legende geografice românești. Editura Emia, Deva, 2001

PROIECT DE ACTIVITATE INTEGRATĂ-DRAG MI-E PORTUL ROMÂNESC

Albu Lenuța, GPN Muntenasii Bisoca, Buzău

TEMA DE STUDIU: Cum este/ a fost si va fi aici pe pamant?
TEMA SAPTAMANII: ,,Locul meu natal este minunat”.
Subtema: Drag mi-e portul romanesc!
DATA:
UNITATEA DE INVAŢĂMÂNT: GPN Muntenasii Bisoca
GRUPA: combinata
PROPUNĂTOR: **Prof. inv. presc. ALBU LENUTA**
TEMA DE STUDIU: *Cum este/ a fost si va fi aici pe pamant?*
TEMA SAPTAMANII: *Locul meu natal este minunat*
TEMA ZILEI: ***Drag mi-e portul romanesc!***
FORMA DE REALIZARE*:* Activitate integrată (ADP+ALA 1+ADE)
TIPUL ACTIVITĂŢII: verificarea si consolidarea unor cunostinte, priceperi si deprinderi.
ACTIVITĂŢI DE ÎNVĂŢARE:

- **ADP.-Activităţi de dezvoltare personală**
  Întâlnirea de dimineaţă Tema: „Mandru sunt cu portul meu!”
- **Salutul**- *Bine aţi venit la grădiniţă, dragi muntenasi!;*
- Activitatea de grup ; impartasirea cu ceilalti; calendarul naturii; prezenta; noutatea zilei;

Rutine: *primirea copiilor,* „Stiu sa fiu ordonat” (exersarea unor deprinderi de ordine si de munca gospodareasca);

„ Muntenasii stiu sa se ingrijeasca”- (exersarea unor deprinderi de igiena si autoservire);

- **Tranziţii**: Degetelele – joc de miscare;

Bat din palme- joc cu text si cant;
Daca vreau sa cresc voinic- euritmie
Drag mi-e jocul romanesc- joc muzical;
„Spre baie ne-ndreptam”- elemente ludice specifice temei.

- **ALA .-Jocuri şi activităţi didactice alese**
  1. - **Artă**: „Portul bisocenilor”- confectie (colorare, asamblare, lipire);
     - **Biblioteca**: „Decoram costumul popular cu semne grafice invatate”.
  2 . Dansuri populare
- **ADE.- Activităţi pe domenii experienţiale**

„DRAG MI-E PORTUL ROMANESC”

(DLC DOMENIUL LIMBĂ ŞI COMUNICARE -joc didactic;
DOS DOM. OM SI SOCIETATE-Activitate practica- aplicatii)

SCOPUL :

- Imbogatirea cunoştinţelor copiilor despre costumul popular românesc , consolidarea capacității de a despărți cuvintele în silabe , de a diferenția sunetul inițial al cuvintelor în vederea dezvoltării gândirii și a vocabularului, precum și consolidarea unor abilități practice specifice nivelului de dezvoltare motrică.

OBIECTIVE DE REFERINTA:

- sa participe la activitatile de grup, inclusiv la activitatile de joc atat in calitate de vorbitor, cat si in calitate de auditor;
- să-şi îmbogătească vocabularul activ şi pasiv pe baza experienţei, activitaţii personale şi/sau a relaţiilor cu ceilalţi şi să utilizeze un limbaj oral corect din punct de vedere gramatical;
- să distingă sunetele ce compun cuvintele şi să le pronunţe corect;
- să compună spaţiul plastic prin mai multe tehnici: desen, aplicaţie – lipire;
- să fie apt să utilizeze deprinderile motrice însuşite în diferite contexte;
- să cunoască şi să aplice regulile de igienă a efortului fizic;
- să-şi adapteze comportamentul propriu la cerintele grupului în care traiesc.

Obiective operaționale :

O1: să denumească elementele componente ale costumului popular traditional (ie, fota, poale, bete, itari, brau, basma, caciula, opinci);
O2: sa decoreze costume populare cu ajutorul materialelor puse la dispozitie;
O3: să denumeasca imaginile de pe jetoane pronunţând corect sunetele limbii române;
O4: să exprime în propoziții corect formulate ceea ce știu despre costumul popular;
O5: să recunoască sunetul inițial al unui cuvânt;
O6: să despartă cuvintele în silabe și să redea grafic numărul de silabe dintr-un cuvânt;
O7: sa recite cursiv si expresiv poeziile;
O8: să combine în mod creativ materialele pentru realizarea unui produs original;
O9: să lucreze independent sau în grupuri mici , cu perseverență și interes în vederea finalizării lucrării;
O10:să exprime sentimente de bucurie, admiraţie faţă de valorile folclorice ale portului popular .
PENTRU JOCUL DIDACTIC

Sarcina didactică:

Formularea de propoziții, despartirea cuvintelor in silabe cu precizarea numarului de silabe și recunoașterea sunetului inițial al cuvintelor.

Reguli de joc: - jocul se desfasoara pe echipe;
-cate un copil de la fiecare echipa va veni si va scoate din lada cate un balon, il va sparge și va rezolva impreuna cu colegii de echipă sarcina de pe bilețelul aflat în balon;
- raspunsurile se dau alternativ de reprezentantii celor doua echipe;
- fiecare raspuns corect este recompensat cu flori si alte elemente decorative pentru completarea lucrarilor practice.

Elemente de joc: Surpriza, întrecerea, spargerea baloanelor, rostogolirea ghemului, aruncarea cubului, recompensa, aplauze, mânuirea materialului.

Strategii didactice:

Metode și procedee: observația, conversația, explicația, exercițiul, problematizarea, expunerea, munca independentă și pe echipe, diagrama Venn, Cubul, învățarea prin cooperare, Turul Galeriei.

Resurse materiale: lada de zestre , baloane , jetoane cu imagini specifice costumului popular , suport de lemn , panouri din polistiren, papusi din linguri de lemn, creioane negre si colorate, bulinuțe roșii si galbene, cub, plicuri pentru probele de lucru, ghem, coșulețe, costume populare de fata si de baiat, sabloane costume populare, floricele si benzi din hârtie glasată de culoare roșie, galbenă și albastră pentru decorare, lipici, planse din carton duplex reprezentand fata si baiat in costum popular, stimulente, diplome.

Metode de evaluare: observarea sistematica a comportamentului copiilor, evaluare orala, chestionare orala, aprecieri verbale si non-verbale, probe practice.

Forme de organizare: frontala, individuala, pe grupe.

Resurse temporale: o zi.

Bibliografie :

1. ***Curriculum pentru învățământul preșcolar , prezentare si aplicari, Ed. DPH, București , 2009;
2. Aurelia Ana, Smaranda Maria Cioflică, Jocuri didactice pentru educarea limbajului, Editura Tehno-Art , 2000;
3. Munteanu Camelia; Munteanu Eusebiu Neculai, Ghid pentru invatamantul prescolar- o abordare din perspectiva noului curriculum, Ed. Polirom, Iasi, 2009;
4. Toma Georgeta, Rastoiu Maruta, Anghel Magdalena, Niculae Irinela, Petre Daniela, Suport pentru aplicarea noului curriculum pentru invatamantul prescolar, Ed. Delta Cart Educational, Pitesti, 2009.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ROMÂNEȘTI

Profesor Amariei Daniela, Școala Gimnazială ,, Romanu,,- Brăila

*,,În cultură nimic nu trebuie pierdut, totul trebuie transmis şi reînoit"*Constantin Noica

Folclorul cu tradițiile, obiceiurile și portul popular reprezintă comori inestimabile care definesc identitatea unui popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului. Toate elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații. Imensul tezaur folcloric cu toate elementele aparținătoare reprezintă reale documente grăitoare privind istoria și cultura unui popor, constituind o componentă valoroasă, o moștenire neprețuită pentru noi ca locuitori ai tării românești. Această moștenire strămoșească trebuie dusă mai departe prin orice mijloace, deoarece, un popor trebuie să trăiască prin ceea ce lasă fiilor săi. Protejarea patrimoniului cultural rural tradițional trebuie să cuprindă o componentă fundamentală, cea a obiceiurilor, datinilor, a cântecelor şi jocurilor populare, a portului şi graiului, a folclorului popular. Educaţia în spiritul preţuirii culturii locale, a dragostei şi respectului pentru creaţia înaintaşilor, pentru civilizaţia materială a familiei şi satului trebuie să devină parte constitutivă a procesului de socializare realizat în şcoală şi familie.Păstrând şi dezvoltând patrimoniul moral-educativ rural ne apărăm propria noastră identitate, dragostea de frumos, bunătatea, ospitalitatea, omenia, toleranţa, valorile morale făurite de-a lungul timpului prin trudă, suferinţe şi răbdare. Obiceiurile tradiționale, după cum bine cunoaștem, se împart în două mari categorii: cele care marcheaza diferite evenimente ce se desfășoară de-a lungul anului (sărbători religioase, cele legale, de munca agricolă, de factori de mediu). Acestea vizau viața colectivă a satului, având un caracter public si ciclic.

A doua mare categorie se referă la obiceiurile care atestă diferite momente importante din viața omului, desfășurarea lor fiind legată de momente bine determinate, care nu se repetă de-a lungul vieții acestea fiind: obiceiurile care marchează și vizează cele mai importante momente din viata unui om: nașterea, căsătoria și moartea. Folcloristii numesc astăzi obiceiurile traditionale in legătură cu nasterea, initierea, casatoria si moartea, obiceiuri sau rituri de trecere. In general, nunta,

prin desfăsurarea ei ampla si caracterul sarbatoresc si de mare veselie, atrage cea mai mare si cea mai activă participare a colectivitătii.

Un mijloc și un rol deosebit de important în păstrarea și valorificarea obiceiurilor tradiționale l-ar putea avea chiar școala și toate instituțiile de învățamânt. Așa cum sublinia unul dintre corifeii Scolii Ardelene, Samuil Micu, "obiceiurile străbune sunt păstrate de țărănime". Scoala Ardeleană scoatea în evidență necesitatea studierii folclorului, care ilustrează valorile si originea însăși a poporului nostru. Cu ajutorul unor proiecte care vizează reconstituirea, conservarea și valorificarea vechilor obiceiuri desfășurate de-a lungul timpului în satul tradițional, în componența căruia pot fi implicați și tinerii ca personaje active, se poate realiza în fapt păstrarea și valorificarea patrimoniului clutural tradițional.Copiii și tinerii trebuie îndrumați să-și îndrepte atenția spre fondul străbun de valori artistice și documentare pentru a-l aprofunda, a-l iubi si a-l raspândi, mai departe la următoarele generații. "Cunoașterea si conservarea valorilor identitare, stimularea interesului tinerilor pentru aceste valori, cultivarea aptitudinilor lor artistice sau meșteșugărești ar putea contribui mult la dezvoltarea personalității umane, la spiritualizarea si socializarea tinerilor, la găsirea unui sens al vieții, a unei motivații existențiale, de care adeseori sunt lipsiți. Într-un cuvânt, putem spune că patrimoniul valorilor identitare românești poate constitui, pentru societatea actuală, o alternativă educațională, artistică, economică, cu un potențial deloc neglijabil, o alternativă si o soluție a unora dintre dilemele, căutările si neîmplinirile contemporane."

Desprinse din negura vremurilor, făcând parte de secole din viaţa satului, unele dintre tradiţiile populare româneşti trăiesc şi azi, în ciuda asaltului nivelator al civilizaţiei contemporane. Modernizarea se face simţită, ici-colo – de pildă, în portul fetelor care, la sărbători, îmbină straiele populare cu pantofi la modă - dar tradiţia rezistă. Evenimentele mari şi mici ale vieţii, munca şi căsătoria, credinţele religioase, creştine sau precreştine, dau sens acestor obiceiuri populare româneşti, care iată, persistă, ca un mesaj liniştitor de continuitate şi stabilitate şi care încântă străinii cu autenticitatea lor.

Sărbătorirea Paştelui este una din cele mai frumoase tradiţii româneşti. Pentru această sărbătoare se înroşesc ouă, se gătesc, în mod tradiţional, mâncăruri cu miel şi se coc cozonaci.

Încondeierea sau „împistritul" ouălor reprezintă un obicei străvechi în tradiţia românească. Ouăle încondeiate sunt o mărturie a datinilor, credinţelor şi obiceiurilor pascale, reprezentând un element de cultură spirituală specific românească.Motivele ornamentaţiei ouălelor încondeiate sunt numeroase, şi fiecare motiv se prezintă în mai multe variante, care se diferenţiază în funcţie de localitate. Nicăieri însă, mai mult ca în Bucovina, acest obicei nu este ridicat la nivel de artă ca aici. Ca motive folclorice utilizate sunt: spicul, soarele, frunza, etc.

În Muntenia şi Oltenia, motivele ornamentale sunt naturaliste, dar cu mai puţine culori.

În judeţul Olt se remarcă centrul de la Obaga unde această îndeletnicire populară a fost adusă la nivel de artă.În Transilvania şi Banat se distinge încondeierea printr-o mare varietate de modele şi culori, iar Ţara Bârsei este renumită pentru desenul şi compoziţia ornamentală şi cromatică de o mare fineţe.

Sărbătorile de iarnă sunt marcate şi ele de cele mai frumoase tradiţii româneşti. Iarna se ţin obiceiuri şi datini populare, care provin din trecut, dar se urmează cu sfinţenie chiar şi în ziua de azi. La sate, în Ajunul Crăciunului, cete de copii se strâng pentru a-i colinda pe săteni. În satele bucovinene, copiii se maschează în diferite personaje, precum ursul, capra, ursarii sau bunghierii. În Moldova, bărbaţii proaspăt însuraţi merg cu plugul.

Un simbol mult prea cunoscut este bradul de Crăciun. Acesta există în tradiţiile româneşti cu mult înainte de era creştină. Bradul este cel mai important arbore din obiceiurile româneşti. Bradul este prezent la cele mai importante evenimente din viaţa unui om: botezul, căsătoria şi înmormântarea; bradul se consideră că aduce noroc, viaţă lungă, prosperitate şi fertilitate, motiv pentru care oamenii îşi împodobesc casa cu crengi de brad.

Un alt obicei cunoscut de toţi este colindatul. Colindatul începe în data de 24 decembrie şi poate să continue timp de 2 sau 3 zile; colindatul se face de obicei în grupuri, de copii, oameni maturi, bătrâni, doar fete, doar băieţi, tineri căsătoriţi etc, în funcţie de zona etnografică.

În ziua de azi, toată lumea abia aşteaptă să împodobească bradul; acest obicei are loc în ajunul Crăciunului sau în noaptea de Crăciun, când Moş Crăciun aduce pe lângă cadouri şi bradul frumos împodobit cu globuri şi beteală.

În zona Banatului montan, în ajunul Crăciunului focul din casă nu este stins deloc, pentru ca anul ce vine să fie luminos şi spornic. În această zi se împodobeşte bradul cu dulciuri, sub brad se pune un colac, un cârnaţ şi o sticlă de rachie (cunoscătorii ştiu) – daruri pentru Moş Crăciun, iar pentru calul acestuia se pun grăunţe şi fân. Tot în această seară, tinerii se adună pe la case în grupuri de fete şi feciori şi îşi pun măşti: băieţii poară măşti de femei iar fetele poartă măşti de bărbaţi, apoi pleacă prin sat. Se adunau în mai multe case unde începeau să danseze: fetele cu măşti de băiat iau câte o tânără la joc iar băieţii, cu măşti de fete iau câte un fecior; în timpul jocului mascaţii sărută perechea aleasă. Aceşti mascaţi purtau numele de Bloji.

În Maramureş, datinile de Crăciun sunt un amestec de credinţe păgâne cu cele creştine; spre deosebire de alte zone, aici are loc "jocul moşilor" – colindarea gazdelor de către colindători deghizaţi cu măşti; aceştia colindau pentru a ura sănătate şi fericire gazdelor.Toţi colindătorii, indiferent de vârstă, primesc un colac – ce simbolizează soarele; de asemenea ei primesc mere şi nuci. În ziua de Crăciun nu se spală rufele şi nu se dă nimic de împrumut; animalele din ogradă primesc mâncare din belşug; se spune că dacă animalele se culcă pe partea stângă atunci iarna va fi lungă şi geroasă.Şi în zona Moldovei, Crăciunul este o sărbătoare importantă; toate activităţile ce au loc în ziua ajunului sunt de fapt un ritual spre protecţia animalelor, a livezilor şi a gospodăriei; femeile curăţă toată casa şi fac colaci, iar bărbaţii au grijă să înapoieze orice lucru luat cu împrumut. Tot în acestă zi, femeile coc un colac în formă de cifra 8, care în primăvară urmează să fie afumat şi pus între coarnele boilor ce arau pământul. În ajun femeile pregătesc masa de Crăciun, care trebuie să conţină vreo 12 feluri de mâncare, multe dintre acestea fiind din carne de porc, sacrificat cu câteva zile mai înainte. Nimeni nu mănâncă până când preotul nu vine să sfinţească bucatele.

Tot în ziua ajunului încep şi colindătorii să meargă pe la casele oamenilor; de dimineaţă colindă copiii cei mai mici, spre după masă şcolarii iar spre seară colindă tinerii.În Bucovina se crede că toate colindele sunt rostite pentru ca diavolii să dispară iar satul să fie curat în noaptea de Crăciun; de asemenea, se spune că este un mare păcat dacă o gospodărie are uşa închisă în ajunul Crăciunului şi nu poate să-i primească pe colindători.Un alt obicei care în timp şi-a pierdut semnificaţia este mersul cu steaua; acest obicei avea menirea de a informa oamenii de naşterea lui Hristos; copiii care mergeau cu steaua se deghizau în magi şi vesteau marea minune.

De Anul Nou tinerii merg cu "Pluguşorul" iar flăcăii merg la colindat la fetele nemăritate; dar în acest caz colindele nu mai sunt urări de bine, ci sunt satire ironice şi au menirea de a atrage atenţia asupra unor năravuri ale gazdelor. Tot în această zi, are loc şi "jocul caprei" sau "jocul cerbului" – un ritual bine regizat, cu măşti şi personaje mitice.Una din cele mai frumoase tradiţii

româneşti este sărbătorirea venirii primăverii. Mărţişorul este un simbol străvechi, care marchează venirea timpului călduros pe meleagurile româneşti. În credinţele populare, acest talisman are puteri magice. Bărbaţii oferă mărţişoare femeilor, iar acestea le poartă în piept sau la mână, pe tot parcursul lunii martie.

Mărţişorul a fost conceput ca o amuletă legată cu un şnur împletit din două fire-unul alb (simbolizând divinitatea, sănătatea, puritatea sufletească şi împlinirea) şi unul roşu (ca simbol al dragostei pentru frumuseţile eterne ale vieţii : prietenia, fidelitatea şi onoarea).În tradiţia populară, cele două culori (alb şi roşu) din care se împleteşte şnurul cu care se leagă mărţişorul-talisman reprezintă şi cele două anotimpuri de bază (iarna şi vara), în timp ce primăvara şi toamna sunt considerate doar anotimpuri de trecere. Unele legende populare spun că mărţişorul ar fi fost tors de Baba Dochia în timp ce urca cu oile la munte.

Cu timpul, la acest şnur s-a adăugat o monedă de argint. Moneda era asociată soarelui. Mărţişorul ajunge să fie un simbol al focului şi al luminii, deci şi al soarelui.Un obicei frumos din rânduiala populară tradiţională, alegerea "babelor", aşa cum îl cunoaştem astăzi, cu rol de amuzament, avea o însemnătate aparte în formarea valorilor familiale tradiţionale şi, mai mult, era un "dătător de speranţă" pentru viaţă veşnică.Credinţa populară spune că "Babele" sunt vrăjitoare care au puterea să influenţeze starea vremii într-o singură zi, căci în aceste zile până şi Baba

Dochia, cea care aduce vremea rece, începe să dezbrace cele 9 cojoace pe care le poartă din iarnă."Babele" simbolizează o tradiţie românească fascinantă, o legendă invocată în mituri şi istorisiri româneşti, bazată atât pe interpretarea "băbească" a vremii, cât şi pe ritualurile care se petreceau în sânul familiei tradiţionale.

Potrivit tradiţiei populare, între 1 – 9 martie se alege o zi, sau o "babă", care va anticipa starea de spirit, norocul şi predispoziţia fiecăruia, până la "babele" de anul următor. Frumoasă şi însorită, sau dimpotrivă, ploioasă şi Înnorată, această zi este determinantă pentru cei care îşi aleg "Baba" şi se spune că îi va reprezenta tot anul. Aşadar, fie vor avea noroc cu carul, fie vor avea parte de încercări primejdioase. "Se spune că vremea din aceste zile relevă starea lăuntrică şi bunătatea sufletească a fiecărei persoane. Astfel, dacă vremea este frumoasă şi soarele străluceşte, omul este voios şi bun la suflet şi îi va merge bine tot anul următor. În schimb, dacă vremea este întunecată, acela nu va fi un om bun la suflet şi va fi supărăcios tot anul. Pe de altă parte, se spune că dacă ninge sau plouă în acea zi este semn de bogăţie" (Paulina Popoiu, muzeograf şi manager al Muzeului Naţional al Satului "Dimitrie Gusti" din Bucureşti).

Însă, dincolo de acest joc, 1 – 9 martie "Babele", simbolizate de Baba Dochia, nu reprezintă altceva decât ultima luptă care se dă între iarnă şi primăvară. După moartea ei, zilele încep să crească, iar vremea frumoasă triumfă.Boul înstruţat este o sărbătoare a solstiţiului de vară, desfăşurată la noi de Sânziene sau Rusalii. Personajul central este un bou cu înfăţişare falnică (ales cu grijă în acest scop), împodobit cu clopoţei, cu flori şi ţesături frumoase şi care este plimbat pe uliţa satului, reprezentând, cred etnologii, ipostaza zoomorfă a unei străvechi divinităţi cu puteri fertilizatoare, ce chezăşuia obţinerea unor recolte bogate. “Zeul” zoomorf străbătea satul, însoţit de un alai de personaje mascate, cu înfăţişări şi manifestări ce aminteau de alaiul zeului grec Dionysos, asociat cu rodnicia şi forţa vitală.

Obiceiul mai supravieţuieşte în unele sate transilvane, poate nu într-o formă atât de dezlănţuită ca în vechime, dar tot pitoresc şi tot spectaculos, deşi poate prea puţini cunosc originea pe care o atribuie cercetătorii acestui ceremonial.Ceremonia de pregătire dinaintea nunţii este şi ea una din cele mai frumoase tradiţii româneşti. Mireasa este ajutată de către mama ei şi de către prietenii apropiaţi familiei ,să se pregătească de nuntă. Mirele se duce să o ia pe viitoarea lui soţie de acasă şi să o ducă la biserică. El este însoţit, în mod tradiţional, de prietenii săi apropiaţi. Înainte de asta, cavalerul de onoare îl bărbiereşte simbolic pe mire. De obicei, se foloseşte un cuţit, sau chiar un topor pentru această tradiţie.Furatul miresei este unul din cele mai interesante obiceiuri locale, mireasa se fură la miezul nopţii şi se cere răscumpărare pentru a o înapoia mirelui. Există anumite diferenţe ale acestui obicei, în funcţie de localitate, dar rădăcina este aceeaşi.Această tradiţie este o reminiscenţă străveche, din timpul în care mireasa era văzută ca cea mai de preţ posesie. Consider că realizarea a cât mai multor reconstituiri ale obiceiurilor arhaice, făcute cu ajutorul unei documentații meticuloase, din materiale științifice de specialitate, realizate de către cercetători remuniți ai folclorului, încă de pe vremea când obiceiurile erau vii, și se celebrau cu sfințenie de locuitorii din vetrele satelor. Acest fapt ar putea fi benefic pentru păstrarea și promovarea elementelor de patimoniu cultural imaterial dar și material.

PROGRAMUL ERASMUS+ - INTERCULTURALITATEA DIN PERSPECTIVA EDUCAŢIEI ŞI FORMĂRII PROFESIONALE CONTINUE

Prof. Ana Aurelia, Prof. Dezso Alina
Grădiniţa cu Program Prelungit „Floare de colţ”- Brad

Anii de şcoală pe care un profesor îi parcurge pentru a deveni un profesionist în domeniul educaţiei nu sunt puţini la număr. Tot procesul de instruire, în care acesta „se modelează”, impune asimilarea cunoştinţelor din diferite domenii de specialitate, focalizate pe psihologie şi pedagogie, cunoştinţe care se doresc a fi fundamentul pe care profesorul îşi construieşte, mai târziu, practica pedagogică. Această practică are impact asupra numeroaselor generaţii de copii cu care lucrează pe parcursul carierei, influenţând astfel personalitatea, conştiinţa, viitorul acestora.

Având în vedere aceste aspecte, unii dintre noi, profesorii, îşi pot pune, la un moment dat, mai multe întrebări legate de sine, întrebări provocate de îndoieli sau neputinţă, teama de a face o schimbare în abordarea muncii de zi cu zi, muncă ce nu mai oferă acele „satisfacţii" de care vorbim mereu, rămânând cumva „înfrânţi", fără să acţionăm cu adevărat în acest sens. Avem aşteptări din ce în ce mai ridicate de la generaţiile care trec pragul clasei noastre, şi sperăm continuu ca următoarea generaţie să fie „mai cuminte..., mai tăcută..., cu o atitudine mai deschisă faţă de cunoaştere". Oare cum ar fi dacă ne-am focaliza mai mult pe propria persoană şi pe aşteptările pe care le avem de la noi înşine? Cum ar fi, ca profesionişti, persoane obiective, să ne întrebăm din când în când: „Este ceea ce am învăţat în şcoală suficient pentru a oferi calitate muncii mele?", „Sunt capabil să identific aşteptările noilor generaţii de copii?", „Pot ţine cont de nevoile lor de învăţare, de interesele lor de cunoaştere, ca priorităţi în faţa a ceea ce trebuie să predau?", „Sunt eu profesorul care oferă încredere, „dă aripi" copiilor?", „Le demonstrez copiilor zilnic ce înţelegem prin respect reciproc, susţinere, atitudine pozitivă în faţa dificultăţilor, ca valori sociale pe care ne dorim atât de mult să le simţim prezente?", „Înţeleg eu cu adevărat că sunt un model pentru copii?", „Oare ce fel de model am ales să fiu?", „Cum ar fi dacă aş reuşi să le demonstrez copiilor cât de frumos este să înveţi?!!!".

Făcând parte din categoria profesorilor care îşi adresează frecvent aceste întrebări, am decis să iau atitudine faţă de mine, nu pentru că răspunsurile întrebărilor de mai sus însemnau un mare „Nu!", ci din convingerea că ceea ce sunt şi ceea ce fac poate fi îmbunătăţit, astfel încât contribuţia personală în societate să aibă semnificaţie, să conteze cu adevărat.

Cursurile de formare/perfecţionare pe care le-am finalizat în cei douăzeci de ani de activitate profesională, au vizat problematica educaţiei din diferite perspective pe care, în complexitatea lor, le-am înţeles mai mult sau mai puţin. O şansă nepreţuită mi s-a oferit însă, în momentul în care grădiniţa în care lucrez, Grădiniţa cu Program Prelungit „Floare de colţ"- Brad, a iniţiat Proiectul „Creative&Critical Mind", Nr. 2016-1-RO01-KA101-024292. Acest proiect prevedea un stagiu de formare, derulat în Sevilla, Spania, prin furnizorul de formare iDevelop, finanţat cu 9500€ de către Uniunea Europeană prin Programul Erasmus+. Acest stagiu, la care am participat în octombrie 2016, a însemnat pentru mine experienţa care m-a determinat să conştientizez importanţa „învăţării pe tot parcursul vieţii" şi cât de la îndemână este pentru orice profesor „deschis" să înţeleagă mai bine că este necesară adaptarea practicii didactice la contextul actual şi viitor al societăţii, şi nu invers.

Aşteptările iniţiale legate de acest curs de formare au fost cele obişnuite: „să aflu mai multe, să înţeleg mai bine". Ca şi celelalte colege din echipa de mobilitate, îmi doream să-mi dezvolt competenţe profesionale legate de utilizarea în procesul de predare-învăţare-evaluare a metodelor şi tehnicilor care stimulează creativitatea şi gândirea critică a copiilor, capacitatea lor de rezolvare a problemelor în mod creativ etc.

Ca o paranteză la cele scrise mai sus, alături de *competenţele legate de informaţii, comunicarea în masă şi tehnologie* (legate de domeniul informaţiilor, comunicarea în masă, competenţe de utilizare a TIC), *competenţele legate de viaţă şi carieră* (legate de flexibilitate şi adaptabilitate, iniţiativă şi autonomie, productivitate şi răspundere, conducere şi responsabilitate), *competenţele de învăţare şi inovare* (creativitate şi inovare, gândirea critică şi rezolvarea de probleme, comunicare şi colaborare) reliefează, clar şi concret, cam care sunt expectanţele societăţii de la şcoală şi de la educaţie, în termeni de competenţe ale secolului XXI, de care au nevoie copiii, dar şi adulţii secolului XXI, atât în plan personal, cât şi pe piaţa muncii.

Surprinzător, cursul de formare condus de formator, Ana Aurora Carrasco Garcia, un deosebit psiholog şi pedagog, a debutat nu cu o explozie de teorie de specialitate expusă prin intermediul unei prezentări PowerPoint, ci cu întrebări directe adresate participanţilor, scurte dezbateri, prin care am evidenţiat împreună elemente definitorii ale contextului educaţiei zilelor noastre, şi am conştientizat care sunt trăsăturile definitorii ale profesorului modern în acest context. Astfel, momentele de reflecţie, de interogare a sinelui („Te consideri un profesor creativ? De ce?", „Gândeşti critic? Asiguri atmosfera în clasă încât să încurajezi gândirea critică a copiilor?", „Cunoşti şi aplici tehnici de rezolvare a problemelor în mod creativ, în viaţa de zi cu zi?" etc.) au

fost dirijate cu tact de către formator, pentru a ne ajuta să înţelegem că „schimbarea” pe care ne-o dorim în practica profesională trebuie să înceapă cu noi! Era evident! Ne dorim creativitate şi gândire critică de la copii, dar oare în ce măsură putem determina nivelul de dezvoltare al acestor abilităţi, dacă ale noastre, ca profesori, sunt la un nivel scăzut?!! Atât creativitatea, cât şi gândirea critică se dezvoltă prin exersare, este un *mod de a fi, de a gândi şi de a acţiona*, deci, era timpul să începem!

Profesorul creativ, modern, intră în clasă „înarmat” cu tehnici sau metode concrete pe care le îmbină în procesul de predare, creând un context favorabil dezvoltării creativităţii copiilor. În timpul stagiului de formare din Sevilla, am aflat despre: „Jocul întrebărilor”, lista de verificare „SCAMPER”, instrumentele lui Bono: „Punctul de vedere al celorlalţi” (OPV), „Luarea în considerare a tuturor factorilor” (CAF), „Plus, Minus, Interes, Sentimente” (PMIF); Tehnica întrebărilor socratice, tehnici de producere a unor noi idei: „Reformulare” („Reframe”), „Interiorizare” („Insight”), „Harta minţii” („MindMapping”), starea de *flow creativ*; tehnici specifice gândirii laterale: „Inversarea paradigmei „Întrebare-Răspuns”, „Să cânte muzica!”- „Să ne manifestăm talentul!”, „Investigarea bazată pe feedback” – „Ascultă ca să înţelegi, să ştii, nu ca să răspunzi!”, „Încurajarea jocului şi gestionarea eşecurilor”, „Strategia bazată pe artă”, „Ideals”.

Profesorul creativ pune la încercare gândirea copiilor, oferind provocări prin aplicarea strategiilor de chestionare eficientă: adresarea întrebărilor care invită la mai mult de un răspuns plauzibil, acordarea timpului de gândire după adresarea întrebării, prezenţa întrebărilor de continuitate: “Ce am putea adăuga?” sau “Care este opinia ta?”, feedback-ul obiectiv care nu confirmă/nu dezaprobă un răspuns, solicitarea frecventă a unei sinteze a datelor expuse, argumentarea/susţinerea propriei opinii sau a unei opinii cu care copilul este de acord, libertatea de a adresa întrebări directe celorlalţi, aprobarea/dezaprobarea unei idei şi expunerea motivelor, jocul de-a “avocatul diavolului”: “Cum te-ai simţi dacă…?”.

Profesorul creativ cunoaşte cel puţin o tehnică de soluţionare a conflictelor, cum ar fi „Mesajul *Eu*...” sau „Frame-storming”. Aplicate cu consecvenţă de către cadrul didactic, ele vor deveni rutine prin care copilul va reuşi să gestioneze conflictele sau dificultăţile în comunicare, devenind autonom şi mai încrezător în sine. Aceste tehnici au fost transmise, de asemenea, părinţilor.

Toate aceste metode sau tehnici se bazează pe paşi concreţi, realizaţi prin intermediul unor întrebări prestabilite care conduc la soluţionarea problemelor, identificarea unor soluţii noi, sau soluţionarea unor conflicte. Ele funcţionează numai dacă mediul şcolar asigură libertatea de exprimare, iar profesorul nu este în căutarea răspunsului corect, ci în căutarea unui răspuns mai bun din partea copiilor.

Profesorul creativ asigură atmosfera în clasă prin faptul că oferă copiilor un model de gândire, are mereu atitudinea pozitivă faţă de învăţare, o transmite copiilor, este entuziast şi vesel, glumeţ şi sprijină copiii în demersurile lor. Greşelile sunt valorificate ca oportunităţi de învăţare, sub deviza „greşelile sunt profesorii noştri!”. Aranjarea mobilierului în sala de clasă, sub formă de potcoavă, cerc sau grupuri, încurajează comunicarea, cooperarea şi investigarea sarcinii propuse spre rezolvare.

Pe parcursul celor cinci zile de formare, am aflat şi experimentat cum un profesor creativ demarează procesul de dezvoltare a competenţelelor de predare, cum îşi poate gestiona mai bine resursele personale de care trebuie să fie mereu conştient şi să le utilizeze cu încredere – ***„Conecta con lo mejor de ti!”.*** Schimbarea de viziune, de atitudine, încrederea că ştiu ce am de făcut, sunt sentimente sau stări trăite începând cu ultima zi de curs din Sevilla. Provocarea nu se terminase, ci de-abia acum începea! Treptat, am studiat şi mi-am însuşit noile metode şi tehnici de predare, astfel încât să le pot include în practica zilnică la clasă, dar şi în viaţa de zi cu zi. Am simţit că orice provocare poate fi depăşită, aşa s-a şi întâmplat; în prezent, studiul continuă, iar practica se îmbunătăţeşte.

Preşcolarii cu care am lucrat pe parcursul anului au descoperit bucuria de a învăţa, interesul de „a se întreba lucruri”, s-au manifestat în mod creativ, au gândit critic, îmbunătăţindu-şi competenţele de comunicare, cele de colaborare şi, nu în ultimul rând, rezultatele învăţării.

În loc de concluzie, este cert, Programul Erasmus+ are un impact major asupra participanţilor direcţi, din perspectiva shimbărilor de ordin mental, emoţional, profesional. Aceştia devin reprezentanţii săi în promovarea schimbării educaţiei, la nivelul procesului de predare-învăţare, în acest caz, dar contribuie la îmbunătăţirea calităţii vieţii tuturor celor care acceptă schimbarea şi adoptă o atitudine pozitivă faţă de tot ceea ce înseamnă nou.

OBICEIUL SAU TRADIȚIA POPULARĂ

Prof. Ing. Emilia ANDREICA, Colegiul Tehnic *Constantin Brâncuși* Petrila

În cadrul societății au existat întotdeauna o serie de reguli de comportament, care au avut ca scop stabilirea unor limite în ceea ce privește conduita umană. Aceste reguli de conduită, creație a societății, au fost impuse membrilor acesteia, pentru o mai bună conviețuire, sub forma de norme sociale.

Dintre toate normele sociale, obiceiul sau tradiția populară se identifică cel mai bine cu noțiunea de normă socială, datorită trăsăturilor sale inconfundabile, reprezintă creația societății, născută din dorințele și aspirațiile fiecărui popor, din durerile, necazurile și trăirile lui, din lupta dusă pentru supraviețuire, din înfrângerile și victoriile avute.

Obiceiul se poate caracteriza ca fiind o regulă de conduită care a luat naștere în cadrul unei societăți și are la bază o repetare voluntară din partea oamenilor.

În cultura românească obiceiurile, cele pe care folcloriștii le-au numit calendaristice sau de peste an, împreună cu cele ale vieții de familie formează un sistem interrelațional, un sistem corelat cu viața omului,sistem de reguli care asigură buna rânduire a societății.

Obiceiurile formează un mecanism activ al vieții sociale, un mecanism creator și păstrător de ordine, un mecanism creator de cultură.

Obiceiul ca act de comunicare cultural stabilește, de fapt, un raport de schimb între partenerii lui, schimb de informații, de bunuri, schimb de servicii. Fiecare act de comunicare, deci și fiecare obicei, transmite un mesaj prin care se face schimbul.

În cultura populară tradițională, obiceiurile formează un capitol important, fiindcă întreaga viață a omului, munca lui din timpul anului și diferitele lui ocupații, relațiile cu semenii și cu întruchipările mitologice erau întrețesute cu obiceiuri. În folclorul nostru, unele obiceiuri au păstrat pâna astăzi forme ample de desfășurare, în care vechile rituri se îmbină cu acte ceremoniale, cu manifestări spectaculoase. Ele sunt adevărate sărbători populare.

Limba noastră cunoaște două cuvinte care denumesc același lucru: obicei și datină, cuvinte considerate sinonime. În limba literară și cea a specialiștilor li s-au adăugat și termenii de rit și ceremonie. În vorbirea zilnică, cele două cuvinte se întrebuințează cu același sens și nu este ușor de diferențiat sfera unuia și sfera celuilalt. Datina pare a fi termenul general popular înțelegându-se tot ce se practică după anumite reguli de demult.

Obiceiul cuprinde ansamblul manifestărilor folclorice legate de un anumit eveniment sau de o anumită dată.

Ceremonia este o parte a obiceiului constituită dintr-o secvență organizată de acte solemne.

Ritul este acel element al obiceiului în care intervin reprezentările mitologice care se plasează deci la nivelul sacrului, în virtutea credințelor vechi ale mediilor folclorice. În comunitățile românești, obiceiul era o manifestare folclorică îndatinată pe care o colectivitate dată o repeta cu regularitate la același prilej, socotind-o obligatorie. Obiceiurile sunt, în cea mai mare parte, transmise prin tradiție. Ele au fost supuse unui continuu proces de adaptare la noi contexte socio-culturale și aceasta le-a asigurat trăinicia. Dar colectivitățile umane pot să creeze și creează obiceiuri noi. Obiceiurile au contribuit în trecut la închegarea unei colectivități, la păstrarea formelor tradiționale de viață.

Obiceiul are un caracter colectiv și general. Obiceiul trebuie îndeplinit corect, potrivit rânduielii tradiționale. Neîndeplinirea corectă contravenea bunei rânduieli îndatinate a colectivității. Grija pentru îndeplinirea corectă a obiceiurilor, ceremoniilor a dus la o cristalizare a obiceiurilor.

Respectul față de tradiție și grijă pentru forma obiceiului au făcut ca, în satele cu viață tradițională, persoane cu aptitudini și interes să se specializeze în anumite obiceiuri ale vieții folclorice.

Obiceiurile, ceremoniile, riturile reflectă ca orice fapt de folclor, concepția despre lume a oamenilor, contextul socio-cultural în care ei trăiau. Este deci natural ca, odată cu dezvoltarea societății, cu schimbarea contextului socio-cultural să se schimbe și rostul obiceiurilor.

În colectivitățile tradiționale, obiceiurile dădeau un ritm propriu vieții. Respectarea lor, practicarea lor după rânduiala îndatinată imprimă vieții colective, familiei și, în general, vieții sociale a satului o anumită cadență. În perioada muncilor agricole ele stabileau un echilibru între muncă și odihnă, prin etapele care marcau sfârșitul anumitor munci și pregătirea pentru altele.

Deși obiceiurile românești aveau o structură unitară pe tot teritoriul nostru folcloric, în viața folclorică tradițională fiecare ținut, fiecare loc avea moduri proprii de a se exprima prin obiceiuri. Obiceiurile proprii anumitor locuri prezentau forme deosebite de realizare, dând astfel putința de a deosebi prin aceasta pe oamenii care păstrau și practicau înainte formele acestei culturi. În satele cu viață folclorică tradițională respectarea obiceiurilor este obligatorie.

În structura generală a obiceiurilor tradiționale românesti, în care orice obicei marchează un moment necotidian al vieții, un moment important, un început sau un sfârsit, în orice caz, o trecere de la o stare la alta, obiceiurile se corelează în așa fel între ele, încât vechea separare a obiceiurilor calendaristice de cele ale vieții de familie, deși marcată prin anumite trăsături formale, se justifică numai parțial, fiind redusă prin caracterul polisemic al fiecărui obicei ca semn. Viziunea asupra lumii și a vieții a oamenilor societății tradiționale era globală și implică în fiecare act valențe multiple menite să întărească în om convingerea în păstrarea bunei rânduieli a vieții sociale ca o unitate.

Pierderea tradițiilor nu trebuie înțeleasă ca o pierdere a identității, sub un anume aspect. Ea este o consecință o modificării stilului de viață a unei comunități, care în sensul modernizării conduce la schimbări pozitive din punct de vedere economic.

În anumite zone se mai păstrează şi astăzi portul popular şi tot aici manifestări precum nunta, botezul şi înmormântarea au păstrat o bună parte din încărcătura arhaică şi continuă şi astăzi să aibă o însemnătate deosebită în viața satului deoarece datorită caracterului său conservator și a transmiterii pe cale orală din generație în generație, obiceiul se modifică extrem de greu, reflectând tradiții care astăzi nu mai au aceeași valoare și aceleași semnificații, devenind mai mult o atracție turistică decât o realitate socială care face parte din viata fiecăruia dintre noi.

În încheiere, răspunsul la o întrebare: La ce sunt bune tradițiile, şi de ce este nevoie o cunoaștere a lor?

Mai mult în viitor, în special al generațiilor următoare, obiceiurile sau tradițiile vor fi o cale de înțelegere a trecutului, fiind mărturii ale felului de viață, a valorilor şi credințelor înaintașilor. Pentru omul contemporan înțelegerea tradiției oferă noi căi, uneori nebănuite, de a se descoperi şi a se înțelege pe sine.

BIBLIOGRAFIE

A.M. Marinescu, Sărbătorile și datinile române vechi, Editura Saeculum, 2005.
D. M. Rădulescu, Elemente de drept, Editura Universul Juridic, 2006.
C.Brăiloiu, Academia Română, Institutul de Etnografie și Folclor, Sărbători și obiceiuri, Editura Enciclopedică, 2002.

ȘEZĂTOAREA - ACTIVITATE EXTRACURRICULARĂ CU ROL FORMATIV- EDUCATIV

Prof. înv. preșc. Anton Alexandrina, Grădinița nr. 16, Focșani, jud. Vrancea

Tradițiile și obiceiurile păstrate din moși strămoși constituie un adevărat tezaur național de o valoare inestimabilă pentru noi, românii.

Începând cu vârsta preşcolară, se formează premisele unor calităţi morale sufleteşti şi spirituale. Dragostea de neam şi ţară include ataşamentul profund faţă de locurile natale, în care au trăit şi au luptat strămoşii, în care îşi clădesc viitorul cele mai plăpânde vlăstare ale ţării. Activitățile ce vizează dezvoltarea dragostei faţă de limba maternă, faţă de creaţiile populare şi în general faţă de arta populară provoacă preşcolarilor sentimente de bucurie care vor intra treptat, în coţinutul afectiv al vieţii lor făcându-i să fie mândri că aparțin acestor locuri, că sunt români.

Șezătoarea constituie o bună modalitate de a insufla copiilor sentimente de dragoste şi respect pentru: limba română, ţara noastră, poporul român, strămoşii noştri, pentru obiceiurile și tradiţiile strămoşeşti.

Acest tip de activitate extracurriculară este mijloc complex de educaţie, îi familiarizează pe copii cu unele elemente de folclor contribuind astfel la dezvoltarea dragostei pentru tradiţiile populare, le dezvoltă gustul pentru frumos, pentru armonie, le cultivă răbdarea, stăpânirea de sine, spiritul de echipă. Pe lângă acest lucru, preşcolarii au ocazia să-şi îmbogăţească vocabularul, căci în timp ce lucrează învaţă cântece şi poezii, îmbinând utilul cu plăcutul.

Şezătorile au rolul de a forma copiilor unele trăsături morale, de a primi şi a transmite frumuseţea artei populare din generaţie în generaţie.

Pentru o zi sala de grupă parcă a devenit satul românesc! Totul a fost pregătit cu mare atenție și minuțiozitate. Organizarea acestei activități colective, implicarea părinților și a preșcolarilor în pregătirea decorului cu obiecte vechi din podul bunicii, a stârnit curiozitate și emoție în rândul preșcolarilor.

Satul românesc, leagăn al spiritualității noastre și purtător peste timp al tradițiilor românești, parcă a renăscut în sala noastră de grupă prin cerga veche, fusul cu caierul de lână, covoare lucrate manual, oale și strachini de lut, ștergare împodobite cu râuri de flori, coșuri cu mere, nuci și covrigi. Încăperea avea aerul străvechi al caselor românești autentice. Costumele naționale, purtate cu mare bucurie de preșcolari, au adus evenimentului un aer de sărbătoare.

Tradiții populare, povești despre eroii neamului, urături, zicători au fost împletite într-o minunată șezătoare ce a încântat părinții și bunicii prezenți la activitate.

Momentul artistic creat din proverbe, zicători, cântece din folclorul popular și din folclorul copiilor a fost apreciat nu numai de părinți, ci și de preșcolari. Pe tot parcursul săptămânilor următoare șezătorii, copiii au interpretat cu multă plăcere cântecele populare, proverbele și zicătorile prezentate în cadrul activității.

Cunoaşterea tradiţiilor şi obiceiurilor de pe meleagurile ţării noastre trezește în sufletul copiilor sentimente de dragoste şi admiraţie faţă de poporul român, care a ştiut să-şi păstreze valorile culturale de-a lungul timpului.

Marele nostru poet național, Mihai Eminescu, definea patriotismul ca fiind nu numai iubirea pământului în care te-ai născut, ci mai ales iubirea trecutului, fără de care nu există iubire de țară. Conștiința moral civică este un proces de lungă durată ce începe încă de la vârstă fragedă. Din păcate, mai există puține zone în țară unde șezătoarea, această frumoasă tradiție păstrată cu sfințenie de bătrânii satului, se mai practică. Depinde și de noi, cadrele didactice, ca această tradiție să nu-și piardă identitatea, să fie transmisă generațiilor următoare. Datinile și obiceiurile populare ne reprezintă, fac parte din identitatea noastră națională și trebuie să le transmitem, să sădim în sufletul copiilor dorința de a cunoaște frumusețea și naturalețea obiceiurilor, a folclorului autentic, a portului popular, a graiului românesc.

Bibliografie:

Buneseu, Vasile, Ghid practic pentru aplicarea programei de educație moral civică în învățământul preșcolar, Ed. Coresi, București, 1997;

Cucoș, C.tin, Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Ed. Polirom, Iași, 2000.

COLINDE, COLINDE...PROIECT EDUCAŢIONAL

Profesor învăţământ preşcolar Ari Mariana, Grădinița "Lumea Copiilor" Lupeni

ARGUMENT

Tradiţiile şi obiceiurile româneşti de Crăciun reprezintă un adevărat tezaur pe care şi copiii noştri, oricât de mici, trebuie să îl cunoască şi să îl ducă mai departe.

Ne revine nouă, dascălilor, plăcuta sarcină de a-i învăţa pe cei mici ce înseamnă sărbătoarea Crăciunului, ce înseamnă colinda, contribuind astfel la educarea copiilor pentru păstrarea tradiţiilor si obiceiurilor strămosesti, căci „...nu e datorie mai vrednică de a fi îndeplinită, decât să facem părtaşi pe cei mai tineri de bunurile sufleteşti moştenite din vechime, căci zestrea cea mai de preţ, nu e alta, ca averea de cuget şi de simţire închisă şi păstrată cu grijă sfântă de-a lungul anilor în adâncurile sufletului creştinesc al moşilor şi strămoşilor noştri". (G. Breazu)

SCOPUL PROIECTULUI:

- ❖ Păstrarea şi valorificarea tradiţiilor şi obiceiurilor zonale de Crăciun;
- ❖ Cunoaşterea, stimularea şi afirmarea potenţialului artistic al copiilor
- ❖ Dezvoltarea cooperării şi a colaborării între cadrele didactice din instituţiile implicate în proiect

OBIECTIVELE PROIECTULUI:

- ❖ cultivarea sensibilităţii artistice a preşcolarilor
- ❖ implementarea în activitatea didactică modernă a unor elemente din educaţia religioasă;
- ❖ interpretarea de colinde, datini si obiceiuri de Crăciun;
- ❖ manifestarea interesului pentru obiceiurile autentice;
- ❖ cultivarea dorinţei de a fi continuatori ai valorilor sărbătorilor creştine tradiţionale.

ORGANIZATOR DE PROIECT:

- prof. Ari Mariana

COORDONATOR DE PROIECT:

- prof. Ari Mariana

ECHIPA DE PROIECT:

- prof. Neamţu Marinela
- prof. Avădanei Leliana
- prof. Onică Larisa
- educ. Muntean Luminiţa

GRUPUL ŢINTĂ

- Preşcolarii Grădiniţei P.N. "Lumea Copiilor" structura P.N. Nr. 1 Lupeni

PARTENER:

- Primăria Municipiului Lupeni

RESURSE :

- Umane: - preşcolarii Grădiniţei P.N. "Lumea Copiilor" structura P.N. Nr. 1 Lupeni- colindători;
  -educatoarele Grădiniţei P.N. "Lumea Copiilor" structura P.N. Nr. 1 Lupeni;
  - "gazdele" de la Primăria Municipiului Lupeni;
  - familiile copiilor.
- Materiale : laptop, boxe, dulciuri pentru copii
- Timp: 16-20 dec.

LOCUL DESFĂŞURĂRII

Sala de consiliu a Primăriei Municipiului Lupeni

EVALUAREA PROIECTULUI

- CD cu fotografii din timpul desfăşurării proiectului

DISEMINAREA PROIECTULUI

- Articol în presa locală
- Prezentarea în cadrul cercului pedagogic al educatoarelor

EDUCAŢIA PATRIOTICĂ ÎN GRĂDINIŢA DE COPII

Prof. înv.preșcolar, Aștefănoie Cristina Școala Gimnazială Neagra Șarului, G.P.N. Neagra Șarului

Patriotismul nu este numai iubirea pământului în care te-ai născut ci, mai ales, iubirea trecutului, fără de care nu există iubire de ţară. **(Mihai Eminescu)**

Educația patriotică, parte integrantă a educației pentru societate , presupune însușirea de către copii a unor cunoștințe despre patrie și popor, despre strămoșii noștri care au luptat cu vitejie pentru libertatea socială și națională, precum și despre formarea limbii naționale. Totodată ea presupune dezvoltarea sentimentelor de dragoste și admirație față de acestea, concomitent cu antrenarea copiilor la formele vieții sociale menite a le imbogăți experiența de viață ca viitori cetățeni ai patriei.

Pentru ca tinerii să simtă şi să se comporte în spirit patriotic, educaţia moral-patriotică trebuie începută de la cea mai fragedă vârstă, vârsta preşcolară, când copilul incepe să distingă valorile care-l inconjoară. Când le trezim copiilor interesul pentru cultura, tradiţiile şi obiceiurile româneşti, apare inevitabil şi sentimentul de mândrie naţională. Ţara noastră are multe valori şi bogăţii, care trebuiesc arătate copiilor. Astfel, ei învaţă să aprecieze ceea ce au, să fie recunoscători şi să se simtă mândri că au avut şansa să se nască aici.

Menirea educatoarelor este să îi facă pe copii cu adevărat interesaţi de tradiţiile şi cultura populară; astfel, ei vor învăţa să le preţuiască şi să le ducă mai departe din dragoste şi nu din obligaţie. Unul din sentimentele care ar trebui să marcheze pozitiv spiritul tineretului nostru este patriotismul, dar nu patriotismul şovin sau cel de bravadă, ci adevăratul patriotism care a călăuzit mereu poporul român şi i-a iluminat calea şi soarta, de-a lungul veacurilor precum un far.

Pentru ca tineretul să simtă şi să se comporte în spirit patriotic, educaţia moral-patriotică trebuie începută de la cea mai fragedă vârstă, vârsta preşcolară, când copilul începe să distingă valorile care-l înconjoară. Acestea sunt motivaţiile care generează conduita patriotică şi care conduce tineretul să-şi simtă rădăcinile solid înfipte în pământul patriei, pământ din care ne tragem seva şi înafara căruia nu ne vom regăsi niciodată adevărata identitate.

Începând cu vârsta preşcolară, se formează premisele unor calităţi moral-sufleteşti şi spirituale. Rolul educatorului în formarea personalităţii, în primul rând a caracterului viitorilor cetăţeni, este major. El poate deschide sau, dimpotrivă, închide calea progresului indivizilor, cât şi a naţiunii însăşi. Aici se pun temeliile viitorului, ale oamenilor, popoarelor şi umamităţii secolului XXI. Bunătatea, înţelegerea, respectul şi iubirea faţă de semeni, toleranţa şi coeziunea spirituală în interiorul naţiunilor şi popoarelor, nu vin de la sine.

Acest proces începe în cadrul familiei şi continuă în colectivitatea preşcolară şi şcolară, spre a fi desăvârşit în cadrul societăţii. Integrarea socială a individului înseamnă şi conştientizarea apartenenţei la patrie.

Patriotismul se manifestă prin ataşament faţă de pământul natal, prin identificarea deplină cu poporul din care facem parte, prin aprecierea şi respectarea limbii materne, a valorilor culturale, prin cinstirea trecutului istoric al patriei.

Mijlocirea relaţiei copilului cu acest univers valoric, prin explicare şi implicare reprezintă esenţa educaţiei patriotice. Evident, această mijlocire se realizează, din punct de vedere psihologic, prin procesul interiorizării ca rezultat al simbiozei dintre cognitiv și afectiv.

Patriotismul este considerat o trăsătură a personalităţii fiecărui om. Această trăsătură se cristalizează de la cea mai fragedă vârstă şi se îmbogăţeşte cu noi dimensiuni pe tot parcursul existenţei umane, ca urmare a dinamicii relaţiilor dintre indivizi şi patrie.

Educaţia patriotică este un proces multilateral şi neîntrerupt care se exprimă în conduita copiilor. Ea se extinde deci, asupra personalităţii umane în totalitatea ei, afectând toate componentele în unitatea şi intercondiţionarea lor reciprocă. Toate acţiunile întreprinse în acest scop, presupun îmbogăţirea volumului de informaţii al copiilor despre patrie, concomitent cu antrenarea lor în formele vieţii sociale, menite a le îmbogăţi experienţa de viaţă, ca viitori cetăţeni ai patriei. Convingerile şi conduita patriotică nu se transmit, ci se elaborează în şi prin activitate.

Un rol important în formarea reprezentărilor patriotice îl are cuvântul. Prin expresivitatea, nuanţarea limbajului şi prin expresiile emoţionale care însoţesc povestirile, descrierile, versurile cu mesaj patriotic, se pot forma reprezentări saturate afectiv, care sensibilizează copilul faţă de mesajul

patriotic. Noţiunile din sfera patriotismului sunt mult prea abstracte pentru preşcolari; de aceea, învăţământul preşcolar se rezumă doar la a forma reprezentări moral-patriotice în scopul formării de mai târziu a noţiunilor moral-patriotice: patrie, popor, limba maternă.

Reprezentările şi noţiunile morale formează componenta cognitivă a conştiinţei moral-patriotice. Dar componenta cognitivă fără cea afectivă nu-şi atinge scopul educativ. Pentru a dezvolta sentimente moral-patriotice, este nevoie ca educatoarea să creeze situaţii care să le faciliteze apariţia.

Sentimentul patriotic se manifestă în comportamente pozitive faţă de mediul social cu care interacţionează, faţă de membrii comunităţii, faţă de valorile culturale create de popor. Aceste sentimente se nasc prin acumulări lente, de mai multă durată şi în condiţiile unor situaţii concrete.

Una din componentele sentimentului patriotic este dragostea faţă de patrie, manifestată prin dragostea faţă de familie, de grădiniţă, de şcoală-mai târziu-de cartierul şi oraşul natal, faţă de natura ţării. Sentimentele moral-patriotice exteriorizate dovedesc cum copilul şi-a însuşit anumite norme de conduită moral-civică şi patriotică în familie, în colectivul grupei, în relaţiile cu adulţii, în mijlocul naturii.

O altă componentă constituie dragostea faţă de popor manifestată prin preţuirea trecutului istoric, admiraţia faţă de folclor, respectul faţă de activitatea socială a contemporanilor, faţă de fiinţa umană, faţă de alte popoare. Existenţa acestor sentimente ne demonstrează că preşcolarul a înţeles valoarea afectiv-patriotică a aspectelor istorice, culturale, economice, prezentate la nivelul său de înţelegere.

Cunoaşterea unor personaje istorice, culturale, a faptelor şi operelor lor îi ajută pe copii să se familiarizeze cu personalităţi de marcă ale neamului şi să pornească, astfel, pe drumul descoperirii identităţii naţionale.

Sentimentul moral-patriotic include şi dragostea faţă de limba maternă, demonstrată prin admiraţie faţă de creaţiile literare, folclorice şi culte. Familiarizarea cu aceste creaţii, cu scriitori ai neamului îi sensibilizează pe copii în sesizarea frumuseţii şi armoniei limbii române.

Condiţia de bază a dezvoltării sentimentului patriotic este articularea trăirilor subiective cu activitatea copilului. Educatoarea trebuie să aibă în vedere ca sentimentul să nu se reducă la trăiri subiective, ci să se traducă în acţiuni cu valoare moral-patriotică.

Prin intermediul educaţiei moral-patriotice, educatoarea are posibilitatea să formeze trăsături de caracter şi comportamente pozitive, contribuind, astfel, la noile trăsături structurale ale personalităţii copiilor.

Pentru copilul preşcolar patria are un conţinut concret care se referă la familia, oraşul sau satul natal, la natura cu care vine în contact, la limba pe care o vorbeşte, la realităţile sociale.

Educatoarea trebuie să-l facă pe copil să înţeleagă că *Patria* este tot ce-l înconjoară.

„Patria e casa noastră/ Şi grădina şi livada/Verile cu boltă albastră/Iernile cernând zăpada.” Împodobirea sălii de grupă cu steguleţe cu ocazia zilei de 1 Decembrie, pregătirea şi participarea lor la o serbare, îi ajută pe copii să trăiască cu mai multă intensitate atmosfera specifică acestor evenimente chiar dacă nu au reuşit să înţeleagă sensul.

Preşcolarul manifestă interes faţă de simbolurile patriei noastre şi este încântat atunci când are ocazia să vină în contact cu ele. Astfel în activitatea de observare ”*Drapelul ţării*” am putut face cunoscută copiilor semnificaţia fiecărei culori. Le-am arătat sângele vărsat de eroii care şi-au jertfit viaţa pentru apărarea ţării, galbenul-ce reprezintă bogăţiile şi frumuseţile acesteia, albastrul-cerul senin al ţării, precum şi cleştarul pur al apelor.

Cu ajutorul legendelor facem cunoscute copiilor o serie de fapte istorice. O bună parte din legendele noastre îl au ca erou pe Ştefan cel Mare, aşa cum este *„Povestea Vrâncioaiei”.* Această legendă îi impresionează pe copii. Din ea se desprinde omenia şi înţelepciunea Vrâncioaiei, dragostea ei Profundă pentru ţara Moldovei, odinioară călcată de turci. Copiii află din această poveste că Vrâncioaia şi-a trimis pe cei şapte feciori să lupte alături de Ştefan cel Mare pentru a apăra ţara de turci. Prin această legendă am contribuit la formareasentimentelor patriotice şi mulţi dintre copii şi-au exprimat admiraţia faţă de vitejii fii ai Vrâncioaiei.

Varietatea folclorului nostru reflectată în basme, poezii populare, proverbe, zicători, snoave, poate contribui din plin la educaţia patriotică a copilului, dezvăluindu-i treptat frumuseţea şi expresivitatea limbii materne.

Referindu-se la dezvoltarea dragostei faţă de arta populară trebuie să avem în vedere muzica populară, dansurile populare, arta aplicată(costume populare, obiecte din lemn frumos ornamentate). Folosirea folclorului în activităţile obligatorii: dans, muzică, desen, activităţi aplicative ,deprinde pe copii cu aprecierea artei populare, cu cunoaşterea şi reproducerea ei în viaţa de toate zilele. În felul acesta copiii încep să înţeleagă treptat specificul poporului din care fac parte.

O sarcină permanentă a educatoarei este de a face cunoscute copiilor cele mai însemnate realizări din ţara noastră.

Adoptarea unor strategii de acţiune educaţională în- consens cu cele evidenţiate anterior-vor da posibilitatea tuturor cadrelor să se perfecţioneze permanent şi să realizeze activităţi cu conţinut moral -patriotic cu rezultate deosebite.

Astfel, ele vor contribui tot mai mult la educarea copiilor în spiritul dragostei şi a respectului pentru ţara şi poporul român, pentru cunoaşterea şi preţuirea realizărilor oamenilor, a frumuseţilor şi bogăţiilor patriei, a luptei poporului nostru pentru pace şi libertate.

Prin rezonanţa pe care o are asupra personalităţii umane, educaţia patriotică reprezintă un factor integrator al Profilului moral, prin sensul pe care-l conferă devenirii umane în esenţa ei. Nimic nu poate fi mai nobil şi mai înălţător pentru om decât slujirea patriei sale.

Omenirea are nevoie de o conştiinţă comună împărtăşită de întreaga umanitate, de promovare a unui nou umanism.

Individul trebuie format în spiritul solidarităţii cu cei din generaţia sa, al respectului pentru cei care l-au precedat şi pentru cei care-l vor urma, al încrederii în destinul umanităţii şi-n valorile umane.

Bibliografie

***MECT(2018)- Curriculum pentru învăţământ preşcolar, Ed. DPH, Bucureşti

***Învăţământul preşcolar şi primar 3-4/2013, Editura Arlequin, 2011

Ştefan A. Catrinel & Kallay Eva - Dezvoltarea competenţelor emoţionale şi sociale la preşcolari, editura ASCR, Cluj Napoca, 2007

Băban Adriana - Consiliere educaţională, editura ASCR, Cluj-Napoca, 2003

OBICEIURI ȘI TRADIȚII ÎN BUCOVINA ÎN PERIOADA SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ

Prof. înv. preșcolar, Andronic Casandruța, G.P.P. „Gulliver” - Suceava

Bucovina este un loc în care tradițiile populare românești și-au păstrat puritatea și integritatea. În Bucovina chiar și aerul e mai curat, aceasta fiind una din zonele cele mai împădurite din țara. Ca și așezare, Bucovina este situată în partea de nord a României și se întinde de la Vatra Dornei, Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului la Suceava și Rădăuți .

Fiind una din cele mai frumoase zone ale țării, Bucovina se îmbracă în strai de sărbătoare păstrat și moștenit de la strămoși de la mic la mare. Bucovinenii portă cu mândrie straiele naționale cu fiecare ocazie, fie nuntă, fie bal- petrecere, dar mai cu seamă , le poartă în zile de mare sărbătoare.

Ultima lună a anului este plină de evenimente religioase, de datini și de obiceiuri de iarnă din vechime, care au rezistat scurgerii timpului, fiind preluate ca atare sau adaptate vremurilor noastre.

Crăciunul în Bucovina este magic, și atrage totodată creștini din diferite zone ale țării, care iubesc și apreciază oamenii din Bucovina , datinile și obiceiurile noastre. Sărbătoarea Nașterii Domnului, este precedată de Ajunul Crăciunului, iar cel mai important moment al acestei zile era pregătirea și împodobirea mesei îmbelșugate, numită și Masa de Ajun. Pe cea mai frumoasă față de masă se așezau în cele patru colțuri colacii, care simbolizau cele patru puncte cardinale, semn că

Mântuitorul veghează întreg pământul . Pe masă, gospodinele mai așezau o sticlă cu vin, dar și bucate de post cum ar fi grâul fiert și îndulcit cu nucă, zahăr rahat sau stafide, sarmale de post sau tocăniță de bureți. Nimeni nu avea voie să se atingă de acele bucate până la venirea preotului cu icoana care, după intrarea în casă , binecuvânta casa, familia și masa.

Un alt moment al zilei de Ajun îl constituie împodobirea bradului de Crăciun. Astăzi, în multe familii, bradul de Crăciun este împodobit cu câteva zile înainte, pentru ca, copiii să se poată bucura mai mult de frumusețea acestuia. Bradul împodobit cu globuri, beteală dulciuri și lumini, precum și așteptarea Moșului în seara de ajun, reprezintă obiceiuri occidentale care au pătruns și la noi, răspândindu-se de la orașe către sate. Un moment mult așteptat de copii, îl reprezintă mersul cu colinda. Încă de la prânz, copiii de vârstă mică, însoțiți de părinți, frați mai mari sau bunici, merg pe la care să-i colinde pe creștini, vestindu-le Nașterea Domnului Iisus Hristos. Ca răsplată a colindei, copiii primeau colaci, mere , nuci, dar astăzi , acestea au fost înlocuite cu bani sau dulciuri. În Bucovina , colindatul de Crăciun a fost și încă este nu numai o datină, ci un mod de organizare și exprimare a bucuriei Nașterii Mântuitorului. Datina colindatului a avut și are un farmec aparte , când odată cu lăsarea întunericului, casele erau însuflețite de colindele cetelor de flăcăi care, pe întreg timpul nopții până spre dimineața de Crăciun străbăteau ulițele satelor de la un capăt la celălalt colindându-i pe gospodari , dar mai cu seamă pe fetele acestora.

Prin tot ceea ce presupune și reprezintă, Crăciunul este și va rămâne încununarea tuturor sărbătorilor de peste an fiind una dintre cele mai frumoase și importante sărbători creștine.

După Crăciun, urmează sărbătoarea Anului Nou, sărbătoare care ne face să lăsăm în urmă cele rele și să intrăm în anul nou cu liniște sufletească si pace. Un alt obicei înainte de Anul nou, este achitarea tuturor datoriilor, să nu intrăm in noul an cu datorii, pentru că vom fi datori tot anul. Dar poate cel mai așteptat moment al zilei de 31 decembrie este acela de a merge cu plugușorul sau cu uratul. De secole , în prag de an nou, bucovinenii transfigurează prin măști și jocuri , momentele cele mai importante din viața omului (nașterea, căsătoria, moartea), ironizează prostia și urâtul, critică leneșii și laudă gospodarii de seamă ai satului. Odată cu trecerea anilor, masca tradițională bucovineană a devenit un obiect de artă, și chiar dacă unele semnificații stăvechi au început să dispară, ele tot mai sunt prezente și dăinuiesc de la generație la generație. Ca si obiceiuri de Anul Nou ,amintim plugușorul, mersul cu capra, mersul cu ursul, benzile de soldați, grupuri de urători sau cete de dansatori. Aceștia din urmă, străbat satul in lung și lat, în special la casele unde sunt fete mari, ură apoi dansează un dans specific zonei noastre, și anume Pădurețul. Ei sunt însoțiți de muzică și lăutari, iar gospodarii îi primesc și îi cinstesc cu mâncare, băutură și bani. Cetele de urători merg la casele oamenilor pentru a le ura sănătate, rodnicie și belșug al câmpurilor , spor și noroc în viață, acompaniindu-se de bice, clopoței, tobe. O urătură exemplu ar fi: *„Aho, aho , copii și frați,/ Stați puțin și nu mânați, / Și cuvântul mi-ascultați/. Vă urăm cum se cuvine/ Pentru anul care vine/ Holde mari cu bobul des/ Și pe creste , și pe șes/ Să vă fie-ndestulată/ Casa toată, masa toată/ Ia mai mânați măi,/Și strigați cu toții măi / Hăi, hăi!”*

După Anul Nou, cele mai practicare obiceiuri de iarnă sunt Sorcova, Chiraleisa și sfințirea crucii în apa de Bobotează. Sorcova sau Semănatul este un obicei străvechi practicat în dimineața zilei de Anul Nou, pe 1 ianuarie, când copiii merg la vecini și rude cu ramuri de brad împodobite cu beteală și cu grâu sau orez, pe care le aruncă la ușa gospodarului sorcovindu-l. *„Sorcova, vesela/ Să trăiți , să înfloriți, /Tare ca piatra/ Iute ca săgeata/ Tare ca fierul/ Iute ca oțelul/ Băț frumos împodobim/ Am plecat să sorcovim/ Și umblăm din casă-n casă/ S-aveți sorcovă frumoasă!/ La anul și la mulți ani! „.*

Chiraleisa se practică în ajun de Bobotează, când grupe de copii pornesc pe la casele gospodarilor și cânta Chiraleisa! Chiraleisa! Chiraleisa!, urmați fiind de preot care vine pentru sfințirea casei. Gospodarii întâmpină preotul cu lumină aprinsă, apoi îl petrec pana la casa vecinului. De Bobotează, după oficierea slujbei religioase din biserică, toți creștinii , împerună cu preotul se îndreapă catre cea mai apropiată apă, pentru ca slujba de Bobotează sa continuie prin aruncarea unei cruci în apa înghețată, urmând să fie scoasă din apă de un flacău curajos.

Una din cele mai mari și mai importante manifestații cu prilejul sărbătorilor de iarnă, o reprezintă “*Festivalul de datini și obiceiuri din Bucovina”,* organizat ani la rând pe data de 27

decembrie, în centrul orașului Suceava. La această manifestație, iau parte aproape 50 de formații artistice, din aproape toate localitățile Sucevei, fiecare prezentând obiceiurile specific zonei lor. Toți spectatorii adunați în centrul Sucevei, au putut admira suite de datini și obiceiuri, care mai de care mai colorate, mai îndrăznețe, precum Capra, Malanca lui Stefan cel Mare, Ursul, Plugul, Urători,dansuri populare si specific sărbătorilor de iarnă.

Sărbătorile de iarnă în Bucovina reprezintă un univers aparte, un loc în care tradițiile și obiceiurile sunt păstrate cu sfințenie, un moment mult așteptat de cei mai mici , dar si de cei mari. Tradițiile noastre din Bucovina, fac ca aceasta să devină, la fiecare sfârșit de an , o scenă pe care se desfășoară un spectacol unic, în care elementele mitice și cele cotidiene sunt prezentate într-un recital de culori și de imaginație.

Bibliografie:

Elena Niculina- Voronca, Datinile și credințele poporului Român, Ed. Saeculum I.O., București, 2008
Nicolae Cojocaru, „Istoria tradițiilor și obiceiurilor la români", Editura Etnologică, București, 2012
Ion Ghinoiu, „Mică enciclopedie de tradiții românești," Editura Agora, București, 2008
Dragoș Huțuleac, „Poveștile Bucovinei", Editura Rovimed, Suceava, 2017

MUNTELE GĂINA, ÎNTRE MIT ŞI REALITATE

Prof.înv.primar Avram Mariana, Colegiul Național "Mihai Eminescu",Petroşani Hunedoara

Semeţia munţilor, covorul verde al pădurilor şi păşunilor, pământul roditor din lungul văilor joase, cărbunele, fierul, cuprul, aurul şi argintul din zona munţilor, sunt frumuseţi şi bogăţii ale naturii acestor locuri. Retezatul, Parângul, Apusenii, Poiana Ruscă, Vulcanul, sunt plini de atracţii turistice de primă mână.Oraşele judeţului deţin obiective turistice de importanţă nu doar locală, ci şi naţională şi chiar internaţională. Oamenii satelor, fie că sunt moţi, pădureni, haţegani sau momârlani au muncit pământul și au păstrat portul și datinile strămoșești.

Pe muntele Găina se urca de sâmbăta, obiceiul locului fiind ca duminică dimineaţă, răsăritul soarelui să te găsească sus pe vârf. Un alt obicei înrădăcinat de-a lungul timpului era acela de a bea dimineaţa un păhărel de ţuică de cireşe, marca "Blăjeni" fiind renumită.

În noaptea de sâmbătă spre duminică, grupaţi pe sate sau grupuri de sate, la lumina focurilor, undeva la poalele Muntelui Găina, participanţii îşi petreceau până în zori. Cel mai cunoscut joc era "ţarina", cu nenumăratele sale variante. Evident că în timpul petrecerilor, dar şi duminica tinerii se cunoşteau între ei şi nu de puţine ori, aici sus pe munte s-au încheiat căsătorii.

Dar despre Muntele Găina şi vestitul târg de fete au apărut şi circulat multe legende. Una dintre aceste legende, de prin zona Blăjeniului, povesteşte că *"O zână bogată şi frumoasă trăia pe vârful muntelui Găina, într-un palat strălucitor ce se vedea de la mare depărtare. Feţi frumoşi din ţări îndepărtate veneau să o ceară în căsătorie, dar ea nu voia să renunţe la traiul ei de pe muntele Găina pentru nici unul din ei, căci preţuia mai mult fecioria decât dragostea. Nimic nu-i era mai plăcut acestei zâne decât să înzestreze fetele sărace din împrejurimi, când acestea se măritau. De aceea fiecărei fete care se căsătorea îi dădea dacă mergea la palatul ei, câte un ou de aur, căci zâna avea o găină cu pene de aur, care în fiecare zi făcea trei ouă de aur.*

Vestea acestei găini a mers departe. Trei flăcăi din munţi se hotărăsc să o răpească cu orice preţ. Pentru a putea pătrunde în palatul zânei, ei s-au îmbrăcat în straie de fată şi astfel bătrânul portar al palatului, cu un singur ochi, i-a lăsat să intre. Aflând de sosirea lor, zâna socotindu-i fete sărace, porunceşte să i se dea fiecărei fete un ou de aur.

Bătrâna care avea în pază găina cu penele de aur, nesocotind porunca ce o avea, a arătat celor trei fete şi găina închisă într-un coteţ de aur. Dar curând a trebuit să se căiască amarnic de neghiobia ei, căci cei doi flăcăi o legară, în timp ce al treilea a răpit din coteţ găina şi odată cu ea şi un coş plin cu ouă de aur. În timp ce fugeau, găina de sub braţul răpitorului cârâind puternic, a dat veste păzitorilor de răpirea ei. Paznicii suflând din tulnice, au adunat o ceată de călăreţi, care

au pornit în urmărirea fugarilor. Dar coborând noaptea, răpitorii nu au putut fi prinşi, dar unul dintre ei a scăpat coşul cu ouă de aur pe malul Arieşului. Ouăle sparte au fost luate de valurile râului. Găina a fost închisă într-o peşteră, de unde mult timp i s-a auzit cotcodăcitul.

După această întâmplare, frumoasa zână a căzut într-o mare tristeţe şi nu peste mult timp a părăsit pentru totdeauna palatul de pe culmea muntelui pe care la dărâmat până în temelii ...
De atunci Arieşul poartă în albia lui nisip bogat în aur, iar din munţii acestui ţinut se scoate aur. Se spune că şi pe culmea muntelui Găina s-au aflat printre stânci, pe vremuri, ouă de aur, şi, după cum se crede , tot din aceste timpuri urcă pe munte, an de an, moţii, flăcăi şi fete, la târgul de pe Muntele Găina". Distanţa de la Blăjeni până la muntele Găina este de 25 km.

Locuitorii din zona Muntelui Găina așteaptă în fiecare an sărbătoarea aceasta.Ei continuă să își păstreze portul popular,să transmită generației tinere obiceiurile și tradițiile strămoșești,să se bucure de sărbătorile populare care i-au unit pe români de-a lungul anilor.

Bibliografie

***"Geografia României",vol.III,București,Editura Academiei R.S.R.,1987
R.Pistori "Hunedoara – un colț de lume românească",Editura PROMUN,Arad,2007

DE LA MULTICULTURALITATE LA INTERCULTURALIATE-UN TRASEU OBLIGATORIU DE URMAT

Insp. Școlar, Prof. Bauman Cristina , Colegiul Național „Decebal" Deva
Prof. Zorilă Coculeana, Școala Gimnazială „I.D. Sîrbu" Petrila

Diversitatea culturală a fost întotdeauna una dintre valorile promovate la nivelul Uniunii Europene. Recenta lărgire a Uniunii Europene concretizată prin acceptarea în cadrul acesteia a noi state membre la începutul anului 2007 a determinat şi extensia sub aspectul multiculturalităţii şi diversităţii, ceea ce pentru celelalte state membre poate aduce noi oportunităţi. Prezentarea acestor oportunităţi, dar şi necesitatea evoluţiei societăţii noastre de la dialogul intercultural la cooperarea interculturală, la nivel local si regional, sunt realizabile prin promovarea parteneriatului public-privat, respectiv prin implicarea tuturor factorilor socio-economici de natură a facilita o mai buna intelegere la nivelul cetăţeanului a acestei problematici.

Multiculturalitatea înseamnă diversitate, iar o diversitate bine trăită are efecte benefice prin faptul ca ne expune. Ne expune altor culturi, altor mentalităţi, ne oferă reculul necesar fata de cultura si identitatea noastră. În al doilea rând înseamnă maturitatea de a nu acţiona în detrimentul celuilalt conform reflexelor identitare, sau mai precis spus, a acelor reflexe identitare care ar atenta la libertăţile celuilalt de o altă cultură şi identitate decât a noastră. Grosso modo prin cultură se înţelege limba, credintele, obiceiurile, istoria, valorile, instituţiile comunităţii care sunt transmise din generaţie in generaţie. Iar prin identitate culturala se intelege sentimentul apartenenţei la o cultura. Trăind intr-un mediu multicultural suntem expuşi altei culturi că vrem, că nu vrem. Asta în cazul în care nu apare izolrea fizică de restul lumii intr-o cameră mică şi intuneacoasă şi tăierea oricărui mijloc de comunicare cu exteriorul.

Limba e dată prin naşterea intr-un spatiu geografic. nici cultura nu se dobândeşte ad-hoc, adica nu te naşti cu ea, eventual te poţi naşte în leagănul unei culturi sau a mai multora şi cu timpul să iti insuseşti o partea din ea sau din ele. Interculturalitatea reprezintă o variantă de dorit pentru populaţiile care convieţuiesc aşa cum multiculturalitatea reprezintă o soluţie în cazul conlocuirii unor populaţii.

Astfel, multiculturalitatea corespunde conlocuirii în sensul de locuire împreună adică derularea vieţii în acelaşi loc fără a se presupune pentru aceasta decât o tolerare reciprocă în cadrul unor reguli bine stabilite şi, în mod necesar, respectate de către toţi cei implicaţi în context.

Convieţuirea presupune în schimb vieţuirea în comun, după aceleaşi reguli, împreună, atitudinea de tolerare fiind în acest caz fără sens. În cadrul acestei abordări, convieţuirea apare ca o

consecinţă a conlocuirii, ca o prelungire, în variantă superioară, a acesteia. Astfel se poate vorbi de o redefinire a cuvântului toleranţă, înseamnă: reciprocitate bine definită prin înţelegere şi, în situaţii speciale, solidaritate umană dincolo de identitatea etnică. În acelaşi timp, convieţuirea, pe lângă vieţuirea împreună presupune interculturalitatea aşa cum conlocuirea, pe lângă sensul de locuire împreună presupune multiculturalitate.

Ca ideologie a diversitatii, multiculturalismul are menirea de a oferi un cadru de afirmare pentru identităţile de grup. În felul acesta, orizontul ideologic al cultivării diversităţii vine sa promoveze pluralitatea ca schimbare de paradigma a raportului minoritate/majoritate, ca limită imaginata a repetatelor constructii identitare. C. W. Watson circumscrie multiculturalismul implicaţiilor politice si filosofice presupuse de coexistenta modalităţilor variate de situare a omului în lume şi de modul în care diferite entitati culturale luptă pentru recunoaştere, atît în cadrul statului naţional cât şi în sistemul global. Multiculturalismul pare să răspundă necesităţilor unei lumi în schimbare în care exprimarea diverselor identităţi capătă forma unor răspunsuri în faţa provocărilor aduse atât de către statului naţional, cât şi de sfera transnaîională şi globală.

Astfel, procesul globalizării ne pune în faţa unei continue resituări a raporturilor majoritate/minoritate, în spaţii culturale concrete şi la nivel global, şi ne îndeamna la o continua întelegere, acceptare si afirmare a diversitatii. Discutînd multiculturalismul ca ideologie a diversitatii, Bhikhu Parekh vorbeste de trei forme ale diversitatii culturale:

1) *Diversitatea subculturală* ce are în vedere faptul ca membrii societatii participă la o cultură comună, dar în acelaşi timp împartaşesc o serie de credinţe şi practici particulare. În acest caz, identităţile culturale nu intră în conflict cu cultura dominantă. Jocul toleranţei garantat de statul de drept este cel care asigură suficienta libertate grupurilor subculturale în conservarea identităţii proprii în forma unei conştiinţe secundare complementare identităţii dominante.

2) *Diversitatea comunitară* ce presupune existenţa unor comunităţi relativ organizate si conştiente de sine ce promovează o serie de credinţe si practici diferite. Diferenţele marchează mai degrabă o apartenenţă decît o revendicare de participare la împărtirea puterii.

3) *Diversitatea perspectivală* care presupune că o parte din membrii unei societăţii critică valorile şi principiile culturii dominante si încearca sa o reconstruiască potrivit altor valori. Aceste valori trebuie sa ţină cont de prezenţa în viaţa publică a minorităţilor şi de necesitatea lor de a se afirma ca entităţi distincte în sfera puterii politice. În acelaşi timp, se are în vedere crearea unui cadru în care culturile minoritare participă la o reconstrucţie continuă a principiilor modelatoare ale sferei valorilor.

Obţinerea autonomiei este un principiu invocat de minorităţi drept element constitutiv al conservării identităţii de grup.

Autonomia culturală presupune un efort de conservare a tradiţiilor unei comunităţi. Pe baza acestora se încearcă sa se creeze un ritm al vieţii comunitare care să funcţioneze după regulile traditiei, potrivit sistemului de valori rezultat din dezvoltarea istorică a comunităţii şi din experienţa întâlnirii tradiţiei cu celelalte tradiţii şi cu efortul general de modernizare a societăţii. Autonomia culturală este acceptată şi încurajata de multiculturalism doar ca un factor de conservare a identităţii, ca o modalitate de creştere a puterii unei comunităţi care se află într-un raport de discriminare şi de dezavantaj accentuat de imposibilitatea de a accede la putere. Autonomia culturală nu trebuie confundata cu autonomia administrativă pe criterii etnice. Ea presupune mai degraba consolidarea unor minoritati sub forma unor „comunitati imaginate" care se regasesc sub o identitate comună, construită pe baza unor elemente ale unei tradiţii comune şi pe baza politicilor culturale pe care le promovează guvernarea modernă. Principiul autoguvernării pe care îl revendică promotorii autonomiei culturale are în vedere, de fapt, afirmarea principiului subsidiarităţii. Comunitatea poate sa decidă în problemele proprii pîna la limita la care regulile statului de drept si interesul general nu sînt încălcate.

Daca în ce priveşte regulile statului de drept putem să recurgem la un cadru legislativ care reglementează raporturile între autonomia comunitară şi responsabilitatea în faţa întregii societăţi, în privinţa raporturilor între interesul general şi interesul de grup intervine un cadru mai larg de

ambiguităţi. Acesta poate fi clarificat doar prin invocarea drepturilor omului, care însă nu mai au în vedere grupurile sau „comunităţile imaginate”, ci indivizii ca fiinţe umane concret identificabile.

Teoria liberală a drepturilor minoritare a lui Will Kymlicka cunoscută şi sub numele de teoria cetăţeniei multiculturale, presupune o posibilă soluţie pentru gestionarea consecinţelor diversităţii etnoculturale, prin prisma filosofiei politice normatice. În gestionarea conflictelor etnoculturale statele de pretutindeni tind să subordoneze dreptatea si echitatea imperativului stabilităţii interne. Nu există consens între actorii internaţionali importanţi despre modul în care s-ar putea ajunge la soluţii de fond în conflictele etnoculturale, fără ca acestea să producă destabilizare. Există astfel standarde duble în abordarea conflictelor etnoculturale dar şi necesitatea recurgerii la violenţă de către minorităţile care doresc să fie luate în seamă.

Dintre conceptele clarificate două au relavanţă şi anume neutralitatea etnoculturală a statului de drept şi drepturile colective. Conceptul de neutralitate etnoculturală a statului de drept desemnează situaţia în care, în condiţiile statului de drept bazat pe democraţia liberală, problema etnică nu (mai) este relevantă (aşa numita neglijenţă benefică).

Prin prisma acestei abordări situaţiile în care minorităţile cer recunoaştere oficială şi drepturi sunt asimilate ,,naţionalismelor de secol 19”. Teoria neglijenţei benefice este un mit, câtă vreme cele mai moderne state sunt naţionale şi au limbi oficiale. Dezavantajate, minorităţile au trei alternative de acţiune: asimilarea, autoizolarea sau revendicarea dreptului legitim de construire a modernităţii în mod similar majorităţii (ceea ce presupune autonomie).

Concluzia autorului este că prezentarea dorinţei de autonomie drept „naţionalism de secol 19” nu se susţine. El defineşte conceptul de cultură societală ca fiind acea parte a culturii care este instituţionalizată, se regăseşte în spaţiul public şi pe care se constuieşte modernitatea. Un alt concept important este acela de drepturi colective. În cazul oricărui drept colectiv există două componente, între care trebuie să existe un echilibru: pe de o parte, o parte de componentă de protecţie internă a comunităţii (împotriva disidenţei membrilor); pe de altă parte protecţia externă împotriva deciziilor majorităţii (conform intereselor proprii).

Există trei tipuri de soluţii instituţionale de protecţie a comunităţilor etnoculturale: drepturi specifice de reprezentare (discriminare pozitivă), drepturi polietnice (protejarea acelor drepturi care nu pot fi susţinute în condiţiile economiei de piaţă, cum e cazul drepturilor culturale) – aplicabile, de exemplu, imigranţilor, şi autonomia, în diferite forme. Refuzul de a accepta legitimitatea drepturilor colective indică o confuzie conceptuală, pe de altă parte instituţionalizarea drepturilor colective nu trebuie să presupună violarea drepturilor individuale.

Există o legătură indisolubilă între libertatea individuală şi apartenenţa culturală. Un individ poate fi liber doar dacă are opţiuni şi de aici rezultă necesitatea existenţei contextului social, care nu este altceva decât cultura societală, aşa cum este ea definită. Pentru a proteja individul, acestuia trebuie să i se protejeze dreptul la context. Trebuie să admitem egalitatea morală a comunităţilor culturale, căci soluţiile la problemele etnoculturale nu se pot obţine decât prin dialog şi ele diferă de la caz la caz. Nu trebuie uitată problema comunităţilor intolerante.

Există comunităţi antiliberale, însă amestecul arbitrar al majorităţii este în esenţă antiliberal. Problema solidarităţii sociale este ameninţată de cetăţenia diferenţiată (multiculturală) care rezultă din abordarea celor trei tipuri de drepturi colective descrise mai sus. Respectarea drepturilor specifice şi a drepturilor polietnice sporeşte şansele de integrare având consecinţe pozitive pentru solidaritatea pe scară globală. Una din criticile majore la adresa multiculturalismului vizează domeniul educaţiei. Principala acuză este legată de faptul că multiculturalismul optează pentru introducerea în canonul academic occidental a unor teme, domenii si cursuri care sînt considerate ca fiind marginale si nereprezentative din punct de vedere al canonului educatiei occidentale. Multiculturalismul încearcă, pe de o parte, să aducă o schimbare de mentalitate în rândul populaţiei dominante, iar pe de altă parte să aducă în planul echilibrului şi egalităţii publice unele clase discriminate precum persoanele de culoare, oamenii săraci, imigranţii recenţi, femeile etc. Aceştia din urmă trebuiau aduşi la nivelul unei constiinţe a identităţii de grup care să le permită depaşirea imaginii negative pe care o proiecta asupra lor grupul cultural dominant.

Dincolo de factorii economici, care sînt fundamentali în explicarea relaţiilor sociale nu putem face abstracţie de faptul că marcarea diferenţelor culturale nu este o simplă opţiune idealistă a grupurilor minoritare. Liderii grupurilor minoritare care reclamă dreptul la diferenţă au conştiinşa că dezvoltarea unor identităţi bine conturate este o sursă de putere, de afirmare în sfera publica si de promovare a intereselor de grup şi a celor individuale. Dincolo de retorica necesităţii recunoaşterii reciproce, a valorilor în jurul cărora se structurează identitatea comunităţii, creşterea autonomiei grupurilor minoritare atrage după sine o mai mare libertate în jocul politic, o mai bună negociere a atragerii de resurse şi un grad mai mare de satisfacere a intereselor. Prin prisma acestei accederi la putere şi la resurse trebuie privită multiculturalitatea ca o realitate şi ca o valoare incontestabilă atât în spaţii culturale formate în ţări cu un mare aport de imigranţi, cum întâlnim în cîteva cazuri în spatiul occidental, cît şi în spaţii culturale cu o îndelungă tradiţie istorică şi cu o structură ce presupune convieţuirea între o cultură majoritară şi mai multe minorităţi istorice, cum este cazul românesc si îndeosebi cel transilvan. Într-un asemenea spatiu, canonul cultural a cunoscut răsturnări de ierarhii condiţionate istoric.

O dată cu crearea statului naţional unitar român se fac progresiv paşi spre un echilibru (nu lipsit de alunecări şi de devieri ideologice) între afirmarea identităţii majorităţii şi necesitatea dezvoltării entităţilor etnoculturale cu o îndelungată istorie şi cu o contribuţie inestimabilă la creaţia şi afirmarea diversităţii culturale în acest spaţiu geografic. Spatiul românesc în general si cel transilvan în mod special stau sub semnul multiculturalităţii.

Dincolo de ideologia multiculturalismului, multiculturalitatea ca fapt de existenţă presupune o modalitate de constituire a canonului cultural dincolo de vocea majorităţii. Ea aduce în mod firesc elementul diversitaăţii şi necesitatea recunoaşterii diferenţei ca un pas esenţial al convieţuirii.pe care le dă mediul academic cerintelor concrete ale sferei publice românesti, arată ca multiculturalismul nu este nici o categorie datată si fixata într-o preistorie a mediului academic american, nici un fenomen conjunctural care a ajuns la un declin ireversibil.

Interculturalismul porneşte de la necesitatea interculturalităţii. Procesul convieţuirii dovedeşte că interculturalitatea presupune afirmarea diversităţii şi straduinţa pentru a crea un spaţiu al dialogului şi al respectului pentru diversitate. Accentuarea interdependenţelor poate să ducă la omogenizare şi la naşterea de conflicte în numele diversităţii. De aceea, interculturalitatea şi multiculturalitatea trebuie concepute ca realităţi interdependente, ca feţele aceleiaşi monezi care asigură jocul schimbului în cadrul pluralismului cultural.Premisa pentru o bună comunicare în comunităţile multiculturale este educaţia interculturală, înţeleasă ca educaţie pentru deschiderea culturală, pentru acceptarea diferenţelor culturale şi pentru depăşirea prejudecăţilor socio-culturale şi etnocentrismului. Referirea se face la cultura cotidiană ce implică forme simple de interacţiune umană. De la simple reguli de politeţe sau de stabilire a contactelor şi de menţinere a comunicării până la regulile cooperării în cadrul instituţiilor. Dacă a comunica înseamnă, într-un context mai larg, a percepe, educaţia interculturală poate fi considerată o „şcoală a percepţiei" , a percepţiei de sine, a celuilalt, a grupurilor, a comunităţii în care trăieşti. Educaţia culturală are astfel următoarele obiective fundamentale: dobândirea capacităţii de a gândi din perspectiva altor grupuri etnice; stimularea solidarităţii sociale; respectul culturii celuilalt; dezvoltarea atitudinilor pentru colaborare interetnică.Educaţia interculturală înseamnă a deveni conştient de neînţelegerile inevitabile, realizându-se depăşirea conflictelor într-o manieră nonviolentă.

În România s-au făcut paşi importanţi pentru o educaţie interculturală, există un opţional intitulat ,,Educaţie multiculturală,, care se poate realiza cu elevii claselor a III-a şi a IV-a. Au fost elaborate manuale, caiete de exerciţii şi ghiduri metodologice editate la Cluj de Editura"CRDE".Universitatea Babes-Bloyai acordă o importanţă deosebită valorizării unei bogăţii extraordinare a spaţiului cultural transilvan: diversitatea confesională şi religioasă. Astfel, ea este "universitatea cu cele mai extinse programe de studii teologice (avînd patru facultăti de teologie: Teologie Ortodoxă, Greco-Catolică, Romano-Catolică, Reformată, reprezentând şapte biserici istorice ale Transilvaniei, precum şi un renumit Institut de Studii Iudaice) care asigură posibilităţi unice de investigare a bazelor civilizaîiei iudeo-crestine."

În felul acesta, într-un spaţiu cultural în care convietâţuirea dintre majoritatea religioasă şi minorităţile religioase si confesionale, dintre cultura dominantă şi minorităţile culturale poate să capete amprenta intoleranţei, se promovează un model educaţional care, pe de o parte, ajută minorităţile să ajungă la o mai bună autocunoaştere şi o mai activă prezenţă în sfera publică, iar pe de altă parte, ajută majoritatea să perceapă într-un mod mai adecvat alteritatea şi să se definească pe sine ca limită şi deschidere a identităţii celorlalţi. În acelaşi timp deschide spre o situare în sfera puterii aâît pe principiile proporţionalităţii şi subsidiarităţii, cât şi pe cele concretizate în politici speciale pentru minorităţi. În şcoala noastră există un curs opţional intitulat ,,Competenţe europene,, prin care îi învăţăm pe elevii noştri sa fie cetăţeni europeni, să se descurce oriunde în acest spaţiu de 470.000.000 de locuitori, să accepte, să respecte diversitatea fără a uita că aparţin patriei lor.

Bibliografie

Hofstede, Geert: Managementul structurilor multiculturale, Editura Economică, 1996;
Kymlicka, Hill: Multicultural citizenship, Oxford University Press, 1996;
Salat, Levente: Multiculturalism Liberal, Polirom, 2001;

STRATEGII ŞI FORME DE REALIZARE A EDUCAȚIEI INTERCULTURALE

Prof. înv. preșcolar Bălășoiu Catinca, Școala Gimnazială”I.D.Sîrbu” Petrila,
Structură Grădinița P.N.și P.P.Nr. 1

Educaţia în perspectiva deschiderii către valori multiple reprezintă un demers pe deplin justificat, întrucât vizează mai buna inserţie a individului într-o lume spirituală polimorfă şi dinamică. Acest demers formativ vine în întâmpinarea atât a dezideratelor individualităţii, prin valorizarea unor trăsături particulare, unice, ce merită a fi recunoscute sau amplificate, cât şi în profitul societăţii, asigurându-i un anumit grad de coerenţă, solidaritate şi funcţionalitate. Solidaritatea comunitară este potenţată prin felul cum se gestionează reproducerea marilor simboluri în interiorul spaţiului cultural respectiv, dar şi prin modul cum este reglată deschiderea spre alte formaţiuni socio-culturale.

O cultură este mare nu numai prin ea însăşi, prin propriile mecanisme autoreproductive sau autocontemplative, ci şi prin "metabolismul" creşterii şi transformării ei, prin felul în care permite deschideri spre reverberaţii din exterior

Obiectivul principal al educaţiei interculturale rezidă în pregătirea persoanelor pentru a percepe, accepta, respecta şi a experimenta alteritatea. Scopul îl reprezintă netezirea terenului întâlnirii cu celălalt. A face educaţie interculturală presupune ca însuşi procesul educaţional să se realizeze într-un mediu interacţional, prin punerea alături, faţă în faţă, a purtătorilor unor expresii culturale diferite Educaţia interculturală vizează dezvoltarea unei educaţii pentru toţi în spiritul recunoaşterii diferenţelor ce există în interiorul aceleaşi societăţi şi se referă mai puţin (sau deloc) la realizarea unei educaţii pentru culturi diferite, ceea ce ar presupune staticism şi o izolare a grupurilor culturale.

Educaţia interculturală privilegiază interacţiunea şi dialogul, curajul de a ieşi din sine şi dorinţa de proiecţie în celălalt. O educaţie concepută în perspectiva interculturală va resemnifica relaţiile dintre şcoală şi alte spaţii educative; ea va deborda zidurile şcolii, prelungindu-se şi insinuându-se în activităţile informale, în viaţa de zi cu zi. Cum multiculturalul nu se regăseşte doar în perimetrul şcolii (adesea acesta este **dincolo** sau **după** şcoală), trebuie să ne pregătim în prealabil pentru a-l întâmpina şi valoriza.

Comunicarea interculturală este acel schimb sau tranzacţie valorică, însoţită de înţelegerea semnificaţiilor adiacente, între persoane sau grupuri care fac parte din culturi esenţialmente diferite.

Schimburile se pot realiza la nivel ideatic, verbal, nonverbal, comportamental, fizic, obiectual, organizaţional. Pot fi implicite sau explicite, inconştiente sau deliberate

Comunicarea culturală este cu atât mai dificilă cu cât cea mai mare parte a elementelor ei componente sunt destul de evanescente, mai puţin vizibile şi mai greu comprehensibile. Precum aisbergul, a cărui măreţie nu se vede, două treimi din el fiind cufundate, tot aşa, cea mai mare parte a culturii rămâne ascunsă celor care iau contact pentru prima dată cu ea. Este drept că aspectele exterioare ale culturii (arhitectura, artele, îmbrăcămintea, ritualurile etc.) sunt uşor reperate şi cunoscute. Rămân însă mentalităţile, concepţiile, idealurile - un câmp vast, aproape indeterminat.

O comunicare interculturală veritabilă cere timp şi răbdare din partea protagoniştilor. Cu cât cunoaşterea unei culturi străine se adânceşte, cu atât marja viitoarelor descoperiri se lărgeşte. Familiarizarea cu o parte invizibilă a aisbergului stârneşte curiozitatea pentru aflarea altora. Cumulul valoric achiziţionat precum şi antecedentele culturale funcţionează ca un filtru de lecturare a noilor stimuli culturali. Predeterminările culturale (cultura iniţială a celui care se apropie de una străină) sunt resemnificate ele însele prin comparări cu noile date culturale. Cunoscându-i pe alţii, mă cunosc mai bine şi pe mine. Învăţarea interculturală constituie o coordonată importantă a oricărui program de educaţie. Ea are ca obiectiv cultivarea receptivităţii faţă de diferenţă, integrarea optimă a noutăţii valorice, mărirea permisivităţii faţă de alteritate, formarea unei competenţe interculturale.

Comunicarea interculturală pune faţă în faţă două tendinţe oarecum contradictorii: stabilitate şi schimbare. Adaptarea constituie în sine o mişcare contradictorie. Ea presupune deschidere asupra mediului dar şi o receptare a unor stimuli aşa cum sunt ei la un moment dat printr-o necesară dar dificilă acomodare. Sunt situaţii când mediul presează asupra noastră, obligându-ne să ne transformăm. Apare acum procesul de asimilare, în sens piagetian, respectiv de modificări interne datorate modificărilor externe. Idealul în materie de cultură este nu de comunicare şi nivelare absolută, de ştergere a diferenţelor, ci de creare a unor punţi de legătură spirituale care vor fi frecventate sau exploatate, parţial şi temporar, în funcţie de cerinţe grupale sau disponibilităţi individuale.

Fiecare individ se defineşte printr-o apartenenţă la un grup social, sursă a valorizării şi a semnificării propriei persoane. Se pot distinge trei tipuri de identităţi colective date de apartenenţe specifice:

- apartenenţa naturală pe care rolurile sociale le transformă în entităţi sociale;
- apartenenţa înnăscută, care poate fi schimbată, cu o mai mică sau mare greutate;
- apartenenţa dobândită (prin formaţie, instrucţie, incluziunea într-o asociaţie, organizaţie).

Şcoala trebuie să facă faţă eterogenităţii lingvistice şi culturale a grupurilor şcolare ivite din urma imigrării. : fiecare copil are dreptul, individual, să-şi cultive limba, tradiţiile, obiceiurile. Profesorii nu se mai raportează la culturi abstracte, dezincarnate sau folclorizate, ci la culturi vii, manifeste la nivelul claselor şcolare, puse acum în relaţie cu modelul cultural dominant. Şcoala ia legătura cu reprezentanţii noilor veniţi, cu părinţii copiilor, pentru a colabora şi a proiecta strategii educative bazate pe o pedagogie diferenţiată Şcoala este nu numai un loc de primire, ci şi de realizare a interferenţelor, al schimburilor egale dintre culturi.

Dacă la început reflecţia asupra interculturalului în învăţământ a fost restrânsă doar la soluţionarea problemelor imigranţilor, astăzi se constată că vechea paradigmă nu mai este suficientă. O dată cu perspectiva construirii unui spaţiu unitar european, a internaţionalizării economiei, a globalizării informaţiilor, problemele se pun altfel. “ A învăţa recunoaşterea diversităţii codurilor culturale diferite, a şti să comunici într-un context intercultural, a lua cunoştinţă de propria identitate culturală, a fi capabil de a trece dincolo de stereotipuri şi prejudecăţi, de a cunoaşte mai bine instituţiile, caracteristicile sociale, formele de vieţuire din diverse ţări europene, acestea ar putea să fie obiectivele unei practici interculturale lărgite în educaţie” Şcoala, ca principal instrument de socializare, devine locul unei armonizări culturale ce o devansează pe cea socială. Gestionarea cât mai operativă şi timpurie a diferenţelor obligă cu necesitate la întronarea unui model educativ care să favorizeze întâlnirea şi cooperarea între mai

mulţi parteneri. Prelungirea perioadei de şcolarizare face din şcoală principalul mediu de construire a identităţii cultural și cuprinde:

- promovarea unor politici educative şi legislative bazate pe reglementări şcolare
- deschise, permisive;
- coordonarea funcţională a diferitelor instituţii cu finalităţi educative;
- reconvertirea interculturală a materiilor de predat şi a programelor şcolare;
- regândirea organizării şcolare (recrutarea şi repartizarea elevilor, structurarea orarelor, a anului şcolar, a modalităţilor de desfăşurare a activităţilor etc.);
- îmbunătăţirea climatului relaţional din clasă şi din şcoală;
- impunerea unor priorităţi educative realiste;
- dimensionarea unor criterii pertinente de evaluare a competenţelor şi comportamentelor;
- accentuarea importanţei activităţilor preşcolare;
- formarea formatorilor într-o perspectivă interculturală;
- perfectarea tuturor relaţiilor internaţionale.

Educaţia interculturală se constituie într-o strategie de pregătire a societăţile democratice viitoare astfel încât persoanele să se relaţioneze convenabil unii la alţii şi la culturile pe care le poartă. Adaptarea la mutaţia şi diversitatea culturală este necesară atât pentru "minorităţi", cât şi pentru "majoritari", în interacţiunile prezente şi viitoare.

Profesorul se cere a fi format nu numai pentru gestionarea unor situaţii strict didactice, ci şi pentru a facilita permeabilitatea spirituală şi culturală a elevilor. Cunoaşterea mecanismelor puse în joc în situaţiile de interacţiune culturală, interpretarea acestui univers problematic, crearea continuă a unor bune conexiuni culturale, negocierea în planul manifestării valorilor, orientarea în situaţiile culturale conflictuale, dezamorsarea unor tensiuni valorice, intrarea ca actor activ pe scena interacţiunilor culturale constituie obiective prioritare ale oricărui program de formare pedagogică. Formarea presupune nu numai cunoaştere, ci şi practicare a interculturalită

Bibiografie

http://euromentor.ucdc.ro/vol2nr1martie2011/eur-ro/concepte%20generale%20ale%20comunicarii-florentina-alexandru.pdf

ttps://www.google.com/search?source=hp&ei=F22rXM_zILqFk74Pqv6J-Ag&q=referat+spiritualitate+si+interculturalitate&btnK=Google+Search&oq=referat+spiritualitate+si+interculturalitate&gs_l=psy-

http://www.oportunitatiegale.ro/pdf_files/Educatie%20Interculturala.pdf

https://iteach.ro/pg/blog/iliana.cighi/read/36142/scoala-liant-intercultural-strategii-si-forme-de-realizare-a-educatiei-interculturale

VALORIFICAREA TRADIȚIILOR POPULARE ROMÂNEȘTI IN ACTIVITATEA ȘCOLARĂ

Prof.înv.primar Bârlea Cornelia, C. N, I,,Carmen Sylva" Petroșani

,,În cultură nimic nu trebuie pierdut , totul trebuie transmis şi reînnoit " Constantin Noica

Folclorul este totalitatea creaţiilor şi manifestărilor artistice aparţinând culturii spirituale: literatura şi muzica populară, dansul popular, obiceiuri şi tradiţii populare româneşti, toate acestea încercând să la promovăm în rândul şcolarilor prin toate activităţile desfăşurate în procesul instructiv educativ. Datinile respectate cu sfințenie la Crăciun, Paste, Anul Nou, Mărțișor, nuntă ori la oricare eveniment important de peste an reprezintă moștenirile lăsate de strămoșii noștri spre a fi transmise din generație în generație.

Să-i învăţăm pe copii să preţuiască şi să respecte obiceiurile şi tradiţiile în care s-au născut, să-i învăţăm să iubească meleagurile natale, portul românesc şi pe români. Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identităţii neamului românesc fără de care nu am mai putea şti de unde venim şi cine suntem de fapt noi românii pe acest pământ. Să-i ajutăm pe copii să înţeleagă

imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumuseţea României, istoria şi mai ales sufletul neamului.

Activităţile şcolare şi extraşcolare de conservare şi promovare a folclorului autohton dezvoltă un comportament motivat, cultivă sentimente de bunătate, caritate, toleranţă respect, demnitate, de personalizarea individului şi conturarea identităţii sale. Să învăţăm elevii să aprecieze frumuseţea portului popular, a dansului şi cântecului românesc, a meşteşugurilor tradiţionale, atât de mult apreciate în ţară şi în afara ei, în vederea evidenţierii valorilor, tradiţiilor şi obiceiurilor româneşti, prin care cultivăm de la cea mai fragedă vârstă sentimentul de apartenenţă, de iubire şi dragoste pentru rădăcinile şi valorile poporului român.

Dansul popular, prin varietatea sa, prin tradiţie şi sentiment, este expresia acestui colţ de ţară, cu obiceiurile, oamenii şi cultura lui. Ignorate de cei mai mulţi tineri, dansurile populare nu au voie să dispară, ele trebuie să renască şi să existe în inima fiecăruia dintre noi. De asemenea, costumul popular românesc este o reală valoare a neamului nostru exprimând hărnicia şi priceperea acestui neam.

Activităţi realizate cu elevii:

-confecţionarea unor panouri decorative pentru ornarea holurilor şcolii şi a sălilor de clasă;
-realizarea unor expoziţii cu lucrări ale elevilor;
-achiziţionarea de costume populare;
-participarea la şezători populare;
-prezentarea de programe artistice la serbări şcolare şi ori de câte ori se ivesc prilejuri;

În cadrul orelor de arte,am realizat lucrari pe diferite teme legate de folclor, lucrări care s-au bucurat de succes la expoziţiile organizate sau la concursurile la care am participat cu acestea . La orele de muzica si miscare, am invatat cu elevii diferite cantece din folclorul nostru, dansuri populare, dansuri stilizate ,care au fost folosite in pregătirea şi desfăşurarea unor serbări şcolare.

Centenarul Marii Uniri a fost sărbătorit și de elevii scolii noastre, prin poezii, cântece, scenete și dansuri. Prin această activitate s-a dorit menținerea vie a sentimentele de mândrie și prețuire a istoriei neamului românesc, și de a nu uita niciodată valorile morale, cele mai de preț ale poporului român: dragostea de țară, eroismul, vitejia, bunătatea și credința strămoșească.

De-a lungul vremii serbările s-au asociat manifestărilor variate ale spiritului creator al poporului nostru, manifestări inspirate fie din anotimpuri(obiceiuri de iarnă, primăvară, vară), fie din munca oamenilor, fie din momente cu largă semnificaţie în viaţa oamenilor.

Valorificând frumuseţea tradiţiilor şi obiceiurilor populare în cadrul serbărilor cu şcolarii reuşim să înfrumuseţăm viaţa copiilor, îi ajutăm să cunoască tradiţiile româneşti şi rolul important pe care-l au în viaţa oamenilor din cele mai vechi timpuri, modul cum aceste tradiţii au dăinuit peste timp. Prin conţinutul serbărilor îi ajutăm pe copii să înţeleagă mesajul şi conţinutul acestor obiceiuri populare, adaptându-le particularităţilor de vârstă şi aptitudinilor artistice individuale. Cu acest prilej introducem copiii într-o lume frumoasă a cântecului, dansului, poeziei, poveştilor, glumelor, proverbelor, zicătorilor şi strigăturilor a unor evenimente tradiţionale ,copiii având posibilitatea să cunoască frumuseţea şi bogăţia folclorului, diversitatea tradiţiilor şi obiceiurilor româneşti, armonia limbii române.

Prin memorarea textelor cântecelor şi a poeziilor, copiii îşi îmbogăţesc vocabularul cu expresii populare, proverbe, zicători, strigături, pătrund în tainele limbii materne şi în comorile înţelepciunii populare. Prin textele colindelor ei transmit urările în legătură cu străvechile îndeletniciri ale poporului: aratul , semănatul, păstoritul.

Serbările au importanţă deosebită în educarea copiilor. În primul rând prin conţinutul lor, transmit un anumit mesaj, apoi copiii se pregătesc împreună şi depun eforturi susţinute pentru realizarea unui scop comun, reuşita serbării, momentul pregătirii serbărilor culminează în ziua desfăşurării ei, când tensiunea afectivă a clasei ajunge la maxim.Astfel, pregătirea şi participarea la serbări este acţiunea în care copilul se obişnuieşte să trăiască în colectiv, să se debaraseze de timiditate,se creează o atmosferă plină de plăcere, bucurie.

În transmiterea obiceiurilor şi tradiţiilor în serbările şcolare am pornit de la ideea că nu exista un alt element artistic care să poată fi aplicat multilateral în ansamblul procesului educational ca serbările şcolare. Pentru copii ele reprezintă o distracţie veselă, plăcută, iar pentru educator constituie prilejul de a oferi mănunchiul bucuriei de-a lungul unui şir întreg de repetiţii. Prin interpretarea rolurilor şi pregătirea decorurilor pentru diversele "spectacole" urmărim atât un efect artistic cât şi pedagogic, căutând un imbold pentru a trezi la copii dorinţa de a cunoaşte şi păstra tradiţiile şi obiceiurile strămoşeşti.

Pentru a avea o influenţă pozitivă asupra copilului serbările trebuie să fie înţelese de acesta şi să-l afecteze psihologic. Sensul unui spectacol va depinde de: calitatea lui, de folosirea adecvata a costumaţiilor şi decorurilor,de participare afectiva a copilului. Pentru a realiza o serbare reuşită este necesară o adaptare şi prelucrare a repertoriului specific vârstei şcolare ce cuprinde în forme tradiţionale poezii şi cântece specifice .

Costumele populare sunt pregătite pentru spectacolul mult aşteptat,cei care nu au imprumutand de la copiii mai mari. Atmosfera de sărbătoare ne cuprinde pe toti:copii,profesori,parinti.

Dansurile populare prin frumuseţea costumelor, a melodiilor sunt îndrăgite de copii şi interpretate cu multă pasiune aproape la toate serbările. Cântecele populare întâlnite la toate serbările antrenează, tonifică şi energizează gândirea, memoria, atenţia, imaginaţia, creativitatea , spiritul de disciplină, prietenia. Dacă jocul şi cântecul nu este trăit, nu poate pune în rezonanţă corzile sufleteşti ale finite umane.

Într-o lume mereu în schimbare, cu ritmuri de viaţă din ce în ce mai alerte, un singur lucru a rămas şi va rămâne aproape neschimbat: folclorul românesc. Este ceea ce ne defineşte ca popor, este emblema neamului nostru. Dacă la sate folclorul este prezent în viaţa şi activitatea oamenilor, începînd cu copiii de la vârste foarte fragede, la oraş lucrurile se schimbă, folclorul este aproape inexistent. Influenţele altor ritmuri muzicale asupra copiilor sunt din ce în ce mai nefaste.

Bibliografie

1. C.Brăiloiu ,Sărbători şi obiceiuri ,Ed. Enciclopedică, 2002
2.Stanciu,Stoian; Petre, Alexandru,Pedagogie şi folclor. EDP, Bucureşti, 1978.
3.Niculiţă-Voronca, Elena,Datinile şi credinţele poporului român adunate şi aşezate în ordine mitologică, Ed. Polirom, Iaşi,1998 .

TRADIŢII ŞI OBICEIURI POPULARE ÎN TELEORMAN

Prof. inv. primar Băţăuş Cornelia, Şcoala Gimnazială C-tin Brâncuşi, Bucureşti
prof. Bățăuș Adrian, Școala Gimnazială nr 117, București

Cuvântul „ţară" vine de la latinescul „terra" („teritoriu"). „Terranus" este ţăranul, cultivatorul pământului, cel mai ataşat de ţară, cel care are cea mai intimă legătură cu țărâna și cu țarina, cu solul. Cuvântul românesc „pământ" vine din latinescul „pavimentum", care înseamnă vatra sau locul bătătorit de locuitorul şi cultivatorul statornic al terenului sau al solului. Pământul este deci în acest sens terenul lucrat, umanizat și sfințit. De aceea zice românul: Omul sfinţeşte locul!

Cuvântul „pământean" înseamnă de obicei în limba română „omul locului", adică indigenul, dar în limbaj liturgic el este şi locuitorul statornic al planetei Terra, adică al Pământului. Pământeanul este omul, compus din humus (humă) și animă (suflet rațional), o sinteză mistică între materie și spirit, între, „țărână și suflet viu": „iar noi pământenii din pământ suntem zidiţi și în același pământ vom merge" cum se spune în Slujba înmormântării. Pământeanul poartă deci în el taina mormântului şi a cerului, a morţii trupului şi a nemuririi sufletului, fiindcă el este ţărână modelată după chipul lui Dumnezeu Cel veşnic viu. În acest sens, pământeanul cultivă deodată cu pământul şi dorul veșniciei.

După cum observă Părintele Dumitru Stăniloae, ţăranul român vede prezenţa harică şi ocrotirea milostivă a lui Dumnezeu în toate cele prezente în jurul său: „Vede pe Dumnezeu în taina naturii. Un peisaj frumos al naturii e pentru el un adevărat rai. El spune în Mioriţa: «Pe un picior de plai,/Pe o gură de rai». El simte atât de aproape de om pe Dumnezeu, pe Maica Domnului, încât foloseşte pentru ei diminutive: (de familiaritate - n.n.) «Dumnezeu drăguţu'», «Măicuţa Domnului».” (Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Reflexii despre spiritualitatea poporului român, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1992, p. 105)

Metafora „veşnicia s-a născut la sat” semnifică şi percepția relaţiei dintre timpul acțiunii și timpul rodirii. Poţi să organizezi totul foarte bine din punct de vedere tehnic sau practic, dar dacă ploaia nu vine la timp sau vine cu grindină mare, cultura agricolă poate fi compromisă! Pentru agricultor, între sămânţa semănată şi recolta scontată este o legătură spirituală trăită existențial în rugăcuine, răbdare și speranță.

Obiceiurile tradiţionale cuprind o multitudine de manifestări care oglindesc raportul omului cu natura şi cu lumea înconjurătoare,relaţiile interumane şi cele dintre individ şi comunitate,cunoscând o amplă desfăşurare în viaţa satului şi implicit participarea întregii colectivităţi.Obiceiurile au la bază un sistem de reguli după care comunitatea îşi organizează întrega sa activitate, asigurând mersul normal al vieţii sociale,dând posibilitatea membrilor săi să treacă cu bine diferitele praguri ale existenţei .

Obiceiurile exprimă concepţia unei populaţii sedentare de agricultori, cunoscători ai ciclului vegetaţiei şi ai unor străvechi rituri şi practici agrare,transmise din generaţie în generaţie.În cadrul obiceiurilor calendaristice din TELEORMAN deosebim :

Obiceiuri de primăvară :

La 1 martie, feţele şi femeile tinere încep să poarte ‘’Marţisorul’’, care se făcea din fire împletite, unul roşu şi altul alb, pe care se înşiră un ban de argint.’’Marţişorul se poartă toată lună martie, pentru că în ultima zi să se lege de un pom, iar azi la stâlpul casei. Între 1 şi 9 martie , erau ‘’zilele babei’’, adică zilele în care avea loc suişul Babei Dochia în munţi, acolo unde îşi găseşte moartea. Baba Dochia simboliza timpul îmbătrânit, iar fiul ei, Dragobetele, însemna capul de primăvară. De ‘’Dragobete’’,fetele şi băieţii făceau o petrecere cu cântece şi jocuri , pentru a fi îndrăgostiţi tot anul.

La 9 martie se fac ‘’bradoşi’’,care se împart calzi. Înainte se făceau 44 de ‘’bradoşi’’,în amintirea celor 44 de mucenici. În seara de ‘’lasata secului’’,flăcăii organizau’’Strigatul fetelor peste sat’’. Seara,când oamenii se aflau la masă, grupaţi în două cete, purtau un dialog punctat de stigături batjocoritoare la adresa fetelor bătrâne şi a flăcăilor tomnatici, leneşi şi îngâmfaţi.

În ziua de Paşte, după ce se întorc de la biserică,de unde ‘’au luat paşte’’, înainte de a intra în casă, la pragul uşii, sătenii calcă pe o brazdă verde şi pe un fier de plug, în credinţa că anul va fi bogat în roade, iar oamenii vor fi sănătoşi. În zilele de luni şi marţi ale Paştelui, în cursul dimineţii se făcea ‘’Vailaritul’’. O ceată de flăcăi, însoţiţi de lăutari,umblă pe la casele gospodarilor ce aveau fete care jucau în horă, iar după un cântec, urmat de o horă în care se prindea fata, primeau câte un ciurel de fainâ sau mălai.

În seara zilei de 22 aprilie, în ajun de SF.Gheorghe, tinerii aduceau crengi verzi de mânecătoare de pădure, pe care le puneau la stâlpii porţilor şi ai prispei,deasupra uşilor ca simbol al reînvierii naturii.

În manifestările tradiţionale ale colectivităţilor din satele teleormănene, predominante au fost dansurile desfăşurate în grupuri mari.’’Hora mare de mâna ‘’, executată de băieţi şi fete, în cerc închis, cuprinzând uneori peste 100 de persoane, avea cea mai mare frecvenţă, fiind dansul cel mai domol, dar şi un’’dans solemn ,cu conţinut eminamente social, anume national căci se leagă de însăşi istoria unirii noastre’’

“Nimic nu se poate realiza fără aportul ţăranilor înşişi, într-o acţiune care să le respecte tradiţiile şi valorile morale consacrate” . (Dimitrie Gusti)

„Arhitectura tradiţională poate fi văzută şi în formele care reîncep, nu numai în cele care durează ... Tradiţia este o adâncă nelinişte. Şi ce este neliniştea dacă nu făclia spiritului, dacă nu puterea care pune în mişcare conştiinţa. Tradiţia este corectivul care tinde să menţină spiritul în

armonie. Tradiţia este conştiinţă. "(G. M. Cantacuzino) Tradiţia adevărată e singura merinde sufletească", spunea marele scriitor Liviu Rebreanu. În discursul său de recepție la Academia română din 29 mai 1939, intitulat Laudă țăranului român, afirma că „la noi, singură realitate permanentă, inalterabilă, a fost şi a rămas ţăranul. Atât de mult că, de fapt, ţăranul român nici nu e ţăran ca la alte popoare. Cuvântul însuşi e de origine urbană, cel puţin în semnificaţia actuală. Ţăranul nu-şi zice niciodată ţăran. Doar în vremile mai noi şi sub influenţe politice a pătruns şi la ţară cuvântul, spre a indica pe omul de la sat în contrast cu cel de la oraş. Ţăranii însă numesc pe ţărani, simplu, oameni. De fapt, ţăranul n-are nume pentru că nu e nici clasă, nici breaslă, nici funcţie, ci poporul însuşi – omul român." Şi, ceva mai departe Rebreanu preciza: „Suntem şi vom fi totdeauna neam de ţărani. Prin urmare destinul nostru ca neam, ca stat şi ca putere culturală, atârnă de cantitatea de aur curat ce se află în sufletul ţăranului. Dar mai atârnă, în aceeaşi măsură, şi de felul cum va fi utilizat şi transformat acest aur în valori eterne." (Liviu Rebreanu, „Laudă ţăranului român", discurs de recepţie la Academia Română, 29 mai 1939)

Bibliografie

Stan V. Cristea ;Ecaterina Tantareanu ;Titus Barabas ;Gheorghe Cristea ;Gheorghe Popa Monografia judeţului Teleorman, Editura Teleormanul Liber, 1998 ;
Maria Batca, Vlad Batca, Zona etnografica Teleorman,Editura Sport Turism 1985 ;
Nicolae Constantinescu, Alexandru Dobre, Etnografie şi folclor romanesc,Editura Fundaţiei România de Mâine 2005
4. Mihai Pop, Indreptar pentru culegerea folclorului, Editura Grai şi suflet

VALOAREA TRADIȚIILOR ROMÂNEȘTI

Prof. înv. preșc. Benedic Cristina
Grozescu Petronela, Școala ,,George Călinescu" Nivel Preșcolar – Onești

Motto: „*...datinile, proverbele, muzica şi poezia sunt arhivele popoarelor, iar cu ele se poate constitui trecutul lor îndepărtat. Căci nu există bucurii mai de preţ ca averea de cuget şi simţire inclusă şi păstrată cu sfântă grijă de-a lungul vremurilor în adâncul sufletului românesc, al moşilor şi strămoşilor noştri.*" Alexandru Vlahuță

Am considerat că îndemnul lui Constantin Noica „În cultură nimic nu trebuie pierdut, totul trebuie transmis şi reînnoit" este de bun augur mai ales că acum tehnica a luat o amploare deosebită, majoritatea tinerilor accesează reţelele de internet, nemaifiind implicaţi în cunoaşterea adevăratele comori ale poporului nostru.Tradiţiile populare româneşti rămân tezaurul nostru cel mai de preţ şi trebuie să facem tot ce se poate pentru ca ele să se păstreze vii în mintea copiilor şi a oamenilor. Patrimoniul valoric naţional trebuie îmbogăţit şi transmis din generaţie în generaţie prin procesul educaţional.

Activităţile şcolare şi extraşcolare de conservare şi promovare a folclorului autohton dezvoltă un comportament motivat, cultivă sentimente de bunătate, caritate, toleranţă, respect, demnitate, de personalizare a individului şi conturarea identităţii sale. Prin aceste activităţi, urmărim să dezvoltăm atitudini valorice faţă de cultură, să le formăm copiilor o cultură moral-spirituală, o cultură naţională.

Obiceiurile tradiționale românești au ca și modalități de exprimare: muzica, coregrafia, gestica sau mimica. Sunt fapte culturale complexe, menite înainte de toate, să organizeze viața oamenilor. Marchează momentele importante ale trecerii lor prin lume, și le modelează comportamentul. **Putem vorbi de două mari categorii de obiceiuri și tradiții:**

Cele care marchează ***diferite evenimente ce se desfașoară de-a lungul anului***. Sunt sărbători religioase, cele legale, de munca agricolă, de factori de mediu. Acestea vizau viața colectivă a satului, având un caracter public și ciclic. Un loc special între obiceiurile religioase îl au cele specifice Crăciunului și Paștelui.

A doua mare categorie se referă la obiceiurile care atestă ***diferite momente importante din viața omului***. Desfășurarea lor era legată de momente bine determinate, care nu se repetă de-a lungul vieții.

Tradițiile și obiceiurile populare sunt elemente ce definesc un popor, oferindu-i identitate, de aceea ele trebuie cunoscute, conservate și protejate.

Tradiția este de fapt, o legătură între trecut și prezent și exprimă moștenirea de obiceiuri și norme de comportament, specifice unui popor, este cartea de vizită a unei nații, conștiința de sine, memoria lui socială.

Tradiția este întâlnită în toate sferele vieții: artă, cultură, morală, psihologia socială, artizanat, de aceea societatea în care trăim este obligată să nu-și lase semenii să uite datinile sau obiceiurile strămoșești.

Alături de literatură, care constituie un factor cu eficienţă sporită în educaţie, arta populară îşi are şi ea o contribuţie de seamă. În primul rând, copiii încep să înţeleagă specificul poporului din care fac parte, aspiraţiile lui, idealurile de ieri şi de azi, care sunt oglindite în creaţiile meşteşugarilor.

În al doilea rând, punându-i pe copiii de la vârsta preşcolară în direct cu unele deprinderi ale acestor îndeletniciri, pe care bunicii sau meseriaşii întâlniţi ocazional în târguri sau alte festivaluri de folclor le practică, le educăm respectul şi dragostea pentru o posibilă meserie, pe care, de ce nu, o pot îmbrăţişa când vor fi mari.

Ca educatori avem datoria morală să-i învățăm pe copii să iubească locurile natale, portul românesc și pe români, să prețuiască și să respecte obiceiurile si tradițiile zonei în care s-au născut, practic să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc, fără de care nu am mai putea ști cine suntem de fapt noi, românii pe acest pamânt.

Evenimentele într-un an școlar încep cu sărbătoarea Sfântului Nicolae, urmată de cea a Crăciunului, a Anului Nou, a Bobotezei, a Sfintelor Paști și a altor obiceiuri locale, ce se fac cunoscute copiilor prin intermediul familiei, a reprezentanților bisericii sau ai altor invitați ce participă ca parteneri în grădiniță.

Tradiţiile românilor sunt obiceiuri de suflet. La români, sărbătorile de iarnă, în special Crăciunul. Amintirea copilăriei ne revine puternic în suflet și în minte: zăpezi bogate, oameni de omăt, pârtii pentru săniuțe, colinde și clinchete de clopoței, miros proaspăt de brad și de cozonaci, nerăbdarea așteptării darurilor. Toate acestea creează în sânul unei familii o atmosferă de liniște, împlinire, iubire, credință.

La această vârstă tradițiile sunt greu de înțeles, de aceea, noi, educatoarele încercăm să transmitem din generație în generație, portul, graiul, obiceiurile și datinile, așa cum le-am moștenit de la străbuni folosind diferite ocazii: vizitarea unor muzee etnografice, vizionarea unor spectacole de folclor, lecturarea unor opere din literatura populară, prezentarea de obiecte de artă populară și nu în ultimul rând interpretarea unor roluri. O ocazie eficientă de valorificare a tradițiilor populare și a obiceiurilor românești o constituie serbările. Ele sunt un izvor de bucurii și satisfacții ce creează copiilor o stare de bună dispoziție, favorabilă atât dezvoltării psiho-fizice cât și estetice. Serbarea ”Bradului de Crăciun” cuprinde întotdeauna colinde, scenete legate de naşterea lui Iisus, dansuri populare, dansul caprei sau al căluților, plugușorul sau sorcova.

Copiii interpretează diferite roluri: solist vocal, dansator, povestitor, creator de obiecte artizanale, formându-și sau perfecționându-și o serie de abilități artistice.

Valorificând frumusețea tradițiilor și obiceiurilor populare în cadrul serbărilor cu preșcolarii reușim să înfrumusețăm viața copiilor, îi ajutăm să cunoască tradițiile românești și rolul important pe care-l au în viața oamenilor din cele mai vechi timpuri sau modul în care aceste tradiții au dăinuit peste timp.

Formele de prezentare a evenimentelor pot fi diverse: șezători în care copiii cunosc îndeletnicirile bunicilor și în care sunt inserate zicători, strigături, doine sau dansuri populare, obiceiuri populare, precum Drăgaica sau Paparuda, scenete cu teme religioase-Naşterea, Învierea.

La acestea, un rol important îl au chiar bunicii sau părinții care, pe lângă aportul adus la amenajarea spațiului cu obiecte populare vechi, pot participa direct, având propriul rol: interpret, instrumentist, olar, țesător.

Prin conținutul serbărilor îi ajutăm pe copii să înțeleagă mesajul și conținutul acestor obiceiuri populare, adaptându-le particularităților de vârstă și aptitudinilor artistice individuale. Cu acest prilej introducem copiii într-o lume frumoasă a cântecului, a dansului, a poeziei, a poveștilor, a glumelor, a proverbelor, a zicătorilor, a tuturor evenimentelor tradiționale. Costumele populare – ia și fota, brâiele, opincile, cămașa și ițarii sunt pregătite pentru spectacolul mult așteptat.

De asemenea, atmosfera de sărbătoare din sala de festivități prin ornarea și decorarea cu elemente specifice sărbătorii constituie un alt prilej de bucurie pentru copii, ei descoperind tradițiile și obiceiurile practicate în timpuri străvechi, simt și prețuiesc frumusețea acestora.

Dansurile populare sunt un mijloc puternic de a trezi în sufletul copiilor dragostea pentru plaiul natal, îi familiarizează pe aceștia cu melodiile populare românești de joc specifice zonei natale.

Copiii îndrăgesc dansul popular pentru ritm, dar și pentru simțire și îl învață cu plăcere, imitându-i pe cei mari.

Cu ocazia sărbătorilor de iarnă copiii învață colinde, adevărate comori de simțire, de gingășie sufletească, și nu în ultimul rând, de frumusețe literară.

Cântecele populare întâlnite la toate serbările antrenează, tonifică și energizează gândirea, memoria, atenția, imaginația, creativitatea, spiritul de disciplină, prietenia.

Prin varietatea folclorului, copiii pot să cunoască, să înţeleagă şi să preţuiască mai mult trecutul glorios al poporului nostru, ocupaţia, obiceiurile, sentimentele, năzuinţele generaţiilor de ieri .

Importanța păstrării valorilor naționale, a conservării și promovării tradițiilor în societatea contemporană este constituită din nevoia de a ne cunoaște istoria, datinile, folclorul și meșteșugurile pe care le-au păstrat și transmis strămunii noștri.

În primul rând, trebuie să promovăm tradițiile pentru a ne cunoaște istoria, identitatea națională, să vedem care sunt valorile care ne leagă de patrie, să învățăm că suntem liberi datorită strămoșilor și eroilor patriei care și-au dat viața pentru țară. Să învățăm și să prețuim fondul nostru național este precum o emblemă pentru propria persoană.

În al doilea rând, conservarea și promovarea tradițiilor sunt necesare deoarece acestea reprezintă o parte a patrimoniului material pe care îl avem, ca națiune. Ca parte a patrimoniului, tradițiile constituie o marcă identitară, fară de care nu putem vorbi despre o națiune română. Dispariția tradițiilor ar avea drept urmare dispariția națiunii înseși.

În concluzie, tradițiile nu trebuie uitate, cu toate că ele se schimbă mereu. Treptat, ele se mușamalizează într-o anumită formă, dar nu dispar din societate. Legătura cu trecutul nu trebuie să se rupă, deoarece, în caz contrar, trecutul național ar deveni ininteligibil pentru generațiile urmatoare.

Bibliografie

Revista „Învăţământul primar” nr 3-4, 1999, Ed. Discipol.
Mihai Pop, Obiceiuri tradiţionale româneşti”. Editura Univers, Bucureşti, 1999.
Wikipedia – Enciclopedie liberă – Despre folclor.

DE LA MULTICULTURALITATE LA INTERCULTURALIATE-UN TRASEU OBLIGATORIU DE URMA

Prof. Berger Draga, Colegiul de Informatică „Carmen Sylva” Petroșani
Prof. Biriș Daniela, Școala Gimnazială„I.D. Sîrbu” Petrila

Diversitatea culturală a fost întotdeauna una dintre valorile promovate la nivelul Uniunii Europene. Recenta lărgire a Uniunii Europene concretizată prin acceptarea în cadrul acesteia a noi state membre la începutul anului 2007 a determinat şi extensia sub aspectul multiculturalităţii şi diversităţii, ceea ce pentru celelalte state membre poate aduce noi oportunităţi. Prezentarea acestor oportunităţi, dar şi necesitatea evoluţiei societăţii noastre de la dialogul intercultural la cooperarea interculturală, la nivel local si regional, sunt realizabile prin promovarea parteneriatului public-privat, respectiv prin implicarea tuturor factorilor socio-economici de natură a facilita o mai buna intelegere la nivelul cetăţeanului a acestei problematici.

Multiculturalitatea înseamnă diversitate, iar o diversitate bine trăită are efecte benefice prin faptul ca ne expune. Ne expune altor culturi, altor mentalităţi, ne oferă reculul necesar fata de cultura si identitatea noastră. În al doilea rând înseamnă maturitatea de a nu acţiona în detrimentul celuilalt conform reflexelor identitare, sau mai precis spus, a acelor reflexe identitare care ar atenta la libertăţile celuilalt de o altă cultură şi identitate decât a noastră. Grosso modo prin cultură se înţelege limba, credintele, obiceiurile, istoria, valorile, instituţiile comunităţii care sunt transmise din generaţie in generaţie. Iar prin identitate culturala se intelege sentimentul apartenenţei la o cultură

Trăind intr-un mediu multicultural suntem expuşi altei culturi că vrem, că nu vrem. Asta în cazul în care nu apare izolrea fizică de restul lumii intr-o cameră mică şi intuneacoasă şi tăierea oricărui mijloc de comunicare cu exteriorul. Limba e dată prin naşterea intr-un spatiu geografic. nici cultura nu se dobândeşte ad-hoc, adica nu te naşti cu ea, eventual te poţi naşte în leagănul unei culturi sau a mai multora şi cu timpul să iti insuseşti o partea din ea sau din ele. Interculturalitatea reprezintă o variantă de dorit pentru populaţiile care convieţuiesc aşa cum multiculturalitatea reprezintă o soluţie în cazul conlocuirii unor populaţii.

Astfel, multiculturalitatea corespunde conlocuirii în sensul de locuire împreună adică derularea vieţii în acelaşi loc fără a se presupune pentru aceasta decât o tolerare reciprocă în cadrul unor reguli bine stabilite şi, în mod necesar, respectate de către toţi cei implicaţi în context. Convieţuirea presupune în schimb vieţuirea în comun, după aceleaşi reguli, împreună, atitudinea de tolerare fiind în acest caz fără sens. În cadrul acestei abordări, convieţuirea apare ca o consecinţă a conlocuirii, ca o prelungire, în variantă superioară, a acesteia. Astfel se poate vorbi de o redefinire a cuvântului toleranţă, înseamnă: reciprocitate bine definită prin înţelegere şi, în situaţii speciale, solidaritate umană dincolo de identitatea etnică. În acelaşi timp, convieţuirea, pe lângă vieţuirea împreună presupune interculturalitatea aşa cum conlocuirea, pe lângă sensul de locuire împreună presupune multiculturalitate.

Ca ideologie a diversitatii, multiculturalismul are menirea de a oferi un cadru de afirmare pentru identităţile de grup. În felul acesta, orizontul ideologic al cultivării diversităţii vine sa promoveze pluralitatea ca schimbare de paradigma a raportului minoritate/majoritate, ca limită imaginata a repetatelor constructii identitare. C. W. Watson circumscrie multiculturalismul implicaţiilor politice si filosofice presupuse de coexistenta modalităţilor variate de situare a omului în lume şi de modul în care diferite entitati culturale luptă pentru recunoaştere, atît în cadrul statului naţional cât şi în sistemul global. Multiculturalismul pare să răspundă necesităţilor unei lumi în schimbare în care exprimarea diverselor identităţi capătă forma unor răspunsuri în faţa provocărilor aduse atât de către statului naţional, cât şi de sfera transnaîională şi globală.

Astfel, procesul globalizării ne pune în faţa unei continue resituări a raporturilor majoritate/minoritate, în spaţii culturale concrete şi la nivel global, şi ne îndeamna la o continua întelegere, acceptare si afirmare a diversitatii. Discutînd multiculturalismul ca ideologie a diversitatii, Bhikhu Parekh vorbeste de trei forme ale diversitatii culturale:

1) *Diversitatea subculturală* ce are în vedere faptul ca membrii societatii participă la o cultură comună, dar în acelaşi timp împartaşesc o serie de credinţe şi practici particulare. În acest caz, identităţile culturale nu intră în conflict cu cultura dominantă. Jocul toleranţei garantat de statul de drept este cel care asigură suficienta libertate grupurilor subculturale în conservarea identităţii proprii în forma unei conştiinţe secundare complementare identităţii dominante.

2) *Diversitatea comunitară* ce presupune existenţa unor comunităţi relativ organizate si conştiente de sine ce promovează o serie de credinţe si practici diferite. Diferenţele marchează mai degrabă o apartenenţă decît o revendicare de participare la împărtirea puterii.

3) *Diversitatea perspectivală* care presupune că o parte din membrii unei societăţii critică valorile şi principiile culturii dominante si încearca sa o reconstruiască potrivit altor valori. Aceste valori trebuie sa ţină cont de prezenţa în viaţa publică a minorităţilor şi de necesitatea lor de a se afirma ca entităţi distincte în sfera puterii politice. În acelaşi timp, se are în vedere crearea unui cadru în care culturile minoritare participă la o reconstrucţie continuă a principiilor modelatoare ale sferei valorilor.

Obţinerea autonomiei este un principiu invocat de minorităţi drept element constitutiv al conservării identităţii de grup. Autonomia culturală presupune un efort de conservare a tradiţiilor unei comunităţi. Pe baza acestora se încearcă sa se creeze un ritm al vieţii comunitare care să funcţioneze după regulile traditiei, potrivit sistemului de valori rezultat din dezvoltarea istorică a comunităţii şi din experienţa întâlnirii tradiţiei cu celelalte tradiţii şi cu efortul general de modernizare a societăţii. Autonomia culturală este acceptată şi încurajata de multiculturalism doar ca un factor de conservare a identităţii, ca o modalitate de creştere a puterii unei comunităţi care se află într-un raport de discriminare şi de dezavantaj accentuat de imposibilitatea de a accede la putere. Autonomia culturală nu trebuie confundata cu autonomia administrativă pe criterii etnice. Ea presupune mai degraba consolidarea unor minoritati sub forma unor „comunitati imaginate" care se regasesc sub o identitate comună, construită pe baza unor elemente ale unei tradiţii comune şi pe baza politicilor culturale pe care le promovează guvernarea modernă.

Principiul autoguvernării pe care îl revendică promotorii autonomiei culturale are în vedere, de fapt, afirmarea principiului subsidiarităţii. Comunitatea poate sa decidă în problemele proprii pîna la limita la care regulile statului de drept si interesul general nu sînt încălcate.

Daca în ce priveşte regulile statului de drept putem să recurgem la un cadru legislativ care reglementează raporturile între autonomia comunitară şi responsabilitatea în faţa întregii societăţi, în privinţa raporturilor între interesul general şi interesul de grup intervine un cadru mai larg de ambiguităţi. Acesta poate fi clarificat doar prin invocarea drepturilor omului, care însă nu mai au în vedere grupurile sau „comunităţile imaginate", ci indivizii ca fiinţe umane concret identificabile.

Teoria liberală a drepturilor minoritare a lui Will Kymlicka cunoscută şi sub numele de teoria cetăţeniei multiculturale, presupune o posibilă soluţie pentru gestionarea consecinţelor diversităţii etnoculturale, prin prisma filosofiei politice normatice. În gestionarea conflictelor etnoculturale statele de pretutindeni tind să subordoneze dreptatea si echitatea imperativului stabilităţii interne. Nu există consens între actorii internaţionali importanţi despre modul în care s-ar putea ajunge la soluţii de fond în conflictele etnoculturale, fără ca acestea să producă destabilizare. Există astfel standarde duble în abordarea conflictelor etnoculturale dar şi necesitatea recurgerii la violenţă de către minorităţile care doresc să fie luate în seamă.

Dintre conceptele clarificate două au relavanţă şi anume neutralitatea etnoculturală a statului de drept şi drepturile colective. Conceptul de neutralitate etnoculturală a statului de drept desemnează situaţia în care, în condiţiile statului de drept bazat pe democraţia liberală, problema etnică nu (mai) este relevantă (aşa numita neglijenţă benefică). Prin prisma acestei abordări situaţiile în care minorităţile cer recunoaştere oficială şi drepturi sunt asimilate „naţionalismelor de secol 19". Teoria neglijenţei benefice este un mit, câtă vreme cele mai moderne state sunt naţionale şi au limbi oficiale. Dezavantajate, minorităţile au trei alternative de acţiune: asimilarea, autoizolarea sau revendicarea dreptului legitim de construire a modernităţii în mod similar majorităţii (ceea ce presupune autonomie). Concluzia autorului este că prezentarea dorinţei de autonomie drept „naţionalism de secol 19" nu se susţine. El defineşte conceptul de cultură societală ca fiind acea parte a culturii care este instituţionalizată, se regăseşte în spaţiul public şi pe care se constuieşte modernitatea. Un alt concept important este acela de drepturi colective. În cazul oricărui drept colectiv există două componente, între care trebuie să existe un echilibru: pe de o parte, o parte de componentă de protecţie internă a comunităţii (împotriva disidenţei membrilor); pe de altă parte protecţia externă împotriva deciziilor majorităţii (conform intereselor proprii).

Există trei tipuri de soluţii instituţionale de protecţie a comunităţilor etnoculturale: drepturi specifice de reprezentare (discriminare pozitivă), drepturi polietnice (protejarea acelor drepturi care nu pot fi susţinute în condiţiile economiei de piaţă, cum e cazul drepturilor culturale) – aplicabile, de exemplu, imigranţilor, şi autonomia, în diferite forme. Refuzul de a accepta legitimitatea drepturilor colective indică o confuzie conceptuală, pe de altă parte instituţionalizarea drepturilor colective nu trebuie să presupună violarea drepturilor individuale. Există o legătură indisolubilă între libertatea individuală şi apartenenţa culturală. Un individ poate fi liber doar dacă are opţiuni şi de aici rezultă necesitatea existenţei contextului social, care nu este altceva decât cultura societală, aşa cum este ea definită. Pentru a proteja individul, acestuia trebuie să i se protejeze dreptul la context. Trebuie să admitem egalitatea morală a comunităţilor culturale, căci soluţiile la problemele etnoculturale nu se pot obţine decât prin dialog şi ele diferă de la caz la caz. Nu trebuie uitată problema comunităţilor intolerante. Există comunităţi antiliberale, însă amestecul arbitrar al majorităţii este în esenţă antiliberal.

Problema solidarităţii sociale este ameninţată de cetăţenia diferenţiată (multiculturală) care rezultă din abordarea celor trei tipuri de drepturi colective descrise mai sus. Respectarea drepturilor specifice şi a drepturilor polietnice sporeşte şansele de integrare având consecinţe pozitive pentru solidaritatea pe scară globală.

Una din criticile majore la adresa multiculturalismului vizează domeniul educaţiei. Principala acuză este legată de faptul că multiculturalismul optează pentru introducerea în canonul academic occidental a unor teme, domenii si cursuri care sînt considerate ca fiind marginale si nereprezentative din punct de vedere al canonului educatiei occidentale.

Multiculturalismul încearcă, pe de o parte, să aducă o schimbare de mentalitate în rândul populaţiei dominante, iar pe de altă parte să aducă în planul echilibrului şi egalităţii publice unele clase discriminate precum persoanele de culoare, oamenii săraci, imigranţii recenţi, femeile etc. Aceştia din urmă trebuiau aduşi la nivelul unei constiinţe a identităţii de grup care să le permită depaşirea imaginii negative pe care o proiecta asupra lor grupul cultural dominant.

Dincolo de factorii economici, care sînt fundamentali în explicarea relaţiilor sociale nu putem face abstracţie de faptul că marcarea diferenţelor culturale nu este o simplă opţiune idealistă a grupurilor minoritare. Liderii grupurilor minoritare care reclamă dreptul la diferenţă au conştiinşa că dezvoltarea unor identităţi bine conturate este o sursă de putere, de afirmare în sfera publica si de promovare a intereselor de grup şi a celor individuale. Dincolo de retorica necesităţii recunoaşterii reciproce, a valorilor în jurul cărora se structurează identitatea comunităţii, creşterea autonomiei grupurilor minoritare atrage după sine o mai mare libertate în jocul politic, o mai bună negociere a atragerii de resurse şi un grad mai mare de satisfacere a intereselor. Prin prisma acestei accederi la putere şi la resurse trebuie privită multiculturalitatea ca o realitate şi ca o valoare incontestabilă atât în spaţii culturale formate în ţări cu un mare aport de imigranţi, cum întâlnim în cîteva cazuri în spatiul occidental, cît şi în spaţii culturale cu o îndelungă tradiţie istorică şi cu o structură ce presupune convieţuirea între o cultură majoritară şi mai multe minorităţi istorice, cum este cazul românesc si îndeosebi cel transilvan. Într-un asemenea spatiu, canonul cultural a cunoscut răsturnări de ierarhii condiţionate istoric. O dată cu crearea statului naţional unitar român se fac progresiv paşi spre un echilibru (nu lipsit de alunecări şi de devieri ideologice) între afirmarea identităţii majorităţii şi necesitatea dezvoltării entităţilor etnoculturale cu o îndelungată istorie şi cu o contribuţie inestimabilă la creaţia şi afirmarea diversităţii culturale în acest spaţiu geografic. Spatiul românesc în general si cel transilvan în mod special stau sub semnul multiculturalităţii.

Dincolo de ideologia multiculturalismului, multiculturalitatea ca fapt de existenţă presupune o modalitate de constituire a canonului cultural dincolo de vocea majorităţii. Ea aduce în mod firesc elementul diversitaăţii şi necesitatea recunoaşterii diferenţei ca un pas esenţial al convieţuirii.pe care le dă mediul academic cerintelor concrete ale sferei publice românesti, arată ca multiculturalismul nu este nici o categorie datată si fixata într-o preistorie a mediului academic american, nici un fenomen conjunctural care a ajuns la un declin ireversibil.

Interculturalismul porneşte de la necesitatea interculturalităţii. Procesul convieţuirii dovedeşte că interculturalitatea presupune afirmarea diversităţii şi straduinţa pentru a crea un spaţiu

al dialogului şi al respectului pentru diversitate. Accentuarea interdependenţelor poate să ducă la omogenizare şi la naşterea de conflicte în numele diversităţii. De aceea, interculturalitatea şi multiculturalitatea trebuie concepute ca realităţi interdependente, ca feţele aceleiaşi monezi care asigură jocul schimbului în cadrul pluralismului cultural.

Premisa pentru o bună comunicare în comunităţile multiculturale este educaţia interculturală, înţeleasă ca educaţie pentru deschiderea culturală, pentru acceptarea diferenţelor culturale şi pentru depăşirea prejudecăţilor socio-culturale şi etnocentrismului. Referirea se face la cultura cotidiană ce implică forme simple de interacţiune umană. De la simple reguli de politeţe sau de stabilire a contactelor şi de menţinere a comunicării până la regulile cooperării în cadrul instituţiilor. Dacă a comunica înseamnă, într-un context mai larg, a percepe, educaţia interculturală poate fi considerată o ,,şcoală a percepţiei" , a percepţiei de sine, a celuilalt, a grupurilor, a comunităţii în care trăieşti. Educaţia culturală are astfel următoarele obiective fundamentale: dobândirea capacităţii de a gândi din perspectiva altor grupuri etnice; stimularea solidarităţii sociale; respectul culturii celuilalt; dezvoltarea atitudinilor pentru colaborare interetnică.

Educaţia interculturală înseamnă a deveni conştient de neînţelegerile inevitabile, realizându-se depăşirea conflictelor într-o manieră nonviolentă.În felul acesta, într-un spaţiu cultural în care convietâţuirea dintre majoritatea religioasă şi minorităţile religioase si confesionale, dintre cultura dominantă şi minorităţile culturale poate să capete amprenta intoleranţei, se promovează un model educaţional care, pe de o parte, ajută minorităţile să ajungă la o mai bună autocunoaştere şi o mai activă prezenţă în sfera publică, iar pe de altă parte, ajută majoritatea să perceapă într-un mod mai adecvat alteritatea şi să se definească pe sine ca limită şi deschidere a identităţii celorlalţi. În acelaşi timp deschide spre o situare în sfera puterii aâît pe principiile proporţionalităţii şi subsidiarităţii, cât şi pe cele concretizate în politici speciale pentru minorităţi.

În şcoala noastră există un curs opţional intitulat ,,Competenţe europene,, prin care îi învăţăm pe elevii noştri sa fie cetăţeni europeni, să se descurce oriunde în acest spaţiu de 470.000.000 de locuitori, să accepte, să respecte diversitatea fără a uita că aparţin patriei lor.

Bibliografie

1.Hofstede, Geert: Managementul structurilor multiculturale, Editura Economică, 1996;
2.Kymlicka, Hill: Multicultural citizenship, Oxford University Press, 1996;
3.Salat, Levente: Multiculturalism Liberal, Polirom, 2001.

OBICEIURI ȘI TRADIȚII DIN BANAT

Prof. Bognar Ecaterina Ancuța, Școala Gimnazială Berliște
Prof. Cioc Titiana-Marilena, Școala Gimnazială Berliște

Colectivităţile rurale montane, prin excelenţă conservatoare şi tradiţionaliste oferă spectacolul unor inovaţii şi a unor regândiri axiologice menite să explice pe de o parte nevoia de ieşire din rutina cutumelor, iar pe de altă parte capacitatea de permanentă întemeiere a unui ethos proaspăt şi viguros, care să reziste la presiunile lumii moderne.

Pentru lămurirea unor concepte fundamentale ne-am folosit de datele oferite de o importantă reprezentantă a etnologiei româneşti, Otilia Hedeşan, care se referă la axializarea domeniului continuităţii prin cutumă-datină-obicei: „*Liantul care străbate diacronic comunităţile dându-le totodată coeziune existenţială şi coerenţă funcţională este reprezentat de ceea ce, printr-un termen deschis am numit cutumă-datină-obicei. În această desfăşurare, este evident că prin cutumă desemnăm instituţia arhaică de axializare a vieţii comunitare din perioadele preistorice, iar datina, obiceiul le vom caracteriza, ca instituţii de axializare în comunităţile tradiţionale rurale ale mediului social preindustrial şi non-industrial*."

Pornind de la accepţia de bază a termenilor, cercetătoarea arată că în limba română obicei înseamnă atât comportament personal repetat cât şi deprinderea consacrată, comună unui popor sau

unei comunităţi omeneşti, datină, tradiţie, uzanţă, uz, rânduială. Astfel, definit comunitar, obiceiul este expresia cea mai limpede a unităţilor de semnificat periodicitatea unui comportament (individual sau colectiv) şi de acceptare comunitară a acestuia.

Datina este o formă şi o realitate tradiţională, ea constituie un fenomen conservator. În mod complementar, obiceiul reprezintă o tradiţie în act, o tradiţie vie, în timp ce datina reglează cadrele memoriei, obiceiul,care este o datină în act ordonează contingentul în funcţie de acele enciclopedii tradiţionale conservate drept datini.

O primă sursă de informare asupra obiceiurilor o constituie memoria vârsnicilor satului. Aceştia ne-au detaliat cu mândrie desfăşurarea acestor obiceiurilor şi semnificaţia acestora.

Crăciunul

În ajunul Crăciunului copiii merg cu piţărăii, aşa cum e obiceiul în Banat. Seara se cîntă colindele. Copiii de la şcoală sau tinerii merg cu Steaua. În prima seara de Crăciun, în fiecare an, sătenii merg la Căminul Cultural pentru a viziona spectacolul organizat de profesori şi învăţătorii din sat. La aceast spectacol tinerii satului îi încântă pe oamenii cu dansuri poulare, etalând cu mândrie costumul popular tradiţional, piese de teatru şi tradiţionala şezătoare. Acum câte va decenii, această şezătoare era de fapt întâlnirea tinerilor din sat, ce se făcea cu prilejul anumitor sărbători. Tinerii din sat se adunau la Căminul Cultural în straie naţionale şi cântau, povesteau, fetele torceau lână sau croşetau. Astăzi, această şezătoare este reprezentată pe scenă.

Strecenia

Dacă în această zi iese soarele de dimineaţă şi iese ursul şi îşi vede umbra, atunci şase săptămâni va fi vreme rea. De asemenea, în această zi, nimeni nu spune nici un cuvânt în grajd la vite, aceasta ca la vara ce urmează vitele să nu umfle coada: Strechia (streche- nume dat mai multor specii de insecte vătămătoare pentru animalele domestice; a strecnea- a porni în goană nebună, speriat de streche).

Săptămâna albă şi Sântoagerul

Între Duminica sexagesima şi quinquagesima este săptămâna albă.

Luni în acestă săptămână este Lunia Fecioarelor. Marţi, Joi şi Sâmbătă nu e bine să lucrezi.

După Duminica quinquagesima: Marţi e marţea tunului, atunci intră Sântoagerul. Miercuri Începe Sântoagerul. Sâmbătă este Sântoagerul mare.

După Duminica I. Quadragesimae: Marţi este Marţe încheiată. Miercuri până la ora 12 este Sântoagerul şchiop.

Săptămâna albă, care este la *Zăpostit,* adică în săptămâna ce urmează, la *Sântoageri* (începe Luni înainte de Duminica postului mare). Cu această ocazie, tinerii satului se fac „leoarfe" (făşancul), se maschează fiecare în costume cât mai îngrozitoare şi portă pe faţă măşti pentru a nu fi recunoscuţi. Ei merg din casă în casă şi primesc de la săteni ouă, ţuică şi bani. Seara se face „privehiu", adică un foc mare, iar tinerii mascaţi dansează în jurul focului. Semnificaţia Făşancului este complexă : prin ironie, satiră, parodie se scot la iveală relele făcute de semeni; neplăcerile, necazurile pricinuite de natură în acel an; apoi şansa purificării corporale şi sufleteşti în postul Paştilor, lucru ce-l determină pe om să fie mai bun, mai tolerant, mai realist. De asemenea, făşancul este un spectacol, un carnaval al costumelor şi măştilor, precum o piesa de teatru în aer liber.

Marţi, Joi şi Sâmbătă în această săptămână nu se lucrează din cauza beceşugului al rău.

Luni, e Lunea Fecioarelor. Nu e bine să coşi, pentru că cel pentru care căşi se va tăia la pădure sau va înebunii.

Sântoagere (Marţea tunului)

Sâmbăta e Sântoagerul cel mare. Nu e voie să lucrezi deoarece vin caii şi te călăr. Bătrânii spun că un bărbat a adunat iarba pentru animale în această zi şi când s-a întors acasă şi a vrut să ducă calul în grajd, l-a lovit calul cu piciorul în burtă. Bărbatul a juns la spital în stare gravă, bătrânii spun că a scăpat printr-o minune.

Sântoagerul cel şchiop ţine până Miercuri.

Marţea încheiată- cine lucră în ziua aceasta i se încheie mâinile şi nu le mai poate desface.

Ziua Sâmţiilor (40 de mucenici: 10 martie)

În această zi femeile fac păpuşi din aluat de pâine şi le împung cu o ţeavă rotundă (sâmţ) pemtru ca frigul să iasă şi să intre căldura. Tot în această zi, se iei sapa şi grebla, te duci în grădină şi loveşti pământul cu feicare din aceste unelte şi spui de fiecare dată: Tună frig, ieşi căldură.

Sfântul Gheorghe (23 aprilie)

La Sfântul Gheorghe se face un colac rotund din pâine şi în el se pun bani. Colacul trebuie să fie cât mai mare, ca la fel să fie şi ugerul vacilor şi oilor. Se merge cu colacul în grajd la animale şi toţi cei din casă se agaţă cu mîna de colac şi trag de acesta cu cea mai mare răpezeală, rupând fiecare câte o bucată, pe care trebuie să o mănânce. Această practică este făcută pentru ca oile si vacile să fie sănătoase şi să aibă cât mai mult lapte.

Paşti

Ritualul de a umbla cu toaca în ajunul Paştilor este însoţit de versuri specifice, diversificate, în funcţie de momentul zilei: „Isus Cristos răstignit/ Hărăngili s-or oprit/ Lăudat să fie Isus Hristos- rugăciune de dimineaţă/ amiază/ seară."

În seara de Paşti sătenii merg la Căminul Cultural, unde asistă la spectacolul săvârşit de tinerii satului.

Duminica Tomii

Această zi este închinată sufletelor morţilor în calendarul popular. Fiecare familie face un parastas pentru pomenirea morţilor. Aceste parastase sunt duse la biserică, unde se săvârşeşte slujba, iar mai apoi sunt duse la cimitir, unde preotul oficiază o altă slujbă pentru pomenirea morţilor. După slujba, ce se face în centrul cimitirului, fiecare familie merge cu propriul parastas la cripa morţilor săi şi îl dă de pomană şi apoi îl împarte la neamuri şi prieteni.

Mătcălău

Sărbătoare băbească, ce cade marţi după Duminica Tomii. Este ziua în care tineretul se prinde văr şi văruică. Se face în felul următor: se alege o creangă dintr-un măr şi apoi se arcuieşte în aşa fel încât să fie un semicerc. Dacă un băiat se află acolo, toate fetele merg pe rând să îl sărute, dacă nu e nici un băiat, se sărută fetele între ele. Capătul liber de la acea creangă este ţinut de o femeie mai bătrână, pe care fetele o numesc chiţa. Cu această ocazie, fiecare fată trebuie să se ducă la casa unde se prind văruică puţină făină de porumb şi câteva ouă şi se face o coleaşă şi o găigană şi le mănâncă împreună.

Sânziana (24 iunie)

În această zi femeile culeg sânziene şi flori de diferite feluri şi fac din ele o coroniţă, pe care o agaţă la poartă. Aceste coroniţe sunt făcute pentru a proteja oamenii şi holdele de forţele malefice.

Sfântul Ilie (20 iulie)

La Sfântul Ilie nu lucrează nimeni nimic ca să nu se întâmple trăsnete, căci se zice că orice lucrezi în această zi va fi distrus de trăsnet.

Ruga/Nigeia

Ca în fiecare sat bănăţean, ruga coincide cu ziua hramului bisericii şi este considerată mai mult decât o simplă dată cu semnificaţie religioasă. Dimineaţa sătenii participă la slujbă, iar înainte de acestea merg la cimitir cu mici ofrande (prăjituri). După serviciul religios, în fiecare casă se întind mese fastuoase, la care, alături de membrii familiei sunt invitate rudele şi prietenii acestora din alte localităţi. După-amiază toată lumea merge la joc, însă jocul nu începe niciodată fără binecuvântarea preotului.

Bibliografie

Otilia Hedeșan, Curs de folclor- Lecții despre calendar, Timișoara, Editura Universității de Vest, 1998.

Interviu persoanelor vârstnice.

STRATEGII DE VALORIFICARE A FOLCLORULUI LOCAL ÎN GRĂDINIŢĂ

Datorită conţinutului de idei şi sentimente, a faptelor care oglindesc trecutul bogat şi plin de speranţe al oamenilor de la noi, cunoaşterea folclorului local are o importanţă deosebită în cadrul procesului de formare a personalităţii copilului. Prin toate activităţile desfăşurate în grădiniţă şi în afara ei, am încercat să sădesc în sufletele pure ale copiilor, sentimente de preţuire şi admiraţie faţă de oamenii acestor locuri, faţă de obiceiurile şi datinile lor.

Familiarizarea copiilor cu folclorul local, impune o bună pregătire intelectuală a educatoarei, o documentare amănunţită asupra subiectelor, pentru a nu transmite date eronate care ar putea avea influenţe negative asupra copiilor derutându-i. Mijloace de organizare a activităților cu teme folclorice în grădinița de copii sunt observarea,serbările,șezătorile,dansuri populare,etc.

Observările

În cadrul observărilor, copiii au fost familiarizaţi cu portul popular local, cu diferite unelte de lucru, cu obiecte de uz gospodăresc,au văzut un interior de casă ţărănească cu leagăn de copil, cu ladă de zestre şi alte obiecte de artă. Am încercat să-i apropii pe copii de sufletul ţăranului nostru, să-i fac să îndrăgească portul popular şi să-l îmbrace cu mândrie, să preţuiască şi să păstreze cu sfinţenie aceste comori.

În activitatea cu tema „Costumul popular” am prezentat copiilor fiecare componentă a costumului, le-am spus cum se numeşte, din ce este confecţionat, unde a fost lucrată pânza şi multe lucruri interesante pe care copiii le-au ascultat cu interes şi plăcere.

Le-am explicat copiilor că portul popular în care se reflectă sufletul artistic al acestor oameni diferă după vârstă,sex,anotimp şi diferite ocazii.

Elementele care individualizează costumul tradiţional din Banat în cadrul portului popular românesc ţin, pe de o parte, de existenţa unor adrese unicat, care se întâlnesc numai în această provincie istorică- opregul cu franjuri lungi (catrinţă) şi conciul (boneta) purtate de femei, iar pe de altă parte broderiile şi alesăturile executate cu fir de aur şi argint.

Costumul popular l-am prezentat pe secvenţe: cel al femeilor, apoi cel al bărbaţilor şi pe cel care-l îmbrăcau iarna. Le-am spus copiilor că pe vremuri oamenii purtau costume populare- unele erau pentru lucru, iar altele erau „de stat” (de sărbătoare).Copiii şi-au îmbogăţit cunoştinţele, vocabularul cu cuvinte ca: „conci”, „habă”, „chintuț”, „opreg” etc., şi-au admirat frumoasele cusături de pe poale, de pe cojoc, exprimându-se entuziasmaţi „câtă muncă şi câtă frumuseţe

În cadru observării cu tema: „Furca de tors şi războiul de ţesut manual” copiii au fost familiarizaţi cu aceste obiecte de tehnică populară, şi-au îmbogăţit cunoştinţele cu date privind utilitatea acestor obiecte, şi şi-au îmbogăţit vocabularul cu cuvinte noi ca: urzeală, spată, suveică.

Activitatea s-a desfăşurat în muzeul grădiniţei unde avem montat un război de ţesut manual şi o furcă de tors. La activitate a participat o bătrânică, îmbrăcată în costum popular care le-a demonstrat copiilor cum se toarce lâna şi cum se ţese pânza. Activitatea a fost deosebită, copiilor le-au fost trezite sentimente puternice.

În cadrul activităţilor de lucru manual, sau în cele liber alese, copiii au ţesut covoraşe frumoase, cu ajutorul gherghefelor pe care le avem în sala de grupă. Torsul lânii cu fusul a constituit un bun prilej de a reaminti copiilor despre povestea „Fata babei şi fata moşneagului”, în care este reliefată hărnicia fetei de la ţară.

Serbările şi şezătorile

O mare influenţă asupra copiilor în cunoaşterea folclorului românesc o au serbările şi şezătorile organizate cu diferite ocazii. La astfel de întruniri copiii au ocazia să se desfăşoare recitând şi poezii folclorice, cântând cântece populare, jucând jocuri populare fiind astfel familiarizaţi cu obiceiurile şi datinile locale. Fiind îmbrăcaţi în costume populare, copiii au un comportament aparte, sunt mai ordonaţi, au grijă unde şi cum se aşează, sunt atraşi de activităţile în care sunt implicaţi. Aplauzele adulţilor le creează emoţie, stăpânire de sine, le educă personalitatea, le formează o comportare civilizată.

Valorificând cu copiii aceste neasemuite comori pe care ni le-au lăsat strămoşii, realizăm un important act cultural şi educativ. Prin folclor copiii pot să cunoască şi să preţuiască frumuseţea

limbii române, gândurile, sentimentele şi năzuinţele generaţiilor de ieri şi de azi, frumuseţea portului popular şi a interioarelor ţărăneşti, transformate şi modernizate de-a lungul anilor. Încă din copilărie folclorul trebuie făcut cunoscut copiilor, pentru a le fi ca o carte a vieţii, ca un îndrumător pentru muncă şi demnitate, cinste şi omenie. Toate aceste nestemate la care am făcut referire, nu le-am găsit în palate, biblioteci, ci la oameni de omenie şi doresc să le fac cunoscute şi copiilor, ca şi ei la rândul lor să le spună copiilor şi nepoţilor lor.

Bibliografie

Dăncuş, Elena, Adrian Fochi, Ion Taloş, (2004), (redactori şi coordonatori), Bibliografia generală a etnografiei şi folclorului românesc 1956 - 1964. Ediţie îngrijită şi prefaţată de I. Oprişan**,** Editura Saeculum I.O., Bucureşti.

Drăgan Ioan, (1991), Psihologia în folclor, Editura ştiinţifică, Bucureşti

Ghinoiu, Ion (2008), Mica enciclopedie de tradiţii româneşti, Editura Agora, Bucureşti.

TRADIȚIILE – VALORI EUROPENE

Prof. înv. primar Brînzan Argentina, Colegiul Național „M. Eminescu” Petroșani

Cuvântul "Tradiție" prin definiție, înseamnă ansamblul valorilor, concepțiilor, obiceiurilor sau credințelor care se păstrează în cadrul unui popor sau chiar la nivelul umanității întregi din generație în generație. Întotdeauna, dincolo de mărturiile scrise care s-au păstrat, au existat diferite credințe sau obiceiuri păstrate doar prin viu grai. Tradiția populară reprezintă obiceiurile, datinile create și specifice culturii unui popor.

Ţinutul Pădurenilor este o zonă din România, în Transilvania, situată în judeţul Hunedoara; este un platou înalt, aşezat între Depresiunea Ţara Haţegului, la sud, şi Valea Mureşului, la nord, la apus fiind înălţimile nelocuite ale Munţilor Poiana Ruscăi. Relieful predominant sunt dealurile cu păduri de foioase şi conifere. Vecinătatea zonei o reprezintă: Valea râului Mureş la nord. Înălţimile nelocuite ale Munţilor Poiana Ruscă în vest. Ţara Haţegului în sud. Municipiul Hunedoara şi localităţile rurale dealungul şoselei ce leaga municipiul Deva de municipiul Hunedoara la est.

Zona etnografică a Pădurenilor din Hunedoara se constituie într-o unitate teritorială de o mare specificitate, cu o zestre spirituală inedită, de mare rezonanţă. Izolată printr-o centură de păduri, populaţia Pădurenilor locuieşte în sate mici, aşezat pe culmi şi creste de dealuri, despărţite prin văi adânci prin care curge câte un râuleţ, sărac de apă. Aici s-a dezvoltat, datorită condiţiilor geografice speciale, una dintre cele mai originale culturi populare.

Pădurenii formează o populaţie omogenă sub toate aspectele: casa de locuit, portul popular, ocupaţiile etc. Concepţia lor de viaţă reflectă o excepţională unitate în toate manifestările sale. Astfel, Pădurenii constituie o mare şi unică familie şi reprezintă cea mai interesantă enclavă etnografică din ţara noastră. Zona Pădurenilor – împădurită în trecut – cuprinde patruzeci de sate a căror locuitori comunică des şi continuu între ei, orice sărbătoare oferindu-le prilejul de a se vizita şi de a crea legături trainice. Ceea ce este cu adevărat spectaculos la Pădureni este portul popular, de o covârşitoare personalitate. Este un costum care din punct de vedere structual se înscrie în tipologia costumului de Transilvania, dar are o linie unică: silueta dreaptă, ce rezultă din linia celor două ”oprege” negre, sobre, care învelesc strâns trupul femeii, în contrast cu cămaşa voluminoasă, care abundă în culoare şi decor.

Hunedoara deţine în Pădureni o comoară etnografică unică, o arhivă cu documente vii, ale unui trecut pe care încă nu am reuşit să-l dibuim în întregime. Zona este cunoscută şi apreciată pentru arta folclorică şi tradiţiile pădurenilor care s-au păstrat neschimbate ăn decursul istoriei.

Pe drumul existenţei, nunta e popasul cel mai important. În viaţa unui om, aceasta reprezintă reperul major, graniţa dintre două lumi, care trebuie trecută exact aşa cum fiecare dintre noi a visat.

Ca şi în alte zone ale ţării, şi la pădureni nunta reprezintă manifestarea etnografică şi folclorică cea mai valorificată, cu o împletire de elemente şi forme spirituale religioase şi magice, estetice, juridice şi economice, la care participă întreagă colectivitate a satului. Ea valorifică numeroase rituri şi obiceiuri, fiecare dintre ele reprezentând anumite simboluri, mai mult sau mai puţin depărtate de tiparul lor străvechi, daco-roman. În limbajul pădurenilor, nunta este denumită „ uspăţ".

Vârsta ideală pentru încheierea unei căsătorii este între 17-20 de ani la fete, iar pentru feciori, între 22 şi 25 de ani. Depăşite fiind asemenea categorii de vârstă, tinerii sunt consideraţi bătrâni, vechiţi, necotaţi.

Primul episod al ritualului de nuntă îl reprezintă petirea, întreprinsă mai întâi de către părinţii mirelui sau de către rude apropiate ale acestuia doar în zilele de luni sau sâmbătă, singurele considerate favorabile căsniciei. Părinţii fetei vor aproba căsătoria doar mai târziu, după o săptămână, în cursul unei vizite "pe vedere", făcute la casa mirelui.

Cele două întâlniri premaritale se caracterizează prin glume şi bună-dispoziţie şi se încheie cu o "omenie", o masă de la care nu lipsesc vinarsul, carnea, "pupii în unsoare" (un fel de gogoşi), şi, mai ales, "plăcintele pă tigaie".

Cu acest prilej se stabilesc: zestrea miresei, data şi locul de desfăşurare a nunţii, "chemaţii", precum şi toate celelalte probleme legate de acest eveniment.

De obicei, zestrea unei fete de măritat cuprinde: o oarecare suprafaţă de pământ, identificată prin toponime precise, o vacă, o viţea, zece oi , 15-20 de "cămeşi", 5 "brăciri", 2 "şube", 4"opregi", marame, "pricoiţi"(cerge de lână ţesute la război), saci, străiţi etc. Partea de veşminte din zestre este expusă, la data nunţii, în curtea miresei, pe o prăjină lungă, aranjament numit "culme".

"Chemarea la nuntă" are loc cu o săptămână înainte, într-o zi de duminică, şi este făcută de vornic, îmbrăcat în straie de sărbătoare. El poartă în mâini "bâta"şi o ploscă cu vinars, împodobită cu năframa miresei, cu flori sau cu frunze de busuioc.

Cei "chemaţi" cumpără sau pregătesc "cinstile": colacul de nuntă, "pomu", o naframa albă, încălţăminte, bani, diferite prăjituri, băutură.

"Colacul de nuntă"are dimensiuni mult mai mari decât ale unui colac obişnuit, este făcut din făină albă, cu mai multe împletituri, uns cu gălbenuş de ou şi copt în cuptor. Are mai multe semnificaţii simbolice: Soarele, Luna, fertilitatea feminină, belşugul. Acest colac a dat numele sau momentului de întâlnire a mirelui şi a miresei, însoţit de urări, denumit colăcărie. Urmează îmbrăcarea miresei de către un grup de femei. Acestea îi fac "conciul roşu", îi pun mărgelele multicolore, cojocul şi pantofii. În timp ce mireasa este îmbrăcată, un alt grup de femei intoneaza un repertoriu vocal destul de bogat: cântecul miresei, al zestrei, al ginerelui, al soacrei etc.

Cel mai important şi mai variat ca tematică literară şi muzicală este cântecul miresei, care ilustrează momentul dureros al despărţirii de casa părintească.

Înainte ca "oastea împărătească"(cuscrii) să sosească la casa miresei, gazda leagă poarta cu funii şi aşază alături o prăjină de brad , de care atârnă o sticlă. Când sosesc cuscrii, între cele două familii se dispută "oraţia de nuntă" referitoare la vânătoarea craiului, de fapt o alegorie bazată pe analogia vânătorul – mire, vânatul neobişnuit – mireasa. Alaiul mirelui nu va intra în curtea miresei până ce nu va sparge cu arma de vânătoare sticla din vârful prăjinii.

Pentru a o feri pe mireasa de spiritele rele, ea este la început substituită cu o fetiţă, apoi cu o bătrână, iar apoi spre în văzul lumii însoţită de naşa care îi acoperă capul cu baticul de femeie, eveniment care marchează trecerea de la condiţia de fată la cea de nevastă.

Urmează " plata apei," un rit de fecunditate. În curtea plină de nuntaşi, pe o masă, se afla aşezat un ciubăr sau o găleată cu apă. La toartele ciubărului sunt legate mănunchiuri de busuioc. Cuscrii vor arunca în ea diferite monede, plătind simbolic apa.

Mersul la „ultoane",învârtitul în jurul ei, apei la rădăcina pomului sunt secvenţe ale aceluiaşi rit de fertilitate, având la baza analogia cuplu tânăr şi altoi tânăr, garanţii ale continuităţii vieţii. Cu „ sucitul pe după ultoane", obiceiurile de nuntă din curtea miresei au luat sfârşit. Urmează „masa mare", când mirii sunt aşezaţi între naşi, dar lor nu li se serveşte nici unul dintre felurile de

mâncare, decât mult mai târziu, motiv pentru care şi tacâmurile le sunt aranjate invers, cu coada în faţă.

Nuntaşilor li se servesc preparate tradiţionale: perişoare cu carne, friptură de pasăre sau de porc, supă cu taieţei de casă, prăjituri, dar înainte de asta, gazda strigă „cele şapte pahare", care înseamnă, de fapt, cele şapte cinstiri cu ţuică a fiecăruia dintre cuscrii. Primul pahar este închinat pentru mila lui Dumnezeu, iar celelalte pentru socrii mari, socrii mici, nănaşi, miri etc. În acest timp se aduc darurile pentru miri. Masa se încheie cu un cântec religios, „Gana Galileia", drept mulţumire adresată lui Dumnezeu. Urmează cântecul, jocul şi veselia.

Bibliografie

Pistori, Rozalia, "Hunedoara- un colţ de lume românească", Ed. Promun, Arad, 2007
Ioan Mârza, Petre Stoian "Hunedoara –monografie" Ed. Sport-Turism, Bucureşti, 1980

TRADIŢII ŞI OBICEIURI LA ROMÂNI

Prof. logoped Budelecan Elena –CJRAE HD

Probabil că nimic altceva nu poate defini mai bine spiritul unui popor decât străvechile sale tradiţii si obiceiuri. Călătorul vestic va fi surprins să descopere in România un loc plin de legende, mituri si tradiţii păstrate de-a lungul secolelor.

Definită dinăuntrul ei, subiectiv, mitologia este o încercare globală de cunoaştere absolută a universului, deci o filosofie incluzând demersul mistic şi o ştiinţă generală excluzând experimentul, şi care se constituie în orice cultură primitivă, operând cu mijloace magice şi manifestându-se prin adaptarea concretă epică a abstracţiilor şi a fenomenelor superioare la situaţia psihosocială dată, ca şi prin explicarea simbolică a acestora. Iată câteva din frumuseţea tradiţiilor românesti ce se ţin la sărbatorile calendaristice sau la momentele importante din viaţa românilor care au rolul de-a ne îmbia cu farmecul lor.

Sfântul Andrei. Noaptea din ajunul Sf.Andrei este destinată unor obiceiuri, poate antecreştine, care să asigure protecţie oamenilor, animalelor si gospodăriilor. Tăranii români le-au pus sub oblăduirea acestui sfânt, tocmai pentru că ele trebuie garantate de autoritatea si puterea sa. Ajunul Sf.Andrei este considerat unul dintre acele momente in care bariera dintre văzut si nevăzut se ridică. Clipa cea mai prielnică pentru a obţine informatii cu caracter de prospectare pentru anul care vine. De asemenea, "Andreiu' cap de iarnă" cum ii spun bucovinenii, permite interferenţa planurilor malefice cu cele benefice, lucrurile importante din existenţa oamenilor putând fi întoarse de la matca lor firească. Se crede că in această noapte "umblă strigoii" să fure "mâna vacilor", "minţile oamenilor" si "rodul livezilor".Împotriva acestor primejdii, tăranul român foloseşte ca principal element apotropaic (de apărare), usturoiul. În egala măsura, casa, grajdul, coteţele, uşile si ferestrele acestora sunt unse cu usturoi pisat, menit să alunge pătrunderea duhurilor rele la oameni si animale.

Sfântul Nicolae. Decembrie vine apoi cu sărbatoarea, atât de aşteptată de copii, a Sfântului Nicolae. Caţi dintre noi nu au aşteptat cu înfrigurare dimineaţa de 6 decembrie pentru a se uita dacă Moşu' a lăsat ceva in ghetele pregătite de cu seară? Acest obicei al darurilor aduse de Moş Nicolae, s-a impământenit mai mult la oraş. Este posibil să fie un împrumut din ţările catolice, unde Moş Crăciun este cel care pune daruri in ghete sau ciorapi anume pregătiti. Copiilor din România li se poate intampla ca Moş Nicolae să aduca si câte o vărguţă (pentru cei obraznici). Rolul de ocrotitor al familiei cu care a fost învestit de religia ortodoxă Sfantul Nicolae îi dă dreptul să intervină in acest fel in educaţia copiilor.Povestea lui Moş Crăciun începe cu un bătrân numit Sfântul Nicolae, episcopul din Myra. Se spune că el posedă puteri magice şi a murit in 340 a.H. şi a fost îngropat in Myra.Târziu, in secolul XI, soldaţii religioşi din Italia au luat rămăşiţele sfântului cu ei înapoi in Italia. Ei au construit o biserică in memoria lui, in ari, un oraş port din sudul Italiei. Curând, pelerinii creştini din toată lumea au venit să viziteze Biserica Sfantului Nicolae. Ei au luat legenda

lui Moş Nicolae in locurile lor natale. Legenda s-a răspândit in toata lumea şi a luat caracteristicile fiecărei ţari.

Colindatul. Pentru cea mai aşteptată sărbătoare din decembrie, Crăciunul, românii au apelat in egală măsura la tradiţie, ştiind să accepte si obiceiuri mai recente. Obiceiul colindatului a înglobat în el nu numai cântec si gest ritual, ci si numeroase mesaje si simboluri ale unei străvechi spiritualităti românesti. El s-a păstrat asociindu-se cu celebrarea marelui eveniment creştin care este Naşterea Domnului Iisus Hristos. In ajunul Crăciunului, pe înserat, în toate satele din ţara, incepe colindatul. Copiii cu steaua vestesc Naşterea Domnului şi sunt primiti cu bucurie de gazdele care îi răsplătesc cu mere, nuci si colaci.

Anul nou. Pentru cel mai important moment, trecerea in noul an, pregătirile se reiau. In săptămâna dintre Crăciun si Anul Nou, in toate satele cetele de flăcai se prepară pentru "urat", sistem complex de datini si obiceiuri. Pe înserat, in ajunul anului sunt aşteptaţi sa apară "Ursul", "Capra", "Bunghierii", "Caiutii", "Malanca", "Jienii", "Mascaţii". spectaculoasă a unor mituri antice legate de simbolistica animalelor, aceste manifestări reprezinta o modalitate originala de exprimare a arhaicelor asociaţii rituale dintre animale si cultul cvasiuniversal al soarelui. Faptul că aceste obiceiuri se practică la cumpăna dintre ani este justificat de simbolistica zilei de 31 decembrie care in gândirea populară reprezintă data morţii dar si a renaşterii ordinii cosmice. Structura ceremoniala a obiceiului este in acelasi timp plină de forţă si vitalitate. Muzica si dansul remarcabile prin virtuozitate si dinamism, măştile pline de expresivitate, alcătuiesc un spectacol unic. Când se apropie miezul nopţii către noul an, ţăranii obişnuiesc să prevadă cum va fi vremea in anul ce vine. Se folosesc de foile unei cepe mari pe care le desprind si le asează in ordine, numindu-le după lunile anului. În fiecare din ele pun putină sare. A doua zi, de Sfântul Vasile, cel ce dezleagă vrăjile si făcăturile, ei vor verifica cât lichid a lăsat sarea topită in fiecare foaie. Aşa vor şti (pentru că in mod misterios cantităţile sunt diferite) dacă vor avea secetă sau ploaie si in ce lună anume.

Mărţişor si Baba Dochia. Mărţişor este denumirea populară a lunii Martie, luna echinocţiului de primăvară si a Anului Nou Agrar, dedicată zeului Mars si planetei Marte. Mărţişorul este, in tradiţia populară, o funie formată din zilele săptămânii si lunile anului adunate si răsucite intr-un şnur bicolor, simbolizând iarna si vara, făcuta cadou la 1 Martie.La sfârşitul secolului XIX,Mărţişorul era primit de copii, fete si baieti, fara deosebire, de la parinti In dimineata zilei de 1 martie, inainte de răsaritul soarelui. Mărţişorul, de care se agaţă o moneda metalică de argint si, uneori, de aur, se purta legat la mâna, ulterior prins in piept sau la gât. El era scos, in raport de zona etnografică, la o anumita sărbătoare a primăverii (Macinici,Florii, Paşte, Arminden) sau la înflorirea unor arbuşti si pomi fructiferi. Se credea ca purtătorii Mărţişorului nu vor fi pârliţi de soare pe timpul verii, că vor fi sănătoşi si frumoşi ca florile, plăcuti si drăgăstoşi, bogaţi si norocoşi, feriţi de boli şi de deochi.Obiceiul Mărţişorului este o secvenţă a unui scenariu ritual de înnoire a timpului şi anului, primăvara, la naşterea si moartea simbolica a Dochiei, divinitate agrară si maternă care moare si renaşte simbolic la noua martie, echinocţiul de primăvară in Calendarul Iulian (stil vechi). In raport cu scurgerea anuala a timpului, Dochia se numeşte Dragaica, sau Sînziana la 24 iunie, Maica Precista la 8 septembrie, Vinerea Mare la 14 octombrie, devenind "baba", dupa ce a fost, rând pe rând, copila, tânără, matură. Dochia păstreaza, împreuna cu metamorfozele ei calendaristice, aminirea Marii Zeiţe, (Terra Mater) si este identificată cu Diana si Iuno din Panteonul roman,cu Hera si Artemis din Panteonul grecesc.

Bibliografie

Ion Ghinoiu, Mică enciclopedie de tradiţii româneşti, Ed.Enciclopedică, 2001
C.Brăiloiu, Sărbători şi obiceiuri , Ed. Enciclopedică, 2002
M.Mitroi, Obiceiuri şi tradiţii de Crăciun, Ed. Autorul,2004

TRADIȚII ȘI OBICEIURI PASCALE ÎN CRASNA - GORJ

După „Bâldăuțul”- focul făcut de săteni la o răscruce a satului-, care încă se face la Lăsatul secului de Paște, sătenii munteni de la poalele Parângului din zona Novaci-Crasna se pregăteau de Paște respectând atât obiceiurile, cât și îndeletnicirile fiind o zonă necooperativizată.

Creșterea oilor era pe prim plan, a vacilor, a porcilor și îngrijirea pământului arabil și de fânețe pe care le închideau în garduri de sârmă, adunau pietricelele și stârpeau mușuroaiele cârtițelor - toate ocupau ziua săteanului. Femeile lucrau în războiul de țesut făcând straiul pe care îl duceau la pive ca să devină lățos, macaturi în cocleți sau năvădituri și covoare alese cu mâna sau covoare oltenești țesute numai de câteva femei care lucrau la „Arta”- Novaci; altele și mai ales fetele tinere coseau pe giulgi cămăși ungurenești cu ață neagră din Tălmaciul Sibiului care greu se decolora (!), cămăși ce făceau parte din costumul popular sau batiste pe care miresele le dădeau tinerilor cu bradul, rudelor apropiate, altor nuntași.

Seara se întâlneau la clăci de tors lâna oilor, la curățatul semințelor de dovleac sau la spartul nucilor din sâmburii cărora se obținea un ulei vâscos de culoare verzuie obținut la teascul de ulei, produs foarte gustos și spornic. Mâncarea era de post consumându-se numai fasole, cartofi, murături, gemuri și fructe păstrate în fân.

De Blagovești și de Florii se mânca pește.

Bătrânii spuneau că de blagovești , cucul zice: „Dacă aș mânca pământ,

De blagovești tot cânt”.

Între aceste sărbători răsăreau urzicile, dragaveiul, iar dacă timpul era ploios, pe sub pruni apăreau bureții albi, foarte gustoși din care se făcea ciulamaua, iar din magiun se făcea chisălița.

Din ziua de Florii nu se mai mâncau urzicile, zicându-se că „s-au măritat”.

Vechile colinde care se cântau de Florii la pricesne mai sunt știute de bătrâni:

„Duminica la Florii”- care se găsește în cărțile bisericești și următorul colind:

„Din Fecioară s-a născut
Domnul Iisus pe Pământ,
Iuda, iubitor de bani,
Grăi către-ai Săi dușmani:
-Dați-mi ,voi, treizeci de-arginți
Să vi-L dau să-L răstigniți!
Jidovii, banii, i-au dat
Și L-au prins și L-au legat,
Sus pe Golgota L-au dus
Cu sulița L-au împuns.
Pământ s-a cutremurat,
Apele s-au tulburat,
Soarele s - a-ntunecat
Și ziua s-a înnoptat,
Iar de mila lui Hristos
Luna luă strai sângeros!”

În fiecare sâmbătă se duceau prescuri la biserică,- „Păresimile”- se dădea de pomană vecinilor, iar o femeie bătrână sau o fetiță până la zece ani aduceau izvoare de apă în cinstea unui mort, în fiecare dimineață cât dura postul și încă o săptămână, până la „Izvorul Tămăduirii”, adică prima vineri din săptămâna Paștilor. Atunci, cel care plătea izvorul, chema fata sau bătrâna la râul din apropiere, punea într-o troacă (coajă) de dovleac două lumânări frânte în formă de cruce, le lipea și le aprindea, punea un colac , un ou roșu și le dădea drumul să plutească pe apă, iar cel care adusese opt săptămâni apă, primea bani, șorț, basma sau alte obiecte de îmbrăcăminte și mâncare.

Săptămâna dinaintea Paștelor se făceau denii la biserică în fiecare seară, după apusul soarelui. Și acum se pregătesc mormintele, se văruiesc pietrele din jurul lor, se pun flori la cruci. Joi dimineața, fiecare familie dă căni de lut pline cu vin, împodobite cu flori și leuștean, colaci cu

colivă și lumânări, iar mormintele se stropesc cu o găleată de apă;(aceste obiceiuri se păstrează și azi).

Vineri se vopseau ouăle în foi de ceapă și flori de tei sau cu roibă – o plantă care fiind fiartă în apă dă o culoare roșie.

Seara este cea mai frumoasă slujbă! Se cântă Prohodul Domnului în patru cântări, se ocolește biserica de trei ori cu lumânări aprinse simbolizând însoțirea Domnului spre mormânt, răsună clopotele în noapte!..

Sâmbătă se coceau cozonacii, se tăiau mieii și se spălau mațele la râu, se pregătea mâncarea în tăvi, sarmalele, iar la ora 23, când bătea clopotul, tot satul mergea la biserică pentru a primi lumina sfântă, lăsând casa luminată.

Majoritatea sătenilor se grupează și acum, câte 4-5 vecini, cumpără pulpe de pui, brânză, strâng ouă și le vopsesc făcând pachețele pentru toți cei care vin la biserică în noaptea Paștelor, iar după slujbă și paraclis, toți primesc un pachețel, se salută, se mai văd. Este cea mai frumoasă întâlnire cu sătenii!

Salutul este:

-Hristos a înviat!

-Adevărat a înviat!

Tinerii încep să ciocnească ouă lăudându-se cu oul cel mai tare, rezistent, se merge la masa de familie, se așteaptă rude, invitați, iar seara e hora satului.

Sărbătoarea Sfântului Gheorghe marchează sfârșitul arăturilor, al săpatului viei, iar în această zi, dimineața se taie o coardă - două de vie și se leagă o sticluță în capătul tăieturii, astfel ca apa din coarda viței-de-vie să se scurgă în sticluță, fiind un medicament contra durerilor de ochi.

De „Izvorul Tămăduirii” se duce la biserică mălai și sare pentru a fi sfințite și apoi se pun în hrana vitelor, iar vacile care se îmbolnăvesc, se vindecă dacă li se dă pe gât în trei dimineți consecutiv, 3-6-9 ouă crude sparte și mărunțită coaja peste care se toarnă țuică 1-2 -3 pahare.

Toți oamenii se salută până la Înălțare cu „Hristos a înviat - Adevărat a înviat!”

TRADIŢII ŞI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ

Educatoare, Bunăiaşu Cristiana,Grădiniţa Aninoasa, Comuna Aninoasa, Judeţul Gorj

Lumea din care face parte ţăranul roman a fost dintotdeauna bogată în obiceiuri şi traditii. Acestea par a fi pentru cei care le privesc din exterior, manifestari folclorice fabuloase. Pentru cei care le cunosc însemnatatea, ştiu că aceste obiceiuri şi tradiţii ascund întelesuri profunde, despre relatiile interumane si despre relatiile oamenilor cu natura.

Prin astfel de manifestari, oamenii din diverse zone ale tarii, au incercat sa dea insemnatate anumitor momente sau intamplari din viata lor.Obiceiurile tradiţionale româneşti au ca şi modalităţi de exprimare: muzica, coregrafia, gestica sau mimica. Sunt fapte culturale complexe, menite înainte de toate, sa organizeze viata oamenilor, sa marcheze momentele importante ale trecerii lor prin lume, sa le modeleze comportamentul**.**

Cele doua mari categorii de obiceiuri sunt: cele care marcheaza diferite evenimente ce se desfasoara de-a lungul anului (sarbatori religioase, cele legale, de munca agricola, de factori de mediu). Acestea vizau viata colectiva a satului, avand un caracter public si ciclic. A doua mare categorie se refera la obiceiurile care atesta diferite momente importante din viata omului, desfasurarea lor fiind legata de momente bine determinate, care nu se repeta. Obiceiurile de peste an erau, in general, in directa legatura cu trecerea timpului, a calendarului, dar si a muncilor in colectivitatile agricole sau de pastori. Indeplinirea lor potrivit datinei, era in interesul intregii colectivitati, toata lumea aducandu-si aportul.

La obiceiurile legate de momentele importante ale vietii omului, interesul indeplinirii obiceiului cadea, inainte de toate, asupra individului si a familiei lui.Obiceiurile care marcheaza momente importante din viata omului , vizeaza momentele cele mai importante din viata unui om: nasterea, casatoria si moartea.Folcloristii numesc astăzi obiceiurile traditionale în legătură cu

naşterea, initierea, căsătoria şi moartea, obiceiuri sau rituri de trecere. In general, nunta, prin desfăşurarea ei ampla şi caracterul sarbatoresc şi de mare veselie, atrăgea cea mai mare şi cea mai activă participare a colectivităţii.

Desprinse din negura vremurilor, făcând parte de secole din viaţa satului, unele dintre tradiţiile populare româneşti trăiesc şi azi, în ciuda asaltului nivelator al civilizaţiei contemporane. Modernizarea se face simţită, ici-colo – de pildă, în portul fetelor care, la sărbători, îmbină straiele populare cu pantofi la modă - dar tradiţia rezistă. Evenimentele mari şi mici ale vieţii, munca şi căsătoria, credinţele religioase, creştine sau precreştine, dau sens acestor obiceiuri populare româneşti, care iată, persistă, ca un mesaj liniştitor de continuitate şi stabilitate şi care încântă străinii cu autenticitatea lor.

Sărbătorile de iarnă

Sărbătorile de iarnă sunt marcate şi ele de cele mai frumoase tradiţii româneşti. Iarna se ţin obiceiuri şi datini populare, care provin din trecut, dar se urmează cu sfinţenie chiar şi în ziua de azi. La sate, în Ajunul Crăciunului, cete de copii se strâng pentru a-i colinda pe săteni. În satele bucovinene, copiii se maschează în diferite personaje, precum ursul, capra, ursarii sau bunghierii. În Moldova, bărbaţii proaspăt însuraţi merg cu plugul.

Un simbol mult prea cunoscut este bradul de Crăciun. Acesta există în tradiţiile româneşti cu mult înainte de era creştină. Bradul este cel mai important arbore din obiceiurile româneşti. Bradul este prezent la cele mai importante evenimente din viaţa unui om: botezul, căsătoria şi înmormântarea; bradul se consideră că aduce noroc, viaţă lungă, prosperitate şi fertilitate, motiv pentru care oamenii îşi împodobesc casa cu crengi de brad.

Un alt obicei cunoscut de toţi este colindatul. Colindatul începe în data de 24 decembrie şi poate să continue timp de 2 sau 3 zile; colindatul se face de obicei în grupuri, de copii, oameni maturi, bătrâni, doar fete, doar băieţi, tineri căsătoriţi etc, în funcţie de zona etnografică.În ziua de azi, toată lumea abia aşteaptă să împodobească bradul; acest obicei are loc în ajunul Crăciunului sau în noaptea de Crăciun, când Moş Crăciun aduce pe lângă cadouri şi bradul frumos împodobit cu globuri şi beteală.

În zona Banatului montan, în ajunul Crăciunului focul din casă nu este stins deloc, pentru ca anul ce vine să fie luminos şi spornic. În această zi se împodobeşte bradul cu dulciuri, sub brad se pune un colac, un cârnaţ şi o sticlă de rachie (cunoscătorii ştiu) – daruri pentru Moş Crăciun, iar pentru calul acestuia se pun grăunţe şi fân. Tot în această seară, tinerii se adună pe la case în grupuri de fete şi feciori şi îşi pun măşti: băieţii poară măşti de femei iar fetele poartă măşti de bărbaţi, apoi pleacă prin sat. Se adunau în mai multe case unde începeau să danseze: fetele cu măşti de băiat iau câte o tânără la joc iar băieţii, cu măşti de fete iau câte un fecior; în timpul jocului mascaţii sărută perechea aleasă. Aceşti mascaţi purtau numele de Bloji.

În Maramureş, datinile de Crăciun sunt un amestec de credinţe păgâne cu cele creştine; spre deosebire de alte zone, aici are loc "jocul moşilor" – colindarea gazdelor de către colindători deghizaţi cu măşti; aceştia colindau pentru a ura sănătate şi fericire gazdelor.Toţi colindătorii, indiferent de vârstă, primesc un colac – ce simbolizează soarele; de asemenea ei primesc mere şi nuci. În ziua de Crăciun nu se spală rufele şi nu se dă nimic de împrumut; animalele din ogradă primesc mâncare din belşug; se spune că dacă animalele se culcă pe partea stângă atunci iarna va fi lungă şi geroasă.

Şi în zona Moldovei, Crăciunul este o sărbătoare importantă; toate activităţile ce au loc în ziua ajunului sunt de fapt un ritual spre protecţia animalelor, a livezilor şi a gospodăriei; femeile curăţă toată casa şi fac colaci, iar bărbaţii au grijă să înapoieze orice lucru luat cu împrumut. Tot în acestă zi, femeile coc un colac în formă de cifra 8, care în primăvară urmează să fie afumat şi pus între coarnele boilor ce arau pământul. În ajun femeile pregătesc masa de Crăciun, care trebuie să conţină vreo 12 feluri de mâncare, multe dintre acestea fiind din carne de porc, sacrificat cu câteva zile mai înainte. Nimeni nu mănâncă până când preotul nu vine să sfinţească bucatele.Tot în ziua ajunului încep şi colindătorii să meargă pe la casele oamenilor; de dimineaţă colindă copiii cei mai mici, spre după masă şcolarii iar spre seară colindă tinerii.

În Bucovina se crede că toate colindele sunt rostite pentru ca diavolii să dispară iar satul să fie curat în noaptea de Crăciun; de asemenea, se spune că este un mare păcat dacă o gospodărie are uşa închisă în ajunul Crăciunului şi nu poate să-i primească pe colindători.Un alt obicei este mersul cu steaua; acest obicei avea menirea de a informa oamenii de naşterea lui Hristos; copiii care mergeau cu steaua se deghizau în magi şi vesteau marea minune.De Anul Nou tinerii merg cu "Pluguşorul" iar flăcăii merg la colindat la fetele nemăritate; dar în acest caz colindele nu mai sunt urări de bine, ci sunt satire ironice şi au menirea de a atrage atenţia asupra unor năravuri ale gazdelor. Tot în această zi, are loc şi "jocul caprei" sau "jocul cerbului" – un ritual bine regizat, cu măşti şi personaje mitice.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ-DRAGOBETELE

Profesor Burghelea Cristina, Liceul Teoretic ,,Mihail Kogălniceanu" județul Vaslui

In calendarul crestin-ortodox, Dragobetele se sarbătoreste pe 24 februarie, de ,,Intăia si a doua aflare a Capului Sf. Ioan Botezătorul".Fiul Babei Dochia, Dragobetele, este cunoscut ca fiind naşul cosmic al păsărilor si al animalelor – de ziua lui, păsările isi găsesc perechea si isi fac împreună cuiburi noi. De aici a fost împrumutată si ideea logodnei intre doi tineri indragostiți chiar in ziua de Dragobete. Asemeni făpturilor necuvantătoare (care erau considerate mesagerele zeilor), obiceiul de a-ți găsi perechea si de a te logodi in aceasta zi a fost preluat si in randul oamenilor. In folclorul românesc, baieții urmăreau fetele pe care le indrăgeau si le sărutau in vazul lumii de Dragobete – de unde si expresia ,,*Dragobetele săruta fetele*". Dogmele satului tradțional românesc nu acceptau sub nicio formă astfel de practici intr-o zi obișnuita, excepția de la regulă reprezentand-o doar această zi.

Tot din folclorul românesc aflam ca Dragobetele a fost transformat de Maica Domnului in Năvalnic, o buruiana de leac folosita in trecut pentru vrăjile de dragoste. Există mai multe legende care relatează cum s-ar fi intamplat asta, iar una dintre ele spune ca Dragobetele ar fi incercat sa o facî pe Maica Domnului sa se indrăgostească de el; nu a reusit, iar ea l-a transformat in Năvalnic.

O altă legendă spune ca Dragobete, un tanar cu părul negru ca abanosul si ochii verzi ca iarba muntelui, reusea sa trezească iubirea in inima tinerelor fete doar cantand din fluier. I-a invatat pe oameni sa iubească timp de sute de ani, iar atunci cand și-a indeplinit sorocul, Maica Domnului l-a transformat in Navalnic, planta care renaște in fiecare primăvara.

Indiferent de legenda din spatele acestei plante, Năvalnicul a ajuns sa fie purtat si astăzi la sanul tinerelor fete, impăturit in punguțe de mătase; obiceiul spune ca, astfel, tinerele fete reusesc sa ,,farmece" flacăii si sa se indrăgostească de ele. E drept insă ca, in unele sate din Romania, există si varianta modernizată a acestui obicei, conform căreia năvalnicul nu este impăturit intr-o punguță de mătase, ci intr-o bancnotă (se spune ca aceasta alungă ghinionul si tine dușmanii la distanță).

Ziua lui Dragobete, zeul tinereţii, al veseliei şi al iubirii are origini străvechi. Dragobete este un personaj preluat de la vechii daci şi transformat ulterior într-un protector al tinerilor şi patron al iubirii. Urmând firul anumitor legende populare, se pare că Dragobete (numit şi "Cap de primăvară", "Năvalnicul" sau "Logodnicul Păsărilor") nu era nimeni altul decât fiul babei Dochia, un flăcău extrem de chipeş şi iubăreţ, care seducea femeile ce îi ieşeau în cale. Dragobete a rămas însă până în ziua de astăzi ca simbolul suprem al dragostei autohtone. În vremuri de demult (în anumite zone chiar şi astăzi!), în această zi de mare sărbătoare, tinerii îmbrăcaţi în straie frumoase, cuviincioase obişnuiau să se strângă în păduri şi să culeagă în buchetele cele dintâi flori ale primăverii.

Culesul florilor se continua cu voie bună şi cântece, cu un fel de joc numit "zburătorit". La ceasul prânzului, fetele porneau în fugă către sat, iar băieţii le fugăreau, încercând să le prindă şi să le dea un sărutat. Dacă băiatul îi era drag fetei,aceasta se lăsa prinsă, ulterior având loc şi sărutul considerat echivalent al logodnei şi al începutului iubirii între cei doi. Înspre seara, logodna urma să fie anunţată comunităţii satului şi membrilor familiei.

Cei care participau la sărbătoare, respectând tradiţia, erau consideraţi a fi binecuvântaţi în acel an. Ei vor avea parte de belşug, fiind feriţi în schimb de boli şi febră. Conform anumitor superstiţii din bătrâni, cei care nu sărbătoreau această zi erau pedepsiţi să nu poată iubi în acel an. Acest obicei a dat naştere celebrei strigături sau ameninţări glumeţe "Dragobetele săruta fetele !".

Dacă vremea era mohorâtă în această zi, dacă era foarte frig, ploua sau ningea, tinerii se strângeau într-o casă "să facă de Dragobete", să petreacă, să lege prietenii, să se ţină de jocuri şi ghiduşii. În anumite zone, fetele tinere obişnuiau să arunce acuzaţii pentru farmecele de urâciune făcute împotriva rivalelor în iubire. De asemenea, tinerii flăcăi îşi crestau uşor braţul în forma unei cruci şi îşi atingeau tăieturile rostind jurământul de a rămâne pe viaţa fraţi de sânge.

Cu ocazia acestei zile, bătrânii satului acordau o îngrijire specială animalelor din ogradă, dar şi păsărilor. Bătrânii credeau că în această zi păsările îşi aleg perechea pe viaţă şi se urnesc în construirea cuiburilor. La sfârşit de iarnă şi început de primăvară, Dragobete oficia nunţirea păsărilor în cer. Sacrificarea animalelor este interzisă în această zi. În rostul împerecherii păsărilor nu ai voie să intervii, se crede…

În anumite zone ale ţării, în această zi, tinerii îşi unesc destinele prin logodnă, promiţându-şi credinţa şi iubire. Asa cum Valentine's Day prinde amploare de la an la an si este sărbatorit in aproape orice colț al tării, si Dragobetele este prezent in mai toate locuri din Romania. Sărbatoarea specifică odinioara doar Olteniei si Munteniei s-a extins, ușor-ușor, in Transilvania si Moldova, adică in zonele in care nu a existat niciodată. Cel putin asa povestesc etnologii.

Asa se face ca, fară sa fie denumită ca atare si fară sa-i fie dedicată o zi anume, Dragobetele se sărbătoreste astăzi in toate zonele țarii. De exemplu, tinerii ardeleni se intalnesc in prima săptamană din postul Paștelui (cu precădere in sambăta Sfantului Toader), culeg flori de primăvara si petrec impreună, sărbatorind astfel dragostea. Traditia Lioarei, intalnită in Transilvania, este asemănatoare tradiției Dragobetelui: intr-o anumită zi din postul Paștelui, fetele din sat se intalneau in fata unui măr sau păr inflorit, isi faceau cununițe din florile sale si, purtandu-le, deveneau surori de cruce. ,,Surorile" apelau la diverse incantații in timpul acestui ritual. Astfel, una dintre ele canta:

,,*Lioara, lioara,*
Flori de primavara,
Haideti sa culegem
Mandre floricele",

Iar cealalta raspundea: ,,*vrei sa fii surata mea?*". Raspunsul ,,*vreau sa fiu surata pana la moarte*" echivala cu un legamant similar celui al fraților de cruce, folosit in tradițiile din sudul tarii. (in Oltenia si Muntenia, ziua de Dragobete era cea in care se alegeau frațiile si se legau jurăminte intre frații de cruce. Băietii sau fetele care făceau parte dintr-o ceata obișnuiau sa-si cresteze puțin brațul in forma de cruce, după care isi suprapuneau tăieturile ușor sangerande. Astfel deveneau ,,frați de cruce" sau ,,surori de cruce", ceea ce insemna ca unul era foarte prezent in viața celuilalt si participa la toate evenimentele – fie ele triste sau fericite.)

Ritualul culegerii primelor flori de primăvară este intalnit in toata Transilvania. Feciorii oferă fetelor buchetele din aceste flori, iar fetele trebuie sa ii sărute, ca sa fie iubite tot anul. Se spune apoi ca fetele care obișnuiesc sa se spele pe cap cu flori de iedera si corn in ziua de Sfantul Toader vor avea noroc in dragoste tot anul.

Obiceiuri si traditii de Dragobete

- Inainte de toate, o vorba din popor spune ca cel care nu sărbatoreste Dragobetele nu se va indrăgosti in acel an, ii va merge rău si se va imbolnăvi.
- De asemenea, se spune ca, daca doi tineri indrăgostiți nu se sarută de Dragobete, se vor despărti in anul respectiv.
- Imbrăcati in straie de sărbătoare, feciorii si fetele obișnuiesc sa plece in pădure sa culeagă primele flori de primăvara: ghiocei, viorele, brandușe sau tamaioase; micile buchete se pun apoi la icoane si se păstrează pana la Sanziene, cand se aruncă intr-o apă curgătoare pentru ca dorințele lor sa fie purtate peste mări si tări si sa se indeplinească. Se spune ca cel care găsea cele mai multe flori avea noroc si in dragoste.
- Daca in ziua de Dragobete cineva aude o pupăza, va fi harnic tot anul.

- Daca plouă de Dragobete, inseamnă ca va urma o primăvara frumoasă si ca ea va veni devreme.
- In ziua de Dragobete nu este bine sa cosi sau sa lucrezi la camp, insa trebuie sa faci curățenie in toata casa, ca sa aduci sporul si prospețimea.
- Ca sa fie iubiti tot anul, tinerii trebuie sa bea ceai din crenguțe de vișin in ziua de Dragobete si sa mănance turte cu sulfa.
- Dragobetele este una dintre putinele ocazii in care vrăjile din dragoste sunt luate in serios si, mai mult decat atat, chiar intreținute. In Ardeal exista obiceiul ca bătranele satului sa mearga in pădure pentru a culege năvalnic. Inainte insa de a-l smulge din pământ (rostind in acelasi timp numele fetei pentru care este cules), bătranele pun la rădacina putina miere, zahăr si făina. Odată cules, năvalnicul este folosit la vrăji, cu scopul de a face un băiat sa se indrăgostească de fata in numele careia a fost cules năvalnicul.
- Cu o seara inaintea zilei de Dragobete, fecioarele adunau ultimele urme de zăpada (pe care o numeau zăpada zanelor), o topeau, iar apa rezultata o foloseau in tot cursul anului la descantece de dragoste si frumusețe.
- In sudul tarii se păstreaza si in ziua de azi obiceiul ,,zburătoritului". Ce inseamna asta? In ziua de Dragobete, fetele se strang la pranz pe un deal si incep apoi sa coboare in fuga spre sat. Fiecare baiat aleargă dupa fata care-i place; daca si fetei ii place de baiat, atunci cei doi trebuie sa se sărute in vazul tuturor. Acest sărut este ca o logodna intre cei doi si dureaza cel putin un an.
- In ziua de Dragobete nu se sacrifica niciun animal sau pasăre din curte pentru a nu fi stricat rostul imperecherilor ci, din contra, acestea trebuie sa primească mancare bună. Astfel era asigurat belșugul in casa pe tot parcursul anului.
- Ca sa nu-ti meargă prost tot anul, nu trebuie sub nicio formă sa te certi cu cineva in ziua de Dragobete.
- Ca simbolistica, Dragobetele este similar cu Boboteaza in anumite zone ale țarii: tinerele fecioare isi pot afla ursitul in noaptea de Dragobete daca isi pun sub perna busuioc sfințit.
- In această zi nu ai voie sa plangi, pentru ca lacrimile curse in ziua de Dragobete aduc necazuri si supărari tot anul.
- Si tot in aceasta zi se obișnuieste sa se culeagă rădacini de spanz in unele sate romanești, pentru a fi folosite ulterior ca leac pentru anumite boli.

Multe dintre aceste tradiții si obiceiuri de Dragobete pot părea copilăresti, insa trebuie prețuite, pentru ca ele fac parte din cultura noastra. La sat – singurul loc in care se mai păstreaza de altfel aceste obiceiuri – aceste obiceiuri au farmecul lor si trebuie sa recunoaștem ca devenim nostalgici atunci cand avem ocazia sa le vedem cu ochii noștri. Poate si pentru ca multe dintre ele s-au pierdut sau au imbrăcat o haina mult mai comerciala, care nu mai păstreaza aproape nimic din semnificația originala a Dragobetelui.

Bibliografie

Antonescu Romulus, Universul simbolic al spiritualității tradiționale românești și raportul dintre tradiție și religie, în „Hyperion-Caiete botoșănene", nr. 1-2, Centrul Creației Populare, Botoșani, 1996.
Buhociu Octavian, Folclorul de iarnă, ziorile și poezia păstorească, Editura Minerva, București,1979.
Canciovici Mihai-Alexandru, Sărbătoarea Sânzienelor, în „Datini", nr. 1-2, Centrul Național al Creației Populare, București, 1995.
Cărăbiș Vasile, Tradiții și obiceiuri de pe Valea Jalești, Editura Centrului județean al creației populare, Târgu Jiu, 1995.
Chevalier Jean, Gheerbrant Alain, Dicționar de simboluri, mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere, vol. I-II-III, Editura Artemis, București, 1995.
Coman Mihai, Mitologie populară românească, Editura Minerva, București, vol. I-1986; vol. II1988.

Ghinoiu Ion, Obiceiuri populare de peste an - Dicționar, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997.

PROIECT DE PARTENERIAT EDUCAȚIONAL - *BUCĂȚI DE SUFLET ROMÂNESC*

Prof.înv.primar Butcovan Olimpia Monica ,Școala Gimnazială Nr. 1 Ip, județul Sălaj

Venind în întâmpinarea dorinței de întoarcere către tradițiile și obiceiurile populare, proiectul ,,Bucăți de suflet românesc"va oferi oportunitatea descoperirii și prezentării de către participanți a multor lucruri importante legate de viața satului românesc.

Pictând icoane pe sticlă, realizând obiecte de artă, pregătind câteva produse culinare după rețete vechi, prezentând diferite obiecte reprezentative pentru arta populară, dar mai ales prtând costumul popular specific satului nostru, vom dovedi că nu suntem prea mici pentru a înțelege că satul românsc poate fi adus într-un colţ al sufletului, dând astfel sens existenţei noastre ca români.

SCOPUL PROIECTULUI: educarea elevilor în spiritul respectului și al promovării valorilor satului românesc;

OBIECTIVELE PROIECTULUI: familiarizarea copiilor cu elementele de artă și tradiție populară din zona Barcăului; crearea unor produse care să promoeze tradiția populară locală;

MODALITĂȚI DE REALIZARE:

Așa era odată	-întâlnirea elevilor din cele două școli și vizitarea unor case vechi, țărănești din cadrul Muzeului de Artă Populară „Ligia Alexandra Bodea" din localitatea Iaz;
Lada de zestre a bunicii	-organizarea unui mic muzeu etnografic în spațiul școlar cu tema ,, Lada de zestre a bunicii";
Icoana din sufletul meu	-organizarea unui atelier în scopul realizării unor picturi pe sticlă după tema ,,Maria îndurerată" sub îndrumarea reprezentantului Centrului de Cultură și Artă Zalău;
Bunătăți din cămara bunicii	-prepararea, după rețete vechi, tradiționale a unor produse culinare specifice zonei Barcăului;
Mă cunosc că-s sălăjană	-prezentarea portului popular specific județului Sălaj; realizarea unor brățări din împletituri colorate;
Omagiu de Ziua Eroilor	-sfințirea la biserică a icoanelor realizate de copii;
Drag mi-e jocul românesc!	-prezentarea unui dans popular românesc și a altor elemente din folclorul local;

Bibliografie

Constantin Cucoș, Educația estetică, Editura Polirom, Iași, 2014;
Sebastian Olaru, Sălaj. Locuri de poveste, povestea locurilor, Caiete Silvane, Zalău;

MĂCINICII-SIMBOLUL SACRIFICIULUI ȘI AL PRIMĂVERII

Cacenco Cătălina, Fotu Ștefania Neta, Grădinița P.P. "Amicii" Constanța

Odată cu reînvierea naturii, asistăm la o revitalizare a ciclurilor sărbătorilor creștine. Dacă perioada iernii este potrivită pentru cinstirea sfinților încărunțați de vreme, primăvara este destinată celor care, din tinerețe au murit pentru apărarea creștinismului. Acest ciclu de sărbători debutează pe 9 martie, prin cinstirea celor 40 de Mucenici care s-au săvârșit în Sevastia.

Sărbătoarea celor 40 de Sfinți, numită la geți Mukianos Hiereusca-”Primirea jertfelor”, este o zi foarte importantă, atât religioasă, cât și populară. Religioasă fiindcă au murit 40 de oameni ca martiri pentru credința lor în Hristos, populară, pentru că este începutul de Nou An Agrar.

Anul Nou Agrar, perioadă de înoire a timpului agrar la echinocțiul de primăvară-hotar între iarnă și vară, între zilele aprige ale Dochiei și zilele călduroase ale Moșilor.

Din 9 martie, primăvara își intră în drepturi. Sărbătoarea ”Măcinicilor” este considerată, momentul în care încep să dea mugurii, să încolțească iarba, începutul propriu-zis al primăverii. Babele rele, ce nu lasă primăvara să-și intre în drepturi, pleacă făcând loc Moșilor buni, care au *misiunea* să alunge vremea rea, să dezghețe pământul, să alunge gerul și să crească iarba verde. Ei bat la porțile pământului pentru a alunga frigul și a aduce căldura. Asfel îmbrăcați în costume populare, copiii bat cu ciomegele în pământ, zicând:

”Intră frig și ieși căldură,
Să se facă vremea bună
Pe la noi pe bătătură!
Tună ger și ieși căldură
Să se facă poama bună!”

Dacă mai stăruie frigul, copiii bat din nou pământul cu bețele, ca să intre frigul și să iasă căldura, zicând astfel:

”Dați, copii cu maiele,
Să iasă căldurile
Și cu floricelele.
Dați, copii, cu Măciuca
Să iasă mai fuga.”

Pe arii relativ extinse se credea că pământul era bătut cu maiele (ciocane uriașe din lemn), cu toiagele, măciucile sau botele de către Moși, identificate în Calendarul creștin ortodox cu cei 40 de Sfinți Mucenici din cetatea Sevastiei. În timp ce lovesc pământul, aceștia s-ar îndemna, strigând în cor:

”Patruzeci de sfinți voinici
Dați cu botele-n pământ
Ca să intre frigul
Să iasă căldura!” (Moldova)
”Patruzeci de mucenici
Dau cu maiele-n pământ,
Ca să intre frigurile
Să iasă căldurile.”

De mucenici trebuie să întinzi mese lungi şi să stai cu toţi cei dragi sufletului tău în jurul lor, până la apusul soarelui. De asemenea, ca să alungi tot răul din casă ,curți și grădini trebuie să aprinzi focul, iar cu cenușa provenită de la foc se dă un ocol casei. Tot atunci este un moment prielinc în care se face purificarea oamenilor și vitelor prin stropirea cu apa sfințită; protecția magică a caselor și anexelor gospodărești prin înconjurarea lor cu cenușă provenită de la focurile de Măcinici; retezatul stupilor (scoaterea mierii de albine); tăierea primelor corzi de viță de vie ș.a.

În țara noastră, Sfinții 40 de Mucenici se bucură de o mare cinste. În preajma zilei de 9 Martie, se fac multe feluri de patiserii. La nicio sărbătoare calendaristică nu abundă copturile ca la *Măcinici,* fiind diferite de la o regiune la alta. Unele *Sfinții* sau *Sfinţişorii* în formă de om cu cap, mâini și picioare, făcute din făină de grâu frământată în miere, altele au chip de albină, de porumbel și sunt făcuți de asemenea din făină. Se pare că *măcinicii,* care sunt modelați sub forma cifrei 8, simbolizează înlocuirea jertfelor umane închinate Noului An Agrar în vremuri de mult apuse.

Cifra 8 este simbol al infinitului şi al echilibrului cosmic şi pare să-şi aibă originea în neolitic, în ritualurile de marcare a anului nou celebrat la echinocţiul de primăvară, cifra 8 fiind o reprezentare plastică a zeului indo-european antropomorf.

Formele din aluat, asemănătoare cifrei 8, ce se fac în sudul țării, nu ereau coapte, ci uscate și fierte în apă în care se adaugă: zahăr, miez de nucă, scorțișoară, coajă de lămâie și miere. Aceștia se

numesc *Bradoşi, Brânduşei, Sfinți sau Sfinţişori*. Ei sunt preparați prin două tehnici culinare: coacere sau fierberea aluatului modelat. Gospodinele modelau și coceau un număr fix de sfinți, 40 sau 44 de Moși sau Măcinici.

În fiecare an, copiii îmbrăcați în costume poplare sărbătoresc atât zilele Babelor, cât cele ale Moșilor, păstrând obiceiul de a lovi pământul pentru a intra frigul și a ieși căldura, dar și sărbătoarea măcinicilor. Copiii sunt îndrumați spre măsuţe unde vor descoperi două ateliere de lucru cu diferite materiale (cocă, nuci, făină, stafide, scortişoară, cuişoare, zahăr, miere de albine), reţetă, necesare preparării mucenicilor.

Atelierul 1. *„Măcenici din Dobrogea”*- din aluat se modelează şnururi mici şi subţiri, apoi se fac cerculeţe şi le răsucim în formă de opt. Măcinicii astfel obținuți se așază unul cîte unul pe suport de lemn pe care s-a presărat dinainte făină ca să nu se lipească între ei, apoi se pun la fiert în apă cu nucă şi scorţişoară şi se îndulcesc cu zahăr.

Atelierul 2. *„Măcinici din Moldova-Sfinţişori”*- (rotunzi sau în formă de 8), din aluat se modelează şnururi lungi şi groase, pe care le împletim două câte două și cărora le dăm forma cifrei opt. Se coc în cuptor, se ung cu miere şi se presară cu nucă măcinată.

Tradițiile, obiceiurile, portul popular și folclorul sunt comori inestimabile ce definesc un popor făcându-l unic, iar rolul nostru, al cadrelor didactice, este acela de ai face pe copii să învețe să preţuiască şi să respecte obiceiurile şi tradiţiile poporului în care s-au născut, să iubească portul popular, dar şi sărbătorile care ne aduc în suflete atâta bucurie.

Bibliografie

Galavu Dumitru, Din tradiția populară a Dobrogei, Ed. Tomis, 2008
Ghinoiu Ion, Sărbători și obiceiuri românești, Ed. Elion, București, 2004
Niculiță Voronca Elena, Datinile și credințele poporului român, Ed. Polirom, Iași, 1998
Barbu Gabriela, Sărbătorile primăverii-Sfinții 40 de Mucenici din Sevastia, Ed. CallasPrint, Mangalia, 2010

TRADIŢII ŞI OBICEIURI DE CRĂCIUN DIN SATELE DE PE VALEA GRĂDIŞTEI

Profesor Ciolocoiu Mirela, Profesor Călțun Adriana, Grădinița ,,Căsuța cu poveşti `` Orăştie

Pentru noi toţi, iarna nu este numai anotimpul zăpezii şi al frigului, ci şi acela al bucuriilor prilejuite de atâtea datini şi obiceiuri legate de sărbatoarea Naşterii Domnului.Considerentele pentru care apreciem semnificaţia valorică deosebită a obiceiurilor, tradiţiilor şi datinilor sunt numeroase. În primul rând avem în vedere specificaţia lor de la un grup uman la altul, perenitatea în timp, cât şi puterea de reprezentare a comunităţii etnice.

Datinile sunt valori culturale transmise, de regulă, oral, din generaţie în generaţie,sub forma unor modele constituente în procesul evoluţiei comunităţiilor etnice. Într-un sens mai restrâns datina este un concept ce exprimă ceea ce este dat prin tradiţie ca norma de comportament social al indivizilor ce alcătuiesc o comunitate etnică în anumite împrejurări. Se poate spune deci, că datina este rezultatul experienţei culturale a unei colectivităţi în evoluţia sa istorică, a ceea ce a devenit treptat comunitar şi durabil în conştiinţa etnică.

Colindătorii din satele de pe Valea Grădiştei sunt numai bărbaţii în succesiunea vârstelor: copii, adolescenţi, tineri necăsătoriţi, bărbaţii în floarea vârstei. Fetele, femeile şi bătrânii au rolul de gazde şi primesc colindătorii. Colindatul începe cu obiceiul denumit "piţărăi". Obiceiul se desfăşoară în cete de copii, băieţi şi fete. În piţărăi merg copiii de la cea mai fragedă vârstă şi pana la 12-13 ani. Peste această vârstă este ruşine să mai participe la piţărăi. Ceata de piţărăi îşi desfăşoară activitatea în dimineaţa zilei de 24 decembrie.

În Bucium, în dimineaţa din Ajunul Crăciunului, băieţi şi fete pleacă de acasă cu traista şi se adună în capătul de jos al satului. Când s-a adunat majoritatea lor, copiii pleaca prin sat strigând

"Diro roadeo!". Gospodarii ies la porţi, împart daruri copiilor care se grăbesc pentru a trece cât mai repede la gospodăria următoare, fiecare vrând să fie primul.

În Orăştioara de Sus, după ce s-au adunat la biserică, copiii încep colindatul din capătul satului şi intră în fiecare curte strigând "Diro, diro!".

În satul Costeşti, obiceiul esre denumit "pizărăi". Copiii cu trăistuţele după gât pornesc prin sat, din casă în casă şi gazdele îi aşteaptă în poartă, cu un vas în care se află seminţe de grâu, porumb, dovleac, floarea-soarelui. Intrând în curte, peste copii se aruncă aceste seminţe în timp ce ei strigă "Diro, diro!".

În Beriu, copiii formează grupe mai mici din 3-4 persoane din vecini si rostesc versurile:

" Bună dimineaţa la Moş Ajun
Mâine-i ziua lui Crăciun!"

Locul principal în cadrul sărbătorilor de iarnă îl deţine colidatul cetei de feciori, într-un cadru mult mai complex. În satele de pe Valea Grădiştei, o dată cu lăsarea postului Crăciunului (15 noiembrie) încep pregătirile pentru sărbătorile de iarnă. Seară de seară, la căldura focului din vetre, colindătorii se adună să înveţe colindele ce au răsunat cu sute de ani în urmă. În satele Beriu, Orăştioada de Jos, Bucium, Orăştioara de Sus, Ludeşti, Costeşti merg şi stelari şi irozi. Aceştia, pe perioada postului, se adună în fiecare seară la câte un băiat din ceată şi învaţă colindele pe care le vor colinda în zilele de Crăciun. Unul dintre stelari poartă în mână o stea în cinci colţuri confecţionată de către ei din carton şi îmbrăcată în hârtie glasată, iar în mijloc se află imaginea unei icoane sfinte. Ei merg din casă în casă şi colindă colinda "Steaua sus răsare".

Irozii au diferite roluri: unul dintre băieţi este irod, altul este sluga, altul înger şi cei trei crai: Baltazar, Melchior, Gaşpar. Înainte de a spune rolurile, irozii colindă la feciori, colinda "Junelui", la fete mici, colinda "Adă maică cea cheiţă", la fete mari, colinda "Soră-le-o", iar la preot colinda "Viflaime, Viflaime".

Între cetele de colindători, rolul principal revine cetelor de căluşari. Jocul şi în acelaşi timp obiceiul căluşarilor este întâlnit în toate satele de pe Valea Grădiştei şi se practică doar la sărbătorile de iarnă, fiind cunoscut sub numele de căluşar, căluşer sau scălușer.

Aceste cete de căluşari se constituie odata cu începutul postului, îşi stabilesc o gazdă, de obicei la Căminul Cultural din sat şi se întâlnesc periodic pentru a se pregăti, învăţând dansurile şi colindele de grup care au aici particularităţi specifice. Numărul jucătorilor variază de la 10-18 feciori.

La Beriu în ceata de căluşari apar diferite funcţii: vătaf, bate coada, fruntea cetii, colcer. La Bucium ceata are un vătaf, un colcer, chemători. La Ludeşti există un vătaf, doi cârciumari care servesc la gazdă pe ceilalţi cu băutură şi mâncare, în special în 28 decembrie, cînd are loc ospăţul căluşarilor, petrecere la care participă tot satul.

În ceea ce priveşte costumaţia, deşi în general îmbrăcămintea căluşarilor e aceeaşi, ca afirmare a portului naţional există şi mici deosebiri. În toate satele din zonă căluşarii sunt îmbrăcaţi în cămaşă ţărănească, la cei mai mulţi cu ciocănele, cioareci, pieptar de Sălişte cu şerpoici. Pespe pieptar e aranjat brâul naţional de la stânga la dreapta. Tot pe pieptar sunt panglici de diferite culori. De la genunchi în jos sunt aranjate zdrăncănele făcute din lână în diferite culori care atârnă până la glezne, precum şi clopoţei sau zurgălăi, fixaţi în partea de sus a zdrăncanelor. Vătaful este singurul care poartă două panglici tricolore, ce se intersectează peste piept şi spate. Bâta ce o poartă căluşarii este artistic lucrată. vopsită în diferite culori, sub formă inelară, iar de sub măciucă atârnă panglici lungi în diverse culori. La capătul de jos bâta are verigă şi cui.

La Beriu, vătaful are două brâuri albastre ce se încrucişează, iar "bate coada"-doua brâuri tricolore. Până pe la anul 1900, la Orăştioara de Jos şi Costeşti căluşarii purtau opinci, iar de la această dată- ghete. La Sereca, Beriu, Bucium şi Orăştioara de Jos, până prin 1926, se purta pălărie, iar de atunci înainte căciulă.

Portul căluşarilor este de fapt cel de sărbătoare, la care se adaugă panglica tricolor, cârpa de spate, zdrăncanele şi bâta ornamentată.

În ceea ce priveşte jocul, portul căluşarilor, deşi cu unele asemănări, ele diferă destul de mult de la un sat la altul. La Beriu, intrarea în curtea casei se face pe melodia mai alertă a "căluşului", la fel şi la ieşire. În curte se joacă apoi în cerc, tot pe o melodie alertă "romana". Tot la Beriu sunt

următoarele ponturi: scăluşerul propriu-zis constă din 16 figuri, se joacă în linie şi dublu cu bâta în mână în faţa casei, până ce călăuza primeşte aprobarea să intre ceata. Între figuri amintim: cercăşul, foarfeca, ţesuta, genunghele. Marşul se joaca în special pe şosea, trecâand de la o casă la alta. Romana este o melodie diferită jucându-se în cerc cu vătaful în mijloc mai ales în curţile caselor.

În Bucium se poarta următoarele ponturi: două bătăi jos, genunchele 1 cu bătaia jos, genunchele 2 cu bătaia jos, foarfeca, ştearsa, ţesutele, căluţul, piciorul peste bâtă, răsucita.

După ce termină de jucat, călușarii colindă după specificul familiei: colinda fetei, a junelui, a păcurarului, a vânătorului, a popii, a primarului, a notarului etc., deci un set de colinde tematice.

La masă se mai colindă "Pe sub d'umbra merilor" sau altă colindă solicitată de gazdă. Dacă în casă sunt mai multe fete, călușarii le joacă un joc, cel mai adesea o învârtită, după cum e obiceiul.

Muzica este susţinută de muzicanţii angajaţi pentru această perioadă, formând un taraf cu vioară, acordeon, taragot.

În satele de pe Valea Grădiştei, în cetele de călușari cu o săptămână înainte de Crăciun se aleg vătafii. Ca vătafi sunt aleşi feciorii cei mai pricepuţi şi la colindat şi la joc. După alegerea vătafilor, feciorii se împart în două cete. Împărţirea trebuie făcută ţinând cont de valoarea de colindători şi de dansatori. Colindătorii se împart în două cete pentru a putea cuprinde satul în cele trei zile de Crăciun. În seara zilei de 24 decembrie, la ultima repetiţie este adus şi lăutaşul pentru a sincroniza cu dansatorii.

În dimineaţa zilei de 25 decembrie toţi colindătorii- stelari, irozi, călușari, merg la biserică şi colindă la preot. După ce s-a terminat slujba la biserică începe colindatul feciorilor la fiecare casă. Nu se intră în casele în care în acel an au avut loc decese.

La Bucium ceata de călușari intră în curtea gospodarului, joacă afară câteva ponturi, apoi sunt poftiţi în casă, iar dacă în familie este un băiat se cântă colinda "Sub cetate-n cea livadă", dacă este fată se cântă colinda "Fericean de ele", preotului i se cântă colinda "Spre dalbuţ de răsărit", copiilor până la un an li se cântă colinda "Printre doi munţi" etc. Colindătorii sunt serviţi cu băutură şi plăcinte.

Jocul călușarilor este însoţit de strigături, atât comenzi ale vătafului pentru executarea diferitelor figuri, cât şi scurte formule cu sensuri diferite, în versuri pe ritmul muzicii, adesea şi ele specifice familiei şi membrilor acesteia.

În toate satele, călușarii umblă pe la casele oamenilor în zilele sărbătorilor jucând şi colindând. Când se termină toate casele de colindat repartizate pentru ziua aceea cetele de călușari merg la Căminul Cultural unde continuă petrecerea alături de ceilalti oameni din sat până după miezul nopţii. La fiecare casă unde se colindă, după primirea darurilor, un călușar vorniceşte:

"Hei, feciori mari, feciori tari,
Feciori de călușari şi de plugari,
Ia luaţi seama bine
De unde darul şi cinstea ne vine.
Că nu vine nici din deal, nici din vale
Ci din munca şi din punga
Unor oameni de omenie
Ca Dumnezeu sfântul să-i ţie."

A treia zi de Crăciun seara, la gazdă la orele 24 călușarii joacă toate ponturile în faţa tuturor oamenilor spunând că: "Îngroapă Crăciunul", apoi dau căciulile şi bâtele bărbaţilor căsătoriţi pentru a juca şi aceştia.

Din cele prezentate până aici, putem trage concluzia că în majoritatea satelor de pe Valea Grădiştei, obiceiul există încă foarte bine conservat. Existenţa unui repertoriu bogat alcătuit din colinde care au şi rolul de a marca anumite momente din derularea acestui ceremonial al datinilor de iarnă, ne îndreptăţeşte să afirmăm acest fapt.

Colindatul feciorilor din satele de pe Valea Grădiştei nu şi-a pierdut din tradiţional. Satele situate sub munte sunt mai conservatoare şi tradiţia îşi păstrează bine şi obiceiurile în satele: Bucium, Ludeşti, Costeşti, Orăştioara de Sus, Beriu şi Orăştioara de Jos.

Bibliografie
Baciu, Aurelia; Baciu, Petru, Valea Grădiștei, Editura Sport Turism, București, 1988
Băncilă, Vasile, Duhul sărbătorii, Editura Anastasia, București, 1996
Brătulescu, Monica, Colinda românească, Editura Minerva, București, 1980
Clemente, Constantin, Lada de zestre, Obiceiuri și tradiții din județul Hunedoara, Editura Destin, Deva, 1998
Herseni, Traian, Colinde și obiceiuri de Crăciun, Editura Grai și suflet- cultura națională, București, 1997
Pamfilie, Tudor, Sărbătorile la români, Editura Seculum, București, 1997

VALORIFICAREA FOLCLORULUI ÎN EDUCAȚIA COPIILOR PREȘCOLARI

Prof. Balaban Rodica-Irina, Grădiniţa Cu P. P. Nr.5 – Bârlad,
Prof. Căpriță Nadia-Corina, Grădiniţa Cu P. P. Nr.5 – Bârlad

Folclorul este inima oricărei culturi. Manifestarea gândurilor, emoțiilor și durerilor de veac ale oamenilor, acesta cuprinde o serie de obiceiuri, datini și tradiții care s-au păstrat datorită permanenței și continuității spirituale ale acestor „oameni aspri la vorbă, dar dulci la gând”.

Dacă la sat acest proces de transmitere este înlesnit de contactul direct cu tărâmul și creația sa, la oraș sarcina revine educatoarei care are datoria să-i apropie pe copii de valorile tradiționale ale poporului român.

În cadrul procesului complex și îndelungat de formare a personalității copilului, cunoașterea obiceiurilor și tradițiilor populare locale are o importanță deosebită datorită conținutului de idei și sentimente, a faptelor care oglindesc trecutul bogat și plin de speranțe al poporului român.

Considerăm că este absolut necesar să fie cunoscute și învățate de către copii obiceiurile și tradițiile populare locale, această cunoaștere venind în sprijinul îndrăgirii de către ei a localității natale, a culturii noastre populare, ei înșiși putând deveni purtătorii de mâine ai acestor tradiții.

Folclorul este singura școală care a existat și continuă să existe ca izvor mereu viu și prezent. Copiii pot găsi în folclorul românesc modelul de om care mereu evoluează de la copilul-când cuminte, când năzdrăvan, la tânărul frumos și fără frică, la adultul muncitor și cinstit, până la înțelept și sfătos.

Imensul tezaur folcloric al poporului nostru constituie o componentă valoroasă a acestei moșteniri. Valorificând cu copiii tradiția folclorică în cadrul diverselor activități din grădiniță și, în special prin activitățile extracurriculare, realizăm un important act cultural și educativ. Prin valorificarea folclorului, copiii pot să cunoască, să înțeleagă și să prețuiască mai mult trecutul glorios al poporului nostru, ocupația, obiceiurile, sentimentele, năzuințele generațiilor de ieri și de azi. Una din modalitățile folosite în grădiniță prin care dezvoltăm dragostea pentru portul popular și tradițiile populare, îndeletnicirile femeilor din lumea satului, o constituie șezătorile, la care participanții lucrează și petrec totodată, spunând povești, glume, ghicitori, povestesc, cântă și dansează. Copiii vor ști că, prin cântec, doină, baladă oamenii și-au exprimat durerea, bucuria, prin colinde, plugușor, sorcovă transmit urări de bine, unele îndeletniciri ce i-au caracterizat încă din cele mai vechi timpuri: aratul, semănatul, păstoritul.

Folosirea zicătorilor și a proverbelor în cadrul șezătorilor creează o atmosferă recreativă și antrenantă. Ele reprezintă o dovadă a înțelepciunii poporului având o latură morală, satirizând lenea, lăcomia, urâțenia și lăudând frumusețea, hărnicia și bunătatea omului.

Introducerea dansurilor folclorice însoțite de strigături imprimă copiilor o mai mare vioiciune. Ele pot fi simple chiuituri menite să antreneze dansatorii, să dea mai mult elan dansului, comenzi care să orienteze desfășurarea lui și să sincronizeze mișcările sau versuri satirice care colorează petrecerea.

Se consideră că orice copil trebuie educat pentru a fi un continuator al valorilor culturii populare. Tradițiile populare au constituit subiecte îndrăgite și interesante pentru copii.

Sentimentele lor au fost îndreptate spre arta populară, muzica și dansul popular, arta aplicată în costumele populare și amenajarea interiorului, obiecte decorative specifice zonei.

Datinile, obiceiurile și tradițiile au rolul lor, verificat de-a lungul istoriei, în viața culturală a unui neam.

Printr-o atentă alegere a tradițiilor și obiceiurilor populare locale, vom reuși să-i determinăm pe copii să le îndrăgească și să le prețuiască și, totodată, să nu uite ce spunea odată poetul V. Alecsandri: ,,Și poți să cutreieri lumea toată și să te minunezi de rezultatele civilizației, dar nimic nu-i mai fermecător decât colțul de pământ pe care te-ai născut."

TRADIȚII ȘI OBICEIURI LEGATE DE MĂRȚIȘOR

Ed.Bârzan Laura Elena, Pintilei Lavinia Andreea, Școala Gimnazială ,Andrei Șaguna" Deva

Mărțișorul, reprezintă denumirea populară a lunii Martie, luna echinopțiului de primăvară și începutului Noului An Agrar. În mitologia română, luna martie era dedicată zeului MARS\ MARTE, divinitate, vegetației și protector al căsătoriilor într-o fază primordială, apoi devenit zeu al războiului. Romanii mai celebrau pe 1 martie MATRONALIA, sărbătoare femeilor, când bărbații ofereau daruri soțiilor.La romani este ziua BABEI DOCHIA, personaj mito- folcloric, deschizând din străvechiul cult al MARII- MAME, zeiță a pământului și vegetației.

Sărbătoarea mărțișorului este una din cele mai frumoase datini păstrate la români. Tradiția dăruirii mărțișorului pare destul de veche, deși este atestată documentar, abia la începutul secolului al XIX- lea. Iordache Golescu menționează în ,,Condica limbii romînești": ,,Mărțișorul este și luna martie, dar se zice așa la o ață împletită cu un fir alb și unul roșu ce-l leagă la gâtul, la mâinile copiilor în luna martie, spre pază, ,,spre depărtarea dă orice, dă dăochiat, dă fermecat...."Nu numai românii dăruiesc mărțișoare, ci și bulgarii, macedonienii, albanezi și ucrainienii. Bulgarii și-au păstrat intactă tradiția de a oferii un fir împletit, o împletire între roșu care simbolizează viața și alb -puriatea, fără a mai adăuga altceva. Cu aceste șnururi sunt împodobiți și copacii. Același obicei se păstrează și în Macedonia, copiii agățându-și în copaci împletitura de alb și roșu, cu dorința de a primi haine noi.

Legenda mărțișorului: șnurul de lână, compus din 365 de fire (corespunzător zilelor anului), ar fi fost tors de Baba Dochia în timp ce urca cu turma de oi la munte, începând de la 1 martie.

Altă legendă poulară spune că: ,,umblând cu oile prin pădure și torcînd lâna din furcă, Baba Dochia a găsit o pară, i-a făcut o bortă (gaură) și a legat-o cu un fir de ață; asta se întâmpla într-o zi de martie și de atunci s-a extins obiceiul."

Altă legendă populară legată de mărțișor :

,, Odată, soarele a coborât într-un sat, la horă, luând chipul unui fecior un zmeu l-a pândit și l-a răpit dintre oameni, închizâdu-l într-o temniță. Lumea se întristase. Păsările nu mai cântau, izvoarele nu mai curgeau, iar copii nu mai râdeau. Nimeni nu îndrăznea să-l înfrunte pe zmeu, dar într-o zi, un tânăr voinic s-a hotărât să plece să salveze soarele. Mulți dintre pământeni l- au condus și i-au dat din puterille lor ca să-l biruie pe zmeu și să elibereze soarele. Drumul lui a durat trei anotimpuri: vara, toamna și iarna. A găsit castelul zmeului și au început lupta. S-au înfruntat zile întregi până când zmeul a fost doborât. Slăbit de puteri și rănit, tânărul a eliberat soarele. Acesta se ridică pe cer înveselind și bucurând lumea. A reînviat natura, oamenii s-au bucurat, dar viteazul n-a ajuns să vadă primăvara. Sângele cald din răni i s-a scurs în zăpadă. Pe când aceasta se topea, răsăreau flori albe, ghioceii, - vestitorii primăverii. Până și ultima picătură de sânge se scursese în zăpada imaculată. Muri. ,, De atunci, tinerii împletesc doi ciucurași: unul alb și unul roșu. Ei le oferă fetelor pe care le iubesc sau celor apropiați. Roșul înseamnă dragoste pentru ce este frumos, amintind de culoare sângelui voinicului. Albul simbolizează sănătatea și puriatate ghiocelului, prima floare a primăverii.

Mărțisorul

-un șnur bicolor (alb-roșu) care adună zilele, săptămânile și lunile unui an în două anotimpuri: iarna și vara, făcut cadou la 1 martie- străvechi început de An Agrar.

- șnur din două culori de lână, roșu-tinerețea, culoarea sângelui, firul vieții, negrul-belșugul pământului.

Mărțișorul-șnur din lână- a fost asociat, începând cu secolul al XVII--lea, cu o monedă, cruciuliță, iconiță metalică, metalul, eventual (aur, argint) având o funcție magică de protejare și asigurare a prosperității.

Obiceiul dăruirii mărțișorului

-aromânii îl dăruiau în ajunul zilei. Era un șnur răsucit din lână albă și roșie cu ciucuri la capăt și cu monedă veche găurită, din argint, pe care toți membrii familiei îl legau la mână, la picior sau la mânerul ușii. Ziua de 1 martie era întâmpinată de aromânii fârșeroți cu o turtă dulce făcută din făină și bicarbonat de sodiu, fără sare, pe care o serveau în locul pâinii obișnuite, iar de grămoșteni cu urarea

,, Bine-ai venit mărțișorule! Eu cu bambucul, tu precum cuptorul! ,,

- mărțișorul era dăruit în dimineața zilei de 1 martie. Îl purtau copiii, fetițele, femeile tinere, cele măritate și în unele zone etnografice (Oltenia, Moldova) chiar și flăcăii (,, un ciucurel la pălărie sau, un șnur la butonieră,,). Se purta la gât, pe piept sau la încheietura mâinii.Mărțișorul era scos, în raport de zona etnografică, la o anumită sărbătoare a primăverii (Mucenici, Flori, Paști, Armindeni), sau la înflorirea primilor pomi fructiferi (în Drobogea , până veneau berzele,,).

În credința populară se credea că purtătorii mărțișorului vor fi sănătoși și frumoși, plăcuți și drăgăstoși, bogați și norocoși, feriți de boli, de deochi și de farmece.

După ce se scotea, mărțișorul era:

-păstrat în casă, la icoană, în lada de zestre sau la oglindă (ca o amuletă magică)- în Transilvania și Banat- ca să ferească gospodăria de trăsnete, molime;

- se ascundea sub o piatră sau sub un gard, de unde nu veneau berzele să-l ia, acestea fiind chiar invocate: ,, na-ți negrețele și dă-mi albețele!"- în Dobrogea;

-bănuțul de argint era schimbat pe caș dulce, vin roșu, pentru ca obrazul să fie alb și firea aprigă- în Muntenia;

-tot în Muntenia mărțișorul se punea sub cloșcă pentru noroc la cât mai mulți pui;

-în satele din sud-estul țării există obiceiul de ,, a se bea mărțișorul,, adică se făcea o petrecere la care participau numai femei, după care șnurul mărțișorului se agăța în livezi, pe ramurile pomilor sănătoși.

Existau și credințe premonitorii nefaste : uscarea trandafirului sau copacului pe care a fost agățat mărțișorul; acest lucru era pus în relație cu moartea cuiva din casă (Moldova).

Toate credințele și practicile legate de Mărțișor se păstrează și astăzi în unele zone etnografice ale țării.

Bibliografie

Ion Ghinoiu, Obiceiuri populare de peste an. Dictionar

Varvara Buzilăa, Ritualurile sărbătoririi Mărţişorului în Basarabia

OBICEIURILE DE CRĂCIUN –MOMÂRLĂNEȘTI

Prof.psihopedagog Bîtcă Claudia, Școala Gimnazială ,,I.G.Duca” Petroșani

Veşnicia s-a născut la sat şi tot acolo s-au născut şi tradiţiile care aduc un plus de frumuseţe sărbătorilor de iarnă, iar în comunităţile de momârlani din Valea Jiului încă se păstrează nealterate obiceiuri vechi de sute de ani.

Despre momârlani se spune că sunt urmaşii dacilor liberi, iar portul lor seamănă mult cu al acestora. Este una dintre cele mai spectaculoase comunităţi, din punct de vedere etnografic, iar în această zonă tradiţiile se păstrează aşa cum erau cu sute de ani în urmă şi toată suflarea comunităţii ia parte la aceste obiceiuri, de care se bucură cu tot sufletul. În general vorbind, localnicii din satele

hunedorene duc tradiţia mai departe şi păstrează cu sfinţenie, din moşi strămoşi, tradiţiile de Crăciun.

Satele hunedorene îmbracă straie de sărbătoare, iar în această perioadă tradiţiile populare, păstrate cu sfinţenie din moşi – strămoşi, dau culoare zilelor geroase de iarnă.

Călușarii – reprezintă un dans popular fecioresc, cu origine pre-romană, fiind cel mai vechi şi mai spectaculos dintre dansurile tradiţionale romaneşti. Ceata de călușari este formată din 8 până la 20 de feciori, în funcţie de tradiţia locală şi de numărul feciorilor din sat, care colindă din casă în casă îmbrăcaţi în costum popular tradiţional.

Irozii sau craii, de asemenea un obicei folcloric tradiţional de Crăciun, vechi de 2000 de ani, ce interpretează "sceneta" în care este vorba de Naşterea lui Isus, venirea Magilor urmărind steaua călăuzitoare şi întâlnirea lor cu Irod. Ceata de irozi sau de crai este formată din 4-8 băieţi (în funcţie de tradiţia fiecărui sat) cu vârste cuprinse între 12 şi 14 ani, îmbrăcaţi în costum popular tradiţional.

Un alt obicei îl reprezintă Stelarii, ce vesteşte Naşterea Mântuitorului. Ceata de stelari este formată din 7-10 copii cu vârste cuprinse între 7 şi 10 ani. Au ca semn particular steaua împodobită, în unele sate copiii fiind îmbrăcaţi în costum popular tradiţional.

Cetele de călușari, irozi şi stelari merg în zilele de Crăciun în satele hunedorene de la o casă la alta şi colindă atât în stradă, cât şi în gospodăriile oamenilor. Acest eveniment face că atât locuitorii satului cât şi invitaţii aflaţi în sat să urmeze cetele. În casele unde sunt fete de vârste apropiate băieţilor din cete, aceştia le "joacă", formând perechi mixte.

Piţărăii – vestitorii Naşterii lui Isus Hristos

În satele din Valea Jiului la loc de cinste stă obiceiul piţărăilor, denumit astfel după colăcelul primit de la gazde, obicei care se pierde în negura timpului. Se spune că piţărăii datează chiar de pe vremea dacilor, iar steagurile purtate de cete ar putea fi inspirate din cele ale legiunilor romane.

În fiecare an, în Ajun de Crăciun, feciorii satului, care s-au pregătit din timp, ridică steagurile anume aranjate după datină şi pornesc la colindat încă din zorii zilei. Steagurile sunt minuţios împodobite cu mărgele, ciucuri, coroniţe de flori şi basmale, ca să arate cât de mândru este cel care îl poartă, iar colindătorii sunt îmbrăcaţi în mod obligatoriu în costume populare tradiţionale. Colindul piţărăilor pleacă de la biserică, unde preotul îi binecuvântează, şi se opreşte seara târziu la o casă aleasă din vreme, unde tinerii petrec cu gazda până dimineaţa.

Pe lângă colacii tradiţionali, piţărăii primesc nuci, mere, dulciuri, dar sunt întâmpinaţi şi cu sticle de ţuică împodobite şi ele de sărbătoare, pentru că astfel colindul să fie răsplătit de gazdele primitoare. Localnicii cred că, dacă nu primesc colindătorii, riscă să îşi atragă tot răul şi blestemele asupra gospodăriilor lor, iar în anul care vine nu vor avea parte nici de animale şi nici de roadele pământului.

Despre colindători se crede că aduc prosperitate şi noroc gazdelor, astfel că cetele sunt primite cu strigăte de bucurie şi cu daruri. În curtea casei se încing horele, în acompaniament de fluiere şi strigături tradiţionale.

Ajunul Crăciunului – o zi cu puteri deosebite

Localnicii din Valea Jiului au transferat zilei de Ajun puteri deosebite, este considerată un prag între vechi şi nou, iar credinţa se împleteşte cu practicile precreştine.

Conform datinilor din străbuni, în Ajun de Crăciun, oamenii îşi iau de la vecini tot ce au dat cu împrumut, spre a avea toată avuţia în gospodărie, spre a nu avea lipsuri, care să fie semn de pierderi. Masa pusă în ajun rămâne întinsă toată noaptea, timp în care focul trebuie să ardă în sobă, să fie cald, să fie semn de belşug pentru anul care va veni.

Ca să se apere de deochi şi farmece, în Ajun de Crăciun gospodinele obişnuiau să pună în toate colţurile mesei căţei de usturoi şi seminţe de mere.

Din ajunul Crăciunului până la Bobotează, casa e măturată de la prag spre răsărit şi nu din fundul locuinţei spre prag, ca să vină peţitori la fata de măritat.

Tot tradiția spune că gospodarii, în ajunul Crăciunului, trebuie să pună mâna pe toate uneltele din curte, ca să le poată folosi cu spor în anul următor.

În unele zone, în ajun de Crăciun se curăţă hornul, iar funinginea e pusă la rădăcina pomilor pentru rod bogat.

Bibliografie

http://adevarul.ro/locale/hunedoara/povestile-fascinante-despre-momarlani-urmasii-dacilor-valea-jiului-ciobanii-daruiti-puterea-vrajitoriei-jules-verne-pastorii-mitosi-descrisi-iorga-1_550e0c33448e03c0fdc80636/index.html#

TEHNOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE

Prof. Cercel Ana Maria – Liceul Tehnologic ”Dimitrie Leonida” Petroșani
Prof. Obogeanu Gheorgița – Liceul Tehnologic ”Dimitrie Leonida” Petroșani

Alvin Toffler vorbește despre ”vârtejul spiritual” în care trăim spunînd că ”presupune apariția a tot mai multe curente, religii și manifestări, care traversează ecranul conștiinței umane, fiecare cu sacerdoțiul lui și cu noi guru.”

În ziua de astăzi se consideră, în majoritatea statelor dezvoltate industrial, că Biserica este un factor dominant, o instituție ce încearcă să subjuge gândirea independentă a maselor. Cei ce trăiesc în țările nordice se consideră, 90 % dintre ei, atei și susțin că mersul la biserică este un moft, o modalitate de petrecere a timpului liber. În mod contrar, în țările europene mai apropiate de noi, Biserica are un rol important în viața cotidiană a comunităților locale.

Tehnologia, Internetul mai ales, ne-a permis accesul la informații, adevărate sau false și ne-au oferit posibilitatea să alegem ce vrem să credem și ce nu dar oricum ne permite să aflăm mai multe despre trecut și prezent, făcând chiar predicții despre viitor. Cu cât suntem mai prinși în acest proces al industrializării, cu cât suntem mai preocupați de ziua de mâine, uităm de suflet, de rolul nostru real pe Pământ.

Economia actuală ne obligă să muncim 10 ore pe zi, să intrăm în contact cu noi informații, lucru ce ne ține departe de sine. O boală specifică secolului în care trăim, boală ce are la bază stresul vieții cotidiene, este Depresia. Doar după ce sufletul ne devine bolnav începem să renunțăm la modernisn și ne întoarcem la origini, la Dumnezeu și spiritualitate.

Din păcate spiritualitatea este uitată și înlocuită cu alți zei, Dumnezeu fiind înlocuit cu Banul și acest lucru ne afectează, pe unii în mod ireversibil.

Într-adevăr tehnologia este bună deoarece a dus la dezvoltarea noastră ca nație dar nu trebuie să uităm că spiritul este cel ce ne conduce de fapt și că credința, indiferent în ce, este sau ar trebui să fie un element coordonator al vieții noastre.

Masterii Tibetani spun că întreaga civilizație actuală este săracă și dezechilibrată, deoarece se sprijină prea mult pe tehnologie și ignoră partea spirituală. Dacă mâine s-ar întâmpla un cataclism, oamenii nu ar fi capabili să-l împiedice în ciuda realizărilorștiințifice și tehnologice extraordinare care s-au făcut în ultimul timp. Aceasta, deoarece oricât de mult se straduiește omul, nu poate depăși anumite bariere și nu poate căpăta acces la alte dimensiuni pâna când nu evoluează spiritual.

Resurse

https://matricea.ro/intalnirile-matricei-conferinta-spirit-umanitate-tehnologie-postumanism/

https://www.crestinortodox.ro/religie/spiritualitatea-ortodoxa-revolutia-tehnologica-69602.html

https://hranasufleteasca.com/2015/04/01/tehnologie-si-spiritualitate/

PROIECT DE EDUCAŢIE COMUNITARĂ ŞI EDUCAŢIE CULTURALĂ-
„DIN COPILĂRIE, RESPECTĂM TRADIŢIILE”

Prof. Checicheiş Sanda, Şc. Gim. Nr. 11. Oradea

Domeniul și tipul de educație în care se încadrează: educație comunitară şi culturală

Tipul de proiect: local

Părţile

1. Direcţia Generală De Asistenţă Socială Şi Protecţia Copilului Bihor - Centrul de Plasament pentru Copii cu Dizabilităţi nr.4 Oradea, modul Casa Curcubeu,

2. Şcoala Gimnazială Nr.11, Oradea, Str. Moldovei nr.55, jud.Bihor

Responsabil: prof.Şaitoş Alina, Director

Coordonator: prof. Checicheiş Sanda

Context: Lupta impotriva discriminării; păstrarea tradiţiilor în mijlocul copiilor abandonaţi.

D. DESCRIEREA PROIECTULUI:

SCOPUL PROIECTULUI: formarea unei atitudini corecte faţă de persoanele aflate în dificultate; implicarea în acţiuni comunitare şi sensibilizarea elevilor şi a părinţilor faţă de această necesitate a unei societăţi europene; promovarea comunicării între copiii din şcoala publică şi elevii din Centrul de Plasament;

BENEFICIARI: Copiii şi tinerii din modul „Casa Curcubeu”; Elevii Școlii Gimnaziale Nr.11, Oradea;

OBIECTIVELE PROIECTULUI; Ajutorarea copiilor cu dizabilităţi; Cunoaşterea nivelului de dezvoltare psihomotrică a copilului cu handicap şi a necesităţilor sale; Desfăşurarea unor activităţi comune, programe artistice, vizite, eventual drumeţii sau excursii; Formarea unei atitudini pozitive a elevilor şi a părinţilor acestora faţă de copiii aflaţi în dificultate; Dezvoltarea unor relaţii reciproce de prietenie şi colaborare.

COMPETENŢE SPECIFICE

enumerarea unor trăsături specifice pentru persoanele cu dizabilităţi;
explicarea asemănărilor şi deosebirilor dintre oameni;
capacitatea de a învăţa prin cooperare;
capacitatea de analiză, sinteză, comparaţie;
comunicare eficientă;
abilităţi de gândire (critică, creativă, orientată către celălalt);
cooperare;
respect reciproc;
empatie;
acceptarea diversităţii.

RESURSE

Resurse umane:Personalul din modul „Casa Curcubeu”, Oradea; Prof. Checicheiş Sanda, diriginta clasei a VII-a D, Școala Gimnazială Nr. 11, Oradea; bibl. Lup Mariana;Elevii claselor implicate în proiect; Părinţi dornici să susţină ideile proiectului;

Resurse temporale

Durata proiectului: un an şcolar

Resurse financiare

Acţiuni de voluntariat.

RESURSE MATERIALE: afişe, postere, cărţi, reviste, casete audio, CD-uri, DVD-uri, pliante, fotografii, vederi, albume, coli albe şi colorate, markere, mape, foi desen, acuarele, creioane colorate, carioci, carton, suport pentru expoziţii, panou pentru afişe, calculator, imprimantă, hârtie foto, diverse materiale utilizate la activităţile artistico-plastice, materiale informative.

METODE ŞI PROCEDEE: conversaţia euristică, explicaţia, dezbaterea, lectura predictivă, lectura în perechi, mozaicul, brainstormingul, studiul de caz, jocul de rol, metoda proiectelor, pictura, activităţi practice, problematizarea, dramatizarea, învăţarea prin descoperire, munca pe grupe, munca în echipă, expunerea, fotografia, filmul, explicaţia, conversaţia, dialogul, ciorchinele, investigaţia, cubul, turul galeriei.

EVENIMENTE ÎNSCRISE ÎN CALENDARUL PROIECTULUI

	Domeniu	Obiective	Acţiuni/	T	Str	Rezult

r. Crt	l activitatii (tema activităţii)	specifice	Activităţi concrete	imp/ Durată	ategii de realizare	ate aşteptate
	Crăciunul vine pentru toți – *Dăruiește de Crăciun!*	Încurajarea elevilor de gimnaziu de a se dedica activităților desfăsurate cu copiii institutionalizati	- realizarea unor podoabe pentru pomul de Crăciun, felicitări; - interpretarea unor colinde românești.	2 ore decembrie	Munca în echipă Dialogul Explicatia Auditii muzicale (Colinde)	Elevii beneficiari vor căpăta încredere în fortele proprii.
	Tradiții de Paște **- ateliere de creație**	Integrarea socială si dezvoltarea educațională a copiilor institutionalizati.	- realizarea unor felicitări de Paste; - încondeierea unor ouă de Paște	2 ore aprilie	Munca în echipă Creativitatea	O bună comunicare între cele două grupuri de elevi; (socializarea celor două grupuri)
	" Copil ca mine și ca tine – cu toții suntem copii! **Activități distractive de Ziua Copilului**	Încurajarea elevilor de gimnaziu de a se dedica voluntariatului	-desene pe asfalt; - concursuri organizate de ziua copilului pe diverse teme	2 ore iunie	Joc de rol Dialogul	- elevii institutionalizati vor fi implicati emotional în actiunile organizate de ziua copilului.
	Analiza rezultatelor obținute	Încurajarea elevilor de gimnaziu de a se dedica activităților desfăsurate cu copiii institutionalizati	Întocmirea unui portofoliu de activitate.	2 ore Iunie / iulie	Realizarea unui document în PPS despre activitatea desfăsurată în anul scolar	Responsabilizarea elevilor voluntari.

MONITORIZAREA ACTIVITĂŢILOR: activitatea de monitorizare va fi făcută de către fiecare echipă de lucru care va întocmi un jurnal cu descrierea activităţilor desfăşurate.

EVALUARE: se realizează pe întreg parcursul proiectului. Deoarece acest proiect urmăreşte în primul rând să dezvolte valori şi atitudini, evaluarea este formativă. Elevii primesc permanent feedback de la cadrul didactic, ceea ce le permite să-şi dezvolte continuu şi armonios abilităţile. Evaluarea formativă este completată de o evaluare sumativă.

MODALITĂŢI DE EVALUARE : expoziţii – participanţii vor primi diplome; schimburi de impresii, prin internet, prin corespondenţă sau direct (o întâlnire a coordonatorilor implicaţi în proiect); realizarea unor prezentări în PowerPoint cu activităţile desfăşurate; analiza produselor elevilor; fişe de lucru.

FINALITĂŢI/IMPACTUL PROIECTULUI:creaţii literare, desene, colaje, portofolii, pliante, postere, publicaţii în ziare şi reviste.

CONTINUITATEA PROIECTULUI: stabilirea/ perpetuarea unor relaţii de prietenie şi cooperare între elevii din cele două instituţii – relații care s-au format în urma a doi ani de colaborare (2012-2014) - prin continuarea proiectului; dezvoltarea altor tipuri de activitati; extinderea parteneriatului și în următorii ani școlari.

DISEMINARE: în rândul elevilor şi al părinţilor; în cadrul Comisiilor metodice şi Consiliului profesoral

PORTUL POPULAR ROMÂNESC – ISTORIE, TRADIȚIE, ACTUALITATE

Prof. înv. primar Chiorbeja Alina Cătălina, Școala Gimnazială „Iustin Pîrvu”,Poiana Teiului, Neamț

Portul popular românesc își are rădăcinile în portul strămoșilor noștri traci, geți și daci. În decursul istoriei, structura și evoluția costumului popular românesc și-a păstrat nealterate caracteristicile esențiale. A evoluat de-a lungul secolelor, dovedind o bogată măiestrie a țăranului român, atât în ornarea țesăturilor și a broderiilor, cât și în obținerea culorilor vegetale. Elementul principal în ornamentația costumului românesc constă în modul de decorare, atât ca plasare cât și compoziție a motivelor, ele fiind plasate în anumite spații. În general ornamentația este geometrică, stilizând formele de inspirație naturală.

În evoluţia portului popular se evidenţiază trei etape.

În prima etapă portul românesc s-a individualizat în raport cu cel al popoarelor vecine şi s-a diferenţiat în funcţie de zonă. Cromatica s-a diferenţiat local pe categorii de vârstă şi zonal prin preferinţele pentru anumite tehnici, motive.

Cea de-a doua etapă a fost influențată de zona orășenească. Materialele industriale au înlocuit textilele casnice. Piesele de influență orășenească au apărut ca protectoare ale celor

tradiționale. Piesele tradiționale au fost înlocuite în portul zilnic, mai apoi în portul de sărbătoare.

În cea de-a treia etapă, contemporană, costumul popular nu se mai folosește în mod regulat sau la treburile agricole. Portul se mai folosește local pentru valorificarea tradițiilor artistice sau la evenimente și sărbători, în regiuni ale țării unde se mai păstrează datinile și obiceiurile străbune.

Grija omului pentru înfățișare și atenția acordată aparențelor a costituit dintotdeauna un element definitoriu pentru umanitate. Cu toate că moda se schimbă de la an la an și omul este tentat de a se plia, vestimentația este transformată pentru a purta mesaje sociale, morale estetice, de ierarhie socială.

De-a lungul timpului, veșmântul primește semnificație socială, devenind o modalitate de a cunoaște rangul și ierarhia. Podoabele, materialele, culorile, croiala, devin elemente ale costumului prin care societatea interpretează apartenența purtătorului.

Bibliografie

Elena Lupsan, „Portul popular”, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2006

Ion Ghiorghiu, „Monografia comunei Poiana Teiului județul Neamț”, Editura Nona, Piatra Neamț, 2001

OBICEIURILE COMUNEI BARU

Chirilă Steluţa Claudia, Şcoala Gimnazială Petros

Obiceiurile şi tradiţiile strămoşeşti sunt incluse în viaţa de zi cu zi nu ca o îndatorire, ci ca o exprimare sufletească faţă de simţurile lăuntrice, faţă de evenimentele de actualitate ale subiecţilor.

În satele hunedorene, obiceiurile practicate fără întrerupere, cu mai multă sau mai puţină rigoare, sunt cele legate de momentele esenţiale ale existenţei – naştere, moarte, căsătorie, botez. Deşi amploarea care li se acordă nu mai este aceeaşi, ritualurile sunt în mare respectate, în special pentru că marchează în mod festiv sau, după caz, tragic, evenimentul în cauză. Năşitul, tăiatul moţului, chematul la nuntă, urările, bocitul sunt practici obişnuite încă în viaţa sătenilor şi transferate, din dorinţa de identificare cu comunitatea şi a definirii apartenenţei, în oraşe.

Obiceiurile Comunei Baru

Vorbind despre moştenirea culturală importantă a zonei poetul Ovid Densuşianu scrie cu câteva decenii în urmă că limba din Ţara Haţegului are ,, cele mai frumoase privelişti de poezie ale pământului românesc”. Multe din tradiţiile şi obiceiurile locurilor sunt încă în viaţă astăzi:

-*Piţărăii* este colindul din Ajunul Crăciunului unde oamenii din satul petros colindă din casă în casă însoţiţi de fluier şi strigături. Tineri şi bătrâni deopotrivă cântă peste 50 de colinde laice

despre înţelepciune, bogăţia casei, curaj, nunţi sau poveşti de vânătoare dar nu în ultimul rând colinde religioase care preamăresc naşterea lui Iisus.

-*Ariminden* este o sărbătoare care constă în prinderea în poarta in ajun de 1 Mai a unui vârf de mesteacăn verde. Explicaţia este legată de momentul căutătrii lui Iisus de către evrei, care ştiau că îl vor găsi la o casă cu nuia verde la poartă. Atunci toţi locuitorii au pus nuia verde in poartă.

-*Joi mari strigarea* se desfăsoară în joia dinaintea Paştelui, noaptea, în jurul unui foc. Constă în ironizarea defectelor de caracter a unor pesroane sau a unei comunităţi prin strigarea lor de pe un vârf de deal.

-*Alergatul prescurii* –prescura este un fel de pâine special făcută în zonă. Obiceiul implică două grupuri de băieţi care sunt într-un concurs deosebit.Un grup trebuie să mănânce o prescură iar celălalt grup trebuie să alerge o distanţă.Câştigă cei care termină primii.

-*Măsuratul oilor* este un obicei care începe in mijlocul lunii mai, când ciobanii îşi adună oile şi conform unui ritual vechi, le mulg şi le măsoară cantitatea de lapte produs.Se stabileşte apoi rânduiala la stână, la ciobănit şi la brânză într-o atmosferă de petrecere.

La toate aceste obiceiuri se pot adăuga şi nedeile care se ţin în fiecare an în perioade stabilite.

Bibliografie

- Sărbători şi obiceiuri , C.Brăiloiu,Ed. Enciclopedică, 2002
-www.google.ro;
-www.baru.ro.

VALORIFICAREA PROIECTULUI EDUCAȚIONAL PRIN PROMOVAREA DIVERSITĂȚII CULTURALE

Prof. Chirilă Oana-Denisa-Grădinița cu P.P. nr.5 Bârlad
Prof. Marin Roxana-Iulia-Grădinița cu P.P. nr.5 Bârlad

Diversitatea culturală apare la vârsta la care începe conturarea și conștientizarea propriei identități culturale. La grădiniță, mediul educațional trebuie structurat în așa fel încât să reflecte diversitatea culturală și să ofere copiilor oportunități de a înțelege prin joc asemănările și diferențele dintre oameni, astfel încât efectele asupra copiilor să fie în sensul acceptării diversității, al promovării respectului și cooperării.

În sens larg diversitatea, fie că este de natură culturală sau lingvistică se axează, pe 2 factori importanţi: creşterea migraţiei şi accentuarea noilor tehnologii, de informare dar şi de comunicare.

Educaţia interculturală este o nouă pistă de manifestare a diversităţii şi a cultivării unei atitudini bazate pe respect, dar şi deschidere faţă de diversitate. Interculturalitatea poate fi înţeleasă ca răspuns la soluţionarea unor consecinţe socio-culturale. Aceasta este considerată o valoare ce este promovată în U.E., dar şi în învăţământul românesc şi presupune acceptarea diversităţii, toleranţă, respect, dar şi o atitudine prietenoasă.

În viziunea comisiei UNESCO, educaţia pentru diversitate înseamnă a învăţa să cunoşti, să fii şi să trăieşti împreună. Aceasta poate îmbrăca mai multe forme, şi să ia diferite direcţii cum ar fi: socială, religioasă, etnică, etc.

Pentru a evita eventualele conflicte interetnice, pentru a putea conveţui împreună dând dovadă de toleranţă, pentru o bună înţelegere şi a egalităţii de şanse între aceeaşi membri ai unei comunităţi, a fost necesară implementarea educaţiei pentru diversitate în procesul instructiv-educativ, ce trebuie promovată încă de la vârsta preşcolarităţii.

Factorii care sunt implicaţi în mod direct în realizarea unei educaţiei pentru diversitate sunt familia şi grădiniţa. Educatoarele au menirea să-i integreze pe toţi copiii în activităţile grădiniţei, şi să le ofere ocazii să acţioneze împreună şi să trăiască laolaltă.

O temă care ne-a stârnit curiozitatea şi interesul a fost despre *acceptarea diversităţii în rândul preşcolarilor*. Având la grupă, preşcolari cu cerinţe educaţionale speciale, dar şi de alte etnii,

ne-am hotărât să elaborăm şi să aplicăm la grupa mijlocie un proiect educaţional pe tema diversităţii intitulat „*Soarele străluceşte pentru toţi”*. Primul lucru care l-am făcut a fost să vorbim cu copiii încă de la grupa mică şi să le explicăm, că toţi sunt la fel, doar că fiecare are o identitate (de exemplu: o fetiță pe nume Mattiucci Giulia, născută în Italia, a venit în România la vârsta de 4 ani şi integrată în grupa noastră de albinuţe. Atunci când fetiţa venea la grădiniţă vorbea limba română, şi când mergea acasă comunica cu părinţii şi fraţii în limba italiană). Acceptarea diversităţii şi formarea respectului reciproc în grădiniţă este scopul pe care l-am propus prin acest proiect educațional.

În scopul desfăşurării acestui proiect educaţional se impune stabilirea unor modalităţi de relaţionare şi de respectare a patru condiţii: comunicare, coordonare, cooperare şi, în final, parteneriat. Aceste distincţii sunt importante pentru decizia privind tipul de relaţionare pe care se poate miza, pentru un anumit partener din cadrul comunităţii.

Atât familia, grădinița cât şi comunitatea au un rol bine definit în dezvoltarea fiinţei umane de aceea, pentru punerea în valoare a acestora, s-a instituit parteneriatul/proiectul educaţional.

În acest context se înscrie şi demersul nostru, respectiv derularea proiectului educaţional local "Soarele străluceşte pentru toţi" ce a urmărit creșterea nivelului de conștientizare a importanței lucrului cu preşcolarii pe probleme de diversitate.

Deoarece activităţile de învăţare din grădiniţă nu acoperă suficient de bine câmpul formativ pe care îl oferă educaţia pentru diversitate, acestea sunt completate şi extinse prin organizarea de activităţi opţionale. Astfel, pentru completarea cunoştinţelor dobândite prin procesul didactic într-un mod cât mai atractiv şi relaxant, am venit în întâmpinarea preşcolarilor cu o mare varietate de activităţi opţionale de educaţie pentru diversitate, planificate şi desfăşurate prin intermediul proiectului mai sus amintit.

Pe de altă parte, educaţia pentru diversitate pe care preşcolarul o dobândeşte astfel capătă noi valenţe educative prin actul aplicativ. În plus, am avut în vedere cunoaşterea reciprocă şi buna relaţionare între copiii din grădiniţa noastră şi cei aflaţi în alte unităţi preşcolare. În parteneriat am atras unităţi preşcolare din oraş, familiile acestora, dar şi alţi membri ai comunitățăii locale, tocmai pentru a realiza împreună educaţia pentru diversitate a celor mici.

Proiectul a fost derulat pe parcursul semestrului al II-lea al anului şcolar 2017-2018, obiectivul general constând în: creșterea nivelului de conștientizare a importanței lucrului cu preşcolarii pe probleme de diversitate, educarea abilităţii celor 141 copii ai grupelor mică A mijlocie A, mijlocie B, mijlocie C, mare A de la Grădiniţa cu P.P. nr.5, dar şi 15 copii ai grupei mari A de la Grădiniţa cu P.P , nr.4, Bârlad dar şi 18 copii ai grupei mijlocii de la Grădiniţa cu P.P. nr.11 Bârlad de a învăţa să aprecieze diversitatea atât în grădiniţă, acasă, centre pentru copiii cu C.E.S, până în iunie 2018, participarea activă a celor 141 copii ai grupelor mică A, mijlocie A, mijlocie B mare A de la Grădiniţa cu P.P. nr.5, 15 copii ai grupei mari A de la Grădiniţa cu P.P , nr.4, Bârlad dar şi 18 copii ai grupei mijlocii de la Grădiniţa cu P.P. nr.11 Bârlad, în acţiuni ce presupun schimbarea comportamentului și a atitudinii față de diferite grupuri pe care le-ar putea discrimina din cauza stereotipurilor și a prejudecăților, până în iunie 2018, antrenarea celor 141 copii ai grupelor mică A, mijlocie A, mijlocie B, mare A de la Grădiniţa cu P.P. nr.5, celor 30 părinţi, 15 copii ai grupei mari A de la Grădiniţa cu P.P, nr.4, Bârlad dar şi 18 copii ai grupei mijlocii de la Grădiniţa cu P.P. nr.11 Bârlad, un reprezentant al Complexului de Servicii Comunitare nr.1 Bârlad şi al Teatrului „V.I.Popa” Bârlad, în activităţi practice ce evidenţiază diversitatea, până în iunie 2018 și formarea relațiilor pro-active a celor 141 copii ai grupelor mică A, mijlocie A, mijlocie B mare A de la Grădiniţa cu P.P. nr.5 Bârlad, 15 copii ai grupei mari A de la Grădiniţa cu P.P, nr.4, Bârlad dar şi 18 copii ai grupei mijlocii de la Grădiniţa cu P.P. nr.11 Bârlad în sensul incluziunii sociale a celor aflaţi în dificultate, până în iunie 2018.

Parteneri ai proiectului au fost atât unităţi preşcolare din localitate, cât şi instituţii din comunitate cu rol de decizie în ceea ce priveşte problemele de diversitate: Grădiniţa cu P.P. Nr. 4 Bârlad; Grădiniţa cu P.P. Nr. 11 Bârlad; Teatrul „V.I.Popa” Bârlad; Complexul de Servicii Comunitare pentru Persoana cu Handicap Bârlad.

Pe parcursul semestrului al II-lea s-a desfăşurat o paletă largă de activităţi de educaţie pentru diversitate, toate cu implicarea activă atât a membrilor din echipa de proiect, a părinţilor, a comunităţii lărgite cât, mai ales, a beneficiarilor direcţi - preşcolarii.

Implementarea proiectului educaţional: „Soarele străluceşte pentru toţi" a avut ca impact:

schimbarea în mod pozitiv a comportamentului preşcolarilor, părinţilor faţă de copiii de altă etnie, faţă de copiii defavorizaţi din mediul rural, sau faţă de copiii cu C.E.S.; un punct de documentare în grădiniţă (pentru diversitate); 4 materiale informative despre proiect şi activităţile sale (calendar, pliant, poster, DVD) dezvoltarea competenţelor cadrelor didactice de a iniţia şi desfăşura activităţi extracurriculare de popularizare a diversităţii; dezvoltarea abilităţilor şi aptitudinilor membrilor comunităţii şcolare de a proiecta şi desfăşura, în echipă, activităţi cu impact în şcoală şi grădiniţă; întocmirea unor materiale informative care pot facilita proiectarea, implementarea şi evaluarea acţiunilor de popularizare a diversităţii; identificarea unor soluţii care să contribuie la eliminarea încălcării interculturalitatii; adobdarea de bune practici în ceea ce priveşte diversitatea în rândul preşcolarilor.

Bibliografie

1. "Curriculum pentru învăţământul preşcolar (3-6/7 ani)", 2008
2. Monica Lespezeanu, "Tradiţional şi modern în învăţământul preşcolar - O metodică a activităţilor instructiv-educative", , Editura Omfal Esential, Bucuresti, 2007
3. Teodor Cozma, "O noua provocare pentru educatie: Interculturalitatea" – Editura Polirom, Iasi, 2001

MIJLOACE DE PĂSTRARE ȘI VALORIFICARE A TRADIȚIILOR ȘI OBICEIURILOR ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ

Prof. Ciceu Doina, Școala gimnazială nr. 3, Suceava

Am considerat că îndemnul lui Constantin Noica „În cultură nimic nu trebuie pierdut, totul trebuie transmis şi reînnoit" este de bun augur mai ales că acum tehnica a luat o amploare deosebită, majoritatea tinerilor accesează reţelele de internet, nemaifiind implicaţi în cunoaşterea adevăratelor comori ale poporului nostru.Tradițiile populare românești rămân tezaurul nostru cel mai de preț și trebuie să facem tot ce se poate pentru ca ele să se păstreze vii în mintea copiilor și a oamenilor.

Un mijloc și un rol deosebit de important în păstrarea și valorificarea obiceiurilor tradiționale l-ar putea avea chiar școala și toate instituțiile de învățământ. Așa cum sublinia unul dintre corifeii Școlii Ardelene, Samuil Micu, "obiceiurile străbune sunt păstrate de țărănime". Scoala Ardeleană scoatea în evidență necesitatea studierii folclorului, care ilustrează valorile și originea însăși a poporului nostru. Cu ajutorul unor proiecte care vizează reconstituirea, conservarea și valorificarea vechilor obiceiuri desfășurate de-a lungul timpului în satul tradițional, în componența căruia pot fi implicați și tinerii ca personaje active, se poate realiza în fapt păstrarea și valorificarea patrimoniului cultural tradițional.

Copiii și tinerii trebuie îndrumați să-și îndrepte atenția spre fondul străbun de valori artistice și documentare pentru a-l aprofunda, a-l iubi si a-l raspândi, mai departe la următoarele generații. "Cunoașterea si conservarea valorilor identitare, stimularea interesului tinerilor pentru aceste valori, cultivarea aptitudinilor lor artistice sau meșteșugărești ar putea contribui mult la dezvoltarea personalității umane, la spiritualizarea și socializarea tinerilor, la găsirea unui sens al vieții, a unei motivații existențiale, de care adeseori sunt lipsiți. Într-un cuvânt, putem spune că patrimoniul valorilor identitare românești poate constitui, pentru societatea actuală, o alternativă educațională, artistică, economică, cu un potențial deloc neglijabil, o alternativă și o soluție a unora dintre dilemele, căutările și neimplinirile contemporane.

Activităţile şcolare şi extraşcolare de conservare şi promovare a folclorului autohton dezvoltă un comportament motivat,cultivă sentimente de bunătate, caritate, toleranţă respect, demnitate, de personalizarea individului şi conturarea identităţii sale.

Folclorul reprezintă oglinda vie a existenţei poporului român ,o dovadă grăitoare a străvechii unităţi culturale a poporului român. Imensul tezaur folcloric al poporului nostru constituie o componentă valoroasă a acestei moşteniri. Valorificând cu copiii tradiţia folclorică în cadrul diverselor activităţi şcolare şi extraşcolare realizăm un important act cultural şi educativ.

Prin varietatea folclorului, copiii pot să cunoască ,să înţeleagă şi să preţuiască mai mult trecutul glorios al poporului nostru ,ocupaţia ,obiceiurile, sentimentele ,năzuinţele generaţiilor de ieri .

TRADIȚIILE ROMÂNILOR

Prof. Clemente Monica, Școala Gimn.,, I.D.Sîrbu,, Structură Școlala Gimnaz. Nr. 6 Petrila

Desprinse din negura vremurilor, făcând parte de secole din viaţa satului, unele dintre tradiţiile populare româneşti trăiesc şi azi, în ciuda asaltului nivelator al civilizaţiei contemporane. Modernizarea se face simţită, ici-colo – de pildă, în portul fetelor care, la sărbători, îmbină straiele populare cu pantofi la modă - dar tradiţia rezistă. Evenimentele mari şi mici ale vieţii, munca şi căsătoria, credinţele religioase, creştine sau precreştine, dau sens acestor obiceiuri populare româneşti, care iată, persistă, ca un mesaj liniştitor de continuitate şi stabilitate şi care încântă străinii cu autenticitatea lor.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. Sărbătoarea Paştelui Sărbătorirea Paştelui este una din cele mai frumoase tradiţii româneşti. Pentru această sărbătoare se înroşesc ouă, se gătesc, în mod tradiţional, mâncăruri cu miel şi se coc cozonaci.

Încondeierea sau „împistritul" ouălor reprezintă un obicei străvechi în tradiţia românească. Ouăle încondeiate sunt o mărturie a datinilor, credinţelor şi obiceiurilor pascale, reprezentând un element de cultură spirituală specific românească.

Motivele ornamentaţiei ouălor încondeiate sunt numeroase, şi fiecare motiv se prezintă în mai multe variante, care se diferenţiază în funcţie de localitate. Nicăieri însă, mai mult ca în Bucovina, acest obicei nu este ridicat la nivel de artă ca aici. Ca motive folclorice utilizate sunt: spicul, soarele, frunza, etc.

În Muntenia şi Oltenia, motivele ornamentale sunt naturaliste, dar cu mai puţine culori. În judeţul Olt se remarcă centrul de la Obaga unde această îndeletnicire populară a fost adusă la nivel de artă.

În Transilvania şi Banat se distinge încondeierea printr-o mare varietate de modele şi culori, iar Ţara Bârsei este renumită pentru desenul şi compoziţia ornamentală şi cromatică de o mare fineţe.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. Sărbătorile de iarnă

Sărbătorile de iarnă sunt marcate şi ele de cele mai frumoase tradiţii româneşti. Iarna se ţin obiceiuri şi datini populare, care provin din trecut, dar se urmează cu sfinţenie chiar şi în ziua de azi. La sate, în Ajunul Crăciunului, cete de copii se strâng pentru a-i colinda pe săteni. În satele bucovinene, copiii se maschează în diferite personaje, precum ursul, capra, ursarii sau bunghierii. În Moldova, bărbaţii proaspăt însuraţi merg cu plugul.

Un simbol mult prea cunoscut este bradul de Crăciun. Acesta există în tradiţiile româneşti cu mult înainte de era creştină. Bradul este cel mai important arbore din obiceiurile româneşti. Bradul este prezent la cele mai importante evenimente din viaţa unui om: botezul, căsătoria şi înmormântarea; bradul se consideră că aduce noroc, viaţă lungă, prosperitate şi fertilitate, motiv pentru care oamenii îşi împodobesc casa cu crengi de brad.

Un alt obicei cunoscut de toţi este colindatul. Colindatul începe în data de 24 decembrie şi poate să continue timp de 2 sau 3 zile; colindatul se face de obicei în grupuri, de copii, oameni maturi, bătrâni, doar fete, doar băieţi, tineri căsătoriţi, în funcţie de zona etnografică.

În zona Banatului montan, în ajunul Crăciunului focul din casă nu este stins deloc, pentru ca anul ce vine să fie luminos şi spornic. În această zi se împodobeşte bradul cu dulciuri, sub brad se pune un colac, un cârnaţ şi o sticlă de răchie (cunoscătorii ştiu) – daruri pentru Moş Crăciun, iar

pentru calul acestuia se pun grăunţe şi fân. Tot în această seară, tinerii se adună pe la case în grupuri de fete şi feciori şi îşi pun măşti: băieţii poară măşti de femei iar fetele poartă măşti de bărbaţi, apoi pleacă prin sat. Se adunau în mai multe case unde începeau să danseze: fetele cu măşti de băiat iau câte o tânără la joc iar băieţii, cu măşti de fete iau câte un fecior; în timpul jocului mascaţii sărută perechea aleasă. Aceşti mascaţi purtau numele de Bloji.

În Maramureş, datinile de Crăciun sunt un amestec de credinţe păgâne cu cele creştine; spre deosebire de alte zone, aici are loc "jocul moşilor" – colindarea gazdelor de către colindători deghizaţi cu măşti; aceştia colindau pentru a ura sănătate şi fericire gazdelor.

Toţi colindătorii, indiferent de vârstă, primesc un colac – ce simbolizează soarele; de asemenea ei primesc mere şi nuci. În ziua de Crăciun nu se spală rufele şi nu se dă nimic de împrumut; animalele din ogradă primesc mâncare din belşug; se spune că dacă animalele se culcă pe partea stângă atunci iarna va fi lungă şi geroasă.

Şi în zona Moldovei, Crăciunul este o sărbătoare importantă; toate activităţile ce au loc în ziua ajunului sunt de fapt un ritual spre protecţia animalelor, a livezilor şi a gospodăriei; femeile curăţă toată casa şi fac colaci, iar bărbaţii au grijă să înapoieze orice lucru luat cu împrumut. Tot în această zi, femeile coc un colac în formă de cifra 8, care în primăvară urmează să fie afumat şi pus între coarnele boilor ce arau pământul. În ajun femeile pregătesc masa de Crăciun, care trebuie să conţină vreo 12 feluri de mâncare, multe dintre acestea fiind din carne de porc, sacrificat cu câteva zile mai înainte. Nimeni nu mănâncă până când preotul nu vine să sfinţească bucatele.

Tot în ziua ajunului încep şi colindătorii să meargă pe la casele oamenilor; de dimineaţă colindă copiii cei mai mici, spre după masă şcolarii iar spre seară colindă tinerii.

În Bucovina se crede că toate colindele sunt rostite pentru ca diavolii să dispară, iar satul să fie curat în noaptea de Crăciun; de asemenea, se spune că este un mare păcat dacă o gospodărie are uşa închisă în ajunul Crăciunului şi nu poate să-i primească pe colindători.

Un alt obicei care în timp şi-a pierdut semnificaţia este mersul cu steaua; acest obicei avea menirea de a informa oamenii de naşterea lui Hristos; copiii care mergeau cu steaua se deghizau în magi şi vesteau marea minune.

De Anul Nou tinerii merg cu "Pluguşorul" iar flăcăii merg la colindat la fetele nemăritate; dar în acest caz colindele nu mai sunt urări de bine, ci sunt satire ironice şi au menirea de a atrage atenţia asupra unor năravuri ale gazdelor. Tot în această zi, are loc şi "jocul caprei" sau "jocul cerbului" – un ritual bine regizat, cu măşti şi personaje mitice.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. Mărţişorul

Una din cele mai frumoase tradiţii româneşti este sărbătorirea venirii primăverii. Mărţişorul este un simbol străvechi, care marchează venirea timpului călduros pe meleagurile româneşti. În credinţele populare, acest talisman are puteri magice. Bărbaţii oferă mărţişoare femeilor, iar acestea le poartă în piept sau la mână, pe tot parcursul lunii martie.

Mărţişorul a fost conceput ca o amuletă legată cu un şnur împletit din două fire-unul alb (simbolizând divinitatea, sănătatea, puritatea sufletească şi împlinirea) şi unul roşu (ca simbol al dragostei pentru frumuseţile eterne ale vieţii : prietenia, fidelitatea şi onoarea).

În tradiţia populară, cele două culori (alb şi roşu) din care se împleteşte şnurul cu care se leagă mărţişorul-talisman reprezintă şi cele două anotimpuri de bază (iarna şi vara), în timp ce primăvara şi toamna sunt considerate doar anotimpuri de trecere.

Unele legende populare spun că mărţişorul ar fi fost tors de Baba Dochia în timp ce urca cu oile la munte.

Ceremonia de pregătire a nunţii şi furatul miresei

Ceremonia de pregătire dinaintea nunţii este şi ea una din cele mai frumoase tradiţii româneşti. Mireasa este ajutată de către mama ei şi de către prietenii apropiaţi familiei ,să se pregătească de nuntă. Mirele se duce să o ia pe viitoarea lui soţie de acasă şi să o ducă la biserică. El este însoţit, în mod tradiţional, de prietenii săi apropiaţi. Înainte de asta, cavalerul de onoare îl bărbiereşte simbolic pe mire. De obicei, se foloseşte un cuţit, sau chiar un topor pentru această tradiţie.

Furatul miresei este una din cele mai fascinante tradiţii româneşti pentru străini, conform blogului turistic ,,Tourist in Romania,,. Este unul din cele mai interesante obiceiuri locale, mireasa se fură la miezul nopţii şi se cere răscumpărare pentru a o înapoia mirelui. Există anumite diferenţe ale acestui obicei, în funcţie de localitate, dar rădăcina este aceeaşi.

Această tradiţie este o reminiscenţă străveche, din timpul în care mireasa era văzută ca cea mai de preţ posesie.

Cultura tradițională a avut în timp o influență puternică asupra artei profesioniste a României. Viețile și obiceiurile românilor de la țară au fost mult timp subiectul favorit al scriitorilor români. Operele multor compozitori au fost parțial inspirate din muzica populară românească.

Compozitorii George Enescu și Theodor Rogalski, sculptorul Constantin Brâncuși și scriitorul Eugen Ionescu sunt probabil printre cei mai cunoscuți artiști de origine română. Capodoperele lui Enescu, numite *Rapsodiile Române*, sunt și ele bazate pe muzica populară românească. Câteva din sculpturile lui Brâncuși conțin elemente ale artei populare românești.

Bibliografie

Mică enciclopedie de tradiții românești", Ion Ghinoiu, Editura Agora, București, 2008 - recenzie
„Sărbători și obiceiuri românești", Ion Ghinoiu, Editura Elion, București, 2002 -
Sărbătorile la români: studiu etnografic, Simion Florea Marian, Editura Fundației Culturale Române, 1994

ÎNTEMEIEREA FAMILIEI – OBICEIURI ÎN SATELE DIN ESTUL VĂII JIULUI

Cocolan Raluca- Elena, Școala Gimnazială "I.D. Sîrbu", Petrila

Întemeierea unei noi familii de către tineri reprezintă un act important și în satele de momârlani din Estul Văii Jiului. Mai întâi, este normal ca tinerii să se cunoască între ei, să se apropie și să ajungă la concluzia că vor putea fi împreună o viață întreagă. Când este vorba de tineri din același sat este mai ușor. Se cunosc bine părinții, se cunosc tinerii, uneori au copilarit împreună, cunoscându-și calitățiile și defectele, putând lua hotărârea de a se căsători mai ușor. Când tinerii sunt însă din sate diferite, uneori chiar îndepărtate, este nevoie de timp pentru a se analiza reciproc, pentru a se cunoaște cât mai bine. Aceștia se cunoșteau pentru început la diferite nedei: la nedeile Paștilor, la nedeile din cursul verii ce aveau loc cu ocazia sărbătorilor importante în munți, la diferite petreceri sau la nunți, unde jucau împreună, povesteau, luând hotărârea de a se mai întâlni pentru a se cunoaște mai bine. La țară, la jocuri ocazionate de nedei, nunți, alte petreceri, fetele nu mergeau niciodată singure, ci doar însoțite de părinți, așa încât, orice mișcare le era supravegheată.

Odată ce tinerii luau hotărârea să se căsătorească, trebuia obținut acordul părinților, după aceasta urmând pețitul. Când băiatul se însura acasă, atunci mergea el la părinții fetei în pețit, iar când se ducea ginere, urmând să locuiască la parinții fetei, venea aceasta în pețit. Ziua aleasă pentru pețit era duminica sau o altă zi de sărbătoare importantă, când la țară nu se lucra nimic, fiind zi de odihnă. Ziua respectivă era hotărâtă de comun acord între cele doua familii ale viitorilor cuscri.

La pețit, alături de tineri și părinții acestora, participau și nașii. La casa unde avea loc pețitul se servea o gustare și se închina un păhărel de țuică. Aici se discutau și se stabileau toate problemele legate de căsătorie, se stabilea zestrea, data nunții, amploarea acesteia, contribuția materială a fiecărei părți. În marea majoritate a cazurilor, căsătoriile se făceau din dragoste, puține erau cazurile când căsătoriile erau impuse de către părinți, urmărind interesul material, înțelegând prin aceasta pământul și animalele primite ca zestre, pețitul transformându-se în aceste cazuri într-un adevărat târg.

Un sătean povestea cândva un fapt hazliu de la pețitul fiului său. Fiind un tip pretențios, chiar chițibușar, nu era el chiar lămurit în ceea ce privește hărnicia viitoarei nurori. Pentru ziua pețitului, la casa fetei se făcea curățenie mare, se șurluiau chiar și podelele din târnat,care se mai numește și

“gang”, reprezentând un coridor. Acest șurluit era un spălat al podelelor cu apă și leșie, fiind frecate cu peria de rădăcina (chefea) pâna când, vorba momârlanului, “*poți bea apă de pe ele”*. În final, în apa de limpezire se adăugau câteva pachețele de Gallus galben, dând în acest mod, după uscare, o nuanță de galben pai podelelor. În camera unde se servea gustarea și se desfășura pețitul, era un pat sub care putea intra un om ghemuit, așa cum erau în general toate paturile tărănești. Fiind iarnă*, “ca din întamplare”*, pețitorul nostru își scapă căciula jos la marginea patului și tot *“din întâmplare”*, când să o ridice, se împiedică trăgându-i un șut sub pat pana la perete. Neavând încotro, apelează la o mătură cu coadă pentru a-și scoate căciula. O scutură, dar nu iasă de pe ea niciun fir de praf. Își râde în barbă și nu mai are niciun dubiu: viitorea noră este harnică, așa că nu-i rămâne decât să bată palma.

*“Chematul la nuntă ”,*de fapt *“Chematul la ospăț”*, căci momârlanii așa îi spun nunții, este o denumire prelucrată din vechime și perpetuată până în zilele noastre, reprezentând invitația la nuntă.

Cel mai autentic (rustic) mod de chemare la nuntă caracteristic satelor este chematul pe jos, fără niciun mijloc de locomoție. Un chemat prin viu grai. Mirele, nașul și un reprezentant al mirerei (frate sau o rudă apropiată), îmbrăcați în straie momârlănești de sărbătoare (haine de ținere), porneau să cheme la nuntă cu nelipsita ploscă.

La momârlani s-a păstrat obiceiul ca întreg satul, cu tineri, cu bătrâni (pe timpul zilei chiar și cu copii), să participe fiecare la nuntă, să dăruiască masa cu bani și cadouri constând în veselă, pături țesute în gospodărie și alte lucruri necesare întemeirii unei gospodării, ajutând astfel tinerii să pornească mai ușor în viață. Participarea fiecaruia la nuntă era un fel de reciprocitate. Așa că, a nu chema pe cineva la nuntă din satul mirelui sau al miresei, sau a fi chemat și să nu participi, constituia o adevarată ofensă pe care momârlanii nu o pot trece cu vederea.

Chemătorii intrau în fiecare curte și casă, cinstind pe fiecare membru al familiei chemate cu câte “un gât”de țuică din fiecare ploscă. Probabil era o asigurare că la nuntă se va bea o tuică bună, invitându-i, bineînțeles, pe toți membri familiei la “ospățul”ce va avea loc în curând.

Cu aproximativ trei săptămâni înainte de nuntă, preotul satului (al parohiei), anunța nunta în biserică la una din slujbele duminicale, cu mențiunea că “*daca cineva are ceva de spus să spună, sau dacă ceva nu este în ordine veniți să spuneți”*. Acest anunț este un anunț cu tâlc. În cazuri rare, viitorii miri, datorită unei nefericite împrejurări, puteau fi chiar frați, fără să se știe. Cine deținea aceste *“dovezi extraconjugale”*, trebuia să le aducă la cunoștința preotului și împreună, cu mult tact, fără a prejudicia armonia din familiile împricinate, să împiedice împreunarea consanguină cu urmările ei, să împiedice săvârșirea păcatului (chiar a incestului). De altfel, preotul deținea date din spovedaniile anterioare și când auzea despre aceste proiectate căsătorii, încă înainte de a se stabili data nunții, prin colaborarea cu persoane de nădejde din anturajul tinerilor, caută să împiedice acea căsătorie, fără a se mai ajunge la anunțul din biserică al căsătoriei, când de altfel lucrurile ar fi fost pe ultima sută de metri.

În perioada când Petrila era doar o comună, anunțurile căsătoriei se făceau și prin afișare la ușa primăriei (sau Sfatul Bătrânilor de atunci), obicei care se va păstra chiar și atunci când comuna ajunsese un mic orășel, dispărând bineînțeles când s-a ajuns la oraș cu 28.000-30.000 locuitori.

Nici chematul la nuntă nu a stat pe loc, a evoluat și el, astfel încât *“chematului pe jos”* i-a urmat de prin anii 1950 *“chematul cu caii”*. În aceeași formație, mirele, nașul, fratele sau o rudă apropiată a miresei, se porneau la chematul la nuntă călare pe cai. Dar nu oricum. Caii erau împodobiți cu straie colorate, înflorate, așezate sub șeile de piele, cu panglici (primburi) multicolore și tricolore, ciucuri de lână și mătase viu colorați. La gâtul cailor se punea o curea lată cu mulți clopoței mici, clopoței înfundați, tinerețea permițându-le chemătorilor să facă și adevarate numere de acrobație. Cei trei chemători, în aceleași minunate costume momârlănești, însoțiți de nelipsita ploscă, recurgeau tot la un chemat la nuntă prin viu grai.

După obiceiul străvechi, statornicit în satele din Estul Văii Jiului, timp de o saptamană după nuntă, fosta mireasă nu avea voie să-și viziteze părinții. Era o săptămână de acomodare cu noul domiciliu, aceasta petrecându-și timpul doar cu soțul și socrii. Așa se credea că tânăra soție va uita drumul de întoarcere spre casa unde a copilărit și niciodată nu va mai ști pe unde să o apuce pentru

a-și părăsi soțul. Tot din aceleași motive, la nuntă, când se pleca de la casa miresei spre primărie și biserică nu se trecea de doua ori pe același drum, chiar dacă acest lucru ar fi necesitat ocolișuri mari. De altfel, în satul tradițional, divorțurile erau aproape inexistenete, fiind considerate ca o mare rușine pentru obrazul făptuitorului și a familiei acestuia. Numai în cazuri extreme, bine justificate, cum ar fi alcoolismul irecuperabil, preacurvia (condamnată și în Sfânta Scriptură), se ajungea la divorț.

În duminica următoare a nunții, mireasa făcea primul drum dupa căsătorie la casa părintească pentru a-și vedea părinții. Era un eveniment important și era pregătit ca atare. Această vizită nu o făcea singură, ci împreună cu soțul, nașii, rudele și prietenii apropiați. Alaiul putea fi mai mic sau mai mare, în funcție de posibilitățile materiale ale familiior care pregăteau acest eveniment și care faceau invitațiile, uneori acesta ajungând la amploarea unei mini-nunți.

Se servea o masă bogată, fluierele cântau, se juca și se petrecea toată noaptea. Mireasa își depăna la pieptul părinților primele ofuri și primele bucurii din săptămâna petrecută departe de ei, la noua locuință.

De la calea primară, sau calea întoarsă, cum îi mai spun țăranii, nu lipseau plăcintele țărănești groase, cu brânză la mijloc, suprapuse mai multe pe o farfurie, care era așezată în fața mirelui. Acesta trebuia să taie plăcintele în patru cu un cuțit, bineînțeles cam neascuțit. Și asta nu era totul. Istețimea lui era pusa la încercare prin introducerea unei nuielușe subțiri din salcie cojită, împletită sub formă de cerc, numită *"gujbă"*. Bineînțeles că apăreau dificultăți, dar ginerele trebuia să se descurce. Problema s-a complicat când unii, mai isteți, introduceau în placintă nu o nuielușă, ci o sarmă în formă de cerc. Tăiatul era practic imposibil, plăcinta trebuia tăiată și sârma îndepărtată. Toate aceste dificultăți întrețineau o atmosferă de haz și bună dispoziție în rândul participanților.

Un sătean, povestea cândva că, la o cale primară,cu mulți ani în urmă, participa un ginere cu care *"mama natură"* nu fusese prea darnică. Întrebat fiind ce părere are, soția lui fusese sau nu *"fată mare"*, acesta răspunse cam încurcat: *"-Păi unii zice că ar fi fost, alții zice că n-ar fi fost, dracu`știe ce să mai cred!"*.

Din totdeauna, mintea ascuțită a țăranului a știut, pe lângă momentele grele de muncă, să creeze și momente distractive în puținul timp liber rămas iar tradițiile, multe dintre ele pierdute astăzi, merită măcar a fi amintite.

Bibliografie

* Gălățan, Dumitru- *"Momârlanii din Valea Jiului"*, Editura M.J.M., Craiova, 2008
* Lascu, Ioan-*"Tradiții care dispar. Comunitatea momârlanilor din zona Petroșani"*, Editura M.J.M., Craiova, 2004;

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ROMÂNEȘTI DE PRIMĂVARĂ

Prof.înv.preşc. Cojocaru Mădălina
Prof.înv.preşc. Şerbatiuc Simona

Primăvara este anotimpul renașterii naturii la viață si a bucuriei de a trai.

1 Martie, prima zi de Primăvară, este ziua în care sărbătorim soarele şi recăpătarea puterii lui, puritatea şi dragostea, femininul şi masculinul, viaţa şi moartea etc. Se spune în legendele mărțișorului că Soarele, simţindu-se trist şi singur, a coborât pe Pamânt şi a luat chipul unei tinere frumoase. Un zmeu a răpit-o şi a închis-o în palatul lui iar de atunci, toată frumuseţea, veselia, bucuria, cântul şi lumina au pierit iar lumea s-a cufundat în întuneric. Nimeni nu a avut curajul de a salva fata in afară de un tânăr voinic. El a pornit într-o calatorie ce a durat trei anotimpuri – vara, toamna, iarna – şi a ajuns la palatul zmeului unde l-a infruntat. După o bătălie care a durat mai multe zile, tânărul a învins, a reuşit să elibereze fata dar s-a stins din viaţă. Soarele a revenit pe cer şi a luminat din nou întreg Pamântul . Astfel, primavara a venit, oamenii şi-au recăpătat veselia iar

natura a reînviat. Sângele eroului s-a scurs pe zapadă, iar acolo unde ea s-a topit, au apărut primii ghiocei.

Azi, Mărţişorul este făcut din doua fire de aţă, una albă şi una roşie. Albul semnifică puritate, masculinitate, raţiune, limpeziciune, luciditate şi iarnă, iar roşul poartă simbolul iubirii, al primăverii, al feminităţii, frumosului şi al vieţii. Împletirea celor două fire reprezintă întrepătrunderea masculinului cu femininul. În mitologia românească, în primele zile de primăvară, fetele şi femeile aruncau către cer mărţişoare şi rosteau câteva cuvinte rituale închinate soarelui:

"Sfinte soare, sfinte soare,
Dăruiescu-ţi măţişoare,
În locul lor mă fereşte
De pistrui ce mă-nnegreşte.
Ia-mi toate negreţele
Şi dă-mi albeţele.
Fă-mi faţa ca o floare,
Sfinte soare, sfinte soare."(Romulus Vulcănescu – Mitologie romană)

În primele zile ale lunii martie, obişnuim să oferim şi să primim mărţişoare. Aşa este tradiţia, însă există şi o poveste în spatele acesteia, legenda mărţişorului, pe care ai putea să i-o spui copilului tău, oferind o semnificaţie aparte micului accesoriu.

Mărţişorul este strâns legat de legenda Babei Dochia, ziua de 1 Martie fiind numită Mărţişor, Baba Dochia sau chiar Dragobete cap de primăvară. Inspirat dintr-un personaj creştin, Sfânta sau Mucenica Eudochia, sărbătorită pe 1 Martie.Potrivit unei legende,bătrâna Dochia avea o fată vitregă pe care nu prea o avea la suflet. Ca să o pedepsească a trimis-o la râu, în timpul iernii, să spele lâna cea neagră până când va deveni albă. Fata a început însă să plângă cu lacrimi amare, deoarece cu cât spăla lâna mai tare, cu atât devenea mai neagră. Atunci, Dumnezeu și sfântul Petru i-au sărit fetei în ajutor și i-au albit lâna.

Aceștia i-au oferit și un buchețel de floricele albe pentru a le dărui mamei sale. Fata s-a întors acasă de la râu, iar bătrânei Dochia, văzând florile din mâna fetei, i s-a aprins în suflet dorul de munte și de verdeață. Astfel, s-a îmbrăcat cu nouă cojoace, și-a luat oile și a urcat pe munte. Pe parcursul călătoriei vremea s-a încălzit, iar Dochia și-a scos, rând pe rând, cele nouă cojoace, până când nu a mai rămas cu niciunul. Când a ajuns în vârf, a început să ningă și să înghețe. Atunci, Dochiei i s-au arătat Dumnezeu și sfântul Petru, care i-au spus: "Vezi cât de rău este să stai în frig și umezeală, tu, cea care ți-ai obligat fiica să spele iarna lâna la râu?". Dochia a înghețat de frig și s-a transformat în stană de piatră împreună cu oile sale, mărturie vie a acestei legende fiind rocile din munții Ceahlău care se pot observa și astăzi.

De asemenea, alte legende spun că baba Dochia a tors firul mărţişorului folosind furca pe care a luat-o cu ea pe munte. Cele două fire din care este format şnurul de mărţişor reprezintă vara şi iarna, șnurul de mărţişor era legat la mână, la gât sau prins în pieptul copiilor de către părinţi, care îl ofereau celor mici înainte de răsăritul soarelui, pe 1 Martie. Era purtat de către fete şi femei. De şnurul de mărţişor era prinsă o monedă. Se spune că mărţişorul avea rolul de a proteja oamenii de soarele arzător. Data până la care se purta mărţişorul diferă în funcţie de zonă: 9 martie, 12 martie, când înfloreşte vişinul sau trandafirul sau chiar de Sfantul Gheorghe.

Exista obiceiul de a agăţa şnurul de mărţişor pe ramurile pomilor înfloriţi. Multe dintre obiceiurile și tradițiile asociate zilei de baba Dochia au legătură cu noul an agrar și se obișnuiește ca această zi să fie cinstită pentru a avea recolte bogate și pentru ca animalele din gospodărie să fie sănătoase și ferite de boli. Ca și previziune pentru primăvara ce stă să înceapă, se spune că dacă de ziua babei Dochia e timp frumos, atunci toată primăvara și vara vor fi frumoase, iar dacă nu, primăvara și vara vor fi urâte și posomorâte. Potrivit tradițiilor populare, primele 9 zile ale lunii martie sunt ,,zilele babelor,,.

După o perioadă dedicată exclusiv femeilor, cu ziua Mărțișorului, ziua femeii și zilele Babei Dochia, urmează una dedicată, de această dată, bărbaților. Ziua de 9 martie aduce, an de an, în casele creștinilor ortodocși sărbătoarea Sfinților 40 de Mucenici din Sevastia. Sfinții 40 de Mucenici reprezintă o sărbătoare importantă a calendarului ortodox.

De asemenea, ziua de 9 martie, reprezintă o zi importantă pentru tradiția populară, deoarece aduce cu ea o multitudine de tradiții și obiceiuri: în ziua mucenicilor, în credința populară, se deschid mormintele și porțile Raiului, astfel în mai toate zonele țării, atât la sate, cât și la orașe, gospodinele trebuie să coacă și să dea de pomnă 40 de "mucenici", "sfinți".

"Mucenicii" sunt figurine din aluat dospit și au forma cifrei 8, cifra echilibrului cosmic, care odată scoși din cuptor se ung cu miere și se presară cu nucă. În unele regiuni, *"mucenicii"* se fierb în apă cu multă nucă, miere și arome diverse (esență de lămâie, esență de rom, scorțișoară, etc.) . Un alt obicei îi privește, de această dată, pe bărbați, care trebuie să bea 40 de pahare de vin sau, dacă nu este posibil, măcar să guste de 40 de ori din această licoare magică aducătoare de noroc și sănătate.

În unele regiuni ale țării există obiceiul conform căruia țăranii scot plugul la arat. Acesta reprezintă, în mod simbolic, începutul anului agricol. Ziua mucenicilor este, totodată, și un prilej de prognozare a vremii, luând naștere o serie de superstiții, dintre care:

Dacă plouă în ziua Sfinților Mucenici, atunci va ploua și în ziua de Paști;

Dacă tună de Mucenici, atunci vara va fi prielnică tuturor culturilor;

Dacă în noaptea dinaintea sărbătorii Sfinților Mucenici va îngheța, atunci toamna va fi lungă;

Tradiția populară ne învață, de asemenea, ca așa cum va fi vremea în 9 martie așa va fi timp de 40 de zile, iar dacă în prima zi a Moșilor va fi frig, atunci e semn că iarna va dura până la Sfântul Gheorghe.

În grădiniță este mare sărbătoare în ziua de 1Martie, băieții oferă mărțișoare fetelor:

Bibliografie

Barbu Gabriela, Sărbătorile primăverii-Sfinții 40 de Mucenici din Sevastia, Ed. CallasPrint, Mangalia, 2010;
https://www.travelguideromania.com;
https://ro.wikipedia.org/wiki/Tradiții_românești;
mica enciclopedie de traditii romanesti pdf.

INFLUENȚA CREȘTINISMULUI ASUPRA OBICEIURILOR ROMÂNEȘTI

Prof. înv. preşcolar: Ciotloş Cristina-Elena, Grădiniţa PP.NR.3 Petroşani

Simbolurile au existat de când lumea. Fiecare cultură, religie, loc, obiect , a fost asociat cu un simbol de către cei ce au intrat în contact cu acesta.Cuvântul simbol, a provenit din latinescul"symbolum" sau din grecescul "σύμβολον", înseamnă reprezentare. El este, de cele mai multe ori, o emblem sau o imagine asociată cu câteva cuvinte sau prescurtări referitoare la elemental pe care-l reprezintă.Folclorul religios este rezultatul îmbinării tradiţiei populare cu Sfânta Tradiţie, lucru care i-a uşurat creştinismului pătrunderea în acest spaţiu geografic; reprezintă un aspect al laturii dinamice a Sfintei Tradiţii, presupunând aplicarea învăţăturii creştine într-un anume loc, în anumite condiţii geografice, culturale, sociale, asimilarea, îmbogăţirea şi creştinarea valorilor existente etc.

Obiceiuri şi tradiţii populare de Florii

Duminică, cu o săptămână înainte de Sfintele Paşti, toţi creştinii din lume prăznuiesc Floriile, când este retrăită Intrarea Domnului Iisus Hristos în Cetatea Ierusalimului. Sărbătoarea de Florii are o mare însemnătate religioasă pentru toţi credincioşii, dar de-a lungul timpului i s-au adăugat şi numeroase superstiţii populare. De fapt, această zi era iniţial dedicată zeiţei romane Flora, însă, după un timp, ea s-a celebrat în amintirea intrării Mântuitorului în Ierusalim. Legenda mai spune că, în timpurile în care Iisus era răstignit pe cruce, Maica Domnului, plângând, şi-a pus opinci de fier, a luat un toiag de oţel şi a plecat să-şi găsească fiul. Pe drum, a ajuns la o apă şi a rugat o salcie să-i facă punte. Pentru aceasta, a binecuvântat-o să nu poată fi făcuţi cărbuni din lemnul ei şi să fie dusă în fiecare an la biserică de Florii. De aceea, în această zi oamenii duc la biserică flori şi ramuri de salcie, pentru a fi sfinţite.Potrivit credinţei populare, "mâţişorii" sfinţiţi de

preot, în biserică, în Duminica Floriilor, au puteri magice: împletiţi în coroniţe şi aşezaţi deasupra uşilor, la ferestre şi la icoane, ei apără familia de boli şi de alte rele, aducând spor şi noroc. La ţară, ramurile de salcie înmugurită sunt legate în jurul pomilor fructiferi, ca să rodească din plin şi sunt amestecate în hrana animalelor, ca să le păzească sănătatea şi productivitatea.

Tradiţii populare de Paşte

Paştele este o sărbătoare plină de obiceiuri şi tradiţii, care diferă chiar de la o zonă la alta, în România, în funcţie şi de influenţele pe care cultura diverselor naţii conlocuitoare au lăsat-o în regiunile în care acestea au trăit.Etnologul Aurel Bodiu spune că, pe , pe lângă sărbătorirea Învierii Fiului lui Dumnezeu, toate obiceiurile pe care le ştim fiecare dintre noi, de mic copil, nu fac altceva decât să sărbătorească venirea primăverii.*"La fel ca la toate marile praznice, şi la Paşti vorbim de un sacrificiu. Aceste sacrificii, jertfe, s-au făcut încă de la începuturile lumii, de la Cain şi Abel. Să nu uităm de sacrificiile făcute pe altarele zeilor, cu scopul de a aduce în schimb, sănătate şi belşug. Orice faptă cerea răsplată! Dăruiai ceva, primeai ceva în schimb",* afirmă etnologul Aurel Bodiu.

Creştinii au preluat obiceiul jertfei, întâlnit până în zilele în care Hristos a fost printre noi, când acesta ne-a explicat că nu e importantă jertfa umană sau animală, mult mai importantă e jertfa sufletului. Ideea s-a păstrat, totuşi, până în zilele noastre, iar mielul e întruchiparea lui Hristos şi a jertfei Lui pentru noi. Să nu uităm nici că creştinii se referă azi la Iisus ca la „mielul lui Dumnezeu".

Mielul pascal. Mielul lui Dumnezeu (lat. Agnus Dei) Ioan 1:29 A doua zi, Ioan a vazut pe Isus venind la el, si a zis: Iata Mielul lui Dumnezeu, care ridica pacatul lumii! Imaginea mielului stând în picioare şi cu o flamură reprezintă victoria Domnului prin Înviere; reprezentat culcat şi purtând o cruce simbolizează jertfa Domnului Isus; în alte elemente poate simboliza judecata (ex. Mielul şi cartea cu 7 peceţi din Apocalipsa).În tradiţia populară se spune că mielul este aducător de noroc şi că, dacă întâlneşti un miel în preajma Paştelui, este semn de noroc şi bunăstare. În popor există şi superstiţia că diavolul poate lua forma oricărui animal, mai puţin pe cea a unui miel, datorită legăturii sale cu sacralitatea.

Pasca. Pâinea de Paşti se numeşte Pască. Aceasta are o formă rotundă, pentru că se crede că aşa au fost scutecele Mântuitorului. De obicei, se pun în ea sare, lapte, cuişoare, scorţişoară, şofran. Uneori are la mijloc o cruce, alteori este simplă. În Bucovina există o legendă conform căreia Iisus Hristos, înainte de a fi prins şi răstignit, le spune discipolilor că dacă până acum au mâncat copturi nedospite şi nesărate, adică turţe sau azime, de acum înainte vor mânca pasca, o coptură dospită şi sărată.

Folclorul român se explică foarte bine prin el însuşi şi toate raţiunile de a fi, toate motivaţiile populare sunt creştine sau de orientare creştină. Folclorul românesc a devenit o forţă vitală şi permanentă a spiritualităţii ortodoxe populare a literaturii şi a culturii naţionale. Rolul folclorului pentru cultura şi spiritualitatea românească este creator şi decisiv. Ca principiu de identitate naţională a Creştinismului Bisericii Ortodoxe Române, folclorul românesc este o realitate ontologică a etnogenezei creştine a naţiunii române. Folclorul naţional şi Creştinismul popular, prin revalorificarea lor modernă, teologică, literară şi artistică, a creat o spiritualitate ortodoxă românească unică în lumea creştină, având propria sa identitate românească.

Obiceiul udatului sau al stropitului. Udatul" de Paşti e un obicei al purificării şi al fertilităţii: natura, pământul, plantele trebuie să reînvie, au nevoie să fie udate, stropite, pentru a fi rodnice. Şi fetele şi femeile frumoase trebuie stropite, pentru a fi curate şi sănătoase şi pentru a face copii frumoşi şi sănătoşi. În unele părţi ale ţării, acest obicei al udatului se făcea cu găleata cu apă. Urzicatul cu frunze de urzică, pe picioarele fetelor şi al femeilor, un alt obicei rural, are aceeaşi semnificaţie: a fertilităţii. Utilizarea parfumului, astăzi, a schimbat doar substanţa, esenţa gestului, rămânând aceeaşi.

Bibliografie

http://www.cuvantul-liber.ro/news/84346/61/Folclor-roman-si-spiritualitate-romaneasca-II
https://www.roportal.ro/articole/despre/simboluri_religioase_si_semnificatiile_acestora_4268/

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE IARNĂ

Prof.Chișamera Ghe.Miron Aurel, Școala Gimnazială Negreni,Com.Licurici

Pentru noi toţi, iarna nu este numai anotimpul zăpezii şi al frigului, ci şi acela al bucuriilor prilejuite de atâtea datini şi obiceiuri legate de sărbătorirea Naşterii Domnului.Obiceiurile legate de sărbători fac parte din cultura tradiţională a neamului nostru. Este o mare bucurie că încă se mai păstrează în unele zone ale ţării aceste datini care ne ajută să înţelegem sărbătoarea respectivă precum şi să ne bucurăm împreună de Marele Praznic. Păstrarea acestor datini este o mărturie vie a faptului că avem o conştiinţă a neamului din care facem parte.Obiceiurile ţin de conştiinţa poporului român pentru că exprimă înţelepciunea populară a acestui neam, sunt esenţe ale bogăţiei noastre spirituale. Cele mai răspândite şi mai fastuoase s-au dovedit a fi cele legate de marele Praznic al Crăciunului şi de sărbătorirea Anului Nou. Se spune că în seara de Ajun se deschid cerurile şi cei evlavioşi pot auzi glasurile îngerilor.

Sărbătorile de iarnă la români încep odată cu prinderea Postului Crăciunului (15 noiembrie) şi ţin până la Sfântul Ioan (7 ianuarie). Este o perioadă bogată în obiceiuri, diferite de la o zonă la alta, având în centru marile sărbători creştine prăznuite în această perioadă. Reperele mai importante sunt: Postul Crăciunului, Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza şi Sfântul Ioan. În funcţie de acestea, grupele de tradiţii şi obiceiuri diferă.Sărbătorile şi obiceiurile populare, grupate în preajma solstiţiului de iarnă (20 decembrie - 7 ianuarie), poartă numele generic de sărbători de iarnă. Perioada este deschisă şi închisă de sărbători prefaţate de ajunuri, atât Crăciunul, cât şi Boboteaza, şi intersectate la mijloc de noaptea Anului Nou. Principalele sărbători ale ciclului de iarnă - Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza - au funcţionat de-a lungul vremii ca momente independente de înnoire a timpului şi de început de an.

Un obicei foarte cunoscut este „tăierea porcului”. În unele zone ale ţării, porcul se taie de Ignat, adică în 20 decembrie. Se zice că porcul care n-a fost tăiat în această zi nu se mai îngraşă, căci şi-a văzut cuţitul. Sângele scurs din porc după ce a fost înjunghiat se pune la uscat, apoi se macină şi se afumă cu el, peste an, copiii ca să le treacă de guturai, de spaimă şi de alte boli.

Ignatul este divinitatea solară care a preluat numele şi data de celebrare a Sf. Ignatie Teofanul (20 decembrie) din calendarul ortodox, sinonim cu Ignatul Porcilor - în zorii zilei de Ignat se taie porcul de Crăciun - şi cu Inatoarea. Potrivit calendarului popular, Inatoarea, reprezentare mitică a panteonului românesc, pedepseşte femeile care sunt surprinse lucrând (torc sau ţes) în ziua de Ignat. Animalul sacrificat în această zi este substitut al zeului care moare şi renaşte, împreună cu timpul, la solstiţiul de iarnă. În antichitate, porcul a fost simbol al vegetaţiei, primavara, apoi sacrificiul lui s-a transferat în iarnă.

În acea zi se pregătesc bucatele tradiţionale pentru Crăciun: cârnaţi, caltaboşi, jumări, sângerete, slănină sau suncă, etc. Tot atunci se toacă şi carnea pentru sarmale, iar pulpele se tranşează pentru friptură. Unele dintre preparate se pun la afumat (cârnaţii, slănina, pieptul ardelenesc, etc.). Imediat după sacrificare, gospodarul face “pomana porcului”: oferă celor care l-au ajutat la tăiat (uneori şi vecinilor) şorici, carne proaspăt prajită şi un pahar de vin (sau ţuică fiartă în anumite zone). În puţinele zile rămase până la Crăciun, gospodinele fac piftie (răcitură), sarmale, cozonaci cu nucă, mac şi rahat (sau brânză şi stafide), plăcintă şi prăjituri diverse. În acelaşi timp, începe curăţenia în casă şi în curte, împodobirea locuinţei şi pregătirea hainelor pentru Sărbători. Odată finalizate toate pregătirile, gospodinele pun din fiecare fel de mâncare câte ceva într-un coş de nuiele şi o sticlă cu vin şi duc acest coş la biserică, în seara de ajun, pentru sfinţire.

Un obicei foarte cunoscut este împodobirea pomului de Crăciun, a bradului. Bradul care este veşnic verde simbolizează viaţa, făcându-se astfel analogie cu viaţa care intră în lume o dată cu Naşterea Fiului lui Dumnezeu, Căci Cel Ce este Viaţa Se naşte pentru ca noi să dobândim viaţa veşnică. Datina împodobirii bradului de Craciun pare a fi de obârşie germană, aşa cum este şi cântecul "O, brad frumos!".

Pomul de Crăciun este un brad împodobit, substitut al zeului adorat în ipostaza fitoformă, care moare şi renaşte la sfârşit de an, în preajma solstiţiului de iarnă, sinonim cu Butucul de Crăciun. Împodobirea bradului şi aşteptarea de către copii a "Moşului", numit, în sud-estul Europei,

Crăciun, care vine cu daruri multe, este un obicei occidental care a pătruns de la oraş la sat, începând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Primele semne ale Sarbatorii Naşterii Domnului le dau grupurile de colindători, care pornesc din casă în casă, cu o traistă încăpătoare pe umăr, pentru a le ura gazdelor fericire, sănătate şi prosperitate. Aceste colinde sunt creaţii populare cu text şi melodie, care conţin mesaje speciale (religioase sau satirice la adresa celor uraţi). Colindătorii vestesc naşterea Domnului, urează gazdelor sănătate şi bucurii, primind pentru aceste urări cozonac, prăjiturele, covrigi, nuci, mere şi chiar colăcei - pe care gospodinele care respectă tradiţia le-au pregătit cu mult timp înainte. Diferind doar destul de puţin, colindele religioase sunt foarte asemănătoare în toate zonele ţării, cele mai cunoscute şi apreciate fiind: "O, ce veste minunată", "Steaua", "Trei păstori", "La Vifleim colo-n jos", "Cântec de Crăciun", "Aseară pe înserate".

Începând cu noaptea de 23 spre 24 Decembrie, de la miezul nopţii şi până la revărsatul zorilor uliţele satelor răsunau de glasul micilor colindători. În oraşe întâlnim colindători odată cu lăsarea serii şi până în miez de noapte.

În unele locuri în noaptea Cracinului putem întâlni şi cântarea religioasă cunoscută sub numele de Vicleimul sau Irozii, la care participă copiii. Această dramă religioasă ne înfăţisează misterul Naşterii Domnului în toate fazele sale. Personajele dramei sunt Irod şi ceata sa de Vicleim, un ofiţer şi soldaţi îmbrăcăţi în portul ostaşilor români, trei crai sau magi: Melchior, Baltazar şi Gaspar, un cioban, un prunc şi în unele părţi o paiaţă.

Vicleimul apare la noi pe la sfârsitul secolului al XVIII-lea. Originea lui este apuseană şi se leagă de misterul celor trei magi ai evului mediu. Introdus de timpuriu în Germania si Ungaria, a pătruns la noi prin saşii din Transilvania. Din prima formă a Vicleimului, prezentarea magilor şi dialogul lor, s-au dezvoltat pe rând, prin activitatea micilor cărturari, trei tipuri principale, în cele trei mari ţinuturi: Muntenia, Moldova şi Ardeal.

Alături de partea religioasă a Irozilor, s-a dezvoltat mult timp, poate chiar şi astăzi, partea profană, jocul păpuşilor. Într-o cutie purtată de doi băieţi este înfăţişată grădina lui Irod şi o parte din piaţa oraşului. Moş Ionică, îngrijitorul curţii şi o paiaţă dau naştere la o serie de scene care satirizează întâmplari şi obiceiuri prin care sunt ridiculizaţi hoţii, fricoşii ori femeile ce se sulemenesc. Vechi de tot, teatrul păpuşilor a fost o petrecere plăcută chiar în palatele Domnitorilor ţării.

Începând cu Ignatul şi sfârşind cu zilele Crăciunului, prin alte părţi începând cu zilele Crăciunului, iar prin altele obişnuindu-se numai în ziua de Sfântul Vasile, există obiceiul ca flăcăii să umble cu ţurca, capra sau brezaia.

Ca şi la celelalte jocuri cu măşti practicate în timpul sărbătorilor de iarnă, şi în jocul caprei şi-au făcut loc, pe lângă măştile clasice (capra, ciobanul, ţiganul, butucarul), măştile de draci şi moşi care, prin strigăte, chiote, mişcări caraghioase, măresc nota de umor şi veselie, dând uneori o nuanţă de grotesc.

Jocul "caprei" (uciderea, bocirea, înmormântarea, învierea) la origine a fost, desigur, un ceremonial grav, un element de cult. În cadrul sărbătorilor agrare jocul a devenit un ritual menit să aducă rodnicie anului care urmează, spor de animale în turmele păstorilor, succesul recoltelor - invocat şi evocat de boabele care se aruncau de gazdă peste cortegiul "caprei".

Capra joacă după fluier, iar la terminare, unul din flăcăi; apropiindu-se de masa unde sunt membrii familiei, începe să vornicească. Flăcăii joacă pe stăpâna casei, pe fete şi chiar servitoare, dacă sunt acasă, şi apoi mulţumind se îndepărtează.

"Capra" este - de fapt - un om mascat, ascuns sub un costum larg, care ţine deasupra capului un băţ în vârful căruia este cioplit un fel de cap de capră. "Falca" de jos a "caprei" este mobilă, astfel încât gura acesteia poate închide sau deschide, dar mai ales poate "clămpăni", făcând un zgomot specific. În jurul caprei cântă şi dansează alţi colindători mascaţi şi costumati specific, unii dintre aceştia fiind instrumentişti cu acordeon, fluier, tobă sau chiar vioară.

Cea mai amplă ceată o are "Capra" moldovenească care a grupat în jurul nucleului principal de personaje, un număr impresionant de "mascaţi" (35-40 de personaje). În această componenţă,

cetele parcurg întreaga aşezare sătească, din casă în casă, "Capra" fiind jucată pentru a aduce noroc şi belşug.

Asemanator cu “Capra” este obiceiul de a umbla cu “Ursul”, această datină avându-şi de asemenea originea într-un cult geto-dac, ce urmărea fertilizarea şi purificarea solului şi a gospodăriei.

Ursul este întruchipat de un flăcău care poartă pe cap, pe umeri şi pe spate blana unui astfel de animal, având în jurul urechilor nişte ciucuri roşii. În timp ce ursul mormăie şi joacă în ritmul tobelor şi al fluierăturilor, ursarul strigă: “Joaca bine, măi Martine, / Că-ţi dau pâine cu măsline”. “Ursul” este însoţit de un grup de colindători mascaţi şi costumaţi, care reprezintă diverse animale sau personaje şi care îl aţâţă prin strigături. La sfârşit, toţi le urează gazdelor multă sănătate, fericire, recolte bogate, mese îmbelşugate şi la mulţi ani. ,,Steaua" este un colind care începe din prima seară a Crăciunului şi se încheie la Bobotează.

De la Crăciun şi până la Bobotează copiii umblă cu steaua, un obicei vechi ce se întâlneşte la toate popoarele creştine. Acest obicei vrea să amintească steaua care a vestit naşterea lui Iisus şi i-a călăuzit pe cei trei magi. Cântecele despre stea provin din surse diferite: unele din literatura bizantină ortodoxă, altele din literatura latină medievala a Bisericii Catolice, câteva din literatura de nuanţă Calvină şi multe din ele, chiar din tradiţiile locale. Micul cor al stelarilor, care intră în imobil în zilele Crăciunului, cântă versuri religioase despre naşterea lui Isus: "Steaua sus răsare"; "În oraşul Vitleem"; "Trei crai de la răsărit".

Obiceiul Pluguşorului este legat de speranţa fertilităţii, versurile sale prezentând practicile agricole şi urări de holde bogate. În schimbul acestor urări, copiii primesc daruri simbolice, colaci, fructe sau bani. Legat de jocul caprei, cel al ursului, caluţii şi jocul cerbului, aceste obiceiuri şi-au pierdut astăzi din semnificaţiile iniţiale (capra - personificarea productivităţii/înmulţirii uşoare şi rapide în lumea animală şi a fertilităţii pământului; ursul - animal sacru la geto-daci, căluţii/căiuţii - care simbolizează protejarea gospodăriilor de spiritele rele; cerbul - simbolul soarelui, întruchiparea purităţii şi a dreptăţii) şi sunt practicate mai mult în scop de diverstisment.

Urarea de pluguşor este de fapt un adevărat poem care deschide cu har, recurgând la elemente fabuloase, toate muncile agricole. Obiceiul de a merge cu plugusorul contribuie la veselia generală a Sărbătorilor de Anul Nou, pluguşorul colorează desfăşurarea acestei sărbători de Anul Nou cu acele elemente care ilustrează una dintre principalele ocupaţii ale poporului nostru - agricultura şi creşterea animalelor. Pluguşorul copiilor este tot un obicei străvechi agrar. În ajunul Anului Nou, cetele de copii intră din casă în casă să ureze, purtând bice (harapnice) din care pocnesc, buhaie (un instrument specific), clopoţei, tălăngi etc

Sorcova este obiceiul conform căruia în dimineata zilei de 1 ianuarie copiii, dar şi cei mari, merg şi seamană, simbolic, cu boabe de grâu şi orez, pe care le aruncă în casă şi asupra celor din casă. Versurile însoţite de urări specifice diferă de la o zonă la alta „Sorcova, vesela/ Să trăiţi, sămbătrâniţi/ Ca un măr, ca un păr, ca un fir de trandafir/ Tare ca piatra, iute ca săgeata/ Tare ca fierul, iute ca oţelul/ La anul şi la mulţi ani” sau, o variantă mai scurtă „Sorcova vesela/ Să trăiţi să înfloriţi/ Ca merii, ca perii, în mijlocul verii/ Ca toamna cea bogată de toate-mbelşugată/ La anul şi la mulţi ani”.

Nu putem încheia fără a aminti obiceiul cel mai iubit de copii: datina Bradului de Crăciun - o practică veche, pe care unii o consideră chiar mai veche decât creştinismul şi care simbolizează “pomul vieţii”. Cei care îi atribuie o semnificaţie creştină spun că bradul este “pomul cunoaşterii binelui şi răului”, împodobirea acestuia cu mere roşii amintind de păcatul originar. De altfel, aşa a fost consemnat istoric primul brad împodobit despre care vorbesc documentele: în anul 1605, a fost înălţat la Strasbourg, într-o piaţă publică, un brad împodobit cu mere roşii. Această tradiţie germană a cucerit rapid Europa, dar şi - mai apoi - America şi restul continentelor, prin intermediul coloniştilor care au populat Lumea Nouă. În zilele noastre, în ajunul Crăciunului, în fiecare casă se împodobeşte câte un brad (cu beteală, globuri, figurine, ghirlande, bomboane, artificii şi lumânări sau beculeţe).

Noaptea, Moş Crăciun aduce daruri, pe care le pune sub brad bineînţeles, numai celor care merită. Crăciunul mai este numit şi sărbătoarea familiei; este ocazia când toţi se reunesc, părinţi,

copii, nepoţi îşi fac daruri, se bucură de clipele petrecute împreună în jurul mesei, cu credinţa că prin cinstirea cum se cuvine a sărbătorilor vor avea un an mai bogat.

Bibliografie

Biblia sau Sfânta Scriptură, Nicolae COJOCARU „Crăciunul în Tradiţia creştină“, în Teologie şi Viaţă, Anul IV (1994), Nr. 11-12; Mitropolitul TEOCTIST, „Învăţătura colindelor“, în Mitropolia Moldovei şi Sucevei, Anul 1986, Nr. 1-2.Ene BRANIŞTE, Ecaterina BRANIŞTE, Dicţionar enciclopedic de cunoştinţe religioase, Editura Diecezană, Caransebeş, 2001, pp. 115-116; T. PAMFILE, Mitologie românească, Ed. All, Bucureşti, 1977, p. 117; I. Nicolau, Ghidul sărbătorilor româneşti, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1998, p. 64; Lăcrămioara TEODORESCU, Tradiţii şi obiceiuri de iarnă .

TRADIŢII CULINARE ÎN FAMILIA NOASTRĂ DE ARDELENI

Prof. Colojvari Timea-Alice, Şcoala Gimnazială „I.D.Sîrbu” Petrila

Bucătăria ardelenească este una plină de savoare, fiind o bucătărie în care mâncărurile s-au îmbogăţit unele de la altele prin intermediul culturilor existente pe acest teritoriu, reuşind însă să-şi păstreze originalitatea.

În bucătăria ardelenească întâlnim multe preparate ce conţin boia, cartofi, smântână, tarhon. De asemenea, bucătăria, bucătăria din Transilvania este renumită pentru rântaşul obţinut din ceapa înăbuşită şi făina rumenită, sosurile şi garniturile preparate cu ardei iute, găluştele din făină şi ouă şi salatele îndulcite cu zahăr.

Când vine vorba de sărbători, ardelenii pun pe masă cele mai alese bucate. Este nelipsită pâinea de casă sau pâinea cu cartofi, o pâine dulceagă foarte săţioasă. **Husleves** (supa de pui) e uşor de pregătit şi nu necesită mare pricepere! După ce se fierbe puiul (sau găina), se adaugă morcovi, ţelină, rădăcini de pătrunjel şi de păstârnac, o ceapă cu tot cu coajă şi usturoi. Pentru ca supa să fie limpede, trebuie să o spumaţi înainte de a adăuga legumele. După ce au fiert legumele, supa se strecoară şi se adaugă taiţeii de casă sau găluştele de gris.

Tárhonleves (ciorba de tarhon) este o altă reţetă ardelenească şi o reţetă des pregătită de familia noastră. Pentru preparare aveţi nevoie de carne de oaie sau de ied, legume ca pentru supă, tarhon în oţet, un gălbenuş şi smântână.

Ca fel principal de sărbători, **tőltott káposzta** (sarmalele) şi celebra varză á la Cluj sunt nelipsite de pe mesele noastre. Cu siguranţă,cu două sarmale făcute în Ardeal vă veţi sătura deoarece sunt foarte mari. Carnea tocată poate fi învelită într-o gamă largă de frunze: de varză proaspătă sau murată, de viţă.de-vie, de gulii sau de potbal.

Varza á la Cluj este un fel de sarmale în straturi. Pentru pregătirea ei aveţi nevoie de aceleaşi ingrediente ca pentru sarmale: o varză, carne tocată de porc, orez, ceapă, şuncă, mărar, cimbru şi smântână grasă. Este un preparat mult mai concentrat şi mai aromat decât sarmalele.

Bucătăria unguresc̆ă este plină de culoare şi de varietate. În bucătăriile noastre se găteşte faimosul gulyas, care trebuie făcut musai din trei tipuri de carne: de oaie, de porc şi de vită, cu multă boia şi servit cu ardei iute (iniţial, afost o supă făcută de crescătorii de vite). Este foarte uşor de preparat: după ce ai tăiat şi tocat ingredientele, le pui la fiert, apoi le urmăreşti şi le amesteci din când în când. Pentru o masă reuşită, serveşte supa fierbinte cu un pahar de vin roşu.

Lángos este o gogoaşă tradiţional unguresc̆ă, făcută din aluat de pâine şi prăjită în ulei. Se poate asezona cu mujdei, smântână şi caşcaval sau doar cu dulceaţă. Poate fi mâncată caldă, când este prăjită, sau rece. Cuvântul langos provine de la cuvântul unguresc “lang”, adică flacără. Gogoaşa tradiţional unguresc̆ă se cocea din aluatul de pâine şi reprezenta micul dejun în dimineaţa în care se ducea pâinea la cuptor.

Higpalacsinta (clătitele) sunt variant unguresc̆ă a clătiteluor franţuzeşti, dar uşor mai groase şi mai uşor de mâncat deoarece nu se rup aşa de repede. Eu personal pregătesc renumitele clătite Hortobagy, umplute cu carne tocată şi ceapă călită, asezonate cu smântână, boia şi caşcaval.

Dobos torta este o prăjitură cu cremă de cacao, acoperită cu o crustă de caramel şi nucă. Tortul poartă nuemele cofetarului Joszef Dobos, fiind un tort tradiţional maghiar. Vara pregătim **meggyleves**, adică supă de vişine, o supă răcoroasă făcută din vişine, smântână şi zahăr, un fel principal dulce şi răcoros.

Paprikas csirke (papricaşul de pui) este una din cele mai renumite mâncăruri ungureşti. Este o tocăniţă de pui cu găluşte sau paste şi se serveşte cu smăntână.

Madár tej (lapte de pasăre) este desertul pe care îl pregătim din ouă, lapte şi multă vanilie. Găluştele din albuşuri plutesc într-un sos delicios de vanilie.

Túrogombóc e un desert cunoscut ca fiind găluşte cu brânză. Sunt, de fapt, nişte chifteluţe de brânză dulce fiartă, tăvălite prin pesmet şi zahăr, servite cu smântână, la cină.

Szilvásgombóc (găluştele cu prune) le facem dintr-un aluat de cartofi cu care învelim prunele. Fierbem aceste găluşte şi le tăvălim apoi prin pesmet prăjit în unt. Se pot servi cu smântână sau doar cu zahăr amestecat cu scorţişoară.

Kürtoskalács este făcut din aluat de cozonac delicios pe care îl coacem cu grijă pe o rolă de lemn, afară, la grătar. Se asezonează cu nucă, nucă de cocos, zahăr caramelizar, scorţişoară sau cacao.

Lecsó (tocăniţa de legume) conţine multă ceapă, ardei şi roşii. Este unul din felurile uşoare de mâncare din bucătăria ungurească. Eu personal îl îmbogăţesc şi cu alte tipuri de legume. Se serveşte cu pâine proaspătă.

În final, o recapitulare pentru care am apelat la memoria mamei mele pentru a enumera câteva din delicioasele mâncăruri pe care le gătim noi, ardelenii unguri, aici, în Petrila:

.....gulyas, varză cu tăiţei, tăiţei cu brânză, papanaşi, plăcinte cu cartofi, gogoşi, supă de pui cu tăiţei de casă, ciorbă de varză creaţă, ciorbă de viţel, ciorbă de mărar, ciorbă de macriş cu afumătură,ciorbă de chimen, de roşii, de zarzavaturi, de fasole verde, de fasole uscată, de lobodă, de salată, ciorbă de varză cu carne de oaie, sărmăluţe în foi de gulii, varză a la Cluj, musaca de cartofi, păpricaş de pui, de viţel, pui pane, chiftele, chiftele din cartofi, pâîne de casă, langoşi, fasole frecată, compoturi, murături, fructe uscacate, cozonaci, haios teszta, ştrudel cu carne , cu mac sau cu mere, găluşte cu prune, ciorbă de perişoare în zeamă de varză acră, vin, palinka din fructe, cârnaţi, jambon, slănină, sângerete şi muuulte –multe altele!

Poftă bună!

Dansurile Populare În Serbările Școlare

Ed. Cristea Ramona, Muntean Daniela, Școala Gimnazială ,, Andrei Șaguna" Deva

Dansurile populare românești exprimă forța, temperamentul și iscusința poporului nostru. Prin aceste dansuri îi familiarizăm pe copii cu elemente ale acestei părți importante ale folclorului nostru, contribuind astfel la formarea sentimentelor de dragoste pentru poporul nostru.

Serbările școlare stimulează apariția unor sentimente și emoții neîncercate, de neînlocuit. Ni se dă ocazia să cunoaștem mai bine structura psihică a copiilor, talentele ascunse, pe care uneori, din timiditate, copilul nu le-a arătat niciodată. Contactul cu publicul trezește în sufletele lor dorința de a învinge dificultățile, de a-ți stăpâni timiditatea, de a trăi bucuria reușitei.

Sufletele și mintea copiilor sunt pervertite de prostul gust trâmbițat cu nonșalanță de mass-media. Ne revine nouă sarcina să le inducem elevilor bunul gust, să le facem cunoscute adevăratele valori ale culturii, ale artei, îndepărtându-i de nonvalori.

Prin participarea lor directă, activă se menține mereu vie legătura cu tradițiile culturii noaste populare și cu dezvoltarea ei continuă.

Serbările au un caracter stimulator atât pentru copii, cât și pentru adulții. Este recomadabil, ca pentru buna desfășurare a serbării, să fie antrenați și părinți sau rudele apropiate ale copiilor, solicitându-le ajutorul din timp.Renunțarea la serbări sau organizarea lor superficială, formală, înseamnă sărăcirea vieții sufletești a copiilor, după cum şi numărul lor prea mare duce la pregătirea lor superficială și la diminuarea stărilor afective, a trăirilor emoționale.

Introducerea dansurilor populare în diferite activități, la orele de educație fizică, dar mai ales în cadrul serbărilor școlare, reprezintă o datorie a noastră, a dascălilor, de transmitere a obiceiurilor și a tradițiilor populare românești. Măiestria cadrului didactic constă în alegerea unor forme cât mai atractive și cât mai variate în predarea dansurilor populare, contribuind astfel la păstrarea dansurilor tradiționale, cu forme artistice deosebite, însoțite de melodia adecvată și de costumele corespunzătoare care sporesc frumusețea și contribuie la cunoașterea și răspândirea dansurilor create de popor.

Copiii trebuie să simtă și să înțeleagă frumusețea dansurilor populare românești, ajungând să le joace cât mai autentic, mai artistic, să-și manifeste iubirea față de poporul românesc, interesul de a cunoaște valorile artistice ale culturii românești și prin acest mijloc de exprimare plăcut și atractiv.În pregătirea unor dansuri populare pentru serbările școlare este necesară parcurgerea unor etape: organizarea colectivului de elevi, stabilirea repertoriului, alegerea muzicii adecvate pentru fiecare dans, a costumelor și decorului necesar. După aceasta se trece munca efectiv creatoare, a figurilor lui și mai târziu la prezenatarea în fața publicului.Este bine să se învețe în primul rând dansurile populare locale, introducându-se treptat și dansuri din alte zone folclorice.O însemnătate estetică deosebită o are perfecta armonizare a dansului popular cu muzica și cu costumele.

Calitatea execuției dansului depinde în mare măsură de valoarea muzicii care-l acompaniază. Aceasta trebuie să fie expresivă, să aibă o linie vie și variată, cu schimbări frecvente ale ritmului, tempoului sau din potrivă să fie lentă, plină de simplitate și armonie, dar întodeauna adecvată conținutului și structurii dansului. Așa cum bine spunea Gheorghe Baciu în ,, Cartea coregrafului amator" : ,,Într-un dans , muzica are o fucție deosebită, ea este de fapt sufletul acestuia cuprinzând și determinând structura, caracterul și temperamentul său."În funcție de trăsăturile specifice ale dansului și muzicii, trebuie să se selecționeze de către învățător și strigăturile, care diferă de la o zonă la alta. Se știe că strigătura este o exclamație onomatopeică, specifică liricii populare, de obicei în versuri, cu caracter epigramatic, cu aluzii satirice sau glumețe, ori cu conținut sentimental care se strigă la țară în timpul execuției unor jocuri populare.

Element foarte important, strigătura dă culoare jocului popular, îndemnând la accelerarea sau încetinirea ritmului, subliniind schimbarea unor informații, ajuntând prin cuvânt la realizarea expresivității dansului.Strigăturile au un conținut foarte variat și tocmai de aceea trebuie alese cu grijă, potrivit structurii dansului, momentului când sunt rostite, vârstei copiilor și să fie în număr suficient pentru a marca etape însemnate, fără însă a se abuza de ele, ceea ce ar încărca și dansul, dar și pe copii.

Srigăturile trebuie să fie rostite întodeauna pe linia melodică a dansului, uneori în mod sacadat, energic, vioi, pe un ton înalt, alteori în ritm lent, pe un ton coborât în concordamță deplină cu stilul dansului și muzici acompaniatoare.

Unele strigături reprezintă adevărate comenzi pentru mișcările de joc ce se vor executa și îi îmbogățesc sonor, contribuind la întreținerea unui ritm vioi, ele fiind o parte integrată din dansul popular.Pentru reușita unui dans popular, în egală măsură cu muzica are importanță alegerea costumelor populare. Acestea trebuie să fie frumoase ca aspect general și colorit, bogate, iar toate piesele componente să reprezinte o armonie în ansamblu. Este esențial ca ele să evidențieze caracteristicile folclorice ale regiunii, județului din care provine dansul.

Pe tot parcursul predării, învățătorul trebuie să insiste asupra execuției corecte a mișcărilor și să le repete de mai multe ori. Pentru a ușura însușirea mișcărilor de către copii se recomandă descompunerea pașilor și abia după ce ajung să execute cu siguranță și corectitudine îi pot executa întocmai.Este bine ca pașii noi să fie predați cât mai variat, în diferite forme, mai întâi după numărătoare pe melodie, deoarece pașii se schimbă de mai multe ori în cadrul aceluiași dans și trecerea de la un gen la altul este dificilă pentru copii.Tot cadrul didactic stabilește modalitatea intrărilor și ieșirea copiilor, precum și sincronizarea mișcărilor dintre dansuri și suite de dansuri populare, precizarea informațiilor în care se desfășoară acestea și modul în care se va realiza încheierea dansului.

Repetițile pentru serbări se fac la început individual, apoi se asamblează din vreme, pentru a nu fi un factor perturbator pentru copii, supraîncărcându-i și periclitându-le sănătatea. În timpul

repetiților să domnească buna dispoziție, calmul, precizia. Ultimele două repetiți să se desfășoare la locul unde va avea loc serbarea, în costume, cu precizarea intrărilor și ieșirilor din scenă.Pentru copiii de la oraș, mai ales pentru cei din capitală, este bine să se aleagă și sa se învețe de-a lungul anilor, cel puțin câte un dans popular din fiecare zonă a țării.

Dintre dansurile populare cunoscute, foarte apreciate de copii au fost: ,,Hora Unirii", ,,Alunelu", ,,Logojana", ,,Rața", ,,Rogojina", ,,Optul".Toate aceste serbări la care copii au participat încă de la gradiniță, apoi continuând cu cele din școală, vor rămâne în sufletul lor toată viața și mai mult îi va face să viseze și să aspire să devină buni dansator.

Bibliografie

Lela Ionescu, Eugenia Barcan-Ţicaliuc, Serbările celor mici
Gheorghe Baciu, Cartea coregrafului amator

PROIECT DIDACTIC

Profesor Învățământ Preșcolar Cuc Ramona, Grădinița Cu Program Prelungit ,,Floare De Colț,,-Brad

Nivelul I: 3-5 ani
Tema: „CUM ESTE, A FOST ŞI VA FI PE PĂMÂNT?”
Tema săptămânii: ,,Păsări de curte”
Subtema: ,, Păsările din curtea bunicii”
Tema zilei: ,, Păsările din curtea bunicii”
Activitate integrată tip IV (activitatea de bază este un anumit tip ADE din ziua respectivă în care sunt înglobate elemente din mai multe DE, indiferent de programul zilei):
ADE: DLC+DEC+DŞ
Educarea limbajului:,,Răspunde repede şi bine!”-Joc didactic
,,Prietenii din ogradă,, de Cornelia Marta- memorizare-repetare
,,Raţa”- memorizare-repetare
Educaţie muzicală: ,,Gainuşa cea moţată,,- cântec-repetare
,,Răţuştele mele,, -cântec-repetare
,,A ieşit din ou la soare,,-cântec-repetare
Activitate matematică: ,,Puişorii rătăciţi”-elemente de numeraţie în limitele 1-3
Educaţie plastică: ,,Puişorii gălbiori”-pictură
Tipul activităţii: Consolidare de priceperi şi deprinderi
Forma de realizare: Joc didactic + cântec + memorizare + elemente de numeraţie în limitele 1-3 + pictură pe siluete din lemn (formă tridimensională)
Scopul activităţii:
DLC: Consolidarea capacităţii de exprimare orală, a deprinderilor de a folosi corect în vorbire singularul şi pluralul; activizarea vocabularului cu expresii şi cuvinte referitoare la pasarile de curte; formarea deprinderii de a se exprima în propoziţii simple, corecte din punct de vedere gramatical.
DEC: Consolidarea deprinderii de a aplica pete de culoare, pe o formă tridimensională de lemn cu ajutorul culorilor Tempera;
Consolidarea deprinderii de a intona corect, linia melodică a cântecelor învăţate.
DŞ: Consolidarea capacităţii de a număra în limitele 1-3, raportarea corectă a numărului exprimat verbal la cantitatea corespunzătoare din grupul respectiv.
Obiective urmărite în cadrul domeniilor experienţiale:
DOMENIUL LIMBĂ ŞI COMUNICARE:
Educarea limbajului:
a)cognitiv-informaţionale:

- să recunoască păsările de curte din joc;
- să imite glasul păsărilor de curte utilizând onomatopeele corespunzătoare;
- să distingă singularul şi pluralul cuvintelor;
- să transforme singularul în plural şi invers;
- să alcătuiască propoziţii simple pe baza unor imagini descoperite;
- să recite corect poeziile învăţate anterior;
- să găsească greşeli în formularea propoziţiilor de educatoare, pe baza cunoştinţelor dobândite;

b) psiho-motorii:
- să mânuiască materialele puse la dispoziţie;
-să respecte regulile jocului apelând la acţiunile corespunzătoare;

c) afective:
- să coopereze cu colegii;
- să participe activ la joc.

DOMENIUL ESTETIC CREATIV:

Educaţie muzicală:

a) cognitiv-informaţionale:
- să respecte tonul şi semnalul de început al cântecelor;
- să intoneze corect, melodic cântecele învăţate.

b) psiho-motorii:
- să respire corect în timpul interpretării cântecelor;
- să execute mişcări sugerate de textul cântecelor.

c) afective:
- să-şi dezvolte dragostea pentru creaţiile muzicale.

Activitate artistico-plastică:

a) cognitiv-informaţionale:
- să aplice pete de culoare pe forma tridimensională de lemn (puisori de gaina);
- să combine în mod creativ petele de culoare pe forma tridimensională dată;
- să denumească materialele şi instrumentele de lucru aplicând reguli de utilizare ale acestora.

b) psiho-motorii:
- să mânuiască materialele puse la dispoziţie;
- să-şi exerseze musculatura fină a mâinii;

c) afective:
- să coopereze cu colegii;
- să interpreteze liber creativ, lucrările exprimând sentimente estetice.

DOMENIUL ŞTIINŢĂ:

Activitate matematică

cognitiv-informaţionale:
- să numere în limitele 1-3 păsări de curte;
- să raporteze cantitatea la număr;
- să acţioneze prompt la cerinţele educatoarei;

b) psiho-motorii:
- să manipuleze corect materialele puse la dispoziţie;
- să se orienteze corect în spaţiul de lucru;

c) afective:
- să coopereze cu ceilalţi colegi în realizarea sarcinilor;
- să participe afectiv la joc.

Sarcina didactică: Recunoaşterea păsărilor de curte, reproducerea onomatopeelor corespunzătoare glasului acestora, utilizarea corectă a singularului şi pluralului în vorbire precum şi alcătuirea unor propoziţii simple, corecte din punct de vedere al acordului dintre subiect şi predicat, sesizarea unor greşeli în formularea propoziţiilor pe baza cunoştinţelor despre păsările de curte.

Elemente de joc: Surpriza, aplauzele, întrecerea, închiderea şi deschiderea ochilor, mânuirea materialelor.

Regulile jocului: Copilul numit de educatoare, alege un jeton cu o pasăre de curte şi imită glasul acesteia, fără ca, ceilalți să vadă jetonul.Copiii vor recunoaşte pasărea de curte pe baza onomatopeelor rostite de acesta.

Strategia didactică:

Metode şi procedee: Observaţia, conversaţia, explicaţia, demonstraţia, exerciţiul, descoperirea, cubul, problematizarea, turul galeriei.

Mijloace didactice: soft educaţional cu păsări de curte, laptop, LCD, coşuleţ cu plicuri cu jetoane (păsări de curte), cubul ,,în imagini,, cu păsări de curte, disc cu jetoane cu păsări de curte la singular si plural, coteţ pentru păsări de curte , siluete de puişori şi cloşca în forma tridimensionala, machetă-ograda de păsări, pensule, acuarele, palete pentru culori, recipiente cu apă, serveţele, lucrare model, stimulente-maşti de puişori.

Forme de organizare: Frontal, individual.

Bibliografie:

„Curriculum pentru învăţământul preşcolar”, Ed. Didactica Publishing House, Bucureşti, 2009
,,Ghid de bune prectici-pentru educaţia timpurie a copiilor între 3-6/7 ani”, MECT, 2008,
Taiban, M, „Jocuri didactice pentru grădiniţa de copii”, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1976
Bojneag, M., „Educaţie plastică-ghid metodic pentru învăţământul preşcolar”, Ed. Tehno-Art, Petroşani, 2007
Activitatea integrată din grădiniţă", Editura Didactica Publishing House, Bucureşti 2008
Popa, I., “Culegere de cântece pentru preşcolari”, Editura Mirador,1997;

TRADIȚII SI OBICEIURI IN CULTURA ROMÂNEASCĂ

Prof.înv.preșc.Crăsneanu Nușa Narcisa, Grădinița ,,Lumea Copiilor’’Lupeni

Din zestrea creaţiei literare populare, la vârsta preşcolară sunt selectate proverbele şi ghicitorile, zicătorile şi creaţiile copiilor, aşa numitele poezii rimate, cântece-formulă ce îmbogăţesc vocabularul preşcolarilor şi dezvoltă gândirea şi imaginaţia creatoare.

Proverbele şi zicătorile sunt un punct de referinţă în întreaga activitate şi în stabilirea unor linii de comportament corect. Aceste creaţii, realizate mai mult pe baza stilului figurat , folosind comparaţia, metafora, alegoria,elemente de versificaţie,sunt mai greu de înţeles de către preşcolarii mai mici, dar daca sunt folosite în cadrul lecturilor, convorbirilor după imagini, basmelor, poveştilor, sunt foarte bine reţinute, pentru ca sunt înţelese de către copii. Totodată acestea cultivă frumuseţea morală prin transmiterea unor norme, reguli şi valori morale. Prin ironii mascate, prin buna dispoziţie pe care o răspândesc, acestea asigura un climat educativ adecvat, pozitiv, eficient. Sunt totodată puse în relaţie cu inteligenta, simulează însuşirile, creează buna dispoziţie –trăsături de personalitate. Astfel, la povestea “Scufiţa Roşie” se poate spune şi proverbul:“Până nu păţeşti ,nu te cuminţeşti”, povestirea “Banul muncit” poate fi însoţită de proverbe ca: “Munca e brăţară de aur”

De fapt, întreaga activitate desfăşurată în grădiniţă pe parcursul unei zile ,da prilejul folosirii proverbelor si zicătorilor:“Vorba lungă ,sărăcia omului” “Vorba dulce mult aduce”“Din omul bun ,bun lucru iese!”“Ulciorul nu merge de multe ori la apa”“După furtuna iese şi vreme bună”“Leneşul mai mult aleargă, scumpul mai mult păgubeşte”,,Graba strică treaba”,,Lupu-şi schimbă părul dar năravul ba”,,Unde nu-i cap vai de picioare”,,Fudulia e soră bună cu prostia”,,Gura prostului adevăr grăieşte”,,Cine aleargă după doi iepuri nu prinde niciunul”,,Porcul nu se îngraşă în ajun”,,Capul face, capul trage”“Cine se scoală de dimineaţă, departe ajunge”(pentru a corecta comportamentul copiilor care întârzie la grădiniţa),etc

Ghicitorile circulă în mediile populare. Ele reprezintă un fel de joc colectiv numit să pună la încercare isteţimea şi abilitatea minţii. Implicit, ghicitorile devin o probă în riturile de iniţiere sau de încercare, un examen nu numai al iscusinţei, ci şi al cunoştinţelor. Deşi ca intenţie directă sunt un

joc pur, ghicitorile nu rămân străine de stările afective ale omului, de atitudinea lui faţă de viaţă, faţă de lume. Folosite în activităţile cu preşcolarii, acestea dezvoltă imaginaţia şi gândirea copiilor, dar ajută şi la dezvoltarea şi îmbogăţirea limbajului acestora. Puşi în faţa unei situaţii, problema creată de textul ghicitorii „Mergi cu ea, dar roate n-are, /Nu e tren, dar şine are. /Iarna bucurii aduce, /Sus o duci, şi-n jos te duce/" „Cine cântă toată vara/ Prin fâneţe cu chitara?"; „Stă în apă pân' la brâu/ Şi ne trece peste râu/ Ghici ce e?"; „Nu e furcă, nu e fus/ Şi totuşi pe tors e pus"; „Am un copac cu patru crengi/ Una înverzeşte/ Una rodeşte,/ Una vestejeşte/ Şi una se usucă/ Ghici ce e?", copiii vor scotoci în mintea lor, vor valorifica acele cunoştinţe dobândite în activităţile de cunoaştere a mediului înconjurător şi vor descoperi răspunsul.

Poveştile şi povestirile marelui povestitor Ion Creanga sunt un mijloc prin care copiii cunosc satul romanesc moldovenesc, portul şi interiorul caselor moldoveneşti. Astfel, sunt folosite în activitatea didactică povesti de referinţă :"Capra cu trei iezi","Punguţa cu doi bani","Fata babei şi fata moşneagului"

Prin povestirea cu talc "Păcală şi Tândală",copiii şi-au dat seama ca orice lucru ce trebuie să-l desfăşoare le impune o anumita responsabilitate ,multă atenţie şi seriozitate în acţiuni.

Vocabularul folcloric ce apare în aceste poveşti şi trebuie lămurit şi explicat copiilor. Multe din cuvinte sunt arhaisme, altele sunt regionalisme ,pe care copiii este bine să le cunoască şi să le reţină îmbogăţindu-si sfera de cunoaştere.

Folclorul copiilor are o mare forţă plastica şi are predilecţie pentru formele "magice", fantastice, ritmuri şi rime năstrușnice , numărători folosite in diverse jocuri, care devin uneori poezii naive: "Una, doua ,hai ca ploua/Trei ,patru ,hai la teatru/ Cinci,sase,spala vase/ Şapte ,opt, suflă în foc/ Noua, zece,un pahar cu apa rece…."

Zilele săptămânii se învaţă mai uşor cu cei mici daca se folosesc poezii din folclorul copiilor:Luni, lunei; Marţi,morcovei; Miercuri am plecat la târg; Joi am târguit; Vineri am venit acasă; Sâmbătă m-am odihnit; Duminica ce-o face tata ,oi face si eu.Se observa ,în aceste creaţii populare ,folosirea viitorului popular"oi face".Poeme-incantatii pentru Soare si Luna ,fenomene ale naturii fluturi, animale si plante ca si cântecul Soarelui, pot fi folosite în activitatea cu copiii, mai ales la grupele mici şi mijlocii,in momente propice(in perioada verii, atunci când ploua se invoca soarele):"Treci ploaie trecătoare /ca te-ajunge soarele/si-ti taie picioarele/cu un mai/cu un pai/din căciula lui Mihai/plina cu coji de mălai/ arunca la cai"

In activitatea din curtea grădiniţei, în plimbările în natură vara, copii pot ademeni fluturii să se aşeze pe o floare: "Fluture,fluture/Fluture,buture/Fluture pe floare/ Fluture sub soare"Sau cântecul melcului, pentru ca acesta să iasă din cochilie. De obicei , copiii ,când întâlnesc vietăţi mărunte se aduna în jurul lor şi pot recita versuri prin care le ademenesc: "Melc,melc,codobelc…"

Tot în folclorul copiilor vom descoperi acele cântece –formulă, creaţii populare, majoritatea „produse" ale copiilor ce contribuie la dezvoltarea gândirii şi imaginaţiei preşcolarului. Copiilor le plac rimele. Ei se bucură să le asculte şi, de buna seamă, se vor bucura să le creeze. In acest fel, copii devin tot mai conştienţi de limbaj, reuşesc să-i stăpânească din ce în ce mai bine semnificaţiile şi ajung să se elibereze de constrângerile practicilor verbale şi formale sunt şi un exerciţiu de memorie, de imaginaţie. Preşcolarilor le place cântecul melcului, „Melc, melc codobelc/ Scoate coarne boureşti/ Şi le du la Dunăre/ Şi bea apă tulbure/ „ sau „Cântecul curcanului" , „Mai curcane/ N-ai mărgele/ Roşii ca ale mele" sau cântecul lunii „Lună, lună nouă/ taie pâinea în două/ Şi ne dă şi nouă/ Ţie jumate/ Mie jumate/ Nouă sănătate"

Putem spune că folosirea folclorului şi a artei populare în activitatea preşcolarilor contribuie la îmbogăţirea şi extinderea orizontului cultural artistic al copiilor, în educarea sentimentelor de dragoste, admiraţie, mândrie, respect faţă de comorile creaţiei populare, la cultivarea trăsăturilor de personalitate caracteristice omului nou, de care are nevoie societatea noastră de astăzi. Prin folclor copiii pot să cunoască mai bine şi să preţuiască mai mult lupta poporului nostru pentru libertatea socială şi naţională, frumuseţea limbii şi a ţării sale, gândurile, sentimentele şi năzuinţele generaţiilor.

Cunoscând valenţele formative ale folclorului şi artei populare tradiţionale noi, cadrele didacice avem misiunea de a iniţia copiii în comorile inestimabile ale creaţiei populare

seculare.Cuvântul folclor înseamnă laolaltă frumuseţe,vechime şi tradiţie, bucuria de a cânta, striga şi dansa, împreună băieţi şi fete, tineri şi vârstnici.Pregătirea copiilor pentru viaţă înseamnă educarea lor în armonie cu principiile, normele şi idealurile poporului român. Nu doar prin dans şi cântec valorificăm tradiţiile populare româneşti, ci şi prin alte activităţi precum: colinde, şezători, poveşti şi povestiri, proverbe, zicători, ghicitori, rime năstruşnice, numărători, poeme incantaţii, cântece formulă.

Sărbătorile de iarnă cu datinile şi obiceiurile străbune, au fost şi vor rămâne prilejuri ca micii interpreţi populari să aducă în faţa noastră, a acelor ancoraţi în cursul tumultuos al vieţii, uităm să trăim, frumuseţea portului şi cântecului popular, autenticitatea colindelor şi obiceiurilor de odinioară.

Colindele populare româneşti au multiple valenţe instructiv educative, sunt un izvor de reînoire morală de plenitudine, curăţenie, , speranţă.La nici un popor cântecele acestea nu mărturi sescatâta putere de transfigurare, de spiritualizare a existenţei ca la noi.

Colinde precum : "Colind de Moş Ajun", "Moş Crăciun cu plete dalbe ", "Cântec de stea ", "Buna dimineaţa la Moş Ajun", "Sculaţi gazde nu dormiţi", „Pluguşorul”, „Capra”, „Steaua” etc. interpretate într-un cadru adecvat şi cu podoaba costumelor specifice de către cei ce,încă puri,trăiesc cu intensitate momentul, ne fac să ne simţim măcar atunci, mândrii că suntem români . Cultivarea dragostei şi a respectului pentru valorile spirituale româneşti, în speţă - muzica folclorică - familiarizarea copiilor cu diferite obiceiuri şi datini, afirmarea talentelor şi evaluarea rezultatelor prin spectacole şi concursuri muzicale, sunt obiective ce trebuie să stea în faţa noastră ca şi educatori.

Creativitatea preşcolarilor este rodnică, improvizaţiile de moment sunt deosebit de reuşite. Aceste şezători plac atât de mult copiilor, încât am observat ca ei au început să iniţieze jocul, "De-a şezătoarea",la centrul joc de rol.

Putem spune că folosirea folclorului şi a artei populare în activitatea preşcolarilor contribuie la îmbogăţirea şi extinderea orizontului cultural artistic al copiilor, în educarea sentimentelor de dragoste, admiraţie, mândrie, respect faţă de comorile creaţiei populare, la cultivarea trăsăturilor de personalitate caracteristice omului nou, de care are nevoie societatea noastră de astăzi.Prin folclor copiii pot să cunoască mai bine şi să preţuiască mai mult lupta poporului nostru pentru libertatea socială şi naţională, frumuseţea limbii şi a ţării sale, gândurile, sentimentele şi năzuinţele generaţiilor.

ŞEZĂTOARE LITERARĂ

Cucu Violeta Şcoala Gimnazială Nr. 1 Tutova-Vaslui

DATA: 19. 05. 2016
ŞCOALA GIMNAZIALĂ NR. 1 TUTOVA-VASLUI
CLASELE**:** P, I, a II-a
PROPUNĂTOR: CUCU VIOLETA
DISCIPLINA: LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ (lectura)
SUBIECTUL: „ÎN LUMEA POVEŞTILOR LUI CREANGĂ”
TIPUL LECŢIEI: ŞEZĂTOARE LITERARĂ
SCOPUL LECŢIEI: Valorificarea cunoştinţelor despre Ion Creangă şi opera sa, într-o atmosferă de şezătoare..
OBIECTIVE OPERAŢIONALE:
O_1: să recunoască titluri din opera scriitorului Ion Creangă;
O_2: să dramatizeze fragmente din poveşti cunoscute;
O_3 : să găsească proverbe potrivite conţinutului acestor poveşti;
O_4: să definească trăsăturile morale din situaţiile prezentate;
O_5: să recunoască personaje din lecturi cunoscute;

$O_{6:}$ să povestească fragmente scurte din „Amintiri…”;
O_7: să răspundă corespunzător cerinţelor de pe bileţelele din ,, trăistuţa fermecată ”;
O_8:-să citească în ritm propriu mesajele de pe bileţele;
O_9 : să prezinte în mod expresiv glume, proverbe, zicători;
O_{10}: -să intoneze în grup cântece cunoscute;
RESURSE PROCEDURALE: conversaţia, explicaţia, dramatizarea, problematizarea, dezbaterea, jocul de rol
RESURSE MATERIALE: decoruri, costume
FORME DE ORGANIZARE A COLECTIVULUI: activitate frontală,
LOCUL DE DESFĂŞURARE: sala de clasă

Bibliografie

Aanei, G., Irimia, V.C.,- Literatura pentru copii-Accepţiuni moderne, Editura Aramis, Bucureşti, 2003;
Alexandru, Gh., Şincan, E. - Lecturi literare pentru ciclul primar – îndrumător metodic pentru învăţători, părinţi şi elevi, Editura „Gheorghe Alexandru”, Craiova, 1995.
Creţu, E., Iliescu, C., Nechita, S. – Îndrumător metodic pentru dezvoltarea vorbirii şi activităţi recreative pentru ciclul primar, E.D.P., Bucureşti, 1981;
Pîrîială, O. – Literatura pentru copii - Discipline optionale, Editura Aramis, Bucureşti, 2008;
www.didactic.

PROIECT EDUCAȚIONAL-OBICEIURI ȘI TRADIȚII LOCALE

David Ana-Lidia, Lic. Tehn. “Ion Creangă” Pipirig, Neamţ, Structura Grădinita Leghin

Coordonatori – prof. inv. Preșc. David Ana-Lidia
Durata proiectului: 2018-2020
Aplicant : Liceul tehnologic “Ion Creangă” Pipirig, jud. Neamt
Locul desfășurării: Grădinita Leghin (Centrul de Documentare și Informare)
ARGUMENT

Comuna ***Pipirig*** este o zonă în care se păstrează autenticitatea și valorile folclorului românesc. Inclusă în comunitatea cunoscută generic sub termenul de Valea Ozanei, o zonă puternic impregnată de tradiții și obiceiuri locale, Pipirigul rămâne un ținut de conservare a unor tradițiiș i obiceiuri de multapuse.

Prin prezentul proiect se dorește cultivarea în rândul elevilor a dragostei față de folclor în general, față de bogăția și frumusețea tradițiilor și obiceiurilor din zona în care locuiesc. Copiii sunt ființe sensibile, dormice să înțeleleagă, să învețe, să simtă. Cu răbdare și pasiune vom reuși să insuflăm în rândul acestora puternice sentimente de prețuire a folclorului, de responsabilizare față de rolul primordial pe care îl joacă în promovarea folclorului autentic, de calitate.

Cu ajutorul activităților cuprinse în proiect, elevii vor cunoaște mai bine calitățile poporului omân, tradițiile și obiceiurile acestuia și vor înțelege cu ușurință semnificația unor evenimente specifice (nunta, înmormântarea, sărbători religioase și civice,etc)

De asemenea se va realiza o apropiere între elevi și generațiile anterioare (părinți, bunici) prin implicarea celor două categorii de vârstă anterior menționate la derularea unor activități cuprinse în proiect.

Sperăm ca odată cu derularea proiectului să reușim sensibilizarea tuturor prin abordarea diferită a unei teme de loc moderne.

Date generale ale poiectului

Domeniul cultural artistic
Aplicant: Liceul tehnologic “Ion Creangă” Pipirig, jud. Neamt
Coordonatori: prof. inv. Preșc. David Ana-Lidia
Grup țintă: Preșcolarii din Grădinita Leghin

Parteneri:*părințiielevilor,*bunicii elevilor,*profesori

Beneficiari: prescolarii și familiile acestora

Descrierea proiectului

Argument

Educaţia unui copil începe înca din primele săptamani de viata. Cu toate acestea, la varsta la care micuţul conştientizează şi asimilează foarte uşor ceea ce i se spune, lucrurile se schimbă, iar informaţiile trebuie foarte atent transmise către acesta. Începerea şcolii reprezintă un moment important în viaţa şi în procesul de educaţie al copilului, deşi informaţiile de cultură generală pot fi învaţate înainte de ciclul primar. Desigur că un rol foarte important în formarea tânărului îl ocupă familia, şcoala si activităţile extraşcolare. Unele dintre acestea presupun si relationarea cu alte etnii si, implicit, cunoasterea de informatii ce privesc cultura si societatea lor. Cat de importante sunt schimburile interculturale pentru copii, fie ei elevi sau nu? Ce beneficii aduc acestea in procesul lor de formare ca indivizi?

A creşte, a educa şi a instrui un copil este o opera care are înainte de toate, multă dragoste.Copiii pe care noi îi creştem şi îi educăm nu sunt la fel unii cu ceilalţi : ei sunt unici. De aceea educaţia pe care le-o dăm trebuie să fie adaptată personalitaţii lor. Climatul în care ei se dezvoltă, să fie unul favorabil ,iar aceasta răspundere trebuie să o poarte familia şi şcoala deopotriva. Necesitatea implementării acestui proiect pleacă de la principiul şcolii incluzive, susţinut atît de legislaţia naţională, cît şi internaţională, conform căreia toţi copiii trebuie să înveţe împreună oriunde este posibil, indiferent de starea lor fizică, intelectuală, emoţională sau de diferenţele de origine etnică, religioasă, culturală.

Scopul general

Redescoperirea și promovarea valorilor tradiționale strămoșești prin implicarea elevilor în diverse activități legate de tradițiile locale.

Obiective generale

Cunoașterea și înțelegerea de către preșcolari a tradițiilor specifice zonei Pipirigului;

Identificarea copiilor cu înclinații spre dans popular, artă populară;

Dezvoltarea capacității elevilor de a aprecia o melodie, un dans popular, un bocet, o strigătură, precum și obiecte de artă populară.

Obiective specifice

Educarea interesului și a dragostei pentru diversitatea creațiilor folclorice românești (strigături, zicale, legende, cântece bătrânești, obiceiuri legate de sărbători religioase sau de evenimente importante din viața omului);

Receptarea frumosului din arta populară;

Resurse

umane: preșcolari, cadre didactice, părinți.

de timp: lunile noiembrie, decembrie, ianuarie, februarie ale anului școlar 2018/2019 și aceleași luni ale anului școlar 2019/2020.

În ceea ce privește durata proiectului este necesară specificarea faptului că nu întâmplător au fost alese aceste luni, ci din considerentul că Sărbătorile de iarnă rămân cele mai spectaculoase; de asemenea fiecare activitate a proiectului îmbracă forma unei 'șezători', iar acestea de obicei se realizau la gura sobei.

materiale

-informaționale: cărți, filme , fotografii, etc

-auxiliare:costume populare, obiecte populare, fișe, culori, chestionare,etc.

Metodologie:*observarea,*conversația,*explicația,*dramatizarea,*vizionarea,*exercițiul individual

Evaluare: realizarea unui portofoliu al proiectului; realizarea unei expoziții cu fotografii; realizarea unei mici culegeri de folclor.

Impactul proiectului asupra grupului țintă

1.Creșterea interesului copiilor pentru tradiții, pentru evenimente religioase și laice sfecifice comunei Pipirig;

2.Creșterea implicării părinților și a membrilor comunității;

3.Dezvoltarea respectului față de valorile tradiționale autentice;

4.Creșterea calității învățământului prin promovarea unor teme noi.

Calindarul activităților

Noiembrie 2018 – prezentarea proiectului, precum și a activităților preconizate.

Decembrie 2018 – 'Bună- seara gazdă bună' – prezentare de colinde. Se va pune accent pe identificarea unor colinde vechi, populare, adevărate nestemate folclorice.

Ianuarie 2019 –Prezentarea și parade costumelor populare specific zonei Pipirigului, dar și altor zone .

Februarie 2019 – Folclorul în literature de specialitate. Se va realiza studiul unor cărți ce surprind aspecte diverse ale literaturii populare .

Perioada martie 2018-octombrie 2019 reprezintă oportunitatea copiilor de a deveni, mici culegători de folclor. În perioada anterior menționată, ei vor strânge material ce va fi utilizat în a doua parte a proiectului (balade, strigături, bocete, legende, credințe populare, obiceiuri a grareși religioase, etc).

Noiembrie 2019 – Strângerea materialelor obținute de copii și sortarea acestora;

Decembrie 2019– "La gura sobei**"-** șezătoare literară- prezentarea materialului cules de către fiecare elev. Elevii pot chiar să își invite informatorii.

Ianuarie 2020 – "Ne mândrim cu zestrea noastră"- program artistic de cântece și jocuri populare.

Februrie 2020 - Realizarea portofolului proiectului

Dezbateri (impactul pozitiv al proiectului, continuitatea acestuia).

PORTUL POPULAR ROMÂNESC – ÎNCÂNTARE ŞI VIAȚĂ

Prof. înv. preșc. Dedu Ilona Ramona, Grădinița P.P. ,,Sf.Mucenic Mina,, Ploiești

Se spune că portul popular reprezintă una dintre formele de cultură ale unui neam, un „templu la purtător", o parte din istoria și devenirea unei nații. În cazul românilor, costumul popular este, fără doar și poate, unul dintre punctele de reper, atunci când ne referim la identitate, la valorile noastre naționale.

Din punct de vedere istoric, despre portul popular românesc putem vorbi abia după formarea poporului, în secolele IX-X. Mărturii mai numeroase, ce ne oferă importante indicaţii despre structura şi evoluţia acestuia, avem încă din secolul al XIV-lea. Cea mai veche reprezentare a portului autentic românesc este consemnată în Cronica Pictată de la Viena din 1358, care descrie bătălia de la Posada între regele Ungariei, Carol Robert de Anjou, şi voievodul muntean Basarab I. În acele imagini se observă clar portul autentic al bărbaţilor. Au cămăşi lungi, strânse la mijloc cu brâu sau centură, iţari, opinci şi căciuli din pielicele de oaie în cap. Produs pentru necesităţi materiale imediate şi stringente, portul popular se confecţiona iniţial în cadrul gospodăriei închise. Costumul de pe întreg cuprinsul ţării se caracterizează prin folosirea masivă, ca fond, a culorii albe, iar în ceea ce priveşte materia primă, s-a impus ţesătura din in, cânepă sau bumbac.

Portul popular reprezintă una dintre cele mai importante forme de cultură ale unui popor, pe baza lui realizându-se numeroase cercetări: geneza istorică şi etapele principale de evoluţie, formele contemporane şi aria de răspândire, originalitatea sa în raport cu portul altor popoare, contribuţia lui în procesul de geneză al unui popor.

În îndelungatul proces de evoluţie al costumului popular s-au înregistrat progrese mai mult în înfrumuseţarea pieselor de bază, decât în perfecţionarea sau îmbunătăţirea croielii. Piesa de bază a fost cămaşa, purtată atât de bărbaţi, cât şi de femei. Costumul bărbătesc avea o piesă specifică, şi anume iţarii, iar cel femeiesc fota sau catrinţa. Dintre hainele pentru sezonul rece este sarica, dar şi pieptarul, confecţionat din piele de animal sau căciula, moştenită de la daci.

În evoluţia portului popular se evidenţiază trei etape. În prima etapă portul românesc s-a individualizat în raport cu cel al popoarelor vecine şi s-a diferenţiat în funcţie de zonă. Cromatica s-

a diferenţiat local pe categorii de vârstă şi zonal prin preferinţele pentru anumite tehnici, motive, etc.

Cea de a doua etapă a fost influenţată de zona orăşenească. Materialele industriale au înlocuit textilele casnice. Piesele de influenţă orăşenească au apărut ca protectoare ale celor tradiţionale (bluza peste cămaşă, năframa în locul maramei albe, etc).

În cea de a treia etapă, contemporană, costumul popular nu se mai foloseşte în mod regulat sau la treburile agricole. Portul se mai foloseşte local pentru valorificarea tradiţiilor artistice sau la evenimente şi sărbători, în regiuni ale ţării unde se mai păstrează datinile şi obiceiurile străvechi.

Veşmântul apare menţionat încă din mitul originii, secvenţa expulzării Evei şi a lui Adam din grădina Edenului. Haina are aici două înţelesuri: poate fi considerată un dar divin, dar de asemenea simbolizează decăderea fiinţei umane. Frunza de smochin reprezintă în acelaţi timp conştientizarea goliciunii, dar şi recunoaşterea păcatului.

De-a lungul timpului, veşmântul primeşte semnificaţie socială, devenind o modalitate de a cunoaşte rangul şi ierarhia. Podoabele, materialele, culorile, croiala, devin elemente ale costumului prin care societatea interpretează apartenenţa purtătorului. De asemenea, haina transmite emoţii şi semtimente. De exemplu, albe sau negre, hainele de doliu transmit durerea rudelor, iar în anumite comunităţi reprezintă un mod de a-i proteja pe cei vii de spiritele morţilor.

Deslușirea mesajului social al costumului popular implică o atentă citire a tuturor semnelor existente (forme, culori, accesorii, etc). Costumul popular comunică şi date de ordin naţional, fiecare popor arborându-şi portul tradiţional ca şi drapelul, ambele având aceeaşi valoare simbolică.

Ca element utilitar, costumul se raportează la condiţiile geografice şi de climă, la ocupaţii şi meşteşuguri. Ca element de podoabă, el este legat de cele mai importante ceremonii din viaţa purtătorului.

Costumul popular are ca piesă de bază cămaşa lungă, de culoare albă. Cu o evidentă influenţă bizantină, costumul popular nu poate fi imaginat cu cămaşă cu mâneci scurte.Pentru mult timp, lungimea cămăşii a fost impusă de moravuri şi s-a menţinut ca simbol al dependenţei sexului feminin. De la naştere şi până la moarte, cămaşa îl însoţeşte pe ţăran la muncile câmpului şi la sărbători. Ea îndeplineşte, de asemenea, rolul de marcă socială, în cadrul societătii rurale. Există o cămaşă a duminicilor, a sărbătorilor de peste an, a Paştelui şi Crăciunului, cămaşa fecioarei şi a văduvei, a nunţilor, a naşterii şi a botezului, a datinilor şi obiceiurilor, cămaşa morţii. Pentru ţăranul român, naşterea, nunta şi înmormântarea erau evenimentele cele mai importante, fiind tratate în conformitate cu indicaţiile şi interdicţiile moştenite prin tradiţie.

În cazul unei logodne, dacă fata accepta, era obligată sa ţească şi să brodeze cămaşa de mire şi năframa. Cămaşa de mire urma ca mai târziu să fie folosită ca prima cămaşă a pruncului sau cămaşa de înmormântare a soţului. Năframa era legătura celor doi tineri în faţa lui Dumnezeu, prin participarea ei la ceremonia nunţii, ca semn al fertilităţii (fiind purtată de mire la încingătoare), dar şi al unirii celor doi pe lumea cealaltă, aceasta pe parcursul vieţii stând la icoana din casa, iar la moartea soţilor împărţindu-se în jumătate pentru fiecare. Trebuie menţionată şi cămaşa de soacră, lucrată de mireasă, ca dovadă a îndemânării şi talentului acesteia.

În unele zone etnografice, îmbrăcarea anumitor piese de port de către mireasă, în ziua nunţii, era obligatorie. În Teleorman, miresele purtau ca piesă obligatorie cojocul cu creţ sau cu clini, cu sau fără mâneci, lung până sub genunchi, decorat cu motive vegetale, realizate cu ihră albă si verde. În sudul ţării, miresele înstărite purtau pe cap un fes de pâslă cu ciucure negru. În Mehedinţi, era obligatoriu ca mireasa şi naşa să poarte vâlnicul roşu, cu care se şi înmormântau.

Cămaşa mamei era brodată cu semnul crucii, iar în timpul naşterii, în tivul cămăşii erau cusute talismane - usturoi sau busuioc. Cămaşa lăuzei trebuia brodată cu cruci roşii în dreptul sânilor pentru a proteja simbolic laptele. Scutecele şi cămaşa pruncului erau croite din cămaşa de mire a tatălui, pentru a-l proteja de duhurile rele cu forţa tatălui.

Înmormântarea a fost însoţită dintotdeauna de o serie de practici şi credinţe. În acest context apare şi piesa vestimentară, cămaşa mortului. Croită ca un sac, cămaşa era prevăzută cu patru orificii sub formă de cruce, cu care era îmbrăcat defunctul pentru a nu se transforma în strigoi.

Sărbătorile de peste an impun o serie de semne şi simboluri, care implică vestimentaţia. De exemplu, cămaşa de Drăgaică, purtată în cadrul unui rit agrar numit „Sânzienele”, era cea mai frumoasă dintre cămăşile de zestre, ale celei mai mândre şi mai harnice fete, aleasă Drăgaica. „Junii Braşovului”, obicei specific zonei, readuce în prim plan costumul unei vechi organizaţii militar-populare. La cămaşa de june, purtată de vătaf, lucrau 4 femei timp de 4 luni pentru ca produsul finit să fie acoperit cu 40.000 de paiete şi mărgele, cămaşa cântărind în final aproape 10kg.

Costumul popular marchează însă şi caracterele biologice ale individului. Diferenţa de sex este marcată mai ales de piesa de bază a costumului - cămaşa, încreţită la gât pentru femei şi dreaptă pentru bărbaţi. Dar, în funcţie de anotimp, atât femeile, cât şi bărbaţii, poartă peste cămaşi pieptare, cojoace şi haine mari de blană.

Fiecare grup social sau nivel de vârstă îşi are codul său de simboluri. Aceste atribute vestimentare se subliniază prin găteala capului, decorul şi cromatica pieselor de port. Diferenţele de vârstă şi stare civică erau marcate în primul rând prin pieptănătura şi acoperământul capului. Fata care ieşea la horă pentru prima dată îşi împodobea părul cu ciucuri multicolori, cununiţe din flori artificiale sau naturale, mărgele, agrafe din os cu pietre colorate. În zona Ţării Zarandului, fetele ajunse la vârsta căsătoriei îşi puneau brâul. Bogăţia ornamentală şi cromatica se amplifică odată cu vârsta, culminând cu portul mirilor şi ajungând la un colorit sobru la bătrâni.

Un alt aspect care făcea diferenţa este cel legat de ocupaţia purtătorului. Plugarul la câmp se îmbrăca cu haine comode şi sumare, iar ciobanul cu şubele miţoase, ferindu-l de intemperii. Cămaşa bărbătească cu barburi sau cămaşa mocănească este un element de port păstoresc. Există cămăşile păcurăreşti ale păstorilor din nordul Transilvaniei, înmuiate în zer, pentru ca ţesătura să devină impermeabilă.

În timp, vestimentaţia a devenit un simbol al superiorităţii economice. Din dorinţa de a se individualiza de categoria oamenilor săraci, locuitorii avuţi ai satelor au modificat morfologia câmpurilor decorative şi vor introduce piese de la oraş, făcând din haine un mod de afirmare a poziţiei lor sociale şi economice.

În Gorj se găseşte o variantă specială a costumului bărbătesc schileresc. Lansat în sec. XIX, acest tip de costum s-a dezvoltat pe vechiul port tradiţional, căruia i s-au adăugat înfloriturи cu găitane şi aplicaţii de stofă colorată. În zona minieră a Abrudului, femeile înstărite purtau în zilele de sărbătoare câte 2 pieptare: unul scurt, strâns pe talie, altul lung, cu clini laterali, realizaţi cu fir de aur. Remarcabile sunt cămăşoaiele olteneşti, purtate numai de femeile bătrâne sau cămăşile brodate cu mărgele şi paiete, lucrate de femeile din sat pentru învăţătoare, preoteasă sau nevasta primarului, devenind astfel mărci sociale.

Costumele din Argeş, costume de la curte se remarcă prin abundenţa firului metalic şi paietelor, prezente pe toate componenetele sale. Costumul de femeie din Muscel între anii 1890-1910 pătrunde şi la oraş, în cercurile de intelectuali şi chiar la Curtea Regală. Regina Elisabeta, în 1885, sugera ca la balul curţii toate doamnele să se îmbrace în port popular. În acest fel, Casa Regală lansa o adevărată modă, prin intermediul căreia erau îmbinate elemente de port popular cu piese occidentale. Moda purtării costumelor populare ia amploare mai ales în contextul unirii Principatelor, fiind o formă de manifestare a sentimentelor naţionale.

În spaţiul mioritic costumul popular românesc îşi găseşte rădăcinile în portul strămoşilor noştri traci, geţi şi daci fiind supus unei continue evoluţii, dar şi-a păstrat nealterate caracteristicile esenţiale: unitatea şi continuitatea sa. Portul popular reprezintă o recapitulare simbolică a întregii mitologii şi cosmogonii de început. Tainele meşteşugului de a confecţiona îmbrăcămintea – nu se învăţau din cărţi – ci de la femeile satului. Se transmiteau din generaţie în generaţie – de la mamă la fiică. Fetele nu se măritau până nu ştiau să toarcă şi să ţească.

În timpul lucrului, femeile spuneau o rugăciune ortodoxă pentru comunicare cu divinitatea: „Cămara Ta Mântuitorule, o văd împodobită. Şi îmbrăcăminte nu am ca să intru într-însa. Luminează-mi haina – taina sufletului meu! Si mă mântuieşte, Mântuitorul meu”. Aşadar – costumul popular era taina sufletului femeii – slavă a întregii familii.

Bibliografie

www. historia.ro;
www.wikipedia.org;enciclopedia Romaniei

CUNOAŞTEREA ŞI PROMOVAREA TRADIŢIILOR ROMÂNEŞTI

Diaconu Niculina, Şcoala Gimnazială "Iustin Pîrvu" Poiana Teiului, Judeţul Neamţ

Sărbătorile de iarnă sunt marcate şi ele de cele mai frumoase tradiţii româneşti. Iarna se ţin obiceiuri şi datini populare, care provin din trecut, dar se urmează cu sfinţenie chiar şi în ziua de azi. La sate, în Ajunul Crăciunului, cete de copii se strâng pentru a-i colinda pe săteni. În satele bucovinene, copiii se maschează în diferite personaje, precum ursul, capra, ursarii sau bunghierii. În Moldova, bărbaţii proaspăt însuraţi merg cu plugul.Un simbol mult prea cunoscut este bradul de Crăciun. Acesta există în tradiţiile româneşti cu mult înainte de era creştină. Bradul este cel mai important arbore din obiceiurile româneşti. Bradul este prezent la cele mai importante evenimente din viaţa unui om: botezul, căsătoria şi înmormântarea; bradul se consideră că aduce noroc, viaţă lungă, prosperitate şi fertilitate, motiv pentru care oamenii îşi împodobesc casa cu crengi de brad.Un alt obicei cunoscut de toţi este colindatul. Colindatul începe în data de 24 decembrie şi poate să continue timp de 2 sau 3 zile; colindatul se face de obicei în grupuri, de copii, oameni maturi, bătrâni, doar fete, doar băieţi, tineri căsătoriţi etc, în funcţie de zona etnografică.

În ziua de azi, toată lumea abia aşteaptă să împodobească bradul; acest obicei are loc în ajunul Crăciunului sau în noaptea de Crăciun, când Moş Crăciun aduce pe lângă cadouri şi bradul frumos împodobit cu globuri şi beteală.În zona Banatului montan, în ajunul Crăciunului focul din casă nu este stins deloc, pentru ca anul ce vine să fie luminos şi spornic. În această zi se împodobeşte bradul cu dulciuri, sub brad se pune un colac, un cârnaţ şi o sticlă de rachie (cunoscătorii ştiu) – daruri pentru Moş Crăciun, iar pentru calul acestuia se pun grăunţe şi fân. Tot în această seară, tinerii se adună pe la case în grupuri de fete şi feciori şi îşi pun măşti: băieţii poară măşti de femei iar fetele poartă măşti de bărbaţi, apoi pleacă prin sat. Se adunau în mai multe case unde începeau să danseze: fetele cu măşti de băiat iau câte o tânără la joc iar băieţii, cu măşti de fete iau câte un fecior; în timpul jocului mascaţii sărută perechea aleasă. Aceşti mascaţi purtau numele de Bloji.În Maramureş, datinile de Crăciun sunt un amestec de credinţe păgâne cu cele creştine; spre deosebire de alte zone, aici are loc "jocul moşilor" – colindarea gazdelor de către colindători deghizaţi cu măşti; aceştia colindau pentru a ura sănătate şi fericire gazdelor.Toţi colindătorii, indiferent de vârstă, primesc un colac – ce simbolizează soarele; de asemenea ei primesc mere şi nuci. În ziua de Crăciun nu se spală rufele şi nu se dă nimic de împrumut; animalele din ogradă primesc mâncare din belşug; se spune că dacă animalele se culcă pe partea stângă atunci iarna va fi lungă şi geroasă.

Şi în zona Moldovei, Crăciunul este o sărbătoare importantă; toate activităţile ce au loc în ziua ajunului sunt de fapt un ritual spre protecţia animalelor, a livezilor şi a gospodăriei; femeile curăţă toată casa şi fac colaci, iar bărbaţii au grijă să înapoieze orice lucru luat cu împrumut. Tot în acestă zi, femeile coc un colac în formă de cifra 8, care în primăvară urmează să fie afumat şi pus între coarnele boilor ce arau pământul. În ajun femeile pregătesc masa de Crăciun, care trebuie să conţină vreo 12 feluri de mâncare, multe dintre acestea fiind din carne de porc, sacrificat cu câteva zile mai înainte. Nimeni nu mănâncă până când preotul nu vine să sfinţească bucatele.Tot în ziua ajunului încep şi colindătorii să meargă pe la casele oamenilor; de dimineaţă colindă copiii cei mai mici, spre după masă şcolarii iar spre seară colindă tinerii.În Bucovina se crede că toate colindele sunt rostite pentru ca diavolii să dispară iar satul să fie curat în noaptea de Crăciun; de asemenea, se spune că este un mare păcat dacă o gospodărie are uşa închisă în ajunul Crăciunului şi nu poate să-i primească pe colindători.Un alt obicei care în timp şi-a pierdut semnificaţia este mersul cu steaua; acest obicei avea menirea de a informa oamenii de naşterea lui Hristos; copiii care mergeau cu steaua se deghizau în magi şi vesteau marea minune.

De Anul Nou tinerii merg cu "Pluguşorul" iar flăcăii merg la colindat la fetele nemăritate; dar în acest caz colindele nu mai sunt urări de bine, ci sunt satire ironice şi au menirea de a atrage

atenţia asupra unor năravuri ale gazdelor. Tot în această zi, are loc şi "jocul caprei" sau "jocul cerbului" – un ritual bine regizat, cu măşti şi personaje mitice.

INTERCULTURALITATEA

Prof. Dobre Marinela, Școala Gimnazială „I.D. Srbu" Petrila, județul Hunedoara
Insp.șc.prof. Iacobescu Raluca Silvia, Colegiul Național Pedagogic „Regina Maria" Deva

Când vorbim de cultură, vorbim în primul rând de un imperativ ontologic al umanităţii, acela de a genera noi valori, unele în completarea altora, altele în opoziţie cu cele deja existente, toate definind şi redefinind spiritul uman ca fiind ceva unic, irepetabil şi original în fiecare dintre noi, posedând însă un fond comun, o natură specifică şi superioară oricărei alte forme de viaţă de pe Pământ.

Cultura ne apare ca un ansamblu de limbaje, simboluri şi semnificaţii care sunt integrate într-un amplu şi complex proces de comunicare. Cel care dă tonus şi culoare acestui ansamblu este omul, interesat mereu de tot ceea ce-l înconjoară.

Deci, cultura este un fel de a doua natură a omului, o natură secundară, apărută prin îmbogăţirea naturii primordiale fără însă a vorbi de o ruptură radicală între cele două realităţi. Ele se combină permanent în fiinţa umană. Pentru om, cultura reprezintă mediul specific de existenţă.

Numai o bună înţelegere a efectelor culturii asupra omului şi societăţii poate duce la optimizarea dialogului între culturi şi implicit între oameni. Cele două componente ale istoriei, cultura şi civilizaţia, trebuie să se afle, deci, în permanenţă într-o interacţiune, similară cu cea dintre suflet şi trup, să se condiţioneze reciproc. Civilizaţia are nevoie, mai ales la nivelul individului, de cultură. Omul civilizat, cu adevărat, este acela care este educat, omul cult, cu stăpânire de sine şi comportament nobil, o nobleţe dobândită prin cultură, nu numai prin simpla descendenţă de familie, „cu sânge nobil."

Imperativul numărul unu al secolului nostru este, fără îndoială, înţelegerea mediului cultural al manifestărilor celuilalt, pentru evitarea unor drame născute din ciocnirea culturilor şi a civilizaţiilor.

Prejudecăţile de genul "cultura mea este mai bună sau este superioară altei culturi" trebuie evitate. Există într-adevăr mari diferenţe de civilizaţie şi de evoluţie pe mapamond la ora actuală şi, implicit, s-au adâncit unele acronisme culturale. De aceea se impune un nou termen în spaţiul dialogului uman, necesar pentru detensionarea relaţiilor dintre popoare: *interculturalitatea.* În contextul lărgirii Uniunii Europene, acest nou termen este de asemenea imperios necesar, şi de aplicabilitatea şi funcţionalitatea lui poate depinde viitorul continentului.

CE ESTE INTERCULTURALITATEA ?

Din punct de vedere etimologic "interculturalitatea" nu este un cuvânt nou, ci este doar un derivat al cuvântului "cultura" prin adăugarea elementului de compunere neologic "inter" care înseamnă "între" şi exprimă interacţiunea sau spaţiul de contact dintre două lucruri, fenomene, stări de fapt sau persoane. În cazul de faţă el desemnează contactul a două sau mai multe culturi diferite.

Conceptual, noţiunea de interculturalitate aparţine ultimelor decenii şi a apărut ca o urmare firească a noilor tendinţe mondiale de universalism şi globalizare.

Aceasta nu în sensul unei omogenizări şi aplatizări, ci în sensul unui dialog deschis cu scopul găsirii punctelor comune în spaţiul cultural european atât de diversificat. Iată de ce marele economist francez Jean Monet, unul dintre pionierii ideii de "Europa unită", a manifestat o intuiţie aproape profetică atunci când afirma despre Uniunea Europeană şi principiile de bază ale formării ei că dacă ar fi să reînceapă, ar reîncepe cu cultura.

Necesitatea schimburilor culturale în Europa, în perspectiva realizării unei Uniuni care să cuprindă toate statele, este evidentă cu atât mai mult cu cât, spre deosebire de Statele Unite ale Americii, aici avem de-a face cu popoare străvechi, generatoare de culturi multimilenare, profunde. Comunicarea interculturală înseamnă de fapt o uniune de comori la nivel spiritual din care nu poate

fi omisă religia. Comunicarea interculturală înseamnă nu numai noi deschideri către alte orizonturi culturale, dar şi o achiziţionare de noi informaţii care permit cunoaşterea şi respectarea celui de lângă noi, acceptarea reciprocă şi mai ales o îmbunătăţire a propriei culturi**.** Există şi acea temere care poate apărea: de a nu-ţi pierde identitatea culturală în încercarea de a comunica cât mai adânc, de a prelua sau de a da celorlalţi propriile păreri.

Nu poţi cunoaşte un popor, nu te poţi apropia de cultura lui dacă nu te străduieşti să-i cunoşti mai bine posibilităţile şi oportunităţile lui de comunicare. Tocmai datorită dorinţei de comunicare, de coabitare, s-a născut şi necesitatea europenizării. Expresia "cultură europeană" s-a accentuat, vrând-nevrând, odată cu începerea procesului de integrare europeană, care, prin amploarea pe care a luat-o, se îndreaptă spre cunoaşterea celuilalt, spre înţelegerea lui şi apropierea de el prin toate domeniile de activitate, fie social, politic, economic sau religios.

Concluzionând cele expuse mai sus, subliniem importanţa majoră a desfăşurării unui dialog intercultural care are ca efect detensionarea relaţiilor interetnice, găsirea unor puncte comune şi a unor canale de comunicare accesibile tuturor precum şi cultivarea încrederii reciproce. Încrederea şi toleranţa sunt cuvintele cheie pentru construirea unei Europe unitare şi funcţionale.Aflată la "porţile Europei", într-un spaţiu geografic de răscruce, România a devenit leagănul de întâlnire a unor mari imperii şi popoare, purtătoarele propriilor tezaure culturale. Favorizaţi şi de caracterul tolerant, pacifist şi deschis spre comunicare al culturii autohtone, toate celelalte "entităţi culturale" s-au putut manifesta aici în deplina forţă.De aceea, considerăm că România din punct de vedere cultural poate constitui un ambasador al adevăratelor valori culturale orientale (fie ele slave, bizantine sau islamice) în Europa. În vederea realizării acestui rol, ea beneficiază de un statut absolut unic şi original, fiind singura ţară de limbă latină în care religia majoritară este cea ortodoxă. Această combinaţie singulară în Europa este un punct de plecare important în vederea reconcilierii spirituale şi culturale la nivel continental.

Ca parte integrantă a culturii europene, cea românească oferă un exemplu concret de asimilare a valorilor culturale non-europene şi, în acelaşi timp, de păstrare a valorii şi a identităţii specifice. Realizarea "unităţii în diversitate" este un examen pe care cultura românească şi spiritualitatea ortodoxă l-a trecut deja şi a cărui experienţa o poate împărtăşi Europei.

Cultura europeană, în măsura în care se va impune sub această titulatură, poate deveni o carte sacră a culturii mondiale. În ea, orice filă s-ar dovedi foarte importantă pentru că, în lipsa uneia, întregul ar fi nearmonizat şi instabil.Culturile naţionale au o firească deschidere spre universal, spre dialog şi schimb de valori cu alte culturi şi spaţii spirituale. Epoca modernă şi cea contemporană au intensificat comunicarea socială a valorilor şi comunicarea dintre culturi, odată cu extinderea extraordinară a sistemului mediatic, astfel că interferenţele culturale, conexiunile şi schimburile de valori au devenit astăzi realităţi dominante. În plan cultural, lumea contemporană reproduce raportul structural dintre unitate şi diversitate, culturile interferând şi comunicând între ele. Epoca noastră impune astfel o nouă relaţie dintre unitate şi diversitate. Această relaţie reprezintă cadrul teoretic în care putem înţelege schimbările atât de variate din cultura contemporană. Având în vedere acest lucru, termenul de cultură, cu tot ce implică el, ar trebui scris cu aceeaşi îndreptăţire la singular şi la plural.

Sub aspectul unităţii şi diversităţii, cultura cuprinde un ansamblu complex de instituţii aferente şi mijloace de comunicare, în jurul cărora este organizată viaţa culturală şi prin care valorile pătrund în spaţiul social.

Prin urmare, cultura are o funcţie existenţială evidentă; o societate nu poate exista fără cultură. În ea sunt codificate relaţiile omului cu transcendenţa, cu istoria, cu natura, cu societatea, cu semenii; prin cultură omul cunoaşte lumea, se cunoaşte pe sine şi îşi fixează scopuri; cultura răspunde la nevoile sociale şi individuale. Dacă elementele culturale ale omului n-ar fi avut diversitatea uimitoare pe care ne-o înfăţişează istoria, începând cu diversitatea relevantă a limbilor naturale (după unele estimări astăzi se vorbesc efectiv pe glob circa patru sau cinci mii de limbi), existenţa umană s-ar fi oprit într-o formă staţionară, s-ar fi blocat într-un tipar unic de comportament, precum celelalte specii de vieţuitoare.

Omul ar fi avut poate o evoluţie, dar nu o istorie. De fapt, diversificarea a devenit legea culturii, mecanismul ei de creaţie. Interesul pentru problemele culturii este legat astăzi de noile modele de dezvoltare socială şi de faptul că componentele culturii au devenit factori hotărâtori ai schimbării sociale. În această competiţie culturală ce are loc între societăţi este important să ne sporim forţa creatoare, să dezvoltăm un învăţământ formativ, care să-i înveţe pe oameni să se adapteze la complexitatea mediului contemporan.

Bibliografie

Andrei Eşanu, Contribuţii la istoria culturii româneşti, Ed. Fundaţiei Culturale Româneşti, Bucureşti 1997;
Aurelia Bălan-Mihailovici, Istoria culturii şi civilizaţiei creştine, Ed. Oscar Print, Bucureşti 2001;
Nicolae Iorga, Bizanţ după Bizanţ, Ed.100+1 Gramar, Bucureşti 2002.

NUNTA TRADIŢIONALĂ MOMÂRLĂNEASCĂ

Prof. Doda Iulian, Prof. Doda Ana, C.T. Constantin Brâncuși", Şcoala Gimnazială, Nr. 5 Petrila, Jud. Hunedoara

Nunta este considerată o taină ca şi naşterea şi moartea. Dacă naşterea corespunde zorilor vieţii şi moartea amurgului, nunta este lumina zilei, cea mai limpede pentru fiinţa omenească, dar şi cea mai grea, deoarece omul în floarea vârstei participă conştient la trecerea celui mai important prag al existenţei sale. Pe drumul vieţii, nunta e popasul cel mai important. În viaţa unui om, aceasta reprezintă reperul major, graniţa dintre două lumi, cea a fecioriei şi cea a familiei, graniţă ce trebuie trecută exact aşa cum fiecare a visat. Azi, însă, nunţile se oficiază mai mult la oraş, iar vechile obiceiuri sunt respectate din ce în ce mai puţin. De aceea, e bine să ştim cum decurge o nuntă pur românească, în inima satelor, acolo unde tradiţiile rămân de neclintit.

Ca multe tradiţii ale poporului român, nunta conservă obiceiuri milenare ale satului românesc, obiceiuri care se transmit din generaţie în generaţie, cu un farmec deosebit.

În satele din Valea Jiului nunta a reprezentat şi reprezintă un eveniment important în comunităţile de momârlani, aşa cum sunt numiţi vechii locuitori ai acestei zone. Satul tradiţional din Valea Jiului a fost, până prin anii 1840, satul în care se punea mare preţ pe respectarea tradiţiilor, aşa cum au fost transmise din străbuni. Din cauza izolării unor sate şi cătune din Valea Jiului şi din zonele apropiate acesteia, a distanţelor mari dintre ele, au apărut greutăţi în întemeierea de către tineri a unor familii. Ca modalitate de cunoaştere a tinerilor a fost stabilit un loc de întâlnire în Munţii Parâng. Aici, familiile ciobanilor din zona Văii Jiului şi a celor din zone mai mult sau mai puţin apropiate (Mărginimea Sibiului, Sebeş, Novaci, Vaideeni etc.) se întâlneau pentru ca fiii şi fiicele lor să se cunoască şi să se poată căsători. Probabil au creat un model asemănător celui de pe Muntele Găina unde se întâlnesc şi astăzi, moţii şi mocanii din Munţii Apuseni. Din păcate, nu se mai cunosc multe lucruri despre locul numit de bătrânii momârlani ,,Poiana muierii'', după N. Deleanu ,,Poiana miresii''. Amândouă denumirile sugerează din plin finalitatea întâlnirilor care aveau loc anual: perpetuarea familiei de păstori. Ceea ce se ştie de la câţiva bătrâni sau urmaşi ai celor care au participat la acele întâlniri este că şi aici au primat tradiţiile. Ultima întâlnire a ciobanilor în zona respectivă a fost în anul 1956, ulterior fiind interzisă de autorităţile acelor vremuri.

S-au păstrat din acele timpuri anumite influenţe, mai ales din zona Mărginimii Sibiului. Aceste influenţe se regăsesc în portul popular, în cântecele păstoreşti şi în unele datini legate de păstorit, de căsătorie şi, implicit, de nuntă. Nunta tradiţională momârlănească este încărcată de obiceiuri pline de frumuseţe şi simboluri ritualice menite să aducă tinerei perechi mult doritul plus de bunăstare şi prosperitate.

Tinerii trebuiau să se cunoască cât mai bine înainte de a lua hotărârea să se căsătorească. Dacă erau din sate apropiate sau au copilărit împreună îşi cunoşteau mai uşor calităţile sau defectele, deci puteau să ia mai uşor o decizie în privinţa căsătoriei. Dacă însă, erau din sate diferite,

tinerilor le trebuia mai mult timp să se cunoască. Evenimentele importante din comunităţile în care trăiau le ofereau prilejul de a discuta, de a petrece împreună anumite sărbători religioase sau specifice păstoritului, de a juca la nedei şi alte petreceri momârlăneşti. Toate aceste întâlniri erau strict supravegheate de familiile celor doi tineri, care căutau ca fiul sau fiica să aibă un partener cât mai harnic, bogat şi chipeş. Odată ce tinerii hotărau să se căsătorească trebuiau să obţină acordul părinţilor, după care urma peţitul.

Băiatul care se însura acasă, conform tradiţiei, mergea la părinţii fetei în peţit. Dacă se ducea ginere, atunci venea fata cu părinţii ei în peţit. La peţit, alături de tineri şi părinţii lor, mai participau şi cei care se hotărau să le fie naşi. Se serveau diverse gustări, se închina câte un păhărel de ţuică, apoi se trecea, treptat, la discutarea problemelor legate de căsătorie. Se stabilea data nunţii, zestrea, cât de mare va fi numărul de invitaţi, contribuţia materială a fiecărei familii. Întemeierea unei noi familii de către tineri a însemnat şi înseamnă un moment important în viaţa familiilor acestora, dar şi a comunităţii din care făceau parte, indiferent de perioada în care avea loc.

Zvonurile dintr-un sat despre căsătoria unor tineri se terminau şi deveneau un lucru sigur atunci când începea desfăşurarea unui prim act în al nunţii, numit ,,chematul la ospăţ'' şi reprezenta invitaţia la nuntă. Timp de mulţi ani, invitaţia era făcută prin viu grai. Prin anii 1950 – 1960, chematul la nuntă a început să se facă într-un mod mai deosebit. Mirele, naşul şi reprezentanţi ai miresei îmbrăcaţi în ,,haine de ţinere'' (haine momârlăneşti de sărbătoare) porneau să cheme invitaţii la nuntă, mergând cu caii, frumos împodobiţi cu panglici şi zurgălăi. Un lucru interesant, modul de împodobire al cailor semăna izbitor cu cel al cailor pe care îi călăreau şi îi mai călăresc la diferite evenimente junii din Şcheii Braşovului. Aveau cu ei şi o ploscă frumos împodobită, plină cu ţuică. Cei pe care îi invitau la nuntă erau ,,îmbiaţi'' să bea din ploscă, acest gest fiind pentru ei un fel de asigurare că la nuntă băutura va fi de calitate. La casele celor invitaţi, vornicul rostea, în numele tinerilor, chemarea la nuntă, compusă în versuri.

Astăzi, din păcate, a dispărut acest deosebit obicei, iar ,,chematul la ospăţ'' se face cu ajutorul invitaţiilor tipărite. ,,Chematul la ospăţ'' se făcea cu două – trei săptămâni înainte de nuntă. Se mergea, mai întâi, în satele învecinate, fiind chemate rudele mirelui, ale miresei, ale naşului, apoi prietenii şi cunoscuţii acestora. Chematul în satul mirelui şi al miresei nu se mai făcea ,,pe ales'', ci de la un capăt la altul al satului, ,,de rând''. Preotul satului, tot cam cu trei săptămâni în urmă, anunţa nunta la sfârşitul slujbei duminicale. Apoi spunea că ,,dacă cineva are ceva de spus, să spună, sau dacă ceva nu este în ordine, veniţi să spuneţi!''. Era un anunţ pentru a se evita ca datorită unor împrejurări neştiute şi nedorite, viitorii miri puteau fi chiar fraţi, fără ca să ştie. Preotul cerea astfel posibile dovezi extraconjugale, pentru a împiedica o posibilă căsătorie cosanguină.

Stabilirea naşilor se făcea respectând tradiţia locului. Naşii aveau un statut ereditar, făcând parte din descendenţii familiei care i-au cununat pe părinţii, bunicii sau străbunicii mirelui. Dacă tinerii, din motive bine întemeiate, doreau să-şi schimbe naşii tradiţionali, aveau nevoie de acordul verbal al acestora din urmă sau al urmaşilor acestora. Nimeni altul nu accepta să fie naş până nu se obţinea acordul celor ce trebuiau să fie, conform tradiţiei.

Nunţile se desfăşurau în funcţie de sărbătorile religioase şi de activităţile pastorale. Ele aveau loc toamna până la lăsatul Postului de Crăciun, iarna, după sărbătorile de Bobotează până la lăsatul Postului Mare şi primăvara, după Paşti, până când ţăranii urcau la munte cu animalele şi începeau cositul fânului. Nu se desfăşura nicio nuntă în timpul marilor posturi de peste an. Şi astăzi se ţine încă seama de aceste mari sărbători religioase şi posturi.

Trebuie menţionat faptul că tinerii, familiile acestora şi chiar naşii participau la alegerea celui mai destoinic vornic. Acesta avea şi are un rol important în coordonarea şi conducerea nunţii pe tot parcursul desfăşurării ei. De priceperea lui a depins şi depinde şi acum reuşita nunţii, pentru că nunţile erau şi sunt de multe ori şi un prilej de a arăta nuntaşilor bogăţia familiilor din care provin tinerii ce îşi unesc destinele. La unele nunţi participau şi doi vornici, câte unul din partea fiecărei familii. Aceştia se întreceau în ,,vorbe'', presărate cu numeroase ,,minciuni''(strigături momârlăneşti), fapt ce dădea un farmec aparte nunţii pentru că nuntaşii asistau la un adevărat spectacol.

La începutul nunţii, invitaţii mirelui se adunau la casa lui, unde erau ,,omeniţi'' cu câte un pahar de ţuică, jucau şi chiuiau. La fel făceau şi nuntaşii adunaţi la casa miresei. Se formau astfel două grupuri de nuntaşi care petreceau. Făceau, parcă, o mică repetiţie pentru marea petrecere ce urma.

După un timp, vornicul întrerupea petrecerea, invitându-i pe nuntaşi şi pe mire să plece spre casa naşilor. La plecare acesta rostea în faţa tuturor versurile:

,,Prea cinstiţi şi iubiţi nuntaşi,
Vă rog, pe mine să m-ascultaţi:
C-a sosit ziua aleasă
De mire şi de mireasă,
Să meargă la cununie
Cu nănaşi de omenie.
Care vreţi, care doriţi,
Pe mine să mă-nsoţiţi,
Să mergem la naşi acasă,
Să-i chemăm la astă nuntă frumoasă.''

Nuntaşii, având în fruntea lor pe vornic şi fluieraşii/muzicanţii, se îndreptau spre casa naşilor. Acasă rămâneau mirele şi părinţii acestuia pentru a aştepta şi alţi oaspeţi. Şi naşii aveau la casa lor nuntaşi pe care îi ospătau pe cheltuiala lor, aşteptând sosirea alaiului mirelui. Se forma astfel încă un grup de nuntaşi. Ajunşi la casa naşilor, nuntaşii celor două grupuri se amestecau şi, schimbând între ei tot felul de glume şi vorbe pline de haz, sporeau momentele de bucurie şi veselie. Se continua puţin petrecerea, aceasta având şi scopul ca nuntaşii să se cunoască mai bine. Vornicul prelua din nou rolul său de conducător al nunţii şi se adresa naşilor:

,,Bună ziua dragi nănaşi,
Sper să nu vă supăraţi,
C-am venit cu lume-aleasă,
La dumneavoastră acasă.
Prin trei sate am umblat,
Pân' de dumneavoastră- am dat.
Naşi frumoşi de viţă-aleasă
Am găsit aici acasă !
Naşi frumoşi de omenie,
Pe plac la tineri să fie !
Şi că bine-am nimerit,
Luaţi din ploscă spre cinstit.
Că-i de la mirele nost'
Ce v-aşteaptă bucuros
Şi v-aşteaptă mândru-n prag
Ca să-l cununaţi cu drag.
Şi-nainte de intrare,
Să gustaţi o ţuică tare.
Dăm la naş şi la nănaşă
La mulţi ani să ne trăiască !''

Vornicul îl ,,cinstea''apoi pe naş cu ţuică din ploscă, iar după ce naşul gusta şi lăuda băutura, invita alaiul înăuntru. Aici, vornicul o poftea pe naşă la joc , adresându-i-se:

,,Hai nănaşă să jucăm
Şi în lume să plecăm!
Să stea naşul supărat
C-am jucat şi am plecat.''

Fluieraşii/muzicanţii ,,cântau cu foc'' o jiană. Nuntaşii chiuiau şi spuneau ,,minciuni'', în timp ce vornicul o juca pe naşă. După joc, vornicul le mulţumea naşilor pentru primire şi omenie şi dădea semnalul de întoarcere la casa mirelui, împreună cu naşii. Aici, mirele, părinţii acestuia şi oaspeţii care au mai sosit între timp îi aşteptau pe naşi împreună cu alaiul acestora la poartă.

Vornicul spunea aici:

,,Dragă mire,
Iată, naşii-s lângă mine,
Au venit cu drag la tine,
În casă să-i pofteşti
Şi cu drag să-i omeneşti!
Şi-apoi dă-ne voie nouă
Să mai tragem un joc două,
C-om merge după mireasă,

S-o-aducem la tine-acasă.''

Naşii erau poftiţi apoi în casă unde se continua distracţia. Distracţia nu dura mult, pentru că vornicul oprea muzica şi spunea celor de faţă:

,,Stimaţi nuntaşi şi cinstiţi invitaţi,
Iată a sosit clipa aleasă
Să mergem după mireasă.
Care vreţi, care doriţi,
Cu noi împreună să poftiţi
Căci plecăm cu un fecior,
Care mâine va fi soţior
Plecăm de la această casă
Să-i găsim mirelui mireasă
Plecăm la drum,
Cu noroc şi ceasul bun.''

După vorbele pe care le rostea vornicul, alaiul pornea spre casa miresei. La unele nunţi la care participau şi tineri călăreţi având caii frumos împodobiţi şi cu zurgălăi de toate felurile, aceştia deschideau alaiul, urmaţi de vornic şi muzicanţi, la rândul lor urmaţi de naşi, de mire şi întregul alai. În timpul deplasării se cânta din fluiere şi/sau din alte instrumente muzicale, se spuneau strigături, se chiuia, pentru că toţi trebuiau să afle de evenimentul deosebit care se petrecea în sat.

La casa miresei, de obicei, porţile erau închise. Ceata mirelui nu era lăsată să intre în curte decât după doborârea unui obiect, numit ştiuhă. Ştiuha era alcătuită din mai mulţi pari fixaţi cu cuie groase pentru a fi cât mai înaltă. De vârful ultimului par se lega o sticluţă mică sau un bec. Pentru a doborî ştiuha puteau fi folosite orice mijloace: ruperea sau tăierea parilor, scuturarea lor până ce cădea sticluţa sau chiar trasul cu puşca. Lucrul acesta nu era uşor de făcut pentru că tinerii de la casa miresei încercau să impiedice în fel şi chip pe cei care încercau să doboare ştiuha. Doborârea ştiuhei marca momentul ,,căderii'' cetăţii miresei şi se trecea la ,,negocieri pentru încheierea păcii'' între cele două grupuri. În faţă, în rol de comandant al ,,oştilor mirelui'' apărea vornicul acestuia, care îşi începea oraţia. Acestuia trebuia să îi ţină piept vornicul miresei, cel care conducea ,,oastea miresei''. Vornicii trebuiau să fie oameni de duh, spontani, cu o imaginaţie bogată şi pricepuţi în ,,meşteşugul vorbelor''. De multe ori improvizau versuri pentru a nu se lăsa mai prejos unul faţă de altul, spre a spori atât faima grupului de nuntaşi pe care îi conduceau, dar şi a lor personală.

Înainte de a se deschide porţile, vornicul miresei zicea:

,,- Bună ziua, oameni gospodari !''

,, -Să trăiţi, băieţi plugari,
Ce umblaţi, ce căutaţi ?'' îi răspundea vornicul din fruntea nuntaşilor miresei.

,,- Ce umblăm şi ce căutăm
N-avem seamă să vă dăm!
Cine sunteţi dumneavoastre
De luaţi semnele noastre ?
Parc-aţi fi vămaşi cu vămile,
Să ne luaţi nouă semnele!
Luaţi-ne cu încetişorul
Şi vom răspunde cu binişorul.
Avem şi noi un tânăr împărat,
Care de dimineaţă s-a sculat

Faţa albă şi-a spălat
Mândru apoi s-a îmbrăcat
Şi uitaţi-vă la noi,
O mare oaste a adunat.
Oaste mare de băieţi de către mare,
De unde soarele răsare,
Şi-am plecat la vânătoare,
Şi-am luat ţara-n sus,
Plecând dinspre apus,
Alergarăm şi-ajunserăm pe un deal frumos,
Şi-o apucarăm pe el în jos,
Ieşirăm la drumul mare,
Care ne-apăru în cale,
Drumul mare pe coline
Ajunsărăm la nişte fântâne,
Aici zărirăm urme de fiare,
Toată lumea sta-n mirare,
Ce urme o fi oare?
Unii spuneau că-i de crăiasă,
S-o aibă-mpăratul mireasă,
Alţii, c-ar fi de zână,
S-o aibă-mpăratul de mână.

Unii dintre vânători
Care-s mai cunoscători,
Au ghicit că-i căprioară,
S-o aibă de soţioară.
Atunci nunul mare,
Ce-i cu grija în spinare,
Se ridică în scări,
Şi se uită în zări;
Când încoace el privi,
Mândră floare mai găsi.
Atunci, pe toţi ne-a ales,
Şi-ncoace ne-a trimes.
N-am ştiut seama bine
Să venim pe locuri line.
Am luat-o pe aburele vântului,
Pe faţa pământului;
Am venit după stele,
Şi ne-am îndreptat cu ele.
Am luat cu noi sape de-argint
Să scoatem floarea din pământ.
S-o scoatem din rădăcină,
S-o ducem la-mpărat în grădină.
Acolo să-mbobocească,
Acolo să- nflorească,
Aşa că, socru mare, socru mic,
Astă seară nu este de glumit;
Dacă nu v-aţi pregătit de-ajuns
Căutaţi-vă loc de ascuns
Căci în astă seară,
Oaste multă vă-nconjoară!''

Se deschideau porţile şi alaiul mirelui intra în curte. Cei doi vornici schimbau ploştile între ei, gustând din ţuică, în semn de pace. Cel care conducea în continuare nunta era vornicul din partea mirelui. Mireasa, fără voal, aştepta pe scările casei împreună cu sora de mireasă, având în mână o ulcică cu apă sfinţită şi busuioc, pentru a-i purta noroc la nuntă şi pentru a fi pace. Salutul tuturor era: „Noroc să dea Dumnezeu!''

Oaspeţii care intrau în casa miresei erau stropiţi cu busuiocul înmuiat în apă sfinţită, în semn de bun venit. Pe tava pe care sora de mireasă o ţinea în mână aceştia puneau câţiva bani, care îi reveneau, ulterior, miresei. Ea îi îngropa la rădăcina unui pom din grădină, obicei ce semnifica faptul că ea va naşte copii sănătoşi. Mireasa se retrăgea, apoi, într-o cameră împreună cu câteva fete şi o femeie pricepută în punerea sovonului (voalului de mireasă). Sovonul, sprijinit de fluier, era adus de doi feciori. Aceştia o întrebau înainte:

„-Primeşti mireasă sovonul?''

Mireasa refuza de două ori. Abia la a treia întrebare răspundea afirmativ. Atunci i se punea sovonul pe cap şi era gata să-şi primească mirele. Mirele, naşii şi fluieraşii veneau la uşa camerei unde se afla încuiată mireasa. Mirele bătea la uşă, spunând:

„-Deschide uşa mireasă!''

După ce era refuzat de două ori, mirele mai încerca o dată să o convingă pe mireasă să deschidă uşa, spunând:

„-Deschide uşa mireasă că am venit cu cheia de argint şi te scoatem şi din pământ!''

Mireasa deschidea uşa, iar mirele o săruta, oferindu-i şi buchetul. După aceea, mireasa prindea „în piept'' rudelor apropiate, prietenilor şi celorlalţi invitaţi mici flori albe.

După acest moment, mirii şi naşii mai stăteau în casă puţin alături de nuntaşi, apoi întregul alai se punea în mişcare. În curte, erau pregătite o masă şi două scaune. Pe masă se puneau pernele, păturile, iar celelalte lucruri: desagi, pricoiţe, strane, covoare erau aşezate pe bare din lemn, montate special pentru această ocazie.

Părinţii miresei se aşezau pe scaunele de lângă masa de zestre. Vornicul, mirii şi naşii se ţineau de mâini şi înconjurau masa de trei ori. Mireasa se îndrepta apoi spre părinţi şi îi săruta.

Prin intermediul vorbelor spuse de vornic, mireasa îşi lua rămas bun de la părinţi:

„- Dragii mei părinţi şi de mine tot doriţi! Vă mulţumesc pentru creşterea pe care mi-aţi dat-o, ca să mă bucur în acest ceas de nuntă, fiindcă de apă m-aţi păzit şi de foc m-aţi ferit.''

Tot prin cuvintele rostite de vornic, părinţii îi răspundeau:

„- Draga noastră fetişcană, ai grijă de astăzi înainte. Până acum ai fost fata noastră, însă de astăzi înainte eşti nevasta lui, să nu cumva să ne faci de ruşine, că noi până acum am încercat să mergi pe drumuri bune.''

Mirele săruta şi el părinţii miresei, iar mama soacră, rupându-i cheotorile de la cămaşă, îi băga în sân o sumă de bani ca simbol de mulţumire că i-a luat fata de nevastă.

Urma despărţirea efectivă, cu lacrimi şi îmbrăţişări, în timp ce feciorii chiuiau şi spuneau strigături potrivite momentului. Feciorii şi fetele cântau cântecul ,,Ia-ţi mireasă ziua bună!''

Întreg alaiul, având în frunte pe miri şi pe naşi, pleca spre biserică pentru cununia religioasă. La biserică, mirilor li se puneau pe cap cununi (coroniţe) din fanfiu (o iederă veşnic verde, pe care o aveau momârlanii în grădină). Cununile erau împodobite cu flori naturale sau artificiale. Ele erau păstrate de tinerii căsătoriţi mult timp, pentru că reprezentau simbolul unei căsnicii trainice.

De la biserică, alaiul se îndrepta spre casa mirelui, unde avea loc ospăţul. La intrarea în ocol (curte), erau aruncate peste tineri boabe de grâu pentru ca aceştia să aibă parte de belşug şi erau întâmpinaţi cu pâine şi sare pentru a avea noroc.

În ocol era aşezată o găleată cu apă şi un buchet de flori sau busuioc. Mirele ajuta mireasa să urce pe masă, de unde aceasta îi stropea cu apă pe toţi nuntaşii. Mama soacră o lua apoi în braţe, o cobora de pe masă şi, împreună, înconjurau masa de trei ori, în semn de bună primire şi de bun venit în familie. Mireasa pleca apoi cu naşa la fântână, uneori însoţite şi de soacră, să vadă de unde se aducea apa. Între timp, nuntaşii intrau în casă, unde camerele erau pregătite pentru ospăţ. Mâncarea era preparată de către bucătărese pricepute.

Un obicei al locului, care se păstrează şi astăzi, este acela ca cei care participă la nuntă să dăruiască bani şi cadouri. După servitul mesei se ,,striga darul''. Vornicul, cu o farfurie şi o lingură în mână, însoţit de mirele ce purta pe umăr o straiţă, strângea darul în bani. Fiecare familie invitată ,,cinstea'' tinerii căsătoriţi cu o sumă de bani, în funcţie de posibilităţi sau de gradul de rudenie.

Vornicul începea ,,strigarea banilor'' de la naş, care dădea suma cea mai mare, urmat de rudele apropiate şi de restul invitaţilor. Când dădea banii, fiecare spunea: ,,De la mine puţin, de la Dumnezeu mai mult.'' Banii se puneau din farfurie în straiţa purtată de mire. Strângerea darului era aşteptată de nuntaşi pentru că în afară de curiozitatea aflării sumei ce se aduna, vornicul făcea comentarii hazlii, ironice sau acide susţinute de nelipsitele ,,minciuni'', la adresa unor nuntaşi, dar nimeni nu se supăra. După ce se termina strânsul banilor, aceştia eru număraţi şi suma ,,câştigată'' era anunţată nuntaşilor de către vornic. Acesta le mulţumea tuturor pentru ajutorul dat tinerilor căsătoriţi. Urma strigarea darurilor sau a ,,cinsturilor''. Cadourile constau din pături, veselă, covoare şi alte lucruri necesare întemeierii unei gospodării, tinerii căsătoriţi fiind ajutaţi astfel ,,să pornească mai uşor în viaţă.'' Acestea erau oferite de naşi, rude sau prieteni pentru ca tinerilor căsătoriţi să nu le lipsească nimic. Unele daruri aveau un caracter simbolic. Mireasa oferea mirelui o cămaşă cusută de ea. Naşa dăruia miresei un batic şi un ciupeag (ie), iar mirelui o cămaşă şi un prosop.

După ce se termina ,,strigarea banilor'' şi a ,,cinsturilor'' se pregătea un alt moment al nunţii, acela al jocului. Se pregăteau camerele pentru joc şi se scoteau afară mesele şi scaunele, fiind lăsate doar câteva pentru cei mai în vârstă. Se pornea jocul cu învârtite, jiene şi alte cântece, unele preluate de la ciobanii din zona Sibiului. În acest moment al nunţii rolul important le revenea fluieraşilor/muzicanţilor, care trebuiau să interpreteze şi unele piese mai rare cerute intenţionat de unii nuntaşi. Fluieraşii/muzicanţii îşi demonstrau, cu drag, măiestria. În semn de preţuire pentru talentul lor, aceştia erau răsplătiţi de către nuntaşii care au cerut melodiile respective. Dacă era o vreme frumoasă jocul se desfăşura afară în curte, în cort sau în livada din apropierea casei.

Spre dimineaţă, vornicul oprea fluieraşii/muzicanţii din cântat şi anunţa că urmează ,,jocul miresei''. Jocul era început de naş care dădea o sumă mai mare decât ceilalţi nuntaşi. Vornicul avea în mână o farfurie şi o lingură, cu care pornea sau oprea jocul. Jocul era oprit des, după câţiva paşi făcuţi de mireasă şi nuntaşul care o juca, pentru ca aceasta să fie protejată. Mireasa era jucată de rudele, prietenii, fraţii de cruce ai mirelui şi alţi nuntaşi. Jocul se încheia când mireasa era jucată de mire. După acest moment, nimeni nu mai putea solicita să joace mireasa. Banii de la jocul miresei rămâneau în administrarea ei.

Până la jocul miresei, mirele nu avea voie să o joace. După acest moment, mireasa dădea sovonul deoparte, luând pe cap, fie baticul dăruit de naşă, fie un tindeu. De acum, ea trecea în rândul femeilor măritate. Distracţia şi jocul puteau dura până la amiaza sau seara zilei următoare.

După ospăţ, nuntaşii se întorceau mulţumiţi la casele lor, aşteptând nerăbdători o altă nuntă, un alt prilej de bucurie şi sărbătoare pentru comunitatea lor.

Un obicei legat tot de nuntă, dar care se pare că a dispărut, era ,,calea primară'' sau ,,calea întoarsă''. Parcă asemănându-se cu unele personaje din ,,Basmele românilor'' sau ,,Povestiri nemuritoare'', conform unei tradiţii străvechi, timp de o săptămână după nuntă, mireasa nu avea voie să-şi viziteze părinţii. Se spera că tânăra mireasă va uita drumul spre casa părintească şi nu va şti să se întoarcă dacă va vrea să-şi părăsească soţul. Se mai credea că mireasa, în această scurtă perioadă, se putea acomoda mai uşor cu noul domiciliu, cu soţul şi socrii, deci cu o viaţă nouă de familie.

În duminica următoare, după nuntă, mireasa, împreună cu soţul şi însoţiţi de naşi, rude şi cei mai apropiaţi prieteni făcea primul drum la casa părintească. Întâlnirea era pregătită din timp şi, în funcţie de posibilităţile materiale ale familiilor care pregăteau acest eveniment, desfăşurarea sa putea să ia amploarea unei mici nunţi.

În acest timp, când lumea petrecea, servind bucate alese sau jucând, mireasa povestea părinţilor impresiile ei din prima săptămână petrecută alături de soţ şi socrii. Cerea şi sfaturi cum să procedeze pentru ca noua familie să fie ferită de griji, necazuri, iar ea, ca noră, să nu-şi supere socrii.

Pe lângă momentele solemne ale nunţii şi ,,căii primare'', oamenii au creat şi momente pline de haz, care să sporească farmecul acestora. De exemplu, mirelui şi alaiului său li se prezenta o ,,mireasă din cârpe'', care avea chiar şi voal, atunci când se duceau, în timpul nunţii, după mireasă. ,,Mireasa din cârpe'' putea fi manevrată de la distanţă prin tot de felul de sârme şi cei care o mânuiau făceau tot felul de glume mirelui, încercând să-l ademenească şi să-l păcălească. La calea primară, mirelui i se puneau în faţă, plăcinte cu brânză, aşezate unele peste altele pe farfurie. El trebuia să-şi arate priceperea în a tăia aceste plăcinte. I se dădea însă un cuţit cam neascuţit, iar în una din plăcinte se introducea o bucată de nuia de salcie făcută cerc sau, uneori, o sârmă. Bineînţeles că mirele nu mai putea să-şi arate dibăcia în tăierea plăcintelor şi acest lucru stârnea hazul.

,,Calea primară'' încheia, în mod oficial, ritualurile legate de nuntă. După acest moment, tinerii căsătoriţi porneau cu adevărat pe drumul vieţii împreună, fiind pregătiţi spiritual şi material pentru a-şi asuma răspunderile pe care le implică viaţa de familie.

Astăzi, datorită evoluţiei societăţii, nu mai sunt respectate întocmai toate aceste obiceiuri tradiţionale. Nunta momârlănească se apropie ca fast de cea de la oraşe, modernă în viziunea tinerilor de astăzi. Pe lângă faptul că unele obiceiuri din nunta tradiţională au dispărut, a apărut şi o concurenţă în ceea ce priveşte toaletele mirilor, ale naşilor, numărul de invitaţi, meniul care se serveşte la nuntă şi numărul de maşini cu care se deplasează alaiurile.

Pentru ca totuşi ,,să nu dispară'' nunta tradiţională momârlănească, aceasta reprezintă subiectul unor cărţi scrise de culegători de folclor sau scriitori renumiţi în etnografie şi folclor. De asemenea ea a fost ,,reconstituită'', în parte, cu ocazia sărbătorii locale ,,Ziele petrilene''. Această frumoasă tradiţie momârlănească am pus-o în scenă cu membrii Ansamblului folcloric ,,Bujorii Muntelui".. Niciodată însă, spectacolele nu vor putea reda momentele specifice nunţii, aşa cum se petreceau în realitate. Punerea lor în scenă are o valoare deosebită în cunoaşterea tezaurului nostru folcloric, în promovarea lui, în cultivarea şi dezvoltarea dragostei pentru tradiţiile care sunt parte din sufletul locuitorilor acestor meleaguri, sunt parte a spiritualităţii poporului nostru.

Efortul copiilor şi al nostru, instructorii ansamblului, sunt reflectate în următoarele imagini, sugestive pentru dragostea şi bucuria simţită faţă de folclorul zonei în care trăim.

Bibliografie

Dr. Dumitru Gălăţan, Tradiţii şi obiceiuri în satele din Estul Văii Jiului, Ed. Focus, Petroşani, 2005
Conf. univ. dr. Ioan Lascu, Tradiţii care dispar. Comunitatea momârlanilor din zona Petroşani, Editura M.J.M., Craiova, 2004
Galerie foto - www. Petrila-vj.ro
Google imagini: Nunta la momârlani/Local wedding (album)

FOLCLORUL COPIILOR

Prof. înv. primar Dragomir Claudia, Şcoala Gimnazială Podari, Dolj

Folclorul este parte inseparabilă din viaţa unui popor, oglindind-o în aspectele sale diverse şi se impune ca un important mijloc de cunoaştere a omului, a vieţii sociale, a cadrului naţional în care se desfăşoară acesta. Este legat de momentele cele mai importante din viaţa colectivităţilor şi individului: muncă, sărbători, naştere, căsătorie, moarte etc., şi îl însoţeşte pe om la bucurie şi necaz, îl ajută în muncă şi îl întăreşte în lupta pentru o viaţă în colectivitate. Folclorul a îndeplinit şi îndeplineşte mereu multiple şi importante funcţii: magice, funcţie utilitară, funcţie de felicitare şi urare, ceremonială, istorică, de alinare a durerii, distractive, estetice etc. Este însuşi modul de viaţă al oamenilor de-a lungul istoriei, exprimând în forma imaginilor artistice necazurile şi bucuriile de a se integra în identitatea unei ţări, unui neam, năzuinţele de libertate ale lui şi comunităţii din care face parte.

Folclorul se dovedeşte a fi o artă în definiţie pură, de legare de real printr-un sublim artistic, de răspuns uman la momentele cruciale ale vieţii, existenţei. Creaţia populară se manifestă întotdeauna într-un anumit context, printr-un sincretism artistic de tentă comunitară populară, în momente temporale desfăşurate ciclic. Folcloriştii deosebesc însă de acestea creaţiile populare ce aparţin ciclului familial, integrat ciclului general al vieţii, al vârstelor, din repertoriul nupţial şi funebru. Departe de a considera folclorul cu funcţiile sale avute în trecutul istoric, al vieţii naturale, patriarhale, subliniem încă de la început, că numărul şi modalităţile specifice ale exprimării folclorice scad pe măsura transformării societăţii umane, prin redimensionarea spaţiului ţărănesc existent, în exprimare artistică.

Prin folclor, copii încep un proces de integrare în comunitatea românească de care sunt legaţi prin repetarea manifestărilor folclorice respective de-a lungul întregii vieţi, fiecare membru nou al comunităţii reluând ideatic şi practic întregul bagaj de comunicare muzicală, literară, a jocului şi dansului, al artelor folclorice vizuale. Legătura cu jocul şi mişcarea determină modul de manifestare şi interpretare al producţiilor din această categorie. Constituţia acestor producţii folclorice ale copiilor şi gradul de dezvoltare al acestora determină specificul şi conţinutul, precum şi procedeele folosite. Elementele de bază ale folclorului copiilor sunt versificaţia şi un sistem ritmic, în melodică, arhitectonică şi sistem intonaţional aflate în minime elemente.

Specificitatea repertoriului copiilor reieşită din ritmica, sistemele sonore şi structurile intonaţionale caută şi astăzi răspunsuri la întrebarea fundamental: Ce este folclorul copiilor ? Ce semnifică în mentalitatea copiilor producţiile lor folclorice ? Răspunsul va fi un complex de factori sincretici psihologico-comportamentali legaţi de componentele socialului, al integrării puiului de om în colectivitatea în care s-a ivit. În acelaşi timp folclorul vârstelor este limbaj de comunicare – lexical şi verbal - şi cod de identitate individuală sau colectivă, estetică comportamentală pentru un grup de vârstă, stare comunicantă a afectului sau a unor acţiuni propriu- zise opuse unor imitaţii non – verbale prezente şi ele în număr nelimitat; poate fi un posibil metalimbaj narativ – descriptiv, conform oricărei arte. Producţiile folclorice ale copiilor au funcţii diferite, sunt sincretice şi colective pe categorii de vârstă. Parametrii folclorici implică formule tradiţionale memorate pasiv sau provenite din repertoriul maturilor.

Producţiile artistice ale copiilor au vechimea ancestralului, repertoriul lor fiind într-un număr relativ fix de jocuri, cântece, dansuri sau obiceiuri; apar în situaţii diferite anumite jocuri, cântece, dansuri specifice, aceleaşi pentru o etapă a vârstei lor, aceleaşi pentru o situaţie distractivă, educativă etc. Deşi vechi, sunt vii şi astăzi, numărul mare de astfel de piese fiind binecunoscute şi cultivate de cadrele didactice din grădiniţe sau şcoli.

Cadrul ideal în care apar şi se dezvoltă creaţiile copiilor este joaca. În funcţie de vârstă, de caracteristicile psiho-fizice ale copilăriei, de specificul naţional, de mediul înconjurător şi social în care se manifestă creativitatea şi sensibilitatea copilului, producţiile artistice demonstrează strânsă legătura dintre particularităţile de gândire a copilului cu mişcarea corpului acestuia. Motricitatea

copilului e de natura evidenţei, şi vom observa mişcări ale trunchiului, bătăi din mâini sau din picioare, legănatul capului etc. Aceste mişcări, constituie şi se transformă în repere metro-ritmice ale jocului, repere ce interesează pe muzicieni sau coregrafi dar şi pe lingvişti. Ritmul copiilor este identic pe întinse zone geografice ale lumii, dincolo chiar de specificul naţional, de recuzita întrebuinţată în joc sau mediul ambient şi social. În joaca lor, copiii de pretutindeni îşi afirmă şi dezvoltă voinţa, inteligenţa creatoare, atenţia, sentimentul apartenenţei la colectivitate, îşi impun norme stricte de comportament.

Creaţii ce aparţin copiilor au funcţie integratoare, odată cu intrarea lor în familie sau alte grupe sociale, şi manifestarea creatoare a lor aparţine unui cadru nou, al grupelor de copii. În funcţie de categoriile de vârstă, tematic întâlnim cântece şi creaţii - în versuri de obicei - legate de elementele naturii, vietăţi, obiecte din mediul ambient şi producţii legate de şcoală, viaţa comunităţii din care face parte copilul. Alte creaţii ale copiilor de peste 5 ani sunt jocurile propriu-zise individuale, de grup - pe echipe.. Pot fi legate de diferite evenimente din viaţa copiilor, pot avea scop educativ dar şi distractiv, de integrare în colectivitate etc. Producţiile folclorice ale copiilor cuprind cântece şi jocuri şi se interpretează în perioada de iarnă şi primăvară, vară. Toamna începe procesul educativ, fără ca elementele folclorice tipice să lipsească, (ex. 1,2,3,4,5,6,7,8,9).

Într-o clasificare concluzivă, tematica repertoriului folcloric al copiilor sunt legate de:

contactul copiilor cu mediul înconjurător – adresate elementelor naturii, vietăţilor, obiectelor şi aparţin stratului arhaic; imagini din viaţa socială; legate de joc - individuale şi colective – de la numărători până la jocurile calendaristice (cu repertoriu de iarnă al adulţilor sau cel – sorcova, pluguşor, colind, cântecul de stea) sau cele de primăvară, vară (invocarea ploii, lăzărelul, lioara, toconelele, homanul etc.).

În prima fază a copilăriei se obişnuieşte cu cântecul de leagăn al mamei sale, cu sonorităţile specifice creaţiei adulţilor. In repertoriul adulţilor ce se adresează copiilor, sunt incluse cântece sau scandări. Cuvintele, melosul împreună cu mişcările ritmice regulate posibile în unele producţii folclorice ale adulţilor, se imprimă în conştiinţa copilului relaţii sonore între sunetele - cuvinte, metrica şi ritmul silabelor vorbite, intonaţia lor, mai târziu el încercând să recreeze sonorităţile şi succesiunile ritmice cu care a fost familiarizat familiarizat. Procesul de creştere va implica procesul de imitare a incantaţiilor cântecului de leagăn, după ce copilul va asocia somnul cu prezenţa sonoră a repertoriului respectiv, recunoscând glasul mamei. Prin cântecul de leagăn va începe concomitent procesul de familiarizare a copilului cu sonorităţii limbii materne, procesul devine şi unul de învăţare a limbii, stării spirituale, culturale de mediu necesare, colaterale şi existenţiale însuşirii limbii.

La grupele copiilor de vârstă mai mare, apropiată însă de cele mici, cuvintele limbii materne odată însuşite are loc jocul cuvintelor. În grup, la joacă, imaginaţia şi inventivitatea copiilor se manifestă prin modificările aduse cuvintelor prin diverse procedee lingvistice:

a. scindarea cuvintelor (Paparuda – ruda, Gărgăriţă - riţă), prin adăugarea de prefixe (u - na mâ - na, co - do-mâ - na);

b. frământări de limbă (Tu – ra – vu - ra, te – ta – vu - ra);

c.deformări ale cuvintelor.

Procedeele sunt intenţionate, realizate din necesitatea de a obţine un echilibru în sonoritatea silabelor şi o simbioză între muzicalitatea limbii vorbite şi structura melodică, creaţiile plasându-se în zona de tranziţiedintre limba şi muzică. Fiind legate de mişcare, ele sunt percepute de copil în primul rând ritmic. Se pot imediat stabili reguli de analiză a repertoriului copiilor în planurile ritmicii, versului - versificaţiei, a melodiei din care se extrag treptele unui mod. Acestea sunt mijloace existenţiale în folclorul copiilor, în creaţiile lor, finalitatea de regulă având-o mişcarea corporală.

În studiul său Emilia Comişel demonstrează funcţionalităţile repertoriului pentru copii:

1. Formule folclorice ale copiilor:

a)formule terapeutice - să fie sănătos; să nu se îmbolnăvească de friguri; să nu-i cadă părul; să-i crească dinţii; să-i treacă negii; să-i iasă apa din urechi; gâlcile; guturaiul, pentru piciorul amorţit; urciorul – boală a ochiului; invocarea peştelui şi a şarpelui la scăldat;

b)cântece pentru plante – păpădie, ciocul berzei, sângerică, alună;

c)pentru insecte – fluture, gărgăriţă, licurici, albină, gâză, boul Domnului, omidă, greier, cărăbuş etc.

d)pentru păsări - onomatopee – (găină – cocoş, pitpalac, raţă), barză, cioară, ciocârlie, gugucie;

e)pentru schimbarea vremii – 1. invocarea ploii; 2 . invocarea soarelui; 3. invocarea negurii; 4. pentru curcubeu; 5. pentru vânt; 6. pentru tunet; 7. pentru zăpadă;

f)pentru lucruri neînsufleţite: florile de porumb să crească cât mai sus, să sară la fel în tigaie; fluier să cânte frumos – când este confecţionat; pentru fum – să iasă pe coş;

g)pentru animale - lup, urs, guşter, liliac, câine, iepure, oaie şi berbec, arici, veveriţă, broască; melc, bivol;

h)la joc – să nu se greşească, să nu se uite, să se grăbească la ascuns, să nu vorbească.

2. Formule independente de jocul organizat:

a)versificate: porecle, păcăleli, luări în râs, ocări, întrebări, frământări de limbă;

b)neversificate: zicători, cimilituri, basme, probleme, frământări de limbă neversificate.

3. Formule legate de mişcare :

a)adresate copiilor de până la 5 ani;

b)numărători: recitate, cântate;

c)cântece de joc

d)formule scandate sau cântate;

e)jocuri propriu – zise - jocuri individuale (cu mingea, coarda…);

f)jocuri colective cu sau fără accesorii. O mare parte a repertoriului copiilor sunt legate de repertoriul de evenimente din viaţa omului (priveghi), din repertoriul legat de date calendaristice din iarnă(piţărăi, bobârnaci, pluguşor, sorcove, colinde, chiraleisa, cântece de stea), sau vară (înfârtăţit, homanul, căţu . mâţu, toconele, lazărul etc.).

În pofida contururilor, uneori imprecise, şi a construcţiilor nedefinit închegate pe alocuri, repertoriul copiilor este extrem de unitar pe zone şi specii. "Putem afirma că folclorul copiilor are următoarele caracteristici: sincretismul (îmbinarea jocului cu versul şi melodica); predominarea elementului ritmic, legat de mişcare; simplitatea melodiei; construcţia melodică pe baza de motive; existenţa unui sistem ritmic şi de versificaţie propriu."

Bibliografie

Comişel, Emilia – Folclor muzical – Editura muzicală, Bucureşti 1967

Oprea, Gheorghe - Folclorul muzical românesc - Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti 1983

IMPORTANŢA PROMOVĂRII FOLCLORULUI ROMÂNESC PENTRU PĂSTRAREA TRADIŢIEI

Prof. Dulgheru Alina Simona, Grădiniţa Cu P. P. Nr.5 – Bârlad
Ed. Purcel Cecilia, Grădiniţa Cu P. P. Nr.5 – Bârlad

"Fără îndoială că acest folclor, oricât ar cuprinde în el elemente de circulaţie universală, are individualitatea lui inefabilă şi conţine momente de mare poezie." (G. Călinescu)

Prinşi de ritmul alert al vieţii cotidiene devenim din ce în ce mai indiferenţi la problemele, suferinţele sau nevoile semenilor noştri, uitând, din nefericire, că singuri nu suntem nimic şi că „vorba bună, zâmbetul şi fapta binefăcătoare sunt raze ale soarelui răsfrânte în sufletul omului"

(Iorga, N., 1989, p. 73). Uneori cu puţin, putem face mult: o mângâiere, o vorbă frumoasă, un sfat, un mic gest aduc zâmbetul pe buze, liniște în suflet, lumină, bucurie.

Noi, educatorii, avem datoria ca, încă de mici, să-i învăţăm pe copiii noştri să fie buni, să fie de folos societăţii, să păstreze valorile şi ***să aprecieze folclorul românesc***, integritatea, perseverenţa, munca, fiind calităţi ce-i investesc cu puterea de a înfrânge răul.

În cadrul procesului complex şi îndelungat de formare a personalităţii copilului, cunoaşterea producţiilor şi manifestărilor folclorului are o importanţă deosebită datorită conţinutului de idei şi sentimente, a faptelor care oglindesc trecutul bogat şi plin de speranţă al poporului nostru. Aceste creaţii ale folclorului nostru trezesc în sufletul şi în mintea copiilor dragostea pentru folclor şi tradiţii, dar şi respectul pentru cei ce le-au creat, înaintaşii noştri. De asemenea, ele formează la copii dragostea şi preţuirea pentru folclorul autentic, mai ales în condiţiile în care acesta tinde a fi uitat şi chiar înlocuit cu producţii noi fără substanţă sau valoare artistică.

Experienţa dobândită până acum în realizarea activităţilor programate cu copiii preşcolari, atestă în modul cel mai convingător că valorile estetice şi etice cuprinse în producţiile folclorice constituie o sursă inepuizabilă pentru formarea morală a copiilor. Prin proiectarea didactică, educatoarea are în vedere **informaţii** despre frumuseţile şi bogăţiile ţării noastre, trecutul său istoric, jertfele care s-au adus pentru apărarea independenţei teritoriale, tradiţiile românilor, le cultivă respectul pentru valorile materiale şi spirituale ale patriei noastre şi ale celorlalte popoare. Totodată, pentru ca aceste cunoştinţe să ducă la formarea conştiinţei şi a conduitei patriotice, preşcolarii trebuie să le asocieze cu anumite **trăiri afective**, care se declanşează doar atunci când copiii sunt subiecţi ai acţiunii. În cadrul unor vizite, excursii, serbări, spectacole de dans, cântec sau poezie, micuţii ajung să simtă admiraţie faţă de tradiţiile poporului nostru, faţă de locurile natale, zona în care trăiesc, frumuseţile ţării, dar şi respect pentru talentul, înţelepciunea şi valorile create de strămoşi. **Deprinderile şi obişnuinţele, trăsăturile pozitive de caracter**, implicate pe plan comportamental, necesare formării conduitei patriotice, se exersează de-a lungul preşcolarităţii, în situaţii diverse create de cadrul didactic, preşcolarii ajungând să păstreze curat mediul înconjurător (în excursii, prin acţiuni de ecologizare), să contribuie prin munca lor la înfrumuseţarea spaţiului grădiniţei (prin expoziţii cu lucrări, prin plantarea unor flori în curtea grădiniţei), să economisească resursele naturale ale ţării, să-şi respecte familia şi pe cei din jur. Dragostea faţă de muncă, respectul, curajul, perseverenţa sunt trăsături de voinţă pe care un bun patriot le foloseşte pentru învingerea oricăror obstacole ce pot interveni în realizarea unor activităţi cu valoare patriotică.

În acelaşi timp, folclorul reflectă o anumită viziune despre lume şi viaţă, exprimă noianul de idei şi sentimente, convingeri pe care poporul român le-a trăit şi pentru a căror înfăptuire a luptat de-a lungul istoriei. La vârsta preşcolară sunt greu de înţeles evenimentele petrecute de Crăciun, Bobotează, Paşte. Noi, educatoarele încercăm să transmitem din generatie în generatie, portul, graiul, obiceiurile şi datinile aşa cum le-am moştenit de la străbuni. O ocazie eficientă de valorificare a tradiţiilor populare şi a obiceiurilor româneşti o constituie serbările.

Prin interpretarea rolurilor şi pregătirea decorurilor pentru diversele "spectacole" urmărim atât un efect artistic cât şi pedagogic, cautând un imbold pentru a trezi la copii dorinţa de a cunoaşte şi păstra tradiţiile şi obiceiurile strămoşeşti.

Folosirea folclorului şi artei populare în procesul instructiv-educativ din grădiniţa de copii, contribuie la îmbogăţirea şi extinderea orizontului cultural artistic al copiilor, la educarea sentimentelor de dragoste şi admiraţie, de mândrie şi de respect faţă de comorile creaţiilor populare, la formarea personalităţii copilului preşcolar.

Curriculumul preşcolar oferă variate posibilităţi pentru transmiterea şi interiorizarea conţinutului patriotic. În cadrul temelor ***Cine sunt/suntem*** (prin proiecte tematice cu titlul *Eu şi cei din jur, Sunt unic*), ***Cu ce şi cum exprimăm ceea ce simţim*** (prin proiectele *Sărbătorile românilor, Românie, ţara mea!, Copiii de pretutindeni doresc pace*), preşcolarii se formează şi informează pe această linie. *Noţiunea de patriotism* poate fi transmisă, de exemplu, în mod integrat printr-o convorbire cu suport ilustrativ despre frumuseţile ţării noastre, urmată de un cântec despre patrie sau despre mândria de a fi român (DŞ+DEC).

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE PRIMĂVARĂ DIN VALEA JIULUI

Dumitraşcu Gabriela – Colegiul Economic „Hermes” Petroşani
Ţopescu Doina – Colegiul Economic „Hermes” Petroşani

Nu este anotimp mai aştepat în Valea Jiului ca primăvara. După lunile lungi de iarnă, oamenii se bucură când pământul dă primele semne de încălzire, pregătindu-se de cea mai importantă sărbătoare a creştinătăţii – Paştele.

În orice comunitate, oamenii au moduri asemănătoare de a se îmbrăca, de a se hrăni, de a sărbători evenimente – ceea ce în timp vor da conţinut tradiţiilor şi obiceiurilor. Astfel, pe lângă obiceiurile şi tradiţiile legate de momentele importante din viaţa omului: naşterea, căsătoria, moartea, ne propunem să vă facem cunoscute o parte din cele proprii zonei Văii Jiului.

Acestea vin să întregească istoria locuitorilor din Valea Jiului cu imagini vizuale descrise cu ajutorul cuvântului despre o lume arhaică, care a reuşit să menţină o serie de norme sociale, transmise din generaţie în generaţie. În Valea Jiului a existat şi există o comunitate bine închegată, cu norme sociale stabilite pe baza unor credinţe precreştine, care au avut drept ideal permanent menţinerea şi conservarea vechilor rânduieli ale neamului, ca modalitate de definire a acestuia.

LA SÂMŢI (40 de mucenici)

Se sărbătoreşte în ziua de 9 martie, fiind ultima din aşa numitele Zile ale Babei Iarna şi este momentul ca anotimpul rece să cedeze locul primăverii. Gospodinele, la ivirea zorilor, ieşeau din casă, fără să se spele pe faţă, dereticau prin curte strângând toate gunoaiele şi dându-le foc.

Există credinţa potrivit căreia, din această zi, se trezesc la viaţă toate animalele, printre ele fiind şi cele care pot produce neajunsuri în gospodărie. Din acestă cauză, gospodinele pregăteau şi o bucată de material (cârpă, zdreanţă) pe care o aprindeau la focul din curte, afumând cu ea pereţii casei, apoi dând ocol pe lângă stoborii gardului care delimitau proprietatea. În acest mod se credea că se pot feri de jivine (şerpi sau alte animale). Practicarea acestui ritual se dorea a fi o garanţie a anihilării forţelor răului. Să fi e oare simbolul focului sacru pe care îl practicau strămoşii noştrii, daco-romanii?

STRIGATUL ÎN JOII MARI

Şi la Uricani, ca mai în toate satele din nordul şi sudul Carpaţilor Meridionali, a existat obiceiul “strigării peste sat”. De exemplu, în zona Mailat – Uricani, în seara premergătoare Joii Paştelui, se adunau un grup de feciori care se împărţeau în două cete. Unii urcau dealul în Borzi, în partea de nord, alţii traversau Jiul spre sud şi se aşezau pe locul numit Dealul Lui Borc. Fiecare ceată îşi procura lemne pentru foc. La apariţia stelelor pe cer, aprindeau focul. Din acel moment începeau să strige unii către ceilalţi anumite informaţii despre fapte reprobabile petrecute în comunitate pe parcursul unui an. Ceea ce nu se putea spune la lumina zilei, era ascultat de către săteni la lăsarea întunericului, iar cei ce se simţeau cu “musca pe căciulă” încercau să se îndrepte. Astfel, blamul comunităţii era cel mai vaşnic judecător. Din păcate, astăzi acest obicei pare să fie tot mai mult dat uitării.

LA PAŞTI

Paştele, din ebraicul Pesah, în practica actuală a religiei creştine, inclusiv cea ortodoxă, este sărbătoarea cea mai mare, ziua de înviere a Mântuitorului Iisus.

Această sărbătoare este practicată din secolul al II-lea d. Hr. Data este fixată în prima duminică a lunii pline, după echinocţiu de primăvară. Pregătirile pentru Paşti au fost întotdeauna un prilej de bucurie pentru toţi membrii comunităţii care, după puterile lor economice sau culturale, au încercat să se menţină la un nivel cît mai apropiat de normele ce guvernau organizarea măreţei sărbători. Zilele Paştelui trebuiau să găsească curăţenie sufletească şi ordine în gospodărie. În prima zi de Paşti, copiii îi înlocuiau pe părinţii lor la îngrijitul vitelor, pentru ca aceştia să poată merge la biserică. Adulţii participau la slujba religioasă, după care urma sfinţirea bucatelor aduse, în straiţele frumos ornamentate. În dimineţile celor trei zile ale marii sărbători, Învierea Domnului, era datina ca toţi cei ai casei, în ordinea vârstei, să ia câte trei linguri de Paşti (prescură cu vin, sfi nţite) date

de cel mai vârstnic din familie. Persoana care primea, se închina rostind: "Hristos a Înviat!" iar cel care servea răspundea: "Adevărat că a Înviat!".

A existat dintotdeauna obiceiul ca neamurile să se viziteze în aceste zile, fiind invitate la masă, petrecând împreună cu gazdele. Se spuneau glume, se depănau amintiri, se făceau planuri privind muncile agricole viitoare. În ziua a doua de Paşti, mergeau la biserică cei tineri, care, după slujba religioasă, participau la adevărate concursuri de ciocnit ouă. Câştigătorul se putea lăuda cu straiţa lui plină cu trofeele obţinute (ouă roşii sparte).

Tot în această zi avea loc şi întrecerea numită "Alergatul prescurii", prescura fiind o pâinişoară rotundă sau sub formă de cruce, făcută din aluat dospit, din care se pregăteşte cuminecătura şi se taie anafura la biserică. Dintre flăcăi, se desemnau două echipe, alcătuite fiecare din câte doi membri: echipa celor care trebuiau să mănânce prescura şi echipa celor care alergau. Ca să câştige, alergătorii trebuiau să ajungă lângă echipa adversă înainte ca aceştia să termine de mâncat prescura. În caz contrar câştigau cei care "se ospătau". După-amiază, în progadia (curtea unei biserici folosite drept cimitir) din Mailat avea loc nedeia. Nedeia este o petrecere populară, de origine pastorală, făcută de obicei cu prilejul unei sărbători sau al unui hram. Nedeia aduna oameni din toate localităţile vecine, ba chiar şi neamuri din alte zone ale ţării.

GHERMANUL

Ghermanul este patronul animalelor şi al insectelor, putând influenţa dezvoltarea semănăturilor şi belşugul holdelor. Se sărbătoreşte în 12 mai, după ce s-au semănat toate holdele. În această zi nu se lucrează pământul deoarece recolta va fi distrusă de către viermii care trăiesc în el. Deşi ştiinţa a avansat, descoperind tot felul de remedii la care s-ar putea apela în vederea îndepărtării acestor dăunători ai agriculturii, obiceiul locului ne spune că trebuie acţionat şi conform credinţelor strămoşeşti.

MĂSURATUL OILOR

În zona Văii Jiului tradiţia strămoşească a măsuratului oilor este păstrată la loc de cinste – astfel pe la mijlocul lunii mai, la stâne se mulg oile şi se măsoară cantitatea de lapte produsă. După măsuratul laptelui, se stabileşte cantitatea de brânză care va reveni fiecărui proprietar de turmă. Dacă în turmele de oi există oi sterpe şi berbeci, aceste animale vor fi duse pe un munte apropiat, pentru a nu fi amestecate cu oile producătoare de lapte. La eveniment participă întreaga suflare a comunităţii respective – gospodarii, copii, tinerii, bătrânii, primarul şi preotul, care sfinţeşte turmele de oi şi stânele. După finalizarea procesului amintit, oamenii servesc masa, care cuprinde caş şi friptură de miel, plăcinte cu brânză şi ca băutură – ţuica din producţia locală.

Bibliografie

Dumitru Gălăţan – Tradiţii şi obiceiuri din Estul Văii Jiului, Ed. Focus, Petroşani, 2005
Rozalia Pistori, ,,Hunedoara – un colţ de lume românească", Arad, Ed. Promun, 2007

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ – MIJLOACE DE PĂSTRARE ȘI VALORIFICARE

Ed. Dumitrașcu Mihaela, Grădinița cu program prelungit Nord 1-Rm.Vâlcea

„Când mă gândesc la Maramureş, la folclorul nostru şi la felul întâmplător şi prea adesea parţial în care am păstrat ceva din ce a fost, îmi spun că aceea ce ştim şi admirăm noi (laolaltă cu atâţia străini) reprezintă poate numai resturile şi firimiturile unui banchet al zeilor." Constantin Noica -(*Calendarul Maramureşului* -1980)

Folclorul cu tradițiile, obiceiurile și portul popular reprezintă comori inestimabile care definesc identitatea unui popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului. Toate elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații. Imensul tezaur folcloric cu toate elementele aparținătoare reprezintă reale documente grăitoare privind istoria și cultura unui popor, constituind o componentă valoroasă, o moștenire

neprețuită pentru noi ca locuitori ai acestei țări. Această moștenire strămoșească trebuie dusă mai departe prin orice mijloace, deoarece, un popor trebuie să trăiască prin ceea ce lasă fiilor săi.

Protejarea patrimoniului cultural rural tradițional trebuie să cuprindă o componentă fundamentală, cea a obiceiurilor, datinilor, a cântecelor şi jocurilor populare, a portului şi graiului, a folclorului popular. Educaţia în spiritul preţuirii culturii locale, a dragostei şi respectului pentru creaţia înaintaşilor, pentru civilizaţia materială a familiei şi satului trebuie să devină parte constitutivă a procesului de socializare realizat în şcoală, grădiniță și familie.Păstrând şi dezvoltând patrimoniul moral-educativ rural ne apărăm propria noastră identitate, dragostea de frumos, bunătatea, ospitalitatea, omenia, toleranţa, valorile morale făurite de-a lungul timpului prin trudă, suferinţe şi răbdare. Obiceiurile tradiționale, după cum bine cunoaștem, se împart în două mari categorii: cele care marcheaza diferite evenimente ce se desfășoară de-a lungul anului (sărbători religioase, cele legale, de munca agricolă, de factori de mediu). Acestea vizau viața colectivă a satului, având un caracter public si ciclic. A doua mare categorie se referă la obiceiurile care atestă diferite momente importante din viața omului, desfășurarea lor fiind legată de momente bine determinate, care nu se repetă de-a lungul vieții acestea fiind obiceiurile care marchează și vizează cele mai importante momente din viata unui om: nașterea, căsătoria și moartea.

Un un rol deosebit de important în păstrarea și valorificarea obiceiurilor tradiționale din prima categorie, cele care marchează diferite evenimente ce vizează viața colectivă, l-ar putea avea și grădinița alături de celelalte instituții de învățământ. Cu ajutorul unor proiecte care vizează reconstituirea, conservarea și valorificarea vechilor obiceiuri desfășurate în grădiniță, în componența cărora pot fi implicați și părinții ca personaje active, se poate realiza în fapt păstrarea și valorificarea patrimoniului clutural tradițional. Copiii și tinerii trebuie îndrumați să-și îndrepte atenția spre fondul străbun de valori artistice și documentare pentru a-l aprofunda, a-l iubi si a-l răspândi, mai departe la următoarele generații, deoarece necesitatea cunoașterii, păstrării și valorificării folclorului ilustrează valorile și originea însăși a poporului român.

Cunoașterea si conservarea valorilor identitare, stimularea interesului preșcolarilor pentru aceste valori, cultivarea aptitudinilor lor artistice sau mesteșugărești ar putea contribui mult la dezvoltarea personalității umane, la spiritualizare și socializare, la găsirea unui sens al vieții, a unei motivații existențiale, de care adeseori sunt lipsiți. Într-un cuvânt, putem spune că patrimoniul valorilor identitare românești poate constitui, pentru societatea actuală, o alternativă educațională, artistică, economică, cu un potențial deloc neglijabil, o alternativă si o soluție a unora dintre dilemele, căutările si neîmplinirile contemporane.

O remarcă foarte importantă pe care am făcut-o în timp, este aceea că, transformarea societății rurale într-o societate de consum asemănătoare celei urbane si schimbările demografice fac ca obiceiurile să se piardă sau să nu se mai practice, așa cum sublinia unul dintre corifeii Scolii Ardelene, Samuil Micu, "*obiceiurile străbune sunt păstrate de țărănime*". Multe din obiceiurile tradiționale românești le mai putem întalni doar în așa zisele manifestări cultural - tadiționale, exemplu concret ar fi aceea de "Fii ai satului" unde obiceiurile sunt foarte denaturate, față de cum le găsim descrise în materialele documentare și în scrierile cercetătorilor, obiceiul devenind doar o manifestare cu caracter de divertisment pentru întreaga comunitate, prierzându-și în totalitate semnifiacția mitologigă. Populația rurală actuală trece printr-o emancipare care se afla la marginea prăpastiei ce semnifică pierderea identitătii si a patrimoniului tradițional românesc.

În opinia mea, realizarea a cât mai multor reconstituiri ale obiceiurilor arhaice, încă de pe vremea când obiceiurile erau vii și se celebrau cu sființenie de locuitorii din vetrele satelor, trebuie să fie realizate cu ajutorul unei documentații meticuloase, din materiale științifice de specialitate, de către cercetători remuniți ai folclorului. Acest fapt ar putea fi benefic pentru păstrarea și promovarea elementelor de patimoniu cultural imaterial dar și material. Astfel, imortalizarea obiceiurilor reconstituite, se poate conserva în arhive, ca documente de atestare a identității noastre, pentru posteritate.

Am considerat că îndemnul lui Constantin Noica „*În cultură nimic nu trebuie pierdut, totul trebuie transmis şi reînnoit"* este de bun augur mai ales că acum tehnica a luat o amploare deosebită, majoritatea tinerilor accesează reţelele de internet, nemaifiind implicaţi în cunoaşterea

adevăratelor comori ale poporului nostru. Tradiţiile populare româneşti rămân tezaurul nostru cel mai de preţ şi trebuie să facem tot ce se poate pentru ca ele să se păstreze vii în mintea copiilor şi a oamenilor.

Activităţile extraşcolare au cel mai larg caracter interdisciplinar, oferind cele mai eficiente şi oportune modalităţi de valorificare a tradiţiilor, obiceiurilor şi datinilor populare locale şi naţionale. Patrimoniul valoric naţional trebuie îmbogăţit şi transmis din generaţie în generaţie prin procesul educaţional. Educaţia urmăreşte familiarizarea cu valorile naţionale materiale şi moral-spirituale; renaşterea, valorizarea şi perpetuarea tradiţiilor; utilizarea potenţialului educativ al datinilor şi obiceiurilor calendaristice populare; formarea conştiinţei naţionale; educarea civismului, umanismului.

Obiectivele urmărite, pentru păstrarea tradiţiilor strămoşeşti şi promovarea folclorului local prin activităţi şcolare şi extraşcolare sunt: dezvoltarea interesului pentru cunoaşterea, păstrarea şi transmiterea portului popular românesc, a tradiţiilor şi obiceiurilor specifice poporului nostru;cunoaşterea folclorului şi preţuirea acestuia ;dezvoltarea la elevi a respectului faţă de înaintaşi ;

identificarea şi cunoaşterea portului popular, a tradiţiilor şi folclorului din zona noastră;dezvoltarea la elevi a capacităţilor de a interpreta cântece populare româneşti;învăţarea unor paşi de dans popular;

formarea unor trăsături morale pozitive folosind în joc proverbe,zicători ,strigături;însuşirea unor abilităţi de cusut, confecţionare de măşti ;cunoaşterea succesiunii sărbătorilor religioase şi manifestările folclorice destinate lor.

Activităţi realizate în grădinița noastră:confecţionarea unor panouri decorative pentru ornarea holurilor şcolii şi a sălilor de clasă;realizarea unor expoziţii cu lucrări ale elevilor: ouă pictate, măşti confecţionate de elevi şi părinţi;achiziţionarea de costume populare;participarea la şezători populare; de ziua mărţişorului când elevii deapănă şi legende legate de Baba Dochia şi de simbolul mărţişorului; de ziua Sfântului Andrei, de Joia mare etc.prezentarea de programe artistice la serbări şcolare;

Prin aceste activităţi, urmărim să dezvoltăm atitudini valorice faţă de cultură, să le formăm elevilor o cultură moral-spirituală, o cultură naţională.O frumoasă tradiţie, păstrată de la batrânii satului, pe care o scot la iveală din lada de zestre, mai ales în serile lungi de iarnă este șezătoarea, ce încă nu şi-a pierdut identitatea în mediul rural. La sugestia părinților, în grădinița noastră organizarea unor șezători la diferite ocazii, a încântat copiii și au avut un efect benefic asupra lor.

Şezătorile constituie un mijloc complex de educaţie, deoarece îi familiarizează pe copii cu unele elemente de folclor, contribuind astfel la dezvoltarea dragostei pentru tradiţiile populare, le dezvoltă dragostea pentru frumos, pentru armonie, le cultivă răbdarea, stăpânirea de sine, spiritul de echipă. Datinile şi obiceiurile populare ne reprezintă și constituie o adevarată comoară a ţării noastre, apreciată în lume, fapt care determină dorința de a cunoaşte frumuseţea și naturaleţea obiceiurilor, a folclorului autentic, a portului popular şi a graiului local. De asemenea au rolul de cunoaştere de către copii a specificului zonei și a frumuseţilor din jur.

Şezătorile sunt reuniuni cu caracter educativ-cultural, la care sunt antrenaţi preșcolarii şi fiecare participant îşi aduce contribuţia cu o glumă, o ghicitoare, un cântec,interpretarea unor dansuri, dramatizarea unor poveşti. Şezătorile, fară un efort deosebit, constituie serbări în miniatură, organizate într-un cadru mai restrâns, dar cu o eficienţă educativă mai mare. În cadrul organizării şezătorilor, preșcolarii, cos, împletesc obiecte din pănuşi de porumb, realizează rame de tablou din diferite semințe de fructe și legume,etc. La aceste şezători, preșcolarii vin îmbracaţi în costume populare autentice, iar cu prilejul programelor distractive au posibilitatea verificării întregului material artistic însuşit într-o anume temă, consolidând şi perfecţionând calitatea păstrării şi reproducerii acestuia. În acest cadru, îi ajutăm pe elevi să se obişnuiască cu publicul, să-şi învingă emoţiile.

Valoarea deosebită a şezătorilor este determinată, pe de o parte de conţinutul educativ al materialului utilizat, cât şi calitatea artistică a acestuia, iar pe de altă parte de modul de organizare şi

de antrenare a elevilor. La final, elevii sunt răsplătiţi cu produse specifice zonei: floricele de porumb, colăcei, turte, mere, gutui, nuci.

Alături de șezătorile pe care noi le organizăm în grădiniță, am considerat că este necesar să le facem cunoscute preșcolarilor, cele mai moderne tehnici și mijloace de păstrare şi arhivare a elementelor de patrimoniu național cultural (tradițional).

Acestea sunt :

Fotografia - document etnografic pertinenent, în relatarea acţinilor cu caracter descriptiv a unor obiceiuri, desfăşurate cu foarte mult timp în urmă. Astăzi cu ajutorul tehnologiei fotografia veche poate fi arhivată şi digital cu ajutorul scanării. Iar realizarea fotografiilor, beneficează de aparatură foarte performantă, digitală și sofisticată, aparținătoare tehnologiei de ultimă generație. La activitățile: *Satul bunicilor, Hora oltenească, Oltenii şi restul lumii, Ia bunicii*, etc., copii pot realiza expoziții cu ajutorul fotografiilor.

Înregistrarea audio - discuri şerloc - acest format de înregistrare audio a fost folosit

încă din anul 1890 până aproximativ în anul 1950 când încet, încet discurile de vinil l-a înlocuit; discuri vinil; suport magnetic; mediul optic – discuri laser; CD – ROM. Astăzi putem vorbi de reportofoane digitale, Ipod, s.a care au o capacitate de stocare mult mai mare a informaţiei, de o calitate superioară tuturor mijloacelor folosite în relatarea sunetului. La activitățile: *Cîntă-mi doina, Fluieraș de soc, Ciobănașul*, etc., copiii ascultă sau interpretează cîntece populare.

Înregistrarea video. În zilele noastre putem beneficia de mijloace performante de

înregistrare video + audio, mulţumită tehnologiei foarte avansate, putem vorbi de calitate perfectă în relatarea audio şi imagine. Strategia de prezervare preferată pentru următoarea perioadă de timp, este mediu digital principal pentru acces. Politica de filmare este preferată în întregime. Oricum, dezvoltarea rapidă a tehnologiei computerelor, apariţia echipamentelor sofisticate, care pot produce microfilm şi imagini digitale de rezoluţie înaltă, simultan şi la un cost foarte scăzut şi presiunea exercitată de utilizatori pentru asigurarea accesului, toate acestea vor duce la preferarea tehnologiei digitale pentru conservarea şi arhivarea tuturor elementelor de partimoniu cultural, tradiţional - respectiv a obiceiurilor reconstituite. La activitățile: *Păcală în satul lui, Amintiri din copilărie*, etc., preșcolarii vizionează fragmente din filme care prezintă viața satului românesc.

În concluzie, folclorul reprezintă oglinda vie a existenţei poporului român ,o dovadă grăitoare a străvechii unităţi culturale a poporului român. Imensul tezaur folcloric al poporului nostru constituie o componentă valoroasă a acestei moşteniri. Valorificând cu copiii tradiţia folclorică în cadrul diverselor activităţi din grădiniță realizăm un important act cultural şi educativ. Prin varietatea folclorului, copiii pot să cunoască ,să înţeleagă şi să preţuiască mai mult trecutul glorios al poporului nostru, ocupaţia, obiceiurile, sentimentele, năzuinţele generaţiilor de ieri.

Așadar, existenţa tradiţiilor în societate este obiectiv necesară, întrucît nici o societate nu se poate lipsi de ele. Este de neînchipuit o societate fără norme de comportament, mai ales în acest timp al tranziţiilor care se înscrie în procesele mai ample de diferenţiere şi integrare care au loc în viaţa şi în cunoaşterea socială de la sfîrşitul sec. XX şi începutul sec. XXI. În existenţa socială, omenirea îşi modifică modurile de organizare a vieţii, rămînînd însă o mare parte din ea legată de tradiţii ancestrale care, se pare, dacă ar fi lichidate ar sărăci-o şi mai mult. Prin urmare timpul în care trăim ne obligă să revenim la fundamentele tradiţionale ale existenţei omenirii pe care le-am pierdut în această perioadă de criză profundă pe care o traversează civilizaţia pentru a rezolva problemele începînd de la cele ce ţin de guvernanţa globală sau ocrotirea mediului înconjurător şi pînă la cele vizînd comportamentul faţă de semeni.

Bibliografie

Pop M., Obiceiuri tradiţionale româneşti, Editura Univers, Bucureşti, 1999.
Wikipedia – Enciclopedie liberă – Despre folclor.

TRADIŢII ŞI OBICEIURI LA ROMÂNI

Prof.înv.primar Dumitraşcu Nicoleta-Alina, Şc.Gimnazială nr.1 Bumbeşti-Jiu , jud.Gorj

Desprinse din negura vremurilor, făcând parte de secole din viaţa satului, unele dintre tradiţiile populare româneşti trăiesc şi azi, în ciuda asaltului nivelator al civilizaţiei contemporane. Modernizarea se face simţită, ici-colo – de pildă, în portul fetelor care, la sărbători, îmbină straiele populare cu pantofi la modă - dar tradiţia rezistă . Evenimentele mari şi mici ale vieţii, munca şi căsătoria, credinţele religioase, creştine sau precreştine, dau sens acestor obiceiuri populare româneşti, care iată, persistă, ca un mesaj liniştitor de continuitate şi stabilitate şi care încântă străinii cu autenticitatea lor.

Sărbătorirea Paştelui este una din cele mai frumoase tradiţii româneşti . Pentru această sărbătoare se înroşesc ouă, se gătesc, în mod tradiţional, mâncăruri cu miel şi se coc cozonaci . Încondeierea sau „împistritul" ouălor reprezintă un obicei străvechi în tradiţia românească. Ouăle încondeiate sunt o mărturie a datinilor, credinţelor şi obiceiurilor pascale, reprezentând un element de cultură spirituală specific românească. Motivele ornamentaţiei ouălelor încondeiate sunt numeroase, şi fiecare motiv se prezintă în mai multe variante, care se diferenţiază în funcţie de localitate.

Nicăieri însă, mai mult ca în Bucovina, acest obicei nu este ridicat la nivel de artă . Ca motive folclorice utilizate sunt: spicul, soarele, frunza, etc.În Muntenia şi Oltenia, motivele ornamentale sunt naturaliste, dar cu mai puţine culori.În judeţul Olt se remarcă centrul de la Obaga unde această îndeletnicire populară a fost adusă la nivel de artă.În Transilvania şi Banat se distinge încondeierea printr-o mare varietate de modele şi culori, iar Ţara Bârsei este renumită pentru desenul şi compoziţia ornamentală şi cromatică de o mare fineţe.

Sărbătorile de iarnă sunt marcate şi ele de cele mai frumoase tradiţii româneşti. Iarna se ţin obiceiuri şi datini populare, care provin din trecut, dar se urmează cu sfinţenie chiar şi în ziua de azi. La sate, în Ajunul Crăciunului, cete de copii se strâng pentru a-i colinda pe săteni. În satele bucovinene, copiii se maschează în diferite personaje, precum ursul, capra, ursarii sau bunghierii. În Moldova, bărbaţii proaspăt însuraţi merg cu plugul. Un simbol mult prea cunoscut este bradul de Crăciun. Acesta există în tradiţiile româneşti cu mult înainte de era creştină. Bradul este cel mai important arbore din obiceiurile româneşti. Bradul este prezent la cele mai importante evenimente din viaţa unui om: botezul, căsătoria şi înmormântarea; bradul se consideră că aduce noroc, viaţă lungă, prosperitate şi fertilitate, motiv pentru care oamenii îşi împodobesc casa cu crengi de brad.

Un alt obicei cunoscut de toţi este colindatul. Colindatul începe în data de 24 decembrie şi poate să continue timp de 2 sau 3 zile; colindatul se face de obicei în grupuri, de copii, oameni maturi, bătrâni, doar fete, doar băieţi, tineri căsătoriţi etc, în funcţie de zona etnografică. În ziua de azi, toată lumea abia aşteaptă să împodobească bradul; acest obicei are loc în ajunul Crăciunului sau în noaptea de Crăciun, când Moş Crăciun aduce pe lângă cadouri şi bradul frumos împodobit cu globuri şi beteală.

În zona Banatului montan, în ajunul Crăciunului focul din casă nu este stins deloc, pentru ca anul ce vine să fie luminos şi spornic. În această zi se împodobeşte bradul cu dulciuri, sub brad se pune un colac, un cârnaţ şi o sticlă de rachie (cunoscătorii ştiu) – daruri pentru Moş Crăciun, iar pentru calul acestuia se pun grăunţe şi fân . Tot în această seară, tinerii se adună pe la case în grupuri de fete şi feciori şi îşi pun măşti: băieţii poară măşti de femei iar fetele poartă măşti de bărbaţi, apoi pleacă prin sat. Se adunau în mai multe case unde începeau să danseze: fetele cu măşti de băiat iau câte o tânără la joc iar băieţii, cu măşti de fete iau câte un fecior; în timpul jocului mascaţii sărută perechea aleasă. Aceşti mascaţi purtau numele de Bloji.

În Maramureş, datinile de Crăciun sunt un amestec de credinţe păgâne cu cele creştine; spre deosebire de alte zone, aici are loc "jocul moşilor" – colindarea gazdelor de către colindători deghizaţi cu măşti; aceştia colindau pentru a ura sănătate şi fericire gazdelor.Toţi colindătorii, indiferent de vârstă, primesc un colac – ce simbolizează soarele; de asemenea ei primesc mere şi nuci. În ziua de Crăciun nu se spală rufele şi nu se dă nimic de împrumut; animalele din ogradă primesc mâncare din belşug; se spune că dacă animalele se culcă pe partea stângă atunci iarna va fi lungă şi geroasă.

Şi în zona Moldovei, Crăciunul este o sărbătoare importantă; toate activităţile ce au loc în ziua ajunului sunt de fapt un ritual spre protecţia animalelor, a livezilor şi a gospodăriei; femeile curăţă toată casa şi fac colaci, iar bărbaţii au grijă să înapoieze orice lucru luat cu împrumut. Tot în acestă zi, femeile coc un colac în formă de cifra 8, care în primăvară urmează să fie afumat şi pus între coarnele boilor ce arau pământul. În ajun femeile pregătesc masa de Crăciun, care trebuie să conţină vreo 12 feluri de mâncare, multe dintre acestea fiind din carne de porc, sacrificat cu câteva zile mai înainte. Nimeni nu mănâncă până când preotul nu vine să sfinţească bucatele.Tot în ziua ajunului încep şi colindătorii să meargă pe la casele oamenilor; de dimineaţă colindă copiii cei mai mici, spre după masă şcolarii , iar spre seară colindă tinerii.

În Bucovina se crede că toate colindele sunt rostite pentru ca diavolii să dispară , iar satul să fie curat în noaptea de Crăciun; de asemenea, se spune că este un mare păcat dacă o gospodărie are uşa închisă în ajunul Crăciunului şi nu poate să-i primească pe colindători. Un alt obicei care în timp şi-a pierdut semnificaţia este mersul cu steaua; acest obicei avea menirea de a informa oamenii de naşterea lui Hristos; copiii care mergeau cu steaua se deghizau în magi şi vesteau marea minune. De Anul Nou tinerii merg cu "Pluguşorul" iar flăcăii merg la colindat la fetele nemăritate; dar în acest caz colindele nu mai sunt urări de bine, ci sunt satire ironice şi au menirea de a atrage atenţia asupra unor năravuri ale gazdelor. Tot în această zi, are loc şi "jocul caprei" sau "jocul cerbului" – un ritual bine regizat, cu măşti şi personaje mitice.

Una din cele mai frumoase tradiţii româneşti este sărbătorirea venirii primăverii. Mărţişorul este un simbol străvechi, care marchează venirea timpului călduros pe meleagurile româneşti. În credinţele populare, acest talisman are puteri magice. Bărbaţii oferă mărţişoare femeilor, iar acestea le poartă în piept sau la mână, pe tot parcursul lunii martie. Mărţişorul a fost conceput ca o amuletă legată cu un şnur împletit din două fire-unul alb (simbolizând divinitatea, sănătatea, puritatea sufletească şi împlinirea) şi unul roşu (ca simbol al dragostei pentru frumuseţile eterne ale vieţii : prietenia, fidelitatea şi onoarea). În tradiţia populară, cele două culori (alb şi roşu) din care se împleteşte şnurul cu care se leagă mărţişorul-talisman reprezintă şi cele două anotimpuri de bază (iarna şi vara), în timp ce primăvara şi toamna sunt considerate doar anotimpuri de trecere.

Unele legende populare spun că mărţişorul ar fi fost tors de Baba Dochia în timp ce urca cu oile la munte. Cu timpul, la acest şnur s-a adăugat o monedă de argint. Moneda era asociată soarelui. Mărţişorul ajunge să fie un simbol al focului şi al luminii, deci şi al soarelui.

Un obicei frumos din rânduiala populară tradiţională, alegerea "babelor", aşa cum îl cunoaştem astăzi, cu rol de amuzament, avea o însemnătate aparte în formarea valorilor familiale tradiţionale şi, mai mult, era un "dătător de speranţă" pentru viaţă veşnică.

Credinţa populară spune că "Babele" sunt vrăjitoare care au puterea să influenţeze starea vremii într-o singură zi, căci în aceste zile până şi Baba Dochia, cea care aduce vremea rece, începe să dezbrace cele 9 cojoace pe care le poartă din iarnă. "Babele" simbolizează o tradiţie românească fascinantă, o legendă invocată în mituri şi istorisiri româneşti, bazată atât pe interpretarea "băbească" a vremii, cât şi pe ritualurile care se petreceau în sânul familiei tradiţionale. Potrivit tradiţiei populare, între 1 – 9 martie se alege o zi, sau o "babă", care va anticipa starea de spirit, norocul şi predispoziţia fiecăruia, până la "babele" de anul următor. Frumoasă şi însorită, sau dimpotrivă, ploioasă şi înnorată, această zi este determinantă pentru cei care îşi aleg "Baba" şi se spune că îi va reprezenta tot anul. Aşadar, fie vor avea noroc cu carul, fie vor avea parte de încercări primejdioase. "Se spune că vremea din aceste zile relevă starea lăuntrică şi bunătatea sufletească a fiecărei persoane. Astfel, dacă vremea este frumoasă şi soarele străluceşte, omul este voios şi bun la suflet şi îi va merge bine tot anul următor. În schimb, dacă vremea este întunecată, acela nu va fi un om bun la suflet şi va fi supărăcios tot anul. Pe de altă parte, se spune că dacă ninge sau plouă în acea zi este semn de bogăţie" . Însă, dincolo de acest joc, 1 – 9 martie "Babele", simbolizate de Baba Dochia, nu reprezintă altceva decât ultima luptă care se dă între iarnă şi primăvară. După moartea ei, zilele încep să crească, iar vremea frumoasă triumfă.

Boul înstruţat este o sărbătoare a solstiţiului de vară, desfăşurată la noi de Sânziene sau Rusalii. Personajul central este un bou cu înfăţişare falnică (ales cu grijă în acest scop), împodobit cu clopoţei, cu flori şi ţesături frumoase şi care este plimbat pe uliţa satului, reprezentând, cred

etnologii, ipostaza zoomorfă a unei străvechi divinităţi cu puteri fertilizatoare, ce chezăşuia obţinerea unor recolte bogate. "Zeul" zoomorf străbătea satul, însoţit de un alai de personaje mascate, cu înfăţişări şi manifestări ce aminteau de alaiul zeului grec Dionysos, asociat cu rodnicia şi forţa vitală. Obiceiul mai supravieţuieşte în unele sate transilvane, poate nu într-o formă atât de dezlănţuită ca în vechime, dar tot pitoresc şi tot spectaculos, deşi poate prea puţini cunosc originea pe care o atribuie cercetătorii acestui ceremonial.

Ceremonia de pregătire dinaintea nunţii este şi ea una din cele mai frumoase tradiţii româneşti. Mireasa este ajutată de către mama ei şi de către prietenii apropiaţi familiei ,să se pregătească de nuntă. Mirele se duce să o ia pe viitoarea lui soţie de acasă şi să o ducă la biserică. El este însoţit, în mod tradiţional, de prietenii săi apropiaţi. Înainte de asta, cavalerul de onoare îl bărbiereşte simbolic pe mire. De obicei, se foloseşte un cuţit, sau chiar un topor pentru această tradiţie. Furatul miresei este una din cele mai fascinante tradiţii româneşti pentru străini, conform blogului turistic TouristinRomania. Este unul din cele mai interesante obiceiuri locale, mireasa se fură la miezul nopţii şi se cere răscumpărare pentru a o înapoia mirelui. Există anumite diferenţe ale acestui obicei, în funcţie de localitate, dar rădăcina este aceeaşi. Această tradiţie este o reminiscenţă străveche, din timpul în care mireasa era văzută ca cea mai de preţ posesie.

Lumea din care face parte ţăranul român a fost dintotdeauna bogată în obiceiuri şi tradiţii. Acestea par a fi pentru cei care le privesc din exterior, manifestări folclorice fabuloase. Pentru cei care le cunosc însemnatatea, ştiu că aceste obiceiuri şi tradiţii ascund înţelesuri profunde, despre relaţiile interumane şi despre relaţiile oamenilor cu natura . Prin astfel de manifestări, oamenii din diverse zone ale ţării, au încercat să dea însemnatate anumitor momente sau întâmplări din viaţa lor. Obiceiurile tradiţionale româneşti au ca şi modalităţi de exprimare: muzica, coregrafia, gestica sau mimica. Sunt fapte culturale complexe, menite înainte de toate, să organizeze viaţa oamenilor. Marchează momentele importante ale trecerii lor prin lume, şi le modelează comportamentul.
Cele două mari categorii de obiceiuri şi tradiţii sunt:
*cele care marchează *diferite evenimente ce se desfăşoară de-a lungul anului* . Sunt sărbători religioase, cele legale, de munca agricolă, de factori de mediu . Acestea vizau viaţa colectivă a satului, având un caracter public şi ciclic. Un loc special între obiceiurile religioase îl au cele specifice Crăciunului și Paștelui.
*cele care se referă la obiceiurile care atestă *diferite momente importante din viaţa omului*. Desfăşurarea lor era legată de momente bine determinate, care nu se repetă de-a lungul vieţii.

Obiceiurile de peste an erau, în general, în directă legătură cu trecerea timpului, a calendarului, dar şi a muncilor în colectivităţile agricole sau de păstori . Îndeplinirea lor potrivit datinei, era în interesul întregii colectivităţi, toată lumea aducându-şi aportul.
La obiceiurile legate de momentele importante ale vieţii omului, interesul îndeplinirii obiceiului cădea, înainte de toate, asupra individului şi a familiei lui. Obiceiurile care marchează momentele importante din viaţa omului sunt : *naşterea, căsătoria şi moartea*.

Folcloriştii numesc astăzi obiceiurile tradiţionale în legătură cu naşterea, iniţierea, căsătoria şi moartea, obiceiuri sau rituri de trecere. În general, nunta, prin desfăşurarea ei amplă şi caracterul sărbătoresc şi de mare veselie, atrăgea cea mai mare şi cea mai activă participare a colectivităţii.Obiceiuri şi tradiţii în legătură cu naşterea . Sunt un domeniu al oamenilor mature . Pe lângă părinţi apar moaşa şi naşii. Când copilul trecea printr-o boală grea sau printr-o primejdie, exista obiceiul ca, acestuia să i se schimbe numele în Ursu sau Lupu. Se evita astfel ca pe viitor copilul să mai fie „recunoscut" de respectiva primejdie. Acest obicei implica şi ideea „morţii şi a reînvierii" copilului.

După obiceiurile în legătură cu naşterea, urmând firul vieţii omului, cele mai importante rituri sunt cele prin care se trece la starea de flăcau de însurat şi fată de măritat. La momentul stabilit de datinile tradiţionale, copilul era scos din mediul social în care a trăit în cadrul familiei, din rândul copiilor prieteni. Era introdus într-un mediu nou, care nu ţinea numai de vârstă, ci uneori şi de profesie. Prin aceasta, el dobândea o serie de drepturi şi de prerogative. Putea merge la târg, la horă, la bal, la cârciumă, putea să facă parte din ceata de colindători, putea lua fetele la joc, putea să-şi lase barbă. În cadrul ceremonialului de trecere, acolo unde obiceiurile şi-au mai păstrat

formele tradiţionale, tânărul trebuia să treacă o serie de probe de putere şi de bărbăţie. Cei care au trecut în noua stare, purtau uneori semne distinctive, mai cu seamă fetele. Ele veneau la horă cu capul descoperit, cu părul împletit în cunună sau chiar cu cunună de flori pe cap.

Obiceiuri şi tradiţii în legătură cu căsătoria. Depăşeau, prin amploarea şi varietatea, celelalte manifestărilă folclorice. Acest fapt arată că, din cele mai vechi timpuri, poporul acorda căsătoriei o mare importanţă. Acest interes era direct legat de viaţa economică a colectivităţilor populare. Noua unitate economică (familia) care se întemeiază prin căsătorie, era menită să contribuie la perpetuarea biologică şi socială a neamului. Era centrul interesului întregii colectivităţi tradiţionale.

Căsătoria trebuia consfinţită printr-o serie de acte, rituale şi ceremoniale, menite să o ferească de fortele răufăcătoare şi să-i aducă fecunditate, prosperitate şi viaţă fericită. Întreaga desfăşurare a obiceiurilor în legătură cu căsătoria, cuprindea trei etape princpiale: logodna, nunta şi obiceiurile de după nuntă. Dacă privim mai atent obiceiurile de căsătorie, vedem că, prin plecarea celor tineri din rândul categoriilor de tineret cărora le aparţineau, prin plecarea din familiile lor şi, mai cu seamă, prin plecarea miresei de la casa părintească, în echilibrul social se producea o breşă. Se produceau ciocniri de interese şi sentimente.

Tot ceea ce se făcea în cursul ceremonialelor ample şi atât de colorate, era menit să ducă la rezolvarea acestor conflicte. Conflictul se rezolva prin intrarea tinerilor în categoria maturilor, prin integrarea miresei în familia mirelui. Se rezolva prin crearea unei noi celule sociale, a unei noi familii şi prin stabilirea de noi legături, de încuscrire. Chemarea la nuntă se făcea sâmbătă de către unul sau mai multi flăcăi, rude sau prieteni ai mirelui, îmbrăcaţi în haine de sărbătoare. Chematorii aveau o ploscă de vin sau de ţuică cu care închinau invitaţii. Ei colindau satul însoţiţi de un taraf de lăutari care cânta cântecul chemării. Intrau în casele celor pe care doreau să-i invite, cinsteau cu ei şi le făceau cuvenita poftire.

Unul dintre momentele cele mai importante în ceremonialul propriu-zis al nunţii era sosirea alaiului mirelui la casa miresei. Erau întâmpinaţi de obicei cu diferite „ostilităţi" sau probe pe care mirele trebuia să le treacă astfel încât să ajungă la mireasă. Flăcăul care purta salba, căuta mireasa şi o ducea comform tradiţiei din unele sate, în faţa oglinzii. El încerca să o păcălească de trei ori, apoi îi punea salba la gât. Mireasa îi dădea o batistă. Lumea se aşeza apoi la masă şi se ospăta, ascultînd cîntecul lăutarilor. După masă urma despărţirea miresei de casa părintească, iertăciunile miresei. În odaia curată se aşternea jos un covor pe care se aşeza o pernă. Mirele şi mireasa îngenuncheau pe pernă cu faţa spre răsărit. La plecare spre casa mirelui acestuia i se punea de asemenea diferite piedici astfel încât să dovedească că este apt să poată îngriji viitoarea familie. Până nu de mult aceste piedici erau reale: poduri stricate, gropi acoperite cu frunze, mărăcini pe cale şi chiar bătăi. Mai târziu, şi astăzi tot mai des, ele sunt simbolice şi sunt privite cu umor. Buna rânduială şi buna-cuviinţă tradiţională cereau ca mireasa să plângă.

Primirea miresei în noua familie era un act solemn, însotit de o serie de rituri. La sosirea în curtea mirelui, tinerii se spălau pe mîini şi, înainte de a intra în casă, întindeau o horă. În alte locuri, la casa mirelui nuntaşii erau întîmpinaţi cu pîine şi sare sau boabe de grâu sau orez care se aruncau asupra lor în semn de belsug. În casă se stropea cu apă în cele patru zări, pentru a feri nunta de forţele răufăcătoare.

Transformarea societăţii rurale într-o societate de consum asemănătoare celei urbane şi schimbările demografice fac ca obiceiurile să se piardă sau să nu se mai practice. Multe din obiceiurile tradiţionale româneşti le mai putem întâlni doar în spectacole sau festivităţi. Populaţia rurală actuală trece printr-o emancipare care se află la marginea prăpastiei ce semnifică pierderea identităţii şi patrimoniului tradiţional românesc. Se fac eforturi considerabile de către persoane dedicate acestor cauze de păstrare a portului, dansurilor, arhitecturii, obiectelor şi a tot ce înseamnă tradiţie populară românească.

Bibliografie

Ion Ghinoiu, Mică enciclopedie de tradiții românești, Editura Agora, București, 2008
Ion Ghinoiu, Sărbători și obiceiuri românești, Editura Elion, București, 2002
Tudor Pamfile, Sărbătorile la români, Editura Saeculum, 2007

LEGENDA BABEI DOCHIA

Prof.înv.preșc. Dan Ionela Elisabeta, Șc. Gim. I.D.Sîrbu Str. Grăd. PP și PN nr. 1 Petrila

Românii sărbătoresc pe 1 Martie, nu numai prima zi de primăvară ci și Ziua Babei Dochia. În mitologia româna, Baba Dochia era asociată cu zeița Junona. În alte culturi, Baba Dochia a fost cunoscută drept o zeiță agrară, care își găsește sfârșitul de 1 martie, odată cu venirea primăverii și renaște de Sfinții Mucenici, pe 9 martie.

Există mai multe legende despre Baba Dochia și multe dintre ele au legatură cu rocile mari de pe Masivul Ceahlău. "... asemenea stânci antropomorfe ca stânca Dochiei și oile, sunt simbolul unui idol păgân care dăinuia de veacuri la Carpați, la dacii liberi din Carpații orientali..." Vasile Pârvan.

Una dintre legende pornește de la etnogeneza poporului român. Criticul literar George Călinescu, considera că mitul "Traian și Dochia" este "rezultatul unei întregi experiențe de viață a poporului român". Mitul i-a fermecat pe romancierii români, Gheorghe Asachi fiind cel care în 1838, a scris o baladă special dedicată Dochiei. Legenda relatează despre formarea poporului român, despre unirea dacilor cu romanii. Despre Dochia, o fată extraordinar de frumoasă, se credea ca a fost fiica regelui geto-dac Decebal. După cucerirea Daciei, așezându-se pe meleagurile dacice, Traian a fost vrăjit de farmecul Dochiei și și-a dorit să o ia de nevastă. Această căsătorie ar fi trebuit să fie un exemplu pentru ceilalți români, asigurându-se în felul acesta asimilarea populației dacice. Dochia era însă o fată foarte mândră și hotărâtă, decisă să nu răspundă sentimentelor falnicului cuceritor. Astfel, ea decide să fugă și să se ascundă printre stâncile sacre ale muntelui Ceahlău. Traian împreună cu trupele acestuia o urmărește și o ajunge din urmă. În acest moment, Dochia cere ajutorul zeului Zamolxis (zeul suprem al dacilor)și ii cere să o prefacă în stână de piatră decât să capituleze în fața cuceritorului poporului dac. Ascultându-i ruga, zeul o transformă împreună cu oile sale în stane de piatră. Legenda continuă și in zilele de azi ... dacă stânca este alba, atunci ciobanii vor avea parte de o zi însorită, iar daca este cenușie, vor veni ploi și furtuni.

Alte legende ne introduc în atmosfera pastorală a satului românesc. Cu mult timp în urmă o femeie batrână care se numea Dochia avea o fiica vitregă pe care o ura. Într-o zi de iarnă cumplită Dochia i-a dat o haină foarte murdară cerându-i să o spele la râu până devine albă ca zăpada. Tânăra fată a spălat-o mult timp, dar cu cât o spăla ea mai tare, cu atât devenea haina mai neagră. Atunci a apărut un fecior care se numea Mărțișor și a întrebat-o de ce plânge. Ea i-a povestit ce i s-a întâmplat. Atunci Mărțișor i-a spus că posedă o putere magică și i-a oferit o floare roșie cu alb și a îndemnat-o să mai spele încă o dată veșmântul și apoi să se întoarcă acasă.

Când a ajuns fata acasă pânza era albă ca și neaua. Bătrânei Dochia nu i-a venit să își creadă ochilor. Ea nu a crezut că fiica sa vitregă va reuși să îndeplinească sarcina. Deodată a văzut floarea prinsă în pieptul fetei. Bătrâna a crezut că primăvara a venit și a plecat cu turma de oi pe munte, luându-și pe ea nouă cojoace. Pe drum vremea era frumoasă, așa că a renunțat rând pe rând la cojoacele pe care le purta, rămânând doar în ie. Atunci însă vremea rea s-a întors, aducând viscol și ger mare. Când a ajuns în vârf i s-a arătat Mărțișor care i-a spus: "Vezi cât de rău este să stai în frig și umezeală? Tu, cea care ți-ai obligat fiica să spele iarna hainele la râu." Apoi a dispărut. Bătrâna a rămas singură pe munte, a venit gerul și împreună cu oile, a fost transformată în stană de piatră. De la legenda celor nouă cojoace (în unele variante 12 cojoace) a pornit credința că, începând cu 1 martie, următoarele nouă zile sunt ale Babei Dochia. În aceste zile, cei care doresc să cunoască cum le va fi viitorul apropiat, își aleg o anumită dată și observă cu atenție cum va fi ziua respectivă. Dacă este cald și soare, vor fi tot anul sănătoși și voioși iar dacă va fi urât, vor fi triști, posomorâți, bolnavi, vor avea necazuri.

O altă legendă ne spune că în acele vremuri când încă umblau Dumnezeu cu Sfântul Petre pe pământ, trăia baba Dochia, văduva, cu fiul și cu nora ei. Harnică foc era Dochia, dar și nora ei, mai harnică era. Numai că, după cum se spune, că nurorile cu soacrele greu se împacă, așa era și în

gospodăria lor. Orice făcea nora, soacra o certa și nu era mulțumită. Într-o zi foarte friguroasă de februar, babei Dochia îi trece prin minte să-și trimită nora în pădure, că are poftă de fragi. Dar fragii - cine nu știe - nu se coc în februarie când pădurea este acoperită de zăpadă... Vrând, nevrând, fata cea harnica s-a dus in pădure, după fragi. A căutat pe sub zăpadă, deși știa că n-are cum afla... Cuprinsă de frig și deznădejde fata s-a pornit pe plâns. Cum însă Dumnezeu nu lasă oamenii buni nemângâiați, s-a gândit cum să o ajute. Fata a ajuns la o poiană unde a văzut fum de foc. S-a dus acolo, să se încălzească. La foc ședeau Dumnezeu și Sfântul Petre, care au îmbiat-o să-și tragă sufletul. Fata le-a povestit necazul ei si atunci moșnegii i-au zis să ia jăratic din foc, să-l pună în ulcica pentru fragi si sa-i duca babei, fără a se uita înăuntru, și să aibă credință. Nora a făcut întocmai. Când i-a întins babei cofa, în loc de jăratic, avea fragi proaspeți, înmiresmați. Bucuroasă, baba i-a mâncat pe toți, cu mămăligă. A doua zi, a pornit și baba în pădure, cu 12 cojoace pe ea și cu cele 12 capre câte avea, să găsească și ea fragi. A scormonit ea prin zăpadă, dar nu a aflat. Ajungând la aceeași poiană unde ședeau la foc Dumnezeu cu Sfântul Petru, ea a cerut de la ei pâine caldă și vin vechi..., și a primit. După aceea, i-a venit gând păcătos în minte, dar de cum i-a venit, Dumnezeu nu a îngăduit asta, și a transformat-o pe Dochia în stâncă mai mare, iar pe caprele ei, în stânci mai mici. Dumnezeu și Sfântul Petru s-au făcut nevăzuți, iar focul s-a transformat într-un izvor rece și limpede. În zadar a căutat-o nora pe babă, ca nu a mai aflat-o. A găsit, în schimb, stâncile care aveau forma babei și a caprelor, și a înțeles că s-a întâmplat ceva. A găsit și izvorul, dar pe cei doi moșnegi, nu i-a mai aflat. Așa pățesc cei care nu se mulțumesc cu ce au, iar pietrele au rămas ca mărturie și luare-aminte și pentru alții!

O altă variantă ne spune ca Baba Dochia era personificarea anului vechi și mama lui Dragobete. Dragobete s-a căsătorit împotriva dorinței ei. Pentru a-și necăji nora, într-o zi rece de iarnă, i-a dat acesteia un ghem de lână neagră și a trimis-o la râu să-l spele, spunându-i să nu se mai întoarcă până când lâna nu devine albă. Fata a încercat să spele lâna, dar chiar dacă degetele sale au început să sângereze, culoarea acesteia rămânea tot neagră. De disperare, pentru că nu se putea întoarce acasă la soțul iubit, a început să plângă. Impresionat de durerea fetei, Domnul Iisus Hristos i-a apărut în cale și i-a dat o floare roșie, spunându-i să spele lâna cu ea. Acesta nu este un fapt neobișnuit, pentru că, în legendele românilor, Iisus însoțit de Sfântul Petre apar des in viețile oamenilor pentru a-i ajuta la nevoie. Mulțumindu-i, fata a pus floarea în apă, a spălat-o și a constatat cu uimire ca lâna s-a albit. Fericită că a reușit să ducă la bun sfârșit această sarcină grea, și-a îndreptat pașii spre casă, unde nu a fost primită cu bucurie de soacra sa, din contră, auzind povestea fetei aceasta a acuzat-o că Mărțișor (așa îi spunea fata, deoarece nu-l recunoscuse pe Isus) era iubitul ei. După aceasta întâmplare, Dochia a pornit împreună cu turma sa spre munte, fiind convinsă că primăvara venise deja, altfel de unde ar fi putut Mărțișor să aibă floarea?

Pe parcursul călătoriei sale, și-a scos, rând pe rând, cele doisprezece cojoace pe care le purta, până când a rămas fără nici unul. Dar vremea s-a schimbat. Pe cât de frumos fusese la începutul zilei, pe atât de urât se făcuse acum. Ningea și totul începuse să înghețe. Fără alte veșminte cu care să se încălzească, Dochia a înghețat împreună cu oile sale, transformându-se, conform legendei, în stană de piatră ca urmare a gerului năprasnic trimis de către Martie, care l-a împrumutat de la fratele lui mai mic, Februarie. De atunci roșul și albul simbolizează lupta dintre iarna și primăvară, bine și rău. Rocile se pot observa și astăzi pe muntele Ceahlău și sunt o mărturie vie a acestui mit românesc.

Bibliografie

https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/baba-dochia-legenda-fetei-de-imparat-si-traditia-celor-noua-cojoace

FOLCLORUL LA ROMÂNI

Prof. învăţ. preşc.Durlă Maria-Mirela, Grădiniţa P.P.nr.3, Petroșani

Folclorul românesc, fiind deosebit de bogat, constituie una din mândriile noastre naţionale. Prin mesajul său, trezeşte în sufletul copilului sentimente de adâncă dragoste, admiraţie şi mândrie

faţă de ţara în care s-a născut. Dispariţia obiceiurilor şi datinilor populare prin nepracticarea lor de către copii, elevi şi tineri, dispariţia formaţiilor de dansuri populare în şcoli, lipsa motivaţiei copiilor şi elevilor pentru purtarea portului popular, înlocuirea folclorului local cu arhicunoscuta „*discotecă*" de sâmbătă seara, au fost pierderi imense privind reprezentarea şcolii cu ceea ce este mai frumos şi mai emoţional: portul popular specific zonei folclorice, frumoasele tradiţii şi datini practicate la zi de sărbătoare şi inegalabilele dansuri şi melodii populare.

Folclorul reflectă o anumită viziune despre lume, viaţă, exprimă noianul de idei, sentimente, convingeri pe care poporul le-a trăit şi pentru a căror înfăptuire a luptat în decursul istoriei sale milenare. Arta noastră populară, manifestată sub toate aspectele ei, prezintă o bogăţie nepreţuită de comori pentru toţi aceia ce-şi iubesc patria şi neamul.. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viaţa poporului şi terminând cu cântecele, dansurile şi strigăturile nelipsite la aceste datini, izvorul lor e nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască şi să le adune în mănunchi pentru a le dărui din nou, cum spunea Anton Pann: „ *De la lume adunate Şi-napoi la lume date!*

Frumuseţea folclorului românesc este completată de portul, obiceiurile şi meşteşugurile ţinutului binecuvântat prin statornicia credinţei sale faţă de Dumnezeu.

O caracteristică a poporului român este aceea că românului îi place să cânte, posedând calităţi vocale deosebite.Frumuseţea portului naţional, atât de diversificat prin regiunile ţării noastre, frumuseţea dansului şi cântecului popular, la fel de diferite ca zone de proveniență, datinile şi obiceiurile străbune, obiectele de artă populară lucrate de mâna şi cu sufletul de către artişti populari, sunt valori spirituale româneşti de netăgăduit. Folclorul reprezintă o enciclopedie poetică a vieţii. El oglindeşte, în forme multiple şi variate, sentimentele, gândurile şi năzuinţele poporului nostru, exprimate în diverse forme artistice, literare, muzicale, coregrafice, mimice, etc. Fiecare obicei îşi are semnificaţia lui.

Cunoscând importanţa folclorului şi, iubind mult muzica şi dansul popular, am considerat ca o datorie de suflet pentru mine, pentru elevii mei şi părinţii acestora, transmiterea fondului de valori al creaţiei populare , ştiut fiind faptul că un popor care nu păstrează şi nu-şi cultivă tradiţiile, îşi va pierde identitatea. Cunoaşterea, valorificarea şi transmiterea folclorului local fost în atenţia mea la toate generaţiile de elevi pe care le-am educat. În acest sens, am valorificat orele libere de sambata si dumineca, dupa programul liturgic, căutând, încetul cu încetul, să sădesc în sufletul copiilor dragostea faţă de creaţia populară. Folclorul dispune de valenţe formative multiple, contribuind la formarea personalităţii umane.

Pentru ca elevii să-şi motiveze participarea la această activitate, a fost importantă atmosfera realizată în timpul repetiţiilor, caracterizată prin bună dispoziţie, dar şi seriozitate. Am observat, de asemenea, o mai bună colaborare între copii, interes pentru eveniment, o închegare a relaţiilor şi un respect deosebit pentru creaţia folclorică, pentru portul nostru tradiţional. Starea emoţională este mare, copiii socializează mai bine unii cu alţii, astfel încât întregul proces instructiv-educativ are de câştigat.

Serbările, manifestările cultural-artistice sunt momente de maximă bucurie, atât pentru copii, cât şi pentru părinţi şi bunici. Ele aduc lumină şi în suflet, dau aripi imaginaţiei, entuziasmului şi rămân ca momente de neuitat în viaţa fiecărui copil(tânărul , adultul de mâine). Acestea contribuie la educarea copilului în spiritul dragostei faţă de patrie, la formarea şi consolidarea sentimentelor de iubire faţă de ceea ce este frumos. Prin cântec şi dans, elevii cunosc mai bine trecutul, tradiţiile, frumuseţile ţării.Competiţia artistică este un prilej de afirmare a copiilor în condiţii recreative care nu supraîncarcă, însă consumă timpul liber în forme atractive, mult îndrăgite şi care, bine organizate, completează procesul educativ. Bucuria evoluţiei pe scenă, satisfacţia succesului la serbări şi concursuri, atmosfera sărbătorească în care copii au purtat costumele populare, sentimentul bucuriei de a fi admiraţi, sunt trăiri fără egal care îmbogăţesc capacitatea afectivă a copiilor şi îi apropie de înţelesul rolului artei în societatea noastră.Totodată, prin participarea la concursuri şi manifestări artistice, elevii contribuie nemijlocit la creşterea prestigiului şcolii, al clasei, al familiei şi al lor.

Bibliografie

1.Bibliografia generală de etnografie și folclor românesc. Vol. I (18000-1891). Coordonator Adrian Fochi, București, 1968.

2.Bibliografia generală a etnografiei și folclorului românesc. Vol. II (18092-1904). Coordonare și cuvânt înainte de Adrian Fochi. Ediție îngrijită și prefață de Iordan Datcu, București, 2002

3.Bibliografia generală a etnografiei și folclorului românesc. 1956-1964. Ediție îngrijităOvidiu Bîrlea, Metoda de cercetare a folclorului, București, 1969.

SĂRBĂTOAREA PAȘTELUI LA ROMÂNI

Prof.înv.primar Ecobici Lavinia, Școala Gimnazială "Gheorghe Bibescu" Craiova

Sărbătoarea Paștelui, cum denumesc românii sărbătoarea Învierii, își are etimologia în cuvântul ebraic *pesah, trecere*. Paștele evreilor marca trecerea poporului ales prin Marea Roșie, din robia Egiptului, în pământul făgăduinței, Canaan. Paștele creștinilor este, în primul rând, sărbătoarea Învierii Domnului, după al cărui model vor învia toți creștinii.

Dar înainte de a face o discuție aprofundată asupra sărbătorii Paștelui, trebuie spus că ea nu este una izolată. Antrenează un întreg ciclu de sărbători și evenimente, care fac să se individualizeze, clar, în calendarul românilor, momentul pascal. Acesta cuprinde mai multe sărbători, de la intrarea în Postul Mare până la Pogorarea Duhului Sfânt (Rusaliile).

Pentru români, **Postul Mare** este cel mai important și mai sfânt post de peste an**.** Postul Mare durează 40 de zile, amintind de postul lui Moise, dar mai ales al Mântuitorului. Ultima săptămână (Săptămâna Mare) este dedicată însă, în afara Postului, patimilor, răstignirii și punerii în mormânt a Domnului. Este cea mai aspră săptămână de post. În toate bisericile se slujesc, seara, Deniile, iar dimineața slujbe speciale, care predispun la meditație asupra vieții creștine și a patimilor Domnului.

Deniile (slav. denii = zilnic) sunt slujbe specifice Postului Mare; Utrenii ale zilei următoare. Ele se desfășoară în prima, a cincea și ultima săptămâna a Postului, fiind cele mai frecventate de românii de astăzi. Rânduiala este de a se îmbrăca în haine cernite sau, măcar, femeile să-și acopere capul cu o năframă neagră. E regulă ca până la deniile din saptamana a cincea sa fie gata curățenia prin case și ogrăzi.

Bătrânii obișnuiau să mănânce puțin în seara de Florii, apoi nu mai mâncau până în Joia Mare, când se spovedeau și se împărtășeau. Tinerii mâncau în această săptămână pâine și poame uscate, bând doar apa de izvor. În sat se păstra o liniște și o atmosfera de reculegere, de tristețe evlavioasă. Se făceau focuri rituale, se îngrijeau și curățau gospodăriile, se întrerupea munca la câmp și lucrările mai importante. Se confecționau haine noi pentru sărbătoare. Se tăiau vite si păsări pentru Paște. Se tocmeau lăutari pentru hora satului. Oamenii se spovedeau și se iertau reciproc.

Chiar dacă azi nu se mai practică vechile obiceiuri, românii cinstesc în mod deosebit sfintele slujbe din Săptămâna Patimilor. Fiecare zi din Săptămâna Mare are semnificația sa.

În tradițiile românilor, Joia Mare se mai numește Joi Mari, Joia Patimilor, Joia Neagră, Joimărița. Ea este termenul pana la care femeile trebuiau să termine de tors cânepa. La cele leneșe se spunea ca vine Joimărița să vadă ce-au lucrat. Iar dacă le prinde dormind, le va face neputincioase a lucra tot anul. Uneori, o femeie bătrână mergea pe la casele cu fete mari și dădea foc cânepii netoarse. Sau copiii, unși pe față cu negreală, mergeau să le îndemne la lucru pe fetele de măritat și să primească ouă pentru încondeiat de Paște, zicând: *„Câții / Mâții / Toarse câlții; / Ori i-ai tors, / Ori i-ai ros. / Scoate țolul sa ți-l văz! / Si de-l ai, / Să te – nduri și să ne dai / Cele ouă – ncondeiate / De acolo din covate".*

O familie care prepara pâinea pentru Paste, pentru biserică, o aduce acum cu vase noi, cu lumânări si vin, pentru a rămâne pana la Pasti. Din Joia Mare până în ziua de Paști se zice că nu se mai trag clopotele bisericilor, ci doar se toacă.

Joia Mare este considerata binefăcătoare pentru morți. Acum se face ultima pomenire a morților din Postul Mare. În Oltenia și acum se fac în zori, în curți și/sau la morminte focuri pentru

morți din boz sau nuiele; se spune că ele închipuiesc focul pe care l-au făcut slujitorii lui Caiafa în curtea arhiereasca, să se încălzească la el, când Iuda l-a vândut pe Hristos, sau focul unde a fost oprit Sfântul Petru, când s-a lepădat de Hristos.**Joia Mare** este cunoscută mai ales, în cultura populară actuală, ca ziua în care se înroșesc ouăle; pentru că se spune că ouăle înroșite sau împistrite în această zi nu se strică tot anul. De asemenea, oamenii cred ca aceste ouă sfințite și îngropate la moșie o feresc de piatră.Mai demult, ouăle se vopseau cu coji de ceapă, cu sunătoare (pojarnița), cu coajă de crin roșu sau cu flori de tei; luciul li se dădea ștergându-le, după ce s-au fiert, cu slănină sau cu untură.

Tehnica diferăîn funcție de zona, timp, creatorul popular. Cea mai răspândită și mai renumita tradiție a încondeiatului ouălor este in Bucovina. Mai întâi, aici se încondeiau ouăcrude, apoi fierte, iar azi se încondeiază ouă golite de conținut. Instrumentul cu care se „scriu" ouăle se numește chișiță (un vârf ascuțit de tablă de aramă, fixat într-o măciulie a unui băț plat). Tehnica tradițională spune că la încondeiat se mișcă oul, iar nu instrumentul. Acum se mai folosește și penița, în cazul încondeierii ouălor cu tuș. Tehnicile sunt diferite. Cea mai apropiată de tradiție este încondeierea prin acoperirea succesiva cu ceara, apoi scufundarea oului in diferite bai de vopsea: întâi galben, apoi roșu, verde, albastru, negru. În ornarea ouălor se folosesc motive geometrice, fitomorfe sau zoomorfe. Dintre ele amintim romburi, triunghiuri, zig-zag-uri, puncte, frunza de stejar, bradul, floarea de măceș, grâul, coarnele berbecului, pestele, cerbul (coarnele cerbului), steaua magilor, cărarea (calea) rătăcită, cârligul ciobanului, crucea Paștelui, etc. Mai nou se întâlnesc icoane pictate pe oua sau in interiorul oului. Tot un motiv tradițional îl constituie încondeierea cu încrețeli(motive ornamentale) de pe cămășile populare. Se mai întâlnesc și alte motive: șarpele, grebla, furca, ciubotica cucului, hora, cloșca cu pui, coada rândunicii, laba gâștei, colțul porcului, strugurele, cireșica, floarea paștii, fierul plugului, cheptenul, frâul, ferestruica, etc., prezente, mai nou, in zona Branului. Dar se mai încondeiază ouă și în Vrancea, în Oltenia, etc.

În cultura populara actuala, ouăle împistrite sunt, mai mult, obiecte de artă. Este o adevărată industrie a încondeierii ouălor, care constituie mândria Paștelui bucovinean. Ele sunt vândute si peste hotare (mai ales cele din Bucovina), fiind deosebit de apreciate si de străini. Însă tradiția general ținuta de români este înroșirea ouălor, care este o adevărată marca identitara si o îndeletnicire specială a fiecărei gospodine pentru Joia Mare.**Ouăle colorate** în alte culori (galben, verde, albastru) vestesc bucuria primăverii. Cele colorate în negru simbolizează chinul și durerea pe care le-a suferit Hristos pe cruce dar, daca vrem sa vorbim despre arta populară în privința ornării ouălor de Paște, trebuie să ne referim la încondeiatul ouălor. Ouăle împistrite sunt simbolul Mântuitorului, care a ieșit din mormânt si a înviat, precum puiul din găoace. În Bucovina (și nu numai) ele se numesc și „ouă muncite", dedicând strădania de a le face frumoase patimilor pe care le-a suferit Hristos pentru lume.

În dimineața primei zile de Paste, e obiceiul, în Bucovina, de a te spăla cu ou roșu și cu bani, ca să ai fața roșie ca oul și să fii bogat tot anul.

Vinerea Mare (Vinerea Paștilor, Vinerea Seacă, Vinerea Patimilor) este zi de mare doliu a întregii creștinătății pentru ca în aceasta zi a fost răstignit și a murit Mântuitorul lumii. Zi liturgică, pentru ca Liturghia reprezintă jertfa nesângeroasă a lui Hristos, în chipul pâinii și al vinului, iar cele două jertfe nu se pot aduce în aceeași zi. În seara acestei zile se oficiază denia Prohodului Domnului.

Sâmbăta Mare este ziua îngropării Domnului cu trupul și a pogorârii Lui la iad, de unde a slobozit neamul omenesc. Este ziua in care se definitivează pregătirile pentru marea sărbătoare a Învierii; spre seara, creștinii se odihnesc pentru a putea participa la slujba de la miezul nopții. Fiind ultima zi a Postului Mare, era obiceiul ca bătrânii și copiii să se împărtășească.

Ziua Învierii Domnului, cunoscută și sub numele de Paști începe, din punct de vedere liturgic, în noaptea dinainte; la miezul nopții, când se spune ca mormântul s-a deschis și a înviat Hristos. Chiar dacă românii participă în număr destul de mic la Sfânta Liturghie din această noapte sfântă, ei vin la Slujba Învierii, pentru a lua lumina. Apoi se duc pe la casele lor, revenind, dimineața, la biserică, în locurile unde se sfințește pasca și prinoasele.

În biserică este obiceiul ca, in aceasta noapte, să se sfințească pâinea numită paști, fie sub forma de anafura sau anafura amestecata cu vin. În Bucovina, aceasta pâine, sub formă de prescuri, o aduc la biserică femeile, în Vinerea Mare, când se slujește Sfântul Maslu. Iar in zona Banatului o aduce o singura familie, în Marea Joi, ca milostenie pentru o ruda decedata in anul care a trecut, împreună cu vin și vase.În Moldova mai ales, dar și în alte zone ale țării, femeile pregătesc din grâu pască. Ea se frământă din făină curată de grâu, la care se adaugă lapte, uneori și ouă. Pasca are forma rotunda pentru ca, în popor, se crede ca scutecele lui Hristos au fost rotunde. Pe margini se pune un colac împletit în trei, iar la mijloc se face o cruce din aluat, simbolizând crucea pe care a fost răstignit Hristos. Între împletituri se pune brânză sărată sau dulce, frământată cu ou și stafide. **Pasca** se împodobește cu ornamente din aluat – flori, spirale, frunze, etc. In anumite regiuni ale tarii, ea este un aluat simplu, ornamentat si cu cruce; aluat de pâine sau de cozonac. Înainte de a se face pasca, femeile „se grijesc, se spală pe cap, se piaptănă, îmbracă straie curate, fac rugăciuni si apoi se apuca de plămădit" . Si faza coacerii este ritualizată: „când pun în cuptor, fac cruce cu lopata sus, pe tuspatru pereți si apoi la gura cuptorului, zicând*: Cruce-n casă, / Cruce-n masă, / Cruce-n tuspatru / cornuri de casa"*.

După cum pasca este un aliment pe care și evreii îl consumau când sărbătoreau Pastile la fel e si mielul. Tăierea mielului la Paste nu este altceva decât jertfa anuala a zeului din religiile precreștine.", spune Ion Ghinoiu (Vârstele timpului, p. 166). Mielul este semnul „blândeții, al simplității, inocenței și purității. E unul dintre simbolurile Mântuitorului Hristos.

Tradițiile populare ale românilor, dar și ale creștinilor, încă din cele mai vechi timpuri, sunt departe de tradiția iudaică, ce presupunea o sărbătoare a durerii, la care alimentele rituale, pasca si mielul, se consumau in graba, însoțite de ierburi amare, după cum amară fusese și robia din tara Egiptului. Pasca primilor creștini era o pâine dulce, care se sfințea de către preoți, apoi se împărțea săracilor. Amintirea acesteia este pasca de astăzi.La biserica pasca este dusă într-un coș anume pregătit pentru Paște. După sfințirea din dimineața primei zile de Paște, pasca dobândește puteri purificatoare, asemeni anafurei. Ea este sfințităși se consumă imediat după anafură.

Puteri deosebite i se atribuie și lumânării de la Înviere**,** care este păstrată șapte ani si aprinsa în caz de grindină, furtuni, sau mari primejdii. Noaptea Învierii este deosebită, ea simbolizând noaptea luminii, a izbăvirii omului din iad, din păcat și din moarte. Spun sfinții că întreaga omenire va învia după modelul Învierii lui Hristos .

De aceea, in zilele noastre, Învierea este privita ca o sărbătoare a luminii. Seara sau la miezul nopții, când oamenii merg la slujba Învierii, aprind lumânări la mormintele celor morți din neamul lor. În Bucovina e obiceiul ca, în noaptea Învierii, sa se lase luminile aprinse in toata casa si in curte, ca sa fie luminata gospodăria, în cinstea luminii pe care a adus-o Hristos in lume, prin Învierea Sa.

Mulțimile participă, în toată țara, la Slujba Învierii**.** În unele locuri (Moldova, Bucovina) la miezul nopții, când se spune ca s-a deschis mormântul și a înviat Hristos, se aud împușcături și pocnituri. După unii etnologi, acestea s-ar face pentru alungarea spiritelor rele, dar in acest moment ele nu au nimic de-a face, în acest context, decât cu învierea din mormânt a lui Hristos; vestesc deschiderea mormântului Domnului.

În unele locuri era obiceiul ca, in noaptea Învierii, să se aprindă, pe dealuri**,** *focurile de veghe*. În jurul lor, oamenii istoriseau întâmplări din viața lui Hristos. Flăcăii săreau peste aceste focuri, pentru ca vrăjitoarele si fermecătoarele sa nu aibă putere asupra lor. În zilele noastre, ele se mai fac, sporadic, prin curțile bisericilor, ca oamenii să prindă și momentul Învierii.Din acest moment salutul obișnuit este înlocuit cu cel de *"Hristos a-nviat",* la care se răspunde *„Adevărat a-nviat"* salut păstrat până la Înălțarea Domnului. Este o formă de mărturisire a Învierii și a credinței creștine.

La întoarcerea de la slujba de Înviere, creștinii pun într-un lighean un ou roșu și o monedă de argint, peste care toarnă apă neîncepută. Există apoi datina de a se spăla, dându-și fiecare cu oul roșu peste obraz și zicând: *„Să fiu sănătos și obrazul să-mi fie roșu ca oul; toți să mă dorească și să mă aștepte, așa cum sunt așteptate ouăle roșii de Paști; să fiu iubit ca ouăle in zilele Paștilor."* Atunci când se dă cu banul pe fata, se spune: *„Să fiu mândru și curat ca argintul.* Iar fetele zic: „*să*

*trec la joc din mână-n mână, ca şi banul", „să fiu uşoară ca şi cojile de ouă, care trec plutind pe apă."*În unele sate, în lighean se pune și o crenguță de busuioc existând credința că, dacă te speli cu el, vei fi onorat ca busuiocul.

Familia creștină se așază apoi la masa pascală. După aceasta masa, capul familiei ciocnește ouă cu soția și la formula tradițională***:****"Hristos a înviat!"*adaugă***:*** *„Hai să ciocnim ouă, ca să ajungem şi la anul Paşti frumoase, iar după moarte să ne vedem iarăşi în ceruri!"* Apoi ciocnesc și ceilalți membri ai familiei. De obicei, cinstea de a ciocni oul mai întâi revine celui mai în vârstă. Se crede că, făcând acest lucru, membrii familiei se vor vedea si pe lumea cealaltă.

Duminica imediat următoare Învierii este numită**Duminica Tomii**, fiind ziua in care Hristos s-a arătat Apostolului Toma, care nu fusese cu ceilalți apostoli când li s-a arătat Domnul, și se îndoia de Învierea Mântuitorului. În popor se crede că raiul rămâne deschis de la Înviere până la această dată pentru sufletele aflate in iad. De asemenea, se crede ca cei ce mor in aceasta perioada merg în rai pentru ca, în acest interval, ușile raiului sunt deschise, iar ale iadului, închise. Despre cei ce se nasc în această perioadă, se spune ca vor avea noroc toată viața.**Duminica Tomei** se mai numește și **Paștele mic**. In aceasta zi, prin sate, încă se mai fac hore. Mai demult, tinerii se legau frați „de sânge", „pe datul mâinilor" sau „pe par".

În prima luni din a doua săptămână de după Paște se serbează **Paștele Blajinilor**, **Paștele Morților**. Despre **Blajini** se crede că sunt ființe mitice, care locuiesc în Ostroavele Albe ale Apei Sâmbetei, se crede ca ar fi copiii nebotezați, morți după naștere sau oamenii de demult, cu o credință mai curată decât a pământenilor. La această sărbătoare, se împart bucate pentru morți, cu credința că acum sufletele lor sunt slobode și se pot înfrupta din acestea. Celor ce nu împart se spune că le vor cere morții noaptea. Se făceau, în unele locuri, sărbători câmpenești, unde oamenii mâncau ouă roșii și încondeiate (ale căror coji se dădeau pe apa curgătoare) sau colaci. Sărbătoarea este mai puțin ținută în ziua de azi.

După Înviere, la 40 de zile (in joia celei de a VI-a săptămâni) se sărbătorește **Înălțarea Domnului**, cunoscută, în popor și sub numele de Ispas. Este una din cele mai vechi sărbători creștine, serbată, în vremea creștinismului primar, odată cu **Rusaliile**.

MUZEUL SATULUI- MIJLOC DE PROMOVARE A VALORILOR ŞI TRADIŢIILOR ROMÂNEŞTI - PROIECT DE EXCURSIE

Prof. Enache Mădălina, Grădinița cu program prelungit nr. 15 Târgoviște

COORDONATOR:

Prof. ENACHE MĂDĂLINA

DURATA EXCURSIEI: 1 zi

TEMA: MUZEUL SATULUI- MIJLOC DE PROMOVARE A VALORILOR ŞI TRADIŢIILOR ROMÂNEŞTI

TIPUL EXCURSIEI:

excursie tematică pentru promovarea și valorificarea tradițiilor românești prin vizita la Muzeul Satului și pentru a cunoaşte câteva din obiectivele turistice din capitala României – București;

pentru a se bucura de fauna şi vegetaţia din Parcul HERĂSTRU (parcul acesta adăposteşte multe specii de păsări, unele fiind foarte rare);

pentru a petrece timp liber, de calitate, alături de cei dragi, în aer liber şi la vizionarea unui spectacol de circ;

ARGUMENT:

Excursia şcolară este o formă de activitate instructiv – educativă pentru observarea directă şi studierea obiectelor şi fenomenelor în condiţii naturale (Parcul Herăstrău), a locurilor pline de tradiţii și cu o mare încărcătură spirituală(Muzeul Satului).

Efectul instructiv – educativ al excursiei şcolare depinde în mare măsură de organizarea şi valorificarea materialului colectat, a documentării în general (pregătire de material didactic, lectură după imagini, vizionare de imagini sugestive/ mici filmuleţe cu obiectivele vizate etc.)

Excursia şcolară se organizează în scopul familiarizării copiilor cu metodele de observare, de analiză şi descriere. Excursia este o activitate complexă ce are ca scop înlesnirea cunoaşterii, contactul direct cu natura dar şi formarea/ consolidarea unor capacităţi de comunicare, socializare şi comportare în societate.

Cu ajutorul excursiei, copilul îşi formează deprinderi de conduită necesare atât în viaţa sa particulară, cât şi în societate. Excursia, fiind o activitate colectivă, dezvoltă dragostea de adevăr şi cinstea, o nouă atitudine faţă de muncă, pe scurt, calităţi morale. Dezvoltă, de asemenea, încrederea în posibilităţile proprii, stima de sine, altruismul, dragostea faţă de natură, față de tradițiile românești. Aceste sentimente morale se formează şi se cimentează în toate etapele excursiei, începând cu pregătirea, continuând cu desfăşurarea şi încheind cu valorificarea instructive – educativă, dacă elevul este antrenat încât să devină un participant activ la toate aceste etape.

În excursie i se dă copilului posibilitatea să lupte împotriva individualismului, lăcomiei, invidiei, minciunii etc. şi să facă să iasă la iveală adevărata prietenie, altruismul, spiritual de iniţiativă şi cooperare.

Excursia şcolară contribuie într-o mare măsură şi la educarea estetică a copiilor. Aceştia se emoţionează în faţa frumuseţilor naturii, în faţa realizărilor oamenilor din toate timpurile. Prin excursia şcolară se realizează şi unele sarcini ale educaţiei fizice: călirea fizică, întărirea sănătăţii, dezvoltarea aptitudinilor fizice, formarea şi perfecţionarea priceperilor şi deprinderilor motorii. Excursia şcolară este prilej de odihnă activă şi de educaţie turistică, cât şi metodă de organizare şi desfăşurare a unor activităţi didactice sau de evaluare.

GRUPUL ŢINTĂ:

PREȘCOLARI ȘI PĂRINȚI DIN GRĂDINIȚA CU PROGRAM PRELUNGIT NR. 15 TÂRGOVIȘTE

ITINERARUL EXCURSIEI: – BUCUREȘTI PARCUL HERĂSTRĂU – MUZEUL SATULUI - LOCUL DE JOACĂ ÎN AER LIBER - TÂRGOVIȘTE

OBIECTIVE*:*

- protecţie şi dragoste faţă de mediul înconjurător;
- promovarea valorilor şi tradiţiilor populare românești;
- cultivarea patriotismului prin aprecierea frumuseţilor din ţara noastră.

RESURSE:

resurse materiale: donaţii din partea părinţilor.

resurse umane implicate: cadre didactice, copii, părinţi.

PREGĂTIREA EXCURSIEI:

Anunţarea excursiei: cu o lună jumătate înainte de data efectuării ei, este anunţată excursia şi obiectivele acesteia, atât copiilor, cât şi părinţilor.

Pregătirea copiilor pentru această excursie se face într-o şedinţă specială de instructaj, ocazie cu care educatoarele arată obiectivele şi traseul cu punctele cele mai importante.

Se precizează materialele necesare fiecărui copil.

Copiii sunt însoţiţi de 7 cadre didactice şi 2 asistente medicale.

MIJLOC DE TRANSPORT: AUTOCAR

ARTA ÎNCONDEIERII OUĂLOR

Prof. Ene Felicia - Şcoala Superioară Comercială “Nicolae Kretzulescu”
Prof. Şerbănescu Carmen Cristina – Şcoala Superioară Comercială “Nicolae Kretzulescu”București

Oul este un simbol străvechi, întâlnit în toate culturile, pe toate continentele. El reprezintă originea, începutul, naşterea, perfecţiunea, regenerarea, transformarea, alchimizarea. Sintetizând atâtea semnificaţii, oamenii din toate timpurile şi zonele geografice i-au acordat o atenţie sporită şi l-au decorat în fel şi chip. Astfel, semnificaţiilor multiple i s-a adăugat şi o valoare estetică, iar simbolistica iniţială a fost îmbogăţită prin expresivitatea culorilor şi limbajul formelor.

Ce poate fi mai frumos decât un ou încondeiat pe masa de Paște (și nu numai atunci)? O formă perfect ovală, un ou pictat în numeroase culori vii, decorat cu modele variate și realizate cu o perfecțiune demnă de invidiat (sau, mai degrabă, de admirat). Încondeierea ouălor nu este un obicei de ieri-azi, ci o tradiția strămoșească, renăscută în fiecare an și dusă pe culmile perfecțiunii.

Oul este poate unul dintre cele mai vechi simboluri ale omenirii, răspândit totodată în foarte multe spaţii culturale. De la oul de şarpe celtic până la ouăle fecundate de soare din care se năşteau eroii chinezi sau oul care se desparte în două emisfere creând cerul şi pământul la hinduşi, simbolismul general al oului îl leagă de geneza lumii. Oul conţine în esenţa sa toată diversitatea fiinţelor. În mitologia egipteană, din Nun, personificarea oceanului primordial, va răsări o movilă pe care se va deschide un ou. Din ou va ieşi un zeu care va avea sarcina de a organiza haosul şi va produce la rândul său ouă din care se va modela viaţa.

În tradiţiile chineze, haosul avea forma unui ou, care s-a desfăcut după 18000 de ani. Cerul se află în partea superioară a cochiliei, pământul este gălbenuşul, fundul oului este oceanul primordial.

La triburile din Mali, oul cosmic este spiritul prim, care se produce în centrul vibraţiei sonore printr-o răsucire. Oul se concentrează şi treptat se separă de vibraţie, pluteşte în spaţiu şi în cele din urmă se sparge, eliberând 22 de elemente fundamentale.

Şi pentru triburile din Congo este simbolul perfecţiunii, galbenul fiind asociat elementului feminin, iar albul celui masculin. După cum ne precizează şi Mircea Eliade, în general oul se subsumează unei imagini a totalităţii, se succedă haosului ca principiu organizaţional. Chiar şi când oul nu este primordial, în el rezidă mereu germenele diferenţierilor care se materializează prin crearea fiinţelor.

Dincolo de creaţie, el apare şi ca simbol al unei înnoiri periodice, apropo de ouăle de Paşti. Ouă colorate găsim şi în alte culturi, în cazul acesta funcţia principală este cea de renaştere, de ciclicitate. Tot la ideea de înviere ne duce şi descoperirea unor ouă de lut în morminte din Rusia sau Suedia.

Tot la ideea de germene ne poartă şi tradiţiile alchimice. Oul închide în sine elementele vitale, aşa cum vasul închide ingredientele ‘operei’ care trebuie încălzită pentru a putea prepara elixirul sau a transforma în argint sau aur. Oul filozofic simboliza sediul tuturor transmutaţiilor, fiind uneori numit piatra encefală sau piatra de cupru. De obicei cuptorul alchimiştilor era comparat cu oul cosmic. Tot la acesta ne fac aluzie şi imagini mai puţin directe, ca de pildă capul scarabeului, pietrele ovale, scoica, ombilicul, în genere ceva ce sugerează un punct de pornire.

S-ar putea crede că decorarea ouălor este o tradiție specific românească. Dar nu este așa. Și este explicabil, ținând cont de simbolistica vastă a acestui element răspândit pe toate continentele din cele mai vechi timpuri.

În Egipt, ouă fierte se decorează în timpul Sham el-Nessim, o sărbătoare națională, ce marchează venirea primăverii. Cultura persană are, de asemenea, o tradiție veche de decorare a ouălor, obicei care are loc în timpul echinocțiului de primăvară când se marchează Anul Nou persan, denumit Nowruz. În perioada culturilor timpurii din Mesopotamia, ouăle vopsite și decorate cu aur sau argint, erau asociate uneori cu moartea, sau cu o nouă naștere, precum și cu regalitatea. De pe masa de Paşti a grecilor nu trebuie să lipsească mielul, pâinea, ouăle şi salatele. În aceste zile se mănâncă o pâine specială, numită pâinea lui Iisus. În centrul pâinii este marcată o cruce, iar pe margini este decorată cu ouă.

La noi oul încondeiat ne transmite bucurie, uimire, smerenie, împacare, pentru că în ornamentația lui, de fapt, se operează cu simboluri (soare, luna, cruce, etc.), cu modele din natură

(plante, animale, obiecte) și cu modele de țesături populare, cu tot repertoriul lor de semne sacre. În diferite parţi ale ţării ouăle încondeiate se mai numesc şi "ouă muncite".

Fiecare regiune, din Oltenia până în Bucovina, are modelele și culorile ei specifice. În Suceava, în comuna Brodina, gospodinele preferă culoarea roșie, simbol al vieții și al sacrificiului. La Ciocănești, se fac ouă negre în amintirea patimilor lui Hristos. În sudul țării, nuanțele sunt mai calde, se folosește galben, portocaliu sau verde, culori care vorbesc despre frumusețea naturii, despre rodnicie, speranță și sănătate.

Iar modele pictate au o semnificaţie spirituală: linia dreaptă verticală înseamnă viața, linia dreaptă orizontală înseamnă moartea; linia dublă dreaptă reprezintă eternitatea; linia cu dreptunghiuri simbolizează gândirea și cunoașterea; linia ușor ondulată sugerează apa, purificarea; spirala reprezintă timpul, dubla spirală este legatura dintre viață și moarte.

În Bucovina, tradiţia încondeierii ouălor a devenit în timp o adevărată artă, executată cu măiestrie de artişti populari. Aici este folosit un instrument numit chişită, o stinghie de lemn cu un vârf de metal în capăt care aplică ceară topită. Dupa aceea ouăle sunt scufundate în vopseluri de diferite culori, acel model va rămâne alb sau va păstra culoarea precedentei vopsele în care a fost scufundat. Ceara se topeşte apoi la foc.

Desigur că există şi numeroase legende si obiceiuri în legatură cu acest element spiritual, oul roşu. Legendă spune că Sfânta Maria, venind să-și vadă Fiul răstignit, avea la ea un coș plin cu ouă, pe care l-a lăsat chiar lângă cruce când a început să-L plângă. Se spune că sângele acestuia a înroșit ouăle, iar de atunci s-a păstrat obiceiul vopsirii de ouă roșii de Paște.

În tradiția populară se spune că este bine să ai ouă roșii de Paște, deoarece acestea au puteri miraculoase. În dimineață de Paște, în multe zone din țară, copiii sunt puși să se spele pe față cu apă în care se pune un ou roșu și un ban de argint, pentru a fi sănătoși și frumoși tot anul. Se spune, de asemenea, că ouăle roșii alungă Diavolul și te feresc de farmece.

Ce semnificăție are ciocnitul ouălor de Paște? Ciocnitul ouălor semnifică sacrificiul divinității și există un adevărat ritual al acestuia. Conform tradiției, în prima zi de Paște, ouăle se ciocnesc numai cap cu cap, a două zi se pot ciocni cap cu dos, iar în zilele următoare dos cu dos. Primul care ciocnește este cel mai vârstnic bărbat de la masă. Spargerea învelişului sugerează eliberarea sufletului care ar fi captiv în ou şi redarea lui universului.

Oul – acest element al lumii noastre cotidiene care îţi încape în căuşul palmelor- este mult mai complex decât pare la prima vedere şi conţine un întreg univers ce abia aşteaptă să fie descoperit.

Bibliografie

Eliade, Mircea- Imagini şi simboluri, editura Humanitas, 2010
Paştele în poezii şi tradiţii româneşti-editura Astro, 2014
Stăculeţu, Cătălin – Paştele simbolic-tradiţii şi superstiţii, editura Humanitas, 2012

OBICEIURI ȘI TRADIȚII DE PAȘTE

Prof. Epure Mariana, Grădinița P.P. Nr.3 Petroșani

Crăciunul și Paștele, cele două mari sărbători creștine care marchează una nașterea, cealaltă Învierea Domnului Iisus Hristos, sunt repere fundamentale ale vieții credincioșilor. Pentru copii, ele au alte semnificații. De Crăciun vine moșul, iar de Paște, iepurașul. Este de datoria noastră, a tuturor, educatori și părinți deopotrivă să îi învățăm pe cei mici și semnificația religioasă a celor două evenimente, să le povestim cu cuvinte accesibile lor, punând astfel bazele educației religioase.

Paştele reprezintă sărbătoarea Învierii lui Iisus Christos. Începutul acestei sărbători e văzut chiar în Cina cea de Taină, pâinea şi vinul simbolizând sacrificiul trupului şi al sângelui, ca preţ al răscumpărării. În tradiţia ortodoxă, începutul sărbătorii e marcat o dată cu postul de şapte săptămâni. O semnificaţie foarte importantă o are Joia Mare din Săptămâna Patimilor. Din această

zi, ţăranii încetează lucrul la câmp şi se concentrează asupra casei, a curţii, pentru ca totul să fie curat. Tot în Joia Mare, femeile încep să pregătească pască şi să vopsească ouăle.

Potrivit tradiţiei, la miezul nopţii dintre sâmbătă şi duminică, oamenii se trezesc din somn în bătaia clopotelor. Se spală cu apă curată, îşi pun straie noi, iau câte o lumânare şi pornesc către biserică. Acasă le e îngăduit să rămână doar celor foarte bolnavi La biserică, preotul – cu Sfânta Evanghelie şi crucea în mână, urmat de alaiul de credincioşi – iese cu lumânarea aprinsă (Lumina) şi înconjoară biserica de trei ori. Serviciul divin se desfăşoară afară, iar când preotul va rosti „Christos a înviat!" toţi cei prezenţi la acest serviciu religios vor spune „Adevărat a înviat!". Răspunsul e recunoaşterea tainei Învierii, iar aceasta va fi formula de salut timp de 40 de zile, până la Înălţarea Domnului.

Cu lumânarea aprinsă, fiecare se întoarce acasă şi face o cruce mică pe peretele dinspre răsărit, afumându-l cu lumânarea, pe care o va păstra tot restul anului.

Oamenilor le este permis să mănânce bucăţele (pasca/pâinea, ouăle roşii, carnea de miel, sarea şi vinul) abia după ce acestea se sfinţesc şi după ce fiecare persoană participă la Liturghie.

Se spune că acei care ciocnesc ouă roşii în ziua de Paşte se vor întâlni şi pe lumea cealaltă.

Prima zi de Paşte trebuie să fie petrecută liniştit, fiind interzisă orice activitate distractivă. În această zi, e interzis şi somnul.

Luni, a doua zi de Paşte, oamenii dau de pomană pentru cei morţi, mergând, în cele mai multe cazuri, la cimitir. O credinţă răspândită printre români e că, timp de o săptămână de la Înviere, porţile Raiului sunt deschise larg. Tocmai de aceea se spune că sufletele celor care mor în Săptămâna Luminată ajung direct în Rai. În funcţie de zonele ţării, există obiceiuri şi obiceiuri.

Tradiţii şi obiceiuri de Paşte în Transilvania

Poate cel mai de notorietate e unul din zona Transilvaniei, cunoscut sub numele de „stropit". Potrivit acestui obicei – preluat de la maghiari – băieţii merg în familiile în care există o fată sau mai multe, pe care le stropesc cu parfum, „ca să nu se veştejească". „Stropitul" este păstrat şi azi şi reprezintă un bun prilej pentru o reîntâlnire cu prietenii, şi, în fond, de distracţie.

În părţile Sibiului, există obiceiul ca de Paşti să fie împodobit un pom (un arbust) asemănător cu cel de Crăciun. Singura deosebire constă în faptul că, în locul globurilor, se agăţă ouă vopsite (fără conţinut). Pomul poate fi aşezat într-o vază frumoasă şi farmecul sărbătorii sporeşte cu o podoabă de acest fel.

În Maramureş, zona Lăpuşului, dimineaţa în prima zi de Paşti, copiii (până la vârsta de 9 ani) merg la prieteni şi la vecini să le anunţe Învierea Domnului. Gazda dăruieşte fiecărui urător un ou roşu. La plecare, copiii mulţumesc şi urează gospodarilor „Sărbători fericite". La această sărbătoare, pragul casei trebuie trecut mai întâi de un băiat, pentru ca în acea gospodărie să nu fie discordie tot restul anului. Sărbătoarea Paștelui își are obiceiurile si tradițiile specifice, în funcție de zonele țării. În Transilvania, datorita confluențelor orientale și occidentale pe care le are regiunea, Paștele a adoptat de-a lungul timpului tradiții specifice atât de la sași, de la maghiari, cât și de la români.

După respectarea Postului Mare, în satele românești se trăiește solemnitatea Săptămânii Patimilor. In aceasta săptămâna, țăranii încearcă sa încheie toate activitățile gospodărești: pământul să fie arat și semănat, casele să fie văruite. In Miercurea, Joia și în Vinerea Mare femeile pregătesc pasca, mielul si ouăle, a căror încondeiere se distinge in Transilvania printr-o varietate mare de modele si culori. Toate acestea reprezintă elementele purtătoare ale simbolului sacrificiului pascal și al Învierii.

În dimineața primei zile de Paște, în unele sate transilvănene toți membrii se spăla pe față cu apa dintr-un vas în care a fost pus un ou roșu, un ban de argint și o crenguța cu busuioc. Tot în aceasta zi în unele zone există credința că îți va merge bine dacă prima persoană care intră în casă va fi un bărbat.

A doua zi de Paște se distinge în Transilvania prin obiceiul „udatului". Băieții îmbrăcați în haine tradiționale mergeau odinioară să stropească fetele. Obiceiul stropitului de Pași a fost adus în Transilvania in perioada Evului Mediu de sașii din zona Sibiului si s-a răspândit in toate comunitățile reformate și catolice din Ardeal. Se spune ca fetele care ar fi stropite vor avea noroc tot

anul. În trecut, fetele erau udate cu apă din fântână, însă în zilele noastre apa a fost înlocuită cu diverse sortimente de parfum. Tot în această zi, în comunitățile de momârlani din Valea Jiului se organizează nedeile.

Există si o serie de superstiții pentru perioada de Paște. Se spune, de exemplu, că celui care va dormi in ziua de Paște îi va ploua fânul și se va strica. De asemenea, se spune ca cei care mănâncă miel n-au voie sa dea oasele la câini, ci trebuie să le îngroape sub un măr, iar cojile de ouă se dau pe apă. De Paște cine merge la biserică trebuie să-și pună un ou roșu în sân ca tot anul să fie roșu și frumos, iar fetele să aibă peținori. Tot în aceste părți ale țării există și tradiția ca bărbații din sat să se întreacă la ciocnitul ouălor.

Lăsând la o parte superstițiile sau ținând cont de ele, este necesar să nu lăsăm să moară tradițiile, să nu ne uităm obiceiurile frumoase, să le păstrăm și să le promovăm în rândul copiilor, tinerilor, pentru a ne păstra identitatea națională.

PROMOVAREA TRADIȚIILOR ȘI DATINILOR ROMÂNEȘTI ÎN RÂNDUL PREȘCOLARILOR

Prof. înv. preprimar Estrella Carmen
Prof. înv. preprimar Lazăr Camelia, Colegiul Național Pedagogic "Regina Maria" Deva

Pentru fiecare popor, tradițiile și obiceiurile moștenite de la strămbuni, reprezintă coloana demnității lui, identitatea lui. Diversitatea tradițiilor, diferențele existente, nu fac decât să ne definească unicitatea ca neam, dar în același timp să ne învețe toleranța și respectul unii față de ceilalți.

Dezvoltarea interesului pentru cunoașterea, păstrarea și transmiterea tradițiilor, obiceiurilor specifice, a portului popular, începe de la cea mai fragedă vârstă, a preșcolarității. Prin toate activitățile pe care le desfășurăm în grădiniță, îi învățăm pe copii că avem o identitate de care trebuie să fim mândri, pe care trebuie să o respectăm și să o ducem mai departe, dar în același timp trebuie să respectăm obiceiurile și datinile altor popoare.

În acest an școlar în care am sărbătorit Centenarul, am desfășurat multe activități prin care am promovat spiritualitatea și tradițiile neamului nostru, i-am învățat să iubească și să prețuiască folclorul, datinile neamului, meșteșugurile tradiționale, cântecul popular românesc. În prejma sărbătorilor de Crăciun, am organizat o șezătoare la care alături de copii au partcipat si părinții și bunicii lor, ocazie prin care am prezentat cateva datini și obiceiuri din spiritualitatea vieții satului de odinioară, ale moșilor și strămoșilor nostri: s-au interpretat cântece populare, s-au recitat poezii, iar în final am prezenat dansuri populare. Cu ajutorul mamelor și bunicilor, atmosfera creeată, de interior de casă țărănească, a fost completată de îmbietoare bucate românești, tradiționale: pâine coaptă în cuptor, plăcinte țărănești, mămăligă fiartă în ceaun, nuci și mere pentru colindători.

O altă ocazie de a cunoaște satul romanesc de odinioară, cu obiceiuri legate de diverse momente ale vieții omului, naștere, nuntă, sărbători religioase, a fost vizitarea unei expoziții de fotografii, prin intermediul cărora copiii au văzut cum se îmbrăcau românii in aceste ocazii, diverse porturi populare reprezentative zonei noastre, dar și altor zone geografice, cum sărbătoreau și cum trăiau.

Tradiția mărțișorului a oferit un alt prilej de a cunoaște obiceiuri străvechi, încă de pe vremea dacilor, când oamenii legau acest eveniment de învierea naturii, de prosperitate și noroc.

Am sărbătorit Ziua Limbii Materne, în care copiii îmbrăcați în porturi populare românești, au cantat, au recitat poezii și au înțeles că păstrarea curată a graiului românesc, a tradițiilor specifice, ne asigură continuitatea și identitatea ca națiune în veacurile care vor veni.

O șansă deosebită pe care o avem, aceea de a avea atelierul de sculptură a-l domnului Lac chiar în clădirea în care funționează grădinița, ne oferă posibilitatea de a-l vizita cu diferite ocazii spre a-i admira lucrările deosebite: obiecte populare lucrate în lemn, troițe, icoane, piese de mobilier specific interioarelor strămoșilor noștri, cu ornamentele specifice. Copiii au realizat și ei lucrări

inspirate din ceea ce au vazut în atelier, dar din plastilină și lut, încercând să realizeze motivele pe care le-au văzut.

Sărbătorile Pascale pe care le așteptăm, ne vor oferi ocazia de a învăța arta încondeierii oualelor, de a merge la biserică pentru a asculta cuvintele pline de înțelepciune, despre adevăr și curățenie sufletească rostite de părintele spiritual, dar și despre obiceiuri și tradiții legate de Sărbătoarea Pascală.

Datinile noastre, dansurile, cântecul și portul popular, meșteșugurile tradiționale sunt cunoscute și apreciate în toată lumea. Datoria fiecărei generații este de a transmite mai departe datinile și obiceiurile străvechi, cultivînd tinerei generații sentimentul de apartenență și de dragoste pentru radăcinile noastre. Tradițiile sunt, până la urmă, legătura dintre noi , cei de azi, cei de maine și primii locuitori ai acestor vechi leagăne de civilizație.

Biblografie
Constantin Eretescu, "Folclorul literar al românilor", Ed. Compania, 2007
Mihai Pop, "Obiceiuri tradiționale românești " , Ed. Univers, București, 1999

PROIECT DE ACTIVITATE

Prof. Faur Mihaela, Grădiniţa Cu Program Prelungit „Floare De Colţ" Brad

NIVELUL II 5-6 ANI

CATEGORIA DE ACTIVITATE: Activitate artistico-plastică

TEMA: "Micii povestitori"

TIPUL DE ACTIVITATE: consolidare de priceperi şi deprinderi

FORMA DE REALIZARE: pictură pe diferite suprafeţe (sticlă, gresie, suprafeţe tratate cu griş, orez, coji de ouă)

SCOPUL ACTIVITĂŢII:

Consolidarea deprinderii de organizare a compoziţiei plastice şi de redare expresivă a unor obiecte şi personaje din lumea poveştilor, stimularea imaginaţiei creatoare, cultivarea sensibilităţii şi a gustului pentru frumos.

OBIECTIVE OPERAŢIONALE:

cognitiv- informaţionale

- să ilustreze prin desen şi pictură reprezentări subiective despre personajele din poveşti utilizând tehnicile cunoscute;
- să folosească elemente de limbaj plastic specifice;
- să organizeze un spaţiu plastic prin îmbinarea culorilor, a tonurilor şi nuanţelor acestora;
-să utilizeze spaţiul plastic într-o lucrare echilibrată şi expresivă;

psiho- motorii

-să respecte poziţia corectă a corpului faţă de suportul de lucru pentru o bună coordonare oculo-motorie;

-să utilizeze corect instrumentele de lucru.

afective

- să analizeze critic şi autocritic lucrările baza criteriilor stabilite;

-să iubească frumosul din artă.

METODE PROCEDEE: conversaţia, explicatia, exercitiul, turul galeriei.

MATERIAL DIDACTIC: planşe, coli de carton de diferite dimensiuni, pensule, acuarele, sticlă, faianţă, plăci de ipsos, griş, orez, coji de ouă, machete de ipsos, carioca, chevalet, diplome.

Bibliografie

Boşneag, Maria „Educaţie plastică – ghid metodic pentru învăţământul preşcolar", Editura Tehno-Art, Petroşani, 2002;

Breben, Silvia, Gongea ,Elena, Ruiu, Georgeta ,Fulga, Mihaela „Metode interactive de grup – ghid metodic”, Editura Arves, 2007;
Lespezeanu, Monica „Tradiţional şi modern în învăţământul preşcolar-o metodică a activităţilor instructiv-educative”, Editura Omfal Esenţial, Bucureşti, 2007.
*** „Orientări metodice privind aplicarea programei activităţilor instructiv-educative în grădiniţa de copii”, Editura „Şcoala Gălăţeană”, Galaţi, 2006
***“ Programa activităţilor instructiv –educative în grădiniţa de copii”, Editura V&INTEGRAL, Bucureşti, 2005;

PAŞTELE LA ROMÂNI – TRADIŢII ŞI OBICEIURI ÎN VALEA JIULUI

Prof. înv. primar Feher Clara, Colegiul Naţ. „ Mihai Eminescu”Petroşani

Cea mai mare sărbătoare a creştinilor, Învierea Domnului, este prilejul, pentru români, de a trăi clipe de bucurie sfântă, dar şi de a sărbători în cadrul comunităţii Paştele, cum denumesc românii sărbătoarea Învierii, care işi are etimologia in cuvântul ebraic pesah, trecere. Paştele evreilor marca trecerea poporului ales prin Marea Roşie, din robia Egiptului, in pământul făgăduintei, Canaan. Paştele creştinilor este, în primul rând, sărbătoarea Învierii Domnului, după al cărui model vor învia toţi creştinii.

Ultima săptămână a postului care precede sărbătoarea este săptămâna mare, care începe cu duminica Floriilor şi se termină cu duminica pascală. Sărbătoarea începe de fapt cu duminica Floriilor, când se sărbătoreşte intrarea lui Hristos în Ierusalim. Săptămâna mare are menirea împărtăşirii chinurilor lui Iisus. În această săptămână se termină postul de 40 de zile, şi natura renaşte. În ziua de joi a săptămânii mari clopotele încetează să mai bată, vor mai bate doar Sâmbăta Mare. Această zi este totodată şi începutul chinurilor Mântuitorului. Sărbătoarea Paştelui începe în după masa zilei de sâmbătă. Cel mai important moment al zilei este sfinţirea apei botezătoare la biserică. Se spunea că prima persoană care urmează să fie botezată cu aceasta apă "nouă" va avea noroc toată viaţa.

Apa prezintă un rol important si duminica. Creştinii mergeau la biserică ducând mâncarea şi vinul pregătit pentru a fi sfinţite. Postul se termina oficial prin consumarea acestor bucate. În unele regiuni această tradiţie este vie şi în zilele noastre. Se spunea că dacă găinile apucă să mănânce din rămăşiţele acestor mâncăruri vor oua mult. Se obişnuia ca oul sfinţit să fie consumat în mijlocul familiei, pentru ca în cazul în care careva s-ar rătăci să îşi amintească cu cine a mâncat şi să îşi regăsească calea spre casă.

Sărbătoarea Paştelui nu este una izolată. Antrenează un intreg ciclu de saăbători şi evenimente, care fac să se individualizeze, clar, în calendarul românilor, momentul pascal. Acesta cuprinde mai multe sărbători, de la intrarea in Postul Mare până la Pogorârea Duhului Sfant (Rusaliile), adică perioadele numite, ţn termeni bisericesti, a Triodului si a Penticostarului.

Termenul "paresimi" semnifica, cu sute de ani în urmă, toată perioada postului Sfintelor Paşti. Cuvântul desemna cele patruzeci de zile ale postului, "quadragesima" insemnand "patruzeci" în limba latină. În calendarul sărbătorilor tradiţionale, paresimile marchează acum mijlocul Postului Mare, ziua fiind numită si Mijlocul Paresimilor. "Quaresima" era denumirea iniţială latinească pentru postul de 40 de zile. ă a păstrat cuvântul pentru a desemna Postul Mare, apoi pentru mijlocul Postului Mare, Miaza Paresii, care cădea întotdeauna intr-o zi de miercuri, la mijlocul postului".

În tradiţia populară românească , la mijlocul Postului Paştelui, de Paresimi, în miercurea care cade in săptămâna a patra a postului, avea loc o sărbătoare a ouălor. Trimiterea spre acest aliment este este foarte clară, fiind încărcat cu o semnificaţie aparte. Ouăle vor fi înroşite şi încondeiate în Săptămâna Mare, iar o parte vor intra în componenţa bucatelor rituale de Paşte.

Postul Paştilor, Paresimilor sau Patruzecimea, adică Postul dinaintea Învierii Domnului, este cel mai lung si mai aspru dintre cele patru posturi de durată ale Bisericii Ortodoxe. De asemenea, perioada postului aminteşte, alături de Patimi şi de Înviere şi de postul de patruzeci de zile ţinut de

Iisus, astfel că a primit denumirea de Paresimi, fiind o denumire care aminteşte de începuturile creştinismului si latinităţii din ţara noastră.

În ceea ce priveşte ciocnirea ouălor în ziua de Paşte, bătrânii ne sfătuiesc să împărţim primul ou cu toţi membrii familiei pentru ca astfel să fim mereu uniti. De asemenea, dacă oul ciocnit are două galbenuşuri înseamnă că trebuie să ne asteptăm la o nuntă în curând. Fetele care se spală pe faţă cu apa dintr-un vas în care a fost pus un ou roşu îşi vor pastra tenul curat şi frumos pe tot parcursul anului. În câteva sate din Moldova trebuie să punem pe lângă ouă şi flori şi bani în acel vas pentru a avea parte de prosperitate.

Unul dintre cele mai răspândite obiceiuri româneşti este servirea unor preparate din carne de miel. Motivul pentru care se consumă de Paşte carne de miel se datorează faptului că acest animal este asociat cu imaginea Mântuitorului si cu sacrificiul său al cărui rol este de a mântui sufletele noastre. Astfel că gospodinele gătesc friptură sau drob care să-i amintească întregii familii de încărcătura spirituală pe care o are simbolul mielului.

Se spune că este bine să păstrăm lumânarea de la slujba Învierii aprinsă până când ajungem acasă. Lumina acestei lumânări care simbolizează prezenţa Domnului în inima noastră ne va ghida pe tot parcursul vieţii. Dacă vom aprinde lumânarea în momentele de cumpănă, vom trece mai uşor peste problemele cu care ne confruntăm. De asemenea, apa de la slujba Invierii ne poate vindeca de anumite suferinţe şi boli.

De-a lungul timpului au izvorât diverse tradiţii şi obiceiuri de Paşte care diferă în funcţie de zona în care ne aflăm. Dar toate au un singur scop: să ne aducă în suflet bucuria si speranţa mântuirii care nu ar fi fost posibilă fără sacrificiul Domnului Iisus Hristos.

În Valea Jiului, după ce în fiecare zi a Săptămânii Mari credincioşii ţin post şi merg la slujbele din fiecare seară, ce poartă demumirea de Denii, în Joia Mare are loc pregătirea Paştelui, pentru ca acesta să fie sfinţit şi să ajungă până dimineaţa de duminică şi la păstorii care se află în munţi.În Săptămâna Mare, momârlanii respectă un ritual vechi de sute de ani: împodobirea crucilor din cimitir.

Acest obicei , mai puţin cunoscut, este păstrat doar de comunitatea momârlanilor. Ei spun că astfel aduc un omagiu celor dragi care au plecat dintre cei vii. Crucile sunt împodobite cu ştergare, batistr şi flori, mormintele sunt curăţate, iar la căpătâie se pun lumânări. ,, Aşa cum facem curăţenie în case, aşa trebuie să curăţim şi cimitirul ".Se crede că acele cruci neîmpodobite sunt cauza pentru care sufletul celui dus nu ar avea linişte în noaptea de Înviere. Obiceiul este specific local şi semnifică grija pentru sufletele morţilor.

Imediat după Slujba de Înviere , momârlanii dau de pomană pentru morţi, înainte de a se aşeza la masă, ouă roşii, cozonaci şi vin, iar în prima zi de Paţtese întorc ăn cimitir pentru a petrece alături de cei dragi.

Sărbătoarea Paştelui ne învaţă cum să lăsăm în urmă prejudecăţile şi să păstrăm în inima noastră vie amintirea tradiţiilor şi obiceiurilor româneşti moştenite din bătrâni. Departe de a fi rodul naivităţii noastre aşa cum presupun cei puţin mai sceptici, unele tradiţii ne întăresc credinţa în cele sfinte, altele ne umple de recunoştinţş faţa de Dumnezeu pentru darul minunat al vietii pe care ni l-a oferit cu atâta generozitate. Să nu uităm şi de faptul că respectarea obiceiurilor creează o punte între trecut si prezent prin care evenimentele trecute sunt reactualizate astfel încât ele se desfăşoară în dimensiunea spirituală a prezentului. Cu alte cuvinte, retrăim la nivel simbolic sentimentele generate de această sărbătoare generaţiilor anterioare.

Bibliografie

Rozalia Pistori, Un colţ de lume românească , Editura Promun, Arad, 2007
www.creştinortodox.ro - obiceiuri şi tradiţii de Paşte
www.tradiţii.ro / paşte
www.scribd.com/Tradiţii şi obiceiuri la români

PROIECT EDUCAŢIONAL INTERCULTURAL

LA NIVEL JUDEȚEAN„CURCUBEUL COPILĂRIEI”

Prof. FILIP ALINA, MANUELA PLJOSKAR, ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR.27-GRĂDINIȚA P.P. NR.3 TIMIȘOARA

GRUP ŢINTĂ:
Preșcolarii de la instituțiile implicate în proiect.
BENEFICIARI:
- ***direcți***: preșcolarii;
- ***indirecți***: partenerii ocazionali, membrii ai comunității locale.

PERIOADA DE DERULARE A PROIECTULUI: an școlar

ARGUMENT

Omul este o fiinţă culturală şi, în consecinţă, una educabilă, permeabilă la contactele, dialogurile şi influenţele culturale. Organizaţii internaţionale sau regionale precum UNESCO, Consiliul Europei au fost preocupate în ultimele decenii de dimensiunea politică, internaţională şi democratică a educaţiei. Educaţia pentru drepturile omului joacă în societatea contemporană un rol tot mai mare într-o lume în care resursele umane şi creativitatea vor valora mai mult decât resursele industriale.

Deoarece interculturalitatea se conturează ca un concept cu un conţinut care trimite spre „interacţiune, schimb, deschidere, reciprocitate, solidaritate”, recunoaştem valorile, modurile de viaţă din societăţi, reprezentările simbolice la care se raportează fiinţele umane, indivizi sau societăţi în interacţiunea lor cu altul şi în înţelegerea lumii, recunoaştem importanţa interacţiunilor ce intervin simultan între multiplele registre ale aceleiaşi culturi şi între culturi diferite în timp şi spaţiu.

Pentru că educaţia interculturală se adresează tuturor copiilor şi se înscrie într-un demers care poate să acopere toate ciclurile de învăţământ considerăm că şi la nivelul grădiniţei putem păstra şi apăra diversitatea culturală ca obiectiv major al educaţiei interculturale şi înţelegem pe deplin că numai adaptându-ne serviciile educaţionale la exigenţele lumii contemporane vom oferi societăţii copii mai bine pregătiţi pentru viaţă.

Proiectul ,,Grădiniţe Înfrăţite” este motivat de faptul că educatoarele din grădiniţele partenere au în vedere descongestionarea conţinuturilor, mărirea gradului de atractivitate pentru copii, acordă deopotrivă importanţa cuvenită relaţiei educatoare-copil între deziderat şi realitate, comunicării între actorii implicaţi în acest proces educaţional, părinţi ai preșcolarilor, alţi membrii ai comunităţii, dezvoltării creativităţii, educaţiei estetice, păstrării valorilor culturale, a identităţii naţionale, având ca finalitate dezvoltarea multilaterală a personalităţii educabililor, precum şi dezvoltarea practicilor manageriale.

SCOP: Promovarea bunelor practici educaţionale în beneficiul copiilor prin schimbul de experienţă interculturală între instituţiile de învăţământ în vederea dobândirii unei imagini complete reflectată în activităţi şi evenimente speciale ale organizaţiilor, a stimulării atitudinilor de respect și empatie.

OBIECTIVE SPECIFICE:
- Formarea deprinderii copiilor de a respecta norme de convieţuire şi comportare armonioasă în societate, educarea abilităţii copiilor de a intra in relaţie cu cei din jur;
- Dezvoltarea empatiei la preşcolari prin experienţe şi trăiri emoţionale pozitive, de manifestare a conduitei prietenoase în momentul întâlnirii cu copii din altă localitate;
- Asumarea unui comportament adecvat în calitate de gazdă sau musafir;
- Educarea trăsăturilor pozitive de voinţă şi caracter, a unei atitudini pozitive faţă de sine si faţă de ceilalţi;
- Familiarizarea cu unele noţiuni de istorie, tradiţii, folclor care definesc portretul spiritual al poporului român, al comunităţilor etnice în scopuri benefice pentru fiecare individ;
- Conştientizarea responsabilităţilor care revin fiecăruia prin raportare la comunităţile locale şi naţionale, ca şi prin raportarea la comunitatea internaţională.

RESURSE

1. UMANE:

- Cadrele didactice instituțiile partenere;
- Copiii din grădiniţele înfrăţite;
- Părinţi

2. MATERIALE ŞI DE INFORMARE :

- Materiale didactice din dotarea instituţiilor;
- Softuri educaţionale;
- Internet;
- Financiare – autofinanțare.

3. DE TIMP: anul şcolar cu posibilitate de prelungire

MODALITĂŢI DE COMUNICARE:

- Schimb informaţional la distanţă,
- Întâlniri virtuale,
- Mobilităţi ale echipelor reprezentative pentru acţiuni comune (expoziţii comune, excursii comune),
- Mese rotunde - dezbateri,
- Întâlniri faţă în faţă, în cadrul comunicărilor ştiinţifice, simpozioane pe teme similare.

PLANIFICAREA ACTIVITĂŢILOR

NR. Crt	ACTIVITATEA	MODALITĂŢI DE REALIZARE	PERIOADA	LOCUL DESFĂŞURĂRII
1.	„ *Curcubeul copilăriei*”- inițierea proiectului și promovarea în rândul părinților	-mese rotunde -ședințe cu părinții	Octombrie	În cadrul instituțiilor aplicante.
2.	*,,Povestea ursului cafeniu”, de V. Colin*	Povestirea educatoarei	Noiembrie	În cadrul instituțiilor aplicante.
3.	*,,Un popor,o ţară, mai multe culturi’’* Diferite acţiuni şi expoziţii cu lucrări organizate în unităţile preşcolare şi şcolile colaboratoare cu ocazia Zilei Naţionale a României	Galerie foto in instituţiile partenere şi transmiterea imaginilor electronic prin e-mail	Decembrie	În cadrul instituțiilor aplicante.
4.	*„Tradiţii de iarnă”.* Obiceiuri şi tradiţii specifice românilor, sârbilor şi nemţilor reflectate în lucrări artistico-plastice	Schimb de lucrări (mape) executate de către copii	Ianuarie	În cadrul instituțiilor aplicante.
5.	*„Ziua Internațională a Limbii Materne”*	Spectacol cu cântece și poezii în limbile materne.	Februarie	Școala Gimnazială nr.27 Timișoara -G.P.P. Nr.3
6.	*,,Pe aripile Primăverii un Mărţişor din depărtare’’* – Mărţişoare personalizate.	Activităţi din domeniul estetic şi creativ pentru confecţionarea de mărţişoare pentru prieteni	Martie	În cadrul instituțiilor aplicante.

7.	*,,Spiritualitate şi Interculturalitate'' – Din muzica şi folclorul popoarelor lumii*	Minispectacol artistic oferit de echipe reprezentative din grădiniţele partenere	Aprilie	Grădiniţa P.N. Cenei
8.	*,,Lumina Învierii în suflet de copil''* Tradiţii, obiceiuri şi practici ale popoarelor în aşteptarea Paştelui şi Învierii Mântuitorului	Schimb de lucrări (mape) executate de către copi	Mai	În cadrul instituțiilor aplicante.
9.	*,,Jocuri + jucării = VOIE BUNĂ''*	Galerii foto cu imagini despre "Ziua Internaţională a Copilului" în lume, organizate in instituţiile partenere şi transmiterea imaginilor electronic, prin e-mail	Iunie	În cadrul instituțiilor aplicante.
10.	*"Prieteni la capătul curcubeului"* - diseminarea experienţei pozitive dobândite prin parteneriat. Acodarea de diplome participanţilor în proiect	Schimb de materiale didactice utilizate în activităţile la clasă	Iunie	Școala Gimnazială nr.27 Timișoara-G.P.P.nr.3

REZULTATE AŞTEPTATE:

- Mesaje educaţionale, ambianţa educaţională, situaţii educaţionale pozitive, cu impact în comunitate şi datorită bunei promovări în media a activităţii echipelor.
- Cunoaşterea reciprocă a unor metode şi procedee utilizate în activitatea didactică.
- Cunoaşterea unor obiceiuri şi tradiţii.

DISEMINAREA REZULTATELOR:

- Invitaţii
- Pliante
- Anunţuri - expedierea de materiale (tipuri de documente, materiale ilustrative, postere, fotografii) prin poşta electronică;
- Diseminarea experienţelor pozitive prin publicarea de articole, referate în revistele de specialitate, materiale de specialitate ori postarea lor pe site-uri educaţionale.

MONITORIZARE / EVALUARE:

- Dialog
- Chestionare
- Rapoarte de activitate
- Evaluarea gradului de implicare a educatoarelor şi părinţilor în derularea proiectului prin analiza portofoliilor (adeverinţe, albume foto, CD-uri).
- Jocuri didactice, concursuri, expoziţii cu lucrările copiilor, realizate în instituţiile partenere.
- Mese rotunde.

Bibliografie

Antonesei, L., Modernitatea, globalizarea şi dialogul culturilor privite din perspectiva educaţiei interculturale, p. 22, Cozma, T. (coord.) O nouă provocare pentru educaţie: interculturalitatea., Iaşi, Ed. Polirom, 2001.

Cucoş, C., Educaţia. Dimensiuni culturale şi interculturale., Iaşi, Ed. Polirom, 2000.

Ileana Hanganu,Cireşica Raclaru,"Educaţie pentru societate-,Indrumător pentru educatoare"Editura Aramis,Bucureşti 2005;
***Programa activităţilor instructiv-educative în grădiniţa de copii,Bucureşti 2005

COPIII,PURTĂTORI DE DATINI ŞI OBICEIURI STRĂMOŞEŞTI

Profesor învăţământ primar Flondor Simona Daniela, Liceul Tehnologic Baia de Fier

Din cele mai vechi timpuri,ţăranul este frate cu pământul pe care se naşte,trăieşte şi moare;pe el deschide ochii,trăieşte din rodnicia pe care acesta o are,bătându-l cu picioarele neîncetat nu numai la muncă,ci şi la joc.Rodnicia pământului este preamărită în datini şi obiceiuri care au rădăcinile în vremurile cele mai îndepărtate.

Cele mai multe obiceiuri şi datini sunt grupate în jurul sărbătorilor de iarnă,care sunt aşteptate cu nerăbdare,încă din primele zile ale vacanţei,de către copiii satului,care ard de nerăbdare să înceapă vremea colindelor.Îşi fac nenumărate planuri şi sufletele lor sunt cuprinse de bucurii şi emoţii pentru evenimentelor care vor veni.Sărbătorile de iarnă încep pe 24 decembrie cu Ajunul Crăciunului,se continuă cu Anul Nou şi se încheie la Bobotează.

Cercetând originea colindelor româneşti,folcloristul Gheorghe Oprea spunea despre colindul copiilor că a fost atestat iniţial în sud-vestul ţării şi după aceea a cuprins şi celelalte zone ale ţării.Conţinutul colindelor,a scenetelor legate de sărbătorie de iarnă are o mare influenţă asupra psihicului copiilor.Deşi mici,ei gustă frumuseţea versului,a melodiei şi a ritmului acestor obiceiuri.

Cu nostalgia copilului în suflet,trăiesc adesea momentul când luam vacanţa şi mergeam pe data de 24 decembrie în ,,colindeţi".Copiii care merg în colindeţi sunt răsplătiţi cu mere,covrigi,biscuiţi sau colăcei.Din convoiul colindătorilor ies adesea vătafii care,în perechi de câte doi,intră în fiecare casă pentru ,,a da în grindă".Aceştia sunt îmbrăcaţi în costume populare specific comunei noastre şi trăistuţe pentru adunatul darurilor. Perechile de vătafi se stabilesc în dimineaţa colindeţilor,când aceştia intră în casa săteanului,unde găsesc aşezat pe o masă,de obicei,la peretele de răsărit al camerei,un colac mare şi o lingură cu grâu.Unul dintre cei doi vătafi ia în mână lingura cu grâu şi rosteşte o urare de belşug,sănătate şi ani mulţi membrilor familiei,după care aruncă cu grâul din lingură în tavanul casei:

,,Bună dimineaţa la Moş Ajun
Într-un ceas bun,
Când noi în tindă,
Dumnezeu în grindă,
Când noi în casă,
Dumnezeu la masă.
Stogul cât casa,pita cât masa
Cai încurători,boi înjugători,
Porcii graşi şi unturoşi,
Stăpânii casei sănătoşi.
Ce-i în casă să trăiască,
Ce-i afară să izvorască,
La anul şi la mulţi ani!"

Sărbătoarea Sfântă a Crăciunului este un praznic al luminii şi al bucuriei,cea mai veche sărbătoare a creştinătăţii,dragă tuturor românilor.Serbările de Crăciun ne oferă nouă,dascălilor,posibilitatea de a-i aduce pe cei mici în faţa bogăţiei culturale şi de a-i familiariza cu aceste valori,de a-i învăţa sa guste din ele şi mai apoi să se înfrupte din frumuseţea lor.

Pe 31 decembrie se umblă cu Plugul şi Pluguşorul, primul aparţinând flăcăilor,celălalt copiilor.Ceata celor mari,flăcăi şi proaspăt însuraţi,poartă cu ei de la casă la casă,un plug înhămat la doi boi,trăgând simbolic câte o brazdă în curtea fiecărei case.Dintre obiectele de recuzită mai fac parte un bici şi clopote de la animale cu care se produc zgomote de mare intensitate în diferite momente ale rostirii textului.

În ziua de Anul Nou,dis-de-dimineaţă,copiii merg cu Sorcova:

„Sorcova vesela
Să trăiţi,să-nfloriţi
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir de trandafir,
Tare ca piatra,
Iute ca săgeata,
Tare ca fierul,
Iute ca oţelul
La anul şi la mulţi ani!”

Pregătirea pentru aceste evenimente concentrează întreaga fiinţă a copilului.Pe langă aceste obiceiuri legate de sărbătorile de iarnă,dansurile populare îi familiarizează pe copii cu un nou element al folclorului.Copiii trebuie să simtă şi să înţeleagă frumuseţea dansurilor populare româneşti,ajungând să le joace cât mai autentic,mai artistic.De asemenea,asigurarea costumului în dans,cât şi a muzicii au un rol important.Strigăturile dau şi ele un colorit dansului şi o nuanţă veselie.În cadrul Festivalului ,,Coborâtul oilor de la munte”,am prezentat cântece şi dansuri populare specifice zonei noastre.Copiii au înţeles că trebuie să aprecieze cum se cuvine şi să preţuiască profunzimea tradiţiilor şi obiceiurilor specifice românilor.

Bibliografie

Monografia Băii de Fier,Ion Nitulescu,
Studiu de folclor si artă populară,Ion Apostol Popescu

TRADITII SI OBICEIURI DE PASTI IN VALEA JIULUI – NEDEILE

Prof. Florea Carmen, Gr. PP Nr. 3 Petrosani

În fiecare an, în orașele din Valea Jiului, mai exact în zonele (satele) aparținătoare, de Sfintele Paști, începând cu prima zi de Paști și până în a 3-a zi, au loc din moși strămoși, tradiționalele **Nedei**.

Nedeile sunt o sărbătoare a momârlanilor din Valea Jiului, astfel, fiecare comunitate de momârlani din Valea Jiului se adună pe dealurile din apropierea lăcașurilor de cult, unde participă la tradiționalele petreceri câmpenești, cunoscute în zonă sub denumirea de Nedei. Acestea sunt petreceri tradiționale momârlănești, dar la care sunt bine veniți și pot participa toți locuitorii orașelor din zonă, și chiar și din alte localități.

În cadrul acestor nedei se pregătește așa-numitul „**praznic**” (pomană) care este o masă îmbelșugată, un ospăț cu bucate tradiționale momârlănești. Pentru a pregăti acest mare ospăț, o parte din momârlani, în general bărbați, se trezesc dimineața devreme și încep să pregătească focul, pe care vor găti la ceaun mâncarea tradițională. În timpul acesta, în bisericile pe lângă care se desfășoară aceste nedei, preoții oficiază Sfânta liturghie de Paști. Până la terminarea slujbei, toate bunătățile sunt gata pregătite, și în jurul orei 13:00 când ies oamenii de la biserică, se duc spre nedeie, unde nimeni nu se așează la masă până când preotul nu face slujba de sfințire a bucatelor. După ce preotul sfințește mâncarea, toți oamenii doritori sunt invitați la ospăț. În general se pregătește mâncare pentru un număr de câteva sute de persoane. Printre bucatele pregătite, sunt în special: colacul tradiţional, ciorba de varză (“zamă de varză”), ciorbă cu carne de oaie, tocană din carne de oaie şi nelipsitul tradiţional păsat (un preparat din porumb măcinat fin, fiert la foc mic, la ceaun, cu unt și în care se pune apoi bânză de oaie) – gătit după o rețetă tradițională străveche. Nelipsite sunt și ouăle roșii, care fac “deliciul” petrecerii pentru copii si nu numai, stârnindu-se adevărate “concursuri” de ciocnit ouă. În tot acest timp atmosfera este întreținută cu cântece și dansuri populare tradiționale, de către trupe/ansambluri folclorice și interpreți locali, în mare parte

copii și tineri. După ospăț, doritorii participă și ei la dansuri/jocuri populare, sau alții doar asistă la acest frumos spectacol tradițional.

În partea de Est a Văii Jiului, mai exact în orașul Petrila (unde locuiesc și eu) au loc Nedei în mai multe comunități de momârlani, din diferite zone (sate) aparținătoare de orașul Petrila, adică: la Taia, Jieț, Popi, Cimpa. În principiu în fiecare zi din cele trei zile de Paști este câte o Nedeie într-una din zonele amintite.

Aproape în fiecare an merg și eu cu familia la **Nedeia de la Taia**, care este organizată pe un platou frumos, în imediata apropiere a bisericii *Tăierea* Capului Sfântului Ioan Botezătorul, și cimitirului din Taia, în fiecare an, în a 2-a zi de Paști. Uneori mergem mai întâi la slujbă, apoi la Nedeie, sau uneori mergem doar la Nedeie pentru a asista la spectacolul tradițional. Duminica au loc Nedei la Jieț, Cimpa, etc. De obicei mergem la Nedeia de la Taia unde, în cimitirul bisericii din Taia este înmormântat bunicul meu și mergem să aprindem o lumânare de pomenire, ocazie cu care mergem să privim și frumosul spectacol tradițional.

Așa că, și în acest an am asistat la spectacolul tradițional din a 2 – a zi de Paști – Nedeia de la Taia, unde a fost foarte frumos, a participat multă lume, momârlanii au pregătit, ca de obicei foarte bine totul, mâncare suficientă, atmosferă bună cu muzică și dansuri populare susținute de tinerii din cele două ansambluri folclorice locale din Petrila – Bujorii Muntelui și Junii Petrileni.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE PAȘTI

Profesor Florescu Ecaterina,Colegiul Tehnic “Ion Mincu”Tg. Jiu

Paştele este cea mai importantă sărbătoare anuală creştină. Ea comemorează evenimentul fundamental al creştinismului, Învierea lui Iisus Hristos , fiul lui Dumnezeu. Sărbătoarea Învierii Domnului este cea mai mărită, îmbucurătoare şi solemnă dintre sărbătorile anului.

Această Sfântă Sărbătoare este plină de semnificaţie, fiindu-i atribuite foarte multe simboluri. Cele mai importante simboluri pascale la români sunt:crucea, oul roşu, mielul, pasca şi lumânarea de Înviere. Crucea este cel mai totalizant şi mai universal dintre simboluri. Este un simbol al tuturor sărbătorilor creştine inclusiv al Învierii Domnului, ea reprezentând atât mărturisirea credinţei în unitatea divină a Sfintei Treimi, cât şi jertfa mântuitoare a lui Iisus Hristos, care S-a răstignit pe cruce pentru mântuirea lumii.Ca simbol de căpătâi al creştinătăţii, crucea însumează într-un tot unitar patimile, moartea şi Învierea Domnului.

Oul este, ca şi crucea, un simbol universal şi totalizant. În aproape toate cosmogoniile lumii, el joacă rolul imaginii clişeu din care s-a născut lumea. Pentru creştini, oul de Paşti este semnul noii creaţiuni a lumii săvârşite prin jertfa lui Hristos.

Joia Mare este cunoscută în cultura populară ca ziua în care se înroşesc ouăle. pentru că se spune că ouăle înroşite în această zi nu se strică tot timpul anului. Tot în Joia Mare, dimineaţa, oamenii merg la biserică să se spovedească şi să se împărtăşească. Tot acum se duce la biserică pâine, care va fi sfinţită de preot, stropită cu vin şi împărţită în noaptea de Înviere. Se spune că din Joia Mare nu se mai trag clopotele bisericilor, ci doar se bate toaca.

Se păstrează şi câteva legende referitoare la înroşirea ouălor de Paşti. Una dintre ele spune că sub crucea pe care a fost răstignit Hristos, Maria Magdalena a pus un coş cu ouă şi ele s-au înroşit de la sângele ce cădea din rănile Domnului. Altă legendă spune că Maria Magdalena le-a spus că Hristos a înviat. Iar ei au răspuns că atunci va învia Hristos, când se vor înroşi ouăle din coşul ei. Şi pe dată, ouăle s-au făcut roşii. Ouăle colorate în alte culori (galben, verde, albastru) vestesc bucuria primăverii, iar cele colorate în negru simbolizează chinul şi durerea pe care le-a suferit Hristos pe cruce.

Mielul de Paşte este un alt simbol al acestei sărbători creştine şi reprezintă simbolul lui Iisus. Mielul pregătit pentru masa de Paşte este fript cu toate măruntaiele la cuptor, fără a fi fiert şi fără a i se zdrobi vreun os .

Pasca - se coace de către gospodinele creştine numai o dată pe an, de Sfintele Paşti. Ea are o formă rotundă pentru că se crede că scutecele lui Hristos au fost rotunde

Vinerea Mare este ultima vineri dinaintea Sărbătorii de Paşti (din Săptămâna Mare) şi se mai numeşte si Vinerea Patimilor (ziua patimilor si răstignirii lui Iisus) sau Vinerea Seacă (pentru că e zi de post negru pentru cei mai mulţi români, adică nu mănâncă si nu beau nimic toată ziua).

Conform tradiţiei, Vinerea Mare este ziua scăldatului: se crede că cel care se cufundă de trei ori în apă rece in Vinerea Seacă, va fi sănătos tot anul. Se spune că dacă plouă în Vinerea Seacă, anul va fi bogat, cu recolte îndestulătoare, iar dacă nu plouă, anul va fi secetos,neroditor. In Vinerea Patimilor, Vinerea Mare, o tradiţie care nu s-a pierdut este ducerea de flori la biserică pentru Hristos si trecerea pe sub masă de trei ori, ce semnifică poticnirile pe care le-a avut Mântuitorul atunci când si-a cărat in spate propria cruce pentru răstignire.

In această săptămână mare, tradiţia este ca toate gospodinele sa facă curăţenie generală în casă, în curte și grădini, simbol al renaşterii.

In Sâmbăta Mare spre Duminica Învierii, toată lumea merge la biserică pentru a asista la Învierea Domnului, pentru a lua lumină ca să o duca la cimitir morţilor din familie, dar si acasă, pentru a avea lumină in viaţa şi în suflet, pentru a lua tradiţionalele Sfinte Paşti - anafură sfinţită şi pentru a lua flori sfinţite, dintre cele care au fost duse in Vinerea Mare la biserică, pentru a le pune acasă la icoane.

În Duminica Învierii, obiceiul este ca oamenii sa poarte haine noi, semnificaţie a primenirii trupului si a sufletului, iar dimineaţa se pune într-un ibric apa rece, un ou şi un ban de argint si se spală cu aceasta apă pentru a fi rumenit in obraji ca oul, pentru a fi tari ca banul si pentru a avea belşug. În această zi toate familiile merg la biserică, cu toţi membri, pentru a lua paşti şi a ciocni ouă roşii.

În dimineaţa de Paşte, după ce oamenii se întorc acasă cu lumânarea aprinsă nu au voie să intre în casă până nu culeg din grădină iarbă verde pe care o aşează pe scările casei.

În a doua zi de Paşti, în Oltenia şi nu numai, feciorii stropesc cu apă sau parfum fetele pe care vor să le ducă în faţa altarului.

Această sărbătoare este una dintre cele mai mari şi nu are numai o semnificaţie religioasă, ci şi una de reunire a familiilor, de împăcare si bucurie.

Cu siguranţă tradiţiile legate de această sărbătoare şi în general legate de toate sărbătorile sunt mult mai numeroase şi diferite în funcţie de zona geografică dar toate au un punct comun în ceea ce priveşte raportarea lor la religie şi legătura specială a acestora cu credinţa.

TRADIŢII ŞI OBICEIURI ÎN SUDUL OLTENIEI DE SF. ION ȘI BOBOTEAZĂ

Prof. Floricel Roxana
Prof. Floricel Cosmin
Școala Gimnazială Teasc

Reprezentând punctul final al sărbătorilor de iarnă, Botezul Domnului, din 6 ianuarie, şi ziua Sfântului Proroc Ioan Botezătorul, prăznuită pe 7 ianuarie, aduc cu ele o sumedenie de tradiţii şi obiceiuri, multe păstrate şi astăzi în special la sate.. De Bobotează – una dintre cele mai importante sărbători, atât pentru creştinii ortodocşi, cât şi pentru cei catolici – se slujeşte în biserică Agheasma Mare. Fiecare creştin aduce acasă, această apă sfinţită, stropind cu ea gospodăria pentru alungarea duhurilor rele, dar şi păsările şi animalele pentru spor şi pomii pentru rod bogat. Printre cele mai spectaculoase obiceiuri ale acestei zile se regăsesc întrecerea înot a bărbaţilor pentru a scoate din apă o cruce aruncată de preot, întâlnită la Calafat şi în alte localităţi de la Dunăre, „Botezatul cailor”, „Păzitul fântânilor”, dar şi cel practicat de fete, care pun busuioc sub pernă pentru a-şi visa alesul. De Sf. Ioan, are loc Iordănitul (sau colindul cu Iordanul), cunoscut în Transilvania şi Bucovina ca „Udatul Ionilor”. Din Doljul arhaic se mai păstrează încă obiceiul împodobirii „Bradurilor” în comuna Ciupercenii Noi şi, pe 8 ianuarie, „Mersul cu Urâţii”, la Caraula.

ŞEZĂTOARE POPULARĂ

Prof. înv. primar: Fulgă Mihaela Florica, Școala Gimnazială Izbiceni, Jud. Olt

Datinile şi credinţa s-au împletit cu datinile românilor. Astăzi, mai mult ca oricând, e nevoie să ştim cine suntem, de unde venim. De aceea e necesar să cunoaştem, să păstrăm cu sfinţenie şi să ducem mai departe nealterate, aceste comori. Între sărbătoarea Crăciunului şi Anul Nou, în judeţul Olt sunt răspândite datini precum: ,,Colindatul", ,,Pluguşorul", ,,Sorcova", ,,Steaua".

Şezătoarea organizată, cu elevii mei, în cadrul serbării de Crăciun s-a desfăşurat pe relaţia gazdă – oaspeţi. Sala Clubului Elevilor din localitate a fost decorată ca un interior ţărănesc, copiii au cusut, au împletit, au spus proverbe, zicători, colinde aşa cum se obişnuia demult pe la casele gospodarilor.

Una dintre cele mai răspândite datini este ,,Colindatul", ritual compus din texte ceremoniale, datini şi gesturi. Astfel, în ajunul Crăciunului, cete de colindători costumați tradiţional urează pe la casele gospodarilor sănătate, fericire, prosperitate şi împlinirea dorinţelor în anul ce va veni.

Cunoaşterea tradiţiilor şi obiceiurilor strămoşeşti ale poporului român constituie unul dintre obiectivele primordiale ale dăscălimii noastre, căci astfel, micii noştri elevi pot înţelege mai bine moştenirea istorică a neamului nostru. Tradiţiile şi obiceiurile specifice sărbătorilor de iarnă, de o rară frumuseţe şi având o bogată valoare spirituală, au ca momente centrale zilele Crăciunului, Anului Nou şi Bobotezei şi sunt sărbătorite şi trăite, de veacuri, în familie.

Spiritualitatea satului românesc păstrează, încă, firul basmului nealterat, „moştenit din bătrâni", împletind fuior după fuior tradiţii seculare cu obiceiuri creştin-ortodoxe: Ignatul (Sf. Ignatie) sau Ignatul porcilor, Colindatul (După Bolindeţi, Cântece de stea, Florile Dalbe), Ajunul Crăciunului sau Moş Crăciun, Naşterea Domnului - Crăciunul, precum şi urările de belşug şi recoltă bogată cu Plugul, Pluguşorul, Sorcova, Jocurile cu măşti (Capra, Cerbul, Ursul) cântate de Anul Nou şi Sf. Vasile cel Marte, urmate mai apoi de Bobotează (Botezul Domnului) şi de marea sărbătoare ortodoxă a Sf. Ioan Botezătorul şi Înaintemergătorul Domnului.

Şi pentru că, la români, *Naşterea Domnului Nostru Iisus Hristos* este *Sărbătoarea Creştină a Familiei* cea mai bogată în semnificaţii, ea este şi cea mai apropiată de înţelegerea şi percepţia şcolarilor… De când mă ştiu copilă şi, mai apoi, dăscăliţă, nu am putut trece spre un alt an, fără a purcede şi simţi, chiar şi alături de elevii mei, iarnă de iarnă, fuiorul datinilor de Crăciun, fără a înţelege perpetuu… Minunea Naşterii Mântuitorului.

Iată motivul pentru care săptămânile lunii decembrie ale fiecărui an, sunt trăite şi retrăite cu atâta intensitate de elevi şi dascăli, de părinţi şi bunici, dându-şi mâna întru înfăptuirea unei *sărbători cu adevărat creştine*, chiar daca noi îi spunem simplu… Serbare de Crăciun. Iată un prilej minunat să-i determinăm pe copiii noştri să înveţe să se simtă cu adevărat creştini, să fie „martori", dar şi înfăptuitori ai transmiterii datinilor şi obiceiurilor strămoşeşti, fără de care nu ne-am putea păstra identitatea ca popor. Iată de ce, dragi colegi dascăli, nu trebuie să renunţăm niciodată la „truda facerii" acelei *unice serbări de Crăciun*!

Serbările şcolare organizate în prejma sărbătorilor de iarnă, indiferent de locaţie, completează viaţa socială a comunităţii, sunt un „sprijin" sau o „motivaţie" pentru adulţii de azi, tot mai tumultuoşi, tot mai antrenaţi în febra luptei pentru existenţă… Perturbându-le concentrarea zilnică cu „fuiorul unei datini" creştine, micii colindători reuşesc nu numai să transmită simbolurile creştine peste timp, dar şi să reînchege spiritul, poezia şi dragostea familiei… Iată un mic exemplu!

CULTIVAREA TRADIŢIEI POPULARE ÎN ÎNVĂŢĂMÂNTUL PREŞCOLAR - PROIECTUL EDUCAŢIONAL „ *PĂSTRĂTORII TRADIŢIILOR"*

Prof. Ganea Diana, Grădiniţa P.P. Nr.12 Arad
Prof. Trifa Deliana, Grădiniţa P.P. Nr.12 Arad

ARGUMENT

Frunză verde de alun
Mândru sunt că sunt român,
Port costumul românesc
Când vreau să sărbătoresc!
Încing hora, joc cu foc,
Nicidecum nu stau pe loc!

OBIECTIVE GENERALE:

- Dezvoltarea capacităţii de cunoaştere, înţelegere şi investigare a mediului înconjurător;
- Dezvoltarea curiozităţii pentru descoperirea unor elemente ce definesc portretul spiritual al străbunilor.

OBIECTIVE SPECIFICE.

- Să identifice obiceiurile specifice zonei (Valea Mureşului) ;
- Să execute paşi de joc pe diferite ritmuri populare;
- Să pună în valoare obiectele păstrate de la străbuni: ştergarele ţesute sau cusute cu motive populare, covoare alese, dubele, obiecte de lut, etc;
- Să-şi manifeste admiraţia faţă de creaţiile moştenite de la înaintaşii noştri;
- Să poarte cu plăcere costumul popular în diferite ocazii;
- Să utilizeze motive populare în decorarea diferitelor obiecte, ca de exemplu, ouă, farfurii, şerveţele.

GRUPUL ŢINTĂ: copiii celor două grupe ale grădiniţei P.P. Nr.12 Arad

RESURSE PROIECT:

a) Umane - copii, părinţi,director, educatoare;
b) Temporale – durată proiect – septembrie 2012- iunie 2013
c) Financiare – sponsorizări, resurse proprii;
d) De spaţiu – Grădiniţa P.P.Nr.12, Arad;
e) Materiale – informaţionale – cărţi, reviste auxiliare – instrumente de lucru

DESCRIEREA ACTIVITĂŢILOR

În cadrul serbării de Crăciun am gândit şi am reuşit să prezentăm obiceiul dubelor sau venirea dubaşilor. Gazdele, îmbrăcate în port popular, după ce au terminat pregătirile pentru Crăciun aşteaptă colindătorii. Aceştia sosesc pe rând, întâi copiii, apoi tinerii şi în cele din urmă dubaşii, aşteptaţi cu nerăbdare de fete, deoarece sosirea dubaşilor implică totdeauna şi joc şi voie bună.

Mândri nevoie mare şi de straiele îmbrăcate, dar şi de dubele împodobite cu crenguţe de brad şi flori sau panglici de hârtie colorată, băieţii au colindat, au urat şi au jucat fetele adunate, precum înaintaşii lor. Înainte de sosirea dubaşilor, fetele au avut un joc cu colaci prezentaţi cu bucurie pe ştergare ţesute sau cusute cu motive populare de bunici sau străbunici. La plecare şeful dubaşilor a adresat gazdei „mulţămita" pentru primire şi pentru colac.

În cadrul expoziţiei *O primăvară fericită!"*pe lângă picturi, colaje şi obiecte decorative am dedicat o secţiune Sărbătorii Pascale în general şi în special ouălor colorate prin diverse tehnici, de la „vopsirea naturală" cu coji de ceapă, la decorarea cu ceară, sau pictarea sau decorarea cu carioca, tempera.

Piesa de teatru „La bunica" ne-a prilejuit pe lângă întâlnirea cu mămicile şi bunicile noastre şi întâlnirea cu publicul larg, piesa fiind prezentată atât pe scenă la unul din mall-urile din oraş, cât şi pe internet. Am avut ocazia să prezentăm tuturor frumoasele costume populare, obiecte de lut, ştergare şi covoare ţesute, precum şi dansuri populare din zona noastră.

Lada de zestre a bunicii – activitate desfăşurată în colaborare cu Centrul de zi pentru vârstnici a urmărit transmiterea de strigături, proverbe şi zicători de către bunici generaţiilor actuale şi astfel celor următoare, păstrând astfel comoara ethosului popular.

O altă acţiune în cadrul proiectului a vizat familiarizarea copiilor cu obiecte tradiţionale folosite în gospodăriile secolului trecut: fus, furcă, vârtelniţă, furcă de tors cu pedală, război de ţesut, familiarizare realizată prin vizitarea Muzeului de Etnografie de la Macea, judeţul Arad.

REALIZĂRI (PRODUSE FINALE)

- Expoziţii cu lucrări ale copiilor;
- Albume cu fotografii şi imagini din cadrul acţiunilor şi activităţilor desfăşurate;
- Piesa de teatru „La bunica".

MEDIATIZARE

În presă – revista *Practic Idei* şi pe internet:
http://www.youtube.com/watch?v=2IF81Ux08hU
http://www.youtube.com/watch?v=ccXUzhDdp5A

Bibliografie

- Curriculum pentru învăţământul preşcolar -2008;
- Scrisoarea metodică Educaţia este un orizont nu o destinaţie, octombrie 2008.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ

Prof. Gâț Elena / Bodescu Mihaela, Grădinița P.P. Nr.3, Petroșani

Desprinse din negura vremurilor, făcând parte de secole din viaţa satului, unele dintre tradiţiile populare româneşti trăiesc şi azi, în ciuda asaltului nivelator al civilizaţiei contemporane. Modernizarea se face simţită, ici-colo – de pildă, în portul fetelor care, la sărbători, îmbină straiele populare cu pantofi la modă - dar tradiţia rezistă. Evenimentele mari şi mici ale vieţii, munca şi căsătoria, credinţele religioase, creştine sau precreştine, dau sens acestor obiceiuri populare româneşti, care iată, persistă, ca un mesaj liniştitor de continuitate şi stabilitate şi care încântă străinii cu autenticitatea lor.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. Sărbătoarea Paştelui

Sărbătorirea Paştelui este una din cele mai frumoase tradiţii româneşti. Pentru această sărbătoare se înroşesc ouă, se gătesc, în mod tradiţional, mâncăruri cu miel şi se coc cozonaci.
Încondeierea sau „împistritul" ouălor reprezintă un obicei străvechi în tradiţia românească. Ouăle încondeiate sunt o mărturie a datinilor, credinţelor şi obiceiurilor pascale, reprezentând un element de cultură spirituală specific românească.

Motivele ornamentaţiei ouălelor încondeiate sunt numeroase, şi fiecare motiv se prezintă în mai multe variante, care se diferenţiază în funcţie de localitate. Nicăieri însă, mai mult ca în Bucovina, acest obicei nu este ridicat la nivel de artă ca aici. Ca motive folclorice utilizate sunt: spicul, soarele, frunza, etc. În Muntenia şi Oltenia, motivele ornamentale sunt naturaliste, dar cu mai puţine culori.
În judeţul Olt se remarcă centrul de la Obaga unde această îndeletnicire populară a fost adusă la nivel de artă. În Transilvania şi Banat se distinge încondeierea printr-o mare varietate de modele şi culori, iar Ţara Bârsei este renumită pentru desenul şi compoziţia ornamentală şi cromatică de o mare fineţe.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. Sărbătorile de iarnă

Sărbătorile de iarnă sunt marcate şi ele de cele mai frumoase tradiţii româneşti. Iarna se ţin obiceiuri şi datini populare, care provin din trecut, dar se urmează cu sfinţenie chiar şi în ziua de azi. La sate, în Ajunul Crăciunului, cete de copii se strâng pentru a-i colinda pe săteni. În satele bucovinene, copiii se maschează în diferite personaje, precum ursul, capra, ursarii sau bunghierii. În Moldova, bărbaţii proaspăt însuraţi merg cu plugul.

Un simbol mult prea cunoscut este bradul de Crăciun. Acesta există în tradiţiile româneşti cu mult înainte de era creştină. Bradul este cel mai important arbore din obiceiurile româneşti. Bradul este prezent la cele mai importante evenimente din viaţa unui om: botezul, căsătoria şi

înmormântarea; bradul se consideră că aduce noroc, viaţă lungă, prosperitate şi fertilitate, motiv pentru care oamenii îşi împodobesc casa cu crengi de brad.

Un alt obicei cunoscut de toţi este colindatul. Colindatul începe în data de 24 decembrie şi poate să continue timp de 2 sau 3 zile; colindatul se face de obicei în grupuri, de copii, oameni maturi, bătrâni, doar fete, doar băieţi, tineri căsătoriţi etc, în funcţie de zona etnografică.

În ziua de azi, toată lumea abia aşteaptă să împodobească bradul; acest obicei are loc în ajunul Crăciunului sau în noaptea de Crăciun, când Moş Crăciun aduce pe lângă cadouri şi bradul frumos împodobit cu globuri şi beteală.

În zona Banatului montan, în ajunul Crăciunului focul din casă nu este stins deloc, pentru ca anul ce vine să fie luminos şi spornic. În această zi se împodobeşte bradul cu dulciuri, sub brad se pune un colac, un cârnaţ şi o sticlă de rachie (cunoscătorii ştiu) – daruri pentru Moş Crăciun, iar pentru calul acestuia se pun grăunţe şi fân. Tot în această seară, tinerii se adună pe la case în grupuri de fete şi feciori şi îşi pun măşti: băieţii poară măşti de femei iar fetele poartă măşti de bărbaţi, apoi pleacă prin sat. Se adunau în mai multe case unde începeau să danseze: fetele cu măşti de băiat iau câte o tânără la joc iar băieţii, cu măşti de fete iau câte un fecior; în timpul jocului mascaţii sărută perechea aleasă. Aceşti mascaţi purtau numele de Bloji.

În Maramureş, datinile de Crăciun sunt un amestec de credinţe păgâne cu cele creştine; spre deosebire de alte zone, aici are loc "jocul moşilor" – colindarea gazdelor de către colindători deghizaţi cu măşti; aceştia colindau pentru a ura sănătate şi fericire gazdelor.

Toţi colindătorii, indiferent de vârstă, primesc un colac – ce simbolizează soarele; de asemenea ei primesc mere şi nuci. În ziua de Crăciun nu se spală rufele şi nu se dă nimic de împrumut; animalele din ogradă primesc mâncare din belşug; se spune că dacă animalele se culcă pe partea stângă atunci iarna va fi lungă şi geroasă.

Şi în zona Moldovei, Crăciunul este o sărbătoare importantă; toate activităţile ce au loc în ziua ajunului sunt de fapt un ritual spre protecţia animalelor, a livezilor şi a gospodăriei; femeile curăţă toată casa şi fac colaci, iar bărbaţii au grijă să înapoieze orice lucru luat cu împrumut. Tot în acestă zi, femeile coc un colac în formă de cifra 8, care în primăvară urmează să fie afumat şi pus între coarnele boilor ce arau pământul. În ajun femeile pregătesc masa de Crăciun, care trebuie să conţină vreo 12 feluri de mâncare, multe dintre acestea fiind din carne de porc, sacrificat cu câteva zile mai înainte. Nimeni nu mănâncă până când preotul nu vine să sfinţească bucatele.

Tot în ziua ajunului încep şi colindătorii să meargă pe la casele oamenilor; de dimineaţă colindă copiii cei mai mici, spre după masă şcolarii iar spre seară colindă tinerii.

În Bucovina se crede că toate colindele sunt rostite pentru ca diavolii să dispară iar satul să fie curat în noaptea de Crăciun; de asemenea, se spune că este un mare păcat dacă o gospodărie are uşa închisă în ajunul Crăciunului şi nu poate să-i primească pe colindători.

Un alt obicei care în timp şi-a pierdut semnificaţia este mersul cu steaua; acest obicei avea menirea de a informa oamenii de naşterea lui Hristos; copiii care mergeau cu steaua se deghizau în magi şi vesteau marea minune.

De Anul Nou tinerii merg cu "Pluguşorul" iar flăcăii merg la colindat la fetele nemăritate; dar în acest caz colindele nu mai sunt urări de bine, ci sunt satire ironice şi au menirea de a atrage atenţia asupra unor năravuri ale gazdelor. Tot în această zi, are loc şi "jocul caprei" sau "jocul cerbului" – un ritual bine regizat, cu măşti şi personaje mitice.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. Mărţişorul

Una din cele mai frumoase tradiţii româneşti este sărbătorirea venirii primăverii. Mărţişorul este un simbol străvechi, care marchează venirea timpului călduros pe meleagurile româneşti. În credinţele populare, acest talisman are puteri magice. Bărbaţii oferă mărţişoare femeilor, iar acestea le poartă în piept sau la mână, pe tot parcursul lunii martie.

Mărţişorul a fost conceput ca o amuletă legată cu un şnur împletit din două fire-unul alb (simbolizând divinitatea, sănătatea, puritatea sufletească şi împlinirea) şi unul roşu (ca simbol al dragostei pentru frumuseţile eterne ale vieţii : prietenia, fidelitatea şi onoarea).

În tradiţia populară, cele două culori (alb şi roşu) din care se împleteşte şnurul cu care se leagă mărţişorul-talisman reprezintă şi cele două anotimpuri de bază (iarna şi vara), în timp ce primăvara şi toamna sunt considerate doar anotimpuri de trecere.
Unele legende populare spun că mărţişorul ar fi fost tors de Baba Dochia în timp ce urca cu oile la munte. Cu timpul, la acest şnur s-a adăugat o monedă de argint. Moneda era asociată soarelui. Mărţişorul ajunge să fie un simbol al focului şi al luminii, deci şi al soarelui.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. "Babele" de Martie

Un obicei frumos din rânduiala populară tradiţională, alegerea "babelor", aşa cum îl cunoaştem astăzi, cu rol de amuzament, avea o însemnătate aparte în formarea valorilor familiale tradiţionale şi, mai mult, era un "dătător de speranţă" pentru viaţă veşnică.
Credinţa populară spune că "Babele" sunt vrăjitoare care au puterea să influenţeze starea vremii într-o singură zi, căci în aceste zile până şi Baba Dochia, cea care aduce vremea rece, începe să dezbrace cele 9 cojoace pe care le poartă din iarnă.

"Babele" simbolizează o tradiţie românească fascinantă, o legendă invocată în mituri şi istorisiri româneşti, bazată atât pe interpretarea "băbească" a vremii, cât şi pe ritualurile care se petreceau în sânul familiei tradiţionale.

Potrivit tradiţiei populare, între 1 – 9 martie se alege o zi, sau o "babă", care va anticipa starea de spirit, norocul şi predispoziţia fiecăruia, până la "babele" de anul următor. Frumoasă şi însorită, sau dimpotrivă, ploioasă şi Înnorată, această zi este determinantă pentru cei care îşi aleg "Baba" şi se spune că îi va reprezenta tot anul. Aşadar, fie vor avea noroc cu carul, fie vor avea parte de încercări primejdioase. "Se spune că vremea din aceste zile relevă starea lăuntrică şi bunătatea sufletească a fiecărei persoane. Astfel, dacă vremea este frumoasă şi soarele străluceşte, omul este voios şi bun la suflet şi îi va merge bine tot anul următor. În schimb, dacă vremea este întunecată, acela nu va fi un om bun la suflet şi va fi supărăcios tot anul. Pe de altă parte, se spune că dacă ninge sau plouă în acea zi este semn de bogăţie" (Paulina Popoiu, muzeograf şi manager al Muzeului Naţional al Satului "Dimitrie Gusti" din Bucureşti).

Însă, dincolo de acest joc, 1 – 9 martie "Babele", simbolizate de Baba Dochia, nu reprezintă altceva decât ultima luptă care se dă între iarnă şi primăvară. După moartea ei, zilele încep să crească, iar vremea frumoasă triumfă.

Cultura tradițională a avut în timp o influență puternică asupra artei profesioniste a României. Viețile și obiceiurile românilor de la țară au fost mult timp subiectul favorit al scriitorilorromâni. Operele multor compozitori au fost parțial inspirate din muzica populară românească.

Bibliografie

Ion Ghinoiu, „Mică enciclopedie de tradiții românești”, Editura Agora, București, 2008 - recenzie
Ion Ghinoiu, „Sărbători și obiceiuri românești”, Editura Elion, București, 2002 - recenzie
Ion Ghinoiu, „Atlasul etnografic român”, Editura Academiei și Editura Monitorul Oficial, București, 2003 - recenzie
Ion Ghinoiu, „Zile și mituri: calendarul țăranului român 2000”, Editura Fundației PRO, București, 1999 -

MIJLOACE MODERNE DE PĂSTRARE ŞI VALORIFICARE A OBICEIURILOR TRADIŢIONALE

Prof.înv.preşcolar Gherbe Mihaela Nicoleta, Grădiniţa P.P.Nr.3 Petroşani,judeţul Hunedoara

„În cultură nimic nu trebuie pierdut , totul trebuie transmis şi reînoit “ **Constantin Noica**

Folclorul cu tradițiile, obiceiurile și portul popular reprezintă comori inestimabile care definesc identitatea unui popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului. Toate elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între

generații. Imensul tezaur folcloric cu toate elementele aparținătoare reprezintă reale documente grăitoare privind istoria și cultura unui popor, constituind o componentă valoroasă, o moștenire neprețuită pentru noi ca locuitori ai țării românești. Această moștenire strămoșească trebuie dusă mai departe prin orice mijloace, deoarece un popor trebuie să trăiască prin ceea ce lasă fiilor săi.

Protejarea patrimoniului cultural rural tradițional trebuie să cuprindă o componentă fundamentală, cea a obiceiurilor, datinilor, a cântecelor şi jocurilor populare, a portului şi graiului, a folclorului popular. Educaţia în spiritul preţuirii culturii locale, a dragostei şi respectului pentru creaţia înaintaşilor, pentru civilizaţia materială a familiei şi satului trebuie să devină parte constitutivă a procesului de socializare realizat în şcoală şi familie. Păstrând şi dezvoltând patrimoniul moral-educativ rural ne apărăm propria noastră identitate, dragostea de frumos, bunătatea, ospitalitatea, omenia, toleranţa, valorile morale făurite de-a lungul timpului prin trudă, suferinţe şi răbdare.

Obiceiurile tradiționale, după cum bine cunoaștem, se împart în două mari categorii: cele care marchează diferite evenimente ce se desfășoară de-a lungul anului (sărbători religioase, cele legate de munca agricolă, de factorii de mediu). Acestea vizau viața colectivă a satului, având un caracter public şi ciclic.

A doua mare categorie se referă la obiceiurile, care atestă diferite momente importante din viața omului, desfășurarea lor fiind legată de momente bine determinate, care nu se repetă de-a lungul vieții. Acestea fiind: obiceiurile care marchează și vizează cele mai importante momente din viaţa unui om: naşterea, căsătoria și moartea. Folcloriştii numesc astăzi obiceiurile tradiţionale în legătură cu naşterea- iniţierea, căsătoria şi moartea-obiceiuri sau rituri de trecere. În general, nunta, prin desfăşurarea ei amplă şi caracter sărbătoresc şi de mare veselie, atrage cea mai mare şi cea mai activă participare a colectivităţii.

Un mijloc și un rol deosebit de important în păstrarea și valorificarea obiceiurilor tradiționale l-ar putea avea chiar școala și toate instituțiile de învățământ. Așa cum sublinia unul dintre corifeii Şcolii Ardelene, **Samuil Micu:**

“Obiceiurile străbune sunt păstrate de țărănime”.

Şcoala Ardeleană scoatea în evidență necesitatea studierii folclorului, care ilustrează valorile şi originea însăși a poporului nostru. Cu ajutorul unor proiecte care vizează reconstituirea, conservarea și valorificarea vechilor obiceiuri desfășurate de-a lungul timpului în satul tradițional, în componența căruia pot fi implicați și tinerii ca personaje active, se poate realiza în fapt păstrarea și valorificarea patrimoniului cultural tradițional.Copiii și tinerii trebuie îndrumați să-și îndrepte atenția spre fondul străbun de valori artistice și documentare pentru a-l aprofunda, a-l iubi şi a-l răspândi, mai departe la următoarele generații. ”Cunoașterea şi conservarea valorilor identitare, stimularea interesului tinerilor pentru aceste valori, cultivarea aptitudinilor lor artistice sau meșteșugărești ar putea contribui mult la dezvoltarea personalității umane, la spiritualizarea şi socializarea tinerilor, la găsirea unui sens al vieții, a unei motivații existențiale, de care adeseori sunt lipsiți. Într-un cuvânt, putem spune că patrimoniul valorilor identitare românești poate constitui, pentru societatea actuală, o alternativă educațională, artistică, economică, cu un potențial deloc neglijabil, o alternativă şi o soluție a unora dintre dilemele, căutările şi neîmplinirile contemporane.”

O remarcă foarte importantă este aceea că, transformarea societății rurale într-o societate de consum asemănătoare celei urbane şi schimbările demografice fac ca obiceiurile să se piardă sau să nu se mai practice. Populația rurală actuală trece printr-o emancipare care se află la marginea prăpastiei ce semnifică pierderea identităţii şi a patrimoniului tradițional românesc. Pentru acest fapt trebuie tras un semnal de alarmă. Trebuie conștietizat pericolul, acela de a ne pierde identitatea construită cu multă trudă de înaintașii noștrii. Personal cred că implementarea în şcoala generală, a materiei de folclor este imperios necesară, necesar ar fi chiar din grădiniţă.

Cele mai moderne tehnici și mijloace de păstrare şi arhivarei a elementelor de patrimoniu național cultural (tradițional) sunt:

- **Fotografia**

Document etnografic pertinenent, în relatarea acţinilor cu caracter descriptiv a unor obiceiuri, desfăşurate cu foarte mult timp în urmă.

- **Înregistrarea audio**

- Discuri şerloc - acest format de înregistrare audio a fost folosit încă din anul 1890 până aproximativ în anul 1950 când încet, încet discurile de vinil le-a înlocuit.
- Discuri vinil
- Suport magnetic
- Mediul optic – discuri laser
- CD – ROM.

Astăzi putem vorbi de reportofoane digitale, Ipod, care au o capacitate de stocare mult mai mare a informaţiei, de o calitate superioară tuturor mijloacelor folosite în relatarea sunetului.

- **Înregistrarea video**

În zilele noastre putem beneficia de mijloace performante de înregistrare video + audio, mulţumită tehnologiei foarte avansate, putem vorbi de calitate perfectă în relatarea audio și imagine.

„Strategia de prezervare preferată pentru următoarea perioadă de timp, este mediu digital principal pentru acces. Politica de filmare este preferată în întregime.Oricum, dezvoltarea rapidă a tehnologiei computerelor, apariţia echipamentelor sofisticate, care pot produce microfilm şi imagini digitale de rezoluţie înaltă, simultan şi la un cost foarte scăzut şi presiunea exercitată de utilizatori pentru asigurarea accesului, toate acestea vor duce la preferarea tehnologiei digitale" pentru conservarea şi arhivarea tuturor elementelor de partimoniu cultural, tradiţional - respectiv a obiceiurilor reconstituite.

Păstrarea obiceiurilor din folclorul românesc

Consider că realizarea a cât mai multor reconstituiri ale obiceiurilor arhaice, făcute cu ajutorul unei documentații meticuloase, din materiale științifice de specialitate, realizate de către cercetători remuniți ai folclorului, încă de pe vremea când obiceiurile erau vii, și se celebrau cu sfințenie de locuitorii din vetrele satelor. Acest fapt ar putea fi benefic pentru păstrarea și promovarea elementelor de patimoniu cultural imaterial dar și material. Bineînțeles, reconstituirea obiceiurilor, trebuie realizată sub o atentă observație, atestată din punct de vedere științific pentru relatarea, pertinentă a elementelor etnologice, evitându-se astfel introducerea unor alte piese noi ale contemporaneității. Astfel, imortalizarea obiceiurilor reconstituite, se poate conserva în arhive, ca documente de atestare a identității noastre, pentru posteritate.

Bibliografie:

Ion Apostol Popescu – „Studiu de folclor şi artă populară"
Stanciu Stoian, Petre Alexandru – „Pedagogie şi folclor", E.D.P.Bucureşti , 1978
Revista "Învăţământul preşcolar" 1-2/ 2000

„TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE BOBOTEAZĂ LA CHITID,COM.BOŞOROD – MIJLOACE DE PĂSTRARE ȘI VALORIFICARE"

Profesor Gherghel Livia Marilena, Liceul Teoretic „Ion Constantin Brătianu "Haţeg

Obiceiul instituit de bătrâni dăinuie, şi asta pentru că, în orice familie, bătrânii sunt cei care au ultimul cuvânt, iar „autoritatea" lor se bazează mai mereu pe propriul exemplu.

În ziua de Bobotează are loc sfinţirea apei, în timpul slujbei de Iordan. Pregătirea acestui moment se face, şi astăzi, cu multă atenţie, în fiecare comunitate. Locul de desfăşurare a slujbei se alege împreună cu preotul satului, de obicei într-un spaţiu mai larg – unde să fie cel puţin o fântână -, în imediata vecinătate a unei ape curgătoare, în gospodăria unui om sau în curtea bisericii .

De Bobotează, fiecare familie din sat are trimis la biserică cel puţin pe unul dintre membri. Acesta are misiunea de a se întoarce acasă cu câţiva litri buni de apă sfinţită.

În noaptea dinaintea Bobotezei, la fel ca-n alte sate hunedorene, fetele din Chitid îşi pun sub pernă busuioc, în speranţa că-l vor afla în vis pe cel cu care se vor mărita. Unele iau obiceiul ca pe o glumă. Altele chiar cred în el. Bătrânii din sat spun că aici se mai practică şi un alt obicei prin care fetele încearcă să afle însuşirile celui cu care se vor mărita.

De Bobotează, petrecerea o organizează fetele. Băieţii le mai ajută doar cu plata muzicanţilor.

Din punct de vedere calendaristic, Boboteaza reprezintă încheierea ciclului celor 12 zile ale Sărbătorilor de Iarnă, care încep pe 25 decembrie, cu Naşterea Domnului sau Crăciunul.

Bibliografie

1.Wikipedia – encyclopedia liberă
2. Ion Marinescu,: Monografia satului Chitid

TRADITII DE PRIMĂVARĂ

Prof. Gherlan Monteola Şcoala Generală Nr.7 Petroşani, Hunedoara

CALENDAR MARTIE

• 1 martie-Dochia;Mărţişor 2 martie-Pusul babelor 3 martie-Casa cu ograd ă 4 martie-Moşii de iarnă 6 martie-Buruiana lui Mart 7 martie-Zilele babei 8 martie-Focurile de Macinici 9 martie-Macinicii 10 martie-Baterea pământului cu maiurile

• 13 martie -Ziua cucilor 14 martie-Caii lui Sântoader 15 martie-Zilele Împrumutate

16 martie-Joile nemaipomenite 18 martie-Sântoaderul cel Mare 19 martie-Zăpada berzelor 20 martie-Zilele mo şilor 21 martie-Cocoşul 22 martie-Tir înainte-Tir înapoi 23 martie-Gemenii şi comoara 24 martie-Ziua şarpelui 25 martie-Ziua cucului; Blagove ştenia 26 martie-Stelele ciobanului 27 martie-Barza 28 martie-Suliţa pe cer 29 martie-Viţa de vie, tufa dătătoare de putere 30 martie-Legenda

br ânduşei 31 martie-Prânzul mare

PRIMĂVARĂ... Martie este momentul în care oamenii încep să caute primul ghiocel, ca semn al venirii primăverii cu adevărat. Acum frigul începe să se împletească cu razele soarelui, întunericul cu

lumina şi după o iarnă grea cu omăt mare, învinge viaţa, primăvara, soarele.

PREZICERI

• În luna aceasta în câte zile va fi negură, în atâtea zile în cursul anului vor fi ploi, iar c âte zile va fi rouă în atâtea va fi brumă după Paşti şi în tot atâtea zile în luna august vor fi neguri din care cauz ă

vor fi stricăciuni în holde şi poame. Dacă în luna martie nu va ploua va fi pâine din belşug. De va cădea Paştele în această lună şi în ziua aceasta va fi ploaie , atunci 50 de zile va ploua sau nu va fi senin. În 21 ale lunii ziua este egal ă cu noaptea şi Soarele intră în semnul Berbecelui, timp prielnic negoţului şi călătoriilor. De va fi tunet când intră Soarele în acest semn, atunci va fi frică între oameni .

DANSUL POPULAR - OGLINDĂ A CARACTERULUI NAȚIONAL

Prof. înv. primar Glăvan Miruţa, Şcoala Gimnazială Podari, Dolj

Dansul s-a născut deodată cu vorba şi cântecul, ba mai mult, dansul este mai vechi şi decât muzica.’’ (F. de Ménie).

Dansul străvechi al poporului român a început prin a câştiga expresia unei comuniuni entice, îndrăgit de toate categoriile vârstelor, având un ecou sărbătoresc ocazional, intrând tot mai mult în rândul manifestărilor consacrate reuniunilor săteşti. Caracterul de generalizare al jocului folcloric străvechi românesc va reprezenta imaginea existenţei umane.

Pentru a determina premisele etnoculturale ale coregrafiei folclorice româneşti străvechi, ar trebui să încercăm refacerea rădăcinilor milenare de structuri reprezentative:

Unitatea rădăcinilor coregrafice folclorice de continuitate (traco-geto-dacice);

Caracterul general valabil, armonic, definitoriu "creaţia horală";

Specificul colectiv de creaţie.

Dansul popular românesc este o manifestare artistică colectivă care se exprimă direct, în mod natural şi original. Instinctul pentru ritm generează cu toată forţa şi vitalitatea creaţiile multiforme ale dansului popular. El exprimă, în forme variate, variaţia socială şi imaginativă a poporului. Legătura dintre mişcările exterioare şi ritmul lăuntric, este topită într-o unitate desăvârşită. Poporul trăieşte fenomenul dansului fără să adopte o atitudine deliberată, căci trăirea dansului în toată spontaneitatea de exprimare, este justificarea şi satisfacţia interpreţilor.

Dansul popular românesc se caracterizează printr-o bogăţie nesfârşită de mişcări izvorâte din miile de jocuri existente, într-o mare varietate a stilurilor proprii fiecărei regiuni şi prin vigoarea, veselia naturală, temperamental şi dinamismul interpretării. În construcţia dansului românesc se întâlnesc o mulţime de forme, o variaţie plăcută de tempouri, o ritmică bogată şi nuanţată.

Unele dansuri sunt simple şi line, fără a fi totuşi naive. În simplitatea lor aparentă există o profunzime de concepţie şi o expresivitate directă de mare valoare artistică. Unele dansuri sunt vii şi îndrăzneţe, viguroase şi trepidante. Multe dansuri au un pronunţat caracter social, în legătură cu anotimpurile sau cu muncile agricole.

Dansurile populare îşi au explicaţia nu numai în dansurile de toate zilele a poporului sau în legătură cu muncile din cuprinsul anului, ci în ele se reflectă din plin influienţa peisajului în mijlocul căruia iau naştere. Caracterul dansurilor noastre populare, variază după tipologia fiecărei regiuni, căci diferenţa de peisaj şi de atmosferă, creează o mare varietate de ritmuri, de compoziţii muzicale, de costume şi stiluri de dans.

Dansul s-a născut odată cu omenirea. El evocă graţia corpului, delicateţea liniilor, frumuseţea formelor, punând în acelaşi timp în joc toate emoţiile psihice. Caracterul unui popor se regăseşte în dansurile naţionale, în care se însumează trăsăturile sale: sensibilitatea, ambiţia, fantezia, obiceiurile.

Deci, bogăţia şi varietatea formelor lui ne arată că dansul are o legătură strânsă cu condiţiile de viaţă ale fiecărui popor, cu istoria şi cultura lui, cu muzica, cu munca fizică, etc. Cunoaştem că dezvoltarea intelectuală este într-o strânsă legătură cu dezvoltarea fizică corespunzătoare.

Sănătatea şi dezvoltarea normală fiziologică sporesc buna dispoziţie, atenţia, favorizează capacitatea de asimilare a cunoştinţelor. Formarea calităţilor morale şi voliţionale, educarea perseverenţei, a stăpânirii de sine, a curajului depind de dezvoltarea calităţilor fizice, iar formarea ţinutei corecte, însuşirea mişcărilor precise, dezvoltarea simţului ritmului favorizează educaţia estetică.

Dansurile populare şi dansurile cu temă dezvoltă copiilor simţul ritmului, capacitatea de coordonare a mişcărilor, gustul pentru frumos, pentru armonie. Dansurile populare îi familiarizează pe copii cu unele elemente ale folclorului, contribuind prin aceasta la dezvoltarea dragostei pentru arta poporului nostru, creează din fragedă copilărie o apropiere sufletească între oameni.

Cunoaşterea dansurilor populare româneşti încă de la vârsta şcolară înseamnă a întări încrederea şi respectul faţă de forţele creatoare ale poporului nostru. Predarea şi învăţarea dansurilor populare româneşti, a muzicii, a cântecelor, strigăturilor şi valorificarea lor în serbările grupei, în activităţile de educaţie fizică, sport şi euritmie vor acţiona în sfera formării unor abilităţi : spiritul de observaţie, de stăpânire de sine, expresivitatea şi vioiciunea, priceperea de orientare în spaţiu restrâns, sincronizarea paşilor de dans, a purtării braţelor şi a întregului corp cu muzica, favorizează dezvoltarea spiritului de analiză psihologică şi a imaginaţiei.

Copilului îi este solicitată memoria, capacitatea de a avea răbdare, perseverenţa, simţul de respect pentru partener, voinţa pentru a învinge oboseala, timiditatea. Dansul va contribui la îmbogăţirea conştiintei lor cu imagini şi reprezentări estetice vor face distincţia între frumos şi falsa frumuseţe.

Euritmia, ca formă de comunicare artistică, este un gen care dobândeşte o tot mai mare extensiune. La greci, cuvântul « euritmie » era considerat ca termen principal alături de armonie şi simetrie ; în dicţionar, euritmia este definită astfel :combinarea armonioasă de sunete, linii şi mişcări, sinteză a gimnasticii şi dansului cu acompaniament muzical sau vorbit.

O activitate de euritmie se poate realiza cu sau fără acompaniament muzical. Acompaniamentul muzical urmăreşte conturarea atmosferei de fond fără ca euritmia să se încadreze riguros în linia melodică sau în metrica poeziei, întocmai ca dansul. Mişcarea ritmică a corpului îi oferă copilului o altă modalitate de a se exprima pe sine, iar educatorul va trebui să pornească de la acest lucru şi să sprijine copilul în a se exprima liber, în stil propriu, pornind de la o temă sau o sugestie verbală.

Mişcările ritmice sunt mai puţin obositoare, pe lângă faptul că dau corpului zvelteţe şi frumuseţe. Introducând ritmul în mişcări, mărim bucuria provocată a copiilor de orice mişcare şi contribuim la îmbunătăţirea mişcărilor şi la uşurinţa execuţiei lor.

Euritmia îi ajută pe copii să-şi exprime ideile, să se elibereze de emoţiile şi tensiunile personale, să ia cunoştinţă de ceea ce înseamnă muzica şi expresivitatea acesteia şi să-şi dezvolte coordonarea motrică. În cazul euritmiei, gestul, atitudinea nu se referă la mişcări mici, limitate de mâini, braţe sau cap, ci include plastica limbajului tehnic al întregului corp.

Pantomima, ca metodă auxiliară în realizarea interpretării artistice a euritmiei, reprezintă mijlocul cel mai diferit, dar apreciat de copii, în momentul în care găsesc căi de soluţionare a temelor. Astfel, se recomandă la început abordarea unor forme de mers (mersul balerinei, sportivului, soldatului sau mersul omului trist, mersul omului vesel) şi apoi trecerea spre teme improvizate simple şi legarea lor prin gesturi sau mişcări imitative. Cele mai importante avantaje ale acestei activităţi sunt următoarele :

• elementul emoţional oferă mişcării atractivitate şi motivaţie, mobilizează forţele copilului şi-i produce bucurie, mulţumire ;

• diversitatea miscărilor-o calitate preţioasă- care înlătură primejdia oboselii premature ;

• posibilitatea reglării intensităţii şi continuităţii mişcărilor de către copii le oferă posibilitatea de a încetini ritmul sau a schimba după dorinţă mişcarea, imaginându-şi de fapt o altă scena (alta decât cea sugerată de educatoare) ;

• stimularea initiaţivei copiilor, deşi conţinutul este de obicei sugerat şi regulile pot fi precise, educatoarea va lăsa loc şi iniţiativei personale şi în unele cazuri, chiar o va încuraja ;

• dezvoltarea unui şir de calităţi psihice, acest tip de mişcare dezvoltă adesea disciplina, curajul, prezenţa de spirit.

Trebuie să-i ajutăm pe copii să descopere frumuseţea dansului popular românesc. Orice copil trebuie educat pentru a fi un continuator al valorilor culturii populare româneşti.

Bibliografie

Ancuţa, L., Ancuţa, P., *Jocuri de creativitate,* Editura Excelsior, Timişoara, 1997;

Roşală. V., Roşală, E., *Mişcare şi muzică pentru copii,* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1936.

PROIECT EDUCATIONAL JUDEŢEAN COPILĂRIE-ANI DE VIS

Prof. Gliguța Luminița Nicoleta, Școala Gimnazială Nr. 1 Bănișor, Sălaj

O pregătire şcolară care valorifică învăţări dobândite în contexte de dincolo de şcoală- proiecte, workshop-uri, activităţi practice - are şansa să ofere un antrenament pentru transferul de cunoaştere care să permită mai târziu, în evoluţia profesională, capacităţi de cercetare exploratorie

în domenii pe care nu le-a mai întâlnit în viață elevul, sau chiar dezvoltarea unor noi domenii. Elevii care au desfăşurat frecvent în şcoală activităţi de tip proiect au o şansă mai mare mai târziu să contribuie cu soluţii inovative la dezvoltarea unor proiecte din lumea reală, părânduli-se mult mai ușoară abordarea.

Când lucrezi cu tineri, principalul obiectiv este să-i implici pe ei în activități, să li se dezvolte curiozitatea, să aibă o motivație puternică, adică „learning by doing".

Cine sunt eu ? Sunt un proiect educațional cu titlul "Copilărie – ani de vis", gândit si implementat de o echipa de persoane inimoase.

Motivatia M-am născut din dorinţa de a utiliza educaţia non-formală spre a susţine, a ajuta tinerele talente în domenii precum pictura si activități practice şi totodată pentru încurajarea elevilor să aibă respect pentru tradițiile și obiceiurile specifice zonei în care locuim, să-şi dezvolte capacitatea de comunicare, stabilirea relaţiei de prietenie şi colaborare între ei, afirmarea talentelor artistice, promovarea instituţiilor participante în proiect şi, nu în ultimul rând, să îi ajutăm pe cei în nevoie.

Cum? Prin intermediul workshop-urilor creative, menite să le ofere participantâţilor un cadru non-formal, prin care să dobândească abilităţi practice precum pictura şi confecţionarea diferitelor obiecte specifice sărbătorilor Pascale, cât si dezvoltarea abilităţilor de comunicare.

Pentru cine?Pentru 60 elevi curioşi şi deschişi către cunoaştere, comunicativi şi creativi, motivaţi pentru a –şi lăsa o amprenta asupra comunităţii, dornici să se implice în tot ce este nou şi să îşi dezvolte abilităţi practice şi personale.

Atuul meu…Constă în modalitatea nouă de abordare a elevilor, folosind educaţia non-formală şi deschiderea spre schimbul de experienta dintre participant si trainer, mai mult, sensibilizarea si implicarea membrilor comunităţii prin cumpărarea produselor noastre.

Ce s-a întâmplat în final?Am avut finalitate într- o expoziţie de accesorii handmade, confecţionate din materiale reciclabile, cât şi plase personalizate din pânză, picturi pe lemn, realizate de către elevii implicaţi în proiect, iar la final s-au adunat produse care s-au donat unui cămin de bătrâni.

În concluzie, educația nonformală este accesibilă tuturor, este caracterizată de adaptabilitate, nu impune restricții sau condiționări, dar nici nu oferă recompense de genul celor pe care le oferă educatia formala (note, medii, burse). Ea pur și simplu oferă noi perspective și oportunități pe plan personal, cât și profesional la tineri. Este utilă în nenumarate domenii, și ajută la completarea golurilor din programa școlară.

DENUMIREA PROIECTULUI

Titlul: "Copilarie-ani de vis"

Tipul de activitate: extracurriculară

APLICANTUL

 # ŞCOALA GIMNAZIALĂ BANISOR , loc. Bănişor, jud. Sălaj

C. CONTEXTUL

ARGUMENTAREA PROIECTULUI

Parteneriatul educaţional urmăreşte transformarea reală a elevilor în actori principali ai demersului educaţional, urmărindu-se atingerea unor obiective de natură formală, informală, socio-comportamentală.

În aceste vremuri tulburi, în care influenţele exterioare ne marchează sistemul de valori spirituale am considerat că este necesar şi binevenit să organizăm activităţi cu încărcătură emoţională

Dezvoltarea personalitaţii copiilor si legarea unor prietenii intre elevii celor două şcoli partenere.

Participarea la activităţile şi concursurile organizate în cadrul proiectului.

D. DESCRIEREA PROIECTULUI

SCOPUL PROIECTULUI DE PARTENERIAT

Cultivarea şi valorificarea potenţialului creator şi a sensibilitaţii artistice a elevilor;

Conştientizarea activităţii de grup ca suport al prieteniei şi colaborării;

Dezvoltarea sentimentelor de dăruire, dragoste şi respect pentru persoanele in vârstă;

Formarea obisnuintei de practicare a drumetiei ca forma de petrecere a timpului in mijlocul naturii si educarea elevilor in spiritul protejarii acesteia;

Promovarea spiritului de competiţie;

OBIECTIVE OPERAŢIONALE

Stimularea interesului elevului pentru înţelegerea şi păstrarea tradiţiilor legate de Sfânta Sărbătoare a Paştelui ;

Dezvoltarea capacităţii de exprimare plastică individuală prin compoziţii expresive şi creative ;

Să promoveze corespondenţa între şcoli prin internet şi alte căi de comunicare, care să apropie elevii între ei;

Să-şi dezvolte sentimentul de dăruire şi preocupare pentru persoanele care au nevoie de ajutor;

Să dăm oportunitatea elevilor noştri să arate şi altora capacităţile de care dispun;

Să dovedească spirit de cooperare si corectitudine in jocuri si concursuri;

Stimularea interesului pentru cunostintele din domeniul ecologic;

Însusirea unor norme de comportament ecologic specific pentru asigurarea echilibrului dintre sănătate si mediul în care trăim;

GRUPUL ŢINTĂ: ♦ Elevii de la Şcoala Gimnaziala Nr.1 Bănisor (60 elevi)

LOCUL DE DESFĂŞURARE:♦ Şcoala Gimnazială Nr.1 Banisor**,** ♦ Liceul Tehnologic Sîg

RESURSE UMANE:♦ elevii din clasele I -VIII;♦ profesori;♦ părinţi.

RESURSE MATERIALE: ♦ hartie cartonata, culori , ouă, vopsele de ouă, pensule, aparat foto, mingi, panglici, saci, computer. ♦ Fonduri extrabugetare (sponsorizări, resurse proprii)

CRITERII DE EVALUARE ♦ Gradul de implicare ♦ Gradul de participare ♦ Analiza din partea cadrelor didactice ♦ Analiza din partea instituţiilor abilitate

REZULTATE AŞTEPTATE:-valorificarea potenţialului creativ al copiilor; -comunicarea între elevi din şcoli şi medii diferite; -cooperarea şi colaborarea între cadre didactice din unităţi diferite de învăţământ.

ACTIVITĂŢI DE PROMOVARE/DE MEDIATIZARE ŞI DISEMINARE:

-mass media locală; -www.didactic.ro;-materiale promoţionale:afişe,fluturaşi,pliante; -albume foto,CD-uri.

ACREDITAR/CERTIFICARE

♦ La finalul proiectului profesorii participanti vor primi adeverinte de participare din partea conducerii scolii, precum si diplome.

♦Elevii participanti vor primi diplome de participare.

CALENDARUL ACTIVITĂŢILOR

ACTIVITATEA	**TERMEN Locaţie**	**PARTICIPANŢI**	**REZULTATE**
Realizarea proiectului	martie	Cadrele didactice coordonatoare	# Identificarea activităţilor care se pretează grupului ţintă.

„Paştele –tradiţii şi obiceiuri la romani” - realizarea unor desene pe tema “Paştele la români” ; **“Încondeierea ouălor”** - prezentarea tradiţiei creştine a încondeierii ouălor; - activitate practică de încondeiere a ouălor; - expoziţie cu lucrările din cadrul activităţilor derulate în proiectul.	Mai Scoala Gimn. Nr.1 Bănişor C.I.A.P.V.H Crasna	Cadre didactice Elevii- de la cele două şcoli Directori Autorităţi locale Părinţi	# Realizare felicitari de Paşte. # Incondeiatul oualor de Paşte. # Expoziţie specifică Paştelui cu titlul ,, Învierea Domnului Iisus Hristos” # Vizita cu scop caritabil la Centru de Ingrijire a persoanelor vârstnice Crasna
“ Am colaborat să ne cunoaştem mai bine”	Iunie Grup Scolar Sig Şc.gim. Banisor	Cadre didactice Elevi Părinţi Autorităţi locale	# PPS Prezentarea activităţilor realizate în cele două şcoli

TRADITII DE LA NOI

Prof.Grecu Andreea,Grădiniţa P.P.Nr. 3 Petroşani

Crescătorii de animale din zona sub-montană a masivului Parâng au fost denumiţi **“momârlani**” prin anii 1860, de către orăşenii veniţi să deschidă minele din Valea Jiului, majoritatea fiind colonişti austro-ungari care i-a poreclit imediat **“barabe”.**

Auto-izolarea momârlanilor de atunci a rezistat până în zilele noastre, ca şi cum ar fi un grup etnic închis, care-şi apără cu străşnicie tainele, datinile şi modul de viaţă tradiţinonal. Asemenea oricărei comunităţi de tip tradiţional, momârlanii au mult mai multe obiceiuri pe care le respectă an de an, atât obiceiuri legate de alte sărbători cât şi principalele lor ocupaţii care sunt mai întâi creşterea vitelor şi apoi cultivarea pământului. Momârlanii sunt, de fapt, ciobanii din zona Petroşaniului. Ei stăpânesc munţii din vecinătate, grupându-se în sate care le aparţin, practic, din tată în fiu: Maleia, Jieţ, Cimpa, Dâlja Mare, Dâlja Mică, Iscroni, până în Câmpu lui Neag-cel mai arhaic şi mai conservator din toate. În realitate, nici ocupaţia, nici numele nu-i deosebesc de ceilalţi, ci modul lor de viaţă: închis şi aplecat vădit spre tradiţie. Păstrarea portului popular şi a obiceiurilor, în ciuda oricăror tentaţii urbane, le dau dreptul să se considere mai români decât alţii. Nu fac mare caz din asta dar nici nu acceptă să le vorbeşti de sus pe această temă. Momârlanul se supără rar, dar bine. Chiar şi între ei, atunci când este cazul bătăile nu se fac cu brişca, ci cu ciomagul. Dar bărbăteşte, fără milă. La sfârşit se împacă, dar nu uită. Mai devreme sau mai târziu tot ţi-o plăteşte. Ca orice muntean momârlanul munceşte din greu de dimineaţa până seara, parcurge zilnic zeci de kilometri între casă şi locul de păşune.

Creşterea vitelor este ocupaţia care le asigură în esenţă mijloacele de subzistenţă şi care înseamnă în primul rând văcărit şi oierit nelipsiţi fiind şi caii care reprezintă cele mai însemnate mijloace de transport în zonele accidentate şi greu accesibile din Munţii Parâng, Şurianu, Vâlcan şi Retezat ce înconjoară Depresiunea Petroşani.**Cultivarea pământului**, de altfel destul de sărac în zonă, este doar o ocupaţie adiacentă care le îngăduie să-şi completeze cele necesare vieţuirii cu produse vegetale, fie din pricina lipsei resurselor materiale şi a dificultăţilor cu care se făceau schimburile comerciale(odinioară), fie din dorinţa valorificării unei game mai variate de produse ale gospodăriei(în prezent). Unor asemenea terenuri se pretează şi asinii,întâlniţi şi nelipsiţi de lângă turmele de oi ce împânzesc de primăvara până toamna munţii din împrejurimi iar din septembrie până în decembrie şi martie până în mai le însoţesc **la ţară** sau **la câmp**(Haţeg, Ilia, Banat, Gorj, Dolj).

Această opoziţie **la munte;la pădure/la ţară;la câmp** delimitează în timp şi spaţiu **mica transhumanţă** de **marea transhumanţă** practicată şi astăzi atât in Valea Jiului cât şi în alte zone. Transhumanţa priveşte atât oieitul cât şi văcăritul. **Oieritul** este practicat exclusiv de bărbaţi în vreme ce **văcăritul** este o treabă predilect femeiască.

Activitatea specifică care se leagă de creşterea oilor este **ciobănitul** care este asigurat de membrii gospodăriilor în care se cresc oi, numărul de zile corespunzând proporţional cu numărul de oi pe care îl posedă. Astfel, dacă numărul total dintr-o turmă este de 600 iar numărul de zile al perioadei este de 90 rezultă 6-7 oi/zi perioada de pază pentru posesorul unei turme este de 30 oi fiind de maxim 5 zile. Această perioadă corespunde cu perioada de producţie maximă de lapte implicit de produse lactate: caş, urdă.

La sfârşitul lunii mai sau începutul lui iunie se stabileşte **ziua ieşitului de(în) munte**, care coincide cu **ziua măsuratului oilor**.

Bibliografie

Localitatea Uricani din Valea Jiului"-vatră de trăire românească, Ed.Matinal,2000;
Momârlanii din Valea Jiului, Ed.MJM, Craiova, 2007

ISTORICUL OCUPAȚIILOR ȘI ACTIVITĂȚILE AROMÂNE

Prof. înv. preșcolar Grigorenco Cristina
Prof. Înv. Preșcolar Plăeașu Iuliana, Constanța

Există multe teorii privind originea aromânilor. Principala teorie îi descrie ca descendenți ai tracilor romanizați sau coloniști romani și soldați ce vor primi pământuri ca plată pentru serviciile lor. Aromânii sau vlahii apar prima oară în izvoarele bizantine din secolul al XI-lea. Termenul derivă din latina, însemnând cetățean roman. Cunoscuți și ca macedo-romani sau vlahi, vorbesc un limbaj specific.

Limba maternă a aromânilor este limba aromână. După unii lingviști, limba aromână este o limbă aparte din grupul limbilor romanice. În prezent, sunt recunoscuți oficial ca minoritate doar în Macedonia. Ziua de 23 mai este sărbătorită ca ziua națională a aromânilor.

Una din cele mai vechi îndeletniciri ale acestui popor o reprezintă creșterea animalelor, în special oi, alături de care mai creșteau capre, cornute mari, catâri și cai. Din acestă ocupație de bază, păstoritul transhumant, s-au dezvoltat, aproape simultan, și alte activități conexe cum ar fi prelucrarea lânii și țesutul, prelucrarea pieilor, produsele lactate, care obținute în surplus au căutat a fi vândute în altă parte, deci de aici apariția comerțului și a cărăușiei. Ei practicau păstoritul transhumant asemenea mocanilor din nordul Dunării. Spre deosebire de aceștia însă,transhumanța la aromâni era cu pendulare inversă, adică ei aveau reședința de bază la munte și cea secundară la șes.Ei aveau turme de mii de oi, pentru a căror creștere aveau nevoie de pășuni întinse,astfel că ei luau în arendă de la beii turci munți întregi și pășuni pe care se puteau deplasa în voie, astfel că ei nu au cunoscut niciodată dependența economică sau iobăgia precum celelalte popoare din Balcani sau chiar românii.

Prin păstoritul transhumant, practicat de ramura grămoștenilor și fărșeroților, aceștia ajungeau uneori cu turmele lor până în Dobrogea, unde îi întâlneau pe mocanii din mărginimea Sibiului, asigurându-se astfel contatctul cu latinitatea nord-dunăreană. Legat de acest aspect, Tache Papahagi afirma că „păstoritul a fost acela care a cutreierat toate ținuturile locuite de români, păstrând între ei un contact viu și contribuind la o continuă unificare de grai [...] păstoritul a fost scutul individualității noastre etnice."

O altă activitate în care aromânii au excelat din cele mai vechi timpuri este comerțul, intrinsec legat de cărăușie sau cărvănărit, buni cunoscători ale rutelor comerciale din Balcani. Activitatea lor transhumantă le-a permis să vadă unde diverse produse lipsesc, unde se cer altele, unde unele au pret mai bun decât în locurile de baștină, astfel că ei au ajuns să dețină cvasimonopolul comercial cu produse lactate, textile și metale în Balcani. Ei detineau și majoritatea

hanurilor situate în lungul principalelor drumuri comerciale din Balcani. Cu caravanele lor transportau prin toată Peninsula Balcanică mărfuri, persoane, asigurând și serviciile de poștă, într-o perioadă în care transporturile moderne lipseau din această parte a Europei iar drumurile existente treceau prin văi nesigure și cunoscute doar de aromâni. Ei dețineau cvasimonopolul comerțului dintre Imperiul Otoman și Austria, Franța sau Veneția,mai ales în domeniul comerțului cu produse lactate sau textile. Aromânii aveau asociații comerciale puternice la Budapesta,Viena,VenețiasauȚărileRomâne, bazate pe relațiile de rudenie sau de comunitate,numite *companii*. Marii comercianți aromâni, mai ales cei din Moscopole, vor ajunge în secolele XVIII și XIX să aibă mari averi și chiar titluri nobiliare în Austro-Ungaria56 și Principate.

Industria textilă a cunoscut la ei o mare dezvoltare datorită abundenței materiei prime (lână și părul de capră în special, mai târziu bumbacul, inul, cânepa și mătasea naturală), fiecare gospodarie aromână fiind o mică manufactură de țesături de tot felul de la îmbrăcăminte la cergi, învelitori pentru corturi, postavuri, covoare, traiste, saci, desagi etc., foarte apreciate și căutate în Balcani și nu numai. Materia primă (lâna, părul de capră, bumbacul, firbrelevegetaledeinșicânepă) trecea prin întregul proces până la obținearea firului și a pânzelor (dărăcit, pieptănat, tors, țesut) din care erau mai apoi confecționate cele necesare gospodăriei sau produsele destinate vânzării de la haine la obiecte de decor. La Veneția se trimiteau mari cantități de lână,stofe groase de lână,pături din păr de capră sau cergi, velnițe, fir de lână, și se aduceau diverse pânzeturi și postavuri de mătase,stofe sau catifea.

Pe lângă producția de atelier în fiecare gospodărie aromânească, aproape fiecare sat avea proprii croitori, pe lângă aceștia mai existau și croitorii ambulanți care colindau localitățile și realizau haine la comandă dintre cele mai felurite de la veșminte de sărbătoare pânălahainepreoțești migăloase, cusute de mână cu fir de aur și argint sau costume militare .Pe lângă industria textilă, ei au excelat și în prelucrarea pieilor și produsele de marochinărie șiîncălțăminte.În Dobrogea, mai ales femeile în vârstă, încă mai țes șterguri, prosoape sau pături numite înflucate, de la latinescul flocus (smoc de lână). Destinația acestor obiecte a trebuit adaptată vremurilor moderne, împodobind fotolii sau canapele, suferind o schimbare și în ceea ce privește cromatica și ornamentele, optându-se pentru linii simple și culori neutre precum alb, negru sau gri.

După mutarea lor din Cadrilater în Dobrogea Veche, ca urmare a schimbului de populație convenit prin Tratatul de la Craiova din septembrie 1940, aromânii au continuat să se ocupe cu creșterea oilor și cu agricultura, deprinsă în timpul vieții lor în Cadrilater. Cei care s-au stabilit la oraș s-au dedat practicării unor meserii, comerțului sau activităților liberale. Dobrogea este în topul clasamentului în țară ca număr de capete.Legat de creșterea oilor, în satele dobrogene locuite de aromâni, femeile în vârstă încă mai țes lâna în război la gura sobei, depănând amintiri demult uitate în nopțile lungi de iarnă, din mâna lor ieșind adevărate opere de artă populară.

În multe cazuri, minoritățile ne dau o identitate culturală pe care poate n-am fi avut-o. De-a lungul istoriei, aromânii au trecut prin multe: războaie, revoluții, colonizări. Însă au rămas și astăzi în același loc. Cultura și tradiția lor face parte din marele patrimoniu al umanității.

Bibliografie

Bălan, Dinu (2006), Etnie, etnicitate, națiune și naționalism. Câteva precizări metodologice, în Codrul Cosminului, serie nouă, nr. 12, pp. 93-115, Editura Universității dinSuceava, Suceava

Capidan Theodor (2010), Macedoromânii – etnografie, istorie, limbă, Editura Dacoromână, București

Magiru, Maria (2001), Românii balcanici (aromânii), Dobrogea – studiu etnografic, vol.2, Muzeul de Artă Populară, București.

Papahagi, Tache (2003) Aromânii din punct de vedere istoric, cultural și politic, EdituraPredania, București.

Zbuchea, Gheorghe (2012) Aromânii prin istorie, Editura Predania, București

OBICEIURI SI TRADITII

Prof.Inv.Presc. Ghirold Alina, Scoala Gimnaziala I.G.Duca, Petrosani

Fac parte de secole din viaţa satului şi au în nume un sunet arhaic care ne face să ne gândim la ele ca la nişte obiceiuri vii cândva, azi rămase doar amintire. Şi totuşi… Unele dintre aceste tradiţii populare româneşti trăiesc şi azi, în ciuda asaltului nivelator al civilizaţiei contemporane. Modernizarea se face simţită, ici-colo – de pildă, în portul fetelor care, la sărbători, îmbină straiele populare cu pantofi la modă – dar tradiţia rezistă. Evenimentele mari şi mici ale vieţii, munca şi căsătoria, credinţele religioase, creştine sau precreştine, dau sens acestor obiceiuri populare româneşti, care iată, persistă, ca un mesaj liniştitor de continuitate şi stabilitate.

Boul înstruţat este o sărbătoare a solstiţiului de vară, desfăşurată la noi de Sânziene sau Rusalii. Personajul central era un bou cu înfăţişare falnică (ales cu grijă în acest scop), împodobit cu clopoţei, cu flori şi ţesături frumoase şi care era plimbat pe uliţa satului, reprezentând, cred etnologii, ipostaza zoomorfă a unei străvechi divinităţi cu puteri fertilizatoare, ce chezăşuia obţinerea unor recolte bogate. "Zeul" zoomorf străbătea satul, însoţit de un alai de personaje mascate, cu înfăţişări şi manifestări ce aminteau de alaiul zeului grec Dionysos, asociat cu rodnicia şi forţa vitală.

Obiceiul mai supravieţuieşte în unele sate transilvane, poate nu într-o formă atât de dezlănţuită ca în vechime, dar tot pitoresc şi tot spectaculos, deşi poate prea puţini cunosc originea pe care o atribuie cercetătorii acestui ceremonial. Tânjaua este un vechi obicei popular întîlnit încă, sub diferite denumiri, în unele sate din Maramureş şi Bistriţa Năsăud; este un obicei agrar, ce avea loc în ziua de Sângoerz (Sfântul Gheorghe – 23 aprilie) sau a doua zi de Paşte.

Cea mai cunoscută este Tânjaua de pe Mara, care încă se organizează, cu tot ceremonialul ei spectaculos, în câteva sate maramureşene; unul dintre acestea este satul Hoteni, din comuna Ocna Şugatag, devenit cunoscut pentru Tânjaua sa, prilej de mare mândrie pentru hotenari şi de organizare a unei vesele şi colorate sărbători agrare de primăvară. Ceremonialul se organiza în cinstea celui mai harnic gospodar – de obicei era ales cel care ieşise primul la arat, dar se ţinea seama şi de calităţile morale ale omului cu pricina. Se alcătuia o procesiune la care luau parte sătenii, în straie de sărbătoare, purtând tânjale (nişte piese care intră în alcătuirea carului) şi juguri împodobite cu ramuri şi flori. Sărbătoritul era dus, pe o teleguţă, la râu, unde era udat cu apă pe faţă, se rosteau invocaţii pentru dobândirea de "roade bune" (recoltă bogată), apoi sărbătoritul îşi invita consătenii acasă, unde-i ospăta. "Indiferent de nume şi de data la care se efectua obiceiul (Sângeorz, Paşte)", scrie Ion Ghinoiu, reputat specialist în studiul obiceiurilor populare, […] suntem în prezenţa unor practici străvechi, precreştine." Ceremonialul cu semnficaţii agrare era parte a unor complexe ritualuri de fertilitate, menite să asigure, în credinţele populare, obţinerea de recolte îndestulătoare, condiţia de bază a supravieţuirii.

Umblatul în tez este o bucurie de primăvară a copiilor maramureşeni; e un fel de mers cu colindul, dar de Paşte. Nu mai colindă ei, copiii, chiar aşa, îmbrăcaţi în hăinuţe populare, ca în poză, dar obiceiul s-a păstrat (cum s-a păstrat şi cel al colindului de Crăciun, chiar şi la oraş, unde copiii încă mai colindă – prin blocuri, îmbrăcaţi în hanorace de fâş, dar colindă!)

În Maramureş, de Paşte, copilaşii merg pe la casele din sat, salutând gazdele cu "Hristos a-nviat!" şi sunt răsplătiţi cu ouă roşii. Celor mai mari, de 13-14 ani, li se oferă, cam în derâdere, câte o unealtă de gospodărie (o mătură, o lopată), ca o aluzie la faptul că de-acum ar trebui să se lase de treburi copilăreşti şi să se apuce de treburi de oameni mari. Azi, firește, cei de 13-14 sunt socotiţi tot copiii, dar pe vremuri, la sate, cei de această vârstă erau consideraţi aproape adulţi şi li se pretindea să muncească în gospodărie, cu eforturi şi răspunderi de oameni mari, pregătindu-se ca peste doar câţiva ani să-şi întemeieze propriile lor gospodării. În amintirea acestei concepţii, „măriceii" de 13-14 ani care se amestecă printre mititeii de 8-10-12 ani la umblatul în tez au parte de un „apropo" – li se arată uneltele muncii gospodăreşti, ca să li se aducă aminte că nu vor mai fi mult timp copii…

Păzitul Usturoiului era o petrecere menită să îndepărteze spiritele rele, la apropierea iernii. Avea loc în aşa-numita Noapte a Strigoilor, care, conform calendarului creştin, cădea în Noaptea Sfântului Andrei, 29 spre 30 noiembrie.

Ecouri ale unor astfel de sărbători se găsesc în toată Europa, ele celebrând înnoirea timpului, în cadrul unui ciclu anual jalonat de momente speciale, ceremoniale, precum solstiţiile şi echinocţiile sau, mai târziu, anumite sărbători din calendarul creştin. În vremurile vechi, cred specialişti etnologi, în preajma acestei date se sărbătorea încheierea unui an şi începutul unuia nou. Spre sfârşitul anului vechi, lumea îmbătrânea, se degrada, îndreptându-se spre o stare de dezordine, aproape de dezintegrare. "Ordinea se deteriorează neîncetat, ajungând în noaptea de 29 spre 30 noiembrie, în Noaptea Strigoilor, la starea simbolică de haos, cea de dinaintea creaţiei. (Ion Ghinoiu, Sărbători şi obiceiuri româneşti, 2004). Un semn al haosului, al distrugerii ordinii stabilite a lumii, este ieşirea din morminte a strigoilor, a entităţilor malefice, pornite să facă rău oamenilor. În apărare, oamenii recurg la plante magice cu puteri recunoscute de îndepărtare a spiritelor rele, şi mai ales la usturoi, cu care se ung cercevelele ferestrelor, uşile, pragurile, pentru a feri casa şi pe locuitorii ei de acţiunea duhurilor rele. Închişi în casele astfel protejate, pentru a alunga spaima acelei nopţi, oamenii organizau petreceri zgomotoase, cu joc, mâncare, băutură, glume – ca un revelion, un scenariu clasic de întâmpinare ceremonială a preschimbării timpului, a înnoirii lui.

Toate sunt urme ale unor tradiţii mult mai vechi, care au supravieţuit unor interdicţii pe care a încercat să le impună biserica creştină, fiind prea îndrăgite şi poate prea necesare social – ca mijloc de defulare, de descărcare a unor tensiuni – pentru a putea fi înlăturate cu uşurinţă. Azi, chiar dacă sensurile lor iniţiale, în mare parte, s-au pierdut, chiar dacă originea lor a devenit obscură, chiar dacă unele elemente s-au modernizat, aceste obiceiuri supravieţuiesc totuşi. Iar persistenţa lor arată clar un lucru: că oamenii au încă nevoie de ele.

URMAȘII DACILOR ÎN VALEA JIULUI

Prof. Haiduc Laura, Școala Gimnazială Nr. 7 Petroșani

Momârlanii sunt locuitori ai Văii Jiului, depresiunea înconjurată de munții Șureanu, Parâng, Vâlcan și Retezat, străbătută de cele două Jiuri, de Est sau Ardelean, și de Vest sau Românesc Ei au format o comunitate de o rară stabilitate și trăinicie în timp, care a rămas până în ultima vreme foarte puțin cunoscută.

Momârlanii își construiesc și acum casele la fel cum o făceau dacii, din bârne necioplite, încheiate la capete cu îmbucături de formă pătrată sau dreptunghiulară. Hainele de sărbători ale momârlanilor constau din pantaloni strâmți și cămașa până la genunchi. Această populație a păstrat o serie de practici precreștine, între care și obiceiul îngropatului morților în curtea de lângă casă.

Obiceiul îngropării morților în grădina din apropierea casei își are rădăcinile în urmă cu mai bine de 500 de ani, când exista credința că morții, ca și viii, trebuie să se afle în apropierea familiei, chiar și după ce au trecut la cele sfinte. Astfel, ei puteau să aibă parte de liniște și să nu se transforme în ființe malefice, să nu devină strigoi sau moroi. Locul în care oamenii erau îngropați căpăta denumirea de „morminți de ogradă" sau „morminți de curte"

Bărbaţii cei mai frumoşi se află în ţinutul Jiului, care altminterea este despărţit prin munţi de Valea Haţegului şi geografic nu se ţine strâns de ea. Bărbaţii din acest ţinut sunt adevăraţi atleţi. Statura înaltă şi dreaptă ca bradul, bine legată şi compactă. Spate lat, piept arcuit, faţa prelungă, brunetă, nas proporţionat drept sau puţin vulturiu, ochii mari pătrunzători, frunte înaltă, păr des, lung, castaniu. Dar pe cât sunt de frumoşi bărbaţii pe atât sunt de urâte femeile. Şi ele sunt de o statură înaltă, dar neregulată, trăsături bărbăteşti, dar asemenea neregulate.

Locuitorii mai de la şes trăiesc cu agricultura, cei de sub poalele munţilor cu puţină agricultură şi cu negoţul de scânduri şi şindrile. Iar cei de prin locurile muntoase trăiesc cu economia de vite. Muntenii coboară la târg cu vite şi se reîntorc acasă încărcaţi cu bucate. Bătrâni şi tineri, toţi poartă dinainte la brâu o teacă cu un cuţit şi o furcuţia care adeseori au dimensiunea unor hangere. Teaca şi-o face fiecare din lemn de tei sau de salcie şi o leagă în plumb, aramă sau şi

argint. Ar crede cineva că aceşti oameni, la cea mai mică ocaziune vor fi făcând întrebuinţare de cuţitele din teacă.

Din contră, ei se ajută cu ele numai în lucruri economice şi la mâncare. Când se ceartă şi se bat folosesc pumni sau aleargă la pari din gard şi cuţitele rămân în teacă nemişcate", îi prezenta Aron Densuşianu.

Despre superstiţiile momârlanilor a scris Dumitru Gălăţan Jieţ în seria de volume „Riturile de trecere în Ţinutul Momârlanilor": „Naşterea", „Căsătoria", „Înmormântarea", publicată în 2011 – 2012. Potrivit autorului, femeilor însărcinate le erau interzise pe durata sarcinii mai multe lucruri, din cauza superstiţiilor. „Gravida nu avea voie să dea cuiva jar din soba casei, deoarece va naşte un copil cu bube. Nu avea nimeni voie în jur să amenințe gravida cu cuţitul, căci va naşte un copil fricos. Gravidei îi era interzis să privească ciungi, ologi şi în general orice persoană cu handicap, căci va naşte copii cu probleme. Gravida nu trebuia să sărute icoanele din biserică pentru a nu naşte copii slabi precum sfinţii", exemplifica Dumitru Gălăţan Jieţ.

În tradiţia locală, o mulţime de superstiţii erau legate de prevestirea morţii în familiile momârlanilor. „Visarea unei gropi pentru mort sau morminte proaspete poate prevesti o moarte în familie. Acelaşi lucru se poate întâmpla şi atunci când visezi că îţi cad dinţii, când visezi convorbirea cu un mort, mai ales atunci când te cheamă să-l însoţeşti. A te visa mire sau mireasă prezintă, în tradiţiile momârlanilor, pericolul ca moartea să dea târcoale casei", relata autorul. Urlatul prelung al câinelui din curte, cântecul cucului sau al cucuvelei în vecinătatea casei, spargerea sticlei de la lampa de gaz erau considerate semne rele. Sinuciderile erau rare, iar cei care alegeau să îşi curme viaţa, spânzurându-se de crengile unor copaci aveau parte de o înmormântare cu totul ieşită din comun. Era săpată o groapă sub pom, iar oamenii tăiau laţul în care sinucigaşul îşi găsise sfârşitul, pentru ca trupul lui să cadă direct în ea şi să fie acoperit cu pământ, fără niciun fel de serviciu religios, amintea etnologul. Comunitatea momârlanilor, dăinuiește pe dealurile și munții Văii Jiului din vremuri străvechi. Denumirea provine din termenul maghiar „maradvany" care înseamnă rămășiță sau rămașii. Adică dacii rămași, aproape neschimbați din timpul lui Decebal. Vestimentația lor este asemănătoare cu a celor de pe basorelieful Columnei lui Traian din Roma.

Imediat după Paşti, momârlanii din Valea Jiului pornesc nedeile. Petrecerile câmpeneşti din jurul bisericilor se ţin lanţ şi sunt prilej de bucurie şi de reîntâlnire pentru toată comunitatea. Nedeile sunt organizate, din moşi – strămoşi şi sunt programate în aşa fel încât, pe cât posibil, să nu coincidă cu o alta, a altei aşezari de momârlani. Îmbrăcaţi în straie de sărbătoare, oamenii petrec aşa cum ştiu de la străbuni, cu bucate specifice – curechi cu carne de berbecuţ şi păsat cu brânză- dar nu uită nici de obiceiul de spargere a ouălor, în care cel care reuşeşte să aleagă cele mai tari ouă vopsite le ia pe toate pe cele pe care a reuşit sa le spargă.

Nedeile sunt o sărbătoare a momârlanilor din Valea Jiului, astfel, fiecare comunitate de momârlani din Valea Jiului se adună pe dealurile din apropierea lăcașurilor de cult, unde participă la tradiționalele petreceri câmpenești, cunoscute în zonă sub denumirea de Nedei. Acestea sunt petreceri tradiționale momârlănești, dar la care sunt bine veniți și pot participa toți locuitorii orașelor din zonă, și chiar și din alte localități.

Pentru a pregăti acest mare ospăț, o parte din momârlani, în general bărbați, se trezesc dimineața devreme și încep să pregătească focul, pe care vor găti la ceaun mâncarea tradițională. În timpul acesta, în bisericile pe lângă care se desfășoară aceste nedei, preoții oficiază Sfânta liturghie de Paști. Printre bucatele pregătite, sunt în special: colacul tradiţional, ciorba de varză ("zamă de varză"), ciorbă cu carne de oaie, tocană din carne de oaie şi nelipsitul tradiţional păsat (un preparat din porumb măcinat fin, fiert la foc mic, la ceaun, cu unt și în care se pune apoi bânză de oaie) – gătit după o rețetă tradițională străveche

După ospăț, doritorii participă și ei la dansuri/jocuri populare, sau alții doar asistă la acest frumos spectacol tradițional. La Uricani, ca mai în toate satele din nordul şi sudul Carpaţilor Meridionali, a existat obiceiul "strigării peste sat". De exemplu, în zona Mailat – Uricani, în seara premergătoare Joii Paştelui, se adunau un grup de feciori care se împărţeau în două cete. Unii urcau dealul în Borzi, în partea de nord, alţii traversau Jiul spre sud şi se aşezau pe locul numit Dealul Lui Borc. Fiecare ceată îşi procura lemne pentru foc. La apariţia stelelor pe cer, aprindeau focul. Din

acel moment începeau să strige unii către ceilalţi anumite informaţii despre fapte reprobabile petrecute în comunitate pe parcursul unui an. Ceea ce nu se putea spune la lumina zilei, era ascultat de către săteni la lăsarea întunericului, iar cei ce se simţeau cu "musca pe căciulă" încercau să se îndrepte. Astfel, blamul comunităţii era cel mai vaşnic judecător. Din păcate, astăzi acest obicei pare să fie tot mai mult dat uitării.

Bibliografie

https://ro.wikipedia.org/wiki/Mom%C3%A2rlani

Dumitru Gălăţan Jieţ în seria de volume „Riturile de trecere în Ţinutul Momârlanilor": „Naşterea", „Căsătoria", „Înmormântarea", publicată în 2011 – 2012

TRADIȚII ȘI OBICEIURI LA PEȚIT

Prof: Hendea Alina, Școala Gimnazială Tășnad

În ziua de azi, în momentul în care auzim cuvântul „tradiție", ne gândim automat la ceva vechi, care nu este cunoscut decât de persoane în vârstă din mediul rural. Pentru mulți dintre noi, care încercăm să ținem mereu pasul cu noutatea, tradiția este mereu ceva care ne surprinde.

Căsătoria a reprezentat mereu un pas important atât în viața soților, și a familiei, cât și în ceea ce privește comunitatea. Fata trecea de statutul de fată la cel de femeie, băiatul devenea bărbat, capul noii familii care era creată. Primul pas în ceea ce privește căsătoria era pețitul. Conform dicționarului, verbul „a peți" înseamnă „ A cere o fată în căsătorie în numele altcuiva sau pentru sine, de obicei prin intermediul părinților sau al rudelor fetei.". În unele regiuni, era specific faptul ca tinerii care urmau să se însoare să dăruiască, în timpul şezătorilor, fetelor pe care voiau să le curteze, furci de tors sau maiuri de spălat rufe făcute de mâna lor. Acceptarea acestor daruri nu însemna nimic. Dar, dacă a doua zi fetele erau văzute stând în faţa porţii şi torcând la furca primită, asta însemna acceptul de a fi curtate. Fata nu avea voie să se întâlnească cu băiatul decât în locuri publice, niciodată în privat. De cele mai multe ori, un tânăr din sat, prieten al mirelui sau un om important din sat mergea să pețească fata în numele băiatului. Această persoană purta numele de staroste. În alte regiuni, rolul de staroste era jucat de doi soți din sat, oameni bogați și căsătoriți de mai mulți ani. Starostele discuta doar cu părinții fetei, în special cu tatăl, fata putea doar să asculte ce se vorbea, dar nu putea să zică nimic. Dacă starostele și tatăl ajugeau să fie de accord, ei ciocneau un pahar de pălincă. În cazul în care băiatul nu corespundea dorințelor tatălui, nu se dădea un răspuns negativ, ci se amâna. Se foloseau formulări precum :„ Fata e prea tânără/ nu are gata zestrea" din care se subînțelegea refuzul. În alte regiuni, băiatul mergea el însuși cu părinții la pețit la familia fetei. De obicei, acest lucru era anunțat înainte, astfel părinții fetei aveau timp să se pregătească. O parte din zestrea fetei era pusă pe pat, iar familia pregătea o masa festivă, cu tot ceea ce avea mai bun. În cazul în care băiatul nu era bine văzut de către părinții fetei, poarta casei fetei era încuiată, astfel exprimându-se refuzul. În cazul în care poarta era deschisă, băiatul intra în casă împreună cu părinții. Discuția începea de la subiecte banale, abia după puțin timp se începea discuția despre căsătorie, moment în care tinerii erau trimiși să „vadă cum e vremea". Părinții discutau aspectele legate de zestre și făceau unele planuri legate de nuntă. În unele regiuni, în momentul în care tinerii se întorceau erau întrebați cum e vremea. În funcție de răspunsul lor: „bună" sau „rea" se decidea totul. Dacă vreunul dintre tineri răspundea că vremea e rea, totul era anulat, deoarece acest lucru însemna că nu i-a plăcut viitorul partener de viață. De obicei viitorul soț/ viitoarea soție era ales/aleasă de către părinți. În cazul băiatului era important ca să fie dintr-o familie bogată, să nu aibă vicii și să nu fie violent. În cazul fetei, aceasta trebuia să fie gospodină și să provină dintr-o familie bună, fără boli genetice, pentru ca nepoții să fie și ei sănătoși. Dacă negocierile merg bine, a doua zi, părinții fetei merg la băiat, pentru a vedea în ce familie va ajunge fiica lor. Acest lucru se face ziua, în văzul tuturor, pentru ca toți să știe că va urma o căsătorie, astfel fiind implicată întreaga comunitate. Căsătoriile fiind aranjate de către părinți în majoritatea cazurilor, de cele mai multe ori nu exista iubire între soți, relația celor doi construindu-se pe un

respect reciproc între cei doi. Căsătoria fiind un eveniment important în viața omului, părinții încercau să le asigure copiilor o viață cât mai ușoară, pe considerente dinainte stabilite. Până în ziua de azi acest pas reprezintă unul important, de o mare încărcătură spiritual și de aceea necesită multe pregătiri și precauții.

Bibiografie

Ruxăndoiu, Pavel, ,,Folclor literar românesc", ed. Didactică și Pedagogică, București, 1991;

PĂSTRAREA TRADIȚIILOR ROMÂNEȘTI

Prof. Herbei Corina Elena, Șc. Gimn. I.D. Sîrbu Petrila

În cultura tradiţională românească, obiceiurile însoţesc întreaga viaţă a omului, de la naştere până la moarte, marcând evenimente importante atât din viaţa fiecărui individ cât şi a întregii comunităţi. Obiceiurile şi tradiţiile diferă de la o zonă etnografică la alta şi de la o comunitate la alta.

Probabil că nimic altceva nu poate defini mai bine spiritul unui popor decât străvechile sale tradiţii si obiceiuri. Călătorul vestic va fi surprins să descopere in România un loc plin de legende, mituri si tradiţii păstrate de-a lungul secolelor.

Definită dinăuntrul ei, subiectiv, mitologia este o încercare globală de cunoaştere absolută a universului, deci o filosofie incluzând demersul mistic şi o ştiinţă generală excluzând experimentul, şi care se constituie în orice cultură primitivă, operând cu mijloace magice şi manifestându-se prin adaptarea concretă epică a abstracţiilor şi a fenomenelor superioare la situaţia psihosocială dată, ca şi prin explicarea simbolică a acestora. Iată câteva din frumuseţea tradiţiilor românesti ce se ţin la sărbatorile calendaristice sau la momentele importante din viaţa românilor care au rolul de-a ne îmbia cu farmecul lor.

Sfântul Andrei. Noaptea din ajunul Sf.Andrei este destinată unor obiceiuri, poate antecreştine, care să asigure protecţie oamenilor, animalelor si gospodăriilor. Tăranii români le-au pus sub oblăduirea acestui sfânt, tocmai pentru că ele trebuie garantate de autoritatea si puterea sa. Ajunul Sf.Andrei este considerat unul dintre acele momente in care bariera dintre văzut si nevăzut se ridică. Clipa cea mai prielnică pentru a obţine informatii cu caracter de prospectare pentru anul care vine. De asemenea, "Andreiu' cap de iarnă" cum ii spun bucovinenii, permite interferenţa planurilor malefice cu cele benefice, lucrurile importante din existenţa oamenilor putând fi întoarse de la matca lor firească. Se crede că in această noapte "umblă strigoii" să fure "mâna vacilor", "minţile oamenilor" si "rodul livezilor".Împotriva acestor primejdii, tăranul român foloseşte ca principal element apotropaic (de apărare), usturoiul. În egala măsura, casa, grajdul, coteţele, uşile si ferestrele acestora sunt unse cu usturoi pisat, menit să alunge pătrunderea duhurilor rele la oameni si animale.

Sfântul Nicolae. Decembrie vine apoi cu sărbatoarea, atât de aşteptată de copii, a Sfântului Nicolae. Caţi dintre noi nu au aşteptat cu înfrigurare dimineaţa de 6 decembrie pentru a se uita dacă Moşu' a lăsat ceva in ghetele pregătite de cu seară? Acest obicei al darurilor aduse de Moş Nicolae, s-a impământenit mai mult la oraş. Este posibil să fie un împrumut din ţările catolice, unde Moş Crăciun este cel care pune daruri in ghete sau ciorapi anume pregătiti. Copiilor din România li se poate intampla ca Moş Nicolae să aduca si câte o vărguţă (pentru cei obraznici). Rolul de ocrotitor al familiei cu care a fost învestit de religia ortodoxă Sfantul Nicolae îi dă dreptul să intervină in acest fel in educaţia copiilor.Povestea lui Moş Crăciun începe cu un bătrân numit Sfântul Nicolae, episcopul din Myra. Se spune că el posedă puteri magice şi a murit in 340 a.H. şi a fost îngropat in Myra.Târziu, in secolul XI, soldaţii religioşi din Italia au luat rămăşiţele sfântului cu ei înapoi in Italia. Ei au construit o biserică in memoria lui, in ari, un oraş port din sudul Italiei. Curând, pelerinii creştini din toată lumea au venit să viziteze Biserica Sfantului Nicolae. Ei au luat legenda

lui Moş Nicolae in locurile lor natale. Legenda s-a răspândit in toata lumea şi a luat caracteristicile fiecărei ţari.

Colindatul. Pentru cea mai aşteptată sărbătoare din decembrie, Crăciunul, românii au apelat in egală măsura la tradiţie, ştiind să accepte si obiceiuri mai recente. Obiceiul colindatului a înglobat in el nu numai cântec si gest ritual, ci si numeroase mesaje si simboluri ale unei străvechi spiritualităti românesti. El s-a păstrat asociindu-se cu celebrarea marelui eveniment creştin care este Naşterea Domnului Iisus Hristos. In ajunul Crăciunului, pe înserat, în toate satele din ţara, incepe colindatul. Copiii cu steaua vestesc Naşterea Domnului şi sunt primiti cu bucurie de gazdele care îi răsplătesc cu mere, nuci si colaci.

Anul nou. Pentru cel mai important moment, trecerea in noul an, pregătirile se reiau. In săptămâna dintre Crăciun si Anul Nou, in toate satele cetele de flăcai se prepară pentru "urat", sistem complex de datini si obiceiuri. Pe înserat, in ajunul anului sunt aşteptaţi sa apară "Ursul", "Capra", "Bunghierii", "Caiutii", "Malanca", "Jienii", "Mascaţii" etc. Concretizarea spectaculoasă a unor mituri antice legate de simbolistica animalelor, aceste manifestări reprezinta o modalitate originala de exprimare a arhaicelor asociaţii rituale dintre animale si cultul cvasiuniversal al soarelui.. Faptul că aceste obiceiuri se practică la cumpăna dintre ani este justificat de simbolistica zilei de 31 decembrie care in gândirea populară reprezintă data morţii dar si a renaşterii ordinii cosmice. Structura ceremoniala a obiceiului este in acelasi timp plină de forţă si vitalitate. Muzica si dansul remarcabile prin virtuozitate si dinamism, măştile pline de expresivitate, alcătuiesc un spectacol unic.Când se apropie miezul nopţii către noul an, ţăranii obişnuiesc să prevadă cum va fi vremea in anul ce vine. Se folosesc de foile unei cepe mari pe care le desprind si le asează in ordine, numindu-le după lunile anului. În fiecare din ele pun putină sare. A doua zi, de Sfântul Vasile, cel ce dezleagă vrăjile si făcăturile, ei vor verifica cât lichid a lăsat sarea topită in fiecare foaie. Aşa vor şti (pentru că in mod misterios cantităţile sunt diferite) dacă vor avea secetă sau ploaie si in ce lună anume.

Mărţişor si Baba Dochia. Mărţişor este denumirea populară a lunii Martie, luna echinocţiului de primăvară si a Anului Nou Agrar, dedicată zeului Mars si planetei Marte. Mărţişorul este, in tradiţia populară, o funie formată din zilele săptămânii si lunile anului adunate si răsucite intr-un şnur bicolor, simbolizând iarna si vara, făcuta cadou la 1 Martie.La sfârşitul secolului XIX,Mărţişorul era primit de copii, fete si baieti, fara deosebire, de la parinti In dimineata zilei de 1 martie, inainte de răsaritul soarelui. Mărţişorul, de care se agaţă o moneda metalică de argint si, uneori, de aur, se purta legat la mâna, ulterior prins in piept sau la gât. El era scos, in raport de zona etnografică, la o anumita sărbătoare a primăverii (Macinici,Florii, Paşte, Arminden) sau la înflorirea unor arbuşti si pomi fructiferi. Se credea ca purtătorii Mărţişorului nu vor fi pârliţi de soare pe timpul verii, că vor fi sănătoşi si frumoşi ca florile, plăcuti si drăgăstoşi, bogaţi si norocoşi, feriţi de boli şi de deochi.Obiceiul Mărţişorului este o secvenţă a unui scenariu ritual de înnoire a timpului şi anului, primăvara, la naşterea si moartea simbolica a Dochiei, divinitate agrară si maternă care moare si renaşte simbolic la noua martie, echinocţiul de primăvară in Calendarul Iulian (stil vechi). In raport cu scurgerea anuala a timpului, Dochia se numeşte Dragaica, sau Sînziana la 24 iunie, Maica Precista la 8 septembrie, Vinerea Mare la 14 octombrie, devenind "baba", dupa ce a fost, rând pe rând, copila, tânără, matură. Dochia păstreaza, împreuna cu metamorfozele ei calendaristice, aminirea Marii Zeiţe, (Terra Mater) si este identificată cu Diana si Iuno din Panteonul roman,cu Hera si Artemis din Panteonul grecesc.

Bibliografie

1.Mică enciclopedie de tradiţii româneşti,Ion Ghinoiu, Ed.Enciclopedică, 2001
2. Sărbători şi obiceiuri , C.Brăiloiu,Ed. Enciclopedică, 2002
3.Obiceiuri şi tradiţii de Crăciun, M.Mitroi, Ed. Autorul,2004

COLINDATUL DE CRĂCIUN

Prof. înv. preşcolar Herţeg Liliana, Şc.Gimn.I.D.Sîrbu Petrila

a)Un colind colectiv în ajunul Crăciunului. Piţărăii din satul Jieţ

Piţărăii reprezintă „un colind colectiv" în ajunul Crăciunului, care traversează satul de la un capăt la altul, iar în cazul piţărăilor din satul Jieţ, chiar mai multe sate şi cătune. Lazăr Şăineanu înţelege prin piţărăi „obiceiul de a umbla cu colindul în ajunul Crăciunului". Colindul are loc anual în ziua de 24 decembrie având loc, aşa după cum susţine Ion Lascu, în satele locuite de ţăranii jieni, numiţi momârlani, atât în vestul cât şi în estul Văii Jiului: în Cimpa, Jieţ, Maleia, Slătinoara, Dâlja, Livezeni, Surduc.

În satul Jieţ, locul de adunare şi pornire este „la Jura", în faţa locuinţei străbune a regretatului preot Jura Marcu, loc care în funcţie de împrejurări a mai fost denumit succesiv „la cooperativă", „la alimentară". Participanţii sunt îmbrăcaţi în straie momârlăneşti „de ţinere"; la acest eveniment participă începând de la copii la persoane de vârsta a treia. Fiecare poartă asupra sa o „straiţă" în care îşi va aduna darurile primite în urma colindatului. Seara, la terminatul colindatului, străiţile copiilor, legate cu baiera (şnurul) în diagonală peste piept, atârnă până la glezne dar cu toată această povară, cei mici nu ar renunţa la ele, pentru nimic în lume. La început, numărul participanţilor este mic, dar de la fiecare casă colindată se adaugă noi participanţi, ca apele unui fluviu, ajungând în final o mare de oameni.

Atracţia piţărăilor este steagul. Numărul acestora diferă de la an la an, de la unul până la cinci, şase sau chiar mai multe. Steagul este alcătuit dintr-o prăjină de alun subţire de aproximativ 3-4 metri lungime şi 3-4 centimetri diametrul. La una din extremităţi, pe o distanţă de aproximativ 1 metru se împodobeşte de jur împrejur cu flori din hârtie creponată multicoloră. Se aşează în lung trei rânduri florale numite cununi, iar la capătul steagului o altă cunună de jur împrejur, formând capul acestuia, dându-i un aspect leonin. Pe lângă florile din hârtie, coama steagului este ornamentată şi cu primburi, ciucuri viu coloraţi din lână şi mătase, clopoţei mici, clopoţei înfundaţi şi alte ornamente. De această coamă este legată o cârpă (batic) mare din mătase,de obicei un batic dublu, suprapus cu feţele la exterior, ornamentat şi acesta cu primburi multicolore şi tricolore în diagonală, flori şi ciucuri. De la coamă în jos prăjina este învelită până la jumătate în spirală (şarpe) cu o panglică tricoloră. Modernismul şi-a pus amprenta şi în modul de ornamentare al steagului, acum acesta având şi mărgele, lănţişoare ornamentale, bijuterii, în final, alcătuind o frumuseţe cromatică.

Cu zeci de ani în urmă în ornamentaţia steagului predomina fanfiul (fanchiul), panglicile, ciucurii şi clopoţeii. Aşa cum am mai spus, fanfiul este o varietate de iederă veşnic verde, crescută în grădinile momârlanilor în scop ornamental, folosită la împodobirea lumânărilor purtate de naşi la nunţi şi a steagului piţărăilor. Steagul este destul de greu de purtat datorită dimensiunii şi a greutăţii sale; de astfel, steag au dreptul să facă doar feciorii (tinerii necăsătoriţi). Întrebarea zilei este întotdeauna „- Câte steaguri sunt? Cine are?" Numărul acestora arată valoarea piţărăilor din anul respectiv. Purtătorii de steaguri merg în fruntea colindătorilor, alergând chiar pentru a umfla baticurile şi a produce sunete cu ajutorul ornamentelor. Sunetul făcut de steag în alergare, aduce cu cel făcut de steagul de luptă dacic.

Alaiul colindătorilor pleacă de la locul amintit pe la ora nouă dimineaţa şi trece pe la casa fiecărui gospodar. Salutul colindătorilor este „- Bună ziua lui ajun" sau „-Bună sara lui ajun", după caz. Gazdele aşteaptă piţărăii cu desagii plini cu daruri, colindătorii fiind trataţi cu mere, pere, nuci, bomboane şi mai ales nişte colăcei mici numiţi „ţipăi"; mai nou au apărut napolitane, eugenii şi chiar mici ciocolate pentru copii. Colindătorii iau cu asalt desagii, în special copiii, care de obicei sunt primii, alergând în fruntea piţărăilor, cerând darurile „Dă-mi şi mie mătuşă!", căci distribuirea darurilor o fac în general femeile în vârstă cărora în satul Jieţ copiii li se adresează cu acest apelativ. Copiii îşi aranjează „capturile" în străiţile care le atârnă uneori, cum am mai spus, până la pământ şi o iau la fugă spre altă casă. La casele unde sunt fete de măritat darurile au şi o altă prezentare. Fata aşează pe o farfurie bomboane, ciocolată, napolitane, turtă dulce, eventual câte o sticlă de lichior, se duce mai departe de casă şi strigă: „- Sămânţă, hai la sămânţă"! Desprinzându-se din grup, feciorii aleargă spre fată, iar cel ce ajunge primul are onoarea de a primi tanerul (farfuria) cu „sămânţa". De obicei fiecare fată are câte un pretendent pe care îl anunţă din timp asupra locului unde va sta cu

sămânţa. La momentul potrivit acesta va face în aşa fel încât să stea cât mai aproape şi să ajungă primul.

Ţipăii, acei mici colăcei, reprezintă cel mai vechi dar oferit piţărăilor. Vorbind cu mulţi piţărăi, unii trecuţi deja în lumea umbrelor, din auzitele lor din moşi strămoşi, se pare că se poate desluşi şi originea denumirii acestor colăcei. O posibilă variantă ar fi următoarea: aglomeraţia mare de copii în jurul desagilor, pe vremea când piţărăii erau răsplătiţi doar cu colăcei, făcea femeile care-i împărţeau să nu mai facă faţă zecilor de mânuţe întinse ale copiilor, care se grăbeau nerăbdători de a-şi primi darul. Atunci venea bărbatul şi îşi scotea consoarta din încurcătură, strigându-i: „-Ţipă-i, ţipă-i!", adică, aruncă-i deasupra copiilor în zăpada imaculată ce însoţea întotdeauna Crăciunul, copiii prinzându-i din zbor cu dexteritate sau culegându-i din zăpada pufoasă. De aici le-ar fi rămas numele de ţipăi.

La fiecare casă, gazda omeneşte persoanele majore cu câte un păhărel de ţuică fiartă şi îndulcită cu zahăr. Ţuica fiartă şi îndulcită cu zahăr, la care se adaugă boabe de piper şi chimen, este băutura obişnuită în timpul iernii în lupta cu gerul. La piţărăi, ca şi la nedeile de Paşti se bea direct din sticlă, aceasta circulând din mână în mână, fără pahare, obicei păstrat de la strămunii noştri daci. Autorii vechi ne spun despre geţi că la ei, „bărbaţi şi femei beau vinul după moda scitică, neamestecat cu apă, slujindu-se în loc de pahare, de coarne mari de cerb sau de bou, care se treceau din mână în mână" (Platon, citat de A. D. Xenopol). Până se goleau desagii pentru a pleca la altă casă, în sunetul floierelor care însoţeau piţărăii, în curţile şi grădinile gospodăriilor se încingeau învârtite, iar minciunile (strigăturile) şi chiuiturile umpleau satul de voie bună.

Traseul piţărăilor începe de la Jura, pe lângă dig, în susul satului, traversează podul peste râul Jieţ, urcă în satul Moliviş, la familiile Hobeanu, Mândrucă, Şonică, şi apoi pe Băni în jos, până în satul Popi, Aici, Ion Sălişteanu le trage o zicătură din floieră şi piţărăii îşi continuă drumul, traversând în sens invers râul, ajungând în Androneşti, la Stoica, la ing. Preda Nicuşor, abătându-se apoi în Grunţăşti iar de aici, urmând uliţa satului Jieţ, merg până aproape de capătul satului, încheindu-şi colindul în grădina lui Mirci Marcu, acum a urmaşului acestuia, Mirci Neluţu. Cu ani buni în urmă, punctul terminus era la Hurezi, la Ion al Vasâii. La punctul terminus se ajunge seara, când se amestecă ziua cu noaptea. Aici piţărăii, mai încing o învârtită, apoi împărţiţi în grupuri însoţite de câte un floieraş, fără steaguri, pleacă la colindat până dimineaţa. De data aceasta se cântă colinde specifice Crăciunului, se închină câte un păhărel, se mănâncă la fiecare casă câte o felie de cozonac, se joacă învârtite. Nici o rudă sau familie de prieteni ai colindătorilor nu rămâne necolindată.

În ultimii zeci de ani, de la punctul terminus al piţărăilor s-au construit multe case noi, vatra satului prelungindu-se până la locul numit Luncuţă; în viitor, cred că piţărăii vor avea în vedere faptul de a muta punctul terminus chiar la capătul satului Jieţ, locuitorii acestei zone ar fi scutiţi de a mai veni cu sticlele de ţuică fiartă în aşteptarea piţărăilor până la punctul terminus actual.

Cred că piţărăii din satul Jieţ sunt singurii piţărăi din zonă care s-au desfăşurat fără întrerupere de-a lungul anilor (exceptând Crăciunul Revoluţiei din 1989). În jurul anilor 1950, regimul comunist, a interzis pentru 2-3 ani desfăşurarea piţărăilor, ca de altfel şi a altor colindători: Craii, Steaua. Faptul că acest obicei nu a fost întrerupt nici în aceşti ani se datorează preotului din Jieţ din acea perioadă, Jura Marcu. Acesta a avut inspiraţia de a trimite pe baricade doar copii. Pentru a da curaj şi siguranţă copiilor, în piţărăii numai cu copii, se aflau şi 1-2 adulţi. După perioada de prohibiţie, totul a reintrat în normal, adulţii şi-au intrat în drepturi; oricum şirul desfăşurării piţărăilor nu a fost întrerupt niciodată.

Trebuie să amintim că în zona estică a Văii Jiului au existat din vechime piţărăi şi în satul Cimpa, dar aici inconsecvenţa şi-a spus cuvântul. După ani buni de existenţă urmau ani lungi de pauză. Piţărăii au fost reluaţi după 1989, dar au fost din nou întrerupţi în anul 1998. De remarcat că aici steagurile erau mai mici decât cele din satul Jieţ. Steaguri comparabile cu cele din satul Jieţ se întâlnesc în satul Maleia, unde desfăşurarea piţărăilor a fost mai constantă.

Referitor la originea piţărăilor şi a steagurilor acestora, părerile sunt diferite; un lucru este totuşi clar; acest obicei datează de pe vremea daco-romanilor. Preotul Jura Marcu susţinea următoarele." Conform unei legende, piţărăii ar semnifica primirea de către strămoşii noştri daci a

legiunilor romane care au trecut prin aceste locuri prin pasul Vâlcan şi au staţionat chiar pe locul numit Băni (chiar pe unde trec în drumul lor piţărăii), unde au fondat un castru roman, o aşezare romană"; de aceeaşi părere fiind şi scriitorii Ioan Dan Bălan şi Ioan Lascu. La izvoarele pârâului Popi, în apropiere de Băni, a fost descoperit de altfel, în 1962 un tezaur monetar de argint şi de aur, însumând circa 100 exemplare, datând din anii 100-300 e.n.

b) Colindatul cu steaua

„Mersul cu steaua" la Crăciun, cum este numit în satele de ţărani din estul Văii Jiului, este un vechi obicei la îndemâna copiilor,obicei parcă anume creat pentru vârsta lor fragedă, iar colindele sunt pe măsura vocilor lor cristaline. Odată ce se lasă Postul Crăciunului, copiii încep a se vânzoli în dreapta şi-n stânga, căutându-şi tovarăşi de ceată pentru umblatul cu steaua. De obicei o ceată este alcătuită din trei copii. Pe toată durata postului , ca şi trupele de crai, fac şi ei repetiţii, învaţă colindele, pregătindu-şi totodată recuzita necesară colindatului. Lucrul cel mai greu de realizat este confecţionarea stelei, la care trebuie să dea o mână de ajutor şi părinţii. În satul tradiţional steaua era confecţionată în întregime din lemn cioplit şi vopsită în culori din extracte vegetale. Construcţia acestei stele era realizată de către tâmplarii şi dulgherii pricepuţi din sat. Cu timpul s-a renunţat la acest mod de confecţionare, zona centrală a stelei, partea rotundă deci, este alcătuită de obicei din scheletul din lemn al unei site vechi de mărime potrivită, folosită la cernutul făinii şi scoasă acum din uz. Din pereţii circulari ai sitei pleacă nişte proeminenţe laterale conice, de până la 20 centimetri lungime, având ca margini de rezistenţă beţe din lemn peste care se aplică bucăţi de carton presat, simbolizând razele stelei. Partea liberă a stelei este acoperită de asemenea cu carton presat de forme potrivite. În interior, pe partea superioară se fixează un mic clopoţel care va suna la cea mai mică mişcare a stelei. Din partea inferioară, se fixează un mâner de care se ţine steaua. Toate părţile componente ale stelei din exterior sunt împodobite cu hârtie colorată în mai multe nuanţe. Băţul de sprijin este ornamentat prin lipirea aceluiaşi tip de coli sub formă inelară sau şerpuitoare. Pe cele două feţe centrale ale corpului propriu-zis al stelei se aplică iconiţe cu teme religioase, nelipsind iconiţele specifice sărbătoririi Naşterii Mântuitorului.

Cel de-al doilea copil din ceată poartă un topor din lemn prevăzut cu o coadă mai lungă din lemn fiind învelită tot în hârtie colorată. De bărbia toporului, printr-un orificiu este legat un mic clopoţel. Cel de-al treilea copil din ceată poartă doar un băţ de înălţimea lui, pavoazat în acelaşi stil ca toate beţele folosite la colindat, iar într-o mână un clopoţel care vesteşte sosirea colindătorilor. Colindatul cu steaua începe în seara de Ajun a Crăciunului, de obicei după ce piţărăii începeau să se risipească după ce ajungeau la punctul terminus al satului. Strădania copiilor era răsplătită cu mere cozonaci şi chiar cu sume de bani, spre bucuria lor. Fiind vorba de evocarea Naşterii Mântuitorului în colindele de Crăciun nu puteau lipsi Troparul Naşterii cunoscută sub numele de „Naşterea". Alte colinde, cu o mare circulaţie în zonă sunt: "Ce vedere minunată", „O ce veste minunată" etc. Pe lângă bucuria colindatului în noaptea Ajunului de Crăciun, copiii mai aveau o bucurie, aşteptarea lui Moş Crăciun.

c) Mersul cu craii

Cu o trupă mărişoară, prin sceneta interpretată, craii ne evocă momente cu o vechime de peste 2000 de ani, momente care rezumă Naşterea lui Isus. Obiceiul mersului cu craii s-a transmis şi probabil s-a îmbogăţit calitativ din generaţie în generaţie,ajungând până în zilele noastre. De obicei, fiecare sat îşi are trupa proprie de crai. Când acest lucru nu se putea realiza prin forţele proprii ale unui sat, atunci, trupa de crai reunea tineri din două sau chiar mai multe sate.

Repetiţiile trupei de crai începeau odată cu lăsarea postului de Crăciun, la 15 noiembrie. Acestea erau tratate cu maximă seriozitate. Instructorii erau aleşi dintre persoane în vârstă, cunoscători ai obiceiului datorită participării lor în trupele de crai ai anilor tinereţii lor. Râvna depusă de toţi „actorii" era considerabilă, fiecare interpret căutând să intre cât mai bine în pielea personajului interpretat. Tot acum fiecare participant al trupei îşi confecţiona costumul propriu pe care îl va purta la colindat. Personajul central al trupei de crai este Irod, considerat şi şeful trupei, fiind ca atare şi cel mai important. Este îmbrăcat într-o tunică roşu aprins cu epoleţi aurii. Aurie este şi diagonala de peste piept care susţine teaca în care este introdusă o sabie strălucitoare, dar neascuţită. Pantalonii sunt negri, bufanţi, introduşi în cizme de piele. Coiful este cel mai arătos

dintre toate, dându-i personajului măreţie, sobrietate, chiar rigiditatea caracteristică lui Irod Împăratul.

În ordinea importanţei rolurilor, urmează cei trei Crai de la Răsărit(magii): Balthazar, îmbrăcat în roşu deschis, Melchior în albastru şi Gaşpar în galben. Spre deosebire de Irod care are tunica şi pantalonii de culori diferite (roşu aprins şi negru), cei trei crai au pantalonii şi tunicile de aceeaşi culoare. Pantalonii lor nu mai sunt bufanţi, ci largi, traşi peste cizme sau bocanci, aşa cum îi descrie şi Mircea Andraş în reviste Magazin Ortodox. Diagonala care fixează teaca pentru spadă este o nuanţă mai închisă decât costumele. Coifurile sunt la fel, împodobite cu mărgele, bijuterii şi alte podoabe. Îngerul este îmbrăcat în alb, cu o diagonală tricoloră, cu un băţ înflorat cu panglici tricolore sub formă şerpuitoare. Atârnat de băţ, care poate avea la capăt aspectul unui mic topor, se află un clopoţel cu care îngerul dă de ştire (fiind înger întrebător) că trupa crailor este binevenită la gazda abordată.

Cei trei păstori, cărora la sate li se spune „brondoşi”, sunt îmbrăcaţi în costume naţionale cu nelipsitele cojoace din piele de oaie. Pe cap poartă căciuli de miel, cu blana în afară, iar în mână au câte o boată ciobănească din lemn de corn, cu măciulie la partea superioară, încrustată cu diverse motive geometrice pe o porţiune de 15-20 centimetri sub măciulie. Soldatul, un fel de aghiotant al împăratului Irod, poartă de obicei un costum militar autentic de subofiţer. Popa, de obicei încheietor de pluton, este mai mult pe post de bufon, neavând mare rol în desfăşurarea scenetei, fiind de obicei un personaj comic, îmbrăcat ca atare. Sceneta interpretată de crai cuprinde colinde şi versuri bine meşteşugite, tratând mersul celor trei crai după steaua care li s-a arătat vestind Naşterea Mântuitorului, folosind diverse şiretlicuri spre a-l salva pe acesta de răzbunarea lui Irod, care ţinea cu dinţii de împărăţia pământeană.

PROIECT DIDACTIC

Prof. înv. preşcolar Ionescu Alina Raluca, Grădiniţa cu Program Prelungit”Floare de Colţ” Brad

Nivel II: 5-7 ani

Tema: „CÂND, CUM ŞI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?”

Subtema: „Iarna- Anotimpul bucuriei”

Tema zilei: „Surprizele Iernii!”

Activitate integrată în care activitatea de bază este un anumit ADE din ziua respectivă, în care sunt înglobate elemente din mai multe DE, indiferent de programul zilei:

ADE: DLC+DŞ+DEC+ DOS„Serbările Iernii!”- joc didactic

Tipul activităţii: consolidare de priceperi și deprinderi

Forma de realizare: joc didactic+ asamblare

Scopul activităţii:

DLC - Consolidarea deprinderii de exprimare în propoziții simple și dezvoltate corecte din punct de vedere gramatical, de despărțire a cuvintelor în silabe; consolidarea capacităţii de exprimare orală, a deprinderilor de a folosi corect în vorbire singularul şi pluralul cuvintelor.

DȘ - Consolidarea cunoştinţelor referitoare la fenomenele care se petrec în mediul înconjurător în anotimpul iarna;

- Consolidarea capacităţii de a număra în limitele 1-5, raportarea corectă a numărului exprimat verbal la cantitatea corespunzătoare din grupul respectiv.

Obiective urmărite în cadrul domeniilor experienţiale:

Domeniul Ştiinţe: Activitate matematică

- a)cognitiv-informaţionale:

-să denumească cifre în intervalul 1-5;

-să pună în corespondenţă cifra cu cantitatea de obiecte corespunzătoare;

-să scrie cifrele în limitele 1-5;

b) psiho-motorii:

- să mânuiască materialele puse la dispoziţie;

c) afective:

- să coopereze cu colegii;
- să participe conştient la joc.

Domeniul Ştiinţe: Cunoașterea mediului

Obiective operaţionale:

-să participe activ la conversaţia despre iarnă;

- să recunoască anotimpul iarna după fenomenele sale caracteristice: zăpadă, copii cu săniuţe, copii construind un om de zăpadă, patinoar;

-să fie capabili să poarte o conversaţie pe baza imaginilor;

Domeniul Limbă şi Comunicare

a)cognitiv-informaţionale:

- să distingă singularul şi pluralul cuvintelor;
- să transforme singularul în plural şi invers;
- să alcătuiască propoziţii simple și dezvoltate pe baza unor imagini descoperite;
- să recite corect poeziile învăţate anterior;
- să reprezinte grafic propoziţiile şi cuvintele;
- să realizeze corect acordul subiectului cu predicatul;
- să exprime în cuvinte proprii continuarea unei povești;

-să alcătuiască o scurtă poveste pe baza imginilor;

b) psiho-motorii:

- să reprezinte grafic propoziţia și cuvintele;

c) afective:

- să coopereze cu colegii;

Domeniul estetic - creativ:

Educaţie muzicală:

a) cognitiv-informaţionale:

- să respecte tonul şi semnalul de început al cântecelor;
- să intoneze corect, melodic cântecele învăţate.

b) psiho-motorii:

- să respire corect în timpul interpretării cântecelor;
- să execute mişcări sugerate de textul cântecelor.

c) afective:

- să-şi dezvolte dragostea pentru creaţiile muzicale.

DOS

Activitate practică: Asamblare + confecționare

a)Cognitiv-informaţionale

- să recunoască materialele de lucru puse la dispoziţie: ghivece de flori,pahare albe, pompoane, ochi mobile, sticle de apă, nasturi, vată, hârtie colorată, forme de hârtie de brioşe ,material colorat,aracet, lipici;
- să utilizeze corect materialele;
- să aplice lipiciul pe suprafaţa dată.

b)Pshio-motorii:

- să mânuiască materialele puse la dispoziţie;
- să-şi exerseze musculatura fină a mâinii;

-să-şi dezvolte deprinderi practice de mânuire şi îmbinare a materialelor;

c)Afective:

-să colaboreze cu educatoarea şi cu colegii;

Sarcina didactică: Alcătuirea unor propoziţii simple şi dezvoltate, corecte din punct de vedere al acordului dintre subiect şi predicat, reprezenatarea grafică la tablă, folosirea corectă a formei de singular, respectiv plural și despărțirea cuvintelor în silabe.

Elemente de joc: surpriza, aplauzele, folosirea onomatopeelor, mânuirea materialelor, închiderea şi deschiderea ochilor.

Regulile jocurilor: Copiii sunt împărțiți în două echipe: echipa Faimoşilor şi echipa Neînfricaţilor, având două culori reprezentative (roşu şi albastru.)

DLC: Copiii alcătuiesc propoziţii, reprezintă grafic propoziţia, despart cuvintele în silabe, transformă singularul în plural și invers. Se aplaudă răspunsurile corecte.

DȘ: Copiii denumesc grupele formate, numără elementele din fiecare grupă, raportează cantitatea la număr. Specifică schimbările din mediul înconjurător şi activităţile specifice anotimpului iarna. Se aplaudă răspunsurile corecte.

DEC: Copiii intonează corect cântecele învăţate.

DOS :Copiii asamblează oameni de zăpadă din diferite materiale.

Strategia didactică:

Metode şi procedee: observaţia, descoperirea, conversaţia, explicaţia, demonstraţia, exerciţiul, problematizarea, tehnica viselor, tehnica grafitti sau caruselul, întrecerea pe echipe, turul galeriei.

Mijloace didactice: tablă interactivă, jetoane cu imagini şi jocuri de iarnă, baloane cu heliu, scrisoare de la Zâna Iarna, instrumente de scris, soft educațional anotimpul iarna, story cubs, ghivece de flori, pahare albe, pompoane, ochi mobili, sticle de apă, nasturi, vată, hârtie colorată, forme de hârtie de brioşe, material colorat, aracet, lipici;

Forme de organizare: Frontal, individual.

Bibliografie:

„Curriculum pentru învăţământul preşcolar”, Ed. Didactica Publishing House, 2009
Curs PRET, Modul 3, „Noi repere ale educaţiei timpurii în grădiniţă”, 2009
Letiţia Trif - Managementul clasei/grupului educaţional, 2008
Ana, A., Cioflica, S., Jocuri didactice matematice-îndrumător metodic pentru grupa pregătitoare, Editura Emia, 2000
Ana, A., Cioflica, S., „Jocuri didactice pentru educarea limbajului – îndrumător metodic”, Ed. Emia, 2000

VALEA JIULUI PRIN TRADIŢII ŞI OBICEIURI

Prof. Ința Ramona-Estera, Școala Gimnazială„Sf. Varvara” Aninoasa, Hunedoara
Prof. Saidac Revitea Nicoleta, Școala Gimnazială Nr.6 Vulcan, Hunedoara

Valea Jiului a fost locuită din cele mai vechi timpuri. Astfel, în peştera din dealul Straja, din Lupeni, s- au descoperit resturi de ceramică din perioada orânduirii comunei primitive. Pe locul unde s- a construit gara din Petroşani (localitate aflată la 20 km faţă de oraşul nostru), la 25 august 1869, au fost descoperite o serie de materiale arheologice, aparţinând începutului epocii fierului. Acestea sunt dovezi că jienii au apărut aici şi trăiesc din cele mai vechi timpuri. O deosebită semnificaţie istorică şi etno- grafică prezintă opinia jienilor că ei nu sunt *ardeleni*. După jieni, Ardealul începe dincolo de Jii, adică cu zona Mărginenii Haţegului. Lucrul este atât înrădăcinat, încât s-a reflectat şi în vechiul folclor local, ca în textul ce urmează, din Hobiceni- Uricani.

„La meri, la Jenăşel
Văzui, Doamne, ce văzui:
Văzui un ciopoi de oi.
Pe la oi cine şădea?
Şedea fata de jian,
C- un fecior de ardelean…”

(O. Densuşeanu, *Graiul în Ţara Haţegului*, Bucureşti, 1915, p. 103, p, 222)

Momârlanii prin obiceiurile lor, la fel cu ale altor locuitori din zonele învecinate sunt tributare unui model de coabitare de tip tradiţionalist.Băştinaşii aveau ocupaţie principală ciobănitul oilor şi creşterea animalelor precum şi mica agricultură, de pe lângă casă, ei având casele construite din lemn prelucrat manual şi tencuite cu pământ.Ţăranul român din Valea Jiului îşi clădeşte şi azi

casa cum şi- o clădeau strămoşii săi daci: casa de bârne necioplite, încheiate la capete cu îmbucături. Casa are întotdeauna forma pătrată, dreptunghiulară, niciodată ovală sau rotundă şi nici în formă de oblong. Acoperişul din „praştilă" de brad fără coş pentru fum. Focul se face în vatră, iar fumul se ridică în pod prin „caloniul" specific acestui ţinut. Caloniul se construieşte din scânduri în forma unui con, la baza de trei metri lungime şi un metru lăţime, îngustându-se în sus şi sfârşind într-o deschizătură mică de cca. 20- 30 cm pătraţi. Acest caloniu e prins cu vârful conului de tavanul casei, stând deasupra vetrei la o înălţime de 1, 4 metri. Sub acest caloniu se face apoi foc pe vatră pentru încălzitul şi pentru pregătirea mâncărurilor, iar fumul se strânge în caloniu şi iese în podul casei, unde serveşte la afumatul cărnurilor şi se strecoară apoi printre prăştile acoperişului.

Uneltele ţăranului au fost până în zilele noastre toate de lemn, lucrate de el însuşi. Plugurile de lemn şi carele cu roţile de butuci, nefrecate, au existat până pe la 1870.

Poporul băştinaş bea şi astăzi apă din „bote" sau ciubere de lemn cu aşa-numitele „căucuri", linguri mari şi adâncite din lemn de paltin, prevăzute cu o coadă lungă din lemn. Apa din izvor se bea cu „căpcelul", un căuc mai mic de lemn şi cu linguri de lemn.

Îmbrăcămintea este de cânepă şi de lână. Bărbaţii poartă cămaşa de cânepă, un fel de toga, încinsă peste mijloc cu un „brăcinar"de lână sau „şerpar"de piele. Cioarecii de lână strânşi cu curele sub genunchi. În picioare poartă opinci fără gurgui. Iarna cojoace lungi până la glezne cu lâna afară, iar pe cap căciuli mari de oaie tot cu lâna afară.

Femeile poartă pe trup o tunică lungă de cânepă, de la gât până aproape de glezne şi peste aceasta alta mai scurtă, de lână, încinsă peste mijloc cu un brâu de lână. Pe cap o broboadă albă de in sau de cânepă în formă de turban, cu un capăt lăsat pe spate. Mai ales îmbrăcămintea femeilor, unică în felul ei, şi-a păstrat mai bine caracterul daco-roman. Cămaşa cu altiţe moderne, precum şi poalele separate de cămaşă, sunt un import al zilelor noastre.Raportul dintre femeie şi bărbat menţine şi ceva din mentalitatea vremurilor când femeia era sclava bărbatului. În zona Văii Jiului, bărbatul merge călare, iar femeia pe jos; povara desagilor o duce femeia, iar bărbatul are privilegiul de a merge liber, numai cu bâta în mână.Nicioadată femeia nu poate merge alături de bărbat, ci mereu la un pas în spatele lui.La cununie, în biserică mirele stă cu căciula pe cap, iar mireasa acoperită pe faţă cu o broboadă albă, asemenea femeilor musulmane. Această datină păgână a fost desfiinţată în 1876.

O nuanţă specifică geto-dacă se întrezăreşte în concepţia poporului despre nemurire şi despre nemurire şi despre fericirea veşnică. Şi astăzi femeile întâmpină naşterea copilului cu expresii şi sentimente de compătimire, iar moartea unui membru al familiei, oricât de tragică ar fi, e considerată ca o fericire pentru cel răposat şi e primită cu sentimente de mângâiere stoică, specifică acestui ţinut. În doliul de şase săptămâni bărbatul umblă cu capul descoperit, iar femeia cu părul despletit şi cu broboadă pe obraz.

Un obicei specific acestui ţinut e *frăţia de cruce*, ce se leagă între doi tineri când fratele sau sora unuia dintre ei moare. Cu prilejul înmormântării mortului, la sfârşitul serviciului religios, cei doi viitori fraţi de cruce coboară în mormânt şi stând deasupra sicriului, unul dintre asistenţi îi leagă peste mijloc cu o frânghie sau cu o piedică de cai. Cei doi se îmbrăţişează şi se consideră şi ei şi îi consideră şi lumea din sat fraţi adevăraţi cu toate avantajele şi dezavantajele frăţiei de cruce.

„Măritişul" flăcăilor a fost pe vremuri şi aici un obicei adânc înrădăcinat. Când un fecior se căsătorea şi se aşeza în familia miresei se spunea că „s-a măitat". Dezlegându-se de familia sa şi intrând în averea soţiei sale. Aceasta se întâmplă de obicei atunci când fata era singură la părinţi şi avea să moştenească întreaga avere a acestora.Obiceiul nedeilor are în acest ţinut o importanţă deosebit de mare. Nedeea se ţinea în Valea Jiului, în toate satele, în timpul de la Paşti până la Rusalii, consecutiv în fiecare duminică în alt sat şi la fiecare participa lume din celelalte sate, mai ales tineretul. Se presupune că acest obicei ar fi în legătură cu Nudinae, Novendinae sau Novediales, târgurile romane săptămânale. Influenţa slavă le-a transformat în Nedele şi de aici forma actuală de *Nedee*.

Haşdeu aminteşte acest obicei în „Întemeierea Craiovei", adăugând că acolo unde se găsesc urme de Nedei a fost incontestabil un loc unde se făcea comerţ. Faptul acesta ar confirma şi mai mult convingerea că întreaga vale a Jiului a fost în epoca romană un centru comercial.„Fumigaţia"

geto- dacă se menţine în acest ţinut şi astăzi. Femeile ard plante uscate pe jăratec şi cu acestea înconjoară casa şi curtea afumând şi rostind formule magice pentru alungarea duhurilor necurate. Obiceiul acesta s-a legat în creştinism de ziua celor 40 de ucenici, deci la 9 martie.

Zona a influenţat şi sistemul de sate, aşezarea lor este de-a lungul văilor, pe firul apei, sau răsfirate pe dealuri ceea ce a dus la amenajarea unor gospodării întărite, fiind obligaţi astfel a- şi construi gospodăriile pe un spaţiu restrâns în jurul unei curţi pătrate sau poligonale, iar între construcţiile principale din curtea sa se găsesc anexe şi şoproane ai căror pereţi exteriori înalţi împreună cu gardul din piatră, închid copmlet, curtea, ca o mică fortăreaţă de piatră şi lemn. Caracteristică acestei zone este casa alcătuită din două încăperi: odaia de locuit şi cămara, cu geamurile formate din piele de oaie curăţată.În zona sălaşelor ţăranul şi-a construit adăpost pentru oameni: coliba şi unde se strânge fânul pentru iarnă, precum şi o altă încăpere pentru adăpostul animalelor..

Bibliografie

Badea Lucian, Valea Jiului, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1991;
Retegan Simion, Şatul românesc din Transilvania_ ctitor de şcoală (1859- 1867), Editura Echinox, Cluj Napoca, 1994;
Stanca Sebastian, Monografia istorico- geografică a localităţii Petroşani, Editura Fundaţiei Culturale I. D. Sârbu, 1994.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ

Prof.înv.primar Iordache Cristina-Ionela, Școala Gimnazială Iedera de Jos

Odată cu trecerea de la paradigma tradițională la cea modernă, asistăm la schimbări semnificative și în cadrul învățământului. În secolul XVII o nouă cultură, modernă, concretizată printr-o manieră diferită de a gândi, a simți, a vedea lumea începe să se impună.

Învățământul tradițional românesc era fundamentat pe un etos specific modului de a fi al oamenilor, al neamului înrădăcinat în acest pământ. Folclorul românesc a constituit un factor educativ, o maniera de exprimare a identității culturale a poporului nostru. Obiceiurile și tradițiile reprezintă mândria fiecărui loc, reprezintă tot ceea ce este mai valoros ca și moștenire culturală. Fiecare om este mândru de tradițiile și obiceiurile ce au existat sau încă există și încearcă să le transmită mai departe oamenilor de mâine, copiilor ce astăzi nu conștientizează valoarea sentimentală și morală a tradițiilor, dar crescând cu ele vor realiza de ce este important să le respectăm.

Perioada școlară este o perioadă ce are ca specific curiozitatea elevilor, dorința de cunoaștere, de descoperire. Învățarea se realizează preponderent prin descoperirea elevului, prin activități concrete. Curiozitatea îi face pe elevi să se întrebe: Cum era înainte?, Cum trăiau oamenii?, Cum era școala înainte? Cum se distrau copiii?

Pentru a le răspunde la această întrebare am decis să îi duc la micul muzeu al satului amenajat în cadrul Căminului cultural, pentru a le arăta o mică parte din obiceiurile și tradițiile comunei. Astfel ei au aflat că oamenii purtau la sărbători și evenimente costumul popular pe care l-au văzut și în muzeu, au observat piesele din care este compus: ie, fotă, catrință, brâu, ițari, opinci și ciorapi de lână, iar pe cap maramă și căciulă. Elevii au posibilitatea de a purta costum popular cu ocazii speciale: de exemplu de 1 Decembrie, sau pe 24 ianuarie, elevii merg la monument îmbrăcați tradițional, pentru a cinsti memoria celor căzuți în luptă pentru unirea neamului, de Ziua eroilor de asemenea ei merg îmbrăcați în costum popular să depună flori la monument și să recite poezii. O altă ocazie care le oferă copiilor ocazia să se mândrească cu costumele lor o reprezintă serbările școlare, unde îi încântă pe spectatori cu cântece și dansuri populare, moștenite de la părinți, bunici și transmise prin viu grai generațiilor următoare.

Prin aceste activităţi, copiii sunt educaţi spre a cunoaşte şi a preţui mai mult frumuseţea portului popular, frumuseţea tradiţiilor şi obiceiurilor noastre, care se păstrează din generaţie în generaţie.

Deasemenea au văzut cum bunicile lor țeseau la război și făceau preșuri și țoluri pe care încă le folosesc și ei în casă, au văzut o mașină de călcat ce funcționa cu jar. Prin intermediul imaginilor, copiii observă casele cu pridvor și trepte din lemn, mobilierul pe care oamenii îl aveau, podoabele folosite pentru împodobirea casei, plugul pe care îl foloseau la aratul pământului, etc.

Copiii mai pot afla tradițiile și evenimentele din viața oamenilor și prin intermediul poveștilor. Poveștile și imaginația copiilor le formează o viziune de ansamblu asupra trecutului, putând să își imagineze cum era trecutul și să îl compare cu prezentul. Povestirile le oferă ocazia de a reda prin propriile lor cuvinte tradițiile pe care le-au învățat de la părinți: mersul la colindat pe 24 decembrie, împodobitul bradului în apropirea Crăciunului, mersul cu Sorcova, Steaua și capra pe 31 decembrie, vopsirea/încondeierea ouălor de Paști, etc.

Consider că elevii noștri trebuie să cunoască trecutul nostru, tradițiile și obiceiurile pe care strămoșii noștri le-au perpetuat cu mândrie și pe care și noi ar trebui să le transmitem mai departe generațiilor următoare. Fie că este vorba de activități extracurriculare, fie că este vorba de orele pe care le desfășurăm zi de zi, putem găsi ocaziile potrivite pentru a purta o discuție, a viziona filmulețe sau imagini din trecut, pentru a păstra vie în memorie cultura strămoșească. Copiii reprezintă viitorul, și doar acum putem să le formăm dragostea de trecut, plăcerea de a descoperi și de a transmite mai departe tot ceea ce este valoros și de neînlocuit- tradițiile și obiceiurile strămoșești.

Bibliografie

1.Mică enciclopedie de tradiţii româneşti,Ion Ghinoiu, Ed.Enciclopedică, 2001
2. Sărbători şi obiceiuri , C.Brăiloiu,Ed. Enciclopedică, 2002
3.Obiceiuri şi tradiţii de Crăciun, M.Mitroi, Ed. Autorul,2004

MANAGEMENTUL REALIZĂRII ACTIVITĂȚII INTEGRATE PRIN VALORIFICAREA OBICEIURILOR, TRADIȚIILOR, ISTORIEI ȘI CULTURII NAȚIONALE

Prof.înv.preșc.Jescu Paraschiva, G.P.N"Maria Montessori"
Prof.Vorniceanu Cristina Colegiul Tehnic Samuil Isopescu/Suceava

Procesul instructiv-educativ desfășurat în grădiniță îi permite fiecărei educatoare să pună în valoare experiența didactică prin activități educative cu caracter integrat și cu o abordare complexă a conținuturilor obiceiurilor, tradițiilor, istoriei și a culturii naționale. Activitățile integrate au multiple implicații dacă acestea sunt realizate pe grupuri de copii, întrucât prin intermediul realizării acestora copilul învață lucrând, personalitatea sa se dezvoltă într-un mediu democratic iar creativitatea sa este lăsată să se dezvolte în toate domeniile.Activitățile integrate sunt activități propuse de noul curriculum, care armonizează și sintetizează informații din diferite domenii de cunoaștere, renunțându-se la logica lor particulară cu scopul creeării unor imagini de ansamblu a realității cu care copilul intră în contact.

Aceste activități pot fi desfășurate integrat după scenariul elaborat de educatoare ce poate debuta cu întâlnirea de grup, de ex:

ADP:"Trăistuța colindătorului", initiată în fiecare zi și care se poate realiza sub forma unei povestiri, a întâlnirii cu un personaj, a vizitei unei personae adulte sau a unui eveniment social, orientându-i apoi pe copii să opteze pentru diverse centre de lucru, de ex:

ARTĂ:"Covrigi și nuci"-modelaj;

JOC DE ROL:"De-a gazdele de colindători"

BIBLIOTECA:"Decorăm trăistuța colindătorului" și

Activitate integrată: ADE:DȘ+DOS:"Trăistuțele le-am luat și-am plecat la colindat" (lectură după imagini și convorbire).

Conținuturile propuse au un subiect comun, care urmează a fi investigat și elucidat în urma parcurgerii acestora și a realizării obiectivelor propuse, respectiv:-valorificarea tradițiilor și obiceiurilor populare;-cultivarea dragostei și respectului pentru tradițiile, obiceiurile, istoriei și culturii naționale;

-receptarea frumosului din arta populară;-implementarea unor cântece și dansuri populare românești;-manifestarea interesului pentru datinile și obiceiurile calendaristice creștine;-promovarea unor relații reciproce între părinți și alți factori educaționali, pentru a transmite copiilor valorile spirituale ale poporului nostru.

Prin abordarea activităților în manieră integrată, educatoarea organizează învățarea ca un regizor, un moderator, ajutându-i pe copii să înțeleagă, să accepte emoții, sentimente, dragoste și respect pentru tradițiile și obiceiurile strămoșești.

„Pe-un picior de plai,pe-o gură de rai"ne-am născut şi trăim,şi datoria noastră este de a păstra şi a arăta atât semenilor noştri din acest spaţiu, cât şi altora, frumuseţea tradițiilor, obiceiurilor noastre, istoriei și a culturii naționale. De aceea este important ca educaţia să preia funcţia de transmitere între tineri şi cultură. Valorile culturale sunt păstrate cu sfințenie mai ales în mediul rural, acesta reușind să conserve elementele de cultură, tradiție și folclor, care sunt înțelepciuni de viață izvorâte din experiențe, din bucurie sau durere, din năzuințe și dor, din setea de liniște sau dragostea pentru frumos, creând punți între generații.Pătrunderea copilului în cultură se produce în familie, în primii ani de viață și continuă în comunitățile sociale din care face parte și în mod sistematic în unitățile de învățământ. Grădinița fiind prima dintre acestea, trebuie să fie cea care îl face pe copil să conștientizeze valorile creațiilor populare, să păstreze și să cultive interesul pentru cunoașterea tradițiilor, frumusețea folclorului românesc, dansul, cântecul și portul popular, casa tradițională românească, obiceiurile și tradițiile deosebit de bogate atât din preajma sărbătorilor de 1 Decembrie, 24 Ianuarie,de Paști cât și cele de Crăciun și Anul Nou, de la cele mai mici vârste ca semn de respect pentru trecutul nostru românesc.

OBICEIURILE. Cei mai frumoşi ani din viaţa omului sunt anii copilăriei, iar cel mai frumos loc din lume este cel al naşterii. De aceea, de fiecare dată, când ne întoarcem la uliţa copilăriei ne năpădesc emoţiile şi simţim cum ne încărcăm cu energii benefice. Cu drag, ne retragem în satul natal, acolo unde sufletul nostru respiră aer curat, unde retrăim momente de o mare încărcătură emoţională, unde omul are o înţelepciune aparte. Toţi avem în memorie iernile copilăriei cu jocuri pline de veselie, săniuşul, derdeluşul, iar cei care au trăit, au copilărit la ţară, la bunici, ştiu cât de norocoşi sunt având parte de astfel de obiceiuri.

În nici o altă parte a ţării repertoriul sărbătorilor de iarnă nu cunoaşte o atât de mare varietate şi bogăţie de manifestări folclorice ca în zona Moldovei. Transmise pe cale orală din generaţie în generaţie, într-o permanentă schimbare şi înnoire, atât ca funcţie cât şi ca mod de realizare artistică, obiceiurile şi tradiţiile moldoveneştii au ajuns până în zilele noastre ca nişte spectacole de mare anvergură care concentrează, acaparează atenţia întregii comunităţi. Aici punem accent mai mult pe obiceiurile şi tradiţiile din jurul sărbătorilor de iarnă: Crăciunul şi Anul Nou.

An de an, ne străduim să pregătim cu preşcolarii acţiuni de înaltă ţinută care să facă atmosfera mai frumoasă în timpul sărbătorii Naşterii Domnului şi a Anului Nou. Prin implicarea părinţilor şi a bunicilor copiilor din grupele noastre am reuşit să adunăm multe elemente specifice zonei amenajând sălile de grupă, am realizat costumele pentru jocul caprei, jocul ursului, jocul căiuţilor, am împodobit steaua, am confecţionat măşti din diverse materiale (blănuri, fasole, coji de nucă, nasturi, coajă de stejar, ciocălăi) pentru jocul mascaţilor. Şi aşa, intraţi în atmosfera de sărbătoare, preşcolarii învaţă cu uşurinţă colinde şi preiau obiceiuri de la bunicii lor.

Steaua –un obicei de demult luminoasa şi întocmită cu meşteşug în cadrul activităţilor practice de către preşcolari cu sprijinul nostru şi al părinţilor – vesteşte Naşterea Domnului. Cântecele de stea, colindele pe care noi le pregătim cu copii provin din diferite surse: bunici, străbunici ori din lumea Bizantină Ortodoxă ori din tradiţia Bisericii Catolice sau din creaţiile culturale ale neamului nostru.

Steaua sus răsare, ca o taină mare, Steaua străluceşte, nouă ne vesteşte 2. Astăzi Preacurata, Preanevinovata, Fecioara Maria, naşte pe Mesia. 3. Steaua cum zăriră, magii şi porniră După sfântă rază, pe Hristos să-L vază. 4. După ce sosiră, şi pe Prunc zăriră, Bucuroşi intrară şi se închinară. 5. Daruri pregătite, lui Hristos menite.

În această zonă a ţării, putem spune că în fiecare grădiniţă de copii, sărbătorile de iarnă sunt întâmpinate cu atmosferă mirifică în care se derulează programe cu datini şi obiceiuri specifice momentului Naşterii Domnului sau Anului Nou.

Activitate integrată: DOS:"Ornamente pentru stea"- îndoire şi lipire;

DEC"Steaua"-cântec predare

Jocul caprei, care simbolizează fertilitate pentru anul următor este integrat în mod armonios în programele artistice realizate cu preşcolarii. Costumul caprei l-am confecţionat din bucăţi de macat sau covoare aduse de bunici cu părinţi pe care copii au aplicat şi îmbinat cu grijă multe panglici colorate din hârtie sau pânză, iar capul sculptat din lemn îl împodobim cu ghirlande având maxilarul inferior mobil. Versurile pe care noi le-am învăţat cu copii le prezentăm mai jos:

„Asta-i capra din Moldova / Ascultaţi-va slova / ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa! / Numai zahăr eu ţi-oi da. / Am adus-o acum la Iaşi / La copii drăgălaşi / ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa! / Numai zahăr eu ţi-oi da. / Hai căpriţă să jucăm / Şi la toţi şă le umăm / ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa! / Numai zahăr eu ţi-oi da. Sănătate, bucurie / În anul care-o să vie / ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa! / Numai zahăr eu ţi-oi da. / Foaie verde, foaie lată / Hai căpriţă sari odată / ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa! / Numai zahăr eu ţi-oi da!".

Putem spune că ne-am ambiţionat şi am adus în mijlocul copiilor muzica şi costumaţia pentru **jocul căiuţilor**, un joc care trezeşte buna dispoziţie în sufletul tuturor. După zile de pregătire a paşilor de dans în galop şi a costumului popular echipat cu canafi şi clopoţei, copii au jucat graţios exprimând legătura sacră dintre om şi animalul care îi stă aproape şi-l slujeşte.

Pentru că **jocul ursului** se practică în mjoritatea statelor din Moldova, şi noi l-am preluat la oraş şi adaptat la nivelul copiilor preşcolari din grădiniţele noastre. Este un joc agreat, spectaculos. „Ursuleţii" sunt conduşi de un „ursar", care îndeamnă „animalele" la dans în ritmul tobelor. Noi am realizat costumele ursuleţilor cu ajutorul părinţilor din bucăţi de blană, am împodobit toiagurile şi tobiţele. Cu multă plăcere, copii îmbrăcaţi în ursuleţi, fac mişcări ritmice la bătaia din tobe, iar cei prezenţi sunt plini de entuziasm. Toate aceste obiceiuri amintite mai sus, pe care noi ne străduim să le pregătim an de an, culminează cu **„Pluguşorul"** şi „**Sorcova".**Copiii care rostesc „Pluguşorul", folosesc aceste elemente tradiţionale care întăresc şi trezesc şi mai mult sentimentele de dragoste pentru acestea.

Pluguşorul celor mici: „Moş Vasile, Moş Vasile / Ce mai faci cu-atâta păine? / Dă-mi şi mie un colăcel, / Nu mă vezi că-s mititel? / Dă-mi şi vin, / Dă-mi şi parale / Ca să cresc, să mă fac mare / La anul să-ţi fac altă urare / La ureche perciuni creţi / Ia mai mânaţi măi băieţi! / Hăi! Hăi! / N-am o de hârtie să vă scriu pe-o farfurie / Şi-un condei de busuioc / Dumnezeu v-a da noroc / La vite şi la bucate / La mulţi ani cu sănătate! / Opriţi plugul măi băieţi! / Aho, aho!".

Cu „Sorcova" încheiem de fiecare dată suita obiceiurilor la cumpăna dintre ani. Copiii adunaţi în grupuri, în faţa spectatorilor, cu sorcove confecţionate de ei din ramuri de brad împodobite cu flori din hârtie colorată creponată rostesc după încredinţarea gazdei cuvintele: „Sorcova, / Vesela, / Să trăiţi / Să-nfloriţi / Ca un măr, / Ca un păr, / Ca un fir de trandafir, / Tare ca piatra, / Iute ca săgeata, / Tare ca fierul, / Iute ca oţelul, / La anul şi la mulţi ani!". Copii, la finalul programului acestor sărbători sunt răsplătiţi cu colaci, mere, nuci, bani din partea gazdelor, a părinţilor.

Programa activităţilor instructiv-educative pentru grădiniţa de copii recomandă ca în cadrul activităţii de educaţie pentru societate să urmărim realizarea obiectivului – cadru: cunoaşterea unor elemente de istorie, geografie, religie care definesc portretul spiritual al poporului român. Obiceiurile prilejuite de Naşterea Domnului şi cele de întâmpinare a noului an aduc un sentiment de primenire, de speranţă, de visare, dar mai ales de petrecere. Este o perioadă cînd uităm de rele, toată lumea se bucură, dă frîu liber fanteziei, este perioada când noi îi învăţăm pe copii "Capra", "Pluguşorul" şi "Sorcova" şi le prezentăm părinţilor în Serbarea de Crăciun. Cofecţionarea costumului caprei din fâşii de hârtie colorată şi panglici colorate şi cu un cap mobil făcut din lemn

este o adevărată plăcere pentru copii şi părinţi, dar şi o ocazie de a le povesti copiilor despre fiecare obicei în parte. Alte obiceiuri pe care noi leam prezentat copiilor au fost: **Dragobetele şi Mărţişorul**.

Sărbătorile Pascale. Fiecare copil trebuie sa cunoasca principalele traditii si obiceiuri de Paste, deoarece il ajuta sa perceapa si partea spirituala a acestei perioade, nu doar pe cea materiala, in care se primesc cadouri de la iepuras si se ciocnesc oua rosii. Ajuta copilul sa patrunda in spiritul sarbatorii pascale, explicandu-i cateva traditii si invatandu-l sa respecte cateva obiceiuri populare, pentru a trai trup si suflet acest moment important din religia crestina.Copilul preșcolar trebuie sa stie ca se vopsesc in Joia Mare si se ciocnesc in Duminica Pastelui, ciocnitul oualor marcand bucuria invierii Domnului.

Spalatul pe fata cu ou rosu. Un alt obicei popular care se tine si in ziua de astazi in multe zone ale tarii este spalatul pe fata, in dimineata Pastelui, cu apa in care tii un ou rosu peste noapte. Se spune ca cine se spala cu aceasta apa este sanatos tot restul anului. Este un obicei dragut, pe care opilul il poate invata si respecta in fiecare an, de Paste.Numai intelegand obiceiurile populara si traditia acestei sarbatori, copilul poate intelege sensul inrosirii oualor, a mersului la biserica dupa lumina sau a hainutelor noi pe care le poarta tantos in Duminica Pastelui, lucruri pe care, in lipsa unor informatii si explicatii pe intelesul lui, le accepta si le trateaza ca atare.

Obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viaţa poporului, cântecele, dansurile şi strigăturile nelipsite de la aceste întâlniri, datinile specifice sărbătorilor religioase, costumele minunate pe care le poartă oamenii în aceste împrejurări sunt tot atâtea ocazii de a transmite copiilor tradiţiile populare româneşti. neamului nostru.

Tradiţiile româneşti constituie una dintre valorile inimaginabile şi incontestabile ale poporului nostru şi nu trebuie să lăsăm timpul şi evenimentele lumii moderne să ne facă să le uităm. Alături de literatură,care constituie un factor cu eficienţă deosebită în educaţie , arta populară are şi ea o contribuţie de seamă. În primul rând, copiii încep să înţeleagă specificul poporului din care fac parte, aspiraţiile lui, idealurile de ieri şi de azi, care sunt oglindite în obiceiurile locurilor şi creaţiile meşteşugarilor; în al doilea rând ,punându-i pe copii, încă de la vârsta preşcolară în contact direct cu creaţia populară,le insuflăm respectul pentru tradiţiile noastre şi dorinţa de a duce mai departe tot ceea ce ne reprezintă ca naţiune.

Copilul simte admiraţia faţă de creaţiile populare încă de când îşi ascultă bunica cum deapănă firul unui basm sau a unei legende ,în care eroii sunt înzestraţi cu calităţile ţăranului român, îl simte din cântecul duios de leagăn al mamei,din proverbe şi zicători , din ghicitori din doinele cântate îndelung de moşii şi strămoşii noştri.Exprimată în cele mai diverse forme,creaţia populară românească este caracterizată de autenticitate şi ingeniozitate,o trăsătură aparte fiind puternica ei unitate ,care nu exclude însă o mare varietate de manifestări în arhitectura populară, port, ţesut, olărit, prelucrarea lemnului, a metalului şi nu în ultimul rând pictura icoanelor pe sticlă.

Costumul popular românesc reflectă suprapus influenţe date de tradiţiile locale, aşezare geografică, posibilităţi economice zonale ,starea socială sau ocazia cu care este purtat. Toate acestea , precum şi faptul că se observă o îndepărtare a tinerilor de la tradiţiile populare ne face să insistăm pe cunoaşterea de la cea mai fragedă vârstă a tradiţiilor populare, pe educarea copiilor în spiritul respectului şi păstrării acestora.Dezvoltarea dragostei pentru arta populară poate fi realizată prin activităţi de observare a costumului popular, prin dansuri, şezători, serbări,colinde,realizarea unor obiecte de artă populară, proverbe, ghicitori.

Activitate integrată:DȘ.Cun.Med.”Portul românesc”-observare*;*

ALA2*:”* Parada costumelor populare”-joc distractiv-astfel în activităţile de observare a costumului popular începem prin menţionarea regiunii din care fac parte, iar la prezentarea costumelor ţinem seama de elementele componente ,începând cu podoaba capului şi terminând cu încălţămintea.

Copiii pot cunoaşte mai bine elementele componente ale costumului popular prin îmbrăcarea lor pentru paradă dar și cu ocazia serbărilor de Crăciun sau a diferitelor manifestări dedicate unor evenimente locale.

Obiecte artizanale

Activitate integrată: ALA1:ARTĂ:”**Atelierul de altădată”**-confecționare obiecte artizanale și podoabe pentru brad

BIBLIOTECĂ:”Decorăm obiecte vechi”-scriere

CONSTRUCȚII:”Roata olarului”;

DȘ.Cun.Med:”Din bătrâni, din oameni buni”-observare

La activităţile liber-alese, copiii au realizat obiecte artizanale cu care am îmbogăţit colţul de artă din grădiniţă. În felul acesta au avut satisfacţia unei munci finalizate cât şi satisfacţii de ordin estetic. În legătură cu formarea sentimentelor de preţuire a obiceiurilor populare legate de începutul Anului nou există tradiţia ca în fiecare an să organizăm serbarea pomului de iarnă. Împodobirea bradului este un prilej de mare bucurie pentru copii dacă acesta este împodobit cu podoabe realizate de ei. Cu acest prilej copiii află că bradul simbolizează viaţa lungă, veşnic tânără, iar podoabele lui dorinţa omului pentru bunăstare şi frumuseţe.

Totodată copiii au făcut cunoştinţă cu produse artizanale reuşite care pot fi apreciate ca artă propriu-zisă. În legătură cu obiectele de artizanat existente la colţul de artă populară amenajat în interiorul grădiniţei, nu ne-am mărginit să prezentăm obiectele doar ca valoare intrinsecă, ci am căutat să atragem atenţia copiilor şi în ce priveşte munca depusă de către creatori, arătându-le în acelaşi timp că această muncă constituie o veche *tradiţie* a poporului nostru: cioplitul în lemn, olăritul, ţesutul, cusutul pe fir, confecţionarea unor obiecte din materiale din natură.

Colindele

Activitate integrată: DEC:”Astăzi s-a născut Hristos”-recital de colinde;
ALA2:”Cu colinda-n cartier”

Prin textele colindelor, copiii transmit urările de bine în legătură cu unele străvechi îndeletniciri ale poporului nostru legate de muncile agricole ca:aratul, semănatul şi păstoritul.

Şezătorile desfăşurate în grădiniţă sunt o modalitate de a păstra specificul naţional prin preluarea a tot ceea ce este valoros şi totodată pe înţelesul copiilor, din folclorul nostru: poveştile, basmele, versurile, cîntecele populare, dansurile populare, proverbele, ghicitorile. Pentru reuşita şezătorii este foarte important ca toţi copiii să poarte costume populare. Ele trebuie sa fie frumoase ca aspect şi colorit, bogate şi să evidenţieze caracteriticile folclorice ale regiunii din care provine dansul sau cântecul interpretat. De altfel, gradiniţa noastră se poate mândri cu costumele populare pe care le are. Prin activităţile copiilor desfăşurate în cadrul şezătorilor se urmăreşte capacitatea lor de a realiza lucrări originale, valorificând experienţa acumulată, iar prin materialele pe care le punem la dispoziţiea copiilor le stimulăm creativitatea. Se urmărește ca aceste materiale să fie cât mai bogate şi mai diverse. Fetiţele îşi aleg după preferinţă cusături naţionale pe etamină, înşirări de mărgele, iar băieţii ţesături la gherghef şi pe carton, împletituri din pănuşi de porumb.

Zicătorile şi proverbele au fost întotdeauna preţuite de poporul nostru pentru conţinutul valoros şi pentru realizarea lor artistică. Ele au fost păstrate ca tradiţii populare şi sunt o dovadă a înţelepciunii poporului, având o latură morală, satirizând lenea, lăcomia, urâţenia şi lăudând frumuseţea, hărnicia şi bunătatea omului.

Exemple:

„ Lenea e cucoană mare Care n-are de mâncare” „Bună dimineaţa căciulă Că stăpânul n-are gură”;

„Copilul răsfăţat Rămâne nemâncat”; „Munca este brăţară de aur.”

Ghicitorile spuse la şezătoare au un caracter instructiv-educativ. Ele dezvoltă în primul rând gândirea. Din acest motiv pot fi folosite cu succes şi în alte activităţi mai ales în consolidarea unor cunoştinţe despre lume şi viaţă. Ghicitorile spuse în situaţii concrete conduc gândirea copiilor spre răspunsul corect şi sunt memorate de ei cu multă uşurinţă. Cu ocazia şezătorilor ei le spun cu multă satisfacţie.

„O mulţime de pitici
Hai acuma să ghicim
Despre ce casă vorbim?”
(grădiniţa)

„Subţirel şi mititel
Joacă lumea după el”
(fluierul)

Jocurile populare româneşti, prin frumuseţea costumelor şi a melodiei, prin supleţea şi expresivitatea mişcărilor, prin vioiciunea pe care o dă copiilor, contribuie în mare măsură la realizarea educaţiei estetice a preşcolarilor. Dansurile sunt însoţite de obicei de strigături, adecvate tematicii şi integrate în raport cu conţinutul dansului şi a ritmului. De obicei, strigăturile au un caracter satiric, legat de începutul jocului, de obiceiurile locului, de evenimentele comunităţii sau sărbători specifice zonei. Dacă la acestea se adaugă şi chiuituri atunci dansul popular devine mai dinamic, mai antrenant, plin de elan şi de invitaţie la joc.

Chiar de la grupa mică, noi am familiarizat prin intermediul ședințelor din cadrul opționalului ”DANS POPULAR”copiii cu paşii simpli de dans popular: hora, „Alunelul“, „Haide mândro“ şi cu paşi mai dificili la grupa mare: „Moldoveanca“, „Tot pe loc“.Aici, copii au avut bucuria să cunoască şi să aprecieze varietatea costumelor populare din mai multe zone ale ţării cât şi a naţionalităţilor conlocuitoare şi de asemenea dansuri şi cântece din folclorul acestora. Ei şi-au însuşit cu uşurinţă versurile, strigăturile, paşii de dans şi au participat cu entuziasm la desfăşurarea programelor artistice planificate cu ocazia multor evenimente din timpul anului: 1 Decembrie; 25 Decembrie; Anul Nou; 24 Ianuarie; 8 Martie; Sfintele Paşti; 1 iunie.

Folclorul este o carte a vieţii, un îndrumător pentru demnitate,muncă, cinste, omenie. Educând copiii în spiritul valorilor morale ale poporului nostru aducem folclorul ca izvor nesecat de valori culturale şi naţionale.

ISTORIE. Educaţia moral-patriotică trebuie începută de la cea mai fragedă vârstă, vârsta preşcolară, când copilul incepe să distingă valorile care-l inconjoară. Numai cunoscând îndeaproape faptele de vitejie ale înaintașilor, copiii vor invăța să prețuiască trecutul încărcat de istorie al poporului roman.

Copiii si adulții, se identifică pe deplin cu actul ,,Micii Uniri” și nicăieri nu poți trăi mai intens acest sentiment. Acestea sunt momente unice in viața copiilor și generează conduita patriotică. Doar învătându-i de la frageda vârstă să calce pe urmele nețterse lăsate de eroi, își vor simți mai târziu rădăcinile solid înfipte în pământul patriei, pământ din care ne tragem seva şi în afara căruia nu ne vom regăsi niciodată adevărata identitate.

A forma la preșcolari conduita moral-patriotică este artă și măiestrie iar noi, educatoarele stim foarte bine acest lucru și prin derularea unor astfel de proiecte dorim să păstrăm neîncetat memoria eroilor neamului.În cadrul acestei teme au aflat foarte multe lucruri despre Unirea lui Cuza, sau Unirea cea mică: au “citit” imagini, au ascultat povești, au urmărit prezentări, au desenat şi au colorat, au învăţat şi au dansat “Hora Unirii”.Concursul „Cine ştie mai multe despre Unire” le-a adus diplome.

Copiii au aflat despre ţăranul cel înţelept, Moş Ion Roată din poveştile “Moş Ion Roată şi Unirea”, “Moş Ion Roată şi Vodă Cuza” Au fost “mici actori” şi au “intrat în pielea” oamenilor din vremea aceea: au interpretat “Ocaua lui Cuza” şi aşa au putut înţelege mai bine cum pedepsea domnitorul pe cei ce nu respectau legile.Au rostit câteva versuri, au cântat iar la sfârşit, au dat “mână cu mână” şi au încins “hora frăţiei pe pământul României”.

CULTURA NATIONALA. Patrimoniul cultural are o valoare universală pentru noi ca indivizi și pentru comunitățile și societățile noastre. Este important să îl păstrăm și să îl transmitem generațiilor următoare. Putem să ne gândim la el ca la ceva static sau aparținând trecutului, însă în realitate evoluează prin modul în care ne raportăm la el, prin implicarea noastră. Mai mult decât atât, patrimoniul nostru cultural joacă un rol important în construirea viitorului Europei. Acesta este unul din motivele pentru care ne dorim ca pe parcursul acestui An european să stârnim în mod special interesul copiilor. Prețuindu-ne patrimoniul cultural ne putem descoperi diversitatea și putem iniția un dialog intercultural despre lucrurile pe care le avem în comun. Vizitele realizate la muzee sunt activitati de cunoașterea mediului dar și din cadrul domeniului om și societate trăite în direct, sunt complementare activităţilor de predare-învăţare.

Activitate integrată:DȘ+DOS:”Să ne cunoaștem trecutul”-observare și convorbire

Originalitatea activităţii a constituit-o vizitarea expoziţiilor temporare de la Muzeul de Istorie a Bucovinei din Suceava, evenimente ce adună un interes cultural şi preocupă foarte multe medii. Metodele de lucru utilizate de către educator, de către ghizii de la instituţiile partenere şi de către elevi au fost diverse: prelegerea, explicaţia ştiinţifică, conversaţia, problematizarea, descrierea, realizarea de fotografii şi prezentări Power-Point. Mijloacele de învăţământ utilizate au fost: aparatul foto, computerul, videoproiectorul şi mijloacele existente în instituţiile partenere.

Descrierea vizitei: la Muzeul de Istorie a Bucovinei copiii au primit informaţii în fiecare sală de la ghidul muzeului asupra istoricului şi semnificaţiei exponatelor. A fost vizitată expoziţia permanentă a muzeului cu exponate din epoca antică şi până în epoca contemporană. Au fost apreciate exponatele din etapa stăpânirii austriece, o etapă de protejare şi de înflorire a patrimoniului cultural din Bucovina. De asemenea copiii au apreciat Sala tronului, considerată în trecut o culme a muzeografiei din România.

Descrierea vizitei: la Muzeul de Ştiinţe Naturale copiii au primit informaţii asupra istoricului şi secţiunilor componente ale acestuia. Copiii au vizitat expoziţia permanentă de minerale şi roci din cadrul muzeului şi apoi au primit explicaţii la secţiunea „Pădurea de foioase şi elementele ei" şi la expoziţia de caricaturi şi desene pe teme de protecţia mediului. La revenirea în grădiniță s-au vizionat fotografiile realizate Muzeul de Ştiinţe Naturale şi au fost dezbătute momentele acţiunii, într-o atmosferă cooperantă.

Folclorul este inima oricărei culturi. Și dacă i-am învățat pe copiii noștri versuri din cântecele vechi, colinde, pași din dansul strămoșilor noștri, făcându-i să înțelegă că prezentul este valoros numai împreună cu trecutul fiindcă astfel îmbinate prezintă o garanție pentru cititor, înseamnă că am sădit în sufletele lor unul dintre cele ai alese sentimente.Valorificând cele învățate în cadrul activităților desfășurate, am observat că elementele de cultură și tradiție populară îi unește pe copii, îi sensibilizează și-i bucură în același timp, creează armonie și emoție estetică puternică, impresionează pozitiv, deopotrivă, pe copii și pe părinți.Dacă la sat acest proces de transitere este înlesnit de contactul direct cu tărâmul și creația sa, la oraș sarcina revine educatoarei care are datoria să-i apropie pe copii de valorile tradiționale ale poporului român.

Bibliografie

MECT,CNFP „Managementul proiectului – Ghid practic pentru formatori şi cadre didactice"Bucureşti 2001.
MECT,Institutul de Ştiinţe al educaţiei „Managementul Educaţional pentru Instituţiile de Învăţământ","Managementul educaţional", Bucureşti 2001.
3.Revista Învăţământul Preşcolarnr.1-2, 2009

MĂCINUL – LEAGĂN AL TRADIȚIILOR ȘI OBICEIURILOR NORD-DOBROGENE

Prof. Jipa Daniela,Liceul Teoretic „Gh. M. Murgoci" – Grădinița cu P.P. nr. 4 Măcin/Tulcea

Colindele tradiționale nu s-au oprit la spațiul limitat din care au plecat, ci s-au extins în întreaga parte nordică a Dobrogei, fiecare comunitate particularizându-le în funcție de specificul zonei. Cu toate acestea, fiecare localitate are un colind ce poartă numele de „Colindu' ăl Mare", în care este amintită prezența acestei *dalbe* Mănăstiri. *Colindele nu sunt, bineînțeles, latine, ci urcă la obârșia comună proto-pelasgică, într-o antichitate abisală; ele sunt tot ce e mai misterios în poezia populară română.*

Analizând strict colindele din localitatea Măcin, este ușor de observat că în majoritatea colindelor își face apariția această *Dalbă Mănăstire,* care, într-o formă sau alta, poate fi întâlnită și la poalele Munților Măcinului, lângă Fântâna de Leac – Mănăstirea *Izvorul Tămăduirii*. Acest sfânt lăcaș poate fi considerat, indubitabil, un adevărat *axis mundi,* centru al microuniversului măcinean, în strânsă legătură cu Fântâna de Leac – un izvor care, conform tradiției locale, ar fi miraculos vindecător de boli. În ciuda existenței acestei biserici, mănăstirea din colindele

tradiționale este deseori asociată cu nouă lumânări, nouă diaconi sau nouă meri, cum se întâmplă și în „Colindu la preot” (*Și-i o dalbă mănăstire; Și cu nouă diaconi*) și în „Tunică Munică” (*Tunică Munică/ Dalbă biserică*).

Cel mai semnificativ din această serie este, însă, „Colindu-ăl mare”, însemnele colindelor aparținând aceleiași origini proto-pelasgice despre care vorbea V. Lovinescu putându-se observa lesne. Astfel, din potențiala echivalență între cei nouă meri cu aceeași tulpină (*Nouă meri dintr-o tulpină*) și mănăstirea cu nouă altare datorată simbolisticii acestui pom. Mărul nu reprezintă doar un simbol al tentației, ci mai ales unul al liantului dintre un sfârșit și un nou început.

În ciuda multitudinii de însemne păgâne ale colindelor nord-dobrogene și, în speță, măcinene, există și multiple dovezi ce atestă „contaminarea” creștină a zonei, întrucât majoritatea colindelor amintesc de nașterea lui Hristos ori de prezența Sfântului Ion și necesitatea Sfintei Taine a Botezului, dar și celei a Mirungerii. Un astfel de colind este „Colindu de bătrâni” sau „Asta-i seara, seară mare” – *Mâine-i ziua lui Crăciun,/ Oi lerum, dai, lerui, Doamne,/ Că Hristos mi s-a născut*; *Zări pe Sfântu Ionu*; *Cu bun vin mi-l botezară/ Oi lerum, doi, lerui, Doamne/ Și cu mir mi-l miruia*.

Oamenii, natura și tradițiile măcinene își dau mâinile pentru a menține viu sufletul acestui mic oraș dintre vechiul braț al Dunării și bătrânii munți hercinici în care sălășluiește un veritabil *axis mundi* al microuniversului arrubian.

TRADITIA ROMANEASCA

Prof, Kandut CosminGabriel, Colegiul National” Mihai Eminescu” Petrosani

Lumea din care face parte taranul roman a fost dintotdeauna bogata in obiceiuri si traditii.

Acestea par a fi pentru cei care le privesc din exterior, manifestari folclorice fabuloase. Pentru cei care le cunosc insemnatatea, stiu ca aceste obiceiuri si traditii ascund intelesuri profunde, despre relatiile interumane si despre relatiile oamenilor cu natura.Prin astfel de manifestari, oamenii din diverse zone ale tarii, au incercat sa dea insemnatate anumitor momente sau intamplari din viata lor.

Obiceiurile traditionale romanesti au ca si modalitati de exprimare: muzica, coregrafia, gestica sau mimica. Sunt fapte culturale complexe, menite inainte de toate, sa organizeze viata oamenilor. Marcheaza momentele importante ale trecerii lor prin lume, si le modeleaza comportamentul.

Manifestari traditionale in zona rurala a Romaniei

Cele doua mari categorii de obiceiuri si traditii sunt: cele care marcheaza diferite evenimente ce se desfasoara de-a lungul anului. Sunt sarbatori religioase, cele legale, de munca agricola, de factori de mediu. Acestea vizau viata colectiva a satului, avand un caracter public si ciclic. Un loc special între obiceiurile religioase îl au cele specifice Crăciunului și Paștelui. A doua mare categorie se refera la obiceiurile care atesta diferite momente importante din viata omului. Desfasurarea lor era legata de momente bine determinate, care nu se repeta de-a lungul vietii.

Motive traditionale romanesti

Obiceiurile de peste an erau, in general, in directa legatura cu trecerea timpului, a calendarului, dar si a muncilor in colectivitatile agricole sau de pastori. Indeplinirea lor potrivit datinei, era in interesul intregii colectivitati, toata lumea aducandu-si aportul. La obiceiurile legate de momentele importante ale vietii omului, interesul indeplinirii obiceiului cadea, inainte de toate, asupra individului si a familiei lui.

Sarbatoarea campenesca la moti

OBICEIURILE CARE MARCHEAZĂ MOMENTE IMPORTATE DIN VIATA OMULUI. Vizeaza momentele cele mai importante din viata unui om:nasterea, casatoria si moartea.

Folcloristii numesc astăzi obiceiurile traditionale in legătură cu nasterea, initierea, casatoria si moartea, obiceiuri sau rituri de trecere. In general, nunta, prin desfăsurarea ei ampla si caracterul sarbatoresc si de mare veselie, atragea cea mai mare si cea mai activa participare a

colectivitatii.Obiceiuri si traditii în legatură cu nasterea. Sunt un domeniu al oamenilor maturi. Pe langa parinti apar moasa si nasii.

Cand copilul trecea printr-o boală grea sau printr-o primejdie, exista obiceiul ca, copilului să i se schimbe numele in Ursu sau Lupu. Se evita astfel ca pe viitor copilul sa mai fie „recunoscut" de respectiva primejdie. Acest obicei implica si ideea „mortii si a reinvierii" copilului.După obiceiurile in legătură cu nasterea, urmand firul vietii omului, cele mai importante rituri sunt cele prin care se trece la starea de flacau de insurat si fata de maritat.

Costume traditionale romanestiLa momentul stabilit de datinile traditionale, copilul era scos din mediul social in care a trait în cadrul familiei, din randul copiilor prieteni. Era introdus intr-un mediu nou, care nu tinea numai de varstă, ci uneori si de profesie.

Prin aceasta, el dobandea o serie de drepturi si de prerogative. Putea merge la targ, la hora, la bal, la carciumă, putea să facă parte din ceata de colindători, putea lua fetele la joc, putea să-si lase barbă.In cadrul ceremonialului de trecere, acolo unde obiceiurile si-au mai păstrat formele traditionale, tanărul trebuia sa treaca o serie de probe de putere si de barbatie.

Copii la tara

Cei care au trecut in noua stare, purtau uneori semne distinctive, mai cu seamă fetele. Ele veneau la horă cu capul descoperit, cu parul împletit in cunună sau chiar cu cunună de flori pe cap.

Port romanesc – Sot si sotie in anii '40

Obiceiuri si traditii în legătură cu casatoria. Depaseau, prin amploarea si varietate, celelalte manifestările folclorice.Acest fapt arată ca, din cele mai vechi timpuri, poporul acorda căsătoriei o mare importanta. Acest interes era direct legat de viata economică a colectivităților populare.Noua unitate economica (familia) care se intemeiază prin căsătorie, era menită sa contribuie la perpetuarea biologica si socială a neamului. Era centrul interesului intregii colectivităti traditionale.Casatoria trebuia consfintită printr-o serie de acte, rituale si ceremoniale, menite să o ferească de fortele răufăcătoare si să-i aducă fecunditate, prosperitate si viată fericită.Intreaga desfăsurare a obiceiurilor în legătură cu căsătoria, cuprindea trei etape princpiale: logodna, nunta si obiceiurile de după nuntă.Dacă privim mai atent obiceiurile de căsătorie, vedem că, prin plecarea celor tineri din randul categoriilor de tineret cărora le apartineau, prin plecarea din familiile lor si, mai cu seamă, prin plecarea miresei de la casa părintească, în echilibrul social se producea o bresă. Se produceau ciocniri de interese si sentimente.

Manifestari cu ocazia unei nunti

Tot ceea ce se facea in cursul ceremonialelor ample si atat de colorate, era menit sa ducă la rezolvarea acestor conflicte. Conflictul se rezolva prin intrarea tinerilor în categoria maturilor, prin integrarea miresei în familia mirelui. Se rezolva prin crearea unei noi celule sociale, a unei noi familii si prin stabilirea de noi legături, de incuscrire.

Chemarea la nunta se facea sambătă de catre unul sau mai multi flacăi, rude sau prieteni ai mirelui, imbracati în haine de sărbătoare.Chematorii aveau o plosca de vin sau de tuică cu care închinau invitatii. Ei colindau satul însotiti de un taraf de lăutari care canta cantecul chemării. Intrau în casele celor pe care doreau să-i invite, cinsteau cu ei si le făceau cuvenita poftire.Unul dintre momentele cele mai importante în ceremonialul propriu-zis al nuntii era sosirea alaiului mirelui la casa miresei. Erau intampinati de obicei cu diferite „ostilitati" sau probe pe care mirele trebuia sa le treaca astfel incat sa ajunga la mireasa.Flacaul care purta salba, căuta mireasa si o ducea comform traditiei din unele sate, in fata oglinzii. El incerca sa o pacalească de trei ori, apoi îi punea salba la gat. Mireasa îi dădea o batistă. Lumea se aseza apoi la masă si se ospăta, ascultînd cîntecul lăutarilor.După masă urma despărtirea miresei de casa părintească, iertăciunile miresei. In odaia curată se asternea jos un covor pe care se aseza o pernă. Mirele si mireasa îngenuncheau pe pernă cu fata spre răsărit.La plecare spre casa mirelui acestuia i se punea de asemenea diferite piedici astfel incat sa dovedeasca ca este apt sa poata ingriji viitoarea familie. Pana nu de mult aceste piedici erau reale: poduri stricate, gropi acoperite cu frunze, mărăcini pe cale si chiar bătăi. Mai tarziu, si astăzi tot mai des, ele sunt simbolice si sunt privite cu umor.Buna randuială si buna-cuviinta traditionala cereau ca mireasa să planga.Piese decorative cu motive populare romanestiPrimirea miresei în noua familie era un act solemn, însotit de o serie de rituri.La sosirea în

curtea mirelui, tinerii se spălau pe mîini si, înainte de a intra în casă, întindeau o horă. In alte locuri, la casa mirelui nuntasii erau întîmpinati cu pîine si sare sau boabe de grau sau orez care se aruncau asupra lor în semn de belsug. In casă se stropea cu apă in cele patru zări, pentru a feri nunta de fortele raufâcatoare.Interiorul unei case traditionale romanestiObiceiuri si traditii în legătură cu moartea.In folclorul romanesc obiceiurile in legătură cu moartea au pastrat, mai mult decat celelalte obiceiuri, credinte si practici străvechi, anterioare crestinismului.

In obiceiurile legate de moarte, întalnim cele trei etape principale, proprii oricărui ceremonial de trecere: despărtirea de categoria celor vii, pregătirea trecerii în lumea cealaltă , integrarea in lumea mortilor si restabilirea echilibrului social rupt prin plecarea celui mort.

Obiceiuri traditionale la inmormantari

Moartea era anuntată nu numai neamurilor si vecinilor, ci întregii comunităti. Se trăgeau clopotele într-un anumit fel iar în regiunile de munte se suna din bucium.

In alte locuri se punea la poarta celui mort o năframa ori bărbatii din familia mortului umblau în semn de doliu cu capul descoperit. Mortul era apoi pus pe lavită sau pe masă, în sicriu deschis, pentru ca lumea să poată veni să-si ia rămas-bun. Casa traditionala din zona Transilvaniei„Despărtirea" mortului de familie si de casă, de gospodărie, constituia partea esentială si dura, de obicei, trei zile.Ansamblul de obiceiuri si traditii menite să restabilească echilibrul social rupt prin moarte, depăsea cu mult cele trei zile ale ceremonialului de înmormîntare propriu-zis. Ele se făceau, si se mai fac încă, timp de patruzeci de zile sau de sase săptămîni. Abia după trecerea acestui răstimp, familia reintra în viata normală.Interior de casa traditionala din zona Arges

Priveghiul – durează, de obicei, două nopti si se face pentru a nu lăsa mortul singur. Există, în mediile folclorice traditionale, credinta că mortul trebuie păzit. Nu treacă prin fata lui, pe sub el sau peste el vreun animal, caine, pisica, găina etc, deoarece se preface in strigoi.Atunci cînd priveghiul se face după randuiala traditionala, cei veniti să privegheze mortul danseaza, fac jocuri cu masti, joacă jocuri distractive, cantă din fluier, spun basme, joacă jocuri de cărti, mănancă. Acestia beau si discută despre treburile curente ale oamenilor si ale comunitătii.La priveghi se si petrece, rostul petrecerii este nu numai să alunge somnul celor veniti să privegheze, ci si să marcheze, în cadrul ceremonialului de trecere, momentul despărtirii de cel mort. Este ultima petrecere a celor vii impreuna cu cel mort.

Casa traditionala din zona Moldovei

Transformarea societătii rurale intr-o societate de consum asemănătoare celei urbane si schimbările demografice fac ca obiceiurile sa se piarda sau sa nu se mai practice. Multe din obiceiurile traditionale romanesti le mai putem intalni doar in spectacole sau festivitati. Populatia rurala actuala trece printr-o emancipare care se afla la marginea prapastiei ce semnifica pierderea identitatii si patrimoniului traditional romanesc. Se fac eforturi considerabile de catre persoane dedicate ascestor cauze de pastrare a portului, dansurilor, arhitecturii, obiectelor si a tot ce inseamna traditie populara romaneasca.

COSTUMUL POPULAR - PROIECT DE ACTIVITATE INTEGRATĂ

Prof. înv. preșcolar Kiss Elena, Liceul Tehnologic Retezat Uricani, HD.

Nivelul II: Grupa mare
Tema anuală: *Cine sunt/ suntem?*
Tema proiectului: *Eu sunt unic*
Tema săptămânală: *Noi suntem români*
Tema activităţii integrate: *Costumul popular*
Tipul activităţii: Mixt
Forma de realizare: Activitate integrată (DŞ + DEC)
DŞ: - Cunoaşterea mediului: observare Costumul popular momârlănesc
DEC: – Educaţie plastică: desen – Costumul popular - elemente de limbaj plastic: punctul, linia.
SCOPURILE ACTIVITĂŢII:

lărgirea cunoştinţelor copiilor despre costumul popular românesc și în special cel momârlănesc, în vederea formării unei reprezentări mai clare;
educarea unor sentimente pozitive faţă de portul popular românesc;
OBIECTIVE OPERAŢIONALE:
să identifice și să descrie elementele componente ale costumului popular;
să comunice impresii, idei pe baza observaţiilor efectuate.
să denumeasca ocaziile cand se poarta costumul popular;
să descrie modul de păstrare şi îngrijire al costumului popular ;
să-şi activizeze şi îmbogăţească vocabularul cu cuvinte din sfera limbajului popular;
să mânuiască corect instrumentele de lucru puse la dispoziţie;
să redea grafic modelele observate pe costumul popular;
să-si cultive sentimente estetice, de dragoste pentru portul popular.
să dorească să poarte costumul popular;
să coopereze în cadrul grupului;
să-şi dezvolte simţul estetic şi critic prin aprecierea lucrărilor proprii şi ale colegilor;
Strategii didactice:

Metode şi procedee didactice: observarea, conversaţia, explicaţia, turul galeriei, brainstorming, metoda 6/3/5 (Brainwriting).

Mijloace şi materiale didactice: costume populare (de fată şi de băiat), planşe, albume cu imagini cu costume populare, clopoţel, coli de hârtie, creioane colorate, recompense

Forme de organizare: frontal, individual şi pe grupuri.

Strategii de evaluare:
evaluare continuă/ formativă realizată prin observarea curentă a comportamentelor, prin analiza răspunsurilor şi a produselor activităţii, prin verificare orală, aprecieri stimulative şi corectarea imediată a eventualelor greşeli.
evaluare finală: analiza produselor activităţii.

Bibliografie

Breben, S; Goncea, E; Ruiu, G; Fulga, M: „Metde interactive de grup" – ghid metodic; Ed. Arves, 2007;
Laurenţia, C. „Aplicarea noului Curriculum pentru educaţia timpurie – o provocare?" Ed. Diana, Piteşti;
Laurenţia, C; Sesovici, A; Grama, F; Pletea, M: „Activitatea integrată din grădiniţă - Ghid pentru cadrele didactice din învăţământul preuniversitar" Editura DPH, 2008;

EDUCAȚIA INTERCULTURALĂ–FACTOR INTEGRATOR PENTRU EDUCAȚIE

Prof.înv.primar Lașiță Doina
Prof. înv. primar Șteopan Daniela Corina,Colegiul Național Pedagogic „Regina Maria" Deva

Trăim într-o eră a globalizării economice și culturale. Oameni din țări și culturi diferite comunică frecvent în diverse ocazii. Ca să poată munci împreună, ei trebuie să se cunoască reciproc. Cunoașterea reciprocă nu se reduce la cunoașterea limbii în care comunică celălalt, ci și la cunoașterea culturii și tradițiilor în care s-a format acesta.

Diferențele culturale împiedică însă, adesea buna înțelegere între oameni. Ei se raportează la coduri de comunicare diferite, predeterminate de cultura proprie, de aceea ***educația interculturală***are trebui introdusă încă din perioada școlară în scopul pregătirii copilului (și, ulterior, a tânărului) pentru depășirea barierelor culturale care pot separa oamenii și comunitățile.

Educația interculturală se referă la posibilitatea educării diferitelor grupuri etnice, religioase, culturale și tradiționale pentru a lucra împreună în spiritul respectului reciproc și al înțelegerii reciproce. Aceasta înseamnă cunoașterea în ambele sensuri a culturii și tradițiilor de către partener.

De pe poziţiile educaţiei sistematice aceasta presupune, în primul rând, ca micii şcolari să îi accepte pe cei care au comportamente culturale diferite de ale lor.

De ce este educaţia interculturală necesară încă din şcoala? Pentru faptul că matricea culturală influenţează încă din prima copilărie comportamentul personal, relaţiile, valorile şi atitudinile, lăsând urme adânci asupra personalităţii individului.

Educaţia interculturală este cea care susţine integrarea socială a grupurilor minoritare în mod „paşnic" fără ca acestea să fie nevoite să renunţe la propria identitate. În cadrul culturilor mozaicate de astăzi trebuie să acceptăm ideea că orice grup socio-cultural poate contribui la îmbogăţirea vieţii comunitare prin schimbul de elemente identitare, prin dialog şi implicare a tuturor membrilor comunităţii multiculturale. Educaţia interculturală îşi propune să pregătească indivizii şi societăţile pentru o mai atentă deschidere spre dimensiunea culturală a existenţei lor.

În condiţiile sporirii contactelor, interacţiunilor posibile, se pot decela două mari seturi de obiective ale şcolii interculturale - păstrarea şi apărarea diversităţii culturale a populaţiei şcolare. Școala, ca instanţă de transmitere a valorilor, se va centra pe pluralitatea culturilor pe care mediul multicultural îl presupune. Trebuie evitată instituirea primatului unei culturi asupra alteia. Acest obiectiv presupune două aspecte: pe de o parte, vizează adaptarea educatului la mediul propriu, al regiunii, oraşului, culturii sale particulare, cu toate trăsăturile, iar pe de altă parte, acest tip de şcoală îi propune să asigure adaptarea educatului la mediu în condiţiile coexistenţei mai multor grupuri culturale. Se cer a fi vizate atât culturile familiale, cât şi cele înconjurătoare, ambientale. Trebuie vegheat ca şcoala să nu defavorizeze o cultură sau alta în numele unor relativisme explicite.

Şcoala este principalul spaţiu al învăţării pluralităţii culturale prin preţuirea diversităţii, a notei distincte aduse de cultura fiecărui actor social participant. Ea trebuie să formeze deprinderea preţuirii valorilor pluriculturale, nu există valori superioare şi inferioare, ci există valori specifice care trebuie judecate. În şcoală este necesară ,,modelarea" orgoliului etnic al majorităţii şi întărirea încrederii în sine a minorităţii.

Educaţia interculturală nu trebuie să se limiteze în mod exclusiv la transmiterea unor conţinuturi specifice în cadrul unei discipline particulare, consolidarea abordării sale interdisciplinare este fundamentală; nu poate fi concepută doar pentru mediul şcolar, ci şi în legătură cu extraşcolarul (familie, grupuri sociale, instituţii, comunităţi, mass-media). Se remarcă şi o schimbare a rolului profesorului, care depăşeşte funcţia de a comunica modele şi programe, acesta trebuind să acorde o mai mare atenţie spiritului de iniţiativă şi creativităţii, centrarea întregii acţiuni fiind pe elev.

Şcoala are misiunea de a permite fiecărui copil să crească, să-şi dezvolte spiritul, corpul şi inima, deci inteligenţa, sensibilitatea, creativitatea; să permită copiilor să înveţe să trăiască împreună, unii cu alţii, cu persoane diferite, să-şi poată ocupa progresiv locul în societate, să poată deveni cetăţeni activi.

Interculturalitatea este înainte de orice respectul diferenţelor. Cadrele didactice sunt garanţii acestor rigori ale spiritului care veghează asupra diferenţelor, pentru a învăţa, a cunoaşte şi a înţelege ceea ce ne leagă, ceea ce ne face asemănători, ceea ce ne apropie. Suntem diferiţi, dar nu înseamnă că unul este mai bun decât celălalt, cu toţii avem un potenţial valoric egal. Toţi avem o cultură asemănătoare dar în acelaşi timp şi culturi diferite. Acestea ţin de religiile noastre, de grupul nostru etnic, de valorile politice, sociale, de familiile noastre.Unica posibilitate ca oamenii să devină solidari este recunoaşterea şi estimarea acestor diferenţe şi similitudini.

Pentru cadrele didactice este esenţial să creeze relaţii pozitive în interacţiunea dintre semeni, să favorizeze dezvoltarea persoanei cât şi a relaţiilor constructive în grup, pentru a trăi sentimentul propriei identităţi.

Venind din culturi diferite avem şansa să ne integrăm într-o societate diferită, multiculturală, care favorizează sentimentul de a fi în realitatea cotidiană, o individualitate care nu seamănă cu nimeni şi nimic. Didactica contemporană promovează concepte şi atitudini educaţionale noi, menite să determine forme variate de comunicare, cooperare şi colaborare în sprijinul copiilor.Parteneriatul educaţional este un astfel de concept care devine tot mai prezent în relaţiile de colaborare ce se stabilesc între unităţi de învăţământ, între acestea şi diferite segmente ale societăţii. Iniţierea şi

derularea de activităţi în parteneriat reprezintă o provocare pentru educatorul de astăzi, necesitând multă creativitate în concepere, dinamism în derulare, responsabilitate în monitorizare, flexibilitate în luarea deciziilor.

Diferenţele dintre copii, culturi, stiluri de viaţă şi de învăţare, dintre componente, sunt fireşti, pozitive. De aceea ei nu trebuie forţaţi să devină copii ale unui model predefinit.

Interculturalitatea este o componentă a realităţii zilnice din şcoală. Tot modul de învăţare este organizat din perspectivă interculturală, permiţând învăţarea prin colaborare, comunicare şi nicidecum de marginalizare a unor copii. Deschiderea spaţiului şcolii către comunitate şi specificul ei, organizarea unor întâlniri, excursii, serbări cu specific intercultural dar nu în detrimentul majorităţii, urmăreşte realizarea obiectivelor de egalizare a şanselor în educaţie.

Este de preferat să răspundem prompt întrebărilor copiilor, dacă ocolim răspunsurile, aceştia vor deduce că ceva nu este bine în ceea ce priveşte întrebarea sau persoana la care se referă aceasta. Răspunsurile să fie simple, legate de experienţa copiilor şi nivelul lor de cunoaştere. Diferenţele trebuie introduse prin asemănări: toţi oamenii râd, plâng, se bucură, numai că există maniere diferite de manifestare.Prin folosirea culturii drept un factor integrator în educație, copiii aparținând unor grupuri etnice diferite vor include între mecanismele lor de adaptare creativitatea culturală. În cadrul acesui proces copilul achizoționează un sistem de valori cu caracter general uman care îl va ajuta să devină parte a societății moderne. Aceasta ar putea conduce, în viitor, la prevenirea conflictelor cu caracter etnic, fenomen deosebit de îngrijorător în lumea contemporană.

Trebuie să învăţăm să ne respectăm unii pe alţii, să comunicăm, să ne tolerăm, să cooperăm cu ceilalţi, deoarece doar aşa nu vor mai exista diferenţe între noi care suntem diferiţi, dar totuşi egali. Şi pentru că toţi copiii au drepturi egale la educaţie, este necesară identificarea, valorificarea şi stimularea tuturor capacităţilor şi disponibilităţilor existente la fiecare, indiferent de etnie, în scopul unei educaţii eficiente.

Bibliografie

- Ciolan, Lucian, Paşi către şcoala interculturală, Colecţia Sanse Egale, Ed. Corint, 2000;
- Cucoş, Constantin, Educaţia. Dimensiuni culturale şi interculturale, Ed. Polirom, Iaşi, 2000;
- Cucoş, Constantin, Educaţia. Iubire, edificare, desăvârşire, Ed. Polirom, Iaşi, 2008;
- Hofstede, Geert, Managementul structurilor multiculturale, Bucureşti, Ed. Economică, 1996;
- Maliţa, Mircea, Zece mii de culturi, o singură civilizaţie, Bucureşti, Editura Nemira, 1998;
- *** O nouă provocare pentru educaţie – Interculturalitatea, Editura Polirom, 2001

PĂSTRAREA ŞI VALORIFICAREA TRADIŢIEI ROMÂNEŞTI ÎN ŞCOALĂ

Prof. Lăcătuşu Mihaela-Cristina, Școala Gimnazială „I.G. Duca” Petroșani

Experienţa didactică mi-a întărit convingerea că valorificarea tradiţiilor şi obiceiurilor populare româneşti în procesul instructiv-educativ la ciclul primar are un puternic caracter stimulator dacă ţinem cont de faptul că respectul pentru valorile autentice din orice domeniu se învaţă în şcoală, prin programe şi proiecte bine puse la punct.

Promovarea tradiţiilor locale poate duce la reconsiderarea şcolii româneşti ca păstrătoare a acestor tradiţii. Acest aspect se poate aborda din punct de vedere al faptului că cele mai mari beneficii le are chiar şcoala deoarece valorificarea tradiţiei poate fi o oportunitate de creştere a ofertei extracurriculare şi de petrecere a timpului liber şi o modalitate de a deschide noi perspective de dezvoltare personală a elevilor .Educaţia are menirea de a asigura continuitatea în timp şi spaţiu a generaţiilor: în timp prin experienţa acumulată de generaţiile trecute, care se desfăşoară în prezent şi formează omul într-o perspectivă a viitorului, şi în spaţiu, prin faptul că se desfăşoară în cadrul unui context naţional. Cultura materială şi spirituală populară, valorile recunoscute, acceptate, respectate, concretizate în specificul naţional şi-au dovedit perenitatea tocmai pentru că au fost transmise, selectiv, pe criterii valorice, din generaţie în generaţie şi ne fac să fim ceea ce suntem şi să ne particularizăm în contextul universalităţii.

Practica educaţională şi pedagogia populară a românilor sunt componente esenţiale ale culturii lor pentru că tocmai pe această cale s-a perpetuat şi îmbogăţit specificul naţional şi conştiinţa naţională

Cu toate acestea , şcoala contemporană nu valorifică pe deplin moştenirea cultural-tradiţională românească în activitatea instructiv-educativă. Literatura de specialitate se preocupă insuficient de această problemă, iar observaţiile asupra practicii educaţionale dovedesc nu numai o valorificare precară a potenţialului educativ al culturii tradiţionale, ci chiar o cunoaştere deficitară a acestei culturi de către educatori. Înţelepciunea populară, întruchipată în special în proverbe şi zicători, se adresează minţii; creaţiile epice şi lirice se adresează sufletului, simţirii. Şi unele şi celelalte conţin numeroase idei ce pot fi folosite conştient şi sistematic în procesul instructiv-educativ ce se desfăşoară în instituţiile şcolare.

Tradiţiile, transmise din generaţie în generaţie (poveţe, sfaturi, folclor literar în general) şi prin practica tradiţională (obiceiuri şi datini) sunt nu numai o dovadă a preocupării poporului nostru pentru perpetuarea fiinţei naţionale, ci şi un nesecat izvor de inspiraţie pentru pedagogia cultă. Caracterul spontan al tradiţiei nu înseamnă nici pe daparte că ea ar fi şi inconştientă, ci, dimpotrivă, transmiterea ei a fost întotdeauna intenţionată. Însuşi procesul de formare a tradiţiei presupune o acumulare selectivă a experienţei, iar transmiterea ei nu se datorează numai imitaţiei, ci intenţiei ca obiceiurile şi practicile să fie duse mai departe pentru că aşa e bine, aşa trebuie¸ aşa am apucat din bătrâni. Elementele tipizate se îmbogăţesc mereu prin contribuţii noi, determinate de atitudinea celor care transmit. Tradiţiile au apărut şi s-au cristalizat treptat din experienţa de viaţă a oamenilor şi s-au constituit şi transmis în decursul istoriei. Ele sunt o memorie colectivă în care se reţine, se întipăreşte, se păstreazăşi se reproduce o experienţă socială seculară. Fără îndoială că în transmiterea experienţei tradiţionale esenţială este imitaţia. Copilul şi tânărul văd obiceiuri şi ritualuri, participă la el, aud cântece şi snoave şi le memorează pentru că se repetăşi pentru că aşa fac cei mari. Dar copilului şi tânărului i se şi explică ce şi cum trebuie făcut. Cât priveşte argumentarea (de ce trebuie?), aceasta constă, prin excelenţă, în tradiţia însăşi: aşa se cuvine pentru că aşa am învăţat din bătrâni.

În tradiţie se preia ceea ce corespunde unei anumite stări afective a generaţiei noi şi, în acelaşi timp, ceea ce se impune prin calitatea sa şi ceea ce are prestigiu, prestigiul însuşi fiind dat de respectul pentru înaintaşi.

Tradiţia explică legătura în timp şi continuitatea relaţiilor sociale prin rolul său formativ: ea oferă modele de activitate scutindu-l pe om de căutări pentru rezolvarea fiecărei situaţii în parte, duce, în acelaşi timp, la o solidaritate socialăşi naţională în timp şi spaţiu. Folclorul este o ramură specializată a tradiţiei. Într-o concepţie limitativă, folclorul cuprinde totalitatea producţiilor populare artistice – literare, muzicale, coregrafice şi plastice. Marile creaţii folclorice ale poporului nostru sunt legate de momentele de răscruce din istoria naţională, când imaginaţia populară a creat modele de eroi şi fapte în care oamenii credeau şi pe care doreau să le imite. Proverbele şi zicătorile sunt chintesenţa învăţămintelor trase din experienţa de viaţă cotidiană, din reuşitele şi eşecurile suferite de omul de rând în confruntarea cu realitatea. Formele concrete ale creaţiilor folclorice – muzică, poezie, dans, costum etc. – exprimă complexitatea spiritualităţii populare româneşti, în ele împletindu-se fantezia cu raţiunea, esteticul cu pragmaticul în oglindirea şi interpretarea lumii.

Pătrunderea copilului în cultură se produce în familie, începând din primii ani de viaţă, la nivel popular şi se continuă pe tot parcursul vieţii în comunităţile sociale din care face parte şi, într-un mod sistematic, în instituţiile şcolare. Educaţia însăşi este o tradiţie, o învăţătură în sens larg. Faptul că ea devine la un moment dat o activitate socială specializatăşi instituţionalizată iar tradiţia nu, faptul că educaţia prin şcoală este organizată şi sistematică, iar tradiţia acţionează spontan, nu-i micşorează acesteia din urmă rolul formativ asupra personalităţii copilului.

Tradiţiile reflectate prin folclorul literar, obiceiurile şi datinile din practica tradiţională sunt nu numai o dovadă a preocupării poporului nostru pentru perpetuarea fiinţei naţionale, ci şi un izvor nesecat pentru pedagogia cultă.

Cel mai la îndemâna dascălilor stă folclorul , în special folclorul muzical pentru copii ; să nu uităm că aceştia , provenind dintr-un mediu al jocului cu cântec , au o anumită „cultură muzicală”

- însuşită fie în grădiniţă , fie în familie – care , folosită adecvat , va determina elevii să înveţe firesc noţiuni de matematică , scris-citit, geografie , istorie , educaţie civică …

O îndelungată şi frumoasă tradiţie a şcolii româneşti o constituie pregătirea şi desfăşurarea unor serbări şcolare. În evoluţia lor , acestea s-au asociat variatelor manifestări ale spiritului creator al poporului nostru , circumscriindu-se , ca formă şi conţinut , manifestărilor inspirate din anotimpuri (tradiţii şi obiceiuri de iarnă , primăvară , vară , toamnă) , din munca oamenilor , din momente semnificative legate de viaţa de familie (botezuri,nunţi…) şi nu în ultimul rând din momente importante ale istoriei poporului nostru (Decembrie , 24 Ianuarie , Ziua Eroilor …)

Serbările şcolare pot şi trebuie privite ca o uimitoare simbioză între cunoştinţele pe care le acumulează elevii la clasă şi cele pe care le primesc în cadrul cercurilor artistice , la care se adaugă , în modul cel mai firesc cu putinţă , conţinutul folcloric însuşit de elevi în familie sau prin participarea directă la unele manifestări folclorice ale localităţii . Varietatea genurilor şi formelor folclorului muzical românesc oferă învăţătorului posibilitatea utilizării acestuia la scară largă . Nu trebuie decât atenţie pentru selectarea pieselor folclorice autentice şi de o reală valoare artistică .

Prin conţinutul bogat şi diversificat al programului pe care îl cuprinde, serbarea şcolară valorifică varietatea preocupărilor , intereselor şi gusturilor şcolarilor. Ea evaluează talentul, munca şi priceperea colectivului clasei şi transformă în plăcere şi satisfacţie publică străduinţele colectivului clasei şi ale fiecărui copil în parte.

Perioada de pregătire a serbării, dorinţa sinceră de succes, sudează colectivul, impulsionează în mod favorabil, face ca elevul să trăiască clipe de desfătare sufletească. Consider că fiecare copil trebuie să aibă un loc bine definit în cadrul programelor, pentru a se simţi parte integrantă a colectivului, să fie conştient că şi de participarea lui depinde reuşita unei serbări şcolare. Am trăit alături de ei bucuria succesului, am remarcat, că acel contact cu publicul trezeşte în sufletul copiilor dorinţa de a învinge dificultăţile, de a-şi stăpâni timiditatea, de a trăi bucuria reuşitei.

O altă activitate deosebit de plăcută care contribuie la apropierea copiilor de adevăratele valori tradiţionale româneşti este excursia tematică. Aceasta ajută copilul să cunoască nemijlocit tradiţiile din zonă , îl reconfortează , îi prilejuieşte însuşirea unei experienţe sociale importante, dar şi îmbogăţirea orizontului cultural ştiinţific. Prin excursii elevii îşi suplimentează şi consolidează instrucţia şcolară dobândind însuşirea a noi cunoştinţe. Excursia reprezintă finalitatea unei activităţi îndelungate de pregătire a elevilor, îi ajută să înţeleagă excursiile nu numai din perspectiva evadării din atmosfera de muncă de zi cu zi ci şi ca un act de ridicare a nivelului cultural.

În realizarea unei excursii şcolare de mică sau mare anvergură, m-am documentat, mi-am pregătit un minuţios plan de lucru, pe care l-am realizat secvenţial, cu o abordare interdisciplinară şi după o atentă prelucrare a normelor de deplasare în grup, a cerinţelor igienico-sanitare, a regulilor de comportare civilizată, a regulamentului şcolar în ansamblu. Prin intermediul basmelor, poveştilor şi legendelor elevii cunosc limba populară în comparaţie cu limba literară îmbogăţindu-şi în felul acesta vocabularul. Din punct de vedere moral, povestirea reprezintă o preţioasă cale de influenţă a conştiinţei elevilor, deoarece eroii şi situaţii din basme devin adevărate modele pentru elevi.

Concursurile de proverbe şi zicători sunt, de asemenea, momente deosebit de atractive pentru cei mici. Acestea oferă copiilor posibilitatea să filtreze înţelepciunea populară , îmbogăţindu-şi astfel orizontul ; vizita la secţia da etnografie a muzeelor îşi aduce un aport substanţial la familiarizarea elevului cu valorile tradiţionale. În stimularea implementării tradiţiilor româneşti în şcoală un rol important îl are şi biblioteca şcolară, care-l pune pe copil în contact cu cărţi pe care acesta nu le are şi nu le poate procura. Lectura este cea care îl ajută la dezvoltarea şi la îmbogăţirea vocabularului cu cuvinte frumoase, pe care elevii pot să le folosească în orice împrejurare ; este o adevărată provocare pentru micul şcolar descoperirea sensului cuvintelor arhaice şi încercarea de a le operaţionaliza în compuneri „de altădată”.

Vizitarea unor târguri ale meşterilor populari este de asemenea o activitate care va suscita cu siguranţă interesul copiilor . De la a cunoaşte valoarea etnografică şi modul de utilizare a produselor create de meşteri şi până la dorinţa de a confecţiona singuri obiecte artizanale nu e decât un pas.

Pasul următor ar fi elaborarea unei oferte de opţional la decizia şcolii , cum ar fi : „ Lucrul la războiul de ţesut” , „Cusăturile bunicii” etc.

Interesantă ar fi introducerea etnografiei în şcoală, la toate formele de învăţământ. Pe vremea lui Spiru Haret, fiecare învăţător era obligat să facă o monografie a satului şi unele dintre acestea au fost şi publicate. De-a dreptul ingenioasă ar fi editarea unui abecedar etnografic care să înceapă de la clasa întîi. Exista pe vremuri o oră care se numea mîini îndemînatice şi acolo fetele învăţau să coasă, băieţii să cioplească în lemn, ceea ce însemna un început de meşteşug specific satului respectiv. Apoi etnografia se poate preda la gimnaziu şi la liceu. În şcoală ar fi bine să existe un război de ţesut, iar un meşter să se ocupe de copii, să îi înveţe să ţească, să folosească tehnicile de ţesut încît să cunoască uneltele şi să le ştie funcţionalitatea. Sunt convinsă că ar fi pe placul copiilor iar adevăraţii meşteri populari ar putea să lase pe cineva în urma lor care să lucreze.

Problematica valorificării tradiţiei româneşti în şcoală rămâne deschisă , putând fi continuu îmbunătăţită şi diversificată , scopul ei fiind acela de a-i educa pe copii în spiritul dragostei şi respectului faţă de valorile tradiţionale.Dacă ne vom învăţa elevii să preţuiasca şi să respecte obiceiurile şi tradiţiile în care s-au născut, dacă îi vom învăţa să iubească meleagurile natale, portul românesc şi pe români , putem considera că ne-am achitat de o datorie. Dacă le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identităţii neamului românesc fără de care nu am mai putea şti de unde venim şi cine suntem de fapt noi românii pe acest pământ , putem considera că ne-am împlinit o parte din menire.

Bibliografie

Cernea, Maria, Contribuţia activităţilor extracurriculare la optimizarea procesului de învăţământ, în “ Învăţământul primar“ nr. 1 / 2000, Ed. Discipol, Bucureşti;
Crăciunescu, Nedelea, Forme de activităţi extracurriculare desfăşurate cu elevii ciclului primar, în “Învăţământul primar“ nr. 2, 3 / 2000, Ed. Discipol, Bucureşti;
Jinga, Ioan; Istrate, Elena, (1998), Manual de pedagogie, Ed. ALL, Bucureşti;
Nicola, Ioan, (1994), Pedagogie, E.D.P., Bucureşti;

LADA DE ZESTRE - PĂSTRAREA ŞI PROMOVAREA TRADIŢIILOR

Prof. înv. preşcolar Leach Ramona Maria
Prof. înv. preşcolar Popovici Alina Elena,Grădinița cu Program Prelungit “Floare de colț” Brad

Au fost vremuri când oamenii ştiau puţine lucruri, dar le făceau bine. Şi tot atunci aveau timp pentru toate. Acum lumea s-a întors parcă pe dos. Totul se desfăşoară contra cronometru, totul se face pe fugă. Nonvaloarea a devenit valoare, iar valoarea a ajuns uneori să fie contestată. Ne-au invadat telenovele şi manelele. Frumoasele doine care l-au însoţit pe român pretutindeni, le mai cântă doar împătimiţii care nu vor să renunţe. Costumul popular la care au cusut bunicile noastre la lumina lămpii, e undeva pe fundul lăzii.

Satul a fost mereu un păstrător şi un continuator al tradiţiilor. E nevoie de o anumită „magie” pentru a le păstra în forma lor nealterată. Oraşul are o tendinţă spre năutate, pe când tradiţia se bazează tocmai pe vechime. Cu alte cuvinte, o tradiţie trebuie să fie veche şi în acelaşi timp permanent repetată într-o formă cât mai fidelă.

Dispariţia unor tradiţii şi obiceiuri este consecinţa a dezvoltării industriei la periferia oraşelor şi exodul oamenilor de la sat la oraş. În acest context, dacă se doreşte o tranziţie curată în care vechile obiceiuri să nu devină nişte manifestări ridicole la mâna unor neveniţi, care nu înţeleg sau le exploatează în propriul interes, trebuie luate măsuri.Puţine ţări din Europa au oa atât de bogată zestre culturală ca România. Acum că suntem membri ai Uniunii Europene, trebuie să le facem cunoscute şi celorlalţi, promovând diversitatea multiculturală.

Pentru a recupera ceva din trecutul satului zărăndean - Ribiţa, sat aşezat la doar 5 km de oraşul Brad, Primăria Ribiţa a cumpărat o gospodărie tradiţională pe care a transformat-o în punctul

muzeistic „Lada de zestre”. Gospodăria respectivă a fost construită în anul 1929, după care reiese din inscripţia de pe grinda casei. Ea este compusă din şură cu două grajduri pentru animale, cocină pentru porci, bucătărie şi cămară, şopru pentru păstrarea carului, a grapei şi a altor unelte agricole, coteţe pentru păsări şi casa propriu zisă, cu prispă pe două laturi. Casa are două camere mari şi pivniţă.

Toate acestea sunt aşezate într-o curte mare, pe un teren uşor în pantă, presărat cu pomi fructiferi. La intrarea în curte călătorul este întâmpinat de fântâna cu butură din lemn şi vălău cioplit în piatră. De asemenea, o troiţă de la începutul secolului al XX-lea, pe care apare trecut şi Francisc Ribiczey, unul din urmaşii familiei nobiliare de la Ribiţa, veghează la poartă.

Deşi mai este mult de lucru la această gospodărie – muzeu , ea îşi poate primi vizitatorii, pe toţi aceia care sunt interesaţi de spiritualitatea, de ingeniozitatea şi hărnicia ţăranului român. Toate aceste calităţi enumerate se oglinbdesc în creaţiile sale, de la instalaţii tehnice la obiecte de lucru, obiecte de îmbrăcăminte, mobilier, podoabe, instrumente muzicale, într-un cuvânt, tot ceea ce ţăranul a creat şi a utilizat în viaţa sa trudită de fiecare zi.

În cele două camere ale casei sunt expuse câteva costume populare din zonă, mai multe ii, numeroase oale de pământ de diverse mărimi, vârselniţe, râşchitor, furci şi fuse, ştergare şi farfurii, feţe de masă ţesute, covoare şi păretare, perini, icoane pe sticlă, lămpi , mobilier specific unei case tradiţionale (lăviţi, masă, pat) etc.

În bucătărie se găseşte cuptoul pentru copt pâinea şi cozonacii, masă şi lăviţi (bănci), farfurii şi oale de diferite mărimişi diverse alte obiecte specifice bucătăriei.

Cămara adăposteşte diverse obiecte şi unelte: doniţe, damigene, butoaie, coşuri de nuiele de diferite mărimi, site, ciururi, unelte de dulgherie, de tâmplărie, de rotărie, unelte pentru realizarea fluierelor, desagi etc.

Şcoala este din nou chemată pentru a contribui la păstrarea vie a tradiţiilor şi obiceiurilor populare, care sunt, indiscutabil, elemente de originalitate ale identităţii noastre naţionale.

PROIECT EDUCAȚIONAL JUDEȚEAN “PE URMELE STRĂMOȘILOR NOȘTRI”

Prof. înv. primar Lungu Ana-Maria, Școala Gimnazială Nr. 1 Rovinari, Jud. Gorj

ARGUMENT

Educatorul tuturor timpurilor este cel care se gândeşte şi la sensibilizarea comunităţii în care trăieşte în legătură cu realităţile crude, de neimaginat, uneori, pe care le trăiesc unii din semenii noştri, adulţi şi copii. Atunci când, cu eforturi materiale minime, dar cu multă iubire, se poate pune un mic stâlp de rezistenţă la întărirea încrederii în ceilalţi, niciun sacrificiu nu este prea mare.

Acest proiect urmăreşte trezirea, atât în copii, cât şi în părinţii acestora, a unor sentimente de toleranţă şi apropiere faţă de copiii care sunt nevoiţi să îşi ducă viaţa într-un Centru de plasament. Atât elevii noştri, cât şi părinţii lor învaţă să fie mai buni, încercând să creeze momente de bucurie acestor copii. Considerând educaţia ca agent cheie al schimbării, am urmărit să deplasăm accentul de pe caracterul informativ al educaţiei pe cel formativ creând cadrul de formare şi dezvoltare a competenţelor, precum şi de practicare a valorilor democratice prin activităţi educatinale cu scop caritabil.

Procesul de învăţământ, a cărui direcţionare s-a schimbat de la latura informativă pe cea formativă, de la latura formală pe cea nonformală si informală,pune un mai mare accent pe comunicarea şcoală- familie-comunitate , în vederea integrării optime a viitorilor tineri în viaţa socio-profesională. În acest scop ne-am propus realizarea unor activităţi comune la care să participe elevii, părinţii, profesorii , membrii Comunității Locale ,precum și membrii Asociației „Uniunea Femeilor din Gorj”, activităţi ce vor avea scop caritabil și de sarbatorire a Centenarului Marii Uniri.

PERIOADA DERULĂRII

SEPTEMBRIE-DECEMBRIE 2018

CONCORDANȚA CU PRIORITĂȚILE MEN

- dezvoltarea unităţii de învăţământ ca un centru de resurse educaţionale pentru comunitate;
- dezvoltarea competenţelor cheie şi profesionale ale colectivului de elevi.

ȚINTA STRATEGICĂ

Dezvoltarea relaţiilor comunitare prin parteneriate eficiente în perspectiva descentralizării învăţământului românesc, a realizării unor activități cu scop umanitar şi implicarea părinţilor în luarea deciziilor importante pentru comunitate;

SCOP

-Familiarizarea elevilor cu trecutul glorios al strămoșilor noștri, realizarea de conexiuni şi legaturi între oameni, locuri,timpuri şi evenimente petrecute;

-Dezvoltare abilităţilor de comunicare, dezvoltarea elementelor de interpretare scenică, exersarea mişcărilor scenice;

-Atragerea unor fonduri pentru a achiziţiona îmbrăcăminte, dulciuri şi alimente pentru a le oferi în dar copiilor din centre de plasament, cu ocazia sărbătorilor de iarnă;

OBIECTIVE

- să dobândească o atitudine corectă faţă de muncă , de respect faţă de trecutul inaintașilor noștri și de compasiune față de cei aflaţi în suferinţă, prin acţiuni caritabile;
- să lucreze cu placere în echipă ;
- să-și dezvolte sentimente patriotice și de apartenență la grup;
- să-şi dezvolte spiritul civic și de întrajutorare ;
-să participe cu plăcere la activități ;
-să monitorizeze cazurle sociale existente în școală și localitate;
-să relaționeze cât mai strâns cu elevii aflați în dificultate și cu persoanele dispuse să ajute.

GRUP ŢINTĂ

Grup-tinta :

-beneficiari direcţi : elevii din învățământul primar și gimnazial de la Școala Gimnazială Nr. 1 Rovinari și din instituțiile implicate ;

- beneficiari indirecţi : cadre didactice,copii din centre de plasament , elevi cu posibilități materiale reduse, părinţi, membri ai comunităţii locale ;

IMPLEMENTARE

Pregătirea și organizarea unui spectacol cultural-artistic cu scop caritabil- „Pe urmele strămoșilor noștri”;Sărbătorirea Centenarului Marii Uniri;Atragerea de sponsorizări și colectarea de donații în vederea realizării de acțiuni caritabile;Identificarea numărului de copii din centrele de plasament din Tg-Jiu si a unor copii cu posibilitati materiale reduse din orasul Rovinari;Gestionarea sumei obținute în urma atragerii de fonduri, de către Asociația Uniunea Femeilor din Gorj, în vederea achizitionării de îmbrăcăminte, dulciuri și alimente;Realizarea și distribuirea unor pachete cu haine, dulciuri și alimente către copiii din centrele de plasament și către alți copii cu posibilități materiale reduse;Recital de colinde de Crăciun și Anul Nou la centrele de plasament și la sediul instituțiilor implicate în proiect.

MATERIALE / RESURSE

<u>RESURSE UMANE:</u>

-elevii claselor CP, I-IV și V-VIII de la Școala Gimnazială Nr. 1 Rovinari ;

- educatoarele și preșcolarii de la Gradinița cu Program Prelungit Rovinari;

-învăţătorii și profesorii de la Şcoala Gimnazială Nr. 1 Rovinari, Palatul Copiilor Tg-Jiu ;

-membrii Asociației „Uniunea Femeilor din Gorj”;

-părinţii elevilor, membrii Comunității Locale, reprezentanti ai Casei de Cultură Rovinari

<u>RESURSE MATERIALE:</u> fonduri atrase în urma organizării spectacolului cultural-artistic și a donațiilor unor membri ai Asociației “Uniunea Femeilor din Gorj”, diplome, pachete cu alimente și haine, etc.

EVALUAREA SI MONITORIZAREA

Evaluarea se va realiza atât pe parcursul derulării proiectului, prin chestionare, cat si la sfarsit prin stabilirea fondului atras și a pachetelor împărțite.
Promovarea proiectului în şcoli şi comunitate ; - Panouri cu imagini din activităţi ; - Realizarea portofoliului proiectului ; - Consemnarea numărului de participanţi ; - Înregistrarea în format electronic a unor activităţi din timpul parteneriatului şi publicarea acestora ; - Evaluarea impactului pe care l-a avut proiectul în rândul grupului- ţintă ;
Calendarul activităţilor

Data Tema	Mijloc de realizare	Conţinutul acţiunilor	Participanţi	Evaluare
Septembrie2018	Masa rotunda	Comunicare, colaborare în vederea realizării parteneriatului educaţional Semnarea acordului de parteneriat	Cadre didactice Parteneri Membri AUFG	Proces verbal
Octombrie 2018	Activitati de pregătire a Festivalului Pe urmele strămoșilor noștri	-antrenarea elevilor implicați în pregătirea unui program artistic ce conține cântece, dansuri populare și scenete; -efectuarea unor actiuni premergatoare pentru realizarea festivalului; -atragerea de sponsorizări și donații de către AUFG	Elevi cadre didactice parteneri colaboratori părinţi membri AUFG	Fotografii Proces-verbal
26 octombrie 2018	Festival „Pe urmele strămoșilor noștri”	-desfășurarea festivalului „Pe urmele strămoșilor noștri” în incinta Casei de Cultură Rovinari, festival la care vor fi invitați și copii cu posibilități materiale reduse	elevi cadre didactice parteneri părinţi membri AUFG	Fotografii Proces-verbal Raport activitate
Noiembrie 2018	Identificarea cazurilor sociale din loc. Rovinari și a unui număr de copii din centrele de plasament din Tg-JIu	-identificarea unui număr de cazuri sociale din Rovinari și din centrele de plasament din Tg-Jiu; -atragerea de sponsorizări și donații de către AUFG; -pregătirea de pachete pentru cadouri	elevi cadre didactice parteneri părinţi membri AUFG	Fotografii Proces-verbal
Decembrie 2018	Vizita la Centru de plasament Recital de Colinde	-sarbatorirea Centenarului Marii Uniri -vizitarea unor copii cu posibilități materiale reduse din Rovinari și a copiilor din Centru de plasament; -oferirea de cadouri cu prilejul sarbatorilor de iarna; -crearea unor momente deosebite prin intonarea de colinde; -recompensarea elevilor implicați în proiect	elevi cadre didactice parteneri părinţi membri AUFG	Fotografii Proces-verbal Diplome

„OBICEIURI DE CRACIUN”- PROIECT DE ACTIVITATE
Activitate practica ”Bradutul”

Prof. înv. preşc. MARCUS ANCA SIMONA,Scoala Gim. „ I.D. Sirbu” – Petrila,Structura „Grădinița. P.N. SI P.P. NR. 1

TEMA ANUALĂ: „Ce si cum exprimam ceea ce simtim?
SUBTEMA: „Iarna – Vine, vine Mos Craciun”
ADE – DOS : Activitate practica ”Bradutul”- lipire
TIPUL ACTIVITĂŢII: formare de priceperi şi deprinderi
SCOPUL ACTIVITĂŢII : consolidarea priceperilor şi deprinderilor de lipire corectă; dezvoltarea simţului estetic .
FORMA DE ORGANIZARE: frontal, individual;
OBIECTIVE OPERAŢIONALE:
Cognitiv- informationale: - să denumească corect materialele de lucru puse la dispoziţie;
- să folosească corect tehnicile de lucru însuşite anterior, specifice activităţilor practice;
-să parcurgă în ordine etapele de lucru în vederea realizării temei;
*Psiho-motrice***:** - să respecte indicaţiile privind tehnica de lipire (lipire prin presare si miscari circulare);
- să manuiască corect materialele primite;
- sa pastreze o pozitie corecta a corpului pe parcursul activitatii.

Afective: - sa manifeste interes si perseverenta in activitate;
să analizeze pe baza unor criterii clare lucrarea proprie şi pe cele ale colegilor.
METODE ŞI PROCEDEE : explicaţia, demonstraţia, exerciţiul, observatia, conversatia, problematizarea, munca individuală, turul galeriei.
MATERIAL DIDACTIC: macheta, braduti 3D, pom-pom mini, stelute, lipici.

Bibliografie
1.Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, ,,Curriculum pentru învăţământul preşcolar 3-6/7 ani’’, 2008
2.„Metodica activitatilor instructiv-educative in invatamantul (pre)primar”, Ed. Didactica Nova, Craiova 2008
3.„Aplicarea noului curriculum pentru educaţia timpurie - o provocare?’’, Ed. Diana.2009.
4.Toma, G, Petre, D., Ristoiu, M., Anghel, M., **„**Suport pentru aplicarea noului curriculum pentru preşcolar”, Ed.Delta Cart Educaţional, 2009.

MIJLOACE MODERNE DE PĂSTRARE ȘI VALORIFICARE ALE OBICEIURILOR TRADIȚIONALE

Prof. înv. primar Marcu Minodora Adina, Școala Gimnazială Tășnad

„În cultură nimic nu trebuie pierdut , totul trebuie transmis şi reînnoit “ Constantin Noica

Folclorul cu tradițiile, obiceiurile și portul popular reprezintă comori inestimabile care definesc identitatea unui popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului. Toate elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații. Imensul tezaur folcloric cu toate elementele aparținătoare reprezintă reale documente grăitoare privind istoria și cultura unui popor, constituind o componentă valoroasă, o moștenire neprețuită pentru noi ca locuitori ai tării românești. Această moștenire strămoșească trebuie dusă mai departe prin orice mijloace, deoarece, un popor trebuie să trăiască prin ceea ce lasă fiilor săi.Protejarea patrimoniului cultural rural tradițional trebuie să cuprindă o componentă

fundamentală, cea a obiceiurilor, datinilor, a cântecelor şi jocurilor populare, a portului şi graiului, a folclorului popular. Educaţia în spiritul preţuirii culturii locale, a dragostei şi respectului pentru creaţia înaintaşilor, pentru civilizaţia materială a familiei şi satului trebuie să devină parte constitutivă a procesului de socializare realizat în şcoală şi familie.

Păstrând şi dezvoltând patrimoniul moral-educativ rural ne apărăm propria noastră identitate, dragostea de frumos, bunătatea, ospitalitatea, omenia, toleranţa, valorile morale făurite de-a lungul timpului prin trudă, suferinţe şi răbdare. Obiceiurile tradiționale, după cum bine cunoaștem, se împart în două mari categorii: cele care marcheaza diferite evenimente ce se desfășoară de-a lungul anului (sărbători religioase, cele legale, de munca agricolă, de factori de mediu). Acestea vizau viața colectivă a satului, având un caracter public si ciclic.

A doua mare categorie se referă la obiceiurile care atestă diferite momente importante din viața omului, desfășurarea lor fiind legată de momente bine determinate, care nu se repeată de-a lungul vieții acestea fiind: obiceiurile care marchează și vizează cele mai importante momente din viata unui om: nașterea, căsătoria și moartea. Folcloristii numesc astăzi obiceiurile traditionale in legătură cu nasterea, initierea, casatoria si moartea, obiceiuri sau rituri de trecere. In general, nunta, prin desfăsurarea ei ampla si caracterul sarbatoresc si de mare veselie, atrage cea mai mare si cea mai activă participare a colectivitătii.Un mijloc și un rol deosebit de important în păstrarea și valorificarea obiceiurilor tradiționale l-ar putea avea chiar școala și toate instituțiile de învățamânt. Așa cum sublinia unul dintre corifeii Scolii Ardelene, Samuil Micu, "obiceiurile străbune sunt păstrate de țărănime". Scoala Ardeleană scoatea în evidență necesitatea studierii folclorului, care ilustrează valorile si originea însăși a poporului nostru. Cu ajutorul unor proiecte care vizează reconstituirea, conservarea și valorificarea vechilor obiceiuri desfășurate de-a lungul timpului în satul tradițional, în componența căruia pot fi implicați și tinerii ca personaje active, se poate realiza în fapt păstrarea și valorificarea patrimoniului clutural tradițional. Copiii și tinerii trebuie îndrumați să-și îndrepte atenția spre fondul străbun de valori artistice și documentare pentru a-l aprofunda, a-l iubi si a-l raspândi, mai departe la următoarele generații. "Cunoașterea si conservarea valorilor identitare, stimularea interesului tinerilor pentru aceste valori, cultivarea aptitudinilor lor artistice sau meșteșugărești ar putea contribui mult la dezvoltarea personalității umane, la spiritualizarea si socializarea tinerilor, la găsirea unui sens al vieții, a unei motivații existențiale, de care adeseori sunt lipsiți. Într-un cuvânt, putem spune că patrimoniul valorilor identitare românești poate constitui, pentru societatea actuală, o alternativă educațională, artistică, economică, cu un potențial deloc neglijabil, o alternativă si o soluție a unora dintre dilemele, căutările si neîmplinirile contemporane."

O remarcă foarte importantă pe care am făcut-o în timp, este aceea că, transformarea societății rurale într-o societate de consum asemănătoare celei urbane si schimbările demografice fac ca obiceiurile să se piardă sau să nu se mai practice. Multe din obiceiurile tradiționale românești le mai putem întalni doar în așa zisele manifestări cultural - tadiționale, exemplu concret ar fi aceea de "Fii ai satului" unde obiceiurile sunt foarte denaturate, față de cum le găsim descrise în materialele documentare și în scrierile cercetătorilor, obiceiul devenind doar o manifestare cu caracter de divertisment pentru întreaga comunitate, prierzându-și în totalitate semnifiacția mitologigă. Populația rurală actuală trece printr-o emancipare care se afla la marginea prăpastiei ce semnifică pierderea identitătii si a patrimoniului tradițional românesc. Pentru acest fapt trebuie tras un semnal de alarmă. Trebuie conștietizat pericolul, acela de a ne pierde identitatea construită cu multă trudă de înaintașii noștrii. Personal cred că implementarea în şcoala generală, a materiei de folclor este imperios necesară, necesar ar fi chiar din gradinită.

Cele mai moderne tehnici și mijloace de păstrare şi arhivarei a elementelor de patrimoniu național cultural (tradițional) sunt:

•FotografiaDocument etnografic pertinenent, în relatarea acţinilor cu caracter descriptiv a unor obiceiuri, desfăşurate cu foarte mult timp în urmă. Presupune următoarele îngrijiri: Fotografiia se păstrează în bibliteci, în albume foto – care trebuie depozitate orizontal de preferat în cutii căptuşite cu văl neacid.Negative pe sticlă - trebuie ţinute fiecare într-o învelitoare de hârtie şi depozitate vertical în cutii căptuşite sau în cutii rezistente cu carton de separare după fiecare 5

plăci.Negative pentru film – acestea pot fi depozitate în cartuşe de hârtie sau poliester apoi pot fi puse în cutii;Fotografii tubate - acestea trebuie ţinute orizontal în cutiile lor şi apoi depozitate în depozite şi, sau cutii.

Cutiile care conţin material fotografic trebuie aşezate pe rafturi metalice. Acolo unde este posibil, obiectele de aceeaşi mărime trebuie depozitate împreună, amestecarea obiectelor de diferite mărimi poate cauza abraziunea şi spargerea (crăparea). Cutiile nu trebuie umplute la maximum.Mijloacele de întreţinere a fotografiei amintite mai sus, sunt relatate în 1998 de către Marie-Thérèse Varlamoff, Director al Programului de Prezervare Conservare (PAC) – IFLA, până în 2006. Iniţial, traducerea a fost publicată în paginile revistei BiblosAstăzi cu ajutorul tehnologiei fotografia veche poate fi arhivată şi digital cu ajutorul scanării. Iar realizarea fotografiilor, beneficează de aparatură foarte performantă, digitală și sofisticată, aparținătoare tehnologiei de ultimă generație.

Înregistrarea audio - Discuri şerloc - acest format de înregistrare audio a fost folosit încă din anul 1890 până aproximativ în anul 1950 când încet, încet discurile de vinil l-a înlocuit.- Discuri vinil- Suport magnetic- Mediul optic – discuri laser- CD – ROM.Astăzi putem vorbi de reportofoane digitale, Ipod, s.a care au o capacitate de stocare mult mai mare a informaţiei, de o calitate superioară tuturor mijloacelor folosite în relatarea sunetului.• Înregistrarea video În zilele noastre putem beneficia de mijloace performante de înregistrare video + audio, mulţumită tehnologiei foarte avansate, putem vorbi de calitate perfectă în relatarea audio și imagine. „Strategia de prezervare preferată pentru următoarea perioadă de timp, este mediu digital principal pentru acces. Politica de filmare este preferată în întregime.Oricum, dezvoltarea rapidă a tehnologiei computerelor, apariţia echipamentelor sofisticate, care pot produce microfilm şi imagini digitale de rezoluţie înaltă, simultan şi la un cost foarte scăzut şi presiunea exercitată de utilizatori pentru asigurarea accesului, toate acestea vor duce la preferarea tehnologiei digitale” pentru conservarea şi arhivarea tuturor elementelor de partimoniu cultural, tradiţional - respectiv a obiceiurilor reconstituie. Păstrare obiceiurilor din folclorul românesc Consider că realizarea a cât mai multor reconstituiri ale obiceiurilor arhaice, făcute cu ajutorul unei documentații meticuloase, din materiale științifice de specialitate, realizate de către cercetători remuniți ai folclorului, încă de pe vremea când obiceiurile erau vii, și se celebrau cu sființenie de locuitorii din vetrele satelor. Acest fapt ar putea fi benefic pentru păstrarea și promovarea elementelor de patimoniu cultural imaterial dar și material. Bineînțeles, reconstituirea obiceiurilor, trebuie realizată sub o atentă observație, atestată din punct de vedere științific pentru relatarea, pertinentă a elementelor etnologice, evitându-se astfel introducerea unor alte piese noi ale contemporaneității. Astfel, imortalizarea obiceiurilor reconstituite, se poate conserva în arhive, ca documente de atestare a identității noastre, pentru posteritate.

Bibliografie

Bălănescu M. Ioan, Epureni -500. File de monografie,București, 1995.
Bârlea Ovidiu,Eseu despre dansul popular românesc,Editura Cartea Românească, București, 1982.
Ghinoiu Ion, Calendarul popular, în „Revista de Etnografie și Folclor”, tom 40, nr. 1, Editura Academiei Române-Institutul de Etnografie și Folclor,București, 1995

VALORIFICAREA TRADIŢIILOR ŞI OBICEIURILOR

Prof. Marchidan Minodora, Șc. Gimn. I.D. Sîrbu Petrila

Cea mai mare bogăţie a omenirii sunt copiii. Ar trebui să ne gândim la valorificarea tradiţiilor populare şi a folclorului romanesc în rândul copiilor mici, imaginându-ni-i într-o horă a prieteniei, fericiţi să-şi facă cunoscut unii altora istoria şi geografia locurilor natale, cântecele, dansurile şi obiceiurile străbunilor noştri.

Arta noastră populară manifestată sub toate aspectele ei prezintă o bogăţie nepreţuită de comori pentru toţi aceia care-şi iubesc patria şi neamul. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viaţa poporului, continuând cu frumoasele costume populare îmbrăcate în aceste împrejurări şi terminând cu cântecele discursurile şi strigăturile, nelipsite la aceste datini, izvorul lor e nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască şi să le adune în mănunchi pentru a le dărui din nou cum spune Anton Pann: *"De la lume adunate/ Şi-napoi la lume date "*

Cunoscând valenţele formative ale folclorului şi artei populare tradiţionale noi, educatoarele avem misiunea de a iniţia copiii în comorile inestimabile ale creaţiei populare seculare.

Folclorul este totalitatea creaţilor şi manifestărilor artistice aparţinând culturii spirituale: literatura şi muzica populară, dansul popular, obiceiuri şi tradiţii populare româneşti, toate acestea încercând să la promovăm în rândul școlarilor din grădiniţa noastră prin toate activităţile desfăşurate în procesul instructiv educativ.

Cuvântul folclor înseamnă laolaltă frumuseţe,vechime şi tradiţie, bucuria de a cânta, striga şi dansa, împreună băieţi şi fete, tineri şi vârstnici.Pregătirea copiilor pentru viaţă înseamnă educarea lor în armonie cu principiile, normele şi idealurile poporului român.

Pentru a face cunoscut școlarilor costumul popular autentic gorjenesc am achiziţionat de la „Arta Casnică Tismana", vestită în toată ţara pentru valoarea artistică a costumelor populare, ţesăturilor, cusăturilor şi covoarelor olteneşti care s-au lucrat aici încă din primele decenii ale secolului al XX-lea, mai întâi în ateliere particulare.

Ţesăturile sunt realizate la războiul manual, tehnicile de ţesut şi materiile prime utilizate fiind specifice locului. Ornamentele predominant geometrice sunt realizate în culori cu frecvenţă în roşu şi negru pe fond alb. Covorul oltenesc, cel mai solicitat, este considerat unul dintre cele mai valoroase tipuri de scoarţă românească. Întâlnim şi aici motivele geometrice, dar sunt completate de elemente decorative florale, zoomorfe şi antropomorfe. Nu lipsesc chenarele ce au rol de a sublinia, de a completa şi a scoate în evidenţă compoziţia câmpului central. Coloritul este dat de albastrul ultramarin, verdele pastelat, roşu, vişiniu care reprezintă fondul şi determină cromatica ornamentelor.

O sursa inepuizabilă de valorificare a elementelor tradiţionale o reprezintă costumul popular care prin calităţile decorative şi ca structura este unitar şi diferit de celelalte costume gorjenesti. Întâlnim la Tismana costumul „schileresc", a cărui denumire vine de la cel care a iniţiat acest costum, Schileru. Este realizat din dimie cu ornamentaţie foarte încărcată, alcătuit din pantaloni, vesta şi jacheta. Ornamentele sunt executate din şnur negru de mătase şi completate cu broderii discrete de mană, de culoare albă, roşu sau albastru închis.

De-a lungul timpului costumul bărbătesc a evoluat începând sa se poarte cămaşa cu platca (cu guler înalt), caracteristica costumului schileresc, cusuta pe piept cu şabace (broderie fină de bumbac sau mătase albă, în tonuri de alb pe alb) cu aspect discret dar elegant. Întâlnim doua tipuri de costum femeiesc:- costumul cu catrinţe pereche;- costumul cu zavelca sau vâlnic.

Costumul cu catrinţe se compune din cârpă albă de in sau bumbac, cămaşă lungă pană la glezne, catrinţoi în spate şi fâstâc în fata, brâu lat şi brăciri înguste, vesta şi haină lungă cu brânaş negru ori albastru, pieptar, opinci sau iminei.

Costumul cu zavelca cuprinde cârpă albă de bumbac, cămaşa lungă compusă din ciupag şi poale cusute împreuna cu zavelca încreţită sau vâlnic încreţit.

De o execuţie artistică remarcabilă sunt piesele de costum care îmbracă corpul de la talie în jos, ţesute din urzeală de cânepă sau bumbac şi bătează de lână, urzeala de borangic şi bătează de lână sau urzeală şi bătează din lână.

Tehnicile prin care sunt alese motivele ornamentale sunt variate:- alese în vergi (între ţesătură şi alesătură);- alese în spateaza (se alege cu mâna);- alese în degete, în aţa sau în sec;- alese cu suveica (alternarea rândurilor de culoare cu suveica şi cu mana);- alese pe rost sau în rost (folosite la compunerea motivelor);- nevedite în patru iţe cu modele;- alesătură în drot şi neveditul cu cocleţi cu modele în mai multe iţe.

Căutând să pătrundem semnificaţia modelelor se constată că ele nu se aleg la întâmplare. Cele mai simple motive decorative geometrice sunt verguleţele, vergătura (adică linia dreapta

dispusa orizontal), zimţişorii (linia punctată), îngrădea, păşituri, ochiuri (linii curbe). Printre motivele geometrice având la origine elemente din natura înconjurătoare ori din cosmos apar mai frecvent brăduţul, râul, steaua, steluţa, întâlnim şi motive zoomorfe: şarpe, cocos, păianjen, etc.

Costumul ungurenesc, întâlnit şi el în zona noastră, în ansamblul sau apare de o sobrietate şi eleganta deosebita, fapt datorat în egala măsură croiului, pieselor componente şi cromaticii care întruneşte doar doua culori: alb şi negru.

A devenit o tradiţie în școală noastră ca şcolarii să poarte costumul popular la toate serbările desfăşurate cu ocazia sărbătorilor de 1 Decembrie, 6 Decembrie, Moş Crăciun şi chiar în desfăşurarea unor activităţi metodice cu copiii. Un alt mod de a trezi interesul pentru portul şi obiceiul străbun, l-au constituit vizitele la Muzeul Curtişoara, Muzeul judeţean Gorj,Casa memorială Constantin Brâncuşi", desfăşurarea unui simpozion pe această temă „Tradiţii şi obiceiuri de iarnă la gorjeni", ocazie cu care s-a amenajat un colţ folcloric cu obiecte tradiţionale, păpuşi îmbrăcate în costume populare, pentru a crea atmosfera cu iz ţărănesc.

Obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viaţa poporului, costumele populare îmbrăcate cu aceste prilejuri, dansurile populare nelipsite din viaţa poporului român, arată că arta noastră populară este o bogăţie nepreţuită de comori pentru cei care îşi iubesc patria şi neamul.

Astfel copiii au înţeles că strâns legate de dansurile populare sunt cântecele de joc sau instrumentele care constituie fondul muzical al acestora şi care au fost culese din diferite colţuri ale ţării cu mult înaintea dansurilor.Audiind casete, ei au putut să-şi dea seama de varietatea şi frumuseţea lor care diferă de la o regiune la alta. Copiii şi-au dat seama că în zona Olteniei sunt dansuri populare săltăreţe şi pline de viaţă, iar în unele zone sunt mai potolite în mişcări.

Copiii au avut ocazia să cunoască o gamă largă de dansuri populare româneşti nu numai cu prilejul activităţilor desfăşurate în şcoală, ci şi cu prilejul diferitelor ocazii alături de părinţi la nunţi, petreceri.Activităţile de învăţare a dansurilor populare au fost agreate de copii, deşi sunt mai greoaie.

În timpul învăţării dansurilor s-a pornit cu figuri simple, paşi obişnuiţi pentru o acomodare a mişcării executate în ritmul dansului popular, sincronizat cu muzica vocală sau instrumentală.

Copiii şi-au însuşit cu uşurinţă paşii de dans popular oltenesc, formându-şi deprinderea de a executa diferiţi paşi de dans ori de câte ori ascultă o melodie populară, de a se mişca în ritmul muzicii, precum şi a auzului muzical.

Rodul muncii s-a materializat prin participarea la spectacole organizate cu ocazia diferitelor evenimente la nivel de unitate şi judeţ: 1 Decembrie, 6 Decembrie(cu ocazia zilei grădiniţei), diverse manifestări organizate de I.S.J. Gorj şi Primăria Municipiului Tg-Jiu, unde au susţinut o frumoasă suită de dansuri populare „Hora veseliei", „Periniţa copiilor", prilej cu care am cultivat la copii dragostea pentru portul nostru tradiţional.Nu doar prin dans şi cântec valorificăm tradiţiile populare româneşti, ci şi prin alte activităţi precum: colinde, şezători, poveşti şi povestiri, proverbe, zicători, ghicitori, rime năstruşnice, numărători, poeme incantaţii, cântece formulă.

Sărbătorile de iarnă cu datinile şi obiceiurile străbune, au fost şi vor rămâne prilejuri ca micii interpreţi populari să aducă în faţa noastră, a acelor ancoraţi în cursul tumultuos al vieţii, uităm să trăim, frumuseţea portului şi cântecului popular, autenticitatea colindelor şi obiceiurilor de odinioară.

Colindele populare româneşti au multiple valenţe instructiv educative, sunt un izvor de reînoire morală de plenitudine, curăţenie, sfinţenie, speranţă „La nici un popor cântecele acestea nu mărturisesc atâta putere de transfigurare, de spiritualizare a existenţei ca la noi" – Ovidiu Papadima

Colinde precum : "Colind de Moş Ajun", "Moş Crăciun cu plete dalbe ", "Cântec de stea ", "Buna dimineaţa la Moş Ajun", "Sculaţi gazde nu dormiţi", „Pluguşorul", „Capra", „Steaua" etc. interpretate într-un cadru adecvat şi cu podoaba costumelor specifice de către cei ce,încă puri,trăiesc cu intensitate momentul, ne fac să ne simţim măcar atunci, mândrii că suntem români . Cultivarea dragostei şi a respectului pentru valorile spirituale româneşti, în speţă - muzica folclorică - familiarizarea copiilor cu diferite obiceiuri şi datini, afirmarea talentelor şi evaluarea rezultatelor

prin spectacole şi concursuri muzicale, sunt obiective ce trebuie să stea în faţa noastră ca şi educatori.

Şezătorile constituie un mijloc complex de educaţie deoarece îi familiarizează pe copii cu unele elemente de folclor contribuind astfel la dezvoltarea dragostei pentru tradiţiile populare, le dezvoltă gustul pentru frumos, pentru armonie, le cultivă răbdarea, stăpânirea de sine, spiritul de echipă. Datinile şi obiceiurile populare ne reprezintă şi constituie o adevărată, „valută" a ţarii noastre, apreciată şi recunoscută în întreaga lume, fapt ce determină dorinţa de a cunoaşte frumuseţea şi naturaleţea obiceiurilor, a folclorului autentic, a portului popular şi a graiului local. De asemenea au rolul de cunoaştere de către copii a specificului zonei şi a frumosului din jur (culoare, forma, sunet, nu numai prin cuvinte ci şi prin fapte).

Organizarea unor acţiuni colective cat mai antrenante, constituie un mijloc eficace pentru închegarea colectivului de copii. Astfel, participarea în comun la o şezătoare organizată de grupa lor şi o altă grupă din şcoală, îi uneşte pe copii.Şezătorile, fără un efort deosebit, uneori şi fără o pregătire prealabilă, constituie serbări în miniatură, organizate într-un cadru mai restrâns, dar cu o eficientă educativă deosebit de mare. Şezătorile, după cum le arată şi denumirea în tradiţia poporului nostru, sunt reuniuni cu caracter cultural-educativ, la care copiii sunt antrenaţi şi fiecare participant îşi dă contribuţia cu ceea ce cunoaşte mai bine (o poezie, un cântec, ghicitori, interpretarea unor dansuri, dramatizarea unor povesti). Şezătoarea este cu atât mai reuşită cu cât fiecare copil contribuie activ la desfăşurarea programului ei. Şezătorile se pot organiza cu ocazia unui eveniment din viata poporului.

Satisfacţiile obţinute de copii în realizarea diferitelor numere din programul şezătorii, ca şi bucuria şi celelalte emoţii comune au un efect puternic asupra vieţii de colectiv, îmbunătăţind relaţiile, întărind sentimente de prietenie şi ajutorul reciproc intre copii.Creativitatea şcolarilor este rodnică, improvizaţiile de moment sunt deosebit de reuşite. Aceste şezători plac atât de mult copiilor, încât am observat ca ei au început să iniţieze jocul, "De-a şezătoarea",la centrul joc de rol. In timp ce pictează, modelează, ţes, cos, copiii cântă cântece de muncă şi acest prilej este pentru ei o sărbătoare dar şi un prilej de destindere.

Din zestrea creaţiei literare populare, la vârsta şcolară sunt selectate proverbele şi ghicitorile, zicătorile şi creaţiile copiilor, aşa numitele poezii rimate, cântece-formulă ce îmbogăţesc vocabularul şcolarilor şi dezvoltă gândirea şi imaginaţia creatoare.

Proverbele şi zicătorile sunt un punct de referinţă în întreaga activitate şi în stabilirea unor linii de comportament corect. Aceste creaţii, realizate mai mult pe baza stilului figurat , folosind comparaţia, metafora, alegoria,elemente de versificaţie,sunt mai greu de înţeles de către şcolarii mai mici, dar daca sunt folosite în cadrul lecturilor, convorbirilor după imagini, basmelor, poveştilor, sunt foarte bine reţinute, pentru ca sunt înţelese de către copii. Totodată acestea cultivă frumuseţea morală prin transmiterea unor norme, reguli şi valori morale. Prin ironii mascate, prin buna dispoziţie pe care o răspândesc, acestea asigura un climat educativ adecvat, pozitiv, eficient. Sunt totodată puse în relaţie cu inteligenta, simulează însuşirile, creează buna dispoziţie –trăsături de personalitate.

Astfel, la povestea "Scufiţa Roşie" se poate spune şi proverbul:

"Până nu păţeşti ,nu te cuminţeşti", povestirea "Banul muncit" poate fi însoţită de proverbe ca: "Munca e brăţară de aur"

De fapt, întreaga activitate desfăşurată în şcoală pe parcursul unei zile ,da prilejul folosirii proverbelor si zicătorilor: "Vorba lungă ,sărăcia omului", "Vorba dulce mult aduce","Din omul bun ,bun lucru iese!","Ulciorul nu merge de multe ori la apa","După furtuna iese şi vreme bună","Leneşul mai mult aleargă, scumpul mai mult păgubeşte",,,Graba strică treaba",,,Lupu-şi schimbă părul dar năravul ba",,,Unde nu-i cap vai de picioare",,,Fudulia e soră bună cu prostia",,,Gura prostului adevăr grăieşte",,,Cine aleargă după doi iepuri nu prinde niciunul",,,Porcul nu se îngraşă în ajun",,,Capul face, capul trage","Cine se scoală de dimineaţă, departe ajunge"(pentru a corecta comportamentul copiilor care întârzie la grădiniţa).

Ghicitorile circulă în mediile populare. Ele reprezintă un fel de joc colectiv numit să pună la încercare isteţimea şi abilitatea minţii. Implicit, ghicitorile devin o probă în riturile de iniţiere sau de

încercare, un examen nu numai al iscusinţei, ci şi al cunoştinţelor. Deşi ca intenţie directă sunt un joc pur, ghicitorile nu rămân străine de stările afective ale omului, de atitudinea lui faţă de viaţă, faţă de lume. Folosite în activităţile cu școlarii, acestea dezvoltă imaginaţia şi gândirea copiilor, dar ajută şi la dezvoltarea şi îmbogăţirea limbajului acestora. Puşi în faţa unei situaţii, problema creată de textul ghicitorii „Mergi cu ea, dar roate n-are, /Nu e tren, dar şine are. /Iarna bucurii aduce, /Sus o duci, şi-n jos te duce/" „Cine cântă toată vara/ Prin fâneţe cu chitara?"; „Stă în apă pân' la brâu/ Şi ne trece peste râu/ Ghici ce e?"; „Nu e furcă, nu e fus/ Şi totuşi pe tors e pus"; „Am un copac cu patru crengi/ Una înverzeşte/ Una rodeşte,/ Una vestejeşte/ Şi una se usucă/ Ghici ce e?", copiii vor scotoci în mintea lor, vor valorifica acele cunoştinţe dobândite în activităţile de cunoaştere a mediului înconjurător şi vor descoperi răspunsul.

Poveştile şi povestirile marelui povestitor Ion Creanga sunt un mijloc prin care copiii cunosc satul romanesc moldovenesc, portul şi interiorul caselor moldoveneşti. Astfel, sunt folosite în activitatea didactică povesti de referinţă :"Capra cu trei iezi","Punguţa cu doi bani","Fata babei şi fata moşneagului".Prin povestirea cu talc "Păcală şi Tândală",copiii şi-au dat seama ca orice lucru ce trebuie să-l desfăşoare le impune o anumita responsabilitate ,multă atenţie şi seriozitate în acţiuni.

Vocabularul folcloric ce apare în aceste poveşti şi trebuie lămurit şi explicat copiilor. Multe din cuvinte sunt arhaisme, altele sunt regionalisme ,pe care copiii este bine să le cunoască şi să le reţină îmbogăţindu-si sfera de cunoaştere.

Folclorul copiilor are o mare forţă plastica şi are predilecţie pentru formele "magice", fantastice, ritmuri şi rime năstruşnice , numărători folosite in diverse jocuri, care devin uneori poezii naive:

"Una, doua ,hai ca ploua/Trei ,patru ,hai la teatru/ Cinci,sase,spala vase/ Şapte ,opt, suflă în foc/ Noua, zece,un pahar cu apa rece…."

Zilele săptămânii se învaţă mai uşor cu cei mici daca se folosesc poezii din folclorul copiilor:

Luni, lunei; Marţi,morcovei; Miercuri am plecat la târg; Joi am târguit; Vineri am venit acasă; Sâmbătă m-am odihnit; Duminica ce-o face tata ,oi face si eu.

Se observa ,în aceste creaţii populare ,folosirea viitorului popular"oi face".

Poeme-incantatii pentru Soare si Luna ,fenomene ale naturii fluturi, animale si plante ca si cântecul Soarelui, pot fi folosite în activitatea cu copiii, mai ales la grupele mici şi mijlocii,in momente propice(in perioada verii, atunci când ploua se invoca soarele):

"Treci ploaie trecătoare /ca te-ajunge soarele/si-ti taie picioarele/cu un mai/cu un pai/din căciula lui Mihai/plina cu coji de mălai/ arunca la cai"

In activitatea din curtea grădiniţei, în plimbările în natură vara, copii pot ademeni fluturii să se aşeze pe o floare: "Fluture,fluture/Fluture,buture/Fluture pe floare/ Fluture sub soare"

Sau cântecul melcului, pentru ca acesta să iasă din cochilie. De obicei , copiii ,când întâlnesc vietăţi mărunte se aduna în jurul lor şi pot recita versuri prin care le ademenesc: "Melc,melc,codobelc…"

Tot în folclorul copiilor vom descoperi acele cântece –formulă, creaţii populare, majoritatea „produse" ale copiilor ce contribuie la dezvoltarea gândirii şi imaginaţiei şcolarului. Copiilor le plac rimele. Ei se bucură să le asculte şi, de buna seamă, se vor bucura să le creeze. In acest fel, copii devin tot mai conştienţi de limbaj, reuşesc să-i stăpânească din ce în ce mai bine semnificaţiile şi ajung să se elibereze de constrângerile practicilor verbale şi formale sunt şi un exerciţiu de memorie, de imaginaţie. Şcolarilor le place cântecul melcului, „Melc, melc codobelc/ Scoate coarne boureşti/ Şi le du la Dunăre/ Şi bea apă tulbure/ „ sau „Cântecul curcanului" , „Mai curcane/ N-ai mărgele/ Roşii ca ale mele" sau cântecul lunii „Lună, lună nouă/ taie pâinea în două/ Şi ne dă şi nouă/ Ţie jumate/ Mie jumate/ Nouă sănătate". Putem spune că folosirea folclorului şi a artei populare în activitatea şcolarilor contribuie la îmbogăţirea şi extinderea orizontului cultural artistic al copiilor, în educarea sentimentelor de dragoste, admiraţie, mândrie, respect faţă de comorile creaţiei populare, la cultivarea trăsăturilor de personalitate caracteristice omului nou, de care are nevoie societatea noastră de astăzi. Prin folclor copii de la şcoală pot să cunoască mai bine şi să

preţuiască mai mult lupta poporului nostru pentru libertatea socială şi naţională, frumuseţea limbii şi a ţării sale, gândurile, sentimentele şi năzuinţele generaţiilor de ieri şi de azi

PIȚĂRĂII – VESTITORII NAȘTERII DOMNULUI

Prof. Mariţa Mihaela, Liceul Tehnologic „Dimitrie Leonida” Petroșani

25 Decembrie, Naşterea Domnului Isus Hristos, este una dintre cele mai mari sărbători din credința creștină și această sărbătoare parcă nu are un farmec fără obiceiurile şi datinile existente în fiecare colţ al ţării. Astfel, în satele din Ţara Haţegului s-au păstrat multe dintre obiceiurile strămoșești, chiar dacă altele s-au pierdut de-a lungul vremii.

Unul dintre cele mai importante obiceiuri, care debutează în dimineața zilei de 24 Decembrie, Ajunul Crăciunului, este cel al Piţărăilor sau mersul cu Moș Ajunul. Acest obicei are un caracter agricol, prin care se urează belșug la grâne și animale și se încheie cu solicitarea darurilor.

Acestă sărbătoare este păstrată încă din timpul dacilor şi are ca semnificaţie sacrificiul adus Divinităţii pentru bogăţia roadelor pământului dar şi a pomilor. În ficare an, în dimineaţa zilei de 24 decembrie, cete de copii se strâng şi umblă din casă-n casă pentru a vesti Naşterea Domnului. Oamenii îi aşteaptă în poartă şi le răsplătesc urarea cu dulciuri, spre deosebire de vremurile trecute, când piţărăii erau răsplătiţi cu mere şi nuci.

În ceea ce privește stigăturile, acestea diferă de la o comună la alta. Dacă în satul Unciuc, ce aparţine comunei Rîu de Mori, cei care merg în Piţărăi strigă:

,, Sări, sări Mărie a lu’ Dăgiun
Mâne-i zâua de Crăciun
Dă şi mie un piţărău
Cât de mic şi cât de rău
Să bag în săcuiu meu”

În Peşteniţa cei care merg pe la casele oamenilor în dimineaţa Ajunului de Crăciun urează astfel:

,, Bună zâua lu’ Ajun
Că mâine-i a lu’ Crăciun
Că-i cu miei, cu purcei
Cure baba după ei
Dă-mi nuci că-s mai dulci
Dă-mi un piţărău cât de rău
Să-l îmbuc, să mă duc
Dă-mi o lingură de zară
Să s-ajungă pân’ desară.”

După această strigătură localnicii îi răsplătesc, iar piţărăii în semn de mulţumire le urează ,, Rod în grâu, rod în secară, rod de primăvară!”.

Piţărăii din satele Hunedoarei erau întâmpinaţi cu mere, fructul de măr reprezentând sferele cereşti. În mitologie, merele sunt astrele devenite tentaţii pentru spiritele rele care încearcă să le fure.

Unele dintre cele mai autentice colinde există încă în satul Petros, comuna Baru, unde oamenii colindă în dimineața de Ajun, din casă în casă, însoțiți de fluier și strigături. Tineri și bătrâni deopotrivă participă și cântă colinde laice (despre întelepciune, bogătia casei, curaj, nunți, povești de vânătoare) dar și colinde religioase care preamăresc nașterea lui Isus.

În Valea Jiului, obiceiul Piţărăilor este păstrat în comunităţile de momârlani încă de pe vremea dacilor şi are ca semnificaţie sacrificiul adus Divinităţii ca mulţumire pentru rodnicia holdelor şi a pomilor. Cetele de piţărăi sunt primite în gospodari cu strigăte de veselie şi daruri, iar obiceiul spune că nimeni nu are voie să ceară mai mult decât primeşte, altfel riscă să fie exclus din grup. După împărţirea darurilor, în ogradă se încinge dansul tradiţional, denumit învârtita jienească,

în acompaniament de fluiere. Potrivit credinţei populare, piţărăii pot umbla liberi prin casele şi curţile oamenilor pentru că sunt purtători de noroc şi fericire.

În localitatea Jieț colindul piţărăilor se păstrează nealterat de sute de ani, la fel ca strigăturile care însoțesc "învârtita jienească":

"Cât îi Soarele de sus
Piţărăi ca-n Jieț nu-s
Cu feciori înalți, frumoși
Și la minte sănătoși
Cât îi Soarele de mare
La Jieț întâi răsare",

strigă cetele de piţărăi versuri învățate de la părinții și bunicii lor, care la rândul lor au făcut parte din aceste cete de colindători. Și pentru ca anul care vine să le meargă și mai bine, gospodarii ascund în podul casei sau în grajduri semințe legate într-un batic, iar dacă piţărăii le găsesc înseamnă că gazda va avea noroc și belșug.

ŞCOALA ROMÂNEASCĂ, PARTE INTEGRANTĂ A ŞCOLII EUROPENE

Prof. înv. primar Martin Ramona Nicoleta, Școala Gimnazială Căiuți, Comuna Căiuți, Județul Bacău

Dincolo de o Europă culturală, economică şi politică există o Europă educaţională. Mai mult chiar, se poate spune că valoarea europeană înseamnă în primul rând o schimbare de atitudine, mentalitate și competențe. Este în natura umană să vrei mereu mai mult, să te plictiseşti de rutină, să vrei să schimbi. Mai particular, flexibilitatea, adaptabilitatea şi căutarea permanentă a metodelor eficiente este inerentă profesorilor.

Profesorul european reprezintă fluidul vital al educației și dezvoltarea profesională a acestuia este un ingredient esențial în menținerea calității sistemelor de educație.Școala trebuie să se întoarcă spre elev. Este raţiunea ei de a fi! Această şcoală este finanţată de contribuabilul român şi are ca scop declarat educarea copiilor României. Cu toate acestea, copiii României uneori nu primesc educaţia egală la care au dreptul prin Constituţie, fiind supuşi unui mecanism care le afectează sănătatea, echilibrul afectiv, chiar viitorul. Copiii şi părinţii, dar şi profesorii care au rămas fideli misiunii nobile de a fi dascăli, îşi doresc ca şcoala să fie locul în care elevii devin mai buni, mai drepţi, mai pregătiţi pentru viaţă.

Ca formatori, avem obligaţia să veghem ca sistemul de învăţământ, pe care îl finanţăm, căruia ne încredinţăm copiii pentru a-i instrui şi educa, să le ofere tot ceea ce le datorează: educaţie, informaţie, afecţiune, respect! Numai astfel ei vor aprecia, respecta şi iubi şcoala, la rândul lor!".

Regăsim aici expuse încă de atunci „permanenta" reformă a învăţământului românesc, ignoranţa celor care deţin decizia, programele, manualele, modelele europene, semnalele disperate ale părinţilor şi necesitatea centrării acestui învăţământ pe elev şi pe competenţele finale ale acestuia.

Îmbunătăţirea permanentă a materialului didactic, a evoluţiei tehnologice, a dezvoltării metodelor şi mijloacelor didactice având ca scop final calitatea şi progresul procesului instructiv-educativ, informativ-formativ îndreptat către pregătirea elevilor nu coincide întotdeauna cu interesul deosebit al educabililor din cauza mai multor factori pertubatori, nu neaparat malefici ale epocii contemporane traduşi într-o ofertă frapantă în toate domeniile care fascinează şi răpeşte din timpul tinerilor provocând de cele mai multe ori cheltuieli şi prea puţine efecte aducătoare de profit.

Atât programele şcolare, cât şi conţinutul manualelor nu permit profesorului libertatea de a-şi construi orele aşa cum ar dori. Sistemul românesc de învăţământ se bazează pe acumulare cantitativă, desi se încearcă în a dezvolta competenţe, nu stimulează suficient creativitatea, abilităţile şi curiozitatea copiilor. În şcoală nu se mai fac experimente. Astfel încât, indiferent despre ce materie e vorba, elevul ştie că primeşte o cantitate uriaşă de informaţie, de multe ori stufoasă, aridă, greoaie, şi se vede redus la un robot care trebuie să memoreze cât mai mult. Atât

programa cât şi metodele de predare nu permit şcolii să fie un loc în care copilul să vină cu bucurie, ci unul în care e supus presiunii continue şi cerinţelor neadecvate, necorelate cu vârsta şi dezvoltarea individuală.

În sistemele europene de învăţământ copiii nu se simt constrânşi să vină la şcoală, au cu profesorii o relaţie firească, liberă, există între ei şi profesori comunicare, elevii nu sunt stresaţi, nu merg la şcoală îngroziţi de cantitatea de materie pe care o au de tocit ori de frica pe care le-o inspiră un profesor atunci când le dă un *Insuficient*. În multe ţări europene profesorii intră la ore fără catalog, procesul de învăţământ se desfăşoară sub forma unor discuţii libere cu elevii, aceştia nu sunt examinaţi prin 'scoatere la tablă şi notare', ci printr-o evaluare continuă a profesorului, cu metode proprii**.**

Există şi în România profesori dedicaţi, care au redus mult distanţa dintre catedră şi banca elevului, dar nu există o strategie generală clară pentru schimbare în această direcţie. Schimbarea trebuie să înceapă prin regândirea radicală a felului în care este elaborată programa şcolară, a felului în care sunt concepute manualele şi testele de evaluare, şi mai ales din corelarea gradului de dificultate a programei, manualelor şi testelor cu nivelul real de dezvoltare a copilului pe fiecare treaptă şcolară.

Apoi, schimbarea ar trebui să continue cu o regândire a relaţiei profesor-elev, pe coordonatele unui nou tip de relaţie, comunicare şi înţelegere, nu frică şi presiune emoţională**.** Elevii trebuie încurajaţi să vorbească liber, să spună ce gândesc, să intre într-un dialog în care primesc de la profesor cunoştinţe şi îşi mobilizează resursele intelectuale şi emoţionale pentru a-şi însuşi acele cunoştinţe. Într-o astfel de relaţie profesor – elev va exista în mod fundamental respect şi afecţiune de ambele părţi.

Susţinând şi subscriind aproape în totalitate acestor dificultăţi şi probleme ale învăţământului românesc, concluzionând, putem spune că faţă de şcoala tradiţională caracterizată de rigorism şi unilateralism, şcoala modernă românească a făcut reale progrese în planul tehnologic, al metodelor şi mijloacelor educaţionale ţinând cont de toate evoluţiile în domeniu şi de cerinţele societăţii moderne româneşti şi europene.

Toţi vrem să facem schimbări, dar ne lovim inerent de multiple obstacole, dintre care, cel mai preponderent pare cel financiar. Toţi ne gândim la metode şi strategii de abordare a actului educaţional astfel încât să facilităm asimilarea cunoştinţelor de către elevii noştri. Răspunsul la toate aceste căutări poate fi găsit prin participarea la un stagiu de formare într-un mediu european, în care accesul la informaţie şi interacţiunea cu profesori din diverse medii educaţionale trebuie să facă parte din experienţa profesională şi personală a fiecărui cadru didactic ce se vrea european, profesia cere învățare permanentă, având mereu în minte cuvintele lui Nicolae Iorga: „Un secol de trăiești, un secol învață, dar nu mereu în aceeași clasă".

Bibliografie

Tudorică, R. "Managementul educației în contextul european" Editura Meronia, București, 2007;
Văideanu, G. "Educația la frontiera dintre milenii" E.D.P., București, 1988;
Școala românească.wordpress.com - Școala cum este și cum ar trebui să fie.

OBICEIURI, TRADITII ŞI SUPERSTITII DE PAŞTE

Prof. Matei Silvia, Colegiul Tehnic „Constantin Brâncuși",Structură – Șc. Gimn. Nr. 5 Petrila

În tradiţia ortodoxă, începutul sărbătorii e marcat odată cu postul de şapte săptămâni. O semnificaţie foarte importantă o are Joia Mare din Săptămâna Patimilor. Din această zi, ţăranii încetează lucrul la câmp şi se concentrează asupra casei și curţii, pentru ca totul să fie curat. Tot în Joia Mare, femeile încep să pregătească pasca şi să vopsească ouăle.

Potrivit tradiţiei, la miezul nopţii între zilele de sâmbătă şi duminică, oamenii se trezesc din somn în bătaia clopotelor. Se spală cu apă curată, îşi pun straie noi, iau câte o lumânare şi pornesc către biserică unde preotul, cu Sfânta Evanghelie şi crucea în mână, urmat de alaiul de credincioşi,

iese cu lumânarea aprinsă şi înconjoară biserica de trei ori. Când preotul rostește „Christos a înviat!” toţi cei prezenţi la acest serviciu religios spun: „Adevărat a înviat!”, răspunsul fiind recunoaşterea tainei Învierii. Cu lumânarea aprinsă, fiecare se întoarce acasă şi face o cruce mică pe peretele dinspre răsărit, afumându-l cu lumânarea, pe care o va păstra tot restul anului. Oamenilor le este permis să mănânce bucatele (pasca/pâinea, ouăle roşii, carnea de miel, sarea şi vinul) abia după ce acestea se sfinţesc şi după ce fiecare persoană participă la Liturghie.Ca orice mare eveniment creştinesc sărbătorit în țara noastră avem și de această dată obiceiuri moștenite din vremuri străvechi, în funcție de regiune:

În **Ţara Moţilor**, în noaptea de Paşti se ia toaca de la biserică, se duce în cimitir şi este păzită de feciori. Iar dacă nu au păzit-o bine, şi a fost furată, sunt pedepsiţi că a doua zi să dea un ospăţ, adică mâncăruri şi băuturi din care se înfrupta atât “hoţii”, cât şi “păgubaşii”. Dacă aceia care au încercat să fure toaca nu au reuşit, atunci ei vor fi cei care vor plăti ospăţul.

Probabil cel mai de notorietate obicei e cel din **zona Transilvaniei**, cunoscut sub numele de „stropit”. Potrivit acestuia – preluat de la maghiari – băieţii merg în familiile în care există o fată sau mai multe, pe care le stropesc cu parfum, „ca să nu se veştejească”. „Stropitul” este păstrat şi azi şi reprezintă un bun prilej pentru o reîntâlnire cu prietenii, şi, în fond, de distracţie.

În **Ţara Bârsei**, în jurul Brasovului, se face o petrecere care adună întreaga comunitate – obiceiul Junii Brasovului. Grupurile de tineri, organizate asemeni cetelor de calusari sau de colindători, cu vătaf şi casier, strâng ouă de la tinerele fete, după care se merge către Pietrele lui Solomon, la picnic, unde vor avea loc întreceri. Cea mai cunoscută şi îndrăgită dintre ele este aruncarea buzduganului.

În zona **Câmpulung Moldovenesc**, datina se deosebeşte prin complexitatea simbolurilor, a credinţei în puterea miraculoasă a rugăciunii de binecuvântare a bucatelor. În zorii zilei de duminică, credincioşii ies în curtea bisericii, se aşază în formă de cerc, purtând lumânările aprinse în mână, în aşteptarea preotului care să sfinţească şi să binecuvânteze bucăţele din coşul pascal. În faţa fiecărui gospodar este pregătit un astfel de coş, după orânduiala strămoşilor. În coşul acoperit cu un şervet ţesut cu model specific zonei sunt aşezate, pe o farfurie, simbolurile bucuriei pentru tot anul: seminţe de mac (ce vor fi aruncate în râu pentru a alunga secetă), sare (ce va fi păstrată pentru a aduce belşug), zahăr (folosit de câte ori vitele vor fi bolnave), faina(pentru că rodul graului să fie bogat), ceapă şi usturoi (cu rol de protecţie împotriva insectelor). Deasupra acestei farfurii se aşează pasca, şuncă, brânză, ouăle roşii, dar şi ouăle încondeiate, bani, flori, peşte afumat, sfecla roşie cu hrean, şi prăjituri. După sfinţirea acestui coş pascal, ritualul de Paşti se continua în familie.

Un foarte frumos obicei se păstrează în Maramureş, **zona Lăpuşului**. Dimineaţa în prima zi de Paşti, copiii (până la vârsta de 9 ani) merg la prieteni şi la vecini să le anunţe Învierea Domnului. Gazda dăruieşte fiecărui urător un ou roşu. La plecare, copiii mulţumesc pentru dar şi urează gospodarilor “Sărbători fericite!”. La această sărbătoare, pragul casei trebuie trecut mai întâi de un băiat, pentru că în acea gospodărie să nu fie discordie tot restul anului.

La **Călăraşi**, la slujba de Înviere, credincioşii aduc în coşul pascal, pentru binecuvântare, ouă roşii, cozonoc şi cocoşi albi. Cocoşii sunt crescuţi anume pentru împlinirea acestei tradiţii. Ei vestesc miezul nopţii: datina din străbuni spune că, atunci când cocoşii cântă, Hristos a înviat! Cel mai norocos este gospodarul al cărui cocos canta primul. Este un semn că, în anul respectiv, în casa lui va fi belşug. După slujbă, cocoşii sunt dăruiţi oamenilor săraci

În **Banat**, la micul dejun din prima zi de Paşti, se practică tradiţia tămâierii bucatelor. Apoi, fiecare mesean primeşte o linguriţă de paşti (vin+pâine sfinţite). În meniul acestei mese festive se include ciolanul de porc fiert, ouă albe şi mâncăruri tradiţionale, după acestea se continua masa cu friptură de miel.

În **Bucovina**, fetele se duc în noaptea de Înviere în clopotniţă şi spală limba clopotului cu apă neîncepută. Cu această apă se spala pe fată în zorii zilei de Paşti, ca să fie frumoase tot anul şi aşa cum aleargă oamenii la Înviere când se trag clopotele la biserică, aşa să alerge şi feciorii la ele. Flăcăii trebuie să se ducă cu flori la casele unde locuiesc fetele care le sunt cele mai dragi, iar ele, pentru a îşi arăta consimţământul la sentimentele lor, trebuie să le oferă un ou roşu.

În **Moldova**, în dimineaţa următoare după noaptea Învierii se pune un ouă roşu şi unul alb într-un bol cu apă ce trebuie să conţină monezi, copii trebuie să şi clătească fata cu apă şi să şi atingă obrajii cu oualele pentru a avea un an plin de bogăţii. O altă tradiţie de pe malurile Prutului cere ca oul de Paşti să fie mâncat, iar cojile să fie aruncate neapărat pe drum.

– La Înviere este bine să te îmbraci cu o haină nouă, îmbrăcămintea nouă, la fel ca şi apa, are un rol purificator.

– În ziua de Paşti nu este bine să dormi, pentru că în restul anului vei fi somnoros, vei avea ghinion, viermii vor mânca semănăturile, recolta va fi distrusă şi te va prinde ploaia ori de câte ori vei vrea să lucrezi câmpul.

– Lumânarea de la Înviere trebuie păstrata în casă şi aprinsă în caz de boală, calamităţi naturale, supărări.

– În dimineaţa Paştelui e bine să priveşti prima dată într-o cofa cu apă neîncepută. Se spune că vei avea vederea buna în restul anului.

– Se spune că e bine să te speli pe faţă cu apa neîncepută dintr-o cană nouă, în care ai pus un ou roşu, unul alb, un bănuţ de argint şi un fir de iarbă verde, semne ale sănătăţii, prosperităţii şi sporului în toate.

– În ziua de Paşti nu se mănâncă oul cu sare, se spune că transpiri tot anul.

– Pasca, crucea de pe ea sau anafura sunt considerate de leac, de aceea se păstrează bucăţi din ele peste an.

– Cocoşul sfinţit de Paşti se credea a fi o sursă de belşug, sănătate şi dragoste. În vechime oamenii aduceau cocoşi la slujba de Înviere, pe motiv că aceluia căruia îi va cânta primul cocoşul în acea noapte va avea noroc tot anul. Apoi cocoşii erau daţi de pomană săracilor.

– La masa de Paşti e bine să mănânci mai întâi un ou, se crede că acesta aduce sănătate trupului pe parcursul anului, apoi peşte şi pasăre, pentru a fi sprinten precum peştele şi uşor ca pasărea.

– Cu cine ciocneşti ouăle vopsite în ziua de Paşti, te vei întâlni în lumea cealaltă.

– Dacă păstrezi un ou roşu 40 de zile după Paşti şi nu se strică, vei avea noroc tot anul.

– De Paşti se aşează o bucăţică de fier sub prag, ca o protecţie pentru casă.

– Dacă prima persoană care îţi intră în casă este bărbat, vei avea noroc tot anul.

– De Paşti, există credinţa că cerurile se deschid, permiţând sufletelor celor morţi să se întoarcă acasă, pentru a-şi proteja rudele dragi.

– Se spune că cei ce mor în duminică de Paşti sunt scutiţi de Judecata divină, sufletele lor ajungând direct în rai.

– Copii născuţi de Paşti sunt binecuvântaţi, având o viaţa luminată şi presărată cu noroc toată viaţa.

OBICEIURI ŞI TRADIŢII DE PAŞTI

Înv. Mazilu Violeta, Şcoala Gimnazială ”I.D. Sîrbu”, Petrila

Cea mai mare sărbătoare a creştinilor, Învierea Domnului, este prilejul, pentru români, de a trăi clipe de bucurie sfântă, dar şi de a sărbători în cadrul comunităţii. Paştele, cum denumesc românii sărbătoarea Învierii, îşi are etimologia în cuvântul ebraic „pesah, trecere”. Paştele creştinilor este, în primul rând, sărbătoarea Învierii Domnului, după al cărui model vor învia toţi creştinii. Dar înainte de a face o discuţie aprofundată asupra sărbătorii Paştelui, trebuie să spunem că ea nu este una izolată. Antrenează un întreg ciclu de sărbători şi evenimente, care fac să se individualizeze, clar, în calendarul românilor, momentul pascal. Acesta cuprinde mai multe sărbători, de la intrarea în Postul Mare până la Pogorârea Duhului Sfânt (Rusaliile). În fiecare sâmbătă, până în sâmbăta lui Lazăr, se pomenesc morţii. La "spartul sărindarului" se face coliva din grâu şi câte o masă pentru întreaga comunitate, ca pomană pentru morţi.

Buna - Vestire (Blagovestenia) simbolizează începutul mântuirii neamului omenesc. În această zi, Arhanghelul Gavriil i-a binevestit Sfintei Fecioare Maria zămislirea lui Mesia, cel de veacuri aşteptat. În calendarul ortodox este zi de dezlegare la peşte. La români există credinţa că

până şi cel mai sărac om trebuie să mănânce peşte, ca să fie sănătos şi iute ca peştele tot anul. Dar există şi credinţa de a lua întâi anafura de la biserică şi a merge apoi la pescuit, unde se zice că pescarul va prinde mult peşte. Se mai spune că, aşa cum e vremea de Bunavestire, va fi şi la Paşti. Se crede ca de Blagovestenie pământul este binecuvântat, căci învia toată musca şi începe a creşte iarba. Iar cine doarme în această zi va fi somnoros tot anul. Tot acum se spune că se dezleagă limba păsărilor cântătoare şi cucul, care a fost uliu toată iarna, redevine cuc, până la Sânziene sau la Sfântul Petru. Cei ce îl aud cântând pentru prima data îl întreabă cât mai au până la moarte sau până la căsătorie. Iar răspunsul cucului este interpretat ca de câte ori cântă, atâţia ani mai sunt până la evenimentul respectiv.

Duminica Floriilor marchează momentul primirii triumfale pe care i-a făcut-o mulţimea Mântuitorului, la intrarea în Ierusalim. În această zi e obiceiul de a se sfinţi, la biserică, ramuri de salcie. Mai demult, era obiceiul ca aceste ramuri sfinţite să fie puse lângă tetrapod, pentru a putea fi luate de credincioşii care se închinau la icoana praznicului. Restul erau păstrate şi împărţite celor ce nu au putut fi prezenţi. Tot mai demult ele se ţineau în mână, cu evlavie, pana după
Liturghie. Apoi erau duse acasă şi se atingeau cu ele vitele, ca să crească şi să înflorească precum "măţişoarele". În cursul anului, salcia se păstra la icoane, făcuta cerc. Se spune ca era bună de leac pentru gâlci, friguri, dureri de gât. Când fulgera şi trăsnea, se aprindea pentru izbăvirea de frică. Astăzi se păstrează o vreme la porţi şi uşi, apoi fiind arsă.

Pentru români, Postul Mare este cel mai important şi mai sfânt post de peste an. Fiecare încearcă să postească după putere, mai ales prima săptămână şi Săptămâna Mare, să facă milostenie şi fapte bune, să se împace cu cei cu care s-a certat. Datinile populare, ele se mai păstrează doar în unele localităţi. Cu trecerea anilor, parcă timpul e tot mai puţin îngăduitor cu oamenii, grijile vieţii lipsindu-i tot mai mult de bucuria sărbătorii. Din punct de vedere creştin, sunt interzise petrecerile şi serbările de orice fel. Postul Mare durează 40 de zile, amintind de postul lui Moise, dar mai ales al Mântuitorului.

Vinerea Mare (Vinerea Paştilor, Vinerea Seaca, Vinerea Patimilor) este zi de mare
doliu a întregii creştinătăţi pentru că în această zi a fost răstignit şi a murit Mântuitorul lumii. Sâmbăta Mare este ziua în care se definitivează pregătirile pentru marea sărbătoare a Învierii; spre seară, creştinii se odihnesc pentru a putea participa la slujba de la miezul nopţii. Fiind ultima zi a Postului Mare, era obiceiul ca bătrânii şi copiii să se împărtăşească. Ziua Învierii Domnului, cunoscută şi sub numele de Paşti începe, din punct de vedere liturgic, în noaptea dinainte; la miezul nopţii, când se spune ca mormântul s-a deschis şi a înviat Hristos. Chiar dacă romanii participa în număr destul de mic la Sfânta Liturghie din aceasta noapte sfântă, ei vin la Slujba Învierii, pentru a lua lumină. Apoi se duc pe la casele lor, revenind, dimineaţa, la biserică, în locurile unde se sfinţeste pasca şi prinoasele. În biserică este obiceiul ca, în aceasta noapte, să se sfinţească pâinea numită paşti, fie sub forma de anafură sau anafură amestecată cu vin (in Vestul tarii). De aceea, în zilele noastre, Învierea este privită ca o sărbătoare a luminii. Seara sau la miezul nopţii, când oamenii merg la slujba Învierii, aprind lumânări la mormintele celor morţi din neamul lor. E obiceiul ca, în noaptea Învierii, să se lase luminile aprinse în toată casa şi în curte, ca să fie luminata gospodăria, în cinstea luminii pe care a adus-o Hristos în lume, prin Învierea Sa. După înviere, în Oltenia şi Muntenia , ca sa poată primi Pastele, cei care n-au fost la biserică trebuie să se purifice, spălându-se ritualic cu apa în care s-au pus un ou roşu, un ou alb şi o monedă de argint. Astfel, ei împrumută roşeaţa oului - vitalitatea. Muntenii şi oltenii pun ouăle în apa dintr-un castron mai mare şi se spală pe faţă. Banul se pune pentru spor, belşug şi strălucire, iar oul, pentru rodnicie şi fertilitate. Abia după acest moment ritualic, familia se poate aşeza la masă. Atunci când se da cu banul pe faţă, se spune: "Sa fiu mândru şi curat ca argintul. Iar fetele zic: "sa trec la joc din mână- n mână, ca şi banul", "să fiu uşoară ca şi cojile de ouă, care trec plutind pe apă." În unele sate, în lighean se pune şi o crenguţă de busuioc existând credinţa că, dacă te speli cu el, vei fi onorat ca busuiocul. Tradiţia din noaptea de Sfintele Paşti este continuată prin participarea la slujba de la ora 4 dimineaţa. Mulţimile participă, în toată ţara, la Slujba Învierii. Din acest moment salutul obişnuit este înlocuit cu cel de "Hristos a-nviat", la care se răspunde "Adevărat a-nviat", salut păstrat până la Înălţarea Domnului. Este o forma de mărturisire a Învierii şi a credinţei creştine. Familia creştină se

aşează apoi la masa pascală. După aceasta masă, capul familiei ciocneşte ouă cu soţia. Apoi ciocnesc şi ceilalţi membri ai familiei. De obicei, cinstea de a ciocni oul mai întâi revine celui mai în vârstă. Se crede că, făcând acest lucru, membrii familiei se vor vedea si pe lumea cealaltă

Bibliografie
Crăciun, B. - Sfintele Paşti in datini si obiceiuri, Ed. Portile Orientului, Iasi, 1994, p. 30
Ghinoiu, I. - Sărbători si obiceiuri românesti, Ed. Elion, Buc., 2003, p. 195

TRADIŢII ŞI OBICEIURI POPULARE ÎN VALEA JIULUI

Prof. Mihoc Luminița-Manuela, Colegiul Național „Mihai Eminescu" Petroșani
Prof. Todorici Monteola-Ilona, Colegiul Tehnic „C-tin Brâncuși" Petrila

Nedeile momârlăneşti, festivalurile de muzică populară din Valea Jiului, diverse alte elemente ale culturii tradiţionale ale momârlanilor din Vale, cum ar fi obiceiurile de nuntă, botez sau din ajunul sărbătorilor creştine de mare însemnătate au o vechime ce se pierde în timp.„Momârlan" este un termen relativ nou. Nu este mai vechi de 1870, deci de o sută şi ceva de ani. El s-a împământenit odată cu începerea exploatărilor miniere din Vale. Străinii care au venit aici să cerceteze zona din punct de vedere geologic au rămas impresionaţi de populaţia şi limba arhaică din Valea Jiului care era o zonă oarecum izolată de restul civilizaţiei. Această lume arhaică i-a impresionat pe primii exploratori care au zis: „*Aceştia sunt rămăşiţe de daci*", asemănând portul momârlanilor cu cel al dacilor de pe columna lui Traian. În limba maghiară, limba oficială de atunci, au zis „*maradwany*". Băştinaşii au tradus cuvântul unguresc în limba română şi a rezultat cuvântul „*momârlan*".Muncitorilor care au venit să muncească aici le-au zis *barabe,* care vine din limba germană, din cuvintele *bahn arbeiter*, care înseamnă *muncitor liber, adică unul care face muncă liberă, spre deosebire de iobagi.Lumea rurală momârlănească era plină de* folclor şi elemente ce vorbeau despre o lume arhaică.

Unul dintre obiceiurile de o necontestată originalitate şi vechime ale momârlanilor din zona estică a Văii îl reprezintă şi împodobitul crucilor în săptămâna de Paşti, în cimitirul din Sălătruc. În Săptămâna Patimilor, până în Joia Mare de fapt, vechiul cimitir din Sălătruc se schimbă parcă la faţă. Crucile de pe morminte sunt împodobite care mai de care mai frumos cu batice, batiste, ciucuri de lână şi mici cununiţe de flori.Avatarurile cimitirului din Sălătruc împreună cu noua sa înfăţişare pe care o ia imediat după Paşti, atrage atenţia prin spectacolul estetic pe care îl oferă.

Fenomenul care pare a avea doar o funcţie estetică ascunde sensuri şi simboluri mai adânci. Crucile mormintelor nu se împodobesc la întâmplare, ci printr-o logică bine întemeiată. Crucile femeilor se împodobesc cu batice, iar cele ale bărbaţilor cu batiste şi ciucuri de lână. În cimitirul din Uricani, până în anii '40 ai secolului trecut, crucile femeilor se deosebeau de cele ale bărbaţilor prin faptul că le lipsea braţul orizontal. Faptul respectiv a fost interpretat în fel şi chip: bătrânii din zonă spun că această diferenţă de construcţie se impunea pentru a se diferenţia între ele crucile femeilor de cele ale bărbaţilor. Şi în alte zone din ţară se fac asemenea diferenţe. În nordul Transilvaniei sau în alte părţi din Moldova se face diferenţa nu numai între crucile adulţilor, ci şi ale copiilor, mărimea crucilor fiind în funcţie de vârsta copilului decedat.

Aceste diferenţe arată că fiecare avea rolul şi sarcinile bine stabilite după nişte reguli rigide şi clare. De asemenea, în acest tip de comunităţi, ritualurile de înmormântare se respectau cu stricteţe, fiind înconjurate de o sumă întreagă de elemente magico-religioase. Toate aceste aspecte ne conduc către o explicaţie globală: în trecut, în multe dintre culturile tradiţionale aflate pe teritoriul de azi al României, crucile mormintelor nu purtau numele decedaţilor înscrise pe ele, cel mai probabil datorită puţinilor ştiutori de carte din cadrul acelor comunităţi. Chiar dacă azi cimitirul din Sălătruc ne încântă printr-un spectacol de o reală frumuseţe şi culoare, explicaţia fenomenului trebuie s-o căutăm undeva mai departe înspre originile culturii tradiţionale momârlăneşti din Valea Jiului.Referindu-ne la băştinaşii zonei Văii Jiului, putem spune că momârlanii au început să intre în câmpul exploatărilor miniere abia după primul război mondial.Lumea rurală momârlănească era

plină de folclor şi elemente ce vorbeau despre o lume arhaică. Însă şi lumea minerească, cel puţin până la al doilea război mondial avea folclorul ei întruchipat în povestiri, legende, superstiţii şi credinţe stranii.Folclorul mineresc nu este specific doar culturii minereşti din Valea Jiului, ci şi altor culturi minereşti din alte zone ale lumii.

Una dintre cele mai veci superstiţii ale muncitorilor minieri, îndeosebi a celor din vechime este cea legată de prezenţa Sfintei Varvara în galeriile din subteran. Versiunea locală a legendei Sfintei Varvara este apropiată de cea reală, dar cu unele modificări, astfel încât ea să se încadreze foarte bine în cultura muncitorească locală. Sfânta Varvara a existat cu adevărat, a fost de neam elen şi a trăit în Asia Mică în localitatea numită acum Izmit, la aproximativ 100 km de Istambul. În acele timpuri, primele secole creştine, 235 d. Cr., creştinii trăiau în catacombele oraşului, un fel de galerii subterane pe care şi le făcuseră cu scopul de a scăpa de persecuţiile romane. Sfânta Varvara era o adolescentă care obişnuia să meargă la întâlnirile creştinilor. Tatăl său, Dioscorus, un important administrator roman, a descoperit înclinaţiile fiicei sale, înclinaţii în totală contradicţie cu religia oficială romană. El îi interzice să umble în acele locuri şi cu acei oameni. Varvara a continuat să frecventeze cercurile creştine. Drept pedeapsă, fata a ost închisă într-o pivniţă pentru a renunţa la credinţa ei. Fata însă a refuzat. Lăsată fără haine şi hrană, ea nu a renunţat la credinţa ei şi a murit singură şi înfrigurată în acea pivniţă rece şi întunecoasă. Tocmai de aceea ea a fost aleasă protectoare a minerilor.

Această variantă a legendei Sfintei Varvara este cea pe care o găsim cel mai adesea în Valea Jiului. Totuşi, aceasta reprezintă o derogare de la istoria reală a Sfintei Varvara care a fost închisă, de fapt, într-un turn. A fost condamnată la moarte prin decapitare, dar în momentul în care i-a fost retezat capul zeci de fulgere au ieşit din corpul ei şi se spune că a fost dusă de îngeri în cer.În perioada interbelică, aproape orice miner cunoştea legenda Sfintei Varvara. De aceea, ziua de 4 decembrie este considerată ziua acestei sfinte . această sărbătoare era legată de un cult religios şi avea profunde semnificaţii creştine.

Şi pentru lumea rurală românească ziua de Sfânta Varvara este înconjurată de o serie de superstiţii şi credinţe. De obicei, în această zi nu se lucrează şi nu li se dau copiilor să mănânce fructe sau legume pentru a fi feriţi de vărsat de vânt. De asemenea, cu o zi înainte, femeile coc *turta dragostei*. Aceasta se dă, de obicei, de pomană împreună cu cânepă şi felii de dovleac nefiert. Ziue de Sfânta Varvara se ţine pentru preîntâmpinarea furtunilor. Se spune că dacă lucrezi pe data de 4 decembrie, se vor stârni furtuni mari, cu fulgere, de-a lungul întregului an.Minerii de azi respectă această sărbătoare şi au credinţa că Sfânta Varvara îi veghează, îi ajută, le arată drumul spre lumină.

Un alt obicei vechi care se mai menţine în cadrul culturii momârlanilor este cel numit Piţărăii. Obiceiul nu este specific doar zonei Văii Jiului, dar nici nu are o arie foarte mare de răspândire. Se cunosc variante în zona Haţegului şi Oltenia Subcarpatică.

Piţărăii este un obicei care se leagă de sărbătoarea creştină a naşterii lui Isus Cristos. Acest obicei, în trecut, se pare că era legat de roditul holdelor şi poate de cultul unor divinităţi. În satele din Valea Jiului rezultă clar că acest obicei a fost iniţial un cult al fertilităţii, al pământului şi rodirii livezilor.Flăcăii poartă haine populare, câte o botă momârlănească frumos împodobită, plosce sau sticle goale. Băieţii se strâng la o gospodărie cu o curte largă, spaţioasă. Apoi se pleacă la gazde. Flăcăii sunt însoţiţi de copii care îi ajută să ducă sticlele goale.

Colindătorii urează gospodarului prosperitate, holde bogate. În satele din estul Văii Jiului, piţărăii intrau în curtea gospodarului. Ei jucau pe ritmul unei melodii populare, treceau pe sub o barieră formată dintr-o botă ţinută orizontal la ieşirea din curte. În ziua de piţărăi, gospodarii profitau de prezenţa lor şi în felul următor: dacă aveau în curte un pom fructifer ajuns la maturitate care nu rodea, era ameninţat de trei piţărăi cu securile, care ziceau: „*Faci fructe sau te tai?*”. La această strigare ceata de piţărăi răspundea: „*Lăsaţi-l să trăiască, că la anul face şi ne dă şi nouă!*”. Acest ceremonial se repetă de trei ori. Gospodarii le oferă colaci, fructe, nuci, plăcinte, pe care le pun în desagi. La intrarea în curte, fiecare gospodar le dă câte un pahar cu ţuică şi, la sfârşit, măcar una din sticlele acestora e umplută cu ţuică. Într-un sat există o singură ceată de piţărăi. În satele din estul Văii Jiului bâta piţărăilor este împodobită cu frumoase steaguri colorate, ciucuri, clopoţei.După ce piţărăii au trecut pe la toate gospodăriile, ei se strâng de obicei în acelaşi loc de

unde au plecat în dimineaţa aceleaşi zile şi se pun pe jucat şi cântat. Se strâng acolo şi alţi oameni din sat, să bea şi să joace.

În prezent, obiceiul se păstrează cel mai bine în satul Jieţ. Ceea ce atrage atenţia la piţărăii din Jieţ sunt steagurile purtate pe nişte pari de brad sau alun înalţi uneori de până la 3-4 metri. În capătul acestora se pun diverse ornamente: panglici, ciucuri, zurgălăi.Valea Jiului, o zonă de o frumuseţe aparte a peisajului montan, păstrează legende, obiceiuri, portul popular ca pe o comoară. Descoperim azi vechimea locuitorilor din văile munţilor de la care au împrumutat puterea şi măreţia.

Bibliografie:

Conea, Ion – Clopotiva – un sat din Haţeg, Editura Academiei, Bucureşti, 1933;

Gălătan, Dumitru – Tradiţii şi obiceiuri în satele din estul Văii Jiului, Editura Focus, Petroşani, 2005;

Vlăduţiu, Ion – Etnografia Românească, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1973.

OBICEIURILE CARE MARCHEAZĂ MOMENTE IMPORTATE DIN VIAȚA OMULUI

Prof. Meltiș Cristina Anamaria

Prof. Mihuț Gianina Anamaria, Grădinița cu Program Prelungit ,,Floare de Colț" Brad, Hunedoara

Vizează momentele cele mai importante din viaţa unui om: naşterea, căsătoria şi moartea.

Folcloriştii numesc astăzi obiceiurile tradiţionale în legătură cu naşterea, initierea, căsătoria şi moartea, obiceiuri sau rituri de trecere. În general, nunta, prin desfăsurarea ei amplă şi caracterul sarbatoresc şi de mare veselie, atragea cea mai mare şi cea mai activă participare a colectivităţii.

Obiceiuri şi traditii în legatură cu naşterea. Sunt un domeniu al oamenilor maturi. Pe langă parinţi apar moaşa şi naşii.Cand copilul trecea printr-o boală grea sau printr-o primejdie, exista obiceiul ca, copilului să i se schimbe numele în Ursu sau Lupu. Se evita astfel ca pe viitor copilul să mai fie „recunoscut" de respectiva primejdie. Acest obicei implica şi ideea „morţii şi a reînvierii" copilului.

După obiceiurile în legătură cu naşterea, urmând firul vieţii omului, cele mai importante ritualuri sunt cele prin care se trece la starea de flăcău de însurat şi fată de maritat. La momentul stabilit de datinile tradiţionale, copilul era scos din mediul social în care a trait în cadrul familiei, din randul copiilor prieteni. Era introdus într-un mediu nou, care nu ţinea numai de vârstă, ci uneori şi de profesie. Prin aceasta, el dobândea o serie de drepturi şi de prerogative. Putea merge la târg, la horă la bal, la cârciumă, putea să facă parte din ceata de colindători, putea lua fetele la joc, putea să-şi lase barbă. In cadrul ceremonialului de trecere, acolo unde obiceiurile şi-au mai păstrat formele tradiţionale, tânărul trebuia să treacă o serie de probe de putere şi de bărbăţie. Cei care au trecut în noua stare, purtau uneori semne distinctive, mai cu seamă fetele. Ele veneau la horă cu capul descoperit, cu părul împletit în cunună sau chiar cu cunună de flori pe cap. Acest fapt arată că, din cele mai vechi timpuri, poporul acorda căsătoriei o mare importanta. Acest interes era direct legat de viata economică a colectivităţilor populare. Noua unitate economica (familia) care se întemeiază prin căsătorie, era menită sa contribuie la perpetuarea biologică şi socială a neamului. Era centrul interesului întregii colectivităţi tradiţionale. Căsătoria trebuia consfinţită printr-o serie de acte, rituale şi ceremoniale, menite să o ferească de forţele răufăcătoare şi să-i aducă fecunditate, prosperitate şi viaţă fericită. Întreaga desfăsurare a obiceiurilor în legătură cu căsătoria, cuprindea trei etape princpiale: logodna, nunta şi obiceiurile de după nuntă.

Dacă privim mai atent obiceiurile de căsătorie, vedem că, prin plecarea celor tineri din rândul categoriilor de tineret cărora le aparţineau, prin plecarea din familiile lor şi, mai cu seamă,

prin plecarea miresei de la casa părintească, în echilibrul social se producea o bresă. Se produceau ciocniri de interese şi sentimente. Tot ceea ce se facea în cursul ceremonialelor ample şi atât de colorate, era menit să ducă la rezolvarea acestor conflicte. Conflictul se rezolva prin intrarea tinerilor în categoria maturilor, prin integrarea miresei în familia mirelui. Se rezolva prin crearea unei noi celule sociale, a unei noi familii si prin stabilirea de noi legături, de încuscrire.

Chemarea la nunta se facea sambătă de către unul sau mai mulţi flacăi, rude sau prieteni ai mirelui, îmbracaţi în haine de sărbătoare. Chemătorii aveau o ploscă de vin sau de ţuică cu care închinau invitaţii. Ei colindau satul însoţiţi de un taraf de lăutari care cânta cântecul chemării. Intrau în casele celor pe care doreau să-i invite, cinsteau cu ei şi le făceau cuvenita poftire. Unul dintre momentele cele mai importante în ceremonialul propriu-zis al nunţii era sosirea alaiului mirelui la casa miresei. Erau întâmpinaţi de obicei cu diferite „ostilităţi" sau probe pe care mirele trebuia să le treacă astfel încat să ajungă la mireasă. Flăcăul care purta salba, căuta mireasa şi o ducea comform tradiţiei din unele sate, în faţa oglinzii. El încerca să o păcălească de trei ori, apoi îi punea salba la gât. Mireasa îi dădea o batistă. Lumea se aseza apoi la masă si se ospăta, ascultînd cântecul lăutarilor. După masă urma despărţirea miresei de casa părintească, iertăciunile miresei. În odaia curată se asternea jos un covor pe care se aseza o pernă. Mirele şi mireasa îngenuncheau pe pernă cu faţa spre răsărit. La plecare spre casa mirelui acestuia i se puneau de asemenea diferite piedici astfel încat să dovedească că este apt să poată îngriji viitoarea familie. Până nu de mult aceste piedici erau reale: poduri stricate, gropi acoperite cu frunze, mărăcini pe cale şi chiar bătăi. Mai târziu, şi astăzi tot mai des, ele sunt simbolice şi sunt privite cu umor. Buna randuială şi buna-cuviinţă tradiţională cereau ca mireasa să plangă. Primirea miresei în noua familie era un act solemn, însotit de o serie de rituri. La sosirea în curtea mirelui, tinerii se spălau pe mîini si, înainte de a intra în casă, întindeau o horă. În alte locuri, la casa mirelui nuntaşii erau întîmpinati cu pâine şi sare sau boabe de grâu sau orez care se aruncau asupra lor în semn de belsug. In casă se stropea cu apă în cele patru zări, pentru a feri nunta de forţele raufăcatoare.

Obiceiuri şi tradiţii în legătură cu moartea.

În folclorul românesc obiceiurile în legătură cu moartea au păstrat, mai mult decat celelalte obiceiuri, credinţe şi practici străvechi, anterioare creştinismului. În obiceiurile legate de moarte, întâlnim cele trei etape principale, proprii oricărui ceremonial de trecere: despărtirea de categoria celor vii, pregătirea trecerii în lumea cealaltă, integrarea în lumea morţilor şi restabilirea echilibrului social rupt prin plecarea celui mort.

Obiceiuri tradiţionale la înmormântări

Moartea era anuntată nu numai neamurilor şi vecinilor, ci întregii comunităţi. Se trăgeau clopotele într-un anumit fel iar în regiunile de munte se suna din bucium. În alte locuri se punea la poarta celui mort o năframa ori bărbaţii din familia mortului umblau în semn de doliu cu capul descoperit. Mortul era apoi pus pe lavită sau pe masă, în sicriu deschis, pentru ca lumea să poată veni să-si ia rămas-bun. „Despărtirea" mortului de familie si de casă, de gospodărie, constituia partea esentială şi dura, de obicei, trei zile.

Ansamblul de obiceiuri şi tradiţii menite să restabilească echilibrul social rupt prin moarte, depăsea cu mult cele trei zile ale ceremonialului de înmormîntare propriu-zis. Ele se făceau, şi se mai fac încă, timp de patruzeci de zile sau de şase săptămîni. Abia după trecerea acestui răstimp, familia reintra în viaţa normală.

Priveghiul – durează, de obicei, două nopti şi se face pentru a nu lăsa mortul singur. Există, în mediile folclorice tradiţionale, credinţa că mortul trebuie păzit. Nu treacă prin fata lui, pe sub el sau peste el vreun animal, caine, pisica, găina etc, deoarece se preface în strigoi. Atunci cînd priveghiul se face după randuiala tradiţională, cei veniţi să privegheze mortul dansează, fac jocuri cu maşti, joacă jocuri distractive, cantă din fluier, spun basme, joacă jocuri de cărti, mănancă. Acestia beau si discută despre treburile curente ale oamenilor şi ale comunităţii. La priveghi se şi petrece, rostul petrecerii este nu numai să alunge somnul celor veniţi să privegheze, ci si să marcheze, în cadrul ceremonialului de trecere, momentul despărţirii de cel mort. Este ultima petrecere a celor vii împreuna cu cel mort.

Transformarea societăţii rurale într-o societate de consum asemănătoare celei urbane şi schimbările demografice fac ca obiceiurile să se piardă sau să nu se mai practice. Multe din obiceiurile tradiţionale româneşti le mai putem întalni doar în spectacole sau festivităţi. Populaţia rurală actuală trece printr-o emancipare care se afla la marginea prapastiei ce semnifică pierderea identităţii şi patrimoniului tradiţional românesc.

Se fac eforturi considerabile de către persoane dedicate ascestor cauze de păstrare a portului, dansurilor, arhitecturii, obiectelor şi a tot ce înseamnă tradiţie populară românească.

Bibliografie

Elena Niculita-Voronca ,Datinile și credințele poporului Român vol 1+vol 2

CÂNTECE-FORMULE DIN FOLCLORUL COPIILOR ȘI VALORI ESTETICE ALE ACESTORA

Profesor Meraru Maria-Marcela, Școala Gimnazială ,,I.D.Sîrbu" Petrila

Întoarcerea la tradiție, scria N.Iorga "nu înseamnă întoarcerea la trecut, ci ţinerea în seamă a ceea ce, din transmisiunea secolelor e încă viu, cu adevărat viu, în sufletul omenesc". Prin aceasta căutăm să ne îmbogățim sufletul și să ne adâncim puterea judecății. Valorile a ceea ce este „vechi", mai exact înțelepciunea, armonia, măiestria etc.,valori ale raţionalităţii, dar și valori care au un puternic filon creştin: iertarea, mila, dreptatea, smerenia, cumpătarea, blândețea, bunătatea, pacea, și bărbăția etc. se învață, se transmit atât în familie cât și la școală. Ele ar trebui să caracterizeze si mediul social larg. Tradiția „are căderea să exprime o anumită înțelepciune a colectivitătii, înțelepciune care necesită ca prezentul să tină seama de trecut, iar oamenii de astăzi să trăiască într-o strânsă comunitate sufletească cu cei care au fost".Nicolae Iorga observa că ideile despre educație, de la cele mai simple povețe și sfaturi, până la tratatele care au apărut în prima jumătate a secolului al XX-lea, împreună cu oamenii care le-au exprimat, colectat și practicat, construiesc un autentic monument cultural al națiunii.

Existența materială și spirituală a unui popor se reflectă în producții și creații artistice ca: poveștile, legendele, poezia, muzica, dansul, arta dramatică, artele plastice, estetica decorativă sub diferite forme de exprimare plastică etc. Termenul de folclor provine de la compusul englez : « folk » -popor si « lore »-stiintă, intelepciune. Folclorul copiilor reprezintă lumea în care copilul crește și se formează. El este bogat și variat, purtând elemente ale unei culturi străvechi, ce conțin credințe arhaice.

Acesta este un veritabil document de cunoaștere al puterii lor creative, cuprinzând categorii cântate, scandate, gesticulate, mimate sau povestite. Se întâlnesc creații literare versificate alături de jocuri propriu-zise. Acestea cuprind: cântece sau formule ritmico-melodice pentru elementele naturii, animale, plante, elemente ale vieții sociale (familia, școala, satul), formule numărători, cântece de joc (individuale, de grup, cu diverse obiecte); cântece și jocuri legate de anotimpuri și de sarărbătorile de Crăciun și de Anul Nou: urări, plugușor, sorcovaă, colinde, cântece cu stea, Lazarul, Lioara, Caloianul. Copilul are creații vocale, dar își construiește și pseudo-instrumente muzicale: fluiere din tulpini, ancii din pene de gâscă, vioara din coceni de porumb, țambal de scânduri, tobă din piele uscată și trasă pe ramă ori capac. Cele mai cunoscute creații din folclorul copiilor sunt cântecele-formule și recitativele numarători. Cântecele-formule au o vechime foarte mare pentru că amintesc de practicile magice când omul încerca să îmblânzească spiritele și forțele devastatoare ale naturii.

« Ieși, soare,
Din închisoare
Și-ncălzește oase goale ! »

Aceste versuri exprimă dorința copiilor de a influența elementele naturii.
Soarele, astrul cel mai strălucitor, dătător de viață este prezent în imaginația copiilor și introdus în cântecele lor. Sunt conștienți că noi nu putem supraviețui fără căldura lui și lumina ocrotitoare.

Astfel, în zilele reci, copiii îi cântă și îl descântă pentru a se bucura de el. De asemenea, copiii au creat cântece-formule în care invocă unele plante și animale care primesc o anumită încărcătură metaforică: fluture, păpădie, barză, cioară, arici, gărgăriță, melc, etc.

« Melc, melc
Codobelc,
Scoate coarne bourești
Și te du la baltă
Și bea apă caldă
Și te du la Dunăre
Și bea apă tulbure
Și te suie pe buțtean
Și mănâncă leuștean. »

Această formulă de invocare și descântec este folosită pentru a determina melcul să iasa din cochilia sa. Drept răsplată pentru îndrăzneala de a părăsi cochilia, acestuia i se oferă apă și hrană.

« Cerbuleț frumos,
Cu coarne de os,
Cerbuleț de munte,
Cu coarnele-n frunte,
Iar în vârful lor
Leagăn de mohor,
Leagăn de mătase,
Împletit în șase,
Pentru copilițe
Fragede mlădițe
Pentru baietei,
Mandri ghiocei. »

Cerbul impozant și demn a avut și are o puternică influență asupra imaginației micilor poeți. Aceștia au o înclinatție afectivă specială pentru animale, indiferent de rasă și specie, iubindu-le ca pe niște prieteni. Astfel, numai îin vârful coarnelor cerbului falnic de munte copilițele și băieții au găsit loc potrivit pentru leagăn. În text se întâlnesc diminutive : « copilițe », « mlădițe », « baăiettei », « cerbuleț » și personificări specifice copilăriei : « fragede mlădițe », « mândrii ghiocei ». Copiii invocă, în diferite momente ale jocului, diverse personaje imaginare, cărora le atribuie caractere pozitive și negative : « auraș-păcuraș», « aura-parauă », « Cot-Codiț », etc.

« Auraș-pacuraș
Scoate apa din urechi,
Că ți-oi da parale vechi,
Scoate-mi-o din amândouă,
Că ți-oi da parale nouă. »

« Auraș-păcuraș », personaj cu trăsături pozitive, este invocat în momentul scăldatului, când apa intrată în urechi produce discomfort copilului. Acesta îi oferă parale vechi pentru a-i scoate apa dintr-o ureche și parale noi pentru amândouă urechile, conștientizând, de pe acum, faptul că orice serviciu se plătește. Aceste cântece-formule au caracter instructiv-educativ, ditractiv, aduc contribuții la dezvoltarea memoriei, imaginației, atentiei. Ca procedee artistice se întâlnesc: invocația, interogația, exclamația, epitetul, metafora, personificarea. Toate aceste creații ale copiilor au rol formativ de modelare a personalității, a gândirii și a exprimării, fiindcă el se realizează prin cuvântul convingător și nu prin cuvântul autoritar utilizat de știință. Cuvântul convingător pătrunde în conștiința prin imagini, sentimente, potențial creativ, muzicalitate, modele, prin valorile reflexive ale limbii. Procesul de modelare se realizează mai ales prin faptul că folclorul reflectă procesul de formare a sentimentelor, reacțiilor, ideilor, atitudinilor, intenționalităților, al stărilor de conștiință, al modelelor și îi determină să le traiască, să participe alături de eroi, să și le însușească.

O altă idee pe care o reținem cercetători ai educației este aceea că garanția valorii este dată de tradiție, iar profesorul este cel care facilitează dezvoltarea, valorificând permeabilitatea discipolului și a situațiilor. El furnizează repere valorice și comportamentale. Tocmai de aceea are nevoie de o educație solidă. Se crede că democratizarea și europenizarea școlii românești actuale se pot baza pe ideile și valorile liberalismului clasic și pe personalitățile care au promovat cultura formativă și pedagogia umanistă de-a lungul vremurilor. Când ne referim la creațiile artistice populare putem spune că acestea sunt încărcate de un viguros mesaj optimist, instructiv și etic, facându-l pe om mai bun și mai frumos. « Folclorul constituie o scoală de patriotism, din care se pot învăța dragostea

de țară, atitudinea morală demnă, pe care le-au avut poporul nostru în clipele cele mai grele din viață» (Emilia Comișel)

Bibliografie

George Calinescu, Alexandru Rosetti, Tudor Vianu, « Istoria literaturii române » - Academia Română Vol.1 Bucuresti 1964, p.180-190.
Octavian Costea si colectiv « Literatura pentru copii »-manual pentru clasa a XIII-a, scoli normale, E.D.P., 1998
Simion Florea Marian, Sărbătorile la români, vol.II, Ed.Fundaţiei Culturale Române, Buc. 1994

TRADIŢII ŞI OBICEIURI DE PAŞTE ÎN VALEA JIULUI

Prof. Mikloş Mihaela, Şcoala Gimnazială Nr. 7 Petroşani

Paştele este o sărbătoare religioasă creştină, cea mai sfântă din calendarul creştin, ce comemorează Învierea lui Iisus Hristos, la trei zile după crucificarea Sa în Vinerea Sfântă, lucru care marchează sfârşitul postului Paştelui. Într-o lume prea ocupată şi cu mult prea multe griji, Paştele este sărbătoarea care aduce linişte sufletească. Farmecul deosebit este dat atât de semnificaţia religioasă (şansa de mântuire), cât şi de tradiţii: ouăle roşii, iepuraşul, masa cu mâncăruri tradiţionale, slujba de Înviere.Cuvântul "paşte" îşi are etimologia în cuvântul ebraic "pesah" care înseamnă trecere. Paştele evreilor marca trecerea poporului ales prin Marea Roşie, din robia Egiptului în pământul fagăduinţei, Canaan. Paştele creştinilor este sărbătoarea Învierii Domnului, simbolul învigerii morţii.

Săptămâna dinaintea Paştelui, cunoscută şi ca Săptămâna Mare, este, ca de altfel întreaga Sărbatoare a Paştelui, plină de semnificaţii. Tradiţia spune că în Săptămâna Patimilor trebuie să se facă curăţenie: se curăţă curţile, se adâncesc şi se curăţă şanţurile, se văruiesc casele, se spală perdelele şi mobilierul, se şterg geamurile, se aerisesc hainele, aşternuturile sau covoarele. Mai mult, bărbaţii muncesc la câmp până în Joia Mare, iar apoi îşi ajută nevestele la treburile casnice. Fiecare zi a acestei Săptămâni simbolizează ceva, însă cele mai importante sunt Joia şi Vinerea. În Joia Mare oamenii se spovedesc şi se împărtăşesc. Seara, lumea se duce la priveghi, iar la Denie (când se vine cu flori la biserică şi se trece de 3 ori pe sub masă) oamenii vin imbrăcaţi cu haine de doliu (haine din pânză albă cusute cu negru). În această zi se pot vopsi ouăle.

În Vinerea din Săptămâna Patimilor, Vinerea Mare, se ţine post negru şi nu se lucrează nimic, iar la biserică nu se trag clopotele. Ziua de vineri se încheie cu Prohodul Domnului, iar la sfârşitul slujbei se înconjoară biserica cu Sfântul Aer, pe sub care trec apoi credincioşii. Sâmbata Mare este ultima zi de pregatire a Paştelui. Se pregătesc mâncărurile tradiţionale: drobul, friptura de miel şi borsul de miel. Unul dintre obiceiuri (care place doamnelor şi domnişoarelor) vorbeşte de faptul că în noaptea de Înviere şi în zilele de Paşti este obligatoriu să porţi ceva nou: femeile o cămaşă, iar bărbaţii o pălărie nouă. Spre miezul nopţii se merge la biserică pentru a lua Lumină şi apoi se revine acasă. La masa de Paşti se adună toată familia, unde se mănâncă miel şi cozonac. Obiceiuri dăinuind de sute de ani se întâlnesc şi în zilele noastre datorită momârlanilor din Valea Jiului. De la straiele populare până la datini şi obiceiuri, în aceste locuri s-au păstrat cu sfinţenie tradiţii străvechi.

După ce în fiecare zi a Săptămânii Mari credincioşii ţin post şi merg la slujbele din fiecare seară, ce poartă denumirea de Denii, în Joia Mare, în Valea Jiului are loc pregătirea paştelui (pască), pentru ca acesta să fie sfinţit şi să ajungă până în dimineaţa de duminică şi la păstorii care se află în munţi. În comunităţile de momârlani care trăiesc in Valea Jiului, de Sfintele Sărbători de Paşte, tradiţiile şi obiceiurile moştenite de secole se mai păstrează şi în zilele noastre.

Împodobitul crucilor din cimitir. Un obicei străvechi, dar mai puţin cunoscut, al comunităţilor de momârlani din zona Petroşani, care se păstrează şi azi, îl reprezintă împodobitul crucilor din cimitire, în Săptămâna Mare. Acest obicei este păstrat de pe vremea dacilor. Crucile din cimitire trebuie împodobite pentru ca şi cei plecaţi la cele veşnice să poată sărbători Învierea

Domnului. Obiceiul este unic în ţară. La acest ritual ia parte întreaga familie. Acum, momârlanii fac curăţenie şi împodobesc crucile din cimitir cu flori, în semn de omagiu adus celor dragi care au murit.

Odată împodobite crucile, cimitirele momârlăneşti au o altă înfăţişare, care le distinge de toate celelalte din Valea Jiului. Împodobitul crucilor este moştenit din moşi-strămoşi, iar cei care îngrijesc mormintele sunt consideraţi oameni gospodari. Momârlanii spun că astfel arată intregii lumi că respectă şi cinstesc memoria morţilor. Localnicii cred că, aşa cum Iisus a înviat şi s-a întors printre cei vii, şi sufletele celor care s-au ridicat la ceruri se vor întoarce pentru a veghea asupra lor în Noaptea de Înviere. "Aşa cum facem curăţenie în case, trebuie să curăţăm şi cimitirul. Împodobitul crucilor este un semn al credinţei în învierea morţilor", afirma un momârlan din Livezeni. În joia dinaintea Paştelui, localnicii merg la mormintele care se găsesc fie în curtea bisericii, fie în grădina din spatele casei. Se sapă mormintele, se sădesc flori, iar crucile confecţionate din lemn se împodobesc în partea de sus cu o basma nouă în formă de romb, în mijlocul căreia se aşează o icoană cu Maica Precistă şi cu Iisus."Îmi aduc aminte de când eram copil, cum veneam la împodobit cu moşu-meu. Am acasă poze vechi de atunci şi tot timpul le privesc cu drag, pentru că îmi amintesc de acele vremuri", povestea un momârlan mai în vârstă.

Joi Mari – Aujmările. Joia Mare este ziua în care Iisus a spălat picioarele ucenicilor lui, cei 12 apostoli, după care au luat cina cea de taină. Iisus le-a spus apostolilor că unul dintre ei îl va vinde. În Joia Mare, momârlanii prepară Paştele, ca să fie sfinţit şi să ajungă până în dimineaţa primei zile de Paşte şi la păstorii care se află în munţi. Joi Mari sau Aujmările, se ţineau în toată Valea Jiului şi în satele din împrejurimi. În joia Paştelor, seara, grupuri de băieţi se strângeau pe dealurile aflate de o parte şi de alta a unui râu. Luau o roată veche de car, iar mai nou, una de cauciuc, în care aşezau iarbă uscată îmbibată în motorină sau benzină. Această roată se împodobea, după care băieţii „strigau" defectele unor fete din sat, făcând referire la comportamentele negative ale acetora şi la modul în care îşi confecţionau şi coseau cămăşile, cum îşi „cutau" (călcau) poalele. De la modul în care se strigau feciorii în această seară: „Auzi, mări!", vine denumirea de Aujmări. Când terminau de „strigat", dădeau foc la roată, apoi îi dădeau drumul pe deal în jos şi coborau după ea, întâlnindu-se în vale sau în sat. Acolo începea jocul. Se dansa, se cânta din fluier şi se cinstea lumea cu băutură. În alte părţi, se făcea focul pe locul arabil din spatele casei. Se greblau uscăturile, se strângeau într-o movilă, apoi li se dădea foc. În jurul focului se puneau scaune mici de lemn, o oală de lut cu apă şi una cu vin. Când se aprindea focul, toţi se îndepărtau de acesta, pentru a nu supăra sufletele morţilor. Când focul se domolea, se arunca peste el apa şi vinul, iar scaunele se răsturnau cu piciorul. Vasele de lut erau lăsate lângă foc până dimineaţa. Lumea se strângea apoi în casă pentru a mânca. Resturile de la cină se aruncau afară, spre îndestularea vietăţilor.

Vinerea Mare. "Vinerea Mare", este ziua în care se oficiază Denia Prohodului, una dintre cele mai spiritualizate, dar şi "spectaculoase" denii. Mai intâi, tineri şi bătrâni, în lanţ neîntrerupt, trec pe sub masa plină de flori, masa ce simbolizează catafalcul Domnului. Pe ea este aşternută o faţă de masă bogat pictată, cu punerea în Mormânt a Mântuitorului (Epitaf), precum şi Evanghelia împreună cu Crucea, preoţii citind apoi Prohodul. Îngroparea trupească a Mântuitorului nostru Iisus Christos este prăznuită sâmbătă atunci când a pogorât în Iad, scoţând neamul omenesc din stricăciune şi trecându-l în viaţa cea veşnică. Anual, în Vinerea Mare are loc "Drumul Crucii", singurul pelerinaj ortodox din România care străbate muntele Straja, până la schitul construit în vârful muntelui. În Vinerea Mare, credincioşii din Valea Jiului se adună pentru a lua parte la "Drumul Crucii", o procesiune religioasă inedită."Drumul Crucii" de la Lupeni la Straja este unicat în România, fiind unul dintre cele mai lungi din lume. Faţă de cel de la Ierusalim, de trei kilometri, drumul patimilor lui Hristos are, în versiunea Văii Jiului, puţin peste 10 kilometri. Începând cu anul 2000 procesiunea porneşte în fiecare an, de Vinerea Patimilor, de la Cimitirul Eroilor din Lupeni şi urcă timp de peste patru ore la schitul din Straja. Crucea de aproape 150 de kilograme şi 4,40 x 2,20 metri ca dimensiuni, este purtată rând pe rând de credincioşi până în vârful muntelui. Pe traseu, pelerinii fac 14 opriri, la troiţe. La fiecare dintre acestea există câte un basorelief care simbolizează scena respectivei opriri făcute de Mântuitor în drumul Său către muntele Golgota. La fiecare basorelief soborul de preoţi care participă la procesiune se opreşte pentru a se ruga şi se citeşte din

cele 12 Evanghelii. Crucea are încastrată şi o aşchie din crucea purtată de Hristos, aşchie de lemn adusă de părintele Cleopa de la muntele sfânt Athos, precum şi moaşte ale mai multor sfinţi. "Prin acest drum încercăm să rememorăm suferinţa la care a fost supus Mântuitorul pentru iertarea păcatelor noastre", spune Emil Părău, iniţiatorul pelerinajului. Penultimul şi ultimul popas sunt cele mai importante momente ale procesiunii, acestea simbolizând Luarea de pe Cruce şi Punerea în Mormânt a Mântuitorului. La finalul pelerinajului, la schit are loc o slujbă, la fel ca în Noaptea Învierii.

Noaptea de Înviere. Sărbătoarea Învierii Domnului este şi sărbătoarea reînvierii fiecăruia dintre noi. Lumina sfântă din noaptea Învierii Mântuitorului ne călăuzeşte spre o viaţă mai bună. Timp de 40 de zile până la Înălţarea Domnului, creştinii se salută cu « Hristos a înviat ! », răspunsul fiind « Adevărat că a înviat !». În noaptea de Înviere fiecare tânăr sau bătrân vine la biserică pentru a lua parte la Înviere şi să ia lumină. Fiecare credincios poartă în mână o lumânare pe care o va aprinde din lumina adusă de preot de pe masa Sfântului Altar. Această lumină se va ţine aprinsă în tot timpul săvârşirii Sfintei Învieri. Aceasta lumânare este simbolul Învierii, al biruinţei vieţii asupra morţii şi a luminii lui Hristos asupra întunericului păcatului.După Înviere, fiecare om se întoarce cu această lumină (numită în cele mai multe părţi lumina Învierii) aprinsă acasă. Se merge la cimitir şi se pun lumânări aprinse pe morminte. „Este un obicei specific local şi semnifică grija pentru sufletele morţilor, căci în Noaptea de Înviere oamenii vor veni la cimitir să aprindă lumânări. Este cea mai frumoasă noapte, când cimitirul este cuprins de mii de luminiţe aprinse pentru sufletele celor ne-au părăsit". „În sfânta Noapte de Înviere este mult mai frumos decât la împodobire. Când vezi atâta lumină, te simţi mai aproape de Dumnezeu", spun oamenii locului.

Imediat după slujba de Înviere, momârlanii dau de pomană pentru morţi, înainte de a se aşeza ei la masă. Se împart ouă roşii, cozonaci şi vin. În prima zi de Paşte se întorc în cimitir pentru amintirea celor dispăruţi, pentru a petrece alături de cei dragi.Acum se desfăşoară şi obiceiul concursului de spargere a ouălor de Paşti, în care cel care reuşeşte să aleagă cele mai tari ouă vopsite cu ocazia Paştilor, se alege cu ouăle pe care a reuşit să le spargă. Tehnica alegerii ouălor potrivite este o adevarată artă, secretele ei fiind împărtăşite din tată în fiu, astfel că alegerea acestora se face după culoarea oului, culoarea găinii care l-a făcut, ceea ce a mâncat găina. Se preferă ouăle celor a căror dietă a constat în porumb şi grâu. Ouăle de bibilică sunt favorite, pentru că, în ciuda dimensiunilor mult mai mici decât ale unui ou de găină, se spune că ar fi cele mai tari. Vopsitul ouălor în această zonă se face prin metoda tradiţională, folosind coji de ceapă roşie, iar pentru luciu se ung când sunt calde cu slănină. Puşcatul cu ţeava de carbid este un alt obicei local şi constă în fabricarea artizanală a unei ţevi metalice, înfundate la un capăt, în care se bagă prin partea frontală carbid, se toarnă apă, apoi se aşteaptă preţ de câteva secunde până la acumularea gazului rezultat în urma reacţiei dintre carbit şi apă (acetilena). Prin intermediul unei găuri aflate aproape de partea înfundată a ţevii metalice se iniţiază explozia cu ajutorul unei surse de foc. Zgomotul rezultat este unul asurzitor şi se repetă toată noaptea de Paşti până dimineaţa, când bat clopotele care anunţă încheierea slujbei de Înviere.

Masa de Paşti. Întorşi de la biserică, membrii familiei se aşază la masă, gustând mai întâi din ouăle şi pasca şfinţite. După ce îşi potolesc foamea, ciocnesc câte un pahar de băutură. Ouăle se ciocnesc după un anumit ritual: persoana mai în vârsta (de obicei bărbatul) ciocneşte capul oului de capul oului ţinut în mâna de un comesean, în timp ce rosteşte cunoscuta formulă: „Hristos a Înviat!", la care se răspunde cu: „Adevărat a Înviat !". Masa din prima zi de Paşti este un prilej de reunire a familiei, decurgând după un adevărat ritual. De pe masa de Paşti nu pot lipsi: ouăle roşii, caşul de oaie, salata cu ceapă verde şi ridichi, drobul şi friptura de miel, pasca umplută cu brânză.Săptămâna Paştilor sau Săptămâna Luminată are pentru milioane de credincioşi o semnificaţie aparte. Credinţa populară spune că în acest interval de timp Raiul este deschis. Astfel, cine moare în această săptămână merge direct în Rai, indiferent de păcatele pe care le-a făcut. De asemenea, se crede că în această perioadă sufletele morţilor sunt libere. Această săptămână este marcată prin tot felul de tradiţii, multe dintre ele conservate în diverse regiuni ale ţării.

Udatul, un obicei străvechi. În Valea Jiului există obiceiul ca a doua zi de Paşti, tinerii să stropească fetele cu parfum, iar acestea la rândul lor, să-i servească cu prăjituri Se crede că niciunei

fete nu-i va merge bine dacă nu este udată. În a doua zi de Paşti, copiii şi flăcăii din Transilvania pleacă cu udatul, un obicei străvechi, care simbolizează viaţa şi fertilitatea. Tradiţia datează din perioada precreştină, dar în timp apa a fost înlocuită cu sprayuri şi, mai nou, cu parfumuri scumpe. Îmbrăcaţi în straie de sărbătoare şi chiar în costume populare în cătunele ardeleneşti, feciorii se adună în cete şi pleacă pe la casele codanelor. Tradiţia spune că toate fetele tinere trebuie stropite pentru a avea noroc, iar cine uită de acest obicei va avea un an de ghinioane. După ce gazda le deschide uşa, feciorii recită câteva versuri transmise din generaţie în generaţie: "Am auzit că aveţi o floare frumoasă/Am venit să o ud să nu se veştejească". În schimb, primesc ouă roşii, cozonac şi un păhărel de ţuică. "Obiceiul este păstrat din moşi-strămoşi. Înainte mergeam cu tata, dar acum merg la udat cu prietenii mei. Fetele sunt tare bucuroase când ne văd şi abia aşteaptă să le udăm", povestea un flăcău din Lonea, o localitate unde tradiţia se păstrează aproape nealterată.

Nedeile – petreceri momârlăneşti. Obiceiul locurilor mai spune că imediat după Sărbătoarea Paştelui trebuie organizate petreceri pe care momârlanii le numesc nedei.Nedeile, adevărate agape găzduite de dealurile din Valea Jiului, sunt obiceiuri ale vechilor daci, dăinuind din vremuri precreştine. „Nedeile şi poienile nedeilor din împrejurimi s-au păstrat neştirbite pentru că, în puţine locuri din ţară, sătenii şi muncitorii vin laolaltă să sărbătorească. După zile de post şi rugăciune, în primele zile de Paşte, pe toate dealurile au loc nedei, unde oamenii gustă din mîncărurile tradiţionale, joacă şi se veselesc".

În săptămânile care urmează Sărbătorilor Pascale, în toate comunităţile de momârlani aceste nedei, prin care se cinsteşte Învierea Domnului. Mesele sunt preparate de bărbaţi, iar femeile doar ajută la spălatul zarzavaturilor şi la tocarea verzelor. La aceste nedei, momârlanii îşi invită rudele şi persoanele apropiate cărora le oferă mâncăruri tradiţionale, colaci, varză călită, ciorbă de berbec, vin şi păsat. Păsatul este o mâncare ce se pregăteşte numai în această zonă, se prepară din porumb măcinat, fiert în căldări mari de aramă, în care se adaugă unt şi brânză de oaie. Se amestecă folosind lopeţi speciale până iese grăsimea din unt şi din brânză, la suprafaţă. Toată mâncarea este pregătită numai de bărbaţi, femeilor fiindu-le interzis să prepare ceva, după care este binecuvântată de preoţi şi oferită mesenilor. Nimeni nu mănâncă până când nu se trag clopotele şi se săvârşeşte slujba în biserică şi până când mâncarea nu este binecuvântată de preot, un obicei păstrat în puţine localităţi din ţară din punct de vedere al sacralităţii lui. De fapt, şi masa se face din dragoste creştinească. Începe cu rugăciune şi, în numele credinţei, al dragostei creştine, toată lumea prezentă este servită. După această agapă, invitaţii încep să petreacă, cântă la fluier, iar tinerii se prind la un loc cu bătrânii într-o învârtită tradiţională. Momârlanii spun că nedeia este "o zi de veselie" după un an de muncă, în care toate disputele care apar între ei trebuie uitate, iar la nedeie poate participa oricine are bunăvoinţă. "Cu cât sunt mai mulţi meseni, cu atât bucuria este mai mare pentru că în această zi trebuie să se dea de pomană, iar nedeia este un bun prilej pentru a aduce o bucurie, dar şi o masă caldă celor nevoiaşi şi nu numai".

Paştele Blajinilor. La opt zile după Înviere, oamenii au o altă sărbătoare foarte importantă în calendarul popular: Paştele Blajinilor. Imediat după Săptămâna Luminată (prima săptămână după Paşti), creştinii ortodocşi sărbătoresc Paştele Blajinilor. În credinţa populară, această sărbătoare este dedicată spiritelor moşilor şi strămoşilor trecuţi la cele veşnice. Prima luni din a doua săptămană după Paşti se mai numeşte Lunea Morţilor, Paştele Morţilor, Paştile Mici, Paştele Rohmanilor sau Paştele Blajinilor.

Bibliografie

Dumitru Gălăţan-Jieţ "Tradiţii şi obiceiuri în satele din estul Văii Jiului", Ed. Focus, Petroşani, 2005;
Dumitru Gălăţan-Jieţ "Credinţe, datini şi superstiţii în satele din estul Văii Jiului", 2006;
Dumitru Gălăţan-Jieţ "Momârlanii, ieri şi azi", Editura MJM, Craiova, 2007;
Dumitru Gălăţan-Jieţ "Momârlanii din Valea Jiului, album etnografic", 2008;

OPŢIONAL - „ SUITĂ DE DANSURI POPULARE"

Prof. Mîţiu Lavinia Carmen, Prof. Perţa Sonia,Grădiniţa cu Program Prelungit ,,Floare de colţ” Brad

NIVELUL: 5-6 ANI

DURATA OPŢIONALULUI: 1 AN ŞCOLAR

ARGUMENT

Pentru a ne păstra, ca români, identitatea nealterată, folclorul trebuie cultivat in inimile şi minţile generaţiilor care se succed pe aceste meleaguri, ca o valoare autentică de creaţie.

Copiii trebuie să fie acomodaţi de mici cu specificul dansului popular , pentru a-l percepe şi a-l trăi cu plăcere şi bucurie.

Apropiind copiii de cunoaşterea dansului popular, putem spune că am sadit in sufletul lor sentimentul de mandrie că sunt români.

Observând, in decursul anilor, scăderea interesului părinţilor şi al copiilor pentru dansul popular (modernitatea luându-i locul), ne-am propus să desfăşurăm in grădiniţă opţionalul “Suită de dansuri populare”, prin care să stimulăm interesul copiilor, dar şi al părinţilor, pentru desfăsurarea unor activităţi de cunoaştere a dansului popular din zona in care trăim, pentru că suntem datori să le transmitem copiilor toate acele simţiri cuprinse in creaţia populară, cu indemnul de a le pastra.

Am ales spre desfăşurare o astfel de activitate deoarece ţinem mult la păstrarea şi perpetuarea tradiţiior poporului din această zonă a Munţilor Apuseni, zona moţilor, dar şi pe implicarea părinţilor spre realizarea unui parteneriat grădiniţă – familie şi de ce nu şi comunitate locală.

Dorim ca încă de la vârsta preşcolară să familiarizăm copii cu tradiţiile specifice zonei Ţării Zarandului cu mişcări de dans specifice, cu strigături.

OBIECTIVE CADRU:

Formarea capacităţii de coordonare a mişcărilor ritmice.

Dezvoltarea fizică, armonioasă a copiilor.

Cultivarea sentimentelor de dragoste pentru traditiile populare şi cele clasice.

OBIECTIVE DE REFERINŢĂ:

Să execute corect şi graţios paşii de dans.

Să- şi coordoneze mişcările cu ritmul dansului şi cu ritmul exprimării verbale(strigături).

Să sesizeze diferenţele de ritm.

Să- şi armonizeze mişcările raportate la colegii de dans.

Să răspundă motric la comandă.

PLANIFICAREA ACTIVITĂŢIOR PE SEMESTRUL I

CONŢINUTURI INFORMAŢIONALE	ACTIVITĂŢI DE ÎNVĂŢARE	MODALITĂŢI DE EVALUARE
Învăţarea pasului de dans popular ,, ŢARINA”. Mers, pas normal, în perechi, băiatul pocnind din degete, fata mana in şold şi învârtire pe sub mână la refrenul ,, iu, iu, iu, iu, iu”. Merg în cerc şi se aşează pe două rînduri. STRIGĂTURI: Ăsta- i jocul moţului, iu, iu, iu, iu, iu Din Ţara Zarandului -//- Uşurel şi apăsat -//- Cum se joacă pe la Brad -//- Haide moaţă să te joc -//- Pe sub mână să te întorc -//- Să te joc să fii jucată -//- Că eşti cea mai mândră fată -//-	Audiţie ,, Ţarina” Învăţare strigături strofa I şi II Învăţare paşi	
Repetarea pasului de dans popular ,, ŢARINA”	Executarea paşilor de dans ,,	

	Ţarina”	
Învăţarea figurilor 1 şi 2 Figura 1 Fata mâinile pe umărul băiatului, băiatul mâinile pe şoldul fetei, schimb loc fată- băiat STRIGĂTURA: Joacă- mă moţule bine Şi mă ţine lângă tine Şi mă prinde de mijloc Şi mă- nvârte mai cu foc! Figura 2 Deplasarea în pas normal, primul rînd, spre stânga băiatului, al doilea rând, spre dreapta băiatului, tinându- se, fata şi băiatul, de o mână sus. Aceleaşi mişcări în sens invers. STRIGĂTURA: Să jucăm doi câte doi Cum se joacă pe la noi Uşurel şi apăsat Cum se joacă pe la Brad.	Învăţare strigături strofa III Învăţare figuri Învăţare strigături strofa IV	
Repetarea figurilor 1 şi 2	Repetare	
Învăţarea figurilor 3 şi 4 Figura 3 Primul rând deplasare în spate, al doilea rând în faţă, la fel in sens invers „ iu, iu, iu, iu „- schimb loc fată- băiat şi se vor alinia pe un singur rând, după care se vor retrage la loc pe cele două rânduri. STRIGĂTURA: Fata asta joacă bine Şi mă învaţă şi pe mine Când se- nvârte moaţa în joc Din călcâie iese foc. Figura 4 Deplasare, doi paşi adăugaţi, pe primul rând spre stânga băiatului, iar al doilea rând spre dreapta băiatului, mâinile sus la „iu, iu, iu, iu” schimb loc fată- băiat. STRIGĂTURA: Joacă moţa cu moţu De răsună mământu Joacă moţu cu moaţa De răsună ţarina.	Învăţare strigături strofa V Învăţare figuri Învăţare strigături strofa VI	
Repetarea figurilor 3 şi 4.	Repetare Dans popular „ ŢARINA”	
Învăţarea pasului de dans popular „ Câtâ- i valea Crişului” şi a figurilor 1 şi 2 Pe prima parte a melodiei mers în cerc şi cu paşi mărunţi, aliniere pe două rânduri, fata faţă în faţă cu băiatul, ţinându-se de mâini. Figura 1Pe partea a doua a melodiei schimb loc fată – băiat cu bătaia piciorului în podea şi strigat „HEI”	Audiţie „ Câtâ- i valea Crişului” Învăţare figuri	

Figura 2Pe prima parte a melodiei deplasare, doi paşi adăugaţi, cu bătaia piciorului în podea şi strigat ,,HEI", primul rând spre stânga băiatului, al doilea rând spre dreapta băiatului, pe partea a doua a melodiei, băiatul jos, iar fata, cu mâna dreaptă în şold, înconjoară băiatul, ţinând cu mâna stângă mâna dreaptă a băiatului.		
Repetarea pasului de dans ,, Câtâ- i valea Crişului" şi a figurilor 1 şi 2.	Repetare	
Învăţarea figurilor 3,4 ŞI 5 Figura 3:Pe prima parte a melodiei aliniere pe patru rânduri, o pereche în faţă, una în spate, la bis prima parte, deplasare spre stânga băiatului a primului rând şi al treilea rând, iar al doilea şi al patrulea rând deplasare spre dreapta băiatului, doi paşi cu bătaia piciorului pe podea şi strigat ,, HEI". Pe partea a doua a melodiei fata se roteşte spre stânga ei, mâinile în şold, iar băiatul deplasare, doi paşi adăugaţi, spre dreapta lui, cu bătaia palmelor deasupra capului. Figura 4Pe prima parte a melodiei formează cerc, mâini îndoite, iar pe partea a doua a melodiei se deplasează spre interiorul cercului şi înapoi cu bătaia piciorului în podea şi la strigătul ,, HEI" mâinile sus. Figura 5Pe prima parte a melodiei deplasare, doi paşi adăugaţi, spre dreapta şi spre stânga, mâini îndoite, bătaia piciorului în podea şi la strigătul ,, HEI" ridică mâinile sus. Pe partea a doua a melodiei fetele se deplasează spre interiorul cercului şi înapoi, mâinile pe şold, iar băieţii se întorc pe loc spre exteriorul şi interiorul cercului, cu bătaia palmelor la piept. Se deplasează în cerc şi se aşează în semicerc la finalul dansului popular.	Învăţare figuri	
Repetare dans popular ,, Câtâ- i valea Crişului".	repetare	
Prezentare suită de dansuri.		Evaluarea suitei de dansuri populare prin Serbarea de Crăciun

PLANIFICAREA ACTIVITĂŢILOR PE SEMESTRUL II

CONŢINUTURI INFORMAŢIONALE	ACTIVITĂŢI DE ÎNVĂŢARE	MODALITĂŢI DE EVALUARE
Audiţie: ,,DRAGI IMI SUNT ROMÂNCILE"		
Învăţarea dansului popular,,DRAGI IMI SUNT ROMÂNCILE"		
Iniţierea copiilor cu prima strigătură şi prima figură: ,,Dragi imi sunt românclle, De prin toate luncile Când incep a juca Mi-se-aprinde inima"	Învăţare strigături	

Deplasarea fetelor cu mâinile pe şold in fată. R. perechi-schimb de locuri Refren : la la la	Învăţare figuri	
Însuşirea strigăturii a-II-a şi a figurii specifice „Sunt romăncă de la munte Cu mărgelele pe frunte De la jocul românesc Niciodată nu lipsesc” Refren: la la la.. Perechi deplasare faţă spate	Învăţare strigături Învăţare figuri	
Repetare figurilor învăţate anterior	Repetare	
Însuşirea strigăturii a –III-a şi a figurii specifice „ Sunt romăncă şi-s voinică Şi n-am grija nimănui Merg la câmp şi-n şezătoare Şi ştiu rostul lucrului” Refren..... „ Băiatul jos , fata îl ocoleşte Perechi, schimb de locuri	Învăţare strigături Învăţare figuri	
Însuşirea strigăturii a-IV-a şi a figurii specifice „ Dar de mă pricep la lucru Nici la joc nu-s mai prejos Pentru brâu sârbă sau horă Las şi lucrul bucuros Refren.....” Mers spre centrul cercului, se retrag Rotire în cerc, desfacem în perechi,salutul final	Învăţare strigături Învăţare figuri	
Evaluare- prezentarea dansului popular invăţat in cadrul şedinţei cu părinţii de la grupa pregătitoare „FLUTURAŞII”		Prezentarea dansului
Învăţarea dansului popular „HAI MÂNDRO LA JOC”.Familiarizarea copiilor cu strigăturile şi figurile specifice.		
Iniţierea copiilor cu primele două strofe şi a figurilor specifice. „Hai mândro la joc bis Vino să te joc bis Cum măi? Refren: Uite aşa şi aşa bis Mândruliţa mea bis Hai mândro sub plop bis Vino , să te-ntorc bis Refren.... „ Chemare cu degetul Schimb de locuri în perechi Rotire în perechi	Învăţare strigături Învăţare figuri	
Repetarea strigăturilor şi a mişcărilor specifice primelor două strofe.	Repetare	
Iniţierea copiilor cu următoarele trei strofe	Învăţare	

,,Hai mândro sub tei bis Să te-nvârt de vrei bis Cum măi? Refren.... Hai mândro sub nuc bis Vino, să te ţuc bis Cum măi? Refren.... Hai , mândro cu mine bis Să plecăm in lume bis Cum măi? „ Refren .... Chemare cu degetul Fata se-nvârte pe sub mână Chemare cu degetul Băiatul sărută fata Chemare cu degetul Plecare in cerc Desprindere –Salut de final	strigături Învăţare figuri	
Repetarea dansului popular ,, hai mândro la joc” Iniţierea unui concurs ,, cel mai bun dansator”	Repetare mişcări şi strigături	
Învăţarea dansului popular ,,vino, vară” Iniţierea copiilor cu prima strigătură şi cu figura specifică ,,Vino vară vino iute Să mă sui în vârf de munte Să mă sui pe Găina Să o joc pe mândruţa „ Perchile se rotesc în cerc, se desfac în formaţie de careu Schimb de locuri- perechi	Învăţare strigături Învăţare figuri	
Iniţierea copiilor cu a doua strigătură şi cu figura specifică ,,Joacă moaţa cu moţu De răsună mământul Joacă moşul cu moaţa De răsună ţarina „ Fata în drepta băiatului- bătaie Schimb de locuri- perechi Învăţare figuri	Învăţare strigături

Învârtire în perechi, desprindere, salut final.	Învăţare figuri	
Repetare dans popular ,,Vino, vară”	Repetare dans popular	
Evaluarea suitei de dansuri populare prin serbarea de sfârşit de an şcolar.		Evaluarea suitei de dansuri

FOLCLORUL ROMÂNESC - CARTEA DE IDENTITATE A NEAMULUI

Prof. Mustaţă Elena, Liceul Tehnologic “Ion Mincu” Vaslui

Izvorâte din experiență și înțelepciune de viață, din bucurie sau durere, din năzuințele și dorurile românului, din setea de liniște sau din dragostea pentru frumos, elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații. Tradițiile, obiceiurile, portul popular și folclorul sunt comori inestimabile, care definesc un popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor.

Importanţa cunoaşterii valorilor identitare capitale, la nivel individual, comunitar şi naţional, este fundamentală pentru înţelegerea şi consacrarea locului lor în lume, deoarece ,,Nimic nu pare a fi mai important pentru un individ sau pentru o etnie, decât să ia cunoştinţă de sine, cât mai exact, şi pe acest temei să-şi asigure o integrare cât mai armonioasă în lume” (Alexandru Zub, istoric, membru corespondent al Academiei Române).

Folclorul este un fenomen viu, nemuritor cuprinzând totalitatea creaţiilor artistice, literare, muzicale, plastice, a obiceiurilor şi a tradiţiilor populare ale unei ţări sau ale unei regiuni.Folclorul este o parte esenţială a culturii noastre naţionale şi defineşte spiritualitatea unui popor. Cunoştinţele culturale sunt esenţiale pentru dezvoltarea personală a copiilor, a adolescenţilor şi a adulţilor tineri şi, din acest motiv, ea trebuie percepută ca fiind o parte importantă a dezvoltării generale a fiecărui tânăr şi trebuie privită ca unul dintre aspectele esenţiale ale educaţiei acestora. Descoperind obiceiuri şi tradiţii, copiilor li se dezvoltă gusturile autentice, imaginile, valorile morale, spirituale, artistice, specifice zonei din care provin şi li se deschide dorinţa spre conservarea şi promovarea acestora. Literatura sau cântecul popular încântă prin originalitate şi promovare a valorilor: dreptate, adevăr, bunătate,iubire.

Lumea adolescenţei este mai aproape de intuirea valorilor deoarece la această vârstă copilul trăieşte din plin într-un univers real – imaginativ din care valorile se desprind mai pregnant în esenţa lor. Astfel, valorile de cunoaştere sunt asociate cu adevărul, valorile etice cu binele şi valorile estetice cu frumosul. Cei ce locuiesc în această lume, lumea copilăriei, sunt deci primii chemaţi şi cei mai receptivi în a absorbi şi a consuma tot ceea ce le oferă ea.

Folclorul constituie una din principalele metode de educare culturală a elevilor de orice vârstă, printr-o formă plăcută de petrecere a timpului liber. Generaţia tânără intră astfel în contact cu bătrânii acordând importanţă cunoştinţelor acestora. Mergând în locurile în care se păstrează încă vii tradiţiile şi obiceiurile sau luând contact cu ele pe cale formală sau nonformală, elevii pot dobândi cunoştinţele culturale pentru dezvoltarea lor personală.

Să-i învăţăm pe copii să preţuiască şi să respecte obiceiurile şi tradiţiile în care s-au născut, să-i învăţăm să iubească meleagurile natale, portul românesc şi pe români. Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identităţii neamului românesc fără de care nu am mai putea şti de unde venim şi cine suntem de fapt noi românii pe acest pământ. Să-i ajutăm pe copii să înţeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumuseţea României, istoria şi mai ales sufletul neamului, a oraşului în care locuiesc.

Atunci când vine vorba de tradiţii, obiceiuri şi datini, activitatea desfăşurată la liceul nostru implică o gamă variată de modalităţi de promovare şi păstrare a acestora, timp îndelungat, precum şi materiale didactice demonstrative sau explicative variate. Se impune, pentru început, o prezentare a oraşului în care locuiesc.

Judeţul Vaslui este un judeţ situat în partea de est a ţării, în regiunea istorică Moldova, România. Este principala poartă de est a României. Judeţul face parte din Euroregiunea Siret–Prut–Nistru din 2002 şi din Regiunea de dezvoltare Nord-Est . Reşedinţa de judeţ este municipiul Vaslui.

Existenţa celor mai vechi aşezări pe teritoriul judeţului Vaslui este demonstrată de descoperirile arheologice din perioada neolitică, dar primele atestări documentare ale unor localităţi au apărut în 1375 şi în documente interne din 1423. În perioada 1435-1442, Vaslui a fost rezidenţa Ţării de Jos şi era considerat a doua citadelă a Moldovei. De Vaslui scrie şi Grigore Ureche în Letopiseţul său următoarele: „[...] la leatul 6948 dichemvrii 12 zile, iarăşi au intrat tătarii în Ţara de Jos, de au prădat şi au arsu Vasluiul şi Bârladul. Iară letopiseţul leşesc de aceşti/tătari ce scrie mai suscă au prădat ţara, nimica nu însemnează".

În 1440, Bogdan al II-lea câştigă în pădurea de la Crasna o importantă bătălie împotriva polonilor, dar eroismul şi patriotismul locuitorilor acestor meleaguri a fost dovedit în marea bătălie câştigată de Ştefan cel Mare în 1475 la Podul Înalt, bătălie cunoscută în istorie ca fiind cea mai strălucită victorie din istoria României şi cea mai mare victorie europeană împotriva otomanilor până la asediul Vienei.

În calitate de profesori suntem obligaţi să facem din creaţia noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porţile cunoaşterii şi cu care vom fi primiţi şi apreciaţi fără îndoială oriunde în lume. În furtunile veacului, obiceiurile şi tradiţiile strămoşeşti au rămas neclintite păstrând valori autentice ale culturii populare tradiţionale. Copiii se lasă îndrumaţi şi pot fi modelaţi în aşa fel încât pe fondul lor afectiv să se aşeze elementele cunoaşterii artistice care vor imprima gândirii lor anumite nuanţe, ce vor îmbogăţi substanţa viitoarei activităţi individuale şi sociale. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viaţa poporului, continuând cu frumoasele costume pe care le îmbracă în aceste împrejurări şi terminând cu cântecele, dansurile şi strigăturile nelipsite de la aceste datini, izvorul lor este nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască si să le adune în manunchi pentru a le dărui din nou.

În activităţile propuse de liceul nostru facem cunsocute elevilor tradiţiile strămoseşti prin intermediul lecturilor, convorbiri, prin serbările pe care le desfăşurăm, dar şi prin activităţile propuse în cadrul Proiectului ROSE. Şezătorile constituie un mijloc complex de educaţie, deoarece îi familiarizează pe elevi cu unele elemente de folclor, contribuind astfel la dezvoltarea dragostei pentru tradiţiile populare, le dezvoltă dragostea pentru frumos, pentru armonie, le cultivă răbdarea, stăpânirea de sine, spiritul de echipă. Datinile şi obiceiurile populare ne reprezintă şi constituie o adevarată "valută" a ţării noastre, apreciată în lume, fapt care determină dorinţa de a cunoaşte frumuseţea şi naturaleţea obiceiurilor, a folclorului autentic, a portului popular şi a frumosului grai moldovenesc. De asemenea, aceste activităţi au rolul de cunoaştere de către elevi a specificului zonei şi a frumuseţilor din jur. Pentru a şti cine este, copilul trebuie să înveţe cine a fost prin strămoşii săi, să-şi cunoască rădăcinile adânc înfipte în satul românesc.

Un alt pas în promovarea tradiţiilor locale a fost să delimităm in liceu un „colţ folcloric", pe care l-am amenajat împreună cu elevii noştri. Aceştia s-au alăturat efortului nostru şi i-au rugat şi pe părinţi sau bunici să le procure obiecte, majoritatea elevilor noştri locuind în mediul rural (85%). Astfel, am reuşit să dotăm „colţul folcloric" cu o furcă de ţesut lână", cu un costum popular foarte vechi, cu costume populare în miniatură, cu vase din pământ specifice zonei Moldovei – strachină, ulcior, cană, farfurie cu linguri şi furculiţe din lemn. Unele dintre aceste obiecte le-am pus la îndemâna copiilor, care le-au folosit în jocurile lor de creaţie din operele studiate („Moara cu noroc", „ Baltagul"), iar o parte din ele i-au inspirat pe aceştia în realizarea unor lucrări artistico-plastice, străduindu-se să redea modelele decorative pe care le-au văzut.

Bineînţeles că şi activităţile extracurriculare prin stimularea lecturii, la rândul lor, au un rol important în încercarea noastră de a le cultiva copiilor sentimente pozitive faţă de bogăţiile şi frumuseţile oraşului în care se dezvoltă şi mai ales se formează ca individ, păstrător de tradiţii şi obiceiuri. În primul număr al revistei „Dacia literară", sub titlul „Introducţie", M. Kogălniceanu, întemeietorul revistei, publică un articol – program care sintetizează în patru puncte idealurile literare ale scriitorilor paşoptişti, unul dintre ele fiind crearea unei literaturi de specific naţional: în

loc să imite scriitorii străini, românii ar putea făuri o literatură autohtonă, inspirată din ***istorie, natură şi folclor***.

Pentru a face cunoscute elevilor creaţiile de artă, pe care locuitorii zonei noastre le-au realizat în decursul istoriei am fost cu elevii în săptămâna „Şcoala altfel" la Muzeul Judeţean „Ştefan cel Mare" din Vaslui. La început am admirat costumul popular specific zonei cuprinzând în alcătuirea sa informaţii despre trecutul istoric. Am atras atenţia elevilor la vechimea acestor costume, apoi am denumit fiecare piesă în parte. În continuare le-am spus că în urmă cu foarte mulţi ani, fiecare om avea mai multe costume populare, deoarece îmbrăcămintea era diferită de ce folosim azi. Erau costume de sărbătoare, pe care le îmbrăcau la biserică şi la joc.

Hainele de sărbătoare erau cu mai multe modele. Costumul popular moldovenesc destinat pentru femei include în structura sa aşa componente ca: învelitoarea de cap, de corp, încălţămintea, bijuterii şi accesorii, care reieşind din diferite situaţii concrete sau condiţii de funcţionare, importanţa zilei şi sărbătorii, la rândul său se modifică, se schimbă. Toate acestea mai ţin şi de vârsta şi statutul social al femeii, caracterul sezonier şi felul ocupaţiei, simbolistică şi preferinţe, zonă de circulaţie şi etc. Croiala, alcătuirea, cromatica pieselor de port ilustrează gustul, concepţia despre frumos a comunităţii. Toate aceste lucruri le-am explicat copiilor pe înţelesul lor.

Ceea ce i-a impresionat foarte mult a fost atunci, când au auzit, că şi copiii purtau zilnic costume populare nu numai la serbare ca şi ei. Tot la muzeu am admirat diferite unelte şi obiecte de uz caznic: războiul de ţesut, oale de lut, meliţa, căni de lut, costume de război, uniforme militare din timpul celor două războaie mondiale etc. Atunci când au văzut războiul un copil a spus că el a ajutat-o pe bunica la făcut prosoape pentru biserică ţesute. Tot la muzeu au admirat uneltele şi armele strămoşilor nostri.

Pornind de la curiozitatea specifică vârstei (14-19 ani), am căutat prin diverse activităţi derulate împreună cu diverşi parteneri, să stimulăm dorinţele elevilor de a cunoaşte tradiţiile,datinile şi obiceiurile populare a aceste locuri. Vizita efectuată la biserica "Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul" din Vaslui, cunoscută şi ca Biserica Domnească din Vaslui (biserică ortodoxă ctitorită de domnitorul Ştefan cel Mare (1457-1504) în anul 1490, la Vaslui. Ea a avut rolul de paraclis al Curţii Domneşti din Vaslui. Avariată de cutremure, a fost reconstruită din temelie în anul 1820. Biserica "Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul" (Biserica Domnească) din Vaslui a fost inclusă pe Lista monumentelor istorice din anul 2015) în preajma sărbătorilor de Paşti, i-a făcut pe copii să înţeleagă semnificaţia sărbătorii, preotul explicându-le pe înţelesul lor semnificaţia obiceiului încondeiatului ouălor şi faptul că ouăle încondeiate în joia mare se duc la biserică pentru a fi sfinţite, iar după slujba Învierii mai întâi cei în vârstă, apoi cei tineri le ciocnesc folosind formulele: "Hristos a inviat!", „Adevărat a înviat!", formule pe care cu siguranţă le vor utiliza corect.

Arta noastră populară, manifestată sub toate aspectele ei, prezintă o bogăţie de comori, izvorul lor nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască şi să le adune în mănunchi pentru a le dărui din nou cum spunea Anton Pann:

„De la lume adunate
Şi-napoi la lume date."

Astăzi, mai mult ca oricând, avem posibilitatea să îndrumăm copiii să cunoască şi să redea obiceiuri româneşti, să respecte tradiţii ale românilor. În acest mod vom putea creşte şi educa copiii în spiritul virtuţilor strămoşeşti, pentru a deveni buni creştini şi buni români.

Sărbătorile de iarnă au însemnat posibilitatea lărgirii orizontului spiritual al elevilor precum şi cultivarea receptivităţii şi sensibilităţii, a trăirilor afective şi emoţionale. Perioada premergătoare acestora, respectiv Postul Crăciunului a însemnat informarea şi familiarizarea elevilor cu ceea ce înseamnă Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza. Perioada aceasta a fost propice pregătirii serbărilor de Crăciun, respectiv participarea la Festivalul Tradiţiilor de Iarnă din oraşul nostru. Un alt aspect al cunoaşterii tradiţiilor şi obiceiurilor de iarna a însemnat colindatul pe la diverse instituţii din oraş, unde copiii au oferit colinde şi au primit daruri.

Vorbind despre oraşul Vaslui (atestat documentar în anul 1375) la prezent, ca mijloc de comunicare a valorilor culturale, putem face referire la cercetările arheologice care au demonstrat că teritoriul oraşului Vaslui a fost locuit din cele mai vechi timpuri, încă din comuna primitivă.

Materialele descoperite atestă prezenţa unei populaţii stabile începând din neolitic până în epoca migraţiilor. Popularea zonei în feudalism s-a făcut în funcţie de condiţiile istorice, precum şi de terenurile agricole, sursele de apă şi căile de comunicaţie.
În secolul XV-lea târgul de pe Vaslui a ajuns de prim rang, cu o populaţie ce se apropia de cea a Iaşului. Odată cu mutarea capitalei de la Suceava la Iaşi, precum şi cu apariţia vornicieiŢării de Jos la Bârlad, Vasluiul a început să decadă, menţinându-se timp de trei secole în categoria târgurilor mici şi mijlocii. Dintre monumentele şi locurile istorice vizitate de elevi amintim: Mausoleul Peneş Curcanul, Monumentul „Eroilor vasluieni căzuţi pentru întregirea neamului”, Situl arheologic „Curtea Domnească” - reprezintă un complex arheologic de tip reşedinţă domnească, datând din secolul al XV-lea şi până către secolul al XIX-lea. Este situat lângă Biserica domnească „Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul”.
Suprafaţa pe care este construit parcul este de 10.000 m2 etc.

În urma vizitelor pe care le-am făcut cu elevii prin oraşul Vaslui, am făcut diverse fotografii în faţa diferitelor instituţii din oraş (primărie, muzeu, banca, etc), iar apoi am realizat expoziţie cu tema: “Oraşul meu - trecut şi prezent!”. Tradiţiile, datinile, obiceiurile şi folclorul din Vaslui sunt documente grăitoare privind istoria şi cultura acestor locuri. Tezaurul folcloric al acestei zone constituie o componentă valoroasă, o moştenire de preţ pentru toţi cei care trăiesc şi vieţuiesc în această parte de ţară.

Moştenirea pe care o avem trebuie dusă mai departe de elevii pe care îi creştem şi îi educăm pentru că un popor trăieşte prin ceea ce lasă fiilor săi. Este bine să cunoaştem şi să transmitem copiilor măcar un strop din ceea ce a creat omul simplu de la ţară cu iscusinţa minţii şi cu căldura sufletului său, pentru a şti copiii de mici cine sunt şi de unde se trag.

Bibliografie:

Ion Apostol Popescu – „Studiu de folclor si arta populară”, E.D.P.Bucuresti 1978
Stanciu Stoian, Petre Alexandru – „Pedagogie şi folclor”, E.D.P.Bucuresti 1978
Mihai Pop – „Obiceiuri tradiţionale româneşti”. Editura Univers, Bucureşti, 1999.
Wikipedia – Enciclopedie liberă – ”Despre folclor”

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ

Bibliotecar prof. Nagy Monica, Școala Gimnazială Nr 7 Petroșani

Obiceiurile tradiționale românești au ca și modalități de exprimare: muzică, coregrafia, gestica sau mimica. Sunt fapte culturale complexe, menite înainte de toate, să organizeze viața oamenilor. Marchează momentele importante ale trecerii lor prin lume, și le modelează comportamentul.

Obiceiurile de peste an erau, în general, în directa legătură cu trecerea timpului, a calendarului, dar și a muncilor în colectivitățile agricole sau de pastori. Îndeplinirea lor potrivit datinei, era în interesul întregii colectivități, toată lumea aducându-și aportul.

La obiceiurile legate de momentele importante ale vieții omului, interesul îndeplinirii obiceiului cădea, înainte de toate, asupra individului și a familiei lui.

Folclorul cu tradițiile, obiceiurile și portul popular reprezintă comori inestimabile care definesc identitatea unui popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului. Toate elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații. Imensul tezaur folcloric cu toate elementele aparținătoare reprezintă reale documente grăitoare privind istoria și cultura unui popor, constituind o componentă valoroasă, o moștenire neprețuită pentru noi ca locuitori ai tării românești. Această moștenire strămoșească trebuie dusă mai departe prin orice mijloace, deoarece, un popor trebuie să trăiască prin ceea ce lasă fiilor săi.Educaţia în spiritul preţuirii culturii locale, a dragostei şi respectului pentru creaţia înaintaşilor, pentru civilizaţia materială a familiei şi satului trebuie să devină parte constitutivă a procesului de socializare realizat în şcoală şi familie.

Copiii și tinerii trebuie îndrumați să-și îndrepte atenția spre fondul străbun de valori artistice și documentare pentru a-l aprofunda, a-l iubi si a-l răspândi, mai departe la următoarele generații. ”Cunoașterea si conservarea valorilor identitare, stimularea interesului tinerilor pentru aceste valori, cultivarea aptitudinilor lor artistice sau meșteșugărești ar putea contribui mult la dezvoltarea personalității umane, la spiritualizarea si socializarea tinerilor, la găsirea unui sens al vieții, a unei motivații existențiale, de care adeseori sunt lipsiți. Într-un cuvânt, putem spune că patrimoniul valorilor identitare românești poate constitui, pentru societatea actuală, o alternativă educațională, artistică, economică, cu un potențial deloc neglijabil, o alternativă si o soluție a unora dintre dilemele, căutările si neîmplinirile contemporane.”

Păstrare obiceiurilor din folclorul românesc consider că realizarea a cât mai multor reconstituiri ale obiceiurilor arhaice, făcute cu ajutorul unei documentații meticuloase, din materiale științifice de specialitate, realizate de către cercetători renumiți ai folclorului, încă de pe vremea când obiceiurile erau vii, și se celebrau cu sfințeniei de locuitorii din vetrele satelor. Acest fapt ar putea fi benefic pentru păstrarea și promovarea elementelor de patrimoniu cultural imaterial dar și material. Bineînțeles, reconstituirea obiceiurilor, trebuie realizată sub o atentă observație, atestată din punct de vedere științific pentru relatarea, pertinentă a elementelor etnologice, evitându-se astfel introducerea unor alte piese noi ale contemporaneității. Astfel, imortalizarea obiceiurilor reconstituite, se poate conserva în arhive, ca documente de atestare a identității noastre, pentru posteritate.

Cuvântul cheie pentru tradițiile românești credem că poate fi identificat în înțelepciune. Înțelepciunea de a-ți chivernisi această scurta viața astfel încât să poți realiza ceva aici, dar, mai ales, să dobândești mântuirea, împărăția lui Dumnezeu. Aceasta înseamnă o viața morală, creștină, cumpătată, în care frumosul și armonia își au locul lor, venind să bucure sufletul; mai ales sufletul încărcat cu atâtea probleme al omului contemporan. Într-un mod disprețuitor se spunea despre noi, imediat după revoluția din decembrie, că suntem creștini "din datini". Și este adevărat că obiceiurile populare au contribuit, într-o oarecare măsură, la laicizarea credinței, așa cum se manifesta ea mai ales în mediul rural, în popor. În locurile cu o puternică tradiție populară, unde aceasta a fost păstrată și transmisă din generație în generație, pe cale familială, fiind considerată sacră, se poate vorbi chiar despre existența unui creștinism popular.

Folclorul reprezintă oglinda vie a existenţei poporului român,o dovadă grăitoare a străvechii unităţi culturale a poporului român. Imensul tezaur folcloric al poporului nostru constituie o componentă valoroasă a acestei moşteniri. Valorificând cu copiii tradiţia folclorică în cadrul diverselor activităţi şcolare şi extraşcolare realizăm un important act cultural şi educativ.

Prin varietatea folclorului, copiii pot să cunoască ,să înţeleagă şi să preţuiască mai mult trecutul glorios al poporului nostru ,ocupaţia ,obiceiurile,sentimentele ,năzuinţele generaţiilor de ieri .

Bibliografie

1.Revista „Învăţământul primar” nr 3-4, 1999, Ed. Discipol.
2. Mihai Pop – „Obiceiuri tradiţionale românești”. Editura Univers, Bucureşti, 1999.
3. Wikipedia – Enciclopedie liberă – Despre folclor.

TRADIŢII ŞI OBICEIURI MOMÂRLĂNEŞTI

Prof.înv.primar Nan Melania, Şcoala Gimnazială Nr. 3 Lupeni, Hunedoara

În spatele culmilor abrupte ale Văii Jiului, la adăpostul unei adevărate fortificaţii naturale, s-a dezvoltat o spiritualitate unică, din care răzbate o puternică amprentă dacică. Băştinaşilor li se spune „momârlani”. Sub această denumire este cunoscută populaţia autohtonă cea mai veche a Văii Jiului.

Izolaţi la adăpostul Munţilor Retezat, Vâlcanului şi Parângului, momârlanii par uneori prea îndepărtaţi de civilizaţie şi rupţi de contemporaneitate. Trăiesc după tradiţiile lor, intangibile. Din

casa unui momârlan adevărat nu lipseşte un costum tradiţional pentru femei şi bărbaţi. Distracţiile şi petrecerile seîntâmplă duminica şi în sărbători, fiindcă momârlanii sunt credincioşi, ei respectând cu sfinţenie sărbătorile bisericeşti.

Pentru cea mai așteptată sărbătoare din decembrie, Crăciunul, momârlanii au apelat în egală măsură la tradiție, știind să accepte și obiceiuri mai recente. Întâmpinată cu bucurie, Nașterea Mântuitorului aduce cu ea și o sumă de practici foarte vechi prin care se celebra Echinocțiul de Iarnă, momentul în care natura dă speranțe că va renaște.

Obiceiul colindatului a înglobat în el nu numai cântec și gest ritual, ci și numeroase mesaje și simboluri ale unei străvechi spiritualități românești. El s-a păstrat asociindu-se cu celebrarea marelui eveniment creștin care este Nașterea Domnului Iisus Hristos. În ajunul Crăciunului, pe înserat, în toate satele, începe colindatul. Copiii cu steaua vestesc Nașterea Domnului și sunt primiți cu bucurie de gazdele care îi răsplătesc cu mere, nuci și colaci.Momarlanii din Valea Jiului păstrează și astăzi multe obiceiuri străbune, de pe vremea dacilor, prin care sărbătoresc naşterea lui Iisus Hristos. Unul dintre aceste obiceiuri, prezent numai în comunitățile de momârlani, are loc în Ajunul deCrăciun și poartă numele "Pițărăii". "Pițărăii" din Valea Jiului sunt primii vestitori ai Nașterii Domnului.

Piţărăii – Un obicei arhaic al comunităţii de momârlani din Valea Jiului

Piţărării este unul din obiceiurile calendaristice cu o dată stabilă de desfăşurare şi se practică anual în 24 decembrie, intrând deci în categoria obiceiurilor de iarnă, o serie de elemente de conţinut apropiindu-l de colinde. Obiceiul se desfăşoară astfel: flăcăii se adună în vatra satului cu scopul de a porni procesiunea; este vorba de un grup care pe traseu racolează întreaga suflare a satului cu excepţia bătrânilor neputincioşi. Flăcăii poartă haine populare, câte o botă momârlănească frumos împodobită şi ornată, dar având şi plosce şi sticle goale asupra lor. În decurs de o oră se strâng toţi flăcăii satului desemnaţi ca piţărăi. Uneori se dansează acolo în ritmul melodiilor populare cântate la fluier. Apoi se pleacă la gazde. Flăcăii sunt însoţiţi de copii care îi ajută aducându-le sticle goale. Colindătorii urează gospodarului prosperitate şi holde bogate. Tuturor li se dăruiesc nuci, mere şi colaci, cărora în graiul locului li se spune ţâpăi. Cortegiul de deplasează din gospodărie în gospodărie, urmând acelaşi tipic. Desigur că nu toţi îi primesc în casă sau le dăruiesc ceva, aceste gesturi fiind facultative. Majoritatea sătenilor merge în piţărăi. Regula este că, aceia care merg, trebuie să-i primească şi să le dăruiască. Colindul se încheie seara, la ultima casă, în sensul de rotaţie stabilit demult şi respectat cu stricteţe, după ce colindătorii au dat ocol întregului sat. Acolo, în ultima casă, dacă lumea este prea numeroasă, se încinge o petrecere care durează până a doua zi.

Craii –obicei străbun al momârlanilor din Valea Jiului

Un alt obicei, păstrat în comunitățțle de momârlani se numește colindul Crailor.În grupuri de câte 11 flăcăi, Craii se adună în seara Nașterii Domnului la cel mai mare dintre ei, care este și căpetenia, numit Irod, iar de acolo pornesc să vestească marea sărbătoare. Toți membrii grupului poartă cate un nume biblic. Craii prezintă secvențe biblice.

Odată cu lăsarea întunericului, în seara de Ajunul Crăciunului, soseau Craii. Îmbrăcaţi în costumele naţionale specifice zonei(făcute din blănuri de oaie, împodobite cu ciucuri roșii și albaștri, care de asemenea sunt moștenite, iar la brâu sunt încinși cu o salbă de clopoței tălăngi), băteau la porţile caselor vestind Naşterea Domnului. De obicei, aceste echipe aveau următoarea componenţă: Irodul (căpetenia Crailor), Îngerul (vestitorul Naşterii Mântuitorului) este cel care merge primul la casele gospodarilor să-i întrebe dacă primesc cu uratul, Valvezar, Melfior, Gaşpar, Soldatul şi Blojii (păstorii sau brunduşii). Aceştia din urmă erau îmbrăcaţi în cojoace de oaie întoarse pe dos, împodobite cu ciucuri de culoare roşie şi albastră, încinşi cu salbe de clopote şi purtând în mână "boate".Cu acestea se apărau de câini dar, mai ales, le băteau pe podele, menţinând ritmul melodiilor şi alungând duhurile rele din gospodării. O fi gură pe cât de haioasă pentru cei maturi pe atât de înspăimântătoare pentru copii era "Popa", ale cărui haine imitau hainele preoţeşti, având şi o cruce mare de fier în mână.

Craii prezentau colinde specifice folclorului local duelându-se cu săbiile, precum şi scene biblice despre momentul Naşterii Domunului Iisus. Gazdele îi primeau în case, îi ascultau şi

apoi îi "omeneau", fiecare străduinduse să se menţină la nivelul aşteptărilor din această perioadă. Se serveau colaci, prăjituri şi băutură.

Craii colindau în special gospodăriile în care erau fete, unde erau aşteptaţi cu emoţie şi nerăbdare. Colindul lor se încheia la biserică, în ziua de Crăciun, după sfânta liturghie. An de an, noi generaţii de tineri preiau colindele pe care le-au cântat părinţii şi bunicii lor şi, alături de fulgii de nea sau de gerul năpraznic, întregesc decorul hibernal al "serii de vis".Acest obicei reuşeşte să adune la un loc şi pe cei care, odinioară, au făcut parte din formaţiile de crai iar acum muncesc în străinătate. La Crăciun, întorcându-se acasă, se alătură celor mai tineri, contribuind astfel la menţinerea tradiţiei străbune.

Bibliografie

Lascu, Ioan, „Tradiţii care dispar. Comunitatea Momârlanilor din zona Petroşani", Ed. Craiova, 2004;
Preda, Sorin, „O colectivitate auto-izolată : momârlanii" în Zig-Zag, anul V, nr. 25/7 iulie 1994;
„Viaţa de la est la vest" (publicaţie periodică), nr. 1,2,3 din 2005

OBICEIURI ROMÂNEȘTI DIN ARDEAL- OBICEIURILE DE IARNĂ

Prof. înv. Preșc. Novak Diana, Grădinița cu P.P.Nr. 6, Structură Grădinița cu P.P. „Lumea Copiilor" Târgu Mureș

În acest referat am ales să prezint ,,Obiceiuri românești din ardeal – obiceiuri de iarnă". Și doresc să amintesc câteva obiceiuri pe care mai jos le-am detaliat: colindele, cântece de stea, irozii, țurca, sorcova, plugul și plugușorul.

Aceste obiceiuri de iarnă sunt practicate in ultima parte a lunii decembrie și prima parte a lunii ianuarie, atunci când vin sărbătorile de iarnă 25 decembrie – 7 ianuarie, iar aceste sărbători își au originea în serbările populare care celebrau Anul nou prin petreceri, cântece și veselie. Acestea au fost transmise din generație în generație pe cale orală și sunt într-o continuă schimbare și înnoire.

Obiceiurile și tradițiile românești pot fi utilizate cu succes în educația prescolarilor pentru a valorifica folclorul românesc și acest aspect va contribui la perpetuarea acestora.

NEDEILE MOMÂRLANILOR DIN VALEA JIULUI

Prof. Paraschiv Camelia-Liceul Tehnologic ,,Dimitrie Leonida"Petroșani

Nedeile sunt o sărbătoare a momârlanilor din Valea Jiului, România.

Din prima zi de Paște, timp de o săptămână, fiecare comunitate de momârlani din Valea Jiului se adună pe dealurile din apropierea lăcașurilor de cult, unde participă la tradiționalele petreceri câmpenești, cunoscute în zonă sub denumirea de Nedei. În fiecare zi are loc câte o petrecere câmpenească, la care participă momârlanii din aproape toate așezările din Valea Jiului. Punctul culminant al Nedeii este așa-numitul „praznic", o masă îmbelșugată, de care însă nimeni nu se apropie până nu este binecuvântată de preoți.

Nedeile sunt organizate, din moşi-strămoşi şi sunt programate în aşa fel încât, pe cât posibil, să nu coincidă cu o alta, a altei aşezări de momârlani. Chiar în prima zi de Paşti, în fostele sate ale momârlanilor din Petrila pornesc petrecerile câmpenești. La Jieț are loc prima nedeie, după care se derulează cele de la Taia, Andronești sau Popi, ultima fiind la Cimpa, de obicei în Duminica Tomii.

Punctul culminant al nedeilor este așa-numitul "praznic", o masă îmbelșugată (cu tocană de oaie, mâncare de varză și deliciosul păsat, toate pregătite la ceaun), de care însă nimeni nu se apropie până nu este binecuvântat de părintele satului după slujba de Paște de la biserică. Peste tot, în toată Valea Jiului, sute de localnici întind mese bogate, încărcate cu bucate tradiţionale, de pe care nu lipsesc ouăle roşii ori păsatul momârlănesc.

Momârlanii din Valea Jiului păstrează, cu sfințenie, vechile obiceiuri, iar nedeile sunt unele dintre acestea.

VALORIFICAREA TRADIȚIILOR ȘI OBICEIURILOR LOCALE ÎN FORMAREA VALORILOR MORAL-CIVICE LA VÂRSTĂ PREȘCOLARĂ

Prof. Înv.preșc. Piroș Aura,Grădinița cu P.P.Nr. 6, Structură Grădinița cu P.P. „Lumea Copiilor”
Târgu Mureș

Eu am ales să vă prezint în acest referat „Valorificarea tradițiilor și obiceiurilor locale în formarea valorilor moral – civice la vârsta preșcolară”.

În cariera mea de educatoare am descoperit că cei mici, copiii, sunt un izvor a tot ceea ce este mai frumos, mai curat și ei ne poartă pe tărâmul prospețimii și al candorii. Tehnica educativă este o adevărată artă care constă în aplicarea adevărurilor științifice în vederea realizării unor obiective educaționale.

Prin jocurile pe care le voi aminti aici: șezătoarea, jocul din zilele de duminică, claca, uțuțul și folclorul copiilor, copiii învață valori estetice, învață să împartă ce au cu cei din jurul lor, să numere, învață zilele săptămânii, culorile, nume de flori animale și o serie de melodii.

Și după cum spune Jean Chateau: „Jocul este un impuls irezistibil, prin care copilul își modelează propria-i statuie.”

MIJLOACE MODERNE DE PĂSTRARE ŞI VALORIFICARE ALE OBICEIURILOR TRADIŢIONALE

Prof.Pop Călina Melania, Şcoala Gimnazială Tăşnad, Jud. Satu Mare

,,În cultură nimic nu trebuie pierdut , totul trebuie transmis şi reînoit " Constantin Noica

Folclorul cu tradițiile, obiceiurile și portul popular reprezintă comori inestimabile care definesc identitatea unui popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului. Toate elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații. Imensul tezaur folcloric cu toate elementele aparținătoare reprezintă reale documente grăitoare privind istoria și cultura unui popor, constituind o componentă valoroasă, o moștenire neprețuită pentru noi ca locuitori ai tării românești. Această moștenire strămoșească trebuie dusă mai departe prin orice mijloace, deoarece, un popor trebuie să trăiască prin ceea ce lasă fiilor săi.Protejarea patrimoniului cultural rural tradiţional trebuie să cuprindă o componentă fundamentală, cea a obiceiurilor, datinilor, a cântecelor şi jocurilor populare, a portului şi graiului, a folclorului popular. Educaţia în spiritul preţuirii culturii locale, a dragostei şi respectului pentru creaţia înaintaşilor, pentru civilizaţia materială a familiei şi satului trebuie să devină parte constitutivă a procesului de socializare realizat în şcoală şi familie.Păstrând şi dezvoltând patrimoniul moral-educativ rural ne apărăm propria noastră identitate, dragostea de frumos, bunătatea, ospitalitatea, omenia, toleranţa, valorile morale făurite de-a lungul timpului prin trudă, suferinţe şi răbdare. Obiceiurile tradiționale, după cum bine cunoaștem, se împart în două mari categorii: cele care marcheaza diferite evenimente ce se desfășoară de-a lungul anului (sărbători religioase, cele legale, de munca agricolă, de factori de mediu). Acestea vizau viața colectivă a satului, având un caracter public si ciclic.A doua mare categorie se referă la obiceiurile care atestă diferite momente importante din viața omului, desfășurarea lor fiind legată de momente bine determinate, care nu se repetă de-a lungul vieții acestea fiind: obiceiurile care marchează și vizează cele mai importante momente din viata unui om: nașterea, căsătoria și moartea. Folcloristii numesc astăzi obiceiurile traditionale in legătură cu nasterea, initierea, casatoria si moartea, obiceiuri sau rituri de trecere. In general, nunta, prin desfăsurarea ei ampla si caracterul sarbatoresc si de mare veselie, atrage cea mai mare si cea mai activă participare a colectivitătii.

Un mijloc și un rol deosebit de important în păstrarea și valorificarea obiceiurilor tradiționale l-ar putea avea chiar școala și toate instituțiile de învățământ. Așa cum sublinia unul dintre corifeii Scolii Ardelene, Samuil Micu, "obiceiurile străbune sunt păstrate de țărănime". Scoala Ardeleană scotea în evidență necesitatea studierii folclorului, care ilustrează valorile si originea însăși a poporului nostru. Cu ajutorul unor proiecte care vizează reconstituirea, conservarea și valorificarea vechilor obiceiuri desfășurate de-a lungul timpului în satul tradițional, în componența căruia pot fi implicați și tinerii ca personaje active, se poate realiza în fapt păstrarea și valorificarea patrimoniului cultural tradițional.

Copiii și tinerii trebuie îndrumați să-și îndrepte atenția spre fondul străbun de valori artistice și documentare pentru a-l aprofunda, a-l iubi si a-l raspândi, mai departe la următoarele generații. "Cunoașterea si conservarea valorilor identitare, stimularea interesului tinerilor pentru aceste valori, cultivarea aptitudinilor lor artistice sau mestesugărești ar putea contribui mult la dezvoltarea personalității umane, la spiritualizarea si socializarea tinerilor, la găsirea unui sens al vieții, a unei motivații existențiale, de care adeseori sunt lipsiți. Într-un cuvânt, putem spune că patrimoniul valorilor identitare românești poate constitui, pentru societatea actuală, o alternativă educațională, artistică, economică, cu un potențial deloc neglijabil, o alternativă si o soluție a unora dintre dilemele, căutările si neîmplinirile contemporane."

O remarcă foarte importantă pe care am făcut-o în timp, este aceea că, transformarea societății rurale într-o societate de consum asemănătoare celei urbane si schimbările demografice fac ca obiceiurile să se piardă sau să nu se mai practice. Multe din obiceiurile tradiționale românești le mai putem întalni doar în așa zisele manifestări cultural - tadiționale, exemplu concret ar fi aceea de "Fii ai satului" unde obiceiurile sunt foarte denaturate, față de cum le găsim descrise în materialele documentare și în scrierile cercetătorilor, obiceiul devenind doar o manifestare cu caracter de divertisment pentru

întreaga comunitate, prierzându-și în totalitate semnifiacția mitologigă. Populația rurală actuală trece printr-o emancipare care se afla la marginea prăpastiei ce semnifică pierderea identitătii si a patrimoniului tradițional românesc. Pentru acest fapt trebuie tras un semnal de alarmă. Trebuie conștietizat pericolul, acela de a ne pierde identitatea construită cu multă trudă de înaintașii noștrii. Personal cred că implementarea în şcoala a materiei de folclor este imperios necesară, necesar ar fi chiar din gradinită.

Cele mai moderne tehnici și mijloace de păstrare şi arhivare a elementelor de patrimoniu național cultural (tradițional) sunt: •Fotografia.Document etnografic pertinenent, în relatarea acţinilor cu caracter descriptiv a unor obiceiuri, desfăşurate cu foarte mult timp în urmă. Presupune următoarele îngrijiri: Fotografiia se păstrează în biblioteci, în albume foto – care trebuie depozitate orizontal de preferat în cutii căptuşite cu văl neacid.Negative pe sticlă - trebuie ţinute fiecare într-o învelitoare de hârtie şi depozitate vertical în cutii căptuşite sau în cutii rezistente cu carton de separare după fiecare 5 plăci.Negative pentru film – acestea pot fi depozitate în cartuşe de hârtie sau poliester apoi pot fi puse în cutii;Fotografii tubate - acestea trebuie ţinute orizontal în cutiile lor şi apoi depozitate în depozite şi, sau cutii. Cutiile care conţin material fotografic trebuie aşezate pe rafturi metalice. Acolo unde este posibil, obiectele de aceeaşi mărime trebuie depozitate împreună, amestecarea obiectelor de diferite mărimi poate cauza abraziunea şi spargerea (crăparea). Cutiile nu trebuie umplute la maximum. Mijloacele de întreţinere a fotografiei amintite mai sus, sunt relatate în 1998 de către Marie-Thérèse Varlamoff, Director al Programului de Prezervare Conservare (PAC) – IFLA, până în 2006. Iniţial, traducerea a fost publicată în paginile revistei Biblos.Astăzi cu ajutorul tehnologiei fotografia veche poate fi arhivată şi digital cu ajutorul scanării. Iar realizarea fotografiilor, beneficează de aparatură foarte performantă, digitală și sofisticată, aparținătoare tehnologiei de ultimă generație. Înregistrarea audio Discuri şerloc - acest format de înregistrare audio a fost folosit încă din anul 1890 până aproximativ în anul 1950 când încet, încet discurile de vinil l-a înlocuit.Discuri vinil- Suport magnetic Mediul optic – discuri laser CD – ROM.Astăzi putem vorbi de reportofoane digitale, Ipod, s.a care au o capacitate de stocare mult mai mare a informaţiei, de o calitate superioară tuturor mijloacelor folosite în relatarea sunetului.•Înregistrarea video În zilele noastre putem beneficia de mijloace performante de înregistrare video + audio, mulţumită tehnologiei foarte avansate, putem vorbi de calitate perfectă în relatarea audio și imagine.„Strategia de prezervare preferată pentru următoarea perioadă de timp, este mediul digital principal pentru acces. Politica de filmare este preferată în întregime.Oricum, dezvoltarea rapidă a tehnologiei computerelor, apariţia echipamentelor sofisticate, care pot produce microfilm şi imagini digitale de rezoluţie înaltă, simultan şi la un cost foarte scăzut şi presiunea exercitată de utilizatori pentru asigurarea accesului, toate acestea vor duce la preferarea tehnologiei digitale" pentru conservarea şi arhivarea tuturor elementelor de partimoniu cultural, tradiţional - respectiv a obiceiurilor reconstituie. Păstrare obiceiurilor din folclorul românesc Consider că realizarea a cât mai multor reconstituiri ale obiceiurilor arhaice, făcute cu ajutorul unei documentații meticuloase, din materiale științifice de specialitate, realizate de către cercetători renumiți ai folclorului, încă de pe vremea când obiceiurile erau vii, și se celebrau cu sființenie de locuitorii din vetrele satelor, acest fapt ar putea fi benefic pentru păstrarea și promovarea elementelor de patimoniu cultural imaterial dar și material. Bineînțeles, reconstituirea obiceiurilor, trebuie realizată sub o atentă observație, atestată din punct de vedere științific pentru relatarea pertinentă a elementelor etnologice, evitându-se astfel introducerea unor alte piese noi ale contemporaneității. Astfel, imortalizarea obiceiurilor reconstituite, se poate conserva în arhive, ca documente de atestare a identității noastre, pentru posteritate.

Bibliografie

Revista „Învăţământul primar" nr 3-4, 1999, Ed. Discipol.
Mihai Pop – „Obiceiuri tradiţionale româneşti". Editura Univers, Bucureşti, 1999.
Wikipedia – Enciclopedie liberă – Despre folclor.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DIN ZONA VASLUIULUI

Profesor Paraschiv Liliana, Liceul Teoretic ”Mihai Eminescu”, Bârlad

Tradițiile și obiceiurile din zona Moldovei sunt unele dintre cele mai frumoase și emoționante obiceiuri cu care se mândrește țara noastră. Datinile respectate cu sfințenie la Crăciun, Paște, Anul Nou, Mărțișor, nuntă ori la oricare eveniment important de peste an reprezintă moștenirile lăsate de strămoșii noștri spre a fi transmise din generație în generație.

Mărțișorul este o sărbătoare care poartă amprenta românească. Data de 1 martie, ziua de Mărțișor, marchează în această zonă și începutul Zilelor Babei Dochia (Babele), fiecare cu câte o însemnătate. Dacă în multe zone ale țării băieții sunt cei care dăruiesc mărțișorul, în unele zone din Moldova obiceiul este inversat – fetele sunt cele care dăruiesc simbolul primăverii băieților.

Județul Vaslui păstrează, așa cum se întâmplă la toate sărbătorile creștine din spațiul mioritic, o serie de tradiții și în perioada Paștelui, unice față de alte zone din țară. Unul dintre aceste obiceiuri, care vine din perioada Evului Mediu, este vălăretul, acel ”colindat” din casă în casă a unei orchestre formate, în special, din lăutari cu instrumente de suflat. Încondeierea și înroșirea ouălor sunt alte ritualuri nelipsite din regiunile moldovenești, iar bucatele tradiționale din miel și cozonacii tradiționali ieșiți din mâinile pricepute ale gospodinelor umplu masa până la refuz.

Unul dintre obiceiurile străvechi de nuntă, care se mai practică și astăzi în multe zone ale Moldovei, este “chemarea la nuntă”. Tradiția spune că în ziua nunții, familiile mirilor sau a nașilor trimit vornicei care merg din poartă în poartă, cu țuică sau vin, să cheme sătenii la festin. Un alt obicei specific zonei este legat de alegerea nașilor. În tradiția moldovenească, mirii au mai multe perechi de nași. În funcție de poziția socială pe care o au în comunitate aceștia își pot alege mai multe perechi de nași care să-i cunune.

Sărbătoarea Crăciunului este praznicul încununat cu cele mai multe tradiții și obiceiuri populare. Multora li se pare suprinzător că în majoritatea satelor vasluiene se colindă nu în ajunul Crăciunului, ci în ajunul Anului Nou! Aceasta este cea mai clară dovadă a păstrării celor mai vechi tradiții ale românilor din Moldova. De Sărbători, în judeţul Vaslui, obiceiurile şi tradiţiile milenare, sunt la loc de cinste.

Tradiția spune că în Ajunul Crăciunului nu se dă gunoiul afară din casă și nici nu se împrumută lucruri. Fetele nemăritate au șansa să își vadă ursiții în vis dacă pun noaptea la fereastră bucățele mici din toate bunătățile pregătite pentru sărbătoare.

Bibliografie:

1. www.ziaruldevaslui.ro
2. www.vremeanoua.ro
3. www.mediafax.ro
4. www.ziarullumina.ro

COSTUMUL POPULAR ROMÂNESC, TRADITIONAL-MODERN

Popa Mirela Elena, Liceul Tehnologic ,,Dimitrie Leonida,, Petroșani

Poezia, cântecul şi dansul ocupă un loc important în viaţa de toate zilele a poporului românesc. Ele însoţesc ţăranul la muncă, îl înveselesc şi îi înviorează petrecerile. Folclorul românesc are o tradiţie milenară, iar forţa creatoare a poporului românesc este viguroasă. Tezaurul tradiţional a exprimat expresia idealurilor lui. Ca parte integrantă a istoriei şi civilizaţiei poporului român, portul popular constituie un document viu care, dăinuind peste veacuri, a transmis generaţiilor mesajul unei creaţii artistice autentice. Costumul popular este un preţios document artistic, social şi istoric. Ţărănimea noastră este înzestrată din fire cu atâta gust şi atâta pricepere încât provoacă şi admiraţia străinilor. Pe când bărbatul caută să împodobească cu fel de fel de ornamente încrestate sau cioplite case, mobile, unelte de lucru- covoarele şi brâiele ţesute pe stative şi îndeosebi cămăşile şi ştergarele, oferă femeilor familiei prilejul binevenit de a-şi manifesta

talentul, de a- şi arăta gustul, brodându-le cu motive bogate în cele mai vii culori. Se poate spune că femeia de la ţară transformă acul în pensulă, firul de aţă în acuarelă pentru realizarea unor cusături de înaltă valoare artistică.

Portul românesc ca şi întreaga artă populară (arhitectura, crestăturile în lemn, ceramică, etc.) s-a născut şi a dăinuit pe teritoriul ţării noastre din cele mai vechi timpuri. Obârşia broderiilor de pe îmbrăcămintea ţăranilor trebuie căutată în trecutul cel mai îndepărtat. Faptul că aceste broderii au atins la străbunii noştri culmea dezvoltării, dovedeşte cât de departe trebuie să fie începutul acestei arte naţionale româneşti.

PORTUL POPULAR DIN HUNEDOARA

Acesta este şi el bogat în ornamentaţie. Iile sunt lucrate pe pânză de in, cânepă sau bumbac. Croiala este asemănătoare cu a iilor din celelalte regiuni. Iile de Hunedoara nu au altiţe, broderiile se fac pe piepţi şi mai ales pe mâneci, mânecile fiind încreţite o dată cu piepţii şi spatele pe linia de răscroitură a gâtului, peste care se aplică gulerul.

Atât piepţii cât şi mânecile sunt împodobite cu galoane de broderii late şi compacte. Cusăturile de unire ale părţilor din faţă şi din spate cu mânecile sunt lucrate cu cheiţe în culori. În galoanele iilor de Hunedoara predomină roşu, grena şi albastru.

Mânecile sunt strânse pe mână printr-un galon de broderie de unde porneşte volanul.

Partea de jos a iei (poalele) este în clini, iar linia de lungime se termină printr-un galon brodat, sau se face fără nici un fel de broderie, gofrate sau plisate.

Fotele sunt ţesute din fire de lână şi foarte înguste. Fota din faţă este mai scurtă decât cea din spate cu 10...12 cm şi sunt ţesute cu dungi în linii orizontale sau verticale în mai multe culori. De multe ori însă aceste țesături sunt formate din galoane înguste de broderie.

Pe linia de talie fotele sunt fixate printr-un brâu lat de 10-14 cm, sau prin bete înguste care înconjoară linia de talie de câteva ori. La costumele populare de Hunedoara ştergarele de pe cap sunt din ţesături mai pline decât în celelalte regiuni şi garniste la capete cu ajururi sau şabace.

În ţinutul Petroşani iile sunt ornate cu galoane înguste de broderie (râuri) aşezate în linii verticale pe piepţi şi mâneci, mai rar se văd şi în linii orizontale.

Fotele sunt largi şi încreţite pe linia de talie ori gofrate. Ia este croită după tiparul classic de ie și este accesorizată cu dantelă neagră sau broderie realizată la mașina de cusut electrică. Vesta este confecționată din catifea neagră, accesorizată cu aplicație de broderie realizată pe mașini de brodat, dantelă dar și cu mărgele colorate cusute manual.

Cătrința este confecționată tot din catifea neagră ca și vesta și accesorizată cu aplicație de broderie realizată pe mașini de brodat, dantelă dar și cu mărgele colorate cusute manual. Fusta sau ,,poalele,, așa cum se numește în termeni populari este confecționată din pânză alba la care este aplicată dantelă. Năframa la fel ca și ia sunt confecționate din in la care sunt aplicate două rânduri de dantelă neagră.

Bibliografie

1. Aurelia Doagă - Cusături româneşti, Editura „Ion Creangă”, Bucureşti, 1978.
2. Natalia- Tăutu Stănescu- Aplicaţii de broderii româneşti, Editura Albatros, Bucureşti, 1972.
3. Leocadia Ştefănucă- Culegere de cusături populare, Editura Dacia, Bucureşti, 1990.
4. Erich Kolbenheyer- Motive ale industriei casnice din Bucovina, Viena, 1912.
5. www.romaniummuseum.com

TRADIŢII PASCALE

Prof. Mirescu Corina, Şcoala Gimnazială Nr. 117, Bucureşti, sector 6

Paştele este cea mai importantă sărbătoare anuală creştină. Ea comemorează evenimentul fundamental al creştinismului, Învierea lui Iisus Hristos , fiul lui Dumnezeu, în cea de-a treia zi după răstignirea Sa pe cruce, în Vinerea Mare, dar şi biruinţa omenirii, triumful asupra suferinţei şi spălarea păcatelor. Obiectul acestei sărbători creştine este amintirea vie a patimii, a morţii şi a

învierii lui Iisus Hristos. Sărbătoarea Învierii Domnului este cea mai mărită, îmbucurătoare şi solemnă dintre sărbătorile anului. Duminica Învierii guvernează întocmirea întregului ciclu mobil de sărbători al anului bisericesc, amintindu-ne de trecerea noastră de la întuneric la lumină şi de la moarte la viaţă.

Paştele îşi trage denumirea de la cuvântul ebraic "Pesah" al vechilor iudei, care înseamnă "trecere".Mai întâi, cuvântul a desemnat trecerea sau aducerea lumii de către Dumnezeu dintru nefiinţă întru fiinţă iar mai apoi,trecerea poporului israelian din robia egipteană la libertatea deplină scăpat de la moarte prin sângele mielului pascal. Dacă mielul pascal a prefigurat încă de atunci sacrificiul şi jertfa de pe cruce a Mântuitorului Isus Hristos, sărbătoarea de Paşte a continuat să reprezinte pentru fiecare om în parte şi pentru întreaga omenire o trecere, atât de la moarte la viaţă, cât şi de la robia păcatelor la starea de libertate a fiilor lui Dumnezeu. Trecerea de la rău la bine, de la păcat la virtute se

face printr-o stăruinţă continuă din partea omului, ajutat de harul dumnezeiesc, pentru purificarea şi transformarea sufletului, pentru abandonarea patimilor şi dobândirea curăţiei inimii.

Această sărbătoare a luminii şi a bucuriei, şi-a păstrat până în prezent farmecul şi semnificaţia, fiind un moment de linişte sufletească şi de apropiere de familie. Farmecul deosebit este dat atât de semnificaţia religioasă, cât şi de tradiţiile şi simbolurile pascale: oul vopsit, masa cu mâncăruri tradiţionale de Paşte - cozonac, pască, miel, şi slujba de sâmbăta seara în cadrul căreia creştinii primesc lumina sfântă. Ca şi alte sărbători creştine, Paştele este însoţit de numeroase obiceiuri populare care îşi au originea în tradiţiile străvechi (considerate azi de mulţi a fi păgâne) şi de credinţe şi superstiţii legate de ciclul anotimpurilor şi treburilor gospodăreşti. Această sfântă zi îşi are obiceiurile şi tradiţiile specifice, în funcţie de zonele ţării noastre dar şi la vecinii bulgari. Fiecare ţară are obiceiuri deosebite legate de marile sărbători ale creştinismului, respectiv Paşti sau Crăciun. Fiecare oraş sau regiune are de asemenea anumite datini care sunt păstrate de locuitorii lor. E o bucurie mare atunci când aceste sărbători sunt petrecute şi cu străinii, astfel că la sud de Dunăre, tot mai mulţi români se duc să serbeze cu bulgarii.

În Bulgaria, Paștile se sărbătorește cu smerenie, dar și cu mare fast prin numeroase festivaluri și târguri meșteșugărești. Dacă în orașele istorice au loc unele dintre cele mai frumoase procesiuni religioase, în stațiunile de pe coasta Mării Negre, imediat după slujba de Înviere, se dă startul celor mai vibrante party-uri din câte ai văzut.

Unul dintre obiceiurile cele mai interesante din Bulgaria, este că în ziua de Paști, după slujbă, membri familiei se strâng în jurul mesei pentru a arunca oul roșu de la unul la altul, o tradiție păstrată din strămoși. La finalul jocului, dacă oul este întreg, se spune că familia va avea belșug și noroc în casă. La fel ca la români, ciocnitul se face înainte de servirea bucatelor pregătite special pentru această mare sărbătoare. De pe mesele bulgarilor nu lipsesc preparate devenite simbol precum miel la proțap sau vițelul la cuptor, gogoși cu miere, pâinea cu brânză și stafide, vinul roșu și cozonacul.

În orașe precum Varna sau Sofia, părinții obișnuiesc să ascundă cadouri în grădinile caselor în locuri pe care cei mici le pot descoperi cu ușurință. Tinerii le dăruiesc la rândul lor, persoanelor dragi, mici atenții cu ocazia acestei sărbători. În zonele de la țară, în cadrul mănăstirilor și a bisericilor, călugărițele au obiceiul de a încondeia ouă și de a le vopsi în diverse nuanțe de roșu.

Dimineaţa, în prima zi de Paşte, copiii (pana la vârsta de 9 ani) merg la prieteni şi la vecini să le anunţe Învierea Domnului. Gazda dăruieşte fiecărui urător un ou roşu. La plecare, copiii mulţumesc pentru dar şi urează gospodarilor “Sărbători fericite”.Mai demult exista şi tradiția ca bărbații din sat să se întreacă la ciocnitul ouălor. A doua zi de Paşte în zona comunei Marca se practică, ca şi în alte sate transilvănene, obiceiul „udatului”. Băieţii îmbrăcaţi în haine tradiţionale mergeau odinioară să stropească fetele. Obiceiul stropitului de Paşti a fost adus în Transilvania în perioada Evului Mediu de saşii din zona Sibiului . Se spune că fetele care ar fi stropite vor avea noroc tot anul. În trecut, fetele erau udate cu apă din fântână, însă în zilele noastre apa a fost înlocuită cu diverse sortimente de parfum.

Paştele, o sărbătoare unică în calendarul poporului, semnifică în primul rând Învierea Mântuitorului, triumful asupra suferinţelor şi spălarea păcatelor. Învierea lui Hristos este cel mai

important eveniment al istoriei. Prin ea nonsensul devine sens, efemerul devine veşnicie, moartea devine viaţă, omul unit în Biserică cu Hristos devine dumnezeu după har. În urma răstignirii, morţii şi îngropării, Hristos a înviat aducând cu sine Pacea permanentă a Duhului Sfânt, atât prin post, cât şi prin rugăciune.

Astfel, Învierea Domnului rămâne a fi o taină mai presus de mintea omenească, fiind cuprinsă şi experimentată prin credinţă. Prin Învierea lui Hristos, atât viaţa, cât şi moartea, au dobândit un nou înţeles. Viaţa înseamnă acum comuniunea cu Dumnezeu. Moartea nu mai este sfârşitul acestei vieţi trecătoare, ci îndepărtarea omului de El prin păcat Sărbătoarea Paştelui este una dintre cele mai mari sărbători, având o semnificaţie nu doar religioasă, ci şi una de reunire a familiilor, în care predomină bucuria, împăcarea şi lumina în suflet.

Bibliografie

1. ***, Catehism - Învățătura de credință ortodoxă, Editura Institutului Biblic şi de Misiune a BOR, Bucureşti
2. *** Credinţa Ortodoxă, 2007,tipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Dr. DANIEL, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, Trinitas, Iasi,
3. Gordon, Vasile, 2000,Învăţământul religios românesc la cumpăna dintre milenii. Repere ale unui scurt excurs istorico-pedagogic, Ortodoxia, nr. 3-4,

LA BRAT CU PRIMAVARA- MARTISORUL

Prof. Miu Carmen, Sc. Gimn. I.D.Sirbu- Grad. Pn Si Pp Nr. 1

„Pentru a comunica trebuie să cunoşti ,să înţelegi ,să colaborezi şi să împărtăşeşti !” Constantin Cucoş

ARGUMENT:

Mărţişorul ,acest talisman vechi, venit din adâncurile istoriei şi simţă- mintelor poporului român este simbolul speranţei, credinţei, al bucuriei şi al iubirii.Împletirea continuă ,repetitivă de alb şi roşu aminteşte de marile adevăruri ale vieţii: viaţa şi nefiinţa.Primăvara prin mărţişor omagiază re-naşterea naturii MAMĂ şi slăveşte MAMA umană ,care îmănunchează toate

darurile şi toate harurile fiinţelor de pe pământ. Acum mărţişorul dezleagă apele şi razele de soare îmbracă pământul în mantie verde, iar întunericul fuge se retrage încet,încet din faţa vieţii care explodează prin mii de culori.

Mărţişorul ,prin legătura sa –în formă de opt-fixează in calendar ziua fericirii,ziua vieţii şi a iubirii-ZIUA MAMEI -.Noi toţi avem datoria de a apăra forma supremă a iubirii întruchipată de MAMA.Cele două mame (natura şi mama) ne dau viaţă ,ne ţin în viaţă ,ne hrănesc ,ne ocrotesc ,ne dau sfaturi, trebuie doar să le ascultăm şi să urmăm înţelepciunea lor.

Este vital ca generaţiile de azi să cunoască, să respecte şi să practice iubirea în toate formele ei firești: iubire şi respect pentru fiinţa care ne-a dăruit viaţă ,faţă de semeni,faţă de natură,faţă de valorile moral-umane general valabile.

SCOPUL : abordarea şi practicarea unor tradiţii şi obiceiuri , în vederea cunoaşterii , de către copii , a bunelor practici ale neamului romînesc de-a lungul istoriei şi culturii noastre, în timpul anotimpul primăvara .

TEMA: „LA BRAŢ CU PRIMĂVARA”TRADIŢII ŞI OBICEIURI ROMÂNEŞTI

OBIECTIVE:

-să înţeleagă conotaţiile simbolului Mărţişor;

-să manifeste interes faţă de cunoştinţele legate de aceast simbol şi să cerceteze efectiv tema la nivelul posibilităţilor vârstei, privind câteva aspecte:alcătuirea, tehnica de realizare a mărţişorului ,multitudinea de sentimente transmise de talismanul mărţişorului, reguli de a primi şi oferi mărţişoare ...

-exersarea şi îmbogăţirea unor tehnici simple de a culege date despre mărţişor: întrebări adresate adulţilor , prietenilor ,cunoscuţilor, educatoarei , meşterilor populari din piaţă...

-selectarea obiectelor de mărţişor şi serierea exponatelor într-ocolecţie , pentru a da ocazia copiilor să le observe , să le descrie, dar şi să culeagă texte , imagini şi legende legate de tema în discuţie ;
- exersarea şi perfecţionarea comunicării copiilor vis-a-vis de cele constatate şi împărţirea cunoaşterii cu colegii , prietenii sau cu alţi apropiaţi;
- să practice obiceiuri şi valori ale moralei laice –creştine într-un context social potrivit vârstei lor- prin confecţionare de mărţişoare şi apoi oferirea lor pentru a aduce un zâmbet pe faţa primitotului .
FORME DE REALIZARE : convorbirea, observarea, memorizarea, cântecul, povestirea, dans ritmic /euritmia ,pictura, exerciţiu grafic, vizitarea tîrgului de mărţişoare , confecţionarea şi acţiunea efectivă de a dărui mărţişoare colegilor, familiei , celorlalţi..., expoziţia , serbarea se 8 Martie...
STRATEGIA DIDACTICĂ :
a)Mijloace didactice: dicţionarul , planşele ,culegere de ghicitori şi materiale,texte cu legende şi poveşti , poezii şi cântece , chiar şi obiceiuri legate de această sărbătoare ,casete audio,felicitări , mărţişoare diverse care în linal au constituit o colecţie de mărţişoare propie grupei noastre ; hârtie glasată ,aracet,şnur, scoici ,fetru , carton ,acuarele..
b) Metode şi procedee :explicaţia, conversaţia euristică , observarea, exerciţiul verbal /fizic/grafic şi muzical, povestirea, demonstrarea, ghicirea, lipirea plană şi tridimensională .
CONŢINUTUL CUNOŞTINŢELOR:
1. * LA BRAŢ CU PRIMĂVARA * CARNAVALUL MARTISOARELOR
a) SIMBOLISTICA ŞI LEGENDE :
-Martie-Mărţişor, denumirea populară a acestei luni de primăvară.Luna Martie a fost dedicată zeului Mars şi planetei cea mai apropiat de Pământ.
- Martie –Mărţişor este luna echinocţiului de primăvară (21) , iar la 1 Martie debutează Anul Agrar .
-la 1 Martie este celebrată o divinitate populară : feciorul babei Dochia, Dragobete Cap de Primăvară. El este deschizător de al primăerii , patron al dragostei şi bunei dispoziţii pe meleagurile româneşti: Ardeal, oltenia; Dobrogea .Dragobetele este sărbătorit de fete şi feciori între 24-25 februarie.

- Dochia este zeiţa agrară , personificare a anului agrar vechi , care moare şi renaşte în fiecare primăvară pe 1 Martie. Dochia este o babă cam năzuroasă , chiar rea şi îşi pune nora la munci grele. O trimite pe aceasta la pădure să culeagă fragi , la sfârşitul lunii februarie.Nora ajutată de Dumnezeu, găseşte fragi copţi, iar Dochia crede că a venit primăvara şi urcă cu oile la munte , împotriva sfaturilor date de ciobani şi de războinicu zeu Mars.Precaută îmbracă 9 cojoace şi pe 1 Martie începe urcuşul la munte. Timp de 9 zile o ploaie măruntă şi lapoviţă se lasî asupra pământului , îngreunate cojoacele Dochiei sunt aruncate unul câte unul, până rămâne în ie.În ultima zi a urcuşului , pe 9Martie , cade un ger năpraznic şi Dochia îngheaţă cu oi cu tot , apoi se pietrifică. Legenda spune că şi astăzi trupurile lor pietrificate pot fi văzute în munţii Carpaţi:pe vârful Ceahlăului, pe platoul Bucegilor (Babele)

Pe Semenic , pe Valea Buzăului şi în munţii Orăştiei...

De atunci se spune că zilele de 1-9 martie aduc vreme urîtă schimbătoare , numite „Babe," pentru că Dochia îşi scutură cojoacele de ploaie şi de ultimile ninsori.

O altă legendă spune că Baba Dochia o timetea pe Noră la râu în plin februarie ca să spele lâna neagră(simbol al iernii, al frigului şi întunericului)

până va deveni albă (simbol al primăverii, al căldurii şi al luminii) .

Marţişorul simbolizează începutul primăverii ,reânvierea naturii , dar şi prietenia, simpatia, iubireaşi respectul pentru semeni.

Mărţişorul este un obicei frumos de primăvară , este un şirag bicolor care împleteşte cele 365 de zile ale anului , cu săptămâni , luni în cele două anotimpuri –iarna şi primăvara.

Purtătorii de mărţişoare vor fi tot anul sănătoşi , frumoşi ca florile, plăcuţişi drăgăstoşi , bogaţi , norocoşi , feriţi de boli şi de deochi , iar soarele nu-i va pârli pe timpul verii. El este purtat de fete şi de băieţi (în Moldova), la sat şi la oraş.Este un obicei străvechi şi îşi are originile în obiceiurile precreştine . Mărţişorul se poartă 9 zile sau toată luna Martie, iar la Florii sau la Armindeni (pe 1 Mai) se agaţă în grădină în ramurile unui pom fructifer(câte roade va lega pomul ,

atât de bogat vei fi în acel an) .Obicei al românilor şi aromânilor, Mărţişorul este purtat şi de alte popoare din sud-estul Europei : italieni.....

b)ALCĂTUIREA:

Mărţişorul , la începuturi a fost doar un şnur alb cu roşu sau cu albastru, împletit şi purtat la gât sau la mână , ca simbol al renaşterii naturii şi înnoire a timpului.

Începând cu sec al-XIX-lea , fetele şi băieţii primeau de la părinţiide 1 Martie, înainte de răsăritul soarelui, firul bicolor de care era legat un bănuţ de argint sau de aur şi se purta prins la piept sau la mână.

Ulterior pe şnurul mărţişorului se prindeau doar amulete sau talismane purtătoare de noroc: trifoi ci patru foi, potcoavă ,coşar....Astăzi surprindem tot felul de obiecte purtate ca mărţişor: flori, animale, gâze..litere iniţiale ale numelui, simboluri ale dragostei şi ale profesiei desfăşurate de purtător, semne zodiacale...

c)CONFECŢIONAREA MĂRŢIŞOARELOR.

Confecţionarea mărţişorului cere să dispunem de materiale adecvate:mătase, lemn , scoici , perle pentru decorare, fetru ,porţelen, sticlă, plastic, ierburi presate , culori, aur...argint...Mărţişoarele pot fi confecţionate de către artişti plastici profesionişti sau amatori, bijutieri , firme industriale..

De 1 Martie copiii au confecţionat mărţişoare şi felicitări, au deprins reguli de a dărui mărţişoare şi de atransmite celor iubiţi urări de bine , de bogăţie, de sănătate, fericire şi viaţă lungă . Au prins în piept sau la mână mărţişoare însoşite de felicitări adecvate (cuflori de primăvară).

d)PREŢUL/VALOAREA MĂRŢIŞOARELOR:

Valoarea mărţişorului este măsurată astăzi în bani,dar cea mai de preţ este valoarea sentimentelor asociate mărţişorului :peietenia, dragostea, bucuria, respectul, începutul vieţii pe Pământ.

e) „ LA BRAŢ CU PRIMĂVARA”:

Dăruirea mărţişoarelor se realizează în dimineaţa zilei de 1Martie.Copiii grupei întâmpină părinţii şi copiii grădiniţei la intrare , oferă mărţişoare confecţionate de ei tuturor , respectând ritualul clasic , laic, însoţit mărţişorul de o poezie sau de urări diverse şi de felicitări .La oferirea mărţişorul se ţine cont de vârsta purtătorului , de profesie , de sex, de caracteristici moral-etice , de religia şi dorinţele persoanei .Toţi cei care au primit mărţişoare , au fost încântaţi,faţa lor înflorind de bucurie chiar de la prima oră a zilei.

TRADIȚII ROMÂNEȘTI ÎN SPAȚIU EUROPEAN
OBICEIURI DE PAȘTE

Prof. înv. primar, Mocanu Elena, Colegiul Național "M. Eminescu" Petroșani

Paştele este o sărbătoare religioasă creştină, ce comemorează **Învierea** lui **Iisus Hristos**, biruința omenirii, triumful asupra suferinței şi spălarea păcatelor. Foarte multe **tradiții de Paşte** sunt păstrate şi acum şi foarte aşteptate .Încep cu Săptămana Mare, care porneşte de la duminica Floriilor, atunci când Isus Hristos intră În Ierusalim şi se termină cu duminica Paştelui, atunci când Hristos Învie.

În **Joia Mare** , numită şi **Joia Patimilor**, se duce la biserică mâncare şi băutură, pentru a se sfinți şi apoi pentru a se da de pomană pentru sufletul morților. Tot atunci se vopsesc ouăle, deoarece se spune că dacă se înroșesc în Joia Mare, acestea se vor păstra fără ca să se strice tot anul.

În **Vinerea Mare**, tradițiile sunt multe: ducerea de flori la biserică pentru Hristos şi trecerea pe sub masă de 3 ori, ce semnifică poticnirile pe care le-a avut Mântuitorul atunci când şi-a cărat în spate propria cruce pentru răstignire , postul negru fără apă şi mâncare pentru a fi feriți de boli şi pentru a avea spor tot anul, spovedirea şi împărtășirea , scăldatul în apa rece de 3 ori, exact cum Ioan Botezatorul îi boteza pe oameni şi chiar şi pe Hristos în apele Iordanului, pentru a fi sănătos pe tot parcursul anului.

În **Sâmbăta Mare** spre Duminica Învierii, toată lumea merge la biserică pentru a asista la Învierea Domnului, pentru a lua lumină ca să o ducă la cimitir morților din familie, dar și acasă, pentru a avea lumină în viață și în suflet, pentru a lua tradiționalele Sfinte Paști - anafura sfințită și pentru a lua flori sfințite, dintre cele care au fost duse în Vinerea Mare la biserică, pentru a le pune acasă la icoane.

În **Duminica Învierii**, obiceiul este ca oamenii să poarte haine noi, semnificație a primenirii trupului și a sufletului, iar dimineața se pune într-un ibric apă rece, un ou și un ban de argint și se spală cu această apă pentru a fi rumenit în obraji ca oul, pentru a fi tari ca banul și pentru a avea belșug. Tot acum vine și iepurașul, mult așteptat de copii, simbol al fertilității, care a fost o pasăre rănită și pentru a nu muri a fost transformată de o zeiță în iepuroaică, păstrându-și capacitatea de a depune ouă și de aici, zicala că "vine iepurașul cu ouă". Un alt obicei este sfințirea bucatelor din coșul pascal. În fața fiecărui gospodar este pregătit un astfel de coș, după orânduiala strămoșilor.În coșul acoperit cu un șervet țesut cu model specific zonei sunt așezate, pe o farfurie, simbolurile bucuriei pentru tot anul: semințe de mac (ce vor fi aruncate în râu pentru a alunga seceta), sare (ce va fi păstrată pentru a aduce belșug), zahăr (folosit de câte ori vitele vor fi bolnave), făină (pentru ca rodul grâului să fie bogat), ceapă și usturoi (cu rol de protecție împotriva insectelor).

În părțile Sibiului, există obiceiul ca de Paști să fie împodobit un pom (un arbust) cu ouă vopsite (golite de conținutul lor). În Maramureș, zona Lăpușului, în prima zi de Paști, copiii (până la vârsta de 9 ani) merg la prieteni și la vecini să le anunțe Învierea Domnului. Gazda dăruiește fiecărui urător un ou roșu. În Banat, la micul dejun din prima zi de Pasti, se practică tradiția tămâierii bucatelor. Pe valea Crișului Alb, la Almaș, toată suflarea comunei se adună în curtea bisericii. Femeile și fetele din localitate se gătesc în straie de sărbătoare, și vin în curtea bisericii unde vopsesc și "împistrițesc" (încondeiază) ouă.

Bibliografie

Narcisa Alexandra Știuca-„Sărbătoarea noastră de toate zilele”
Anamaria Cuciula- „Timpul trece, credința rămâne”
www.traditii.ro

OBICEIURILE SI TRADITIILE POPULARE LA ROMANI

Prof.înv. primar Moldovan Elena Rodica, Scoala Gimnaziala Petros, Comuna Baru, Jud. Hunedoara

Tradițiile și obiceiurile populare sunt elemente ce definesc un popor, oferindu-i identitate, de aceea ele trebuiesc cunoscute, conservate și protejate. Dicționarul definește tradiția ca fiind ”ansamblu de concepții, de obiceiuri, de date și de credințe care se statornicesc istoricește în cadrul unor grupuri sociale sau naționale și care se transmit (prin viu grai) din generație în generație, constituind pentru fiecare grup social trăsătura lui specifică.”Tradiția este de fapt, o legătură între trecut și prezent și exprimă moștenirea de obiceiuri și norme de comportament, specifice unui popor, este cartea de vizită a unei nații, conștiința de sine, memoria lui socială.

Tradiția este întâlnită în toate sferele vieții: artă, cultură, morală, psihologia socială, artizanat, de aceea societatea în care trăim este obligată să nu-și lase semenii să uite datinile sau obiceiurile strămoșești.Alături de literatură, care constituie un factor cu eficienţă sporită în educaţie, arta populară îşi are şi ea o contribuţie de seamă. În primul rând, copiii încep să înţeleagă specificul poporului din care fac parte, aspiraţiile lui, idealurile de ieri şi de azi, care sunt oglindite în creaţiile meşteşugarilor.

În al doilea rând, punându-i pe copiii de la vârsta preşcolară în direct cu unele deprinderi ale acestor îndeletniciri, pe care bunicii sau meseriaşii întâlniţi ocazional în târguri sau alte festivaluri de folclor le practică, le educăm respectul şi dragostea pentru o posibilă meserie, pe care, de ce nu, o pot îmbrăţişa când vor fi mari.

Ca profesori avem datoria morală să-i învățăm pe copii să iubească locurile natale, portul românesc și pe români, să prețuiască și să respecte obiceiurile si tradițiile zonei în care s-au născut,

practic să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc, fără de care nu am mai putea ști cine suntem de fapt noi, românii pe acest pamânt.

Evenimentele într-un an școlar încep cu sărbătoarea Sfântului Nicolae, urmată de cea a Crăciunului, a Anului Nou, a Bobotezei, a Sfintelor Paști și a altor obiceiuri locale, ce se fac cunoscute copiilor prin intermediul familiei, a reprezentanților bisericii sau ai altor invitați ce participă ca parteneri în grădiniță. La români, sărbătorile de iarnă, în special Crăciunul, sunt sărbători de suflet. Amintirea copilăriei ne revine puternic în suflet și în minte: zăpezi bogate, oameni de omăt, pârtii pentru săniuțe, colinde și clinchete de clopoței, miros proaspăt de brad și de cozonaci, nerăbdarea așteptării darurilor.

Toate acestea creează în sânul unei familii o atmosferă de liniște, împlinire, iubire, credință.

La această vârstă tradițiile sunt greu de înțeles, de aceea, noi, educatoarele încercăm să transmitem din generație în generație, portul, graiul, obiceiurile și datinile, așa cum le-am moștenit de la străbuni folosind diferite ocazii: vizitarea unor muzee etnografice, vizionarea unor spectacole de folclor, lecturarea unor opere din literatura populară, prezentarea de obiecte de artă populară și nu în ultimul rând interpretarea unor roluri.

O ocazie eficientă de valorificare a tradițiilor populare și a obiceiurilor românești o constituie serbările. Ele sunt un izvor de bucurii și satisfacții ce creează copiilor o stare de bună dispoziție, favorabilă atât dezvoltării psiho-fizice cât și estetice. Serbarea ”Bradului de Crăciun” cuprinde întotdeauna colinde, scenete legate de nașterea lui Iisus, dansuri populare, dansul caprei sau al căluților, plugușorul sau sorcova.

Copiii interpretează diferite roluri: solist vocal, dansator, povestitor, creator de obiecte artizanale, formându-și sau perfecționându-și o serie de abilități artistice.

Valorificând frumusețea tradițiilor și obiceiurilor populare în cadrul serbărilor cu preșcolarii reușim să înfrumusețăm viața copiilor, îi ajutăm să cunoască tradițiile românești și rolul important pe care-l au în viața oamenilor din cele mai vechi timpuri sau modul în care aceste tradiții au dăinuit peste timp. Formele de prezentare a evenimentelor pot fi diverse: șezători în care copiii cunosc îndeletnicirile bunicilor și în care sunt inserate zicători, strigături, doine sau dansuri populare, obiceiuri populare, precum Drăgaica sau Paparuda, scenete cu teme religioase-Nașterea, Învierea.

La acestea, un rol important îl au chiar bunicii sau părinții care, pe lângă aportul adus la amenajarea spațiului cu obiecte populare vechi, pot participa direct, având propriul rol: interpret, instrumentist, olar, țesător.

Prin conținutul serbărilor îi ajutăm pe copii să înțeleagă mesajul și conținutul acestor obiceiuri populare, adaptându-le particularităților de vârstă și aptitudinilor artistice individuale.Cu acest prilej introducem copiii într-o lume frumoasă a cântecului, a dansului, a poeziei, a poveștilor, a glumelor, a proverbelor, a zicătorilor, a tuturor evenimentelor tradiționale.Costumele populare – ia și fota, brâiele, opincile, cămașa și ițarii sunt pregătite pentru spectacolul mult așteptat. De asemenea, atmosfera de sărbătoare din sala de festivități prin ornarea și decorarea cu elemente specifice sărbătorii constituie un alt prilej de bucurie pentru copii, ei descoperind tradițiile și obiceiurile practicate în timpuri străvechi, simt și prețuiesc frumusețea acestora.

Dansurile populare sunt un mijloc puternic de a trezi în sufletul copiilor dragostea pentru plaiul natal, îi familiarizează pe aceștia cu melodiile populare românești de joc specifice zonei natale.Copiii îndrăgesc dansul popular pentru ritm, dar și pentru simțire și îl învață cu plăcere, imitându-i pe cei mari.Cu ocazia sărbătorilor de iarnă copiii învață colinde, adevărate comori de simțire, de gingășie sufletească, și nu în ultimul rând, de frumusețe literară.Cântecele populare întâlnite la toate serbările antrenează, tonifică și energizează gândirea, memoria, atenția, imaginația, creativitatea, spiritul de disciplină, prietenia.Dacă jocul și cântecul nu este trăit, nu poate pune în rezonanță corzile sufletești ale ființei umane.Când priviți o serbare cu obiceiuri străvechi ale românilor, cu cântece si dansuri populare, gândiți-vă că priviți un moment oglinda și sufletul acestui popor, ce a considerat păstrarea tradiției o datorie și o onoare.Moștenirea pe care am primit-o trebuie dusă mai departe de preșcolarii pe care-i educăm pentru că un popor trăiește prin ceea ce lasă fiilor săi.

Este bine să cunoaștem și să transmitem copiilor măcar un strop din ceea ce a creat omul simplu de la țară cu iscusința minții și cu căldura sufletului său.

Bibliografie
Ion Ghinoiu,Sărbători și obiceiuri Românești, Editura Elion, 2002
Mihai Pop- Obiceiuri traditionale la romani, editura Minerva, Bucuresti 1990

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ROMÂNEȘTI

Moldovan Melinda, Grădinița ,,Lumea copiilor''Lupeni, Hunedoara

Cea mai specială, poate cea mai frumoasă, mai iubită și așteptată sărbătoare este Crăciunul, celebrat de toată lumea creștină pe 25 decembrie. Din punct de vedere religios, Crăciunul, cea mai veche sărbătoare a omenirii, semnifică nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, fiul lui Dumnezeu, trimis pe Pământ să ajute oamenii să devină mai buni, mai credincioși, mai îngăduitori și responsabili, mai toleranți și răbdători.

Sacrificare porcului.Obiceiul sacrificării porcului de Ignat, pe 20 decembrie, încă se mai practică prin satele noastre românești, pe acolo unde gospodarii cresc porci în propriile curți, pentru ca la sărbătorile de iarnă să aibă carne proaspătă din care să-și prepare tradiționalele mâncăruri românești: toba, răcitura, tochitura, cârnați. După tranșarea și sortarea cărnii, gazda pregătește afară, aproape de locul sacrificiului, o masă mare, pentru toți oamenii care au ajutat la tăierea porcului. Felul de mâncare, tradițional numit "pomana porcului", este obținut prin prăjirea, într-un ceaun mare, de tuci, a bucăților de carne tăiate din toate părțile porcului sacrificat: bucăți de muschi, ficat, slănină, coastă, falcă.

Nașterea Domnului. Înainte de Crăciun, preotul umblă cu icoana din casă în casă, pentru a vesti Nașterea Domnului. Aceasta este o practică extrem de veche, de fapt, o vizită pe care preotul o face credincioșilor săi. Preotul poartă cu el o icoană care înfățișează scena nașterii Mântuitorului și, în fiecare casă cântă troparul sărbătorii, dând icoana credincioșilor ca să fie sărutată.

Împodobirea bradului. Tradiția împodobirii bradului și a casei cu crenguțe de brad este un obicei relativ nou, preluat pe la jumatatea secolului al XIX-lea de la țările germanice. Prin forma sa triunghiulară, bradul simbolizează Sfânta Treime, iar podoabele cu care bradul este împodobit semnifiăa bogăția și cunoașterea, ca și pomul sacru din Grădina Edenului. În zilele noastre, împodobirea bradului de Crăciun a devenit una dintre cele mai iubite datini, atât în mediul rural, cât și urban, odată cu așteptarea în seara de Ajun a lui Moș Crăciun. Copiii știu că Moș Crăciun aduce cadouri mai multe celor care au fost foarte cuminți. Acesta este și astăzi un argument foarte serios și este o motivație puternică pentru copii, care se străduiesc să devină mai cuminți, mai harnici și mai ascultători pentru ca anul viitor să primească mai multe daruri.

Colindatul. În ajunul Crăciunului există obiceiul de a merge cu colindul. Colindele sunt cântece tradiționale formate din urări de bine și belșug pentru toți cei ce le ascultă. În ziua de Crăciun, colindele revin, de astă dată copiii cântând "Steaua". Prin acest colind, ei anunță venirea pe lume a pruncului Iisus Hristos. Sunt zone în țară unde tradiția Crăciunului încă se păstrează cu sfințenie și se transmite nealterată, din generație în generație. Oamenii de la sate au obiceiuri specifice de la care nu se abat de aceea, în prag de sărbători, auzim de tradiții și superstiții de care mulți dintre noi n-au auzit niciodată.

Împrumuturi și noroc. În unele locuri, în ajunul Crăciunului, gospodarii își strâng de prin sat toate lucrurile pe care le-au dat cu împrumut. În alte locuri, în ajun de Crăciun nu se dă nimic cu împrumut pentru că cei care iau cu împrumut fac asta numai ca să aibă noroc la hoții în anul viitor. De asemenea, tradiția spune că cei care dau lucruri din casă, alungă norocul din cămin. În unele sate, în vasul cu apă, în care familia se spală, se pun nuci, pentru ca oamenii să fie sănătoși peste an. Tot la sate încă se mai păstrează obiceiul ca în ajunul Crăciunului cetele de colindători să meargă din poartă în poartă ca să vestească venirea pe lume a Pruncului Iisus. Se spune că tinerii mascați

care însoțesc aceste cete au darul de a alunga spiritele rele și că cei care nu îi primesc vor avea un an sărac, cu ghinion.

TRADIȚIILE MOMÂRLANILOR- URMAŞII DACILOR

Prof. înv. primar Molocea Viorica, Colegiul Tehnic ,,Constantin Brâncuși" Petrila

Cei mai vechi locuitori ai Văii Jiului purtau numele de momârlani. Se spune despre ei că sunt urmaşii dacilor în acest ţinut de munte, în care urbanizarea a dus la alterarea tradiţiilor seculare, păstrate însă cu sfinţenie de comunitatea din ce în ce mai restrânsă din aşezările rurale de munte.

Momârlanii sunt o comunitate mică din România, ce reprezintă băştinaşii din vechile sate ale Văii Jiului. Ei au fost primii locuitori ai aşezărilor de munte, cu mult timp înainte ca ţinutul cărbunelui să atragă oameni din celelalte zone ale ţării şi din întreg Imperiul Austro-Ungar, cu secole înainte ca Valea Jiului să devină cea mai urbanizată zonă a Hunedoarei. Străinii din Imepriul Austro-Ungar ajunşi în zonă în număr tot mai mare o dată cu dezvoltarea mineritului au fost cei care i-au denumit astfel pe localnici. Cei care au venit din alte zone în Valea Jiului au fost numiţi „barabe", ceea ce însemna pentru localnici intruşi, străini sau oameni fără ţară. Timpul a făcut ca mare parte a populaţiilor să se amestece, iar numărul momârlanilor păstrători de tradiţii să se reducă. Momârlanii mai pot fi întâlniţi în satele Tirici, Răscoala, Cimpa, Moliviş, Jieţ, Lunc sau în cătunele de pe munţi, din zona Petroşaniului.

Momârlanii îşi construiesc şi acum casele la fel cum o făceau dacii, din bârne necioplite, încheiate la capete cu îmbucături de formă pătrată sau dreptunghiulară. Hainele de sărbători ale momârlanilor constau din pantaloni strâmți și cămașa până la genunchi. Această populație a păstrat o serie de practici precreștine, între care și obiceiul îngropatului morților în curtea de lângă casă. *Obiceiul îngropării morților în grădina* din apropierea casei își are rădăcinile în urmă cu mai bine de 500 de ani, când exista credința că morții, ca și viii, trebuie să se afle în apropierea familiei, chiar și după ce au trecut la cele sfinte.

Astfel, ei puteau să aibă parte de liniște și să nu se transforme în ființe malefice, să nu devină strigoi sau moroi. Locul în care oamenii erau îngropați căpăta denumirea de „*morminți de ogradă*" sau „*morminți de curte*".Sunt oameni mândri și hotărâți, iar la ei o vorbă odată spusă nu mai poate fi luată înapoi. Au trecut prin toate, s-au adaptat, dar încă într-o lume a lor, aproape închisă pentru „barabe". Se mândresc cu faptul că sunt oameni gospodari, crescători de animale, în special de oi.

Chiar și astăzi, momârlanii reușesc să-și păstreze tradițiile, în ciuda faptului că lumea în jurul lor se schimbă. Chiar și acum, păstorindu-şi turmele şi cultivându-şi pământurile, femei și bărbați deopotrivă coboară cu laptele agale, printre mașini, călare pe un mândru cal, cu desaga în spate. Iar casele lor sunt construite, în general, pe dealuri cât mai înalte sau cât mai greu accesibile, locuri izolate unde nu trebuie să ajungă oricine.

Urmaşii dacilor, aşa cum sunt numiţi momârlanii, au păstrat tradiţii vechi, fascinante pentru cei care le vizitează locurile. Momârlanii şi-au ridicat casele la fel cum o făceau strămoşii daci, portul tradiţional le era asemănător cu cel al dacilor înfăţişaţi în scenele Columnei lui Traian. Comunitatea momârlanilor este din ce în ce mai restrânsă, însă povestea, istoria şi obiceiurile lor sunt impresionante.

Imediat după Paşti, momârlanii din Valea Jiului pornesc nedeile. Petrecerile câmpeneşti din jurul bisericilor se ţin lanţ şi sunt prilej de bucurie şi de reîntâlnire pentru toată comunitatea. Nedeile sunt organizate, din moşi – strămoşi şi sunt programate în aşa fel încât, pe cât posibil, să nu coincidă cu o alta, a altei aşezari de momârlani. Îmbrăcaţi în straie de sărbătoare, oamenii petrec aşa cum ştiu de la străbuni, cu bucate specifice – curechi cu carne de berbecuţ şi păsat cu brânză- dar nu uită nici de obiceiul de spargere a ouălor, în care cel care reuşeşte să aleagă cele mai tari ouă vopsite le ia pe toate pe cele pe care a reuşit sa le spargă. Bucatele sunt preparate după reţete străvechi, lăsate moştenire din tată în fiu. Vopsitul ouălor în acesta zona se face prin metodă tradiţională, folosind coji de ceapă roşie, iar pentru luciu se ung când sunt calde cu slănină. Puşcatul cu ţeavă de

carbid este un alt obicei şi constă în fabricarea artizanală unei ţevi metalice, înfundate la un capăt, în care se bagă prin partea frontală carbid, se toarnă apă, apoi se aşteaptă preţ de câteva secunde până la acumularea gazului rezultat în urmă reacţiei dintre carbit şi apă (acetilenă) şi prin intermediul unei găuri aflate aproape de partea înfundată a ţevii metalice se initiza explozia cu ajutorul unui surse de foc. O altă sărbătoare ţinută cu sfinţenie în zona, este udatul fetelor şi femeilor în a două zi de Paşti, când tinerii băieţi sau bărbaţii pleacă din casă în casă şi udă cu parfum fetele sau femeile din aceea casă.

Potrivit site-urilor care promovează comunităţile de momârlani, la opt zile după Înviere, oamenii au o altă sărbătoare foarte importantă în calendarul popular: Paştele Blajinilor. În credinţa populară, această sărbătoare este dedicată spiritelor moşilor şi strămoşilor trecuţi la cele veşnice. Prima luni din a doua săptămană după Paşti se mai numeşte Lunea Morţilor, Paştele Morţilor, Paştile Mici, Paştele Rohmanilor sau Paştele Blajinilor.

Unul dintre cele mai impresionante obiceiuri păgâne este spovedirea la brad: momârlanul se închină lângă brad, după ce a îngenuncheat, îl îmbrățișează și își spune păcatele. Dacă nu găsesc niciun brad în apropiere, momârlanii se spovedesc la orice alt copac, considerându-i sacri. În plus, de fiecare dată când taie un copac, momârlanii se închină, îl sărută și abia apoi îl taie.

Oamenii satului se adună cu toţii, în mare bucurie, înaintea Crăciunului, să-şi transmită cele mai frumoase, mai sănătoase gânduri pentru sărbătoarea de Crăciun, pentru Anul Nou ! Pofta cu care oamenii care « merg în piţărăi » se leagă în vorbă, de parcă nu s-ar fi văzut de-un an de zile ! Piţărăii jieţeni sau cei din Estul Văii Jiului nu sunt fete, copii sau vârstnici, ori bătrâni sadea, ci trupa de piţărăi e formată din floarea satului pe parte bărbătească, e ceata formată din mândri flăcăi. Esenţial, colindul piţărăilor nu poate fi încadrat în nicio « grupă » clară de colinde, gândindu-ne, pe de-o parte, la cele dezbătute în atâtea lucrări de specialitate. Piţărăii, « defilează » cu steagurile frumos împodobite în faţa întregului sat, într-o zi anume, în Ajunul Crăciunului, înainte de Naşterea Domnului, zi care devine de sărbătoare într-un fel deosebit, aparte, pentru jieţeni, toţi petrilenii, toţi momârlanii din Estul Văii Jiului şi nu numai pentru aceştia ! Simplitatea, laconismul daco-getic al replicilor, steagurile “construite” pe cruce şi împodobite, reprezintă o replică normală, sănătoasă şi cuminte faţă de fastul şi opulenţa crailor, iar costumaţia tradiţională ne face să credem că obiceiul există, chiar de dinaintea perioadei creştine, că se ţinea în data de 23 decembrie, cu o zi înainte de Ajunul Crăciunului, în ziua de încheiere a Saturnaliilor, şi că, la fel, cele « împrumutate » de la legiunile romane nu au acoperit nici pe departe spiritul, duhul pământului străbun, daco-getic, astăzi şi aici momârlănesc.

Momârlanii țin cu sfințenie la portul lor tradițional, un amănunt extrem de important care îi diferențiază de cei care au venit pe pământurile lor. Un port transmis din moși-strămoși și pe care fiecare familie îl ține la loc de cinste. Costume vechi poate de 100 de ani, pentru că, din păcate, acum codanele nu mai cos nici ițari și nici cămăși, și pe care tinerii îl îmbracă din ce în ce mai rar.

Bătrânii se tem însă că tradiția nu va fi dusă mai departe de cei tineri, care au dat deja ițarii pe straie tradiționale și calul pe mai mulți cai-putere. Un momârlan conștient și mândru de valoarea identității sale le îmbracă fără să stea pe gânduri, de multe ori fiind mai mult decât fericit să le și descrie: cioareci albi, strâmți, din lână, cămașă albă cu linii subțiri colorate, orizontale, brâu lat din piele, opinci din piele, cu vârf ascuțit, sau cizme, în cazul celor mai tineri.

Bibliografie

Dumitru Gălățan-Jieț, ,,Tradiții și obiceiuri în satele din Estul Văii Jiului”, Ed. Focus, Petroșani, 2005

Dumitru Gălățan-Jieț, ,,Pițărăii din Valea Jiului” , Ed Măiastra, Târgu-Jiu, 2008

Dumitru Rus, ,,Județul Hunedoara-Elemente de istorie și geografie”, Editura Corvin, Deva, 2007

DESPRE FOLCLOR, TRADITII CRESTINE SI ARTA POPULARA

Ed. Murarasu Claudia Mihaela,Gradinita P.P. Nr. 16 Iasi

Uneori este atâta frumuseţe pe lume încât inima mea neputând să o primească se ascunde într-o peşteră" -Vince Lombardi

Prin folclor înţelegem creaţia artistică, colectivă, orală şi anonimă a unui popor, ce ne oglindeşte concepţia despre lume şi viaţă.Folclorul este cunoscut şi sub denumirea de artă populară.

Creaţii artistice ca: poezie, muzică, dans, teatru şi arte plastice, decorative sunt cuprinse în denumirea generală de folclor. George Enescu spunea: „Folclorul nostru nu numai ca este sublim dar te face să înţelegi totul. E mai savant decât toată muzica aşa zisă savantă. Folclorul e mai melodic decât orice melodie; poate fi duios, ironic, vesel, drag".Primele documente scrise care evidenţiază prezenţa folclorului sunt din anul – 1540. În sec. XVII, Ion Căianul, călugar franciscan de origine română, culege zece melodii româneşti în culegerea Codex Caionii. În „Descripţio Moldavie" (1611), Dimitrie Cantemir menţionează existenţa doinei, baladei, jocurilor populare, instrumentelor populare şi descrie obiceiuri tradiţionale legate de nuntă, înmormântare, colinde, drăgaica, paparuda şi căluşul. Originalitatea muzicii populare româneşti constă în ritmul specific, versul, la sfârşitul căruia apar uneori intejecţii cu scopul de a lărgii ambitusul melodiei, ritmul de dans – ritm sincretic cu o mare valoare expresivă şi melodia ce asigura specificitatea naţională prin suflul larg cantabil apropiat de structura psihica a românului, plină de supleţe şi elegenţă.

În ceea ce priveşte clasificarea folclorului muzical românesc, la baza acestei clasificari stau criterii legate de prilejul cu care au fost create şi de funcţia pe care o au pentru individ şi colectivitate. Putem întâlni :

a) Repertoriul obiceiurilor de peste an:

- repertoriul de la Crăciun până la Bobotează: sorcova, colindul, cântecul de stea, pluguşorul, irozii, capra, ursul;
- repertoriul obiceiurilor de primăvară, vară şi toamnă: obiceiuri cu semnificatie agrară (paparuda, scaloianul, drăgaica, cununa, claca, plugarul); obiceiuri cu diverse semnificaţii (căluşul, jineii, strigarea de peste sat – D'aolica Măre , şezătoarea;
- repertoriul păstoresc, semnale instrumentale, melodii instrumentale;

b) Repertoriul vârstelor şi al obiceiurilor vieţii de familie:

- folclorul copiilor şi pentru copii;
- repertoriul nupţial, cântecul miresei, al mirelui, al soacrelor;
- repertoriul funebru;
- cântecul bradului, căntecul zorilor, bocetul;

c) Balada sau cântecul bătrânesc;

d) Doina;

e) Căntecul propriu-zis;

f) Folclorul orăşenesc;

e) Muzica instrumentală;

g) Muzica jocurilor populare.

Putem astfel discuta despre o parte dintre muzica jocurilor populare, despre jocuri (dansuri) în special.

Dansurile populare zonale sunt însotite numai de muzica instrumentală, presărată cu strigături, pocnete din degete, bătăi din palme, paşi bătuţi, chiuituri etc., subliniind o dată în plus sincretismul jocurilor populare româneşti. Se remarcă bogăţia, varietatea, valoarea creaţiei populare muzicale naţionale, ineditul unor manifestari şi fenomene folclorice, care merită să fie cercetate, cunoscute şi apreciate atât de specialişti cât şi de iubitori ai genului. Dansul a avut o importanţă deosebită în viaţa socială a omului fiind nelipsit din ritualurile religioase. În timp s-au produs mutaţii în cadrul jocurilor populare româneşti în sensul că unele şi-au păstrat funcţia rituală (Caluşul, Chiperul, Lazarul, Cununa, Drăgaica), iar altele s-au transformat în jocuri distractive.

Primele referiri asupra existenţei dansului la români îsi fac apariţia începând cu secolul al-XV-lea, (Gr.Ureche) şi continuă cu secolul al-XIX-lea, perioadă în care apar primele culegeri printre care figurau şi un număr important de dansuri populare, iar înfiinţarea celor două arhive fonografice au evidenţiat bogăţia şi varietatea acestui repertoriu. Terminologia este reprezentată de trei termeni : hora (Hora la joc pentru zona Muntenia si Oltenia), dans şi joc în celelalte regiuni ale

ţării.De-a lungul timpului s-a creat o gamă întregă de jocuri ca: Sârba sau Băltăreasca, Hora, Caluşul, Brâul.

Jocurile olteneşti sunt repezi, dinamice, necesitând agerime şi virtuozitate. Se execută în deplasări rapide şi spaţii bruşte de direcţie, cu paşi încrucişaţi, bătăi şi sincope, fluturări de picioare şi pinteni. Desenul variat al dansurilor, conferă o poziţie specială în peisajul dansului românesc.

Muntenia cuprinde jocuri variate, mixte, dar şi jocuri de bărbaţi şi femei. Jocurile se desfăşoară cel mai mult în cerc şi în semicerc. Bogăţia ritmică a paşilor este foarte mare, întâlnindu-se des sincopa şi contratimpul. Cele mai întâlnite sunt horele de mână, horele pe bătaie, brâurile bărbăteşti şi femeieşti ale căror paşi se desfăşoară pe durata a 6 sau 8 timpi.

Brâul - Este un dans bărbătesc din zona de munte a Banatului, dans de păstori care s-a păstrat pâna în zilele noastre şi s-a transmis şi în celelalte zone ale ţării. Dansurile specifice zonei Aiudului, cer multă îndemânare din partea interpreţilor, figurile fiind adevărate bijuterii în arta populară coregrafică. Fata este un sprijin pentru băiat în executarea bătăilor pe cizma, cu mâna stângă şi a săriturilor, iar în timpul jocului de perechi, fata face piruete pe sub mâna băiatului.

O figura specifică acestui dans este diagonala de haidau, ce solicită multă concentrare din partea băiatului, în execuţia bătăilor pe picior şi pe podea, fata susţinându-l prin strigături cântate. În Muntenia însă acest dans pierde bătăile executate pe picior, dansatorii limitându-se doar la jocul pe perechi. Hora - este un dans popular din România, realizat într-un cerc închis.Descoperirea unei reprezentări în ceramică a unei hore formate din 6 femei, aparţinând Culturii Cucuteni (3700-2500 î.H.), ultima mare cultură cu ceramică pictată din Europa, indică faptul ca hora a apărut cu mai mult de 5000 de ani în urmă pe pământul vechii Dacii. Rolul magic al horei s-a transmis până în prezent, sub forma căluşului. Asemenea dansuri rituale circulare, la care participă numai bărbaţi special aleşi şi antrenaţi exista în Europa, Orientul Mijlociu, India şi America Centrală şi de Sud, sugerând originea indo-europeană.

Bibliografie

Devis Grebu, Culori și tradiții în folclorul românesc
Mihai Pop, Folclor românesc
Luiza Maria Dumitru, Sacrul monstruos.Mitologie mitistorie, folclor românesc

OBICEIURI ŞI TRADIŢII PRIMĂVĂRATICE LA MOMÂRLANI

Prof. înv. primar Oanţă Adriana, Șc. Gimnazială Nr. 7 Petroșani, Hunedoara

Pe meleagurile Văii Jiului, la adăpostul Munţilor Parâng şi de-a lungul celor două Jiuri, de Vest şi de Est, s-a statornicit şi s-a dezvoltat o populaţie arhaică cu obiceiuri şi tradiţii specific, momârlanii. Oameni caracterizaţi ca fiind ,,ai muntelui,, , ,,încăpăţânaţi,, , cunoscători ai cărărilor ascunse din munte rar călcate de pas de om,, au rădăcinile adânc înfipte în istoria poporului roman. Crescători de animale, legaţi de locul în care s-au născut, continuă să-şi ducă obiceiurile peste veacuri. Cu frică de Dumnezeu, cu preţuire faţă de pământul care îi răsplăteşte cu roadele lui, nu foarte îmbelşugate, cu dragoste şi tenacitatea cu care îşi cresc oile şi vitele, primăvara aduce în ţinutul momârlanilor obiceiuri specifice.

Din prima zi de primăvară- Ziua Mărţişorului – momârlanii poartă mărţişorul ca simbol al focului, al luminii, deci şi al Soarelui. Şnurul, la început alb-negru, apoi alb-roşu reprezintă unitatea contrariilor. Se poartă toată luna martie, apoi şnurul se leagă de creanga unui pom înflorit sau la un trandafir pentru a aduce noroc.În ziua de 9 martie se merge ,,cu treanţa,, ,o cârpă căreia i se dă foc, cu care se înconjoară casa şi curtea pentru a o feri de şerpi.

Săptămâna lui Sântoader sau ,,Caii lui Sântoader,, este prima săptămână din postul Paştelui. Rigorile acestei săptămâni sunt drastice: prima zi de vineri este Vinerea lui Sântoader şi nu se lucrează; în noaptea de vineri spre sâmbătă, înainte de cântatul cocoşului, fetele nemăritate puneau în troacă apă cu salcie pletoasă să le crescă părul şi tot felul de flori păstrate de la Sânziene cu care se spălau pe cap şi pe faţă; nu era bine să le prindă dimineaţa să vadă coada cocoşului, că li se

spicuia părul. În sâmbăta lui Sântoader se tăia un pic de păr din coada şi coama calului pentru ca acestea să crească mai dese şi mai frumoase. Vinerea şi sâmbăta nu se puneau caii la ham sub nicio formă pentru a nu veni ,,caii lui Sântoader,, - băieţi transformaţi cu blestem în cai, care făceau numai lucruri rele.

Luna aprilie este deasemenea bogată în obiceiuri, cu atât mai mult dacă Paştele cade în această lună: de Florii poarta casei se înfrumuseţează cu flori, este ,,Mireazul Floriilor,,. Obiceiul este ca fetele nemăritate să-şi expună în curte lucrurile lucrate de mână: pături, covoare, perne, costume populare pentru a fi admirate de trecători. Se spune, deasemenea, că lucrurile scoase afară în această zi nu vor fi mâncate de molii.

La Sf. Gheorghe (Sângeorz) se taie păr de la animale şi se pune la grindă de noroc. Până la Sângeorz nu e bine să te aşezi pe pământ; în dimineaţa acestei zile se pune în faţa scărilor o bucată de glie proaspătă şi toţi membrii familiei trebuiau să păşească peste ea, pentru a avea noroc.

În miercurea din Săptămâna mare (dinaintea Paştelui) încă se mai face ,,Aujmăre,, - denumire derivată de la ,,auzi, Mărie,,. Acest cuvânt se strigă ca formulă de introducere pentru un dialog ce se poartă între băieţii adunaţi pe lângă focurile făcute pe două dealuri diferite. Erau satirizaţi leneşii prin versuri care se strigau pe un anumit ritm; tinerii de pe un deal strigau, cei de pe dealul celălalt răspundeau. Hainele de Paşti trebuiau terminate de cusut până în acea seară, ca să nu le spurce cu ,,aujmăre,,.

În Săptămâna mare se pușcă în fiecare seară cu ţeava cu carbid pentru a alunga spiritele rele. A doua zi de Paşte, dimineaţa, băieţii şi bărbaţii merg ,,cu udatul,,. Deşi este un obicei împrumutat de la catolici, s-a păstrat şi la momârlani, fetele şi femeile udate oferind în schimb ouă vopsite şi pască.

Într-o notă mai tristă este recunoscută „Săptămâna luminată,, prima săptămână după Paşte. Se crede că cine moare în această săptămână merge direct în rai şi i se iartă toate păcatele, fiindcă porţile iadului sunt închise.La opt zile după Înviere, oamenii au o altă sărbătoare foarte importantă în calendarul popular: Paştele Blajinilor. În credinţa populară, această sărbătoare este dedicată spiritelor moşilor şi strămoşilor trecuţi la cele veşnice. Prima zi de luni din a doua săptămână după Paşti se mai numeşte ,,lunea morţilor,, , ,,Paştele mici,,.

Luna mai, ultima lună de primăvară este timpul în care momârlanii încheie aratul şi semănatul, ştiut fiind faptul că ,,în Vale,, aceste lucrări de primăvară sunt mai târzii pentru ca pământul să aibă timp să se încălzească. Este o lună care face trecerea spre vară, de aceea unele obiceiuri amintite intră şi în anotimpul călduros.

La 1 mai – Armindeni- este simbolul vegetaţiei, care protejează casa, animalele şi recoltele. Pe 30 aprilie seara, fiecare familie pune în poartă un ,,arminden,, - ramură de mesteacăn sau salcie înfrunzită. La 12 mai este ,,Vermănul,, zi în care nici rândunica nu-şi face cuib. Ziua se respectă fără a munci la pământ, pentru a feri holdele de viermi şi rozătoare. În funcţie de cum pică Paştele, Rusaliile se sărbătoresc în duminica a opta după Paşte. În joia după Rusalii (joia verde), nu se lucrează la pământ orice ar fi. Sâmbăta, înainte de Rusalii (sâmbăta pietrei) nu se pune mâna pe sapă fiind rău de grindină.În cele 12 săptămâni, împărţite înainte şi după Sânziene, se ştie că în zilele de luni nu e bine să dai sare la oi, în zilele de marţi nu se lucrează seara, iar în serile de vineri nu se chiuie la stână sub nicio formă. Momârlanii ştiu că pe lună în creştere nu se altoiesc şi nici nu se curăţă pomii, nu se seamănă cartofi.

Cel mai cunoscut şi mai respectat obicei al momârlanilor din luna mai este urcatul oilor la munte şi măsuratul acestora. Urcatul la munte este în jurul sărbătorii de Sf. Constantin şi Elena (21 mai). Înainte de a urca oile la munte, aceştia le tund şi le boiesc, fiecare familie având un semn şi boială proprie pe care le folosesc în fiecare an. Boiala se prepară în casă din ceară de lumânare topită amestecată cu culoarea folosită de familie.

După Paşte, încep nedeile momârlăneşti prin care oamenii îşi manifestă bucuria Învierii Domnului. De reţinut este faptul că la nedei numai bărbaţii au voie să facă păsatul şi ciorba de oaie specific acestei sărbători care trebuie să se ţină pe pământ sfânt, de regulă în curtea bisericii. Preotul sfinţeşte bucatele înainte de a fi mâncate.

Indiferent de anotimp, se mai păstrează două datini specifice momârlanilor: ,,bradu,, aşezat la căpătâiul morţilor tineri, necăsătoriţi şi ,,cimitirul din grădina casei,,. Acesta a fost şi este o dovadă vie a credinţei momârlanilor că raiul e concret şi începe în spatele casei lui, locul cel mai potrivit pentru odihna fără sfârşit. Momârlanul se poartă ca un om al muntelui, vrea să se ştie liber şi nestrâmtorat, în largul păşunii şi al grădinii printre flori şi iarbă proaspăt cosită, vrea să fie doar el cu Dumnezeu. Morţii, ca şi viii trebuie să se afle în apropierea familiei, de aceea continuă să aibă un cimitir în grădina casei.

Datinile şi obiceiurile păstrate de momârlani arată faptul că există o strânsă legătură între ritmul naturii şi ritmul activităţii umane, natura fiind considerată ca luând parte la sărbători.Momârlanii respectă calendarul pastoral. Conform acestui calendar, anul este împărţit în două anotimpuri: vară şi iarnă, delimitată de Sângeorz (23 aprilie) şi Sânpetru (26 octombrie). Începutul anului pastoral este marcat de perioada fătatului şi înţărcatul mieilor iar sfârşitul acestui an de ciclu de reproducţie al oilor.

Deşii tehnologia a intrat în viaţa lor, ei preferă să fie ,,momârlani,, în cele mai importante momente din viaţa lor.

Bibliografie

Dumitru Gălăţan – Jieţ, Monografia etnografică a Ţinutului Momârlanilor, Ed. Măiastra, Târgu Jiu, 2017

Ioan Dan Bălan, Elisabeta Bogăţan, Momârlanii. Tradiții, credințe, obiceiuri, Editura Confluențe, Petrila, 2011

TRADIŢII ŞI OBICEIURI HUNEDORENE ÎN PERIOADA PAŞTELUI

Prof.înv. preşcolar Olah Ionela Cosmina, Şcoala Gimnazială „I.D.Sîrbu”Petrila

Din multitudinea de obiceiuri pascale care se derulau în vatra satului tradiţional s-au mai păstrat până în prezent doar câteva care se desfăşoară începând din postul Paştelui şi până în prima sau a doua zi de Paşti. Unul dintre cele mai vechi obiceiuri este cel cunoscut de localnici ca obiceiul steagului. Este un obicei etnofolcloric din satele zărăndene, în special în satele unde se practica mineritul. Este un obicei vechi, practicat de peste 150 de ani în perioada în care mineritul era sub concesiune austro-ungară. În satul Hondol, acest obicei era structurat începând cu Săptămâna Mare a Paştelui şi după Înviere, în primele trei zile.

În Săptămâna Mare se strânge o ceată de flăcăi care îşi aleg doi conducători numiţi comornic şi crai. Flăcăii merg în pădure şi taie un stejar din care confecţionează o toacă pe care o instalează în curtea bisericii din Hondol. Tot în acest timp se instalează nişte tuburi cu care se pușcă cu carbit pentru a alunga spiritele rele din zonă. În Săptămâna Mare, băieţii păzesc toaca ziua şi noaptea anunţând prin semnale repetate Învierea lui Isus Hristos. Prin acest gest, flăcăii din Hondol se identifică cu străjerii de la mormântul Domnului Iisus. Între timp, la casa craiului se confecţionează steagul de Paşti. Acest steag este format dintr-un băţ lung împodobit cu primburi, iar în vârf este brodat steagul cu efigia Domnului Iisus, sub efigie fiind însemnate două ciocane minereşti şi anul calendaristic.

În Duminica Paştelui când se face slujbă, ceata de flăcăi poartă steagul de la casa unde a fost confecţionat până la biserică, iar după slujbă, se merge cu el la cimitirul din sat unde i se face şi sfinţirea. Ceata îl poartă pe la mormintele oamenilor, dar numai pe la cei care au făcut ceva în viaţă şi sunt demni de acest steag. După ce se face acest ritual se merge pe la casele oamenilor unde se urează tradiţionalul „Cristos a înviat”.

Acest periplu ţărănesc se prelungeşte până a doua zi de Paşte când steagul este purtat la toate casele din sat. Se dau în schimb ouă roşii, carne de miel şi vinars. Toate acestea sunt strânse de comornic şi crai în vederea organizării jocului cetei care are loc la căminul cultural din Hondol. La acest joc participă toţi tinerii din sat şi se organizează o horă a satului. După terminarea jocului steagul este predat la biserică depozitându-se în clopotniţă.

Prima zi de Paşte este plină de semnificaţii în tradiţia hunedoreană. Pe masă trebuie puse anumite bucate, iar cei care au postit nu au voie să mânânce mai mult de un ou. Simultan, interdicţiile din timpul Postului Mare îşi pierd puterea, iar ziua de astăzi este dedicată bucuriei şi petrecerii.

Paştele reprezintă învierea Domnului. Această sărbătoare cade întotdeuna într-o zi de duminică, zile de veselie fiind şi următoarele două, denumite în popor Lunea Albă şi Marţea Albă. Specifică acestei perioade este ciocnirea ouălor roşii. Legenda cea mai des întâlnită spune că Maica Domnului a aşezat un coş plin cu ouă lângă crucea unde a fost răstignit Mântuitorul. Peste coş a curs sângele lui Hristos şi astfel ouăle s-au colorat în roşu. Aceeaşi culoare semnifică, simultan, trei lucruri: răstignirea, învierea şi distanţă faţă pe răufăcători.

Oul cu noroc. În vechime, oul roşu era întrebuinţat în diverse chipuri. Unele femei obişnuiau să pună un ou roşu în cuibar pentru a avea găini frumoase tot anul. Altele păstrau un ou timp de 40 de zile, iar dacă acesta nu se strica, pentru ele urma un an plin de noroc. Ca şi acum, Duminica Paştelui era o zi destinată ospătării şi divertismentului. Toate interdicţiile din timpul Postului Mare devin acum lucruri admise, însă cumpătate. Tocmai de aceea se recomandă ca cel care a postit timp de şapte săptămâni să nu mânânce prea mult, iar ouă să servească doar unul. Simultan, trebuie să mânânci mai întâi peşte proaspăt pentru a fi vioi, carne de iepure sau de vrabie pentru a fi sprinten şi pentru a nu-ţi fi greu la lucru şi abia apoi alte alimente.

Împuşcatul cocoşului. Un alt obicei pitoresc, a cărui vechime se pierde în negura istoriei, este cel numit „împuşcatul cocoşului". Acest obicei se mai păstrează doar în zona Haţegului şi în comunele din apropiere. Dar unde se respectă în fiecare an este în comuna Densuş, în satele Peşteana şi Peşteniţa. Obiceiul are loc în prima zi de Paşti. în săptămâna mare se formează două cete de tineri care vor prezenta obiceiul în Duminica Paştelui. Una dintre aceste două echipe va aduce un cocoş, de preferinţă negru, şi merg la un loc dinainte stabilit în hotarul satului unde se întrec în împuşcatul cocoşului. Ambele cete sunt formate din trei, patru concurenţi. Cocoşul se leagă de un pom într-o livadă, iar arbitrul concursului este pădurarul satului, posesorul armei de vânătoare. Concursul se desfăşoară sub atenta supraveghere a acestuia care îi şi învaţă cum să tragă cu puşca. Au loc mai mult împuşcături, iar ceata care împuşcă prima cocoşul câştigă trofeul, ceata pierzătoare fiind obligată să organizeze hora satului, care constă în plătirea lăutarilor, asigurarea mâncării şi băutura care trebuie să fie din plin.

Sâmbăta Paştelui este ziua cu cea mai mare încărcătură ritualică din întreg Postul Mare. În prim plan se află femeia-gospodină, care prepară pască. Află aici care este rolul acestui produs alimentar specific Învierii Domnului!În general, pasca are formă rotundă, semnificând bolta cerească, sau dreptunghiulară, semnificând mormântul Mântuitorului. Ritualurile legate de prepararea sa sunt diverse.

În trecut, în satul Dumbrava de Sus, atunci când femeia făcea pască întotdeuna oprea o bucată din primul aluat. Se ducea la vacile din grajd şi le ungea coarnele cu ea, ca să piară orice fel de boală, iar animalele să dea lapte mult şi gros. În satele de pe Valea Mureşului, femeile aveau obiceiul să arunce cojile de ouă în râu. Făceau acest lucru pentru ca rudele care au murit spânzurate sau înecate să-şi găsească astfel liniştea.

Gospodinele din Ţara Haţegului aveau un alt obicei: ieşeau cu mâinile pline de aluat în livadă. Îşi ştergeau palmele de pruni ca să facă poame bune pentru un vinars cât mai fain. Simultan, bătrânii satului povestesc că pasca se cocea într-un cuptor încins cu lemne de salcâm, ca să capete un miros cât mai ameţitor. O altă tradiţie spune că, în Ţinutul Pădurenilor, oasele rămase de la mielul de Paşte se îngropau la rădăcinile pomilor fructiferi ca să ferească gospodăria de boli şi necazuri.

Tot astăzi se obişnuia ca din anafora de la biserică să se arunce şi peştilor, asta în cazul în care doreai să ai noroc la undiţă pe tot parcursul anului. În trecut exitau o mulţime de obiceiuri în satele hunedorene. Multe dintre ele s-au pierdut, însă unele încă se păstrează şi sunt cu adevărat spectaculoase. De exemplu, de Paşti se mânâncă absolut peste tot ouă roşii cu o sumedenie de denumiri: împistriţate – Ţara Zarandului, încondeiate – Valea Mureşului, văpsite – zona Orăştie, măiestre – Platoul Luncanilor.

După respectarea Postului Mare, în satele hunedorene se trăieşte solemnitatea Săptămânii Patimilor. În această săptămână, ţăranii încearcă să încheie toate activităţile gospodăreşti: pământul să fie arat şi semănat, casele să fie văruite. În Miercurea, Joia şi în Vinerea Mare femeile pregătesc pasca, mielul şi ouăle, a căror încondeiere se distinge în Transilvania printr-o varietate mare de modele şi culori. Toate acestea reprezintă elementele purtătoare ale simbolului sacrificiului pascal şi al Învierii.

În dimineaţa primei zile de Paşte, în unele sate toţi membrii se spală pe faţă cu apa dintr-un vas în care a fost pus un ou roşu, un ban de argint şi o crenguţă cu busuioc. Tot în această zi în zonele din Hunedoara există credinţa că îţi va merge bine dacă prima persoană care intră în casă va fi un bărbat.

A doua zi de Paste se distinge în Hunedoara prin obiceiul „udatului". Băieţii îmbracaţi în haine tradiţionale mergeau odinioară să stropească fetele. Obiceiul stropitului de Paşti a fost adus în Transilvania în perioada Evului Mediu de saşii din zona Sibiului şi s-a răspândit în toate comunităţile reformate şi catolice din Ardeal. Se spune că fetele care ar fi stropite vor avea noroc tot anul. În trecut, fetele erau udate cu apa din fântână, însă în zilele noastre apa a fost înlocuită cu diverse sortimente de parfum.

Există şi o serie de superstiţii pentru perioada de Paşte. Se spune, de exemplu, că celui care va dormi în ziua de Paşte îi şi va ploua fânul şi se va strica. De asemenea, se spune că cei care mănâncă miel n-au voie să dea oasele la câini, ci trebuie să le îngroape sub un măr, iar cojile de ouă se dau pe apă. La Paşte cine merge la biserică trebuie să-şi pună un ou roşu în sân ca tot anul să fie roşu şi frumos, iar fetele să aibă peţitori.

Bibliografie

1.Iștănoni, Rusalin, „Pădurenii Hunedoarei" , Ed. Mirabilis, 2005
2.Rozalia Pistori-„Hunedoara un colţ de lume românească",Editura Promun,Arad 2007.
3.Crăciun, Boris – « Sfintele Paşti în datini şi credinţe », Editura Porţile Orientului, Iaşi, 1994
4.Pop, Mihai – « Obiceiuri tradiţionale româneşti », Editura Univers, Bucureşti, 1999

ÎNMORMÂNTAREA FĂRȘANGULUI

Prof. Pal Iudith Iren, Grădinița Cu Program Prelungit Nr 1 Hunedoara

Odată ce trece Boboteaza, un vechi obicei reînvie în satul din Munții Apuseni, Rimetea. Este perioada balurilor si petrecerilor. Flăcăii care își aleg neveste, se îmbracă în straie populare și vizitează casele unde sunt fete si le invită la dans. Alaiul, împreună cu lăutari, cutreieră tot satul. În serile de marti, joi și sâmbătă este admis jocul. Flăcăii sunt serviți cu bucate alese și omeniți cu tuică. Este ocazia alegerii nevestelor și a nunților. De aceea este și o întrecere a servirii lor cât mai îmbelșugate, pentru a-i mulțumi și a pune mâna pe soți gospodari.

Devenit tradițional în urmă cu mai bine de trei sute de ani, de când s-au stabilit în zonă , și moștenit de la populația săsească majoritară care a locuit aici, înmormântarea farșangului sau Fasching în săsește, a devenit un prilej de bucurie și mai ales de reîntâlnire cu locurile natale pentru cei pe care viața i-a risipit în cele patru zări ale lumii.

Sărbătoarea este organizată de tinerii din sat, în fiecare an, în sâmbăta dinaintea lăsarea postului Paștelui , după calendarul catolic/ protestant. Ca de fiecare dată și acum, satul este o veritabilă scenă de teatru, jucată de flăcăii îmbracați în costume haioase: alaiul este condus de "preot" si "cantor" – care se preface că nu aude bine, și repetă ultimele cuvinte a preotului; pe urmă se înșiră perechi de tineri, mireasă-mire, dame cochete cu pălării extravagante, domni cu jobenuri. De fapt, la cât e de spectaculos și antrenant, străvechiul obicei seamănă mai degrabă cu un alai de nuntă. Grupul este condus de haiduci care pocnesc din bice, cu care anunță sosirea alaiului. Alaiul este înconjurat de țigănce, care cerșesc orice de la localnici și de la turiști. Clovnul vopsește fețele fetelor cu ruj, dacă le ajunge în urmă. Dracii mâzgălesc cu negru – scrum sau funingine.

În urma alaiului, într-o căruță trasă de un măgar se află un sicriu alb, care închide simbolic iarna și perioada petrecerilor. După căruţă, două fete „bătrâne“ bocesc şi trag după ele un butuc, semn al sterilităţii. Sunt triste că nu și-au găsit soț și sunt nevoite să aștepte încă un an, până la Farșangul următor. Figuranţii fac gălăgie pentru a alunga tot ceea ce este necurat. Tradiţia spune că mascaţii nu au voie să comunice întrei ei, decât prin pantomimă. Şi, asta pentru a nu fi recunoscuţi de localnici. Drept răsplată plecau acasă cu cârnaţi, mere, nuci, vin şi ţuică. După ce alaiul trece pe toate uliţele satului, după ce stăbat toate străzile, se adună în mijlocul satului și preotul flăcăul care joacă rolul preotului citeşte la izvorul din mijlocul comunei un fel de analiză a necazurilor şi bucuriillor din anul care a trecut. Le aminteste locuitorilor ce s-a petrecut în sat, anul trecut. Ce au promis cei aleși și dacă s-au ținut de cuvânt. În formă de bârfă reamintește satului cine cu cine s-a întâlnit în secret. Astfel se amuză de cele petrecute.

Sicriul în care este închisă simbolic iarna este distrus de flăcăii satului cu bâtele, ca mod de alungare a duhurilor rele, de îngropare a anului vechi, lăsând libertate renaşterii lumii în primăvară.

Odată cu înmormântarea Fășangului se îngroapă şi anul vechi – privit din punct de vedere agrar, nu calendaristic – cu toate relele sale şi se lasă locul pentru noul an care trebuie să fie mai bun decât precedentul. Obiceiul se încheie seara cu un spectacol la căminul cultural din sat. La Rimetea, peisajul pare neatins de mâna omului, iar casele, zugravite toate în alb cu ferestre verzi, sunt aşa cum au fost construite la începutul secolului trecut. O stare de lucruri care a determinat Oficiului Naţional al Monumentelor Istorice să desemneze oficial comuna Rimetea drept „zonă arhitecturală şi urbană protejată“. Comuna este locuită în procent de peste 80 la sută de maghiari, urmaşi ai foştilor mineri care lucrau la extracţia minereului de fier. Astazi, la Rimetea vin autocare din toata Europa, dar şi turişti din Japonia şi America. Zona mai este renumită pentru portul popular tradiţional şi pentru mobilierul pictat. Portul popular este arătat turiştilor la manifestările tradiţionale:confirmare- majorat religios, dintre care se remarcă „Îngroparea Fărşangului“. Pentru frumuseţea locurilor şi păstrarea intactă a zonei, Rimetea este propusă pentru a fi inclusă pe lista UNESCO.

Bibliografie

Balogh Szabolcs, Secretele din Rimetea (Torockó titkai) editura REKLINE, Gyomaendrőd, 2002

www.google.com/search?q=farsang+torockon&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=EN7v1fRadMt-mM%253A%252Cwo1mIfcyiILaHM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kS0F4wLLI5IK4HcyWo_575DM0GN6g&sa=X&ved=2ahUKEwiTwNahloLhAhUIMuwKHROIBfMQ9QEwAHoECAUQBA#imgrc=jA4F3DbcPY-DgM:&vet=1

PROIECT DIDACTIC DE ACTIVITATE INTEGRATĂ „LA MULȚI ANI, IUBITĂ ȚARĂ!”

Prof. Pahonțu Gheorghița Grădinița cu program prelungit nr. 15 Târgoviște

Nivel: II grupa mare
Data: 29.10.2016
Tema anuală de studiu: „Cine sunt/suntem?”
Tema zilei: „Sunt mândru că sunt român!”
Domeniul experențial: Activitate integrată ADE(DLC+DEC)+ALAI+ALAII
Tipul activității: verificare și consolidare de cunoștințe și deprinderi
Componența activității:
ADP-Rutine-Întâlnirea de dimineață: „Sunt mândru că sunt român!”-dezvoltarea abilităților de comunicare
Salutul. Prezența. Calendarul naturii.
Ne pregătim pentru activități.
Sosirea copiilor la grădiniță-deprinderi de igienă și autoservire.

Tranziții: „Drag mi-e jocul românesc”-joc cu text și cânt
„Sunt român, român voinic!”-cântec
ALA I:
Științe: „România în sărbătoare”-sortare de imagini, realizare poster (sortare costume populare, obiecte de artă populară);
Joc de rol: „De-a meșterii populari”-interpretarea rolului de meșteșugar;
Manipulative: Joc de masa „Harta și drapelul României”- mozaic (alăturarea pieselor).
ALA II:
Dans popular „Ciuleandra”
Joc de atenție „Schimbă partenerul”
ADE:
Domeniul limbă și comunicare: Joc didactic: „Mult e dulce și frumoasă limba românească” (propoziția, tipuri de propoziții)
Domeniul estetic și creativ (educație artistico-plastică)
Tema plastică-Linia și punctul;
Subiectul-”Suntem meșteri olari”-pictură pe suport de ipsos
Scopul: Consolidarea deprinderilor de a formula propoziții și fraze corecte din punct de vedere gramatical, folosind acordul între părțile principale și secundare de propoziție.
Consolidarea cunoștințelor plastice despre linie și punct în vederea realizării compoziției plastice.
Obiective: La sfârșitul activității copiii vor fi capabili să:
O1-Să formuleze propoziții enunțiative, eliptice și interogative (ce?, cine?, unde?, cum?, de ce?) pe baza materialelor (obiectelor) prezentate;
O2-Să compună ghicitori despre portul popular românesc, steagul tricolor, obiecte de artă populară;
O3-Să folosească linia și punctul ca element de limbaj plastic în realizarea subiectul;
O4-Să sorteze obiecte de artă populară, costume populare, realizând un poster cu imaginile sortate;
O5-Să interpreteze rolul de meșteșugar;
O6-Să aranjeze piesele de mozaic, redând imaginea integrală.
Joc didactic: „Mult e dulce și frumoasă limba românească”
Sarcina didactică:
Formarea de propoziții simple și dezvoltate (propoziția enunțiativă);
Completarea unor propoziții cu anumite cuvinte potrivite contextului (propoziția eliptică);
Formularea unor întrebări despre România și obiectele tradiționale (propoziția interogativă);
Formularea unor ghicitori despre România și obiectele tradiționale (complicarea jocului).
Regulile jocului Preșcolarii se vor așeza în semicerc , educatoarea va explica fiecare sarcină a jocului și va solicita copiii să participe la activitate. Copilul numit de educatoare răspunde la întrebare, mânuind materialul necesar.
Elemente de joc: surpriza, așteptarea, aplauze, mânuirea materialului, stimulente.
Strategii didactice:
Metode și procedee: conversația, explicația, observația, exercițiul, jocul didactic, tehnica comunicării rotative, metoda Exploziei Stelare, învățarea prin cooperare „schimbă perechea” combinată cu metoda „Amestecă, îngheață, formează perechi”.
Mijloace de învățământ: calendarul naturii, pozele copiilor, catalogul, aparat foto, videoproiector, laptop, imagini, prezentare PowerPoint , tablouri din ipsos, ulcior, cufăr, steag, păpuși îmbrăcate în costume populare, clop, fluier, ie, fus, ștergare, conturul hărții, coală flipchart cu propoziții eliptice, jetoane, steluțe cu întrebări, tempera, pensule, obiecte model, jetoane cu costume populare și obiecte de artă populară, carton, lipici, ace de cusut din plastic, ghem, gherghef, ață colorată, vârtelniță, tăblițe , mozaic,diplome și ecusoane.
Forma de organizare: frontal, individual, pe grupe, în perechi
Modalități de evaluare: continuă-formativă prin observarea comportamentelor copiilor, analiza produselor activității și corectarea răspunsurilor prin întrebări, aprecieri verbale, îndrumări individuale, fotografii, acordarea de stimulente.

Resurse bibliografice
Curriculum pentru educație timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani, M.E.C.T, 2008;
Preda V., Pletea M.,Grama F., Activitatea didactică din grădiniță, DPH, 2008
Revista învățământului preșcolar, Editura Arlequin, 2013
Silvia Breben, Metode interactive de grup, Editura Arves, 2007
www.didactic.ro

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE PAȘTE ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ

Prof.înv. preșcolar Pau Anișoara Violeta, Colegiul Tehnic ”Constantin Brâncuși” Petrila

Paștele este cea mai importantă sărbătoare a creștinatății și s-a sărbătorit pentru prima dată în jurul anului 1400 înainte de Hristos. Deși Paștele este cea mai importantă sărbătoare a creștinătății și reprezintă Învierea mântuitorului Iisus Hristos, aceasta a fost mai întâi o sărbătoare iudaica (cuvântul Paște își are etimologia în cuvântul ebraic pesah, care înseamnă trecere) și simboliza eliberarea evreilor din robia egipteană și trecerea prin Marea Rosie, pe pământul făgăduinței.

Ouăle de Paște. Ouăle roșii simbolizează sângele vărsat de Iisus pentru mântuirea omenirii. Legenda spune că după răstignirea lui Iisus, Pilat a fost invitat la o petrecere. Atunci un soldat a intrat în încăpere și a strigat că Iisus a înviat. Pilat, neîncrezător, a spus că va crede acest lucru doar atunci când oul pe care îl ținea in mâna se va înroși. Și oul s-a înroșit pe loc, iar Pilat a scăpat oul pe jos care a crăpat. Tot de atunci a rămas și obiceiul ca de Paște să se ciocnească ouăle.

O altă legendă spune că în dimineța Duminicii după Înviere, o copilă mergea cu un coș cu ouă la Ierusalim pentru a le vinde. Copila s-a întâlnit pe drum cu un evreu, care bucuros de vestea învierii lui Isus,în loc de bună ziua i-a spus copilei Hristos a înviat. De atunci a rămas obiceiul ca de Paște oamenii să se salute în acest fel.Ciocnitul ouălor de Paște se face după reguli bine știute. Persoana mai în vârstă ciocnește primul oul ținut în mână de o persoană mai tânară, și rostește "Hristos a Înviat", iar celălalt îi răspunde cu "Adevărat a Înviat". În unele zone ale țării, exista tradiția ca în dimineața de Paște, întreaga familie să își spele fața cu apă nouă, în care se pune un ou roșu. Exista astfel credința că cel care se spăla în această apă va fi tot anul frumos și sănătos ca un ou roșu. Cojile ouălor mâncate de Paște sunt păstrate și puse apoi în brazdă pentru ca pământul să fie roditor. Cine mănâncă în ziua de Paște prima oara ouă, va fi ușor peste an.

Mielul de Paște este un alt simbol al acestei sărbători creștine și reprezintă simbolul lui Iisus. Ca și Mântuitorul, mielul este o jertfă adusă creștinătății. Mielul este și mâncarea tradițională de Paște și este pregătit după mai multe rețete, în funcție de zonă. Un alt preparat simbolic al sărbătorii de Paște este și drobul din carne de miel. Mielul pregătit pentru masa de Paște era fript cu toate măruntaiele la cuptor, fără a fi fiert și fără a i se zdrobi vreun os.

Deniile din Săptămâna Mare. Deniile reprezintă unele dintre cele mai profunde slujbe ale crestinătății. Deniile se țin în Postul Mare al Paștelui, iar cele mai frecventate sunt cele din ultima săptămâna a postului, în Săptămâna Mare. Deniile au apărut o dată cu creștinismul și se practică îndeosebi la lăsatul seri, dupa ora 18:00. Deniile din Săptămâna Mare încep cu seara de Florii și țin apoi de luni pâna vineri, când preoții rostesc rugăciuni rituale și citesc fragmente din Vechiul Testament. Tradiția spune că pâna la începerea Deniilor, casa trebuie sa fie curată, iar pomii si gardurile vopsite. Femeile care merg la biserică pentru slujba Deniilor trebuie să poarte pe cap o năframă neagra.

Săptămâna Patimilor. Ultima săptămână a postului Paștelui este cunoscută sub numele de Săptămâna Patimilor, sau Săptămâna Mare. În această săptămână Postul ține până joi, iar vineri și sâmbătă sunt zile destinate postului negru. În această săptămână, tinerii obișnuiesc să mănânce doar pâine și fructe uscate și să bea doar apă de izvor. În Săptămâna Mare trebuie să fie păstrată liniștea și tristețea generală, la biserică au loc servicii divine, tot în această săptămână au loc focuri rituale, postul trebuie să se respecte cu strictețe, sunt interzise treburile casnice importante.Tot în Săptămâna Mare se face curățțenia generala prin case și curți, se întrerup lucrările de câmp, se confecționează haine noi pentru sărbătoare, se taie păsările și vitele pentru masa de sărbători și se

merge la biserică pentru împărtășanie.În Săptămâna Mare oamenii trebuie să își ierte păcatele reciproc și să facă fapte bune.

În prima zi a Săptămânii Mari, luni, este pomenit Iosif cel Preafrumos, care a fost vândut de frații săi pentru 30 de arginți. Tot în această zi, Iuda l-a vândut pe Isus tot pentru 30 de arginți. În ziua de marți se pomenește pilda celor 10 fecioare. Cinci dintre fecioare erau întelepte și aveau untdelemn pentru candele (erau milostive), iar cinci fecioare erau nebune si domnul Isus nu le-a primit. În ziua de miercuri se pomenește femeia păcătoasă care a șters cu părul ei picioarele Mântuitorului. În ziua de joi se prănuiește spălarea picioarelor ucenicilor de către Mântuitor, Cina cea de Taină, rugăciunea din grădina Ghetsemani și vânzarea Domnului de către Iuda. Joia Mare sau Joia Patimilor este ultima zi din postul Paștelui. Se spune că în această zi nu este bine să dormi, astfel cine va dormi va fi lenes tot timpul anului. Joia Mare este și ziua în care morții vin la vechile locuințe unde rămân până în sâmbăta de dinainte de Rusalii. Pentru că vremea este de obicei friguroasă în această zi, se fac focuri în jurul casei, pentru ca morții să se poată încălzi. Tot în această zi se duc la biserică băuturi și mâncăruri care se sfințesc și se dau de pomană pentru pomenirea morților. Tot in Joia Mare se înroșesc și ouăle, care nu se vor strica niciodată.

Vinerea Mare se mai numește și Vinerea Paștilor, Vinerea Patimilor sau Vinerea Seaca. În această zi, Iisus a pătimit și a fost răstignit. În Vinerea Mare se ține post negru , adică nu se bea și nu se mănâncă nimic toata ziua. Postul negru se ține pentru a-l feri de boli pe cel ce postește. Postul negru îl va face mai sănătos și îi va merge bine tot anul. Tradiția spune că cel care postește în această zi nu îl va mai durea capul niciodată și va ști cu trei zile înainte cand va muri. În Sâmbăta Mare se prăznuiește îngroparea trupeasca a lui Isus și pogorârea lui in Iad. Duminica Invierii este ziua în care Mântuitorul a înviat. Timp de 40 de zile, creștinii se salută cu "Hristos a înviat" și răspund cu "Adevărat a înviat".

Masa de Paște. După slujba de Înviere de la biserică, toți membrii familiei se așează la masă și gustă mai întâi din pasca sfințită. Apoi se ciocnește câte un ou și se închină un pahar de vin. De pe masa de Paște nu trebuie să lipsească ouăle roșii, cașul de oaie, salata cu ceapă verde și ridichi, drobul si friptura de miel, pasca umplută cu brânză sau smântână. Se spune că trebuie să ții minte prima persoană cu care ai ciocnit de Paște, astfel, daca te vei rătăci și îți vei aduce aminte de acea persoană, vei găsi și drumul spre casă.

Învierea Domnului. În noaptea de Înviere, de sâmbătă spre duminică, după primul cântat al cocoșilor, toată lumea se trezește pentru a merge la slujba de Înviere. Înainte de a pleca la slujbă, toți membrii familiei trebuie să se spele pe fată cu un ou roșu și un bănuț de argint, pentru a fi sănătoși și frumoși. La întoarcerea acasă , fiecare duce în mână lumânarea aprinsă de Înviere. Apoi, toți membrii familiei se așază la o primă masă festivă de Paște, nu inainte de a se spăla din nou cu oul și bănuțul din argint. Sărbătoarea este deschisă de cel mai vârstnic bărbat din casă care ciocnește oul cu soția , apoi în ordine cu ceilalți membrii ai familiei. Fiecare membru al familiei trebuie să mănânce mai întâi un ou sfințit și de-abia apoi din celelalte preparate de pe masa de Paște.

Interdicții în ziua de Paște. În prima zi de Paște există câteva interdicții care nu trebuie încălcate. În aceasta zi nu este permisă plecarea din sat, nu se mătură prin casă, nu se pregătește mâncare, iar masa de Paște nu se ridică timp de trei zile. În ziua de Paște, după masa de prânz, toată comunitatea se strânge în curtea bisericii pentru a ciocni ouă, pentru a bate toaca și pentru a trage clopotele. Daca prima zi de Paște este sărbătorită în familie, în a doua zi finii se duc în vizită la nași, cu colaci, pască și ouă roșii.

Tradiții din zonele României. În Bucovina, tradiția spune că în noaptea de Înviere fetele nemăritate să spele clopotnița cu apă nouă. Apoi, cu aceeași apă să se spele în zorii zilei de Paște pentru a fi frumoase tot anul și a atrage feciorii. În Câmpulung Moldovenesc, în zorii zilei de Paște, credincioșii merg în curtea bisericii, se așează în formă de cerc, cu lumânări aprinse în mână și așteaptă preotul care le va sfinți bucatele. Fiecare credincios pregătește un coș cu semințe de mac, sare, zahăr, făină, ceapă și usturoi, pască, șuncă, brânză, ouăle roșii, ouă încondeiate, bani, flori, pește afumat, sfeclă roșie cu hrean și prăjituri.

În zona Sibiului există tradiția ca de Paște să fie împodobit un pom, asemănător cu cel de Crăciun, în care se agață ouă vopsite. În Călărași, la slujba de Înviere, credincioșii aduc la sfințire

un coș cu ouă roșii, cozonac și cocoși albi. Cel mai norocos credincios va fi cel al cărui cocoș cântă primul. Acest lucru simbolizează faptul că în casa lui va fi belșug. După slujba de Înviere, cocoșii sunt dăruiți oamenilor săraci. În Maramureș, copiii merg în prima dimineață de Paște la vecini pentru a le anunța Învierea Domnului, iar gazdele dăruiesc câte un ou roșu fiecărui copil.

Bibliografie

Bocşe Maria, Obiceiuri tradiţionale româneşti din Transilvania: sărbători, credinţe, rituri, mituri, Turda, Hiperborea, 2006, pag. 314
Gorovei Artur, Ouăle de Paşti – studiu de folclor, Bucureşti, Paideia, 2001, pag.54
Simion Florea Marian, Obiceiuri tradiţionale din România, Sărbători în imagini, Bucureşti, 2006

TRADIȚIILE ȘI OBICEIURILE ROMÂNEȘTI ÎN ACTIVITĂȚILE PREȘCOLARILOR

Prof. Pătru Adriana Elena, Grădinița cu P.P. Nr. 15 Târgoviște

"Nimic nu-i mai frumos, mai nobil,decât meseria de educator, de grădinar de suflete umane, de călăuză a celor mai curate și mai pline de energie mlădițe"(D. Almas).

Tradițiile românilor sunt comori ce nu ar trebui uitate sau părăsite și nici schimbate prin troc cu alte obiceiuri importate din alte țări. Ele sunt ale noastre, ne caracterizează, ne definesc și prin ele ne simțim mai bogați, mai aleși, mai altfel decât alții. Aceste tradiții ne fac mai "exotici" în ochii europenilor și altor natii, putem fi subiect de discuții și de laudă, de aprecieri cu semnul mirării. Tradițiile românilor sunt diferite de la o zonă la alta, după cum spune vorba *câte bordeie, atâtea obiceiuri*, însă tocmai acest lucru ne face mai frumoși, mai atrăgători si mai originali.

Poporul român a fost întotdeauna un popor credincios, în majoritate ortodox, iar majoritatea tradițiilor și obiceiurilor relaționează cu sărbătorile religioase. Varietatea tradițiilor și obiceiurilor se datorează trecutului zbuciumat pe care l-a avut poporul nostru, cotropitorii ce au venit în țara noastră s-au îndrăgostit atât de mult de ea, încât s-au stabilit aici, și-au întemeiat familii, au adus cu ei datini și obiceiuri și au împrumutat de la noi, rezultând mozaicul de tradiții și obiceiuri.Sunt zone în țara noastră frumoasă unde tradițiile din moși strămoși nu și-au pierdut practica nici în zilele noastre, fremătătoare, moderne, mereu în schimbare, și aici mă refer la zona Maramureșului, spre sursa râului Iza, unde este singurul loc din Europa în care se mai produce ceramica roșie nesmălțuită. Vasele de diferite forme si marimi, pictate apoi in verde viu, rosu sau albastru sunt realizate prin aceeasi tehnologie neschimbata: framantarea lutului cu picioarele, pisarea cu ciocane din lemn, prepararea pigmentilor din pietre abrazive, forma cuptorului. Crescatorii de animale se preocupa de prelucrarea lanii oilor (de la toarcerea cu furca, tesutul si indesarea lanii in vartej, pana la realizarea de covorase, paturi, toale cu razboiul de tesut). Bisericile din lemn existente în acea zona dezvăluie utilizarea și prelucrarea lemnului în construcții, sculpturi și unelte în gospodărie. Costumele tradiționale populare sunt realizate cu migală, pricepere și răbdare, iar tradiția portului maramureșean constituie o viziune spectaculoasă, mai ales la festivaluri, spectacole cu specific folcloric și port popular.

Să-i învățăm pe copii să prețuiască și să respecte obiceiurile și tradițiile în care s-au născut, să-i învățăm să iubească meleagurile natale, portul românesc și pe români.Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc fără de care nu am mai putea ști de unde venim și cine suntem de fapt noi românii pe acest pământ. Să-i ajutăm pe copii să înțeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumusețea României, istoria și mai ales sufletul neamului.

În calitate de educatori suntem obligați să facem din creația noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porțile cunoașterii și cu care vom fi primiti și apreciați fără îndoială oriunde în lume.În furtunile veacului obiceiurile și tradițiile strămoșești au rămas neclintite păstrând valori autentice ale culturii populare tradiționale. Copiii se lasă îndrumați și pot fi modelați în asa

fel încât pe fondul lor afectiv să se aşeze elementele cunoaşterii artistice care vor imprima gândirii lor anumite nuanţe, ce vor îmbogăţi substanţa viitoarei activităţi individuale şi sociale. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viata poporului, continuând cu frumoasele costume pe care le îmbracă în aceste împrejurări şi terminând cu cântecele, dansurile şi strigăturile nelipsite de la aceste datini, izvorul lor este nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască şi să le adune în manunchi pentru a le dărui din nou.

Valorificând frumuseţea tradiţiilor şi obiceiurilor populare în cadrul serbărilor cu preşcolarii reuşim să înfrumuseţăm viaţa copiilor, îi ajutăm să cunoască tradiţiile româneşti şi rolul important pe care-l au în viaţa oamenilor din cele mai vechi timpuri, modul cum aceste tradiţii au dăinuit peste timp. Prin conţinutul serbărilor îi ajutăm pe copii să înţeleagă mesajul şi conţinutul acestor obiceiuri populare, adaptându-le particularităţilor de vârstă şi aptitudinilor artistice individuale. Cu acest prilej introducem copiii într-o lume frumoasă a cântecului, dansului, poeziei,poveştilor, glumelor, proverbelor, zicătorilor şi strigăturilor a unor evenimente tradiţionale - Crăciunul, Paştele, Moş Nicolae, etc - copiii având posibilitatea să cunoască frumuseţea şi bogaţia folclorului, diversitatea tradiţiilor şi obiceiurilor româneşti, armonia limbii române.Textele cântecelor şi poeziilor, a colindelor, plugusorului, sorcovii, transmit urările de bine în legatură cu unele îndeletniciri străvechi ale românilor: uratul, semănatul, păstoritul. Cu aceste ocazii, copiii îsi îmbogăţesc vocabularul cu expresii populare, proverbe, zicători, strigături, pătrund în tainele limbii materne şi în comorile înţelepciunii populare.

La vârsta preşcolară sunt greu de înţeles evenimentele petrecute de Crăciun, Bobotează, Paşte. Noi, educatoarele, încercăm să transmitem din generaţie în generaţie, portul, graiul, obiceiurile şi datinile aşa cum le-am moştenit de la străbuni. O ocazie eficientă de valorificare a tradiţiilor populare şi a obiceiurilor româneşti o constituie serbările.Ele sunt un izvor de bucurii şi satisfacţii care creează copiilor o stare de bună dispoziţie favorabilă atât dezvoltării psihice, fizice cât şi estetice. Copiii trebuie să interpreteze diferite roluri; cântăreţ, dansator, povestitor, creator de obiecte artizanale, formându-şi sau perfecţionându-şi o serie de abilităţi artistice.

Serbările au o importanţă deosebită în educarea copiilor.În primul rând prin conţinutul lor, transmit un anumit mesaj, apoi copiii se pregătesc împreună şi depun eforturi susţinute pentru realizarea unui scop comun, reuşita serbării. Încordarea gradată din momentul pregătirii serbărilor culmineaza în ziua desfaşurării ei, când tensiunea afectivă a grupei ajunge la maxim. Astfel, pregătirea şi participarea la serbări este acţiunea în care copilul se obişnuieşte să trăiască în colectiv, să se debaraseze de timiditate.

Serbările aduc lumina în sufletul copiilor, dau aripi imaginaţiei, crează o atmosferă plină de plăcere, bucurie.În transmiterea obiceiurilor şi tradiţiilor în serbările preşcolare am pornit de la ideea că nu există un alt element artistic care să poată fi aplicat multilateral în ansamblul procesului educaţional ca serbările şcolare. Pentru copii, ele reprezintă o distracţie veselă, plăcută, iar pentru educator constituie prilejul de a oferi manunchiul bucuriei de-a lungul unui şir întreg de repetiţii. Învăţând copiii să desfăşoare "Serbarea pomului de iarna" , îi implicăm în interpretarea unor roluri pe care le joacă cu placere:capra, ursul, sorcova, uratul, colindatul. Prin interpretarea rolurilor şi pregătirea decorurilor pentru diversele "spectacole" urmărim atât un efect artistic cât şi pedagogic, cautând un imbold pentru a trezi la copii dorinţa de a cunoaşte şi păstra tradiţiile şi obiceiurile strămoşeşti.

În atmosfera spirituală a Crăciunului, interpretarea unor dansuri populare dă posibilitatea de a cunoaşte sufletul ţăranului român, raritatea portului şi cântecului popular. Dansurile populare prin frumuseţea costumelor, a melodiilor sunt îndrăgite de copii şi interpretate cu multă pasiune aproape la toate serbările.Cântecele populare întâlnite la toate serbările antrenează, tonifică şi energizează gândirea, memoria, atenţia, imaginaţia, creativitatea, spiritul de disciplină prietenia. Dacă jicul şi cântecul nu este trăit, nu poate pune în rezonanţă corzile sufleteşti ale fiinţei umane.Când priviţi o serbare cu obiceiuri stravechi ale românilor, cu cânteceşi dansuri populare gândiţi-vă că priviţi un moment în oglinda şi sufletul acestui popor ce a considerat păstrarea tradiţiei o datorie şi o onoare.

Bibliografie

Ion Apostol Popescu, "Studiu de folclor și artă populară"
Revista Învățământului preșcolar 1-2 2000

SĂRBĂTORI DE IARNĂ ÎN SATUL ROMÂNESC - TRADIŢII, OBICEIURI, RITUALURI

Prof. Petcu Raluca, Școala Gimnazială Teasc
Prof. Vasilichie Lucia, Școala Gimnazială Teasc

Postul Crăciunului – perioadă de rugăciune, meditaţie creştină, perioadă în care aproape că nu este zi fără vreun obicei rămas din vremuri străvechi – începe la jumătatea lunii noiembrie. Odată cu începerea Postului Crăciunului, în satul tradițional se instalează o stare de agitaţie. Lucrul la câmp s-a încheiat demult, grânele s-au pus bine la păstrare în fiecare gospodărie, iar acum toată atenţia comunităţii se îndreaptă înspre activităţi de pregătire a sărbătorilor de iarnă. Tot acum, încep şezătorile.

Începutul iernii - Ne aflăm la sfârşitul anului, perioadă în care şi timpul pare c-a obosit şi e…bătrân. Acum e vremea „Moşilor„: Moş Andrei - 30 noiembrie, Moş Nicolae - 6 decembrie, Moş Ajun - 24 decembrie si Moş Crăciun - 25 decembrie. În decembrie (undrea) timpul mai are puţin de trăit. Anul Vechi pleacă, Noul An se pregăteşte să-i ia locul, iar oamenii sunt şi ei grăbiţi să scape de „Moşul" care nu le mai poate aduce multe. Cu toţii îl aşteptăm pe Noul An, plin de promisiuni şi speranţe. Anul care se pregătește să plece este alungat mai devreme, prin obiceiuri care se transformă în cerinţe pentru Noul An. Acum, tinerii se aleg în cete care urmează să anunţe dispariţia unui timp şi naşterea altuia, plin de speranţă.

În Transilvania, zilei de 6 decembrie i se spune Sânnicoară, iar în Muntenia, Moș Nicolae. Sărbătoarea reprezintă victoria binelui asupra răului și a luminii asupra întunericului. Personificare a timpului îmbătrânit, Moș Nicolae a preluat din Calendarul creștin numele și data de celebrare ale Sf. Nicolae (6 decembrie). Copiii îl așteaptă cu multă nerăbdare pentru că, asemenea lui Moș Crăciun și Moș Nicolae aduce și împarte daruri. Tradiția pedepsirii copiilor neascultători cu nuiaua (lăsată în încălțări în noaptea de 5/6 decembrie), conform tradiției creștine, este din vremea în care Sfântul Nicolae îi pedepsea pe cei care nu respectau dreapta credință, lovindu-i cu nuiaua peste mâini. Se spune că în nopțile marilor praznice, oamenii pot să-l vadă pe Sfântul Nicolae stând la Masa Împărătească în dreapta lui Dumnezeu „în lumină mare, atunci când cerurile se deschid de trei ori" (Tudor Pamfile). Conform credințelor românești, Moș Nicolae vine pe un cal alb, lucru care simbolizează venirea primei zăpezi, ajută fetele sărace la măritat, văduvele și orfanii, salvează corăbierii de la înec și apără soldații pe timp de război. În această zi se stabilesc pronosticuri meteorologice, se pun crenguţe de măr, păr sau cireș în apă, pentru a fi înflorite de Anul Nou. În acest fel se află cum va fi rodul livezilor, iar crenguța înflorită se folosește ca sorcovă.

Ignatul porcilor – 20 decembrie - Sacrificarea porcului (care se va transforma în bunătăţi pentru masa de Crăciun) nu este un sacrificiu oarecare, pregătirea mâncărurilor capătă dimensiunile unui ritual străvechi: cârnaţii, chişca, toba, răciturile, sarmalele, caltaboşul, fiind la loc de cinste alături de vinul roşu preţuit de toată lumea. "Divinitatea calendarului popular, legată de cultul focului şi soarelui, care a preluat numele şi data de celebrare ale Sfântului Ignaţie Teofanu (20 decembrie) din calendarul ortodox, este numită Ignat sau Ignatul Porcilor. Sacrificiul sângeros al porcului, substitut preistoric al spiritului grâului, şi ritul funerar de incinerare (pârlitul) acestuia în ziua de Ignat (Ignis-foc) sunt practici preistorice care supravieţuiesc în majoritatea zonelor etnografice româneşti (...). Credinţele, obiceiurile şi practicile magice referitoare la prevestirea morţii violente, prinderea şi înjunghierea victimei, semnele făcute pe corp (pe frunte, pe ceafă, pe spate), jumulirea părului pentru bidinele şi jupuirea pieii pentru opinci, pârlirea (incinerarea simbolică a cadavrului), ciopârţirea corpului, grăsimea folosită la farmece, descântece şi prepararea leacurilor (Unsoarea Oilor), alimente rituale preparate din diferite organe vitale ale animalului, formule magice etc., toate acestea sunt relicve ale sacrificiului, prin substituţie, ale zeului care

moare şi renaşte, împreună cu timpul, la Anul Nou". – prof. Ion Ghinoiu Credinţele străbune ne spun despre grăsimea porcului ca mai este folosită si la farmece, descântece şi prepararea leacurilor.

Colindatul - Ciclul celor 12 zile ale sărbătorilor de Anul Nou este deschis de obiceiul colindatului. Fapt cunoscut astăzi şi atestat încă din secolul trecut, colindatul este legat, la români, de sărbătorile Crăciunului şi Anului Nou, sărbători care, de cel puţin un mileniu şi jumătate, sunt exclusiv creştine, indiferent dacă data aniversării a fost schimbată, în timp, din necesităţi de calendar sau din raţiuni teologice. Este evident că până în prezent studiile nu au urmărit descifrarea acestor legături şi semnificaţii creştine, mai ales la nivelul textului literar, cel mai accesibil şi, totodată, cel mai încărcat de asemenea specificitate. Considerăm că textele de colind, departe de a alcătui un fel de „bloc unitar", pe ansamblul repertoriului, aparţin mai multor straturi succesive, a căror ordine de apariţie, în timp, ar putea fi stabilită cu un oarecare grad de aproximaţie. Primul strat, cel mai vechi, dezvoltă o simbolică creştină legată de credinţa din începuturi, din perioada imediat următoare apostolatului mergând până prin secolul al IX-lea. O a doua perioadă acoperă întregul ev mediu şi perioada de medievalitate târzie, de la noi, perioadă care deţine o doctrină teologică închegată, unitară, în care se puteau încadra toate conceptele fundamentale ale existenţei. În sfârşit, cea de a treia perioadă este cea a ultimilor 200 de ani, care a produs texte uşor de identificat şi analizat. Pentru descifrarea şi înţelegerea textelor din prima perioadă sunt necesare subtile şi profunde cunoştinţe teologice, unele din domenii foarte specializate ale teologiei". Sabina Ispas în „O taina încifrată într-un text de colind".

La colindat participă tot satul tradiţional, chiar dacă în anumite zone, mai ales în Transilvania, colindă doar copiii şi feciorii constituiţi în cete. Ceata de colindători este structura care stăpâneşte viaţa satului în timpul sărbătorilor. Amploarea colindatului este determinată de "Festum incipium" al Anului Nou, caracter care a imprimat obiceiurilor legate de noul an, nuanţe de ceremonial.Sărbătorile Crăciunului sunt aşteptate cu multă bucurie de toată lumea. În Postul Crăciunului,, hori şi nunţi nu se fac prin sate, pe nicăieri şi singurele prilejuri de adunări şi petreceri pe aceste vremuri nu sunt decât şezătorile, furcăriile sau clăcile de noapte", unde se lucrează de obicei puţin şi se petrece îndestul, vorbindu-se mai ales, cântându-se şi câteodată jucându-se.

Pluguşorul este un străvechi obicei agrar, simbolizând principala ocupaţie a ţăranilor români şi care are ca mesaj munca pământului (aratul, semănatul, seceratul, treieratul, rodnicia câmpului, belşugul semănăturilor, măcinatul grâului, cernutul făinii, facerea pâinii şi colăceilor, precum şi hărnicia şi sănătatea gazdelor). Primii porniţi cu Pluguşorul sunt copiii (doar băieţi), apărând apoi şi flăcăii care însoţesc "Plugul" tras de boi sau cai, astfel completând imaginea de poveste a sărbătorii. În ajunul sau chiar în ziua Anului Nou, ceata de flăcăi, cu bice, clopote şi plug sau buhai, pleacă prin sat, pentru a ura. Bicele şi harapnicele se fac din fuior de cânepă şi sunt groase, pentru ca, atunci când pocnesc, să răsune cat mai tare şi mai departe. Buhaiul este un vas de lemn, o cofă sau o putină, legat la gură cu piele de capră sau oaie, bine întinsă. Prin mijlocul acesteia trece o şuviţă din păr de cal, udată cu apă, care se trage cu mâna şi produce un zgomot asemănător cu mugetul unui bou (buhai). Atunci când se foloseşte un plug adevărat, se trage o brazda în curtea gospodarului, se recită urarea aratului în acompaniamentul bicelor, a zgomotelor de buhai şi a strigăturilor, în semn de belşug. Acest obicei îşi are rădăcinile în străvechea credinţă dacică a perpetuării vieţii, a unui nou început. Vechi izvoare atestă celebrarea Anului Nou toamna, apoi primăvara, crezându-se că, la echinocţii, forţele naturii pot influenţa viaţa. Considerând că anul este personificarea Soarelui, că se numeşte An Vechi înainte de miezul nopţii, apoi An Nou după ce renaşte, romanii au mutat sărbătoarea la 1 ianuarie, celebrând-o cu bucurie, masă bogată şi casă luminată.

Vasilca - obicei agrar care reprezintă jertfa grâului în ipostaza zoomorfă a Porcului. Este structurat după modelul colindelor cetelor de feciori şi se practică în ajunul sau în noaptea Anului Nou. Ţiganii obişnuiau să numească „Vasilca", urşii domesticiţi pe care îi jucau prin sate în ajunul sau dimineaţa Anului Nou. În vechime, când ţiganii erau încă sclavi, cereau de la domni capul porcului tăiat de Crăciun. Acesta era împodobit, iar în ajun, sau chiar de Anul Nou, era purtat pe la casele oamenilor, care îi răsplăteau cu bani sau produse alimentare. În perioada Anului Nou, se practică şi jocurile cu măşti, datini cu valoare documentara şi expresivitate artistică deosebite. Acestea constituie întruchiparea fantastică a unor zeităţi arhaice ale vegetaţiei: "Capra", "Brezaia",

"Cerbul" "Turca" "Ursul", "Căiuţii", Frumoşii" etc., simboluri ale fertilităţii şi fecundităţii, care, după aprecierea specialiştilor, leagă spiritualitatea românească de antichitatea greacă şi de civilizaţiile orientale.

În alte părţi, în noaptea de Anul Nou, flăcăii şi fetele merg la pomii din livadă cu busuioc şi fir roşu, cu ochii închişi, şi leagă firul de un pom. Dimineaţa merg să vadă pomul. După cum e pomul aşa va fi şi ursita. De e pomul mare şi fără noduri, e motiv de bucurie. După o altă tradiţie, ei aleargă prin curţile vecinilor aruncând cu seminţe de mei şi cânepă în geam. Cei din casă răspund „ca mine, ca mine". Dacă cel care a răspuns e bătrân înseamnă că şi ursitul e la fel şi tinerii se întristează. Viitorul nu poate fi numai descifrat, dar şi influenţat. Aceasta este şi rolul colindelor şi urărilor care se fac în această perioadă.

Ajunul Bobotezei - 5 ianuarie, se ţine post. În această zi se mănâncă grâu fiert cu miere şi nucă, plăcinte cu varză sau ceapă, borş etc. Pentru a fi sănătoşi şi feriţi de necazuri, unii oameni ţin post negru. De asemenea, fetele fecioare speră să se mărite în acest an. În această zi se fac observaţii meteorologice, se ghiceşte viitorul şi se fac farmece şi descântece pentru dragoste. Astăzi, preotul se duce din casă în casă cu „Iordanul", sfinţind casele şi pe locuitorii acestora. Se spune că din cauza gerului, în această noapte ouăle de corb se crapă şi ies puii, încercând să zboare. Tot în această noapte se deschid cerurile (ca la Ovidenie sau în noaptea dintre ani), iar celui care vede acest lucru, Dumnezeu îi îndeplineşte dorinţele. Boboteaza (Iordanul, Botezul Domnului) - 6 ianuarie În Moldova şi Transilvania se practică Chiraleisa, obicei de purificare a spaţiului şi de invocare a rodului bogat şi are loc la Bobotează. Este organizat de copii după modelul colindelor. În ajunul sau în ziua de 6 ianuarie, grupuri de băieţi intră în curţile oamenilor şi înconjoară casele, grajdurile, holdele, sunând din clopoţei, tălăngi, fiare vechi, rostind în cor versurile : "Chiraleisa, spic de grâu, Până-n brâu, Roade bune, Mană-n grâne!" În Bucovina, în dimineaţa acestei zile, oamenii aprind focuri, joacă în jurul lor şi apoi sar peste ele, acest obicei numindu-se ardeasca. „La Apă-botează, mai toţi românii aprind paie şi frunze şi fac pară mare şi după ce se miceşte para sar peste ea". Cuvântul Chiraleisa are la origine o formulă liturgică grecească şi în limba română înseamnă "Doamne miluieşte!". În această zi, preoţii sfinţesc apele. Lângă apă se face Agheasma mare, din care oamenii iau şi îşi stropesc casele şi vitele, păstrând restul în sticle, pentru leac. Se spune că cine se aruncă în apă în această zi, va fi ferit de toate bolile şi că atunci când preotul aruncă crucea în apă, dracii ies şi fug pe câmp, însă ei nu sunt văzuţi, îi pot vedea doar lupii. Spun bătrânii noştri că dacă în ziua de Bobotează vremea e frumoasă, anul va fi bogat în pâine şi peşte. În sudul ţării se practică Botezul şi Încurarea cailor (alergarea cailor pe câmp), ritual care are drept scop purificarea văzduhului de duhurile rele.

În Transilvania şi Bucovina, cei care sunt numiţi Ioan au o sărbătoare aparte, numită "Udatul Ionilor". Ritualul de botezare simbolică are integrat în el şi momente care amintesc de sărbătorile greceşti sau romane ale începutului de an. Prin analogie se poate ajunge şi la o asemănare cu ritualurile tracice care îi erau închinate lui Dionysos. În Transilvania (Tălmăcel jud. Sibiu), flăcăii cu nume de Ioan poartă un steag împodobit şi sunt urcaţi într-un car alegoric, gătit cu crengi de brad. Animalul înhămat, cal sau bou, este şi el împodobit cu betele colorate şi în acest fel, cu toţii, sunt purtaţi până la marginea satului, la un râu. Aici, Ionii sunt botezaţi şi purificaţi de toate relele anului trecut, astfel, întreaga comunitate urmând să aibă parte de un an îmbelşugat. După acest ritual, se organizează joc, la care sunt invitate şi fetele. Sărbătorea este încheiată, de obicei, acasă la unul dintre Ioni, iar acesta îşi cinsteşte prietenii cu băutură şi colaci.". În Bucovina, la porţile tuturor celor care poartă acest nume, se pune un brad împodobit, iar aceştia dau o petrecere cu lăutari.

Românii au parte de tradiţii şi obiceiuri deosebite care, prin originalitatea şi caracteristicile specifice, leagă vechile timpuri de cele noi. Cele mai multe tradiţii sunt strâns legate de Sărbătorile Crăciunului şi Anului Nou. Tradiţiile vechi poartă cu ele peste timpuri podoabe şi daruri ale pământului, înţelepciunea poporului şi credinţa în Dumnezeu.

Bibliografie

I. Nicolau, Ghidul sarbatorilor romanesti, Ed. Humanitas, Buc., 1998
Tudor Pamfile - "Sărbătorile la români", Editura Saeculum I.O., 1997.

Crăciunul de-a lungul secolelor, 21 decembrie 2006, Gabriel Tudor, Revista Magazin

„SĂRBĂTORI CA LA BUNICA”- PROIECT DE ACTIVITATE
Activităţi pe centre de interes

Prof.înv. preşc. Preda Maria, Şcoala Gim. ,, I.D. Sîrbu” – Petrila, Structura „Grădinița. P.N. SI P.P. NR. 1”

GRUPA: mijlocie „Fluturaşilor”
TEMA ANUALĂ: „Ce si cum exprimăm ceea ce simţim?”
SUBTEMA: „Iarna – Bradul de Crăciun”
TEMA ZILEI: „ Sărbători ca la bunica”
SCOPUL:
1.informativ: - Trezirea sentimentelor de mândrie , preţuire, de păstrare a tradiţiilor şi obiceiurilor strabune;
2.formativ :- Observarea părţile componente ale costumului popular ;
-Formarea deprinderii de a colora fără ieșire din contur
- Consolidarea deprinderii de a construi prin îmbinarea si suprapunerea elementelor;
-Consolidarea deprinderii de a construi un puzzle ,de a trasa dupa contur;
3.educativ: - Cultivarea unui comportament bazat pe generozitate și dragoste față de semeni;
Forma de realizare: Activităţi pe centre de interes
Forma de organizare: pe grupuri sau individual
Tipul activităţii: mixta
Mijloc de realizare: BIBLIOTECA/ STIINŢĂ/ CONSTRUCŢII/ JOC DE MASĂ
Acţiuni de învăţare:
Stiinta : ,, Costumul momârlănesc ”- observare
Constructii: ”Satul bunicii“ – suprapunere şi alăturare cuburi lemn și alte materiale
Biblioteca : ,, Scrisoare către Moș Crăciun ” –colorare de imagini (album)
Joc de masă : „Țara mea” - cu pioneze vom contura harta României ,Puzzle –România
Scopul: dezvoltarea imaginaţiei creatoare, dezvoltarea gustului estetic, dezvoltarea capacităţilor de comunicare, colaborare între copii, aplicarea cunoştinţelor dobandite anterior.
BIBLIOTECĂ
TEMA : ,, Scrisoare către Moș Crăciun ” –colorare de imagini (album)
SCOPUL : Formarea deprinderii de a colora fără ieșire din contur, de a formula propoziţii cu ajutorul
suportului ilustrativ, îmbogăţirea vocabularului ;
OBIECTIVE OPERATIONALE :
Cognitiv-informaţtionale : - să descrie imaginile puse la dispoziţie ;
- să formuleze propoziţii simple, corecte din punct de vedere gramatical ;
Psiho-motorii : - să coloreze imaginile păstrând o poziție corectă a corpului.
Afective : - să îndrăgească luna cadourilor ;
- să fie mai darnici, mai buni.
METODE SI PROCEDEE :expunerea, explicaţia, exercitiul, conversaţia, munca individuală;
MATERIAL DIDACTIC FOLOSIT: imagini de colorat, creioane colorate, coperti pentru album, șnur.
BIBLIOGRAFIE: “Curriculum pentru invatamantul prescolar- MECT 2008 “
2.ŞTIINŢĂ
TEMA,, Costumul momârlănesc ”- observare
SCOPUL:Îmbogățirea cunoştinţelor copiilor despre costumul popular zonal .
OBIECTIVE OPERATIONALE:
Cognitiv-informaţionale: - să observe părţile componente ale costumului popular ;
- să-şi îmbogăţească vocabularul cu cuvintele: ie, cătrinţă, poale ,vestă ;

- să cunoască modul de păstrare şi îngrijire al costumului popular ;

Psiho-motorii: - să acţioneze conform cerinţelor ;

- să manuiasca corect materialul pus la dispozitie;

Afective : - să cunoască valoarea sentimentală a costumului popular ;

- să participe conştient şi activ ;

METODE ŞI PROCEDEE :observarea , conversatia, explicatia;

MATERIAL DIDACTIC : manechine(fetiță , băiat) imbrăcate in costume momârlănești , imagini cu costume populare din alte zone .

BIBLIOGRAFIE : "Curriculum pentru învăţământul preşcolar, MECT, 2008."

CONSTRUCŢII

TEMA: "Satul bunicii" – suprapunere şi alăturare cuburi lemn și alte materiale

SCOPUL: consolidarea deprinderii de a construi prin îmbinarea si suprapunerea elementelor, stimularea originalitatii, a

imaginatiei creatoare a copilului;

OBIECTIVE OPERAŢIONALE:

Cognitiv-informationale: - să construiască prin alaturare, imbinare, suprapunere de piese satul bunicii ;

- să realizeze construcţii originale .

Psiho-motorii: - să mânuiască piesele corect;

Afective: - să colaboreze pentru a realiza tema data;

METODE ŞI PROCEDEE : explicatia, conversatia, exercitiul.

MATERIAL DIDACTIC :cuburi din lemn , acoperise in forma de triunghi din carton , cuburi din poliester,

machetă , vată (ptr. zăpadă);

BIBLIOGRAFIE: "Curriculum pentru învăţământul preşcolar, MECT, 2008."

4.JOC DE MASĂ

TEMA„Țara mea" - cu pioneze vom contura harta României ,Puzzle –România

SCOPUL: : consolidarea deprinderii de a construi un puzzle ,de a trasa dupa contur harta României.

OBIECTIVE OPERATIONALE:

Cognitiv-informaţionale: - să reconstituie tablourile după model puzzle;

-să contureze harta ţării cu pioneze;

-să descrie conținutul tabloului realizat;

Psiho-motorii: - să acţioneze conform cerinţelor ;

- să mânuiască corect materialul pus la dispoziţie;

Afective : - să participe conştient şi activ ;

METODE ŞI PROCEDEE :observarea , conversatia, explicatia;

MATERIAL DIDACTIC : seturi pioneze , puzzle România .

BIBLIOGRAFIE : "Curriculum pentru învăţământul preşcolar, MECT, 2008."

TRADIȚII ȘI OBICEIURI AROMÂNE

Prof. Înv. Preșcolar Prună Georgiana
Prof. Înv. Preșcolar Stavrositu Mihaela

Aromânii sunt o ramură a latinității răsăritene. În Grecia, în mediul academic oficial sunt considerați pe nedrept "greci antici latinizați", adică parte a poporului grec. Numărul lor este greu de estimat, fiindcă există numeroase căsătorii mixte și fiindcă mulți aromâni nu mai vorbesc limba aromână. Ei nu trebuie confundați cu "macedonenii", care sunt locuitorii regiunii Macedonia.

Portul tradițional

Deși are câteva elemente împrumutate de la celelalte popoare balcanice (greci, albanezi,sârbi), asemeni limbii, totuși portul traditional aromân este unic și deosebit de complex,

fiind printre cele mai frumoase din Balcani. În ceea ce privește cromatica se poate observa predominanța paletelor de alb și negru în costumele bărbaților și vârstnicilor și predominanța roșului în costumele femeilor și al tinerilor.Bărbații poartă pe cap căciula, pe trup camașă, care ajunge în falduri până la genunchi, iar peste cămașă gumădane făcută din postav, fără mâneci, acoperind pieptul și spatele până la brâu. Peste aceasta vine tsipunea, un fel de tunică de lână, albă la fărșeroți și neagră la celilalți, croită pe talie, fără mâneci și cu multe clinuri în spate, iar deasupra ei vine o cundușe scurtă până la brâu, cu mânecile crăpate, care vara, atârnă la spate.Portul femeilor este aproape acelaşi ca al bărbaţilor. În afară de coafura care diferă de la o regiune la alta, ele poartă cămaşă,dupăaceeaunfeldeboleronumit„cheptar", în fine, cunduş, ţipune şi sarică; la picioare işi pun ciorapi şi ghete. Astăzi cele mai multe se poartă în rochii. Plăcerea pentru podoabe sclipitoare, ca inele, cercei, salbe, brăţare, amulete, paftale, diferă de la o regiune la alta.

Obiectele de uz casnic și obiectele tradiționale de cult

Principalele obiecte tradiționale de uz casnic erau cele utilizate în prelucrarea produselor alimentare și la prelucrarea lânii. Astfel erau produse o gamă foarte largă de obiecte de la vasele de ceramică la recipiente din lemn în care se pastrau carnea și brânza în saramură. Legat de industria textilă se remarcă războiul de țesut alături de ustensilele de tors până la velnițe și piue și vâltori pentru spălat și albit lâna. Principalele materiale din care erau confecționate aceste obiecte casnice erau lutul,lemnul și arama.

Obiceiurile de nuntă

Din totdeauna la aromâni cel mai important moment al vieţii este acela când se întemeiază o nouă familie. Tradiţional este peţitul. Peţitorul (*pruxinitul*), al cărui demers era încununat de succes primeşte în dar o pereche de pantofi. După ce ambele familii s-au pus de acord are loc logodna mica (semnlu njicu, bâşearea). Astfel părintele flăcăului (*isusitlu*) se duce la casa fetei (*isusita*) împreună cu peţitorul şi cu băiatul unde beau ţuica şi fata sărută mâna viitorului socru iar acesta îi dă un ban (*mișteari*) în semn de cinstire. Din acel moment fata era logodită. În perioada următoare se stabilesc, data logodnei şi data nunţii. Familiile şi rudele se pregătesc pentru acest eveniment. La logodnă (*isusita*) în casa fetei vin încă o dată la peţit dar în număr mai mare cu cadouri şi cu "semnulu", un ban de aur sau o bijuterie cusută pe un batic alb sau roşu împăturit în patru. Numărul persoanelor care vin din partea flăcăului trebuie să fie fără soţ. Se bea ţuică cu braţele încrucişate după care tatăl băiatului îi dă tatălui fetei semnul cu care se pecetluieşte voinţa tinerilor de a fi împreună şi din acel moment sunt cuscri şi fac parte din familia lărgită a celor doi tineri. Urmează petrecerea. La toate aceste evenimente se cântă anumite cântece specifice. Înainte de nuntă mirii sunt pregătiți după un ceremonial strict, plin de semnificații. Mireasa este aranjată de surate, care o îmbracă și-i aranjază părul, în timp ce i se cântă "*Muşuticâ dit gârdină"*(Frumoasa din grădină) iar mirele este bărbierit de către naș și prieteni (fârtați). Nunta se face de obicei în ziua de duminică. Aproape toate nunţile la păstorii aromâni au loc în ziua de Adormirea Maicii Domnului. În această zi, în care se fac de la zece pană la douăzeci de nunţi în fiecare aşezare de vară, petrecerile continuă până a doua zi. În unele comune, ele ţin toată săptămâna. La Fărşeroţi, cu o săptămană înainte de nuntă, mai multe fete se adună şi se duc în pădure să strangă lemnele de trebuinţă la nuntă. Cu acest prilej, ele aleg un lemn subţire şi drept, însă ceva mai lung, din care fac "flambură „ (steag). După aceea se duc la casa mirelui şi pregătesc flambura, fixând la extremitatea lui, care are forma unei cruci, o batistă mai mare de mătase, de obicei albă - în multe părţi, roşie. În vârful steagului înfig un măr roşu, iar în celelalte două extremităţi ale crucii, unii atârnă de vârf o şuviţă de lană roşie, alţii înfig câte un măr aurit. Nunta se termină după ce naşul (*nunlu*) descoase hlambura, pânza o predă soacrei mari iar cele trei mere de pe hlambură sunt tăiate şi împărţite celor prezenţi. Din coada hlamburei se taie din partea inferioară două bucăţi mici de către mire. Cu cea rămasă el simulează că o loveşte pe mireasă, astfel încearcă să-i fie recunoscută autoritatea. Bucata rămasă se păstrează în casă. Pe vremuri se folosea ca furcă de tors lâna. Nunta se termină cu o bucurie şi o împlinire deosebită, tinerii căsătoriţi pornesc împreună în viaţă pe acelaşi drum.

Naşterea

Naşterea unui copil este o mare bucurie în familiile aromâne, mai ales dacă este vorba despre un băiat. Pentru a nu aduce ghinion, data naşterii este păstrată în mare secret. După naştere

frații mai mari merg să vestească evenimentul tuturor rudelor, fiind răsplatiți cu bani și dulciuri. „A treia zi seara este "ursita" pruncului. În această zi se face „pugunic" , masă mare, la care sunt invitați rudele mai apropiate. Seara vin, după credința poporului, „mirele" (ursitele) la leagănul pruncului, ca să-i hotărască „ursita" (soarta). Ele sunt în număr de trei; ultima decide soarta lui"

Arta culinară

Alături de celelalte componente cultural-artistice, o notă distinctivă a unui popor este și arta culinară. Aromânii, fiind un popor păstori și crescători de vite, este normal ca și gastronomia lor să se bazeze pe produse de origine animală, în special lactate și carne, completate adesea și de unele legume cultivate pe lângă casă. Ca și preparate culinare specific aromânești în Dobrogea, se remarcă piperchi, pita, cașul și tocana de oaie. Plăcinta sau pita, se face din aluat dospit, fiind umplută fie cubrânză simplă, fie în combinație cu unele verdețuri, în special cu praz.

Cașul sau telemeaua aromânilor are un mod special de preparare, fiind făcut mai ales din lapte de oaie păstrat în recipiente din lemn de fag sau conifere timp de cateva zile la fermentat în beciuri răcoroase și întunecate, acesta fiind nelipsit de la orice masă.Tocana de oaie se pregătește similar celei de vită din bucătăria românească, cu carne șilegume, la sfârșit se opțional se adaugă și puțin oțet de mere pentru a-i da un gust acrișor. Astăzi, aromânii, numiți mai mult makidoni de români și autodenumindu-se mai mult armâni reprezintă al treilea grup etnic ca pondere numerică în Dobrogea, după turci și tătari.

În general, putem spune că povestea aromânilor din România este una cu final fericit, și că aventura lor pe aceste meleaguri a avut un final fericit, după aproape 100 de ani, ei au rămas o comunitate unită, bine păstrată și foarte activă pe plan cultural, fapt confirmat de numeroasele organizații cu carcter cultural din România, de numeroasele manifestări publice, ansamblurile folclorice înființate și prin înmulțirea școlilor unde se predau cursuri de limbă aromână.

Referințe bibliografice:
1.Armaș, Iuliana (2006) „Teorie şi metodologie geografică", Editura Fundaţiei România de Mâine, București.
2. Bujduveanu, Tănase (1997) Romanitatea balcanică și civilizația aromânilor, Editura Ex-Ponto, Constanța.
3. Capidan Theodor (2010), Macedoromânii – etnografie, istorie, limbă, Editura Daco
4. Djuvara, Neagu (coord.) Poghirc, C., Năsturel, P., Cazacu, M., Peyfuss, M., D., Bacu, Mihaela, Caragiu-Marioțeanu, Matilda (2012) Aromanii- Istorie. Limba. Destin, Editura Humanitas, Bucuresti.

TRADITII SI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ; MIJLOACE DE PĂSTRARE ȘI VALORIFICARE

Prof. înv. preșcolar Popescu Gabriela, Grădinița P.P.Nr.3 Petroșani

,,In cultură nimic nu trebuie pierdut , totul trebuie transmis si reînnoit " (Constantin Noica)

"Nimic nu-i mai frumos, mai nobil,decat meseria de educator, de gradinar de suflete umane, de calauza a celor mai curate si mai pline de energie mladite"(D. Almas).Sa-i invatam pe copii sa pretuiasca si sa respecte obiceiurile si traditiile in care s-au nascut, sa-i invatam sa iubeasca meleagurile natale, portul romanesc si pe romani. Sa le sadim in suflet aceste elemente definitorii ale identitatii neamului romanesc fara de care nu am mai putea sti de unde venim si cine suntem de fapt noi, romanii, pe acest pamant.Sa-i ajutam pe copii sa inteleaga imensitatea tezaurului nostru folcloric in care arta populara romaneasca este o minunata oglinda in care se reflecta cu cea mai mare intensitate frumusetea Romaniei, istoria si, mai ales, sufletul neamului, al orasului in care locuiesc.Atunci cand vine vorba de traditii,obiceiuri si datini,activitatea desfasurata la grupa implica o gama variata de modalitati de promovare si pastrare a acestora,timp indelungat, precum si materiale didactice demonstrative sau explicative variate. Se impune, pentru inceput, o prezentare a orasului in care locuiesc. La nivelul varstei prescolare informatia este cat mai simplu expusa pentru

a putea fi asimilata de tanara generatie care porneste pe acest drum,dificil de multe ori,si anume cunoasterea si pregatirea pentru viata.

In calitate de educatori suntem obligati sa facem din creatia noastra populara o carte de vizita cu care sa batem la portile cunoasterii si cu care vom fi primiti si apreciati fara indoiala oriunde in lume. In furtunile veacului, obiceiurile si traditiile stramosesti au ramas neclintite, pastrand valori autentice ale culturii populare traditionale.Copiii se lasa indrumati si pot fi modelati in asa fel incat pe fondul lor afectiv sa se aseze elementele cunoasterii artistice care vor imprima gandirii lor anumite nuante, ce vor imbogati substanta viitoarei activitati individuale si sociale. Incepand cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viata poporului, continuand cu frumoasele costume pe care le imbraca in aceste imprejurari si terminand cu cantecele, dansurile si strigaturile nelipsite de la aceste datini, izvorul lor este nesecat pentru cel ce vrea sa le cunoasca si sa le adune in manunchi pentru a le darui din nou.

In activitatile la grupa facem cunsocute copiilor traditiile stramosesti prin intermediul lecturilor dupa imagini,convorbiri, dar si prin serbarile pe care le desfasuram cu copiii cu prilejul diferitelor sarbatori. Sezatorile constituie un mijloc complex de educatie, deoarece ii familiarizeaza pe copii cu unele elemente de folclor, contribuind astfel la dezvoltarea dragostei pentru traditiile populare, le dezvolta dragostea pentru frumos, pentru armonie, le cultiva rabdarea, stapanirea de sine, spiritul de echipa. Datinile si obiceiurile populare ne reprezinta si constituie o adevarata,, valuta'' a tarii noastre, apreciata in lume, fapt care determina dorinta de a cunoaste frumusetea si naturaletea obiceiurilor, a folclorului autentic, a portului popular si a graiului local. De asemenea au rolul de cunoastere de catre copii a specificului zonei si a frumusetilor din jur. Pentru a sti cine este,copilul trebuie sa invete cine a fost prin stramosii sai,sa-si cunoasca radacinile adanc infipte in satul romanesc.

Activitatile extracurriculare joaca la randul lor un rol important in incercarea noastra de a le cultiva copiilor sentimente pozitive fata de bogatiile si frumusetile orasului in care se dezvolta si mai ales se formeaza ca individ,pastrator de traditii si obiceiuri.Pentru a face cunoscute copiilor creatiile de arta, pe care locuitorii zonei noastre le-au realizat in decursul istoriei am fost cu copiii la ”Muzeul momarlanului”. La inceput am admirat casele momarlanesti, apoi costumul popular specific zonei cuprinzand in alcatuirea sa informatii despre trecutul istoric. Am atras atentia copiilor la vechimea acestor costume, apoi am denumit fiecare piesa in parte. In continuare le-am spus ca in urma cu foarte multi ani fiecare om avea mai multe costume populare, deoarece imbracamintea era diferita de cea de azi .Erau costume de sarbatoare, pe care le imbracau la biserica si la joc. Hainele de sarbatoare erau cu mai multe modele. Croiala, alcatuirea, cromatica pieselor de port ilustreaza gustul, conceptia despre frumos a comunitatii. Toate aceste lucruri le-am explicat copiilor pe intelesul lor. Ceea ce i-a impresionat foarte mult a fost atunci cand au auzit ca si copiii purtau zilnic costume populare, nu numai la serbare ca si ei. Tot la muzeu am admirat diferite unelte si obiecte de uz caznic: razboiul de tesut, oale de lut, melita, cani de lut. Tot la muzeu au admirat uneltele si armele stramosilor nostri. Am constatat cu bucurie ca unii copii au descifrat initialele inscriptionate pe unelte. Le-am spus copiilor ca in zilele urmatoare vom confectiona si noi din plastilina unele obiecte pe care le-au vazut la muzeu.

Pornind de la curiozitatea specifica varstei,am cautat prin diverse activitati derulate impreuna cu diversi parteneri,sa stimulam dorintele copiilor de a cunoaste traditiile,datinile si obiceiurile populare din aceste locuri.Vizita la biserica efectuata in preajma sarbatorilor de Pasti,i-a facut pe copii sa inteleaga semnificatia sarbatorii,preotul explicandu-le pe intelesul lor semnificatia obiceiului incondeiatului oualor si faptul ca ouale incondeiate in joia mare se duc la biserica pentru a fi sfintite, iar dupa slujba Invierii, mai intai cei in varsta, apoi cei tineri, le ciocnesc folosind formulele: ”Hristos a inviat”, ,Adevarat a inviat”,formule pe care cu siguranta le vor utiliza corect.Arta noastra populara, manifestata sub toate aspectele ei,prezinta o bogatie de comori, izvorul lor fiind nesecat pentru cel ce vrea sa le cunoasca si sa le adune in manunchi pentru a le darui din nou, cum spunea Anton Pann:

,,De la lume adunate
Si-napoi la lume date.''

Astazi, mai mult ca oricand,avem posibilitatea sa indrumam copiii sa cunoasca si sa redea obiceiuri romanesti, sa respecte traditii ale romanilor. In acest mod vom putea creste si educa copiii in spiritul virtutilor stramosesti, pentru a deveni buni crestini si buni romani.

Sarbatorile de iarna au insemnat posibilitatea largirii orizontului spiritual al elevilor si prescolarilor precum si cultivarea receptivitatii si sensibilitatii,a trairilor afective si emotionale. Perioada premergatoare acestora,respectiv Postul Craciunului, a insemnat informarea si familiarizarea copiilor cu ceea ce inseamna Craciunul, Anul Nou, Boboteaza.Perioada aceasta a fost propice pregatirii serbarilor de Craciun. Un alt aspect al cunoasterii traditiilor si obiceiurilor de iarna a insemnat colindatul pe la diverse institutii din oras .

Prin activitatile curriculare si extracurriculare pe care le desfasuram ne asiguram ca mostenirea pe care o avem va fi dusa mai departe de prescolarii si elevii pe care ii crestem si–i educam pentru ca un popor traieste prin ceea ce lasa fiilor sai. Este bine sa cunoastem si sa transmitem copiilor macar un strop din ceea ce a creat omul simplu de la tara cu iscusinta mintii si cu caldura sufletului sau, pentru a sti copiii de mici cine sunt si de unde se trag.

,,Izvorul neamului meu e taranul roman''. N. Iorga

Bibliografie

Ion Apostol Popescu – „Studiu de folclor si arta populara”
Stanciu Stoian, Petre Alexandru – „Pedagogie si folclor”, E.D.P.Bucuresti 1978
Revista “Invatamantul prescolar” 1-2 2000

CUSTOMS AND TRADITIONS IN ROMANIAN CULTURE

Prof.Popescu Maria Madalina, Scoala Gimnaziala „ Nicolae Balcescu''Dragasani, Valcea

The world in which the Romanian peasant lives has always been rich in customs. For the untrained eye of an outsider this would seem like picturesque folk exhibitions.For those who understand their significance, these have a profound meaning regarding interpersonal relationships and human relation with nature.Through such exhibitions and manifestations, people from a certain environment have tried to give meaning to certain moments and events in their life. Romanian traditional customs have as means of expression: music, choreography, gesture and mimic. These are complex cultural actions, meant above all to organize their life. They mark important moments of their transition through the world, and shape their behavior and attitude.

There are two essential categories of customs:

The first one marks different moments during the year. Can be religious holidays, customs connected to agricultural labor or environmental factors. These customs were aimed at the community life of the village, and were public and recurrent in nature. A special place between the religious customs are the ones specific to Christmas time and Easter time.

The second refers to those customs which attest different important moments in the man’s life. Their unfolding was being linked to well-defined moments, which are not recurrent.

The yearly customs were generally directly connected to the unfolding of time and to the calendar. Another connection is that of the collective agricultural labor. Finishing their work according to tradition was in the interest of the community, helping and contributing to their fulfillment.Regarding the customs connected to important life events, the fulfillment of the custom was, above all, in the interest of the man and his household.Are aimed at the essential human events: birth, marriage and death. Nowadays folklorists name the traditional customs concerning birth, initiation, marriage and death as rites of passage.

In general, it was the wedding that through its ample unfolding and its merry and festive features drew the greatest and most active participation of the community.Birth related customs regard the grown-ups. Besides parents, there are the midwife and the godparents.

When the baby suffered from an illness or faced danger, the custom was to change the baby’s name into “The Bear” (Ursu) or “The Wolf” (Lupu). This was done in hope of avoiding the risk of being

“recognized” again by that danger in future. This custom also implies the idea of the baby’s “death and resurrection”.After the birth customs, following the course of life, the most important rites are those marking the transition towards the status of a lad or lass suitable for marriage.At a certain moment established by traditional custom, the child was taken out of his social environment in which he lived in with his family and childhood friends. He was placed in a new environment, according not only to age but to profession as well.

There by he acquired a series of rights and privileges. He could go to the fair, horas, the ball, at the pub. He could be a part of the minstrel’s troupe, he could take girls to dance, he could grow a beard.Within the rite of passage, where the traditional ways of unfolding were preserved, the young man had to pass a series of tests of power and manhood.Those who got the new status sometimes wore distinguishing marks, especially the girls.The girls would go to the hora with the head uncovered, with their hair braided or even wearing a wreath of flowers.The next important event marked by particular folkloric exhibitions is the wedding.Wedding related customs exceeded those of birth and transition to the status of lad and lass suitable for marriage. This was due to the amplitude and variety of the folkloric exhibitions specific to weddings. This shows that since time immemorial the people regarded marriage with great importance. The interest was directly linked to the economic life of folk communities.The new economic unity (the family) established through wedding was meant to contribute to the biological and social perpetuation of the kind. Was the center of interest of the entire traditional community.The wedding had to be consecrated through a series of rituals and ceremonies, meant for safekeeping it against dangers and the forces of darkness, and to bring fecundity, prosperity and a happy life.The entire unfolding of the wedding related customs comprises three main points: the betrothal, the wedding and the customs after the wedding.

If we take a good look at the wedding customs, we notice that a breach, a conflict occurred in the social balance. A clash of interests and feelings happened owing to the departure of the young ones from their peers and family, especially the departure of the bride from the parental home.Everything that was done during the vivid and ample ceremonials was meant to solve conflicts. The conflict was solved through the admission of the young in the grown-ups’ category. Was solved with integration of the bride into the groom’s family, the creation of a new social cell and the establishment of new ties between the in-laws.The invitation to the wedding, “The Calling”, would be made on Saturday by one or more lads, relatives or friends of the groom, all wearing their festive garments.“The Callers” would have a flask of wine or brandy and raise glasses with the guests. They would stroll the streets accompanied by a group of fiddlers (lautari) playing “The Song of Calling”. They would enter the houses of those they wanted to invite and honored them with the worthy invitation.

One of the most important moments in the actual wedding ceremony was the arrival of the groom’s convoy at the bride’s house. They were expected with different “hostilities” or tests, which the groom had to pass in order to get to the bride.The lad wearing a necklace would look for the bride and take her, according to certain villages’ tradition, in front of a mirror. He would try to deceive her three times, and then he would put the necklace around her neck. The bride would give him a handkerchief.Everyone would then sit at the table and dine, listening to the fiddlers’ songs.Following the meal was the departure of the bride from the parental home and the recital of forgiveness. In a clean room a carpet was laid on the floor with a pillow on top. The grooms would kneel on the pillow headed towards east.On the way to the groom’s house, he would be hindered by different obstacles, in order to prove that he is capable of taking care of the new family.Until recently, these obstacles were real: damaged bridges, pits covered with leaves, briars on the pathway or even fights. Later on, and nowadays increasingly often, these obstacles are symbolic and humorously viewed.

The welcoming of the bride in the new family was a solemn act, accompanied by a series of rites.On the arrival at the groom’s courtyard, the young would wash their hands and they would make a hora before entering the house. In other places, the guests were greeted with bread and salt,

or with wheat or rice grains, which were thrown at them as a symbol of wealth. The house was sprinkled with water on all four corners to protect the wedding against evil forces.
Indoor of a traditional wooden house – RomaniaDeath related customs. In our folklore, death related customs have preserved, more than the other customs, ancient beliefs and practices prior to Christianity.
There are three main stages regarding death related customs inherent to every rite of passage:
the separation from the living category.
preparation for the transition into the afterlife and.
the integration and restoration of the social balance which was disturbed by the departure of the dead one.

Death was announced not only to the relatives and neighbors, but to the entire community. The bells were tolled in a certain way and in the mountain regions an alphorn was used. In other places a black kerchief was put at the gate of the dead one's house. Men in the dead person's family would have their head uncovered as a sign of mourning.

The transformation of the rural society into a consumer society similar to the urban one, and the demographic changes has lead to the loss of the customs' practice.Many of the Romanian traditional customs can now be observed only in shows and festivals. The present rural population is undergoing an emancipation process that is on the border between identity loss and Romanian traditional heritage.Considerable efforts are made by dedicated people to preserve the costumes, the dances, the architecture and everything related to the Romanian folk tradition.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE PAȘTI ÎN VALEA JIULUI – NEDEILE

Prof.Popescu Florin, Liceul Tehnologic Ovid Densușanu, Călan
Prof.Sandu Dumitru, Liceul Tehnologic Mihai Viteazu, Vulcan

În fiecare an, în orașele din Valea Jiului, mai exact în zonele (satele) aparținătoare, de Sfintele Paști, începând cu prima zi de Paști și până în a 3-a zi, au loc din moși strămoși, tradiționalele Nedei.

Nedeile sunt o sărbătoare a momârlanilor din Valea Jiului, astfel, fiecare comunitate de momârlani din Valea Jiului se adună pe dealurile din apropierea lăcașurilor de cult, unde participă la tradiționalele petreceri câmpenești, cunoscute în zonă sub denumirea de Nedei. Acestea sunt petreceri tradiționale momârlănești, dar la care sunt bine veniți și pot participa toți locuitorii orașelor din zonă, și chiar și din alte localități.

În cadrul acestor nedei se pregătește așa-numitul „praznic" (pomană) care este o masă îmbelșugată, un ospăț cu bucate tradiționale momârlănești. Pentru a pregăti acest mare ospăț, o parte din momârlani, în general bărbați, se trezesc dimineața devreme și încep să pregătească focul, pe care vor găti la ceaun mâncarea tradițională. În timpul acesta, în bisericile pe lângă care se desfășoară aceste nedei, preoții oficiază Sfânta liturghie de Paști. Până la terminarea slujbei, toate bunătățile sunt gata pregătite, și în jurul orei 13:00 când ies oamenii de la biserică, se duc spre nedeie, unde nimeni nu se așează la masă până când preotul nu face slujba de sfințire a bucatelor. După ce preotul sfințește mâncarea, toți oamenii doritori sunt invitați la ospăț. În general se pregătește mâncare pentru un număr de câteva sute de persoane.

Printre bucatele pregătite, sunt în special: colacul tradiţional, ciorba de varză ("zamă de varză"), ciorbă cu carne de oaie, tocană din carne de oaie şi nelipsitul tradiţional păsat (un preparat din porumb măcinat fin, fiert la foc mic, la ceaun, cu unt și în care se pune apoi bânză de oaie) – gătit după o rețetă tradițională străveche. Nelipsite sunt și ouăle roșii, care fac "deliciul" petrecerii pentru copii si nu numai, stârnindu-se adevărate "concursuri" de ciocnit ouă. În tot acest timp atmosfera este întreținută cu cântece și dansuri populare tradiționale, de către trupe/ansambluri folclorice și interpreți locali, în mare parte copii și tineri. După ospăț, doritorii participă și ei la dansuri/jocuri populare, sau alții doar asistă la acest frumos spectacol tradițional.

În partea de Est a Văii Jiului, mai exact în orașul Petrila (unde locuiesc și eu) au loc Nedei în mai multe comunități de momârlani, din diferite zone (sate) aparținătoare de orașul Petrila, adică: la Taia, Jieț, Popi, Cimpa. În principiu în fiecare zi din cele trei zile de Paști este câte o Nedeie într-una din zonele amintite.

Aproape în fiecare an merg și eu cu familia la Nedeia de la Taia, care este organizată pe un platou frumos, în imediata apropiere a bisericii *Tăierea* Capului Sfântului Ioan Botezătorul, și cimitirului din Taia, în fiecare an, în a 2-a zi de Paști. Uneori mergem mai întâi la slujbă, apoi la Nedeie, sau uneori mergem doar la Nedeie pentru a asista la spectacolul tradițional. Duminica au loc Nedei la Jieț, Cimpa, etc. De obicei mergem la Nedeia de la Taia unde, în cimitirul bisericii din Taia este înmormântat bunicul meu și mergem să aprindem o lumânare de pomenire, ocazie cu care mergem să privim și frumosul spectacol tradițional.

Așa că, și în acest an am asistat la spectacolul tradițional din a 2 – a zi de Paști – Nedeia de la Taia, unde a fost foarte frumos, a participat multă lume, momârlanii au pregătit, ca de obicei foarte bine totul, mâncare suficientă, atmosferă bună cu muzică și dansuri populare susținute de tinerii din cele două ansambluri folclorice locale din Petrila – Bujorii Muntelui și Junii Petrileni.

Bibliografie

http://adevarul.ro/locale/hunedoara/povestile-fascinante-despre-momarlani-urmasii-dacilor-valea-jiului-ciobanii-daruiti-puterea-vrajitoriei-jules-verne-pastorii-mitosi-descrisi-iorga-1_550e0c33448e03c0fdc80636/index.html#

MIJLOACE DE PĂSTRARE ȘI VALORIFICARE A TRADIȚIILOR ȘI OBICEIURILOR ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ

Ed. Popa Alina, Școala Gimnazială nr.1 Mîrzănești, Structură Grădinița PN nr.4 Teleormanu,
Jud. Teleorman

Tradiţiile populare reprezintă tezaurul cel mai de preţ al unui popor și ele trebuie păstrate vii în mintea copiilor şi a oamenilor. Tradiţiile româneşti constituie una dintre valorile incontestabile ale poporului nostru şi nu trebuie să lăsăm timpul şi evenimentele lumii moderne să ne facă să le uităm. Tradiția reprezintă o legătură între trecut și prezent și exprimă moștenirea de obiceiuri ale unui popor care trebuie transmisă din generaţie în generaţie prin procesul educaţional. Educaţia urmăreşte familiarizarea copiilor cu valorile naţionale materiale şi moral-spirituale; formarea conştiinţei naţionale; educarea civismului, umanismului. Un rol deosebit de important în păstrarea și valorificarea obiceiurilor tradiționale îl au grădinița, școala și toate instituțiile de învățământ. Activităţile extraşcolare au cel mai larg caracter interdisciplinar, oferind cele mai eficiente modalităţi de valorificare a tradiţiilor, obiceiurilor şi datinilor. Transmiterea din generație în generație a portului, obiceiurilor și datinilor se realizează folosind diferite ocazii: vizitarea unor muzee , vizionarea unor spectacole de folclor, prezentarea de obiecte de artă populară, interpretarea unor roluri. Prin activitățile desfășurate în grădiniță trebuie făcute cunoscute copiilor frumusețea locurilor natale, frumusețea portului religios, a obiceiurilor strămoșești și trebuie sădit în sufletul lor sentimentul de mândrie că sunt români. Prin aceste activităţi se urmărește dezvoltarea unor atitudini valorice faţă de cultură, formarea unei culturi moral-spirituale, culturi naţionale.

O ocazie eficientă de valorificare a tradițiilor populare și a obiceiurilor românești o constituie serbările. Atunci când vine vorba de tradiții, obiceiuri și datini, activitatea desfășurată cu copiii implică o gamă variată de modalități de promovare și păstrare a acestora, precum și materiale didactice demonstrative sau explicative variate. În activitățile la grupă facem cunoscute copiilor tradițiile strămoșești prin intermediul lecturilor după imagini, convorbirilor, dar și prin serbările pe care le desfășurăm cu copiii cu prilejul diferitelor sărbători. Serbările sunt un izvor de bucurii și satisfacții ce creează copiilor și părinților o stare de bună dispoziție, de bucurie. Atmosfera de sărbătoare din sala de festivități, prin decorarea cu elemente specifice sărbătorii, constituie un prilej de bucurie pentru copii, ei descoperind tradițiile și obiceiurile practicate în timpuri vechi. Prin

intermediul serbărilor cu preșcolarii reușim să înfrumusețăm viața copiilor, îi ajutăm să cunoască tradițiile românești și rolul important pe care-l au ele în viața oamenilor. Tradițiile românilor sunt diferite de la o zonă la alta, iar majoritatea tradițiilor și obiceiurilor relaționează cu sărbătorile religioase. Cu ocazia sărbătorilor de iarnă copiii învață colinde, iar cântecele populare întâlnite la serbări antrenează și energizează gândirea, memoria, atenția, imaginația, creativitatea, prietenia, spiritul de disciplină. Șezătorile constituie un mijloc complex de educație, deoarece îi familiarizează pe copii cu unele elemente de folclor, contribuind astfel la dezvoltarea dragostei pentru tradițiile populare, le dezvoltă dragostea pentru frumos, pentru armonie, le cultivă răbdarea, stăpânirea de sine, spiritul de echipă.

Dansurile populare sunt un mijloc puternic de a trezi în sufletul copiilor dragostea pentru plaiul natal, îi familiarizează pe aceștia cu melodiile populare românești de joc specifice zonei natale. Copiii îndrăgesc dansul popular pentru ritm, dar și pentru simțire și îl învață cu plăcere, imitându-i pe cei mari. Activităţile şcolare şi extraşcolare de promovare și păstrare a folclorului dezvoltă un comportament motivat, cultivă sentimente de bunătate, caritate, toleranţă, respect, demnitate.

Folclorul reprezintă oglinda vie a existenţei poporului român. Valorificând cu copiii tradiţia folclorică în cadrul diverselor activităţi şcolare şi extraşcolare realizăm un important act cultural şi educativ. Prin varietatea folclorului, copiii pot să cunoască, să înţeleagă şi să preţuiască mai mult trecutul glorios al poporului nostru, ocupaţia, obiceiurile, sentimentele, năzuinţele generaţiilor de ieri.

Obiective urmărite în activitățile de păstrare și transmitere a obiceiurilor și tradițiilor:

-dezvoltarea interesului pentru cunoaşterea, păstrarea şi transmiterea portului popular românesc, a tradiţiilor şi obiceiurilor specifice poporului nostru;

-cunoaşterea folclorului şi preţuirea acestuia ;

-dezvoltarea la copii a respectului faţă de înaintaşi ;

-identificarea şi cunoaşterea portului popular, a tradiţiilor şi folclorului din zona noastră;

-dezvoltarea la copii a capacităţilor de a interpreta cântece populare româneşti;

-învăţarea unor paşi de dans popular;

-formarea unor trăsături morale pozitive folosind în joc proverbe, zicători, strigături;

-însuşirea unor abilităţi de ţesut, cusut, confecţionare de măşti ;

-cunoaşterea succesiunii sărbătorilor religioase şi manifestările folclorice destinate lor.

Sărbătorile de iarnă au constituit și vor constitui prilej de mare trăire sufletească pentru tot poporul român. Datinile respectate cu sfințenie la Crăciun, Paste, Anul Nou, Mărțișor, nuntă ori la oricare eveniment important de peste an reprezintă moștenirile lăsate de strămoșii noștri spre a fi transmise din generație în generație. Ca și cadre didactice, avem datoria morală să-i învățăm pe copii să iubească locurile natale, portul românesc, să prețuiască și să respecte obiceiurile si tradițiile zonei în care s-au născut, dar și sărbătorile care ne aduc în suflete atâta bucurie, practic să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc.

Evenimentele într-un an școlar încep cu sărbătoarea Sfântului Nicolae, urmată de cea a Crăciunului, a Anului Nou, a Bobotezei, a Sfintelor Paști și a altor obiceiuri locale, ce se fac cunoscute copiilor prin intermediul familiei, a reprezentanților bisericii sau ai altor parteneri ai grădiniței.

Valorificând cele învăţate în cadrul activităţilor desfăşurate, vom observa că elementele de cultură şi tradiţie populară îi uneşte pe copii, îi sensibilizează şi-i bucură în acelaşi timp, creează armonie şi emoţie puternică, impresionează pozitiv, deopotrivă, pe copii şi pe părinţi. În concluzie, tradițiile nu trebuie uitate, cu toate că ele se schimbă mereu, iar legătura cu trecutul nu trebuie să se rupă.

Bibliografie

Revista „Învăţământul primar” nr 3-4, 1999, Ed. Discipol.

Mihai Pop – „Obiceiuri tradiţionale româneşti”. Editura Univers, Bucureşti, 1999.

Valori şi tradiţii româneşti”-Editura Pim, Iaşi, 2006

Wikipedia – Enciclopedie liberă – Despre folclor.

TRADIŢII ŞI OBICEIURI IN ANOTIMPUL RENAŞTERII

Prof. Popa Carmen-Cristina, Colegiul Naţional „M. Eminescu” Petroşani

Primăvara este anotimpul care ajută natura să-şi arate frumuseţile, când totul se trezeşte din somnul adânc al iernii. Totul înverzeşte, timizi, mugurii copacilor încep să se despice, pentru ca apoi livezile să se împodobească cu marame de flori.După ghiocelul mititel, solul primăverii şi al armatelor de flori ce vor împodobi grădinile şi parcurile, în curând vor năvăli în lumină puzderie de minuni colorate, prilej de încântare pentru întreaga suflare. Gândaci, fluturi şi albine sunt chemaţi la înviorare prin livezi şi ponoare. Furnicile pornesc la drum ca să adune în muşuroi petale de flori pentru culcuşurile moi.

Obiceiurile şi tradiţiile strămoşeşti sunt incluse în viaţa de zi cu zi nu ca o îndatorire, ci ca o exprimare sufletească faţă de simţurile lăuntrice, faţă de evenimentele de actualitate ale subiecţilor. Obiceiurile şi tradiţiile străvechi exprimă pentru fiecare perioadă parcursă tabloul de ansamblu al poziţiei sociale şi al gradului de dependenţă de orice natură, trecutul istoric, nivelul de trai şi de credinţă. Cunoaşterea obiceiurilor şi a tradiţiilor populare are o importanţă deosebită datorită conţinutului de idei şi de sentimente, a faptelor care oglindesc trecutul bogat şi valorile poporului nostru.Obiceiurile şi tradiţiile străvechi exprimă strânsa legătură a omului cu natura. Obiceiurile calendaristice şi cele legate de viaţa de familie sunt o componentă perenă a culturii tradiţionale.

Anotimpul primăvara, anotimpul renaşterii, este bogat în obiceiuri populare străvechi, uneori contopite cu tradiţia creştină, alteori dăinuind izolate, cu toate ciudăţeniile lor precreştine, pe care azi ne este greu să le mai luăm în serios, dar pe care cei din vechime le credeau şi le respectau cu stricteţe ţesându-şi existenţa pe ele, ca pe o urzeală tainică, vegheată din veac de sufletele strămoşilor.

1Martie, prima zi de primăvară, este o zi de adevărată sărbătoare. Străzile sunt inundate de mărţişoare şi de flori. Martişorul este sărbatoarea tradiţională românească care celebrează sosirea primăverii. Cu această ocazie se oferă doamnelor si domnişoarelor marţisoare, simbol al binelui şi bunăstării. Tradiţiile româneşti sunt vechi de peste 8.000 de ani şi au fost descoperite în zona Mehedinţi.

Istoria mărţişorului datează încă de pe vremea geţilor, iar legenda spune că femeile purtau pe vremea aceea monezi sau pietricele la care exista obiceiul de a adauga fire de lână roşie si albă.Culoarea roşie, dată de foc ,sânge şi soare , era atribuită vieţii, deci femeii. In schimb, culoarea albă,conferită de limpezimea apelor, de albul norilor, era specifică înţelepciunii bărbatului. De altfel şnurul mărţişorului exprimă împletirea neseparabilă a celor două principii ca o permanentă mişcare a materiei. El semnifică schimbul de forţe vitale care dau naştere viului, necurmatul ciclu al naturii. Culorile alb şi roşu au rămas până în zilele noastre ca simbol al sexelor, ele fiind regăsite şi la bradul de nuntă şi înmormântare.

Legenda spune că între 1 şi 9 martie, "Zilele babelor", baba Dochia toarce lângă oi îmbrăcată în nouă cojoace pe care le scutură unul câte unul în fiecare zi. In România prima zi a primăverii este de neconceput fără imaginea Babei Dochia. Conform legendei, se spune că bătrâna purta douăsprezece sau nouă cojoace, pe care a început să şi le scoată la începutul lunii martie, fapt ce a provocat schimbări ale vremii. Zilele însorite au fost deseori urmate de ploaie şi ocazional chiar de lapovită. Mitul ne spune de asemenea că, Baba Dochia a avut trei momente speciale, marcate astfel: 1 martie: timpul dedicat însămânţării de primăvară, 2 martie: ziua muncii de vară; 3 martie: reprezentând secerişul de toamnă. In funcţie de modul în care evoluează vremea în aceste trei zile, putem şti cu certitudine cum va fi timpul în cele trei anotimpuri amintite.Puţini, desigur, rezistă tentaţiei de a nu-şi alege o "babă" în timpul primelor nouă zile din martie, pentru că, dacă ziua aleasă este însorită, aceasta înseamnă ca eşti binecuvântat cu un suflet pur şi blând şi totul îţi va merge bine întreg anul. Din contră, dacă vremea este friguroasă şi geroasă, cu vânt şi cu un cer înnorat, atunci persoana în cauză va fi la rândul ei cu inima "rece, neagră şi îngheţată".

8 Martie - zi dedicată mamelor din lumea întreagă; acest cuvânt ,,mama”, evocând fiinţa iubită, care ne-a dat viaţă, cea care se-apleacă înfrigurată de griji peste leagănul copilului sau peste

nădejdile adolescentului; cel dintâi gângurit al pruncului – când deschide ochii în lume; bucuria şi durerea , mândria şi puterea, gloria şi măreţia, începutul şi sfârşitul misiunii sfinte a femeii.Sa nu uităm niciodată această sărbătoare dedicată mamelor noastre, să le recunoaştem meritele şi să nu ne uităm Mama.

Ziua de 9 martie este cunoscută popular ca sărbătoarea Mucenicilor, a cărei însemnătate derivă din sacrificiul celor 40 de martiri, de pe vremea Imperiului Roman. Printre obiceiurile si tradiţiile care au ajuns până la noi se numără prepararea "sfinţişorilor" şi consumarea a 40 de pahare de vin.

Se spune că, la începuturile creştinătătii, 40 de soldaţi din armata romană s-au hotărât să treacă la religia lui Hristos. Cum aceasta nu era încă acceptată de Imperiu, ei au fost pedepsiţi cu viaţa, fiind aruncaţi într-un lac. Astfel, ei au devenit martiri şi sunt cinstiţi prin diferite ritualuri pe data de 9 martie.

În fiecare an, la 23 aprilie, îl prăznuim pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruintă. Marele Mucenic Gheorghe s-a născut în Capadocia, din părinţi creştini. A urmat cariera militară, ajungând comandant în armata împăratului Diocleţian. În anul 303, împăratul a dat un decret prin care toti creştinii erau obligaţi să se lepede de credinţa în Hristos şi să se închine zeilor.

Sfântul Gheorghe, pentru că nu a vrut să jertfească zeilor, a fost condamnat la moarte prin decapitare în anul 303, în ziua de 23 aprilie. În credinţa populară Sf. Gheorghe este asociat adesea cu omorîrea balaurului. Această legendă datează din secolul XII si una din variantele sale este "Legenda Aurea".Se povesteste cum un balaur imens şi feroce a apărut langă oraşul Selena din Lybia. Locuitorii trebuiau să-i ofere zilnic oi pentru a-i potoli foamea, iar când nu au mai avut oi, balaurul a cerut pe fata împăratului. Atunci a apărut un viteaz creştin care s-a oferit să răpună balaurul.În unele icoane timpurii fata împăratului este înfăţişată în gura balaurului, in timp ce un viteaz cu o suliţă se luptă cu acesta. După ce a străpuns balaurul cu suliţa tânarul a dus-o pe prinţesă la palatul împăratului, care i-a oferit mâna ei şi jumatate din împărăţie. Viteazul a refuzat spunând că mai are multe alte lucruri de îndeplinit în lupta sa pentru apărarea bisericii şi ajutorul săracilor şi nedreptăţiţilor; apoi le-a spus că numele lui este Gheorghe şi a plecat.

In fiecare an, cu o săptămână înainte de ziua Paştelui, se serbează Floriile.Această sărbătoare simbolizează intrarea in Ierusalim a Domnului Iisus Hristos, care, întors din cetatea Efraim, hotărăşte să meargă în oraşul sfânt. In cinstea lui, oamenii l-au întâmpinat cu flori şi ramuri înverzite, întinzând în calea lui chiar şi hainele lor.Se pare că denumirea populară a sărbătorii vine şi de la zeiţa romană a florilor, Flora, peste care s-a suprapus intrarea Domnului în Ierusalim. Tot de la Flora vine si semnificaţia de renaştere a naturii, însa potrivit specialiştilor, cel mai mult primeaza semnificaţia creştină a evenimentului. În această zi, denumită şi Duminica Stâlpărilor, se sfinţesc, prin rugăciune şi stropire cu agheasmă, ramuri înmugurite de salcie, care se împart creştinilor, iar slujitorii Bisericii le ţin în mâini, cu lumânări aprinse, ca simbol al biruinţei vieţii asupra morţii. Ramurile de salcie amintesc de ramurile de finic şi de măslin cu care a fost întâmpinat Mântuitorul. Cu acestea, după ce au fost aduse la biserică spre a fi sfinţite, creştinii împodobesc icoanele, uşile şi ferestre.Obiceiurile de Florii sunt diversificate, în funcţie de zona geografică.Fiind zi de serbare a vegetaţiei, ea are ca simbol ramurile de salcie. Tradiţia spune că înainte de Duminica Floriilor se strâng braţe întregi de ramuri înmugurite de salcie şi se duc la biserică, pentru a fi sfinţite de preot.Un alt obicei este acela, ca fetele care nu sunt înca măritate, să puna sub pernă o oglindă şi un pieptăn, pentru a îşi găsi jumătatea.

Paştele sărbătoarea creştină a Invierii. Ultima săptămână a postului care precede sărbătoarea este săptămâna mare, care începe cu duminica Floriilor şi se termină cu duminica pascala. Sărbătoarea începe de fapt cu duminica Floriilor, când se sărbătoreşte intrarea lui Hristos în Ierusalim. Săptămâna mare are menirea împărtăşirii chinurilor lui Iisus. In această săptămână se termină postul de 40 de zile, şi natura renaşte. In ziua de joi a săptămânii mari clopotele înceteaza să mai bată,vor mai bate doar Sâmbăta Mare. Această zi este totodată şi începutul chinurilor Mântuitorului. Sărbătoarea Paştelui începe în după masa zilei de sâmbătă. Cel mai important moment al zilei este sfinţirea apei botezătoare la biserică. Se spunea că prima persoană care urmează sa fie botezată cu această apă "nouă" va avea noroc toată viaţa. Apa prezintă un rol

important şi duminică. Creştinii mergeau la biserică ducând mâncarea şi vinul pregătit pentru a fi sfinţite. Postul se termină oficial prin consumarea acestor bucate. In unele regiuni această tradiţie este vie şi în zilele noastre. Se spunea că dacă găinile apucă, să mănânce din rămăşiţele acestor mâncăruri vor oua mult. Se obişnuia ca oul sfinţit să fie consumat în mijlocul familiei, pentru ca în cazul în care careva s-ar rătăci să îşi amintească cu cine a mâncat şi să îşi regăsească calea spre casă. Mâncarea tradiţională este carnea de miel pregătită după mai multe reţete specifice. Mielul este simbolul lui Hristos...

Inainte de anul 325 î.H. Paştele se sărbătorea în diferitele zile ale săptămânii, chiar şi vinerea, sâmbăta şi duminica. In acel an, s-a convocat consiliul de la Nicaea de către împăratul Constantin. A emis legea pascală care stabilea că această sărbătoare să aibă loc in prima duminică după luna plină de sau după echinoxul de primăvară sau prima zi de primavară.

Inălţarea Domnului; Ziua Eroilor.

Biserica creştină - Ortodoxă si Catolică - sărbătoreşte la 40 de zile dupa Invierea Domnului, un mare eveniment din viaţa Mântuitorului Iisus Hristos, şi anume Inălţarea la cer, de fapt ultimul, din activitatea Sa pământească. Naşterea şi Inălţarea sunt cele două punţi care leagă creatura de Creator, pământul cu cerul, care împacă pe credincios cu Dumnezeu. Dacă prin naşterea din Bethleemul Iudeii Dumnezeu a coborât pe pământ sub formă umană ca să împace faptura cu Creatorul, prin Inalţarea la cer, în văzul Apostolilor adunaţi în Betania s-au deschis credinciosului cerurile, asigurându-i-se posibilitatea desăvârşirii şi deci, a mântuirii. Cele două evenimente alcătuiesc axa creştinismului şi calea de lumină pe care trebuie s-o şi mărturisim pe Hristos, ca Domnul şi Stăpanul lumii.

Dar sărbătoarea Inălţării Domnului pentru noi, românii, mai are un sens : acela că cinstim şi pomenim pe Eroii şi Martirii Neamului, care şi-au dat viaţa pentru apărarea şi întregirea ţării, pentru dreptate şi adevăr. In credinţa noastră ortodoxă mărturisim că acei creştini cu viaţa curată, care au murit cu credinţa în înviere, nu mor, ci rămân veşnic vii. La moartea trupului, sufletele lor se înalţă la ceruri, în Casa lui Dumnezeu, şi asteaptă ziua când toate trupurile vor învia. De aceea, de Inălţare sărbătorim Ziua Eroilor, Biserica Ortodoxă Română din ţară şi din exil săvârşind, prin preoţi şi Ierarhi, parastase sau slujbe de pomenire şi rugându-se pentru iertarea păcatelor şi veşnica odihnă a sufletelor celor care, din dragoste de ţară, neam şi biserică, şi-au dat viaţa. Jertfa lor va rămâne veşnică în amintirea noastră.

Tradiţii şi obiceiuri de Inălţare

Ispas ar fi personajul mitic care se pare ar fi asistat la Inălţarea Domnului şi la ridicarea sufletelor morţilor la Domnul. Din ziua de Paşti şi până în ziua de Ispas , oamenii salută spunând ,,Hristos a înviat!"şi li se răspunde cu ,,Adevarat a înviat!", iar în ziua Inălţării Domnului se salută cu ,,Hristos s-a înalţat!" şi se răspunde cu ,,Adevarat s-a înalţat!". După ziua de Ispas încep a se saluta obişnuit.

Bibliografie:

Stoian,Stanciu,Alexandru,Petre-,,Pedagogie şi folclor "–E.D.P

Elena,Niculiţă –Voronca-,,Datinile şi credinţele poporului român adunate şi aşezate în ordine mitologică"-Editura Polirom,Iaşi;

TRADIȚII ŞI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ-MIJLOACE DE PĂSTRARE ŞI VALORIFICARE

Prof. înv. preșc. Puşcaş Anca-Oana, Grădinița P.P. Nr.3 Petroșani

Obiceiurile, tradiţiile şi datinile - tezaur de înţelepciune şi experienţă de viaţă trebuie apreciate şi promovate aşa cum se cuvine. Prin interesul manifestat de copii dar şi abilităţile căpătate, s-a confirmat faptul că acestea dispun de multiple valenţe educative care contribuie la formarea bunului gust pe care neamul nostru l-a dovedit în tot ceea ce a creat. Tradiția însemna o sumă de valori ,o experiență comunitară în mijlocul căreia ne naștem și de la care plecăm ,chiar

atunci când inovăm. Atunci când tradiția este înțeleasă ca o sumă de valori adică totalitatea valorilor acumulate de societate la un moment dat tradiția poate fi legată de cultură ,de educație ,de credință ,de tehnică adică de toate domeniile vieții ,de noi înșine care ar trebui să fim responsabili pentru valorile pe care le creăm și pe care le transmitem celor care ne vor urma. Dar păstrarea valorilor identitare întâmpină dificultăți atunci când se simte tot mai mult mișcarea către lumea tehnologică și pierderea cu timpul a patrimoniului viu. Tradiția este acel principiu de continuitate care leagă trecutul, prezentul și viitorul unei societăți care-i conferă consistență în timp. Este purtătoarea valorilor de organizare ce orientează evoluția societății – norme și legi scrise , obiceiuri – cu care membrii ei se familiarizează încă din primele clipe și la care trebuie să se conformeze de-a lungul vieții.Transmiterea traditiei presupune circulația valorilor și ideilor fundamentale ,obiceiurilor , portului ,creației orale ,sentimentelor majore , judecăților de valoare printr-un fir de continuitate ce unește generațiile. Această legătură peste timp este asigurată într-o măsură mai mare sau mai mică de fiecare membru al societății în parte și în mod excepțional de personalități marcante.Circulația valorilor în timp asigură legătura și dependența viitorului societății de trecutul acesteia. Tradiția este procesul de creare ,promovare și propagare în spațiu și timp a acelor produse culturale pe care conștiința colectivă le consideră valoroase.Tradiția românilor este reprezentativă printr-o diversitate de valori și domenii ,ca o adevărată purtătoare a identității neamului nostru de la port la meșteșuguri ,arhitectură până la cele mai subtile laturi spirituale cum ar fi literatura, mentalitatea ,practicile și riturile,care coboară tradiția din sfera teoreticului în viața de zi cu zi .

În contextul globalizării actuale este ușor să preluăm obiceiuri și moduri de viață noi ,dar protejarea culturii proprii rămâne primordială pentru identitatea culturală a popoarelor. Grădinița este prima școală din viața unui copil . Având calitatea educațională grădinița poate reprezenta una dintre locurile de păstrare și transmitere a valorilor identitare. Cadrele didactice din grădiniță au un rol fundamental ca prin tactul și dăruirea cu care transmit aceste tradiții și obiceiuri să nască în inima și sufletul copiilor dorința ardentă de a învăța dansurile noastre populare precum și colindele specifice sărbătorilor de iarnă datinile și obiceiurile de Crăciun și cele de Anul nou. Aceste modalități de exprimare a tradițiilor și obiceiurilor de iarnă se desfășoară în cadrul serbărilor școlare.

Pentru a înțelege și a trăi emoția acestor sărbători am organizat cu preșcolarii serbări unde am îmbinat elemente de iarnă cu versuri și dans, dar și teatru și scenete având ca subiect – Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos. Copiii au fost plăcut impresionați de tematica și de personajele din aceste manifestări artistice astfel încât chiar și după trecerea evenimentelor ei mai fredonau versuri sau cântece din programele efectuate cu acele prilejuri. Semnificative au fost pentru ei costumațiile tradiționale toți fiind dornici de a le îmbrăca și de a-și spune rolurile atribuite cu mai multă simțire și dăruire.

Perioada preșcolară este cea mai nimerită vârstă pentru a sădi în sufletul copilului sentimente și emoții legate de tradiții și obiceiuri specifice unui popor. Pentru crearea unui cadru adecvat momentului foarte importante sunt elementele de recuzită care reîntregesc spațiul artistic și dau o notă de autenticitate și firesc. Venirea lui Moș Crăciun la serbările de iarnă au motivat și mai mult copiii să învețe și mai bine rolurile pentru a primi daruri de la el .Lecturile și povestirile educatoarei cele legate de Nașterea pruncului Iisus precum și povestea lui Moș Crăciun au stimulat gândirea copiilor precum și creativitatea acestora făcându-i să realizeze lucrări foarte originale cu multe elemente noi care au întregit atmosfera de sărbătoare și au dat o notă cu totul deosebită.

Urmărind să educăm copiii în spiritul valorilor moral religioase:iubirea de aproape, împlinirea de fapte bune, respectarea părinţilor şi a bunicilor am desfăşurat si alte activităţi sub denumirea:„Învăţăm să dăruim”, „De Crăciun fii mai bun” prin care am urmărit implicarea copiilor în activităţi de tip umanitar. Obiectivele acestor activităţi au fost de a cultiva dorinţa de a face fapte bune şi de a fi cinstiţi; de a-i obişnui să respecte şi să ajute pe cei nevoiaşi; înţelegerea mesajului ortodox :„Să fim buni şi iertători”, dar şi formarea unor comportamente: să fie afectuoşi şi sensibili atunci când dăruiesc; să înveţe poezii, cântece, scenete, dansuri. Astfel de activităţi apropie copiii aducându-i unul lângă celălalt, dar apropie şi sufletele părinţilor, sensibilizează cetăţenii, în general, pe cei care participă la diferite acţiuni organizate în comun.

În urma acestor activităţi copiii au dobândit deprinderea de a se purta frumos, de a fi respectuoşi, de a dărui celor săraci şi de a fi milostivi cu cei neajutoraţi aşa cum au aflat ei că era Sf. Nicolae. Un copil peste ani ,ar putea fi foarte generos sau indiferent. De noi depinde dacă sufletul lui porneşte pe drumul cel bun sau pe drumul cel rău. Câtă vreme vom avea grijă de copiii noştri, putem nădăjdui într-o lume mai bună, mai curată.

Un loc aparte în cadrul activităţilor desfăşurate în grădiniţă îl ocupă serbările. Ele sunt un prilej de bucurie, emoţie, bună dispoziţie pentru copii şi părinţi, dar şi momentul în care copilul se pune în valoare folosindu-şi imaginaţia,dicţia, mimica, siguranţa de sine, plăcerea de a apărea în faţa publicului. Serbarea pentru cei mici este nu numai o îndeletnicire plăcută, ea este o artă a ordinii, a măsurii, a proporţiei, a echilibrului, a armoniei şi prin aceasta ea are valenţe educative deosebit de valoroase. Aşa cum o poveste care nu este narată cu căldură, cu mimică şi inflexiuni vocale adecvate, nu transmite mesajul dorit, tot aşa nici cântecul, dacă nu este trăit nu va putea pune în rezonanţă corzile sufleteşti ale fiinţei umane.

Totodată mi-am dat seama că cel mai important lucru este ca educatoarea să ajungă la sufletul copilului să facă în aşa fel încât preşcolarul să vibreze, să iubească şi să înţeleagă mesajul artistic. Prin cântece şi jocuri muzicale, audiţii, copiilor li se dezvoltă dorinţa de a cânta ei înşişi. Copiii sunt impresionaţi de muzică de la cea mai fragedă vârstă, însă pentru a face educaţie muzicală trebuie să-i iubeşti şi să le cunoşti firea ,,Ca să poţi povesti sau cânta copiilor, trebuie să-i iubeşti, să cauţi să pricepi firea şi lumea aparte în care trăiesc, să ştii să cobori până la nivelul personalităţii lor. Trebuie să iei parte la toate manifestările lor sufleteşti, într-un cuvânt, rămânând om mare să fii cât se poate de copil"(George Coşbuc). Prin perceperea frumosului din muzică , copilul devine mai bun, mai corect,mai sociabil.

Copilul este pus în situaţia de a fi el însuşi un personaj în cadrul unui spectacol. Dacă copilul iese zâmbind dintr-o activitate, cu cântecul pe buze, înseamnă că s-au realizat multe dintre obiectivele propuse pentru acea activitate.

Serbările impun cu mai multă pregnanţă sincronizarea între vers şi muzică, aducându-şi din plin contribuţia la educaţia estetică. După ce copiii reuşesc să-şi coordoneze mişcările în ritmul unui joc cu cânt se poate trece la o formă superioară de manifestare artistică- dansul popular. Dansul popular prin varietatea sa, prin tradiţie şi sentiment, este expresia fiecărui colţ de ţară, cu obiceiurile, oamenii şi cultura lor. Dansurile populare constituie un mijloc complex de educaţie deoarece îi familiarizează pe copii cu unele elemente de folclor contribuind astfel la dezvoltarea dragostei pentru tradiţiile populare, la dezvoltarea gustului pentru frumos, pentru armonie, le cultivă răbdarea, stăpânirea de sine, perseverenţa, încrederea în sine, spiritul de echipă, precum şi capacitatea de a-şi coordona mişcările şi simţul ritmic.

Prin frumuseţea costumului şi a melodiei, prin supleţea şi expresivitatea mişcărilor, prin vioiciunea pe care o imprimă copiilor, dansurile populare contribuie în mare măsură la dezvoltarea simţului ritmic, a dragostei pentru folclor. Strigăturile cu caracter satiric prin spontaneitatea şi dinamismul lor mobilizează copiii la joc, acesta devenind mai dinamic, mai antrenant, iar prin tâlcul lor popular sugerează mişcările, uşurând astfel executarea corectă a dansului şi asimilarea lui mai rapidă.

Am organizat serbări, copiii interpretând dansuri şi cântece cu strigături auzite din bătrâni, care aduc o notă de veselie jocului. Aceste serbări au dat posibilitatea de a-şi respecta portul ,obiceiurile şi tradiţiile. Astfel i-am făcut pe copii să înţeleagă că Hora, ca dans popular nu este doar o înlănţuire de braţe, ci o înlănţuire de sentimente şi de năzuinţe, este preţuirea celui de lângă tine, pe care te poţi bizui, te poţi sprijini. Copiii cântă şi dansează împreună, pentru că împreună suntem la bine şi la greu, aşa cum au fost şi strămoşii noştri pe plaiurile noastre.

Sărbătorile de iarnă reprezintă un izvor nesecat de satisfacţii, bucurii, crează bună dispoziţie, favorizează dezvoltarea copiilor din punct de vedere fizic şi psihic. Aceste sărbători le-am transformat în sărbători pentru sufletul copilului încercând să ţin seama de sufletul copilului, de ceea ce i-ar face mai multă plăcere, de ce l-ar face fericit cu adevărat, de ce aş putea crea aşa încât să îi rămână în memorie ca un reper de bucurie autentică.

Sărbătorile de iarnă au parfumul lor aparte. Pluteşte în aer mirosul cetinii de brad, a cozonacilor, iar pe străzi răsună colinde cântate de copii. Sunt clipe unice, de fiecare dată, în fiecare an. Emoţiile şi bucuriile comune trăite cu prilejul serbărilor de Crăciun i-au relaxat pe copii şi au contribuit la închegarea colectivului, la întărirea relaţiilor de prietenie între ei. Aceste experienţe au fost benefice şi pentru părinţi care au văzut cum se comportă copiii lor în colectivitate, cum participă la acţiunile comune, au putut aprecia rezistenţa lor la efort, reacţiile lor la nou şi la necunoscut şi mai ales au petrecut momente plăcute cu copiii lor. Nu există pentru părinţi fericire mai mare decât fericirea şi sănătatea copiilor lor. Pentru ei am vrea ca în fiecare zi să fie Crăciun.

Aşa, în fiecare zi ar avea parte de câte o mică bucurie care le-ar aduce acel zâmbet care ne face tuturor viaţa mai frumoasă. Să primim în sufletele noastre sărbătorile de iarnă prin glasul colindelor cântate de copii să primim Crăciunul prin poeziile rostite cu emoţie de copiii noştri cu inimi curate şi nevinovate dar mai ales să îl ajutăm pe Moş Crăciun să ajungă pe la casele tuturor copiilor.

Activităţile desfăşurate în perioada sărbătorilor de iarnă îi ajută pe copii să înţeleagă ce mult înseamnă dragostea, căldura sufletească, respectul şi toleranţa, lucruri deosebit de importante pentru această experienţă în afara familiei.

Bibliografie

Nicolae Iorga – Istoria românilor prin călătorii –vol I , Bucureşti , 1928.
C.Palade;L.Palade,Aspecte metodice priind predarea educaţiei muzicale în grădiniţa de copii, Editura Axa, Bucureşti,2004.
Pr.dr. Ion Sauca, Abecedarul micului creştin, Patriarhia Română, Bucureşti,1992.
Ghid de bune practici în educaţia timpurie a copiilor de 3-6/7 ani, Bucureşti,2008

CULTURA ROMÂNEASCĂ, ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MODERNITATE

Prof. Raica Luciana, Colegiul Național „Mihai Eminescu” Petroșani, HD

“*Cultura răspunde existenței umane intru mister și revelare, iar civilizația răspunde existenței intru autoconservare și securitate. Intre ele se cască deci o deosebire profundă de natura ontologică.*” (Luciana Blaga)

Desprinse din negura vremurilor, făcând parte de secole din viaţa satului, unele dintre tradiţiile populare româneşti trăiesc şi azi, în ciuda asaltului nivelator al civilizaţiei contemporane. Modernizarea se face simţită, ici-colo – de pildă, în portul fetelor care, la sărbători, îmbină straiele populare cu pantofi la modă - dar tradiţia rezistă. Evenimentele mari şi mici ale vieţii, munca şi căsătoria, credinţele religioase, creştine sau precreştine, dau sens acestor obiceiuri populare româneşti, care iată, persistă, ca un mesaj liniştitor de continuitate şi stabilitate şi care încântă străinii cu autenticitatea lor.

Sărbătorirea Paştelui este una din cele mai frumoase tradiţii româneşti. Pentru această sărbătoare se înroşesc ouă, se gătesc, în mod tradiţional, mâncăruri cu miel şi se coc cozonaci. Încondeierea sau „împistritul” ouălor reprezintă un obicei străvechi în tradiţia românească. Ouăle încondeiate sunt o mărturie a datinilor, credinţelor şi obiceiurilor pascale, reprezentând un element de cultură spirituală specific românească. Motivele ornamentaţiei ouălelor încondeiate sunt numeroase, şi fiecare motiv se prezintă în mai multe variante, care se diferenţiază în funcţie de localitate. Nicăieri însă, mai mult ca în Bucovina, acest obicei nu este ridicat la nivel de artă ca aici. Ca motive folclorice utilizate sunt: spicul, soarele, frunza, etc.

În Muntenia şi Oltenia, motivele ornamentale sunt naturaliste, dar cu mai puţine culori.În judeţul Olt se remarcă centrul de la Obaga unde această îndeletnicire populară a fost adusă la nivel de artă. În Transilvania şi Banat se distinge încondeierea printr-o mare varietate de modele şi culori, iar Ţara Bârsei este renumită pentru desenul şi compoziţia ornamentală şi cromatică de o mare fineţe.

Sărbătorile de iarnă sunt marcate şi ele de cele mai frumoase tradiţii româneşti. Iarna se ţin obiceiuri şi datini populare, care provin din trecut, dar se urmează cu sfinţenie chiar şi în ziua de azi. La sate, în Ajunul Crăciunului, cete de copii se strâng pentru a-i colinda pe săteni. În satele bucovinene, copiii se maschează în diferite personaje, precum ursul, capra, ursarii sau bunghierii. În Moldova, bărbaţii proaspăt însuraţi merg cu plugul.

Un simbol mult prea cunoscut este bradul de Crăciun. Acesta există în tradiţiile româneşti cu mult înainte de era creştină. Bradul este cel mai important arbore din obiceiurile româneşti. Bradul este prezent la cele mai importante evenimente din viaţa unui om: botezul, căsătoria şi înmormântarea; bradul se consideră că aduce noroc, viaţă lungă, prosperitate şi fertilitate, motiv pentru care oamenii îşi împodobesc casa cu crengi de brad.

Un alt obicei cunoscut de toţi este colindatul. Colindatul începe în data de 24 decembrie şi poate să continue timp de 2 sau 3 zile; colindatul se face de obicei în grupuri, de copii, oameni maturi, bătrâni, doar fete, doar băieţi, tineri căsătoriţi etc, în funcţie de zona etnografică.În ziua de azi, toată lumea abia aşteaptă să împodobească bradul; acest obicei are loc în ajunul Crăciunului sau în noaptea de Crăciun, când Moş Crăciun aduce pe lângă cadouri şi bradul frumos împodobit cu globuri şi beteală.

În zona Banatului montan, în ajunul Crăciunului focul din casă nu este stins deloc, pentru ca anul ce vine să fie luminos şi spornic. În această zi se împodobeşte bradul cu dulciuri, sub brad se pune un colac, un cârnaţ şi o sticlă de rachie (cunoscătorii ştiu) – daruri pentru Moş Crăciun, iar pentru calul acestuia se pun grăunţe şi fân. Tot în această seară, tinerii se adună pe la case în grupuri de fete şi feciori şi îşi pun măşti: băieţii poară măşti de femei iar fetele poartă măşti de bărbaţi, apoi pleacă prin sat. Se adunau în mai multe case unde începeau să danseze: fetele cu măşti de băiat iau câte o tânără la joc iar băieţii, cu măşti de fete iau câte un fecior; în timpul jocului mascaţii sărută perechea aleasă. Aceşti mascaţi purtau numele de Bloji.

BIBLIOGRAFIE
Mică enciclopedie de tradiţii româneşti,Ion Ghinoiu, Ed.Enciclopedică, 2001
Sărbători şi obiceiuri , C.Brăiloiu,Ed. Enciclopedică, 2002
Obiceiuri şi tradiţii de Crăciun, M.Mitroi, Ed. Autorul,2004
Sursa: Internet

OBICEIURI ŞI SĂRBĂTORI LOCALE

Ed. Ratzek Adriana, Gradiniţa P.P.NR.3 Petroşani. Hunedoara

Momârlanii sunt o comunitate mică din România, o populație despre care se spune ca ar fi urmașii dacilor așezați în Valea Jiului. Numărul lor este estimat undeva între 10.000 și 20.000. Unii cercetători spun că termenul derivă din limba latină, de la *momo* (țăran) și *lan* (băținaș).

Momârlanii își construiesc și acum casele la fel cum o făceau dacii, din bârne necioplite, încheiate la capete cu îmbucături de formă pătrată sau dreptunghiulară. Hainele de sărbători ale momârlanilor constau din pantaloni strâmți și cămașa până la genunchi. Această populație a păstrat o serie de practici precreștine, între care și obiceiul îngropatului morților în curtea de lângă casă. Obiceiul îngropării morților în grădina din apropierea casei își are rădăcinile în urmă cu mai bine de 500 de ani, când exista credința că morții, ca și viii, trebuie să se afle în apropierea familiei, chiar și după ce au trecut la cele sfinte. Astfel, ei puteau să aibă parte de liniște și să nu se transforme în ființe malefice, să nu devină strigoi sau moroi. Locul în care oamenii erau îngropați căpăta denumirea de „morminți de ogradă" sau „morminți de curte". Printre sărbătorile specifice momârlanilor se numără **Colindul pițărăilor** și **Nedeile**.

Drumul Crucii. Statiunea turistica Straja este cunoscuta si datorita procesiunii "Drumul Crucii" organizata in Vinerea Mare a Sarbatorilor Pascale.„Drumul Crucii" presupune parcurgerea unui traseu de 10 kilometri între Lupeni şi schitul din Vârful Straja, situat la 1.440 de metri altitudine. Credincioşii duc pe braţe şi umeri sau însoţesc o cruce din lemn masiv, care cântăreşte

peste 100 de kilograme. Procesiunea religioasă începe de la orele amiezii, din centrul municipiului Lupeni, unde călugării schitului din Straja, dar şi cei de la Mânăstirea Lainici, împreună cu episcopul Hunedoarei, Gurie, se roagă şi ţin o slujbă pentru participanţi. Pelerinajul imită fidel drumul parcurs de Iisus Hristos în ziua răstignirii pe cruce. Procesiunea este condusă de un sobor de preoţi şi călugări, care se roagă pe tot traseul de 10.145 de metri, iar pe această distanţă pelerinii fac 14 opriri, la 14 troiţe ridicate pe marginea drumului. La fiecare popas, preoţii citesc cele 12 Evanghelii. Pe crucea de cinci metri lungime, transportată de credincioşi cu braţele sunt imagini cu cele 14 popasuri care se fac în drumul până la schit, precum şi o bucată de lemn din Crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul, adusă de pe muntele Athos.

Nedeile momârlăneşti. Imediat după Paşti, momârlanii din Valea Jiului pornesc nedeile. Petrecerile câmpeneşti din jurul bisericilor se ţin lanţ şi sunt prilej de bucurie şi de reîntâlnire pentru toată comunitatea. Nedeile sunt organizate, din moşi–strămoşi şi sunt programate în aşa fel încât, pe cât posibil, să nu coincidă cu o alta, a altei aşezări de momârlani. Chiar în ziua de Paşti, la Dâlja are loc prima nedeie, după care se derulează cele de la Sălătruc, Biserica Sânonilor – care este cea mai veche din Valea Jiului – ori de pe Maleia, de la Sălătruc sau Jieţ. În Duminica Tomii, la o săptămână după Sfintele Sărbători de Paşti, momârlani şi barabe se adună în vatra satului Câmpu lui Neag pentru deja tradiţionala Nedeie a satului. Peste tot, în toată Valea Jiului, sute de localnici întind mese bogate, încărcate cu bucate tradiţionale, de pe care nu lipsesc ouăle roşi ori păsatul momârlănesc.

Dis-de-dimineaţă, bărbaţii se apucă de pregătit mâncarea, neapărat la foc de lemn, iar momârlanii, îmbrăcaţi în straie populare, îşi invită la agapă rudele şi cunoştinţele apropiate, cărora le oferă ciorbă sau tocăniţă de oaie, varză călită şi păsat cu brânză, o mâncare specifică zonei. În ceaune de aramă se pun porumb măcinat, unt şi brânză de oi, care se amestecă într-un tot unitar delicios. Oamenii locului spun că aceste mese se organizează pentru amintirea celor ce au trecut în lumea celor drepţi. Bucatele au fost stropite din belşug cu ţuică şi vin, neapărat de casă. După tradiţie, mâncarea este pregătită doar de bărbaţi, în timp ce femeile taie zarzavaturile sau spală vasele. În plus, în timp ce bucatele sfârâie la foc mic, femeile merg la biserică şi se roagă în această zi sfântă. Nimeni nu se aşează la masă până când mâncarea nu este binecuvantată de preot, un obicei păstrat cu sfinţenie în această zonă a ţării, unde sacralitatea este la loc de cinste. De fapt, şi masa se face din dragoste creştinească şi oricine care are bunăvoinţă este bine venit. După această agapă, invitaţii încep să petreacă, cântă la fluier, iar tinerii se prind la un loc cu bătrânii într-o învârtită tradiţională. Preoţii spun că aceste obiceiuri dăinuie de mii de ani, iar tradiţiile locului sunt respectate cu sfinţenie de băştinaşii zonei. Momârlanii spun ca nedeia este “o zi de veselie” după un an de muncă, în care toate relele trebuie să fie date uitării.

Nedeia Sânzienelor. În fiecare an, în Staţiunea Straja, la data de 24 iunie, adica de ziua nasterii Sf. Ioan Botezatorul, se organizeaza Nedeia Sanzienelor, sarbatoare care are o traditie de peste 540 de ani. Aceasta sarbatoare e legata de cultul recoltei, al vegetatiei si al fecunditatii si pastreaza in ea un amestec fascinant de crestinism, paganism si vrajitorie. Legendele spun ca Sanzienele sunt niste fete foarte frumoase, care traiesc prin paduri sau pe campii, se prind in hora si dau puteri deosebite florilor si buruienilor, acestea devenind plante de leac, bune la toate bolile. Floarea numită ca şi sărbătoarea – Sânziană sau Drăgaică – este galbenă sau albă şi se spune că înfloreşte chiar în noaptea de Sânziene, noapte în care – cred femeile bătrâne de la ţară – toate plantele au puteri miraculoase. Iar dacă mai sunt şi descântate, puterile plantelor sporesc. Tot legendele spun ca, daca oamenii nu le sarbatoresc cum se cuvine, ele se supara, devenind surate cu inraitele ”Iele”. Aproape nevinovate, pe de-o parte, fetele aduna din locuri stiute doar de ele flori galbene de Sanziene, pe care le amesteca, in cununite, cu ierburi de leac si descantec. Aceste cununite, in forma de cerc, sunt duse la biserica pentru a fi sfintite, ca fetele sa fie ferite de zanele si duhurile rele. Cununile, de regula, se arunca pe casa si daca se opresc acolo, e semn de nunta la acea gospodarie. Flacaii fac cununite in forma de cruce, tot din flori de sanziene, in amestec cu alte plante. Uneori, fetele si baietii arunca in ocolul vitelor coronitele, stiind ca, daca o coronita se opreste pe cornul unei vite tinere, ursitul (ursita) ii va fi tanar (tanara) iar daca nu, ursitul (ursita) ii va fi varstinic (varstnica).

Sătenii spun că este cea mai lungă zi a anului, ziua în care cucul cântă pentru ultima dată (amuţitul cucului este, de-altfel, o altă denumire a sărbătorii). Potrivit superstiţiilor populare, dacă se mai aude cucul şi după această dată, e semn că va fi un an secetos. Momarlanii din Valea Jiului au un fel aparte de a le sarbatori. Anual, ei organizeaza o nedeie campeneasca, una dintre cele mai frumoase datini pastrate, in mod autentic, in aceasta zona a tarii. Pe timpuri, localnicii din catunele de munte ale Vaii Jiului isi dadeau intalnire pe coama muntelui cu fratii lor din Gorj. Atractia sarbatorii este concursul de cai, in cadrul caruia calaretii trebuie sa poarte, in mod obligatoriu, straie populare romanesti autentice. Conform unei traditii de sute de ani, flacaii din catunele de munte, proprietari de turme de oi, se intrec pe un traseu greoi, in munti, calare pe cei mai de seama armasari. Obligatoriu, fiecare barbat care ia parte la aceasta sarbatoare trebuie sa se imbrace in costumul national specific zonei din care provine si sa faca fata provocarilor impuse de traseu. Concursul de cai le dă momârlanilor ocazia să se „bată" în animale de povară, fiecare dintre ei având în propria gospodărie cel puţin un cal. Conform obiceiurilor cu cât animalul este mai frumos şi mai puternic, cu atât stăpânul lui este mai avut. Tradiţia cere ca animalele de tracţiune să fie suspuse unor probe extrem de dificile, iar la final flăcăul care reuşeşte să câştige competiţia este declarat „omul nedeii". Concurenţi îşi strunesc caii pe un traseu ce porneşte de la baza staţiunii şi urcă până la Crucea din Straja, la o altitudine de circa 1500 de metri.

Colindul Piţărăilor. În dimineata Ajunului de Craciun, momârlanii din Jiet pornesc colindul „Piţărăilor". Obiceiul Pitarailor, denumit astfel dupa colacelul primit de la gazde, se pierde in negura timpului. Se spune ca pitaraii dateaza chiar de pe vremea dacilor, iar steagurile purtate de cete ar putea fi inspirate din cele ale legiunilor romane. Piţărăii sunt numai barbati, copii sau tineri aflati la vârsta adolescenței, organizați în cete, care trec prin satele de la poalele muntilor si vestesc Naşterea Domnului. În noaptea dinaintea Ajunului, tinerii îmbracați în haine populare se aduna și împodobesc "steaguri" cu clopotei, baticuri multicolore, ciucuri si coronite de flori fixate pe "boate" din lemn de câtiva metri lungime. De obicei, numărul steagurilor variază între două și cinci, în funcție de cât de mare este ceata.

Odată terminat acest ritual, imediat după răsăritul soarelui, ceata se reunește la intrarea în sat și porneste colindul pe la toate casele. ,,Steagurile'' sunt purtate în față de feciori necăsătoriți, de obicei, cu vârste cuprinse între 16-19 ani. În urmă cu ani, feciorii purtau aceste steaguri timp de doi sau trei ani până la încorporare. La fiecare casă, sunt întâmpinați cu nuci, mere, bomboane și colăcei, numiți ,,țipăi''. Si pentru ca anul care vine sa le mearga si mai bine, gospodarii ascund in podul casei sau in grajduri seminte legate intr-un batic, iar daca pitaraii le gasesc inseamna ca gazda va avea noroc si belsug. Pe parcursul zilei, Piţărăilor li se alătură și alți locuitori ai satului, copiii fiind cei care intră primii în ograda gazdei și caută în vreun colț al ogrăzii un coș cu bunătăți. Cel care găsește cele mai multe coșuri este considerat cel mai ager copil. In rândul pitarailor disciplina este foarte severa. Nimeni nu are voie sa ceara mai mult decât primeste. Daca totusi cineva ar cuteza sa faca acest gest, ceilalti pitarai l-ar alunga din rândul lor, lucru ce ar aduce o mare rusine pentru cel in cauza si familia lui. Potrivit credinţei populare piţărăii pot umbla liberi prin casele şi curţile gospodarilor, pentru că ei sunt purtători de noroc şi fericire. Dupa ce stapâna casei le da darurile, pitaraii si le impart in mod egal, se strâng apoi in mijlocul curtii și incing o „învârtita jieneasca".

Colindul Crailor. În fiecare an, în jurul sărbătorii de Crăciun, are loc în Straja şi Colindul Crailor. Acesta se desfăşoară sub forma unei scenete, care durează 25 de minute. Echipa este compusă din cel puţin 7 persoane, dar poate ajunge şi până la 30 de membri. Sunt personaje pozitive şi personaje negative, care se înfruntă şi întotdeauna binele învinge răul. Personajele pozitive sunt cei trei crai, denumite şi Gasparul - îmbrăcat în galben, Valtezarul - îmbrăcat în albastru şi Melfiorul - îmbrăcat în roz. Mai este Îngerul - de regulă un copil, pentru că semnifică puritatea. Personajul negativ este Irodul, care conduce alaiul şi cu care se "luptă" minute în şir craii. Există şi un Soldat şi un preot sau doi. Pe lângă aceste personaje, ceata crailor mai conţine şi ciobani, numiţi în Valea Jiului "brunduşi", după denumirea clopotelor pe care le poartă legate de centură, la spate.

Bibliografie

Conf. univ. dr. Ioan Lascu, Tradiţii care dispar.Comunitatea momârlanilor din zona Petroşani,Ed M.J.M.,Craiova,2004;

Dr.Dumitru Gălăţan,Tradiţii şi obiceiuri în satele din Estul Văii Jiului,Ed.Focus, Petroşani,2005;

TRADIŢII ŞI OBICEIURI DE CRĂCIUN

Prof. Rebegea Renata Camelia, Schneider Marioara, Grad. P. P. Nr. 3 Petroşani, Hd

Decembrie este, probabil, cea mai aşteptată şi mai îndrăgită lună a anului. De toată lumea, dar în special de copii. Este luna în care temperatura scade mult, iar zăpezile cad în cantităţi mari, natura oferindu-ne astfel plăcerea de a schia, a patina şi mai ales de a merge cu sania la derdeluş. Dar, marile bucurii pe care ni le aduce această ultimă lună a anului sunt Sărbatorile Crăciunului, cu toate credinţele şi datinele care le însoţesc. Tot până în Crăciun, pe 20 decembrie, peste sărbătoarea religioasă a Sfântului Ignatie Teoforul se suprapune datina românească de tăiere a porcului - Ignatul. În acea zi se pregătesc bucatele tradiţionale pentru Crăciun: cârnaţi, caltaboşi, jumări, sângerete, slănină sau şuncă, etc. Tot atunci se toacă şi carnea pentru sarmale, iar pulpele se tranşează pentru friptură. Unele dintre preparate se pun la afumat (cârnaţii, slănina, pieptul ardelenesc, etc.). Imediat după sacrificare, gospodarul face "pomana porcului": oferă celor care l-au ajutat la tăiat (uneori şi vecinilor) şorici, carne proaspăt prăjită şi un pahar de vin (sau ţuică fiartă în anumite zone). În puţinele zile rămase până la Crăciun, gospodinele fac piftie (răcitură), sarmale, cozonaci cu nucă, mac şi rahat (sau brânză şi stafide), plăcintă şi prăjituri diverse. În acelaşi timp, începe curăţenia în casă şi în curte, împodobirea locuinţei şi pregătirea hainelor pentru Sărbători. Odată finalizate toate pregătirile, gospodinele pun din fiecare fel de mâncare câte ceva într-un coş de nuiele, plus o sticlă cu vin, şi duc acest coş la biserică, în seara de ajun, pentru sfinţire.

Pe 24 decembrie, în această zi de Ajun a Crăciunului, începe marea Sărbătoare a Naşterii Domnului. Primele semne le dau grupurile de colindători, care pornesc din casă în casă, cu o traistă încăpătoare pe umăr, pentru a le ura gazdelor fericire, sănătate şi prosperitate. Aceste colinde sunt creaţii populare cu text şi melodie, care conţin mesaje speciale (religioase sau satirice la adresa celor uraţi). Colindătorii vestesc naşterea Domnului, urează gazdelor sănătate ţi bucurii, primind pentru aceste urări cozonac, prăjiturele, covrigi, nuci, mere şi chiar colăcei - pe care gospodinele care respectă tradiţia le-au pregătit cu mult timp inainte. Diferind doar destul de puţin, colindele religioase sunt foarte asemănătoare în toate zonele ţării, cele mai cunoscute şi apreciate fiind: "O, ce veste minunată", "Steaua", "Trei păstori", "La Vifleim colo-n jos", "Cântec de Crăciun", "Aseară pe înserate".

Pe lângă acestea, al căror subiect este Naşterea Domnului, românii mai fac urări prin intermediul unor alte colinde, create pe baza unor obiceiuri laice: "Plugusorul", "Capra", "Ursul", "Sorcova"."Capra" este - de fapt - un om mascat, ascuns sub un costum larg, care ţine deasupra capului un băţ în vârful căruia este cioplit un fel de cap de capră. "Falca" de jos a "caprei" este mobilă, astfel încât gura acesteia se poate închide sau deschide, dar mai ales poate "clămpăni", făcând un zgomot specific. În jurul caprei cântă şi dansează alţi colindători mascaţi şi costumaţi specific, unii dintre aceştia fiind instrumentişti cu acordeon, fluier, tobă sau chiar vioară. Este un colind vesel, cu umor, care provine dintr-un străvechi ritual agricol, practicat pentru a aduce rodnicie în anul ce vine. Pe vremuri, în faţa caprei se aruncau boabe de grâu, orz sau porumb. Asemănător cu "Capra" este obiceiul de a umbla cu "Ursul", această datină avându-şi de asemenea originea într-un cult geto-dac, ce urmărea fertilizarea şi purificarea solului şi a gospodăriei. Ursul este întruchipat de un flăcău care poartă pe cap, pe umeri şi pe spate blana unui astfel de animal, având în jurul urechilor nişte ciucuri roşii.

În timp ce ursul mormăie şi joacă în ritmul tobelor şi al fluierăturilor, ursarul strigă: "Joacă bine, măi Martine, / Că-ţi dau pâine cu măsline". "Ursul" este însoţit de un grup de colindători mascaţi şi costumaţi, care reprezintă diverse animale sau personaje şi care îl aţâţă prin strigături. La

sfârşit, toţi le urează gazdelor multă sănătate, fericire, recolte bogate, mese îmbelşugate şi la mulţi ani. Din Bucovina şi până în Oltenia, din Dobrogea şi până în Banat, obiceiul popular al colindelor trăieşte intens în seara de ajun şi în zilele de Crăciun şi Anul Nou. Influenţate atât de conceptele bisericeşti cât şi de vechile practici pre-creştine, colindele sunt purtate din casă în casă de către cete de colindători pentru a vesti sărbătoarea şi a ura de bine gazdelor sau celor ce deschid uşa.

Toate tradiţiile româneşti de Crăciun au o vârstă mai veche decât creştinismul, iar concepţia sărbătorii în sine echivalează cu practicile arhaice, păgâne, ale societăţilor antice. În jurul datei stabilite pentru solstiţiul de iarnă, popoarele indo-europene celebrau moartea şi renaşterea ulterioară a Zeului-Soare, identificat cu Saturn la romani şi cu zeul Mithra la iranieni. În general, mistica sărbătorii este aceeaşi; zeul îmbătrâneşte şi moare, însă renaşte odată cu noul an şi marchează începutul unui nou ciclu solar. Termenul de "Crăciun" se presupune că provine din cuvantul latin "creatio" care înseamnă creaţie, naştere. Legenda spune că Fecioara Maria, împreună cu Iosif, rătăceau din casă în casă în Bethleem, ajungând într-un târziu la casa unui om numit Crăciun, care le dă adăpost în grajd.

Colindele sunt texte ritualice, preluate ca obiceiuri populare, care povestesc despre naşterea Mântuitorului, despre venirea celor trei magi şi apariţia stelei pe cer, cea care a vestit naşterea lui Iisus. Unele sunt create de autori anonimi, din popor, şi au caracter specific, original sau au fost propagate de către primii creştini în toate teritoriile cucerite sau sub influenţa romană. Altele sunt colinde culte, create de preoţi ai Bisericii sau de compozitori de muzică cultă. “Iată vin colindătorii" de Tiberiu Brediceanu, "O, ce veste minunată" de D.G. Kiriac, "Domnuleţ şi Domn în cer" de Gheorghe Cucu sunt câteva exemple de colinde culte, dar care există şi în diferite variante modificate la nivel regional.

Colinde şi obiceiuri populare pentru fiecare regiune.

Desi colindele cântate sunt în mare parte asemănătoare pe tot cuprinsul ţării, există şi aspecte regionale ale preferinţei pentru anumite colinde, sau colinde specifice anumitor zone. Colindatul în Ajun se face seara şi, în general, cetele sunt formate din copii, de la 6 până la 15 ani, majoritatea băieţi (în tradiţia românească, fetele merg mai rar la colindat), deoarece ei exprimă puritatea, veselia şi sufletul neîntinat. Aceştia nu au urări lungi şi, de obicei, ei sunt cei care colindă "cu steaua". În Muntenia, Oltenia, Transilvania şi Dobrogea, se merge cu moş-ajunul sau la colindeţi/colindeţe. În Banat, Crişana şi unele părţi din Transilvania se foloseşte denumirea de piţărăi (pentru colindatori), iar în Bihor se foloseşte verbul "a cucuta" pentru a colinda.

Dacă în seara de Ajun, primii colindători şi vestitori ai Naşterii Domnului sunt copiii, în prima zi de Crăciun, încă de dimneaţă, se adună cetele de flăcai şi pornesc să colinde la porţile sătenilor. În Muntenia, pe langă colindele obişnuite, specifice sunt colindele "Sus boieri nu mai dormiţi", "Ia te scoală tu domn bun", "Maria se preumbla", "Ia sculaţi boieri sculaţi". În Dobrogea, dintre colindele regionale se pot aminti "De când Domnul s-a născut" şi "Astă seară-i seară mare". În Ardeal, una din cele mai frumoase colinde este "Coborât-o coborât", dar şi "D-auzi gazdă ori n-auzi", "Plecat-or", "Astăzi Domnul s-o născut". Aici, dar mai ales în Maramureş, este foarte popular Vilfaimul, Vicleimul sau Irozii, un fel de piesă de teatru populară despre naşterea lui Iisus, venirea magilor şi regele Irod, care înainte se juca în biserică, însă se poate juca şi în sat. În Moldova şi în zona Cavnic din Maramureş s-au păstrat obiceiuri populare cu rădăcini străvechi, şi anume personajele mascate în diavoli, moartea, moşi şi alte personaje cu măşti groteşti, care umblă mascaţi timp de trei zile şi nu au voie să-şi dezvăluie identitatea. Aceştia sperie gazdele şi lumea de pe stradă sau de pe uliţe şi se spune că femeile şi fetele trebuie să se ferească de ei. Bucovina este o altă zonă cu tradiţii româneşti seculare, unde Crăciunul este aşteptat de toată familia şi întâmpinat cu obiceiurile populare moştenite din strămoşi: colindătorii se adună în cete de câte 6 persoane, în frunte cu un vătaf sau calfă. Chiar dacă la oraş multe din obiceiurile colindului au fost lăsate deoparte, colindele tot mai răsună la uşi, iar colindătorii, mai ales copii, nu au renunţat să aducă vestea Naşterii Domnului în case.

Sărbătorile de iarnă la români debutează cu cea a Sfântului Niculae, la data de 6 decembrie a fiecărui an. Probabil că puţini sunt aceia care ştiu de unde provine cuvântul Crăciun. După părerea specialiştilor, este vorba despre termenii greceşti creatio, creationis: dies creationis. Nimic altceva

decât sărbătoarea naşterii lui Iisus Hristos, celebrată la 25 decembrie.Obiceiurile de Crăciun diferă de la o zonă a alta a ţării noastre, însă tematica este peste tot aceeaşi, distingând-se cu claritate, în primul rând, solidaritatea oamenilor şi pioşenia pentru cele sfinte petrecute în urmă cu 2000 de ani. In Moldova, de exemplu, se remarca dansurile cu masti si chiar cu ursi, care s-au pastrat pana in zilele noastre. In lipsa unui animal în carne şi oase, colindătorii sau plugăraşii se deghizează în urs, vulpe, lup, capră etc., umblând în cete pe la casele oamenilor şi jucând acompaniaţi de clopoţei, buhai, fluier, tobă şi alte instrumente tradiţionale. Vitalitatea tradiţiei este pregnantă şi în Basarabia, unde colindele înfăţişează viaţa creştină a locuitorilor, bucuriile legate de munca ogorului şi dăinuirea familiei. Dar cea mai pronunţată tentă populară o găsim în interpretarea Pluguşorului, unde tineri şi bătrâni umblă pe la casele oamenilor imediat după Crăciun (în unele locuri chiar şi înainte), cu urări de sănătate şi belşug pentru noul an ce bate la poartă.

Umblatul cu steaua al colindătorilor deghizaţi în Magi de la Răsărit, precum şi cu Vifleemul sunt specifice zonei Ardealului, de unde obiceiurile respective s-au extins şi în alte colţuri ale României. Optimismul întâlnit la aceşti oameni - copii, tineri, bărbaţi însuraţi şi chiar vârstnici - îşi are esenţa în dorinţa de Bine, Adevăr, Frumos şi Belşug a trăitorilor ţării noastre. În zona Hunedoara şi în cea a Mureşului întâlnim turca, dans cu tentă agrară al colindătorilor, ce este acompaniat, de astă dată, de muzica în toată regula. Desigur, momentul culminant al unei reprezentaţii de acest gen îl constituie finalul, când gospodarul împarte daruri şi îi felicită pe colindători pentru prestaţia lor, invitându-i să mai poftească şi la anu'. Cetele sunt rasplătite cu bani pentru a putea plăti, la rândul lor, lăutarul care-i însoţeşte, însă şi cu colaci, dulciuri şi câte un păhărel de ţuică ori de vin.

Bibliografie

Nicolae Jula, V. Mănăstireanu, Tradiţii şi obiceiuri româneşti; Editura pentru literatură, 1968

Ion Chiuviu, Dicţionar, “Obiceiuri de peste an”; Editura Fundaţiei Culturale Române,Bucureşti, 1997

Tudor Pamfile, Sărbătorile la Români, Editura S.A.E. Culum I.O. Bucureşti, 1997

BASMELE LUI IOAN SLAVICI SAU PĂSTRAREA TRADIȚIILOR ȘI OBICEIURILOR PRIN PREDAREA LITERATURII POPULARE ÎN GIMNAZIU

Prof. Rusu Anca Natașa, Școala Gimnazială „Ioan Slavici” Sibiu

Folclorul face parte din cultura naţională şi defineşte spiritul unui popor. La UNESCO, România figurează cu trei cuvinte: dor, doină şi colind, care definesc, între popoarele lumii, specificul spiritual al românilor. Primele creaţii ale literaturii populare au fost publicate de către poetul Vasile Alecsandri, în culegerea *Poezii poporale. Balade. (Cântice bătrâneşti)* din 1852. De atunci, mai mulți autori români au căutat să conserve tradițiile și obiceiurile românești culegând toate operele de factură populară ce au circulat pe teritoriul țării noastre, căci literatura populară este o parte semnificativă a folclorului românesc, care înseamnă totalitatea producţiilor înţelepciunii unui popor (artistice, literare, muzicale, plastice, coregrafice, dramatice), create şi transmise prin cuvânt şi practici de către popor.Treptat, inspirați din aceste creații, scriitori precum Eminescu, Coșbuc sau Slavici au scris propriile opere de inspirație folclorică, astfel apărând doinele, baladele sau basmele culte.

Creaţiile artistice populare, dar și cele culte de inspirație populară, sunt încărcate de un riguros mesaj optimist, instructiv şi etic, făcându-l pe om mai bun şi mai frumos. Folclorul poate să cultive patriotismul, din care se poate învăţa dragostea de ţară, atitudinea morală demnă pe care a avut-o poporul nostru în clipele cele mai grele din viaţă.

În gimnaziu, elevul se familiarizează încă din clasa a V-a cu literatura populară română și universală prin lectura bamelor propuse de manualele alternative. În plus, pentru completarea culturii generale a elevilor cu opere folclorice, profesorul de limba şi literatura română poate să-şi

aleagă spre exemplu un opţional de folclor, deoarece are caracter educativ, distractiv şi aduce contribuţii la dezvoltarea memoriei, imaginaţiei, atenţiei. Până la terminerea gimnaziului elevii îşi însuşesc câteva noţiuni fundamentale despre literatura populară, despre folclor în general, care îi ajută să înţeleagă mai bine acest fenomen, care defineşte într-un fel aparte poporul nostru.

Basmele lui Ioan Slavici se remarcă dintre toate basmele culte mai ales prin caracterul didacticist şi moralizator al textelor. Spre deosebire de nuvelele sale, basmele reiau teme etice şi sociale grave. Ceea ce în domeniul nuvelistic rămânea doar sugerat, aici, pe teritoriul prelucrării folclorice, „capătă determinări apăsate, aproape imediat descifrabile”[1].

Din 1871, când autorul îşi începe cariera literară tocmai cu un basm, *Zâna Zorilor*, Slavici devine exponentul unei strălucite generaţii de scriitori care au cules şi-au asimilat folclorul, în cele mai variate şi originale forme. Slavici îşi exprimă părerea în legătură cu misiunea basmului: “Poveste nefiind decât pe alocurea legată de forme ritmice, capătă un caracter individual; fiecare revarsă în ea gândirea individuală; fiecare o spune precum o ştie şi precum îi e plăcerea să o spună… Voiesc să zic: nicio formă a poeziei populare nu are atâtea variante ca povestea… chemarea prelucrătorului devine… cu mult mai grea şi totodată cu mult mai frumoasă decât s-ar părea din început. El trebuie să privească din toate punctele de vedere şi să combine din toate variantele un întreg frumos. Astfel, culegătorul nu numai dă recepţiunii caracterul individual, ci produce un nou întreg. Faptele şi ideile sunt doar o recepţie din popor; gruparea lor artistică e un capriciu al individualităţii”[2]. Ceea ce se şi întâmplă cu basmele lui Slavici.

Astfel, încă de la primul basm, *Zâna Zorilor*, autorul doreşte să organizeze şi să epuizeze sistematic acest domeniu, să refacă structura pierdută a basmului originar. *Zâna Zorilor* nu va fi doar un „agregat” al temelor fundamentale, dar şi o structură perfectă şi activă, motiv pentru care merită prezentat în detaliu.

Există aici însă, o diferenţă dintre basmul popular şi cel al lui Slavici, pe care trebuie să o menţionăm, apărută tocmai datorită imaginii formate de autor asupra acestuia. Basmul folcloric are astfel o structură mai puţin rigidă: subiectul se dezvoltă prin adiţiune, şi anume printr-un complex de motive ce pornesc din unul dintre aspectele sale nesoluţionate ce atrage un nou complex, şi aşa mai departe, până la saturarea auditoriului, respectiv a cititorului de fabulos. Performanţa povestitorului constă tocmai în ingeniozitatea asamblării acestor aspecte. Slavici conferă, dimpotrivă, basmului său o structură rigidă, nefacultativă. El acumulează în prima parte evenimente, eroi, obiecte, pe care le va utiliza sau chiar soluţiona doar în a doua parte. Astfel, gratuitatea specifică povestirii folclorice se pierde în favoarea unei imagini obiective, prin rigoarea logică a relaţiilor dintre elementele ei. Elementele basmului tradiţional se întrepătrund, nu fără măiestrie, cu cele ale imaginarului slavician.

Subiectul este simplu, tipic pentru un basm, şi poate fi predat încă din clasa a V-a. Fiii unui împărat trebuie să aducă apă de la fântâna Zânei Zorilor pentru a dovedi tatălui că sunt în stare să stăpânească şi să protejeze împărăţia, şi astfel să-l vindece de ochiul care plângea. Ca în toate basmele, mezinul va fi cel ce va duce la capăt această misiune, povestea finalizându-se în mod fericit. Basmul *Zâna Zorilor* începe deci cu o formulă narativă specifică basmului popular, absolut necesară reuşitei acestei denaturări inedite a fabulosului tradiţional: „A fost ce-a fost; dacă n-ar fi fost, nici nu s-ar povesti.” [3] Însă mişcarea imediat următoare ne aruncă în spaţiul nedefinit şi nedelimitat. “Împărăţia lui era atât de mare, încât nici nu se ştia unde se începe şi unde se sfârşeşte”. Din nou apar situaţii tipice: împăratul care cu un ochi râde şi cu unul plânge există şi în unele variante populare; cei trei feciori de împărat au nume obişnuite, de ţărani – Florea, Costan şi Petru, lucru des întâlnit în basmele româneşti. Excepţia apare şi aici: Petru, cel mai tânăr, nu e prin nimic deosebit, ca în basmul popular, el îşi ia pălăria de pe “prispă” şi nu din castel. Ba mai mult, el este o figură feminină şi sensibilă: “înalt subţire mai mult fată decât fecior Petru nu face multă

[1] Magdalena Popescu (1977), *Slavici*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, p.475

[2] *Convorbiri literare*, 1 iunie 1872, p. 91-115, apud Valentina Tudoriu, prefaţă la I. Slavici, (1969), *Spaima Zmeilor*, Editura pentru literatură, Bucureşti, p. X

[3] Citatele din basmele lui Ioan Slavici sunt reproduse după Slavici, I. (1969), *Spaima zmeilor*, Editura pentru literatură, Bucureşti

vorbă: el râde şi cântă, cântă şi râde de dimineaţă până seara". Primii doi fraţi eşuează în călătoria impusă, dar nu pierd lupta cu balaurul, ci pur şi simplu fug din faţa conflictului iminent. Balaurul, asemenea basmelor tradiţionale, va avea pe rând trei şi apoi şapte capete (iar la întâlnirea cu Pătru acesta are chiar douăsprezece). Ruşinea – scopul etic al basmului – îi face să nu se mai întoarcă acasă. Lupta eroului nu se dă cu un balaur propriu-zis, ci cu întunericul şi focul, forţe ale naturii; Petru "nu putea să lupte cu sabia". De abia acum primeşte pentru prima oară numele de "Făt-Frumos" ceea ce presupune faptul că de abia de acum începe a-şi depăşi condiţia, Petru suferind o transformare verticală pe parcursul basmului. Luptele sunt istovitoare, sufocante, Făt-Frumos ducându-le la capăt nu cu glorie, ci cu trudă. El duce la capăt călătoria, sub semnul umilinţei, incertitudinii sau inefabilului. Deşi este supranumit Făt-Frumos, Petru gândeşte până la sfârşit ca un ţăran simplu, prin nimic individual, superior. El reuşeşte să ajungă la Zâna Zorilor, să fure apa din fântână, dar este ucis. Din momentul în care moare, autorul îl numeşte din nou Petru, care învie în mod miraculos cu ajutorul Sfintelor. Se pare că acest titlu i se cuvine doar în momentul în care acesta realizează ceva. După trecerea tuturor acestor etape, finalul şi rezolvarea scopului iniţial se desfăşoară relativ simplu, pe ultimele două pagini. Petru Făt-Frumos se căsătoreşte cu Zâna Zorilor iar fraţii lui reprimesc vederea ce o pierduseră pentru a participa şi ei la fericirea universală. Formula finală ne reintroduce în teritoriul basmelor tradiţionale.

Basmul este valoros şi inedit, şi în acelaşi timp foarte indicat spre a fi predat în gimnaziu, atât ca text adiţional pentru demonstrarea diferenţelor dintre un basm popular şi unul cult, în cadrul orelor de recapitulare şi sistematizare a materiei din clasa a VIII-a, cât şi ca text existent în manualul de clasa a V-a, unde se pot evita cu ingeniozitate acele situaţii mai dificil de înţeles la vârsta respectivă.

Datorită temelor abordate comune cât şi datorită substratului psihologic identic al nuvelelor şi poveştilor lui Slavici, atât basmul *Zâna Zorilor* cât şi celelalte basme au fost fie comparate cu nuvelistica sa, fie cu fondul folcloric de la care au pornit acestea. Astfel, prin onomastică, decor şi caracterizare a personajelor, ies în evidenţă aspectele nuvelistice şi realiste ale basmelor. Încă de la primul basm, impactul real-fabulos are darul de a reîmprospăta elementele tradiţionale ale folclorului cu o nouă încărcătură de fantastic. Astfel, în basmele sale, Slavici introduce un personaj dotat cu psihologie normală, nedeprins cu fabulosul, într-un peisaj nou pentru el, ce-i creează în mod constant un sentiment de surpriză, uimire şi chiar spaimă. Observăm astfel că demersul lui Slavici este contrar celui popular. De exemplu, povestitorul popular aduce lumea fabulosului în cea cotidiană, cele două devenind comunicante, iar eroii trec cu dezinvoltură dintr-un tărâm în celălalt fără nici o dificultate.

Pentru Slavici însă, cele două teritorii sunt separate şi necomunicante, unul ţinând de efemer iar celălalt de esenţele eterne şi magice. Slavici realizează "o formulă a fantasticului straniu"[4], neaducând elementul necunoscut în cadrul evenimentelor reale, ci transportând un singur element cunoscut, real, şi anume personajul, în tărâmul fabulos. Pe parcursul scrierii celorlalte basme, acest amestec de fabulos şi realitate devine tot mai accentuat. Un lucru izbitor în basmul lui Slavici, pus pe seama intenţiei de accentuare a realismului "nuvelistic"[5], este şi faptul că autorul îşi dotează personajele cu psihic. Drumul lor imaginar vine să soluţioneze nu o criză epică spectaculoasă, cum întâlnim în basmul tradiţional, ci să compenseze o absenţă afectivă, să contracareze o agresiune morală, să repare o frustrare. Basmele sale nu au o structură epică definită, însă se reţine întotdeauna o atmosferă afectivă. În această categorie se înscriu cu precădere basmele *Floriţa din codru, Ileana cea şireată, Doi feţi cu stea în frunte, Băiet sărac* sau *Limir-împărat*. Aceste poveşti sunt interesante tocmai pentru că prezintă, într-o formă simplificată şi nemascată marile teme nuvelistice, mărturisind astfel structura mentală şi afectivă a autorului. În plus, dotarea personajelor cu prihic, ajută cadrul didactic să facă analogii cu realitatea cotidiană și să provoace elevii la brainstorming pe tema comportamentului adecvat din punct de vedere etic și social.

Predarea basmelor în şcoală, este o necesitate didactică. Predarea acestei specii literare trebuie să se facă gradual, de la nivelul primar la cel liceal. Pentru fiecare nivel de înţelegere se

[4] Tzvetan Todorov (1973), *Introducere în literatura fantastică*, Editura Univers, Bucureşti, p. 51
[5] cf. Ovidiu Bârlea (1981), *Folclorul românesc*, vol. I, Editura Minerva, Bucureşti

poate utiliza unul din basmele lui Slavici. Basmele de la începutul creaţiei se pretează prin simplitate şi asemănări cu basmul popular predării în clasele primare, mulţi înăţători chiar predând unele dintre acestea. Basmele dinspre finalul creaţiei slaviciene se pretează mai degrabă predării în gimnaziu şi liceu pentru complexitatea psihologică a eroilor, pentru cruzimea care le îndepărtează de tiparul popular şi le apropie de nuvelele realiste.

Însă indiferent de titlul ales spre predare, basmele slaviciene, ca de altfel întreaga operă a autorului, sunt mai uşor de predat decât alte basme culte datorită simplităţii limbajului, oralităţii, construcţiei necomplicate a epicului, şi nu în ultimul rând datorită caracterului moralist şi didacticist al tuturor scrierilor lui Slavici.

În final, fie că profesorul alege să predea *Zâna Zorilor*, fie că alege alt basm al aceluiași autor, fie că alege alt autor de opere de ispirație folclorică, literatura populară, purtătoare de tradiții și obiceiuri din întreaga cultură românească, trebuie să își găsească locul în programa de limbă și literatură română de învățământ primar și gimnazial, și chiar într-o disciplină opțională, căci fără acest tezaur promovarea adevăratelor valori morale ar fi viciată.

Bibliografie

Bârlea, Ovidiu, Folclorul românesc, vol. I, Editura Minerva, Bucureşti1981
Popescu, Magdalena, Slavici, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1977
Slavici, Ioan, Spaima zmeilor, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1969

„TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”

Prof. înv. preșc. Sava Alina, Grădinița cu P.P.Nr. 6, Structură Grădinița cu P.P. „Lumea Copiilor” Târgu Mureș

În acest referat prezint opționalul ce îl desfășor la grupa mare și anume ,,Tradiții și obiceiuri populare românești”. Aici este menționat argumentul, obiectivul cadru, obiectivele de referință și planificarea acestuia însoțit de data/conținut, obiective și valori moral civice vizate.

Tradițiile populare românești sunt ca niște comori ale neamului nostru și ar trebui să ne facem timp ca să le cunoștem pentru că acestea ne definesc ca popor. Am prezentat în acest referat și câteva valori morale pe care le-am promovat odată cu acest opțional dintre care amintesc: dragostea pentru frumos, respectul, politețea, curiozitatea, blândețea, sinceritatea și răbdarea.

Doresc să le dezvolt copiilor gustul pentru frumos și să declanșez în ei emoții artistice și totodată să le amintesc că uitarea tradițiilor și obiceiurilor naționale înseamnă că nu știm cine suntem și nu ne cunoștem rădăcinile. A sosit vremea ca cei mici să cunoască tradițiile și obiceiurile neamului românesc!

OBICEIURILE ȘI TRADIȚIILE ROMÂNEȘTI – POARTĂ DE CULTURALITATE ȘI SPIRITUALITATE

Prof. înv. primar Silveșan Nicoleta**,** Colegiul Național ,,Mihai Eminescu” Petroșani

Lumea din care face parte țăranul român a fost dintotdeauna bogată în obiceiuri și tradiții. Acestea par a fi pentru cei care le privesc din exterior, manifestări folclorice fabuloase. Pentru cei care le cunosc însemnătatea, știu că aceste obiceiuri și tradiții ascund înțelesuri profunde, despre relațiile interumane și despre relațiile oamenilor cu natura.Prin astfel de manifestări, oamenii din diverse zone ale țării, au încercat să dea însemnătate anumitor momente sau întâmplări din viața lor.

Obiceiurile tradiționale românești au ca și modalități de exprimare: muzica, coregrafia, gestica sau mimica. Sunt fapte culturale complexe, menite înainte de toate, să organizeze viața

oamenilor. Marchează momentele importante ale trecerii lor prin lume, și le modelează comportamentul.

Cele două mari categorii de obiceiuri și tradiții sunt:

-cele care marchează diferite evenimente ce se desfășoară de-a lungul anului: sărbătorile religioase, cele legale, de muncă agricolă, de factori de mediu. Acestea vizau viața colectivă a satului, având un caracter public și ciclic; Un loc special între obiceiurile religioase îl au cele specifice Crăciunului și Paștelui.

-a doua mare categorie se referă la obiceiurile care atestă diferite momente importante din viața omului; Desfășurarea lor era legată de momente bine determinate, care nu se repetă de-a lungul vieții: nașterea, căsătoria și moartea;

Obiceiurile de peste an erau, în general, în directă legătură cu trecerea timpului, a calendarului, dar și a muncilor în colectivitățile agricole sau de păstori. Îndeplinirea lor potrivit datinei, era în interesul întregii colectivități, toată lumea aducându-și aportul.

La obiceiurile legate de momentele importante ale vieții omului, interesul îndeplinirii obiceiului cădea, înainte de toate, asupra individului și a familiei lui.Folcloriștii numesc astăzi obiceiurile tradiționale în legătură cu nașterea, căsătoria și moartea, obiceiuri sau rituri de trecere. În general, nunta, prin desfășurarea ei amplă și caracterul sărbătoresc și de mare veselie, atrăgea cea mai mare și cea mai activă participare a colectivității.

După terminarea muncilor agricole, când lumea satelor intra într-o perioadă de repaus relativ, dar mai ales după Lăsatul Secului de Crăciun, începea sezonul șezătorilor. Șezătorile erau întâlniri comunitare cu caracter lucrativ dar și distractiv, lumea satelor îmbinând în mod plăcut lucrul cu distracția. Erau locul în care se învățau deprinderi practice dar se derulau și numeroase obiceiuri.

În Postul Crăciunului principala preocupare casnică era legată de industria textilă iar torsul cânepii, a inului și a lânii se făcea cu mai multă plăcere, cu mai mult spor și în condiții mult mai bune în cadrul unor întâlniri comunitare.

Șezătorile puteau fi organizate ad-hoc, în zilele lucrătoare, la una sau mai multe case, și erau de mai multe feluri. Ele puteau sa aibă un caracter de întrajutorare, când mai multe femei sau tinere participau la torsul cânepii sau a lânii unei gospodine, operația repetându-se, apoi, la casa fiecărei participante sau puteau să fie întâlniri în cadrul cărora fiecare participantă își torcea propriul material.

Șezătorile aveau loc în serile tuturor zilelor lucrătoare, locul de desfășurare fiind anunțat din timp. Gospodina în casa căreia avea loc întrunirea se pregătea cu băutură și mâncare frugală, și anunța flăcăii, în cazul în care aceștia nu se informau singuri de mersul șezătorilor. Casa era dereticată și se pregăteau mai multe lavițe sau scaune necesare torcătoarelor.

Odată cu lăsarea întunericului, femeile porneau cu furca de tors către casa în care avea loc șezătoarea. În cazul în care șezătoarea avea drept scop întrajutorarea, după sosirea tuturor invitatelor, acestora li se distribuia în mod egal cantitatea pe care o aveau de tors în acea noapte. Când șezătoarea era doar un simplu prilej de întrunire comunitară, fiecare își aducea de acasă ceea ce avea de tors.

Șezătorile se organizau nu numai pentru torsul fibrelor textile ci și pentru scărmănatul lânii, scărmănatul penelor etc. Niciodată în șezători nu se coseau cămăși, această operație făcându-se în mod individual de către fiecare gospodină sau tânără fată, în casa proprie.

După ce participantele își primeau "porția", pentru crearea unei atmosfere plăcute, ele erau servite cu un păhărel de țuică îndulcită, de obicei, cu miere de albine. Șezătoarea odată începută, participantele făceau schimb de informații referitoare la viața cotidiană din sat și comentau evenimentele cele mai importante petrecute în propria comunitate sau în localitățile învecinate.Apoi se rosteau ghicitori, zicale, proverbe, se cânta sau se rosteau balade, nestemate folclorice ce s-au păstrat până în zilele noastre transmise în modul cel mai lesnicios pe această cale. În cadrul acesta instituționalizat, fetele erau integrate și consacrate în colectivitatea femeilor, începând să-și însușească, cu această ocazie, deprinderi practice și spirituale.

În șezători se dezvăluiau aspectele și înțelesurile ritualice ale sărbătorilor populare și se învăța comportamentul individual. În șezătorile ce aveau loc înaintea Crăciunului și a Anului Nou, se învățau și se repetau colindele și urăturile și se discuta în amănunt despre buna pregătire a acestor sărbători.

La un moment dat, lucrul înceta, participantele fiind servite cu diferite preparate de către gazdă, în funcție de starea sa socială sau de posibilitățile sale materiale. Flăcăii, știind din timp locul de desfășurare al șezătorilor, cutreierau în grupuri însoțite de muzicanți pe la toate casele unde aveau loc astfel de întruniri. De multe ori, ei se organizau de cu seara, repartizându-se pe case, în așa fel încât, către sfârșitul șezătorii, ei să apară cu muzica pentru a înveseli atmosfera.

La intrarea acestora în casă, munca era abandonată. Muzicanții, buni cunoscători ai obiceiurilor locale, își ocupau locurile prestabilite și începeau să interpreteze melodii de joc. Fetele și chiar femeile erau invitate la joc de către flăcăi, unele dintre fete jucând acum pentru prima dată, iar cele mai tinere dintre ele învățau pașii de joc.

Atmosfera creștea în veselie și bună dispoziție. Cu această ocazie jucau chiar și bătrânii din vecini, invitați la șezătoare. Aceștia, pentru a nu-i deranja pe cei tineri, se urcau și dansau pe lavițele late și masive ce înconjurau pereții. Jocul era alternat cu multă dibăcie cu perioadele de pauză, când cei prezenți erau serviți cu mâncare și băutură, și cu cele de lucru, când se spuneau glume și snoave. Șezătorile, desfășurate în toată plenitudinea lor până târziu, prin anii '60, se constituiau într-o adevărată instituție socială și erau o formă de întrajutorare comunitară dar și loc de petrecere plăcută a timpului în nopțile lungi de iarnă, de derulare a unor obiceiuri și de învățare a deprinderilor de viață și de muncă. Chiar dacă se desfășurau în perioada Postului Crăciunului, aspectul distractiv era tolerat deoarece în cadrul lor erau învățate colindele și urăturile ce urmau să fie rostite în timpul sărbătorilor de iarnă.

Transformarea societății rurale într-o societate de consum asemănătoare celei urbane și schimbările demografice fac ca obiceiurile să se piardă sau să nu se mai practice. Multe din obiceiurile tradiționale românești le mai putem întâlni doar în spectacole sau festivități. Populația rurală actuală trece, din păcate, printr-o emancipare care se află la marginea prăpastiei ce semnifică pierderea identității și patrimoniului tradițional românesc.

Se fac eforturi considerabile de către persoane dedicate acestor cauze, de păstrare a portului, dansurilor, arhitecturii, obiectelor și a tot ce înseamnă tradiție populară românească.

Și cadrele didactice au obligația morală, de a le vorbi copiilor despre tradițiile poporului român și de a organiza activități, spectacole, serbări, în care să-i învețe pe copii aceste lucruri pentru a nu lăsa să se piardă aceste ,,comori" care aparțin poporului nostru.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE FLORII ȘI PAȘTE ÎN VALEA JIULUI

Prof Sîrbu Minodora, C.Ș.E.I. Rudolf Steiner Lupeni, Hunedoara

Țăranii din Valea Jiului (momârlanii) păstrează cu sfințenie tradițiile și obiceiurile moștenite de la înaintași, indiferent de sărbătoarea religioasă ori evenimentul din viața comunității cu care obiceiul respectiv are legătură. Ei își păstrează cu drag portul popular și îndeletnicirile tradiționale, pe care le împletesc cu civilizația și progresul social și cultural. **S**ărbătoarea Floriilor este sărbătorită în fiecare an cu o săptămână înainte de Paști și ne amintește de intrarea lui Iisus în Ierusalim, ca împărat smerit, împlinindu-se o proorocire din Vechiul Testament.

În ziua Floriilor, oamenii merg cu ramuri de salcie la biserică pentru a-L întâmpina tainic pe Hristos.Ele sunt sfințite și puse la icoane.

Sărbătorile de Paști coincid cu sosirea primăverii, anotimpul trezirii la viață a naturii. Obiceiuri dăinuind de sute de ani se întâlnesc și în zilele noastre datorită momârlanilor din Valea Jiului. După ce în fiecare zi a Săptămânii Mari, credincioșii țin post și merg la slujbele din fiecare seară, ce poartă denumirea de Denii, în Joia Mare, în Valea Jiului are loc pregătirea păstelui (pască), pentru ca acesta să fie sfințit și să ajungă până în dimineață de duminică și la păstorii care se află în munți.

Împodobitul crucilor din cimitir în Săptămâna Mare pentru ca și cei plecați la cele veșnice să poată sărbători Învierea Domnului. Momârlanii spun că astfel arată întregii lumi că respect și cinstesc memoria morților.

În Joia Mare, momârlanii prepară Paștele, ca să fie sfințit și să ajungă până în dimineața primei zile de Paște și la păstorii care se află în munți.

Anual, în Vinerea Mare, credincioșii din Valea Jiului se adună pentru a lua parte la o procesiune religioase inedite, „Drumul Crucii ", singurul pelerinaj ortodox din România care străbate muntele Straja, până la schitul construit în vârful muntelui.

În noaptea de Înviere oamenii vin la biserică pentru a lua parte la slujba de Înviere și să ia lumină. Fiecare credincios poartă în mână o lumânare pe care o va aprinde din lumina adusă de preot de pe masa Sfântului Altar. Această lumânare reprezintă simbolul Învierii, al biruinței vieții asupra morții și a luminii lui Hristos asupra întunericului păcatului. După Înviere, fiecare credincios se întoarce cu această lumină aprinsă acasă. Se merge la cimitir și se pun lumânări aprinse pe morminte.

Imediat după Paşti, momârlanii din Valea Jiului pornesc nedeile. Petrecerile câmpeneşti din jurul bisericilor se ţin lanţ şi sunt prilej de bucurie şi de reîntâlnire pentru toată comunitatea.

Nedeia e o sărbătoare strălucită, zi mare de bucurie, împreună cu jocuri, praznice şi prânzuri la care vin toţi cunoscuţii şi neamurile, chiar şi din cele mai îndepărtate sate.

Toată lumea este îmbrăcată în tradiţionalele costume momârlăneşti. Ciocnitul ouălor este o mare atracţie a nedeilor respectând un anumit ritual: era o lege ca oul care se spărgea să fie oferit câştigătorului. Momârlanii consideră că nedeia este „o zi de veselie" după un an de muncă, în care toate disputele care apar între ei trebuie uitate, iar la nedeie poate participa oricine are bunăvoință .

Bibliografie

Bârlea, O., 1981, Folclorul românesc, Editura Minerva, București;
Dumitru Gălăţan –Jieţ, 2005, Tradiţii şi obiceiuri în satele din estul Văii Jiului, Editura Focus, Petroşani;
Dumitru Gălăţan –Jieţ, 2007, Momârlanii, ieri şi azi, Editura MJM, Craiova.

PROIECT TEMATIC „MĂNÂNC SĂNĂTOS, SĂ CRESC MARE ȘI FRUMOS"

Prof. înv preșcolar Simedrea Loredana Cristina
Prof. înv. preșcolar Tălmaciu Claudia Mirela,Grădinița cu Program Prelungit „Floare de colț" Brad

Tema anuală de studiu: ,,Cine sunt, suntem?"
Tema proiectului: „Mănânc sănătos, să cresc mare și frumos"
Durata proiectului: o săptămână (08.10 2018 – 12.10 2018)
EVENIMENT DE DESCHIDERE

În ultimii ani factorii care ne influențează sănătatea sunt din ce în ce mai nocivi și mai agresivi. Dacă poluarea ne afectează sănătatea cu sal fără voia noastră, , alimentația nesănătoasă și sedentarismul țin de noi înșine și de educația primită.

Copilul învață de la cea mai fragedă vârstă să fie îngrijit, să respecte regulile de igienă personală, să se obișnuiască cu un regim de alimentație sănătos. Noi trebuie să-i conștientizăm în legătură cu importanța sportului pentru păstrarea sănătății și consumarea unor alimente cât mai naturale și mai sănătoase.

Pornind de la o discuție despre ce e bine să consumăm ca să nu ne îmbolnăvim prea des, am hotărât împreună cu copii că ar fi bine să cunoaștem mai multe lucruri despre alimentele care ne ajută să ne ferim de boli și să creștem mari și sănătoși.

Am hotărât împreună să desfășurăm proiectul tematic intitulat ,,Mănânc sănătos, să cresc mare și frumos".
OBIECTIVE DIN CURRICULUM VIZATE DE PROIECT:

OBIECTIVE CADRU:
Consolidarea și sistematizarea cunoștințelor copiilor cu privire la alimentație;
Dezvoltarea creativităţii și expresivităţii limbajului oral;
Dezvoltarea capacității de cunoaștere și înțelegere a mediului înconjurător, precum și stimularea curiozității pentru investigarea acestuia.
Formarea și consolidarea unor abilități practice specifice nivelului de dezvoltare motrică;
Stimularea creativității și a expresivităţii prin desen, pictură, modelaj;
Formarea capacităților de exprimare prin muzică;
Formarea și dezvoltarea deprinderilor motrice de bază și utilitar-aplicative.
OBIECTIVE DE REFERINȚĂ:
Să participe la activitățile de grup, inclusiv la activitățile de joc, atât în calitate de vorbitor cât și de ascultător;
Să înțeleagă și să transmită mesaje simple, să reacționeze la acestea;
Să efectueze operații cu grupele de obiecte constituite în funcție de diferite criterii date: apreciere a cantității prin punere în corespondență;
Să cunoască și să descrie verbal anumite schimbări și transformări din mediul apropiat;
Să cunoască unele elemente componente ale lumii înconjurătoare precum și interdependența dintre ele;
Să comunice impresii, idei pe baza observărilor efectuate;
Să cunoască și să respecte normele necesare integrării în viața socială, precum și reguli de securitate personală;
Să compună în mod original spațiul plastic, utilizând materiale și tehnici diverse;
Să intoneze cântece pentru copii;
Să fie capabil să execute mișcări motrice de bază: mers;
Să cunoască și să aplice regulile de igienă a efortului fizic.
Resurse:
Materiale: - cărți de povești, planșă cu piramida alimentelor, imagini cu alimente sănătoase, puzzle cu alimente, jetoane cu fructe, legume și diverse alimente, cărți de colorat, creioane colorate, carioci, acuarele, plastilină, foi de desen, autocolant, lipici, siluete ale alimentelor, aluat pentru modelat, cuburi din lemn, Lego, vase de bucătărie.
Umane: copiii grupei mari, educatoarea, părinții, bunicii, frați mai mari.
De timp: o săptămână
Metode și procedee:
Conversația, observația spontană și dirijată, povestirea, explicația, demonstrația, exercițiul, jocul, turul galeriei, brainstormign-ul, învățarea prin descoperire, problematizarea, munca în grupuri mici și în perechi, individual, frontal.
Centre de interes și materiale puse la dispoziția copiilor:

Biblioteca:	Artă:	Joc de rol:
- imagini cu alimente sănătoase; - planșă cu piramida alimentelor; - cărți de povești; - Puzzle cu alimente; - jetoane cu fructe, legume și diverse alimente.	- cărți de colorat; - creioane colorate; - carioci; - foi de desen; - lipiciuri; - acuarele; - pensule; - autocolant; - plastilină; - foi de desen; - aluat pentru modelaj.	- vase de bucătărie; - bucătărie în miniatură;
Construcții:	**Știință:**	**Nisip și apă (sau altele):**
- Cuburi din lemn; - Lego.	- imagini cu alimente; - fructe, legume etc.	- nisip; - apă.

INVENTAR DE PROBLEME:

CE ȘTIU COPIII?	CE URMEAZĂ SĂ AFLE COPIII?
- Fructele și legumele au multe vitamine; - Fructele și legumele ne ajută să creștem mari și sănătoși; - Vitaminele ne feresc de răceli;	- Care este piramida alimentelor; - Ce înseamnă să mînânci sănătos; - Care sunt alimentele sănătoase și cele mai puțin sănătoase; - Care sunt regulile de igienă; - Cum ne putem feri de boli;

CENTRUL TEMATIC

Împreună cu părinţii vom procura cât mai multe materiale pentru desfăşurarea activităţilor pe care ni le-am propus şi vom amenaja centrul tematic în sala de grupă.

Centrul tematic se va deschide în cadrul sectorului bibliotecă, unde vor fi expuse diverse materiale legate de tema proiectului.

Pe parcursul derulării proiectului, centrul tematic se va îmbogăţi cu alte lucrări şi materiale procurate împreună cu copiii și părinții acestora.

SCRISOARE CĂTRE PĂRINȚI

Dragi părinți și bunici,

Copiii dumneavoastră doresc să afle cât mai multe informații despre alimentația sănătoasă. Cu această ocazie vă cerem sprijinul în desfășurarea proiectului tematic intitulat ,, Mănânc sănătos, să cresc mare și frumos", care se va desfășura pe parcursul unei săptămâni.

Pentru ca activitățile noastre să fie cât mai interesante, vă rugăm să ne ajutați cu orice fel de materiale din care să putem învăța cât mai multe lucruri referitoare la povești: pliante, poze, cărți de povești interesante, imagini din alimente, jocuri, precum și orice alte materiale care ne-ar putea fi de folos. De asemenea, vă rugăm să discutați cu copiii despre orice fel de lucruri îi interesează, legate de tema noastră.

Vă mulțumim pentru înțelegere și ajutor.

INVENTAR DE ACTIVITĂȚI

Ziua	Activități de învățare
Luni	ADP: Întâlnirea de dimineață: ,,Să mâncăm sănătos" Rutine: Sosirea copiilor, igiena, micul dejun; Tranziții: ,,Bat din palme" ALA: Biblioteca: ,,Alimente sănătoase" - citire de imagini; Joc de rol: ,,La piața de alimente"; Jocuri distractive: ,,Scăunele vesele", ,Fugi și te așează" ADE: Activitate integrată (DȘ, DEC): „Sănătate de la toate" (,,Să ne hrănim sănătos"- joc didactic, ,,Fructele" - cântec, ,,Bate ca mine"- joc muzical)
Marți	ADP:Întâlnirea de dimineață: ,,Fructe și legume" Rutine: Sosirea copiilor, igiena, micul dejun; Tranziții: ,,Dacă vesel se trăiește" ALA:Artă: ,,Alimente sănătoase" - colorare; Construcții: ,,Lădițe pentru alimente" Jocuri la aparatele din curtea grădiniței. ADE: Activitate integrată (DȘ, DOS), „Hrană sănătoasă" (,,Să așezăm în șir" (ordonarea obiectelor de la cel mai scurt la cel mai lung) - ex. cu material individual", ,,Alimente sănătoase,, - decupare și lipire)
Miercuri	ADP:Întâlnirea de dimineață: ,,Igiena alimentației" Rutine: Sosirea copiilor, igiena, micul dejun; Tranziții: ,,Numărătoare" ALA: Știință: ,,Descoperim gustul alimentelor"- joc senzorial;

Joc de masă: ,,Alimente” - puzzle;
Joc de atenție: ,,Ce se potrivește”
ADE: Activitate integrată (DLC + DPM) ,,Mișcare și sănătate”- (,, Sarea în bucate” de Petre Ispirescu – povestea educatoarei, ,,Alergare pe loc cu pendularea gambei înapoi și ridicarea genunchilor la piept”, Joc- ,,Respectă marcajul”)

Joi ADP:Întâlnirea de dimineață: ,,Despre vitamine”
Rutine: Sosirea copiilor, igiena, micul dejun;
Tranziții: ,,Unu -doi, unu-doi, mergem toți în pași vioi,”
ALA: Bibliotecă: ,,Ce a cumpărat mama de la piață” - joc didactic;
Joc de rol: ,,Preparăm un suc de fructe”;
Citim o poveste din cartea preferată;
ADE: Activitate integrată (DȘ, DOS) ,,Alimente sănătoase” - (,,Ordonează corect obiectele”(ordonează de la cel mai mic la cel mai mare) - joc didactic, ,,Să facem cumpărături”(alimente) - joc didactic;)

Vineri ADP:Întâlnirea de dimineață: ,,Mănânc sănătos să cresc mare și frumos”
Rutine: Sosirea copiilor, igiena, micul dejun;
Tranziții: ,,Fructele”
ALA: Știință: ,,De ce trebuie să consumăm alimente bio”- convorbire;
Nisip și apă: ,,Turte pentru micul dejun al păpușii”
Audiție: cântece pentru copii
ADE: Activitate integrată (DLC, DEC) ,,Micii brutari” (Spune ce fac?(propoziția interogativă)- joc didactic, ,,Coș cu chifle” - modelaj din aluat)

REALIZAREA PROIECTULUI

Activitățile din cadrul proiectului tematic ,,Mănânc sănătos, să cresc mare și frumos” au avut asupra copiilor un impact deosebit de mare. Copiii au fost încântați, curioși, având o plăcere deosebită de a învăța lucruri noi. Materialele procurate împreună cu părinții au fost diverse și interesante. În fiecare zi, copiii au venit cu noi lucruri de transmis celorlalți și de asemenea cu posibilitatea de a explora, descoperi și învăța diverse lucruri noi în concordanță cu tema proiectului.

EVALUAREA

Organizarea unei expoziţii cu lucrările copiilor;
Album cu fotografii din timpul activităților derulate;
Poze din timpul activităţilor regăsite în jurnalul grupei;
Realizarea unui PPT cu aspecte din timpul activităților.

Bibliografie

Curriculum pentru învățământul preșcolar- editura Didactica Publishing House, 2009;
Activitatea integrată din grădiniță- editura Didactica Publishing House, 2008;
„Metoda proiectelor la vârstele timpurii,Editura Miniped,Bucureşti,2005;
Smaranda Maria Cioflica, Silvia Borțeanu,Gabriela Berbeceanu, Elena Ilie, „Suport metodic pentru planificarea calendaristică”, editura Tehno-Art.

TRADIŢII DIN VALEA JIULUI

Prof. Solomon Oana-Melinda, Colegiul Național ”Mihai Eminescu” Petroșani

Sărbătoarea pascală este cea mai mare, mai importantă şi mai aşteptată sărbătoare din punct de vedere al credinţei şi al ritualisticii. Paştele creştin a înlăturat alte obiceiuri păgâne existente în trecut. Spre exemplu la Uricani s-a păstrat o tadiţie până la jumătatea secolul al XX-lea. Astfel, în noaptea de Paşte se făcea focul în faţa bisericii, câţiva oameni veniţi voluntari stăteau de straje lângă foc povestind întâmplări şi în acelaşi timp supraveghind uşa bisericii, care trebuia să fie larg deschisă toată noaptea. Era obiceiul ca feciorii sau oamenii tineri din alt sat să vină şi să fure toaca

pe care păgubiţii trebuiau s-o răscumpere în dimineaţa de Paşte, înconjurând-o cu ouă roşii, căci altfel nu se putea face slujba fără toacă.

O întâmplare legată de această practică a avut loc într-un an când uricănenii se hotărâră să fure toaca de la biserica din satul vecin, Bărbătenii de Sus. În acest sens s-au format două echipe, prima echipă prefăcându-se că vrea să intre în biserică a fost prinsă cu uşurinţă de străjeri şi dusă lângă foc. Bărbătenii îi ironizau pe intruşi pentru lipsa lor de îndemânare şi se lăudau cu vigilenţa lor sporită. În timp ce se discuta în contradictoriu lângă foc, s-a auzit bătându-se toaca în vârful unui deal din împrejurimi. O a doua echipă de uricăneni operase nestingherită, în timp ce uricănenii crezuseră că nimeni nu va mai încerca să fure toaca în acea seară. A doua zi, de dimineaţă, înainte de răsăritul soarelui, femeile din Bărbăteni vin cu coşurile cu ouă la biserica din Uricani, pentru răscumpărarea toacei. Toaca este pusă jos, pe iarbă, şi înconjurată ou lângă ou, cu vârful spre toacă, pentru a încăpea mai multe. Ouăle erau ale celor care au reuşit să sustragă toaca.

O altă practică veche, care s-a ţinut până în 1964, era una ţinută şi în zona Ţării Haţegului. În ziua întâi de Paşte, după terminarea slujbei, se puneau în biserică nişte mese lungi, unde anumiţi oameni numiţi Păşticari aduceau alimente precum: pâine, brânză şi slănină, aproximativ 3-4 kilograme de alimente. După terminarea slujbei orice om putea să mănânce de acolo, dar nimeni nu putea să sustragă nimic şi nici să ducă1 cu el acasă. Aceeaşi cantitate de alimente era adusă şi a doua zi şi a treia zi. În toate aceste trei zile biserica era deschisă de dimineaţa până seara şi supravegheată de crâsnic. A treia zi de Paşte, după-amiază, resturile de pe mese erau împărţite săracilor. Păşticarii erau un grup de oameni credincioşi, mai înstăriţi, care suportau cheltuielile ocazionate de acest ceremonial. Numărul de Păşticari depindea de fiecare biserică şi sat în parte. Aici, în Uricani, erau 72 de familii, iar în alte sate din împrejurimi, earu doar 30 de familii sau doar 15 familii. Toate acestea depindeau de mărimea satului, dar şi de numărul credincioşilor înstăriţi din fiecare sat.

Oamenii se numeau Păşticari pentru că ei ţineau obligaţiile paştelor. Dezvoltarea industriei carbonifere la Uricani a dus şi la dezvoltarea demografică a zonei, iar oamenii nu mai acceptau să fie legaţi de cei bogaţi. Fiindcă acest obicei depindea de influenţa celor bogaţi, ceea ce nu era pe placul unora, s-a ajuns la desfiinţarea acestui obicei.

În zonă, jertfa Paştelui se făcea cu pâine şi vin, la fel ca şi împărtăşania. Fiecare membru al familiei nu avea voie, în nicio zi a Paştelor, să mănânce până nu primea trei lunguri de paşti pe care le dădea *pater familias.* Acesta se făcea afară, unde tatăl punea piciorul pe o brazdă de iarbă, care conţinea şi planta numită calcie, care era adusă dintr-o zonă mlăştinoasă, unde creşte planta, cu tot cu brazdă cu o zi înainte. Aceasta era o plantă care înflorea prima data primăvara. Tatăl punea piciorul pe această plantă şi zicea de trei ori *Hristos a înviat!* Apoi, fiecare membru al familiei avea voie să mănânce. Tatăl punea piciorul pe această plantă pentru că, se zicea, pâinea este trupul lui Hristos, vinul este sângele lui Hristor, iar apariţia florilor e văzută ca o înviere a naturii şi un fel de vestire a primăverii, „aşadar o metaforă pentru învierea lui Iisus: natura reînvie la fel cum Iisus a învins moartea şi s-a trezit la o nouă viaţă, mai puternică şi mai adevărată".

Bibliografie

Revista Viaţa de la Est la Vest, Editura Confluenţe, Petrila, 2006;

Făgaş Petre, Localitatea Uricani- vatră de trăire spirituală românească, Editura Matinal, Petroşani, 2000.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ – MIJLOACE DE PĂSTRARE ȘI VALORIFICARE

Prof.Stoica Gherasim, Școala Gim. I.D.Sirbu Petrila

Fac parte de secole din viaţa satului şi au în nume un sunet arhaic care ne face să ne gândim la ele ca la nişte obiceiuri vii cândva, azi rămase doar amintire. Şi totuşi… Unele dintre aceste tradiţii populare româneşti trăiesc şi azi, în ciuda asaltului nivelator al civilizaţiei contemporane.

Modernizarea se face simţită, ici-colo – de pildă, în portul fetelor care, la sărbători, îmbină straiele populare cu pantofi la modă – dar tradiţia rezistă. Evenimentele mari şi mici ale vieţii, munca şi căsătoria, credinţele religioase, creştine sau precreştine, dau sens acestor obiceiuri populare româneşti, care iată, persistă, ca un mesaj liniştitor de continuitate şi stabilitate.

Boul înstruţat este o sărbătoare a solstiţiului de vară, desfăşurată la noi de Sânziene sau Rusalii. Personajul central era un bou cu înfăţişare falnică (ales cu grijă în acest scop), împodobit cu clopoţei, cu flori şi ţesături frumoase şi care era plimbat pe uliţa satului, reprezentând, cred etnologii, ipostaza zoomorfă a unei străvechi divinităţi cu puteri fertilizatoare, ce chezăşuia obţinerea unor recolte bogate. "Zeul" zoomorf străbătea satul, însoţit de un alai de personaje mascate, cu înfăţişări şi manifestări ce aminteau de alaiul zeului grec Dionysos, asociat cu rodnicia şi forţa vitală.Obiceiul mai supravieţuieşte în unele sate transilvane, poate nu într-o formă atât de dezlănţuită ca în vechime, dar tot pitoresc şi tot spectaculos, deşi poate prea puţini cunosc originea pe care o atribuie cercetătorii acestui ceremonial.

Tânjaua este un vechi obicei popular întîlnit încă, sub diferite denumiri, în unele sate din Maramureş şi Bistriţa Năsăud; este un obicei agrar, ce avea loc în ziua de Sângoerz (Sfântul Gheorghe – 23 aprilie) sau a doua zi de Paşte. Cea mai cunoscută este Tânjaua de pe Mara, care încă se organizează, cu tot ceremonialul ei spectaculos, în câteva sate maramureşene; unul dintre acestea este satul Hoteni, din comuna Ocna Şugatag, devenit cunoscut pentru Tânjaua sa, prilej de mare mândrie pentru hotenari şi de organizare a unei vesele şi colorate sărbători agrare de primăvară.Ceremonialul se organiza în cinstea celui mai harnic gospodar – de obicei era ales cel care ieşise primul la arat, dar se ţinea seama şi de calităţile morale ale omului cu pricina.Se alcătuia o procesiune la care luau parte sătenii, în straie de sărbătoare, purtând tânjale (nişte piese care intră în alcătuirea carului) şi juguri împodobite cu ramuri şi flori. Sărbătoritul era dus, pe o teleguţă, la râu, unde era udat cu apă pe faţă, se rosteau invocaţii pentru dobândirea de "roade bune" (recoltă bogată), apoi sărbătoritul îşi invita consătenii acasă, unde-i ospăta. "Indiferent de nume şi de data la care se efectua obiceiul (Sângeorz, Paşte)", scrie Ion Ghinoiu, reputat specialist în studiul obiceiurilor populare, […] suntem în prezenţa unor practici străvechi, precreştine." Ceremonialul cu semnficaţii agrare era parte a unor complexe ritualuri de fertilitate, menite să asigure, în credinţele populare, obţinerea de recolte îndestulătoare, condiţia de bază a supravieţuirii.

Umblatul în tez este o bucurie de primăvară a copiilor maramureşeni; e un fel de mers cu colindul, dar de Paşte. Nu mai colindă ei, copiii, chiar aşa, îmbrăcaţi în hăinuţe populare, ca în poză, dar obiceiul s-a păstrat (cum s-a păstrat şi cel al colindului de Crăciun, chiar şi la oraş, unde copiii încă mai colindă – prin blocuri, îmbrăcaţi în hanorace de fâş, dar colindă!)

În Maramureş, de Paşte, copilaşii merg pe la casele din sat, salutând gazdele cu "Hristos a-nviat!" şi sunt răsplătiţi cu ouă roşii. Celor mai mari, de 13-14 ani, li se oferă, cam în derâdere, câte o unealtă de gospodărie (o mătură, o lopată), ca o aluzie la faptul că de-acum ar trebui să se lase de treburi copilăreşti şi să se apuce de treburi de oameni mari. Azi, firește, cei de 13-14 sunt socotiţi tot copiii, dar pe vremuri, la sate, cei de această vârstă erau consideraţi aproape adulţi şi li se pretindea să muncească în gospodărie, cu eforturi şi răspunderi de oameni mari, pregătindu-se ca peste doar câţiva ani să-şi întemeieze propriile lor gospodării. În amintirea acestei concepţii, „măriceii" de 13-14 ani care se amestecă printre mititeii de 8-10-12 ani la umblatul în tez au parte de un „apropo" – li se arată uneltele muncii gospodăreşti, ca să li se aducă aminte că nu vor mai fi mult timp copii…

Păzitul Usturoiului era o petrecere menită să îndepărteze spiritele rele, la apropierea iernii. Avea loc în aşa-numita Noapte a Strigoilor, care, conform calendarului creştin, cădea în Noaptea Sfântului Andrei, 29 spre 30 noiembrie.

Ecouri ale unor astfel de sărbători se găsesc în toată Europa, ele celebrând înnoirea timpului, în cadrul unui ciclu anual jalonat de momente speciale, ceremoniale, precum solstiţiile şi echinocţiile sau, mai târziu, anumite sărbători din calendarul creştin.

În vremurile vechi, cred specialişti etnologi, în preajma acestei date se sărbătorea încheierea unui an şi începutul unuia nou. Spre sfârşitul anului vechi, lumea îmbătrânea, se degrada, îndreptându-se spre o stare de dezordine, aproape de dezintegrare. "Ordinea se deteriorează neîncetat, ajungând în noaptea de 29 spre 30 noiembrie, în Noaptea Strigoilor, la starea simbolică

de haos, cea de dinaintea creaţiei. (Ion Ghinoiu, *Sărbători şi obiceiuri româneşti*, 2004). Un semn al haosului, al distrugerii ordinii stabilite a lumii, este ieşirea din morminte a strigoilor, a entităţilor malefice, pornite să facă rău oamenilor. În apărare, oamenii recurg la plante magice cu puteri recunoscute de îndepărtare a spiritelor rele, şi mai ales la usturoi, cu care se ung cercevelele ferestrelor, uşile, pragurile, pentru a feri casa şi pe locuitorii ei de acţiunea duhurilor rele. Închişi în casele astfel protejate, pentru a alunga spaima acelei nopţi, oamenii organizau petreceri zgomotoase, cu joc, mâncare, băutură, glume – ca un revelion, un scenariu clasic de întâmpinare ceremonială a preschimbării timpului, a înnoirii lui.

În Moldova, petrecerea se numea Păzitul Usturoiului: fetele aduceau de acasă legături de usturoi care erau adunate într-o covată şi păzite toată noaptea de o femeie bătrână, în vreme ce tinerii petreceau zgomotos. Dimineaţa, odată cu venirea zorilor, totul reintra în normal: duhurile rele se întorceau în sălaşele lor, ordinea lumii era restabilită, începea un nou an. Usturoiul "păzit" era împărţit celor ce luaseră parte la petrecere şi era apoi folosit, în tot cursul anului, pentru farmece ori pentru vindecarea bolilor.

Săptămîna Nebunilor era , după cum o descrie Simeon Florea Marian, cea în care „numai nebunii pornesc a se însura, numai proştii şi urâţii satelor abia acum dau zor ca să se căsătorească, pe când toţi cei cuminţi, câţi au avut de gând să se însoare în decursul cârnilegilor, s-au însurat deja cu mult mai înainte." Era, de fapt, ultima săptămână de dinaintea Postului Mare, numită şi Săptămâna Albă, sau Săptămâna Brânzei, când, conform practicilor creştin-ortodoxe, nu se mai consumă carne, dar încă se mănâncă ouă şi lactate; altfel spus, este ultima săptămână dinaintea unei lungi perioade de privaţiuni – Postul Mare – şi, de aceea, este un răstimp de agitaţie, nebunii, veselie dusă la extrem, manifestări dezlănţuite, în care se înscrie şi petrecerea plină de excese dată de Lăsatul Secului.

Ion Chelcea, în 1939, a dat o descrierea amănunţită a Săptămânii Nebunilor, notând că participanţii se deghizau în personaje ale unei nunţi (mire şi mireasă, naşi, popă, dascăl, nuntaşi) şi străbăteau aşa uliţele satului, speriind copiii, sărutând fetele şi femeile tinere, până când ajungeau la un pom sub care era oficiată o parodie de cununie; după aceea, se făcea o oprire la râu, unde mirii se spălau pe mâini – un moment ritual – iar apoi toţi mascaţii ("maimuşii", cum li se spunea) mergeau pe la casele oamenilor, unde erau cinstiţi cu băutură.

Ion Ghinoiu consideră că ar fi vorba despre „un scenariu de renovare a anului care începea primăvara", că funcţia matrimonială a obiceiului pare a fi de dată mai recentă şi se întreabă dacă nu cumva ar putea fi vorba despre „o urmă a vestitelor cortegii dedicate lui Dionysos." Oricum, latura sa glumeaţă, parodică, uşor dezmăţată, precum şi măştile, îl includ în aceeaşi de familie de obiceiuri căreia îi aparţin şi carnavalurile din lumea catolică şi protestantă. Toate sunt urme ale unor tradiţii mult mai vechi, care au supravieţuit unor interdicţii pe care a încercat să le impună biserica creştină, fiind prea îndrăgite şi poate prea necesare social – ca mijloc de defulare, de descărcare a unor tensiuni – pentru a putea fi înlăturate cu uşurinţă.

Azi, chiar dacă sensurile lor iniţiale, în mare parte, s-au pierdut, chiar dacă originea lor a devenit obscură, chiar dacă unele elemente s-au modernizat, aceste obiceiuri supravieţuiesc totuşi. Iar persistenţa lor arată clar un lucru: că oamenii au încă nevoie de ele.

Bibliografie

https://identitatea.ro/cele-mai-interesante-traditii/

TRADIŢII ŞI OBICEIURI DE VARĂ

Prof.înv.Primar Stoica Dija, Școala Gim I.D.Sirbu – Structura Sc Gim Nr.6 Petrila

În tradiţia populară, vara începe la Sf. Timofte (10 iunie) şi durează până La Sf. Maria Mică (8 septembrie). Acest interval este „măsurat" prin sărbători şi obiceiri populare păstrate, uneori chiar cu sfinţenie, din moşi-strămoşi.În Zilele Sfinţilor Mărunţi (10-14 iunie) este Sărbătoarea Grâului. Se spune că acum grâul începe să se coacă, iar porumbul creste ca smuls din pământ. Acest

semn de recoltă este anunţat pe Cer, prin răsăritul *Găinuşei cu pui (Pleiadele),* pe care ciobanii ţin foarte mult să o vadă, crezând că astfel le va merge bine oilor.

În trecut, aceste zile aveau o importanţă foarte mare, prin atribuţiile vechi ale sfinţilor, de a băga boabe în spicele de grâu şi de a fertiliza holdele. În timp, importanţa lor pentru calendarul agrar s-a diminuat, însă nu au dispărut din credinţa populară. Ei ar fi responsabili cu grindina, vijeliile, furtunile şi ploile torenţiale, drept pedeapsă pentru oamenii care nu i-au cinstit. Sărbătorile legate de recoltă continuă până în 19 iunie, cu fel si fel de sfinţi având sarcina să fertilizeze holdele semănate.

Despre Sfântul Elisei sau *Aliseiul grâului,* de pildă, se spune că e servitorul Sfântului Ilie şi al lui Dumnezeu. Dacă nu-l sărbătoreşti, Elisei se va supăra şi va porni vântul, care va scutura floarea de grâu, iar lanurile nu vor mai rodi sau vor avea spicul sec.

În data de 24 iunie, creştinii ortodocşi şi catolici prăznuiesc naşterea Sfântului Ioan Botezătorul. Acestui praznic i se suprapune o sărbătoare populară, consacrată zânelor bune, cunoscută în popor sub numele deSânzienele sau *Drăgaica.* Un fel special de a marca anotimpul călduros, pentru că în jurul datei de 21 iunie este solstiţiul de vară sau vara astronomică. În credinţa populară, Sânzienele sunt considerate nişte femei foarte frumoase, adevărate preotese ale soarelui, divinităţi nocturne ascunse prin pădurile întunecate, neumblate de om. Conform tradiţiei, ele plutesc în aer sau umblă pe pământ, în noaptea de 23 spre 24 iunie, cântă şi dansează, împart rod holdelor, umplu de fecunditate femeile căsătorite, înmulţesc animalele şi păsările, dau leac şi miros florilor şi tămăduiesc bolile şi suferinţele oamenilor.

Sânzienele sunt zâne bune, dar pot deveni foarte dăunătoare, lovindu-i pe cei păcătoşi cu „lanţul Sânzienelor". Mai pot stârni, din senin, vijelii si grindină, lăsând câmpul fără rod şi florile fără de leac. În dimineaţa de Sânziene, înainte de răsăritul soarelui, se împletesc cununiţe de flori galbene, numite chiar sânzâiene, si se aruncă pe acoperişul caselor. Se consideră că omul va trăi mult în cazul în care coroniţa rămâne pe casă sau, dimpotrivă, că va muri repede, atunci când coroniţa alunecă sau cade.

Sărbătoarea Sânzienelor mai este cunoscută în popor şi sub denumirea de*Amuţitul Cucului.* Se crede că dacă cucul nu mai cântă înainte de Sânziene, înseamnă că vara va fi secetoasă. Tot în această zi au loc bâlciuri şi iarmaroace, un bun prilej pentru întâlnirea tinerilor, în vederea căsătoriei. În calendarul popular, ziua de 29 iunie (când Biserica îi prăznuieşte pe Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel) poartă numele de Sânpetru de vară (sau*Sărbătoarea lupilor)* şi marchează miezul verii agrare şi perioada secerişului. Acum se „calcă" ceapa sau usturoiul. Sf. Petru, patronul agricultorilor, răspunde de starea recoltelor, căldură, ploaie şi îi pedepseşte cu tunete şi grindină pe cei ce-l nesocotesc. Fiind un om bun, milostiv şi credincios, Dumnezeu l-a luat în cer şi i-a încredinţat porţile şi cheile Raiului.

La marile sărbători, când se spune că la miezul nopţii se deschide cerul, Sânpetru poate fi zărit, pentru o clipă, stând la masa împărătească, mereu în dreapta lui Dumnezeu. Mai mare fiind peste cămările cereşti, împarte hrană animalelor sălbatice, în special lupilor, si mărunţeşte grindina, pentru a o face mai puţin periculoasă. Până la Sf. Petru este interzisă scuturarea merilor, altfel cade grindina peste holde.

Se zice că atunci când Sf. Petru plesneşte din bici, din acesta sar scântei care, odată căzute pe pământ, se transformă în licurici. Licuricii sunt blagosloviţi de sfânt ca să lumineze calea celor rătăciţi în pădure. În ziua sărbătorii se obişnuieşte să se împartă şi pomeni de sufletul celor morţi (Moşii de Sânpetru). La biserică se duc mere, zarzăre, colivă, colaci, miere în faguri şi lumânări. De Sânpetru nici o femeie nu trebuie să mănânce fructe noi, legume sau zarzavaturi, până nu dă mai întâi de pomană.

Cricovii de Vară (16-18 iulie) se mai numesc şi *Cricovii Marinei* (Sf. Marina – 17 iulie) şi ţin trei zile. Divinităţi malefice, ei trimit stihiile naturii sau animale dăunătoare, să-i pedepsească pe cei care nesocotesc sărbătorile lor. Cricovii marchează mijlocul Verii Pastorale şi, împreună cu Cricovii de Iarnă, adică miezul Iernii Pastorale, împart anul agrar şi pastoral în două anotimpuri egale ca număr de zile. Despre Sf. Marina se spune că protejează sufletul copiilor morţi. Această zi o ţin în special femeile însărcinate, de frica bolilor. Se spune că menta, muşeţelul si pelinul capătă

acum puteri magice, vindecătoare. Este si vremea când se scot ceapa şi usturoiul din straturi, altfel vor încolţi şi vor putrezi. În seara de 16 iulie se aşteaptă cântatul cicoarelor (mici insecte de câmp). Dacă vor cânta, se anunţă o toamnă lungă şi îmbelşugată.

În cel mai apropiat sfârşit de săptămână de ziua Sfântului Ilie *(Sântilie* – 20 iulie) are loc Târgul de fete de pe Muntele Găina, recunoscut pentru „târguirea" fetelor. Ele se pregătesc din timp pentru acest eveniment, fiindcă trebuie să-si ia cu ele şi zestrea. Părinţii pun pe masă plăcintă, găini fripte, palincă, iar tatăl băiatului începe „negocierile". Moţii credeau că numai o căsătorie aranjată pe culmea Găinei poate să aducă noroc. Sigur că acum lucrurile s-au mai schimbat iar Târgul de fete este, de fapt, o nedeie populară, cu mici, grătare si alte… chinezisme.

Propojaniile (Schimbarea la faţă – 6 august) marchează momentul în care apostolii Mântuitorului, aflaţi pe muntele Tabor, s-au convins că Acesta nu este doar un prooroc al lui Dumnezeu, ci fiul Lui. În tradiţia populară, până la această sărbătoare trebuie terminat cositul şi făcutul fânului, pentru că se trec florile şi iarba îmbătrâneşte, diminuând calitatea furajelor. Acum se gustă poama nouă din rodul viilor, spunându-se: „boabă nouă în gură veche". În unele zone se crede că berzele pleacă spre ţările calde, ducând rândunelele pe spate, iar oamenii ţin sărbătoarea pentru ca păsările să ajungă cu bine. Este si vremea culesului de plante şi fructe de leac, cu puteri vindecătoare: leuştean, avrămeasă, usturoi, flori de muşeţel, alune. Tot din această zi este interzis dormitul afară: *Numa' atâta-i vara, vară / Până-i patu' mândrii-afară / Dacă mândra patu-şi mută / Poţi să ştii, vara-i trecută.*

Sf. Marie Mare (Adormirea Maicii Domnului – 15 august) slăveşte momentul în care Născătoarea de Dumnezeu şi-a dat sufletul în mâinile Fiului său, Iisus. În această zi femeile dau de pomană apă, miere, struguri şi prune. Dimineaţa culeg flori din grădină si le pun la icoane, pentru a-i feri pe toţi ai casei de boli şi necazuri. Se deschid târgurile şi satul se adună la horă. Femeile însărcinate se roagă la Maica Domnului să le ajute să nască uşor şi să aibă copii sănătoşi. Din Grădina Raiului, „Împărăteasa lumii" îi ocroteşte pe toţi cei aflaţi în nevoi şi suferinţă. Adormirea Maicii Domnului este cea mai mare sărbătoare a verii, socotită ca zi de hotar pentru acest anotimp. De acum se merge către toamnă, vremea începe să se răcească.

Sântion de toamnă (Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul – 29 august)este considerată ultima mare sărbătoare a verii. Acum nu e bine să se mănânce fructe rotunde, care seamănă cu un cap (mere, pere, nuci) sau cu o cruce (nuci, pepene). De asemenea, nu se bea vin roşu, nu se mănâncă fructe sau legume roşii si nici nu se taie nimic cu cuţitul, toate alimentele de la masă se rup cu mâna. Despre Sântion există si numeroase legende. Una dintre ele spune că ar fi fost un tânăr sărac, de o rară frumuseţe: *Într-o zi, o femeie bogată l-a invitat peste noapte la ea, dar sfântul, nevrând să intre în păcat, s-a rugat stăruitor la Dumnezeu să-i ia frumuseţea cea ademenitoare. Dumnezeu i-a ascultat ruga şi l-a învăţat să-şi taie capul! Făcând Sântion acest lucru s-a pomenit cu un cap de… oaie în locul frumosului său cap, scăpând astfel de păcat.* La Sântion de toamna este interzis să folosim cutitul.

Bibliografie

http://revistaflacara.ro/traditii-si-obiceiuri-de-vara/

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ – MIJLOACE DE PĂSTRARE ȘI VALORIFICARE

Prof. înv. primar Roșia Claudia, Grădinița PP3, Petroșani

Lumea din care face parte taranul roman a fost dintotdeauna bogata in obiceiuri si traditii. Acestea par a fi pentru cei care le privesc din exterior, manifestari folclorice fabuloase. Pentru cei care le cunosc insemnatatea, stiu ca aceste obiceiuri si traditii ascund intelesuri profunde, despre relatiile interumane si despre relatiile oamenilor cu natura Prin astfel de manifestari, oamenii din diverse zone ale tarii, au incercat sa dea insemnatate anumitor momente sau intamplari din viata lor. Obiceiurile traditionale romanesti au ca si modalitati de exprimare: muzica, coregrafia, gestica sau

mimica. Sunt fapte culturale complexe, menite inainte de toate, sa organizeze viata oamenilor. Marcheaza momentele importante ale trecerii lor prin lume, si le modeleaza comportamentul.

Manifestari traditionale in zona rurala a Romaniei

Cele doua mari categorii de obiceiuri si traditii sunt:

-cele care marcheaza ***diferite evenimente ce se desfasoara de-a lungul anului***. Sunt sarbatori religioase, cele legale, de munca agricola, de factori de mediu. Acestea vizau viata colectiva a satului, avand un caracter public si ciclic. Un loc special între obiceiurile religioase îl au cele specifice Crăciunului și Paștelui.

-a doua mare categorie se refera la obiceiurile care atesta ***diferite momente importante din viata omului***. Desfasurarea lor era legata de momente bine determinate, care nu se repeta de-a lungul vietii.

Motive traditionale romanesti

Obiceiurile de peste an erau, in general, in directa legatura cu trecerea timpului, a calendarului, dar si a muncilor in colectivitatile agricole sau de pastori. Indeplinirea lor potrivit datinei, era in interesul intregii colectivitati, toata lumea aducandu-si aportul. La obiceiurile legate de momentele importante ale vietii omului, interesul indeplinirii obiceiului cadea, inainte de toate, asupra individului si a familiei lui.

Momentele cele mai importante din viata unui om:***nasterea, casatoria si moartea***. Folcloristii numesc astăzi obiceiurile traditionale in legătură cu nasterea, initierea, casatoria si moartea, obiceiuri sau rituri de trecere. In general, nunta, prin desfăsurarea ei ampla si caracterul sarbatoresc si de mare veselie, atragea cea mai mare si cea mai activa participare a colectivitatii.

Obiceiuri si traditii în legatură cu nasterea. Sunt un domeniu al oamenilor maturi. Pe langa parinti apar moasa si nasii. Cand copilul trecea printr-o boală grea sau printr-o primejdie, exista obiceiul ca, copilului să i se schimbe numele in Ursu sau Lupu. Se evita astfel ca pe viitor copilul sa mai fie „recunoscut" de respectiva primejdie. Acest obicei implica si ideea „mortii si a reinvierii" copilului. După obiceiurile in legătură cu nasterea, urmand firul vietii omului, cele mai importante rituri sunt cele prin care se trece la starea de flacau de insurat si fata de maritat.

Costume traditionale romanesti

La momentul stabilit de datinile traditionale, copilul era scos din mediul social in care a trait în cadrul familiei, din randul copiilor prieteni. Era introdus intr-un mediu nou, care nu tinea numai de varstă, ci uneori si de profesie.Prin aceasta, el dobandea o serie de drepturi si de prerogative. Putea merge la targ, la hora, la bal, la carciumă, putea să facă parte din ceata de colindători, putea lua fetele la joc, putea să-si lase barbă. In cadrul ceremonialului de trecere, acolo unde obiceiurile si-au mai păstrat formele traditionale, tanărul trebuia sa treaca o serie de probe de putere si de barbatie.

Bibliografie

Ion Ghinoiu, Mică enciclopedie de tradiţii româneşti, Ed.Enciclopedică, 2001
C.Brăiloiu,Sărbători şi obiceiuri Ed. Enciclopedică, 2002
M.Mitroi, Obiceiuri şi tradiţii de Crăciun, Ed. Autorul,2004

TRADIŢII ŞI OBICEIURI DE IARNĂ
" SFINTELE SĂRBĂTORI LA ROMANI "

Prof. înv. preșcolar Stănilă Mariana-Rodica, Grădinița PN Valea Lupului, com. Baru ,jud Hunedoara

La români sărbătorile de iarnă în special Crăciunul sunt sărbătorile de suflet.Amintirea copilăriei ce ne revine puternic în suflet şi în minte ,zăpezile bogate şi prevestitoare de rod îmbelşugat,colindele şi clinchetele de clopoţei,mirosul proaspăt de brad dar şi de cozonaci,nerabdarea aşteptării darurilor sub pomul de iarnă toate crează în sânul familiei o

atmosferă de linişte si iubire. Decembrie este luna cadourilor şi a sărbătorilor de iarnă (Sfântul Nicolae, Crăciunul, Anul Nou) şi poate unul dintre cele mai aşteptate momente ale anului mai ales pentru cei mici care ard de nerăbdare să vadă ce primesc de la Mos Nicolae în ghetuţele pregătite de cu seară.

De la Sfântul Nicolae până la Sfântul Ion românii se simt în sărbători.Cel mai important este Crăciunul considerat ca sărbătoarea naşterii Domnului nostru Iisus Hristos.Oamenii au adaptat-o creând tradiţii si obiceiuri conform culturi lor specifice . Acest obicei din seara Sfântului Nicolae a luat naştere la oraş şi s-a răspandit şi în mediul rural. Fiecare traieşte din plin sărbătorile, însă nu toată lumea cunoaşte adevaratele istorii şi semnificaţii ale datinilor de iarnă . Pentru a aprecia mai mult tradiţiile, vă oferim o mică istorie a Moşului Nicolae.

Pe 6 decembrie, este ziua Sfantului Nicolae iar, dupa traditia populară, aceasta este prima zi de iarnă. Credincios, Sfantul Nicolae este faptuitor de minuni si martir pentru credinţa in Iisus. La romani, Sfantul Nicolae este închipuit ca un moş cu barba albă care poate aduce ninsoarea scuturandu-şi bărbia. Datorită tradiţiei occidentale, Moş Nicolae este şi cel care face cadouri celor mici. În seara din Ajun (5 decembrie), parinţii pun în încălţămintea copiilor, pe care aceştia şi-o pregătesc cu mare grijă, multe dulciuri şi, uneori, jucării. În unele locuri există şi obiceiul de a pune alături de cadouri şi o nuieluşă care ar trebui să ii cumintească, măcar în principiu, pe copii care nu s-au purtat bine în timpul anului."Copii cuminţi primesc dulciuri şi jucării iar cei obraznici nuieluşe "aşa auzeam în copilărie de la parinţii nostrii .

Acum la vremea maturitatii ne amintim cu bucurie de acele seri nimunate când ne pregăteam cizmuliţele şi asteptam cu nerăbdare să vină Moş Nicolae să ne lase în dulciuri şi jucării. Sfantul Nicolae mosteneşte la moartea ambilor părinti, toată averea familiei pe care se hotaraşte să o folosească în scopuri umanitare, ajutându-i pe cei săraci. El este cunoscut ca protector al copiilor mici, al călătorilor, al comercianţilor, al celor acuzaţi pe nedrept, al fetelor nemăritate şi mireselor. Legenda istoriei lui Moş Nicolae vorbeste despre un nobil sărac care avea 3 fete pe care nu le putea marita din cauza situaţiei financiare precare. Se spune că Nicolae de Mira, inainte de a deveni Sfant, a decis să-l ajute pe acest nobil lasând câte un saculeţ cu aur la uşa casei acestuia de fiecare dată când una dintre cele trei fete a ajuns la vârsta măritişului. Vrând să ştie cine ii face aceste cadouri, nobilul a urmarit la cea de-a treia fată uşa casei. Povestea spune că Nicolae s-a urcat pe acoperiş şi a dat drumul săculeţului prin hornul casei în nişte sosete puse la uscat. Astfel s-a nascut ideea ciorapilor atarnaţi la gura sobelor şi a şemineelor în care se primeau cadourile.

Crăciunul mai este numit şi sărbătoarea familiei, este sărbătoarea când toţi se reunesc părinţi ,copiii nepoţi îşi fac daruri,se bucură de momentele şi atmosfera din jurul mesei,cu credintă ca prin cinstirea cum se cuvine a sărbătorii vom avea un am mai bun si mai bogat.La sate sunt pastrate mai bine tradiţiile si obiceiurile specifice acestei sărbători.Repertoriul tradiţional al obiceiurilor şi tradiţiilor româneşti cuprinde pe lângă colindele propriu-zise - cântece de stea, vicleimul, pluguşorul, sorcova, vasilica, jocuri cu măşti (ţurca, cerbul, brezaia), teatrul popular, dansuri (căluţii, căluşerii) - şi o seamă de datini, practici, superstiţii, ziceri, sfaturi cu originea în credinţe şi mituri străvechi sau creştine. Dintre acestea, care exprimă înţelepciunea populară, realul sau fantasticul, esenţe ale bogăţiei noastre spirituale, redăm câteva specifice diferitelor zone ale ţării.Pe 20 decembrie in calendarul ortodox se sarbatoreste ziua Sfantului Ignat. In aceasta zi datina randuieste sa fie taiat porcul de Craciun. Pentru ca taranii cred ca un porc neinjunghiat in aceasta zi nu se mai ingrasa pentru ca isi viseaza cutitul. Nerespectarea acestui obicei poate provoca, dupa unii, incidente neplacute. In mod evident, si acest obicei pastreaza elemente de ritual pagan (in Egiptul Antic si in Grecia Antica porcul era sacrificat in cinstea unor zeitati. În Bucovina, în Ajunul Crăciunului se pun pe masă un colac şi un pahar de apă, deoarece se crede că sufletele celor răposaţi vin în această noapte pe la casele lor, gustă din colac şi-şi udă gura cu apă.

În Ajunul Crăciunului, cei ce cresc albine, nu dau nimic din casă, ca albinelor să le meargă bine, şi să nu părăsească stupul pe vremea roitului. În Ajunul Crăciunului nu e bine sa te baţi, nici măcar în glumă, cu cineva, căci faci buboaie peste an.

Cu o săptămână înainte de Crăciun, în zona Codru din Maramureş încep pregătirile pentru colindat, culminând în cele două zile anterioare sărbătorii, când se pregătesc mâncărurile şi

se împodobesc interioarele locuinţelor: masa cu faţa brodată, feţe de perne ornamentate, pe pereţi se pun şterguri şi blide ornamentate, crengi de brad, baniţa, busuioc, brebenoc. Aluatul frământat în noaptea de Crăciun e bun de deochi pentru vite. Se crede că la miezul nopţii, înspre Crăciun, apa se preface în vin, iar dobitoacele vorbesc. La cele trei sărbători mari - Crăciun, Paşte şi Rusalii - să te speli cu apa în care au fost puşi bani de argint şi vei fi bănos. Nu e bine ca în Ajunul Crăciunului să fie pus pe masă mai intâi rachiul, pentru că nu el are întâietate în această seară, ci bucatele.

Dacă visezi grâu verde în postul Crăciunului e semn bun că anul care vine are să fie mănos în toate.

În Ajunul Crăciunului se leagă pomii cu paie, pentru că aceşti pomi să lege rod bogat. Pomul Crăciunului imbracă în sate din zona Codru aspecte diferite, deosebindu-se de bradul cu elemente ornamentale cumpărate din oraş.

Cel mai răspândit era pomul cu cercuri din nuiele de salcie sau din sârmă, îmbrăcate în hârtie colorată, peste ele sunt trecute sfori din aţă de fuior pe care sunt înşirate boabe de fasole albă.

În alte sate se făcea pom împodobit cu paie de grâu tăiate scurt şi înşirate pe sfoară, delimitate de floricele de porumb. Fasolea albă simboliza "curăţirea sufletului". Unii locuitori preferau pomul de vâsc, pe care se aplicau panglici de hârtie colorată. În seara de 23 spre 24 decembrie, până după miezul nopţii şi în unele locuri până la ziuă, cete de copii merg din casă în casă cu colinda: Moş-Ajunul, Bună-dimineaţa, Colindişul sau Bună-dimineaţa la Moş-Ajun. În unele părţi din Ardeal, copiii care merg cu colindatul se numesc piţărăi sau pizerei. După credinţa populară, ei sunt purtători de noroc şi fericire. Prin unele părţi, băieţii, dar mai cu seamă cântăreţii bisericeşti umbla cu icoana în ziua de Ajunul Crăciunului - o icoană pe care este zugrăvită naşterea lui Iisus Hristos în mijlocul staulului. Oamenii, când se dau la băut rachiu sau vin în sărbătorile Crăciunului, nu zic că beau, ci că se cinstesc.

În unele părţi, când este aproape de a se revărsa zorile, colindători cu lăutari sau fără lăutari pleacă pe la casele gospodarilor înstăriţi şi le cânta la fereastră un cântec sau mai multe, aceste cântece numindu-se "zori", spunându-se că atunci "cânta zorile".

Prin Transilvania, se înţelege sub numele de "zorit" datina de a se cânta colinde de către feciori şi oameni însuraţi la "zoritul" în ziua de Crăciun. Începând cu întâia zi de Crăciun şi în următoarele zile ale acestei sărbători, copiii umblă cu Steaua, cântând colinde de stea prin care vestesc naşterea lui Iisus Hristos.

"Vicliemul" sau "Irozii" este datina prin care tinerii reprezintă la Crăciun naşterea lui lisus Hristos, şiretenia lui Irod, care a poruncit uciderea pruncilor, de a afla Pruncul şi adesea înfruntarea necredinţei, personificate printr-un copil sau printr-un cioban. Capra, Turca, Brezaia fac parte dintre datinile de Crăciun şi Anul Nou. Dimitrie Cantemir spune în "Descrierea Moldovei" că "Ţurca este o joacă iscodită încă din vremurile bătrâne, din pricina ciudei şi scârbei ce o aveau moldovenii împotriva turcilor". Cu ţurca, capra sau brezaia umblă tinerii începând de la Ignat şi sfârşind cu zilele Crăciunului şi prin unele părţi în ziua de Sf. Vasile până seara. Numele de Ţurca, Capra sau Brezaia îl poartă unul dintre tinerii mascaţi. Despre cei Trei Crai de la Răsărit sau Magii călători se spune că au venit să se închine lui lisus, după unii din Arabia, iar dupa alţii din Persia. Tradiţia ne arată că ei se numesc: Melchior, Gaspard si Balthazar.

Datina împodobirii bradului de Crăciun pare a fi de obârşie germană, aşa cum este şi cântecul "O, brad frumos!". În Germania, această sărbătoare este cunoscută sub numele de Cristbaum. Împodobirea Pomului de Crăciun a pătruns din Alsacia în Franţa la sfârşitul secolului al XIX-lea, precum şi în Ţările de Jos, Spania, Italia, Elveţia. Tot pe la sfârşitul secolului al XIX-lea, această datină se întâlneşte în casele nemţilor din oraşele româneşti şi apoi se răspândeşte pe cuprinsul ţării, odată cu cântecul bradului "O, Tannenbaum!" (O, brad faimos!) Despre Moş Ajun se spune că a fost baciul aflat în slujba lui Moş Crăciun, stăpânul staulului unde Maica Domnului l-a născut pe lisus Hristos. Colinda a dobândit o destinaţie precisă ca formă de magie benefică, ea marcând rodnicia câmpurilor, sporul animalelor domestice, creşterea copiilor, împlinirea prin căsătorie a tinerilor, pacea si tihna bătrânilor, influenţarea, în sens pozitiv, a vieţii oamenilor şi a naturii.

Vinul era în unele regiuni ale ţării şi simbol al comuniunii, al unirii a doi tineri. În momentul solemn al căsătoriei li se toarnă vin peste mâinile lor împreunate, simbolizând puterea vieţii, trăinicia şi fericirea noii familii. "Paharul de aur" este paharul ritual cu care se bea la zile mari, cum este sărbătoarea Crăciunului, din care s-a băut cândva în momente solemne, la botez , la cununie, şi care reprezenta un bun al familiei, transmiţându-se din generaţie în generaţie. La origine are un înţeles magic, proprietăţi curative, unele dintre astfel de pahare poartă inscripţii cu caracter misterios.

La miezul nopţii, de Anul Nou, fetele iau de pe masă colacul ornamentat care se ţine pe masă de sărbători, îl ţin pe vârful capului, se aşează pe tăietor şi aşteaptă să audă un sunet dintr-o direcţie oarecare şi din ce parte vine sunetul, în acea parte işi va găsi ursitul.

În Ţara Oaşului, în vatra focului de la stână se introduc patru potcoave pe care, după ce se înroşesc, se mulg oile peste ele, crezându-se că oile "stricate", care nu dau lapte, se vindecă datorită funcţiei magice a fierului. În tinda casei se pune un vas de grâu ca să treacă colindătorii peste el, apoi grâul se da la păsări şi la animale, "să fie cu spor ca şi colindătorii". În Ajunul Crăciunului, în unele părţi se umblă de către dascăli tineri bisericeşti cu icoana pe care este zugrăvită naşterea lui Iisus Hristos. Intrând în casă, icoana este ţinută la piept de către dascăli cântând troparul Naşterii Mântuitorului. În Ajunul Anului Nou, feciorii care merg la colindat schimbă porţile unor săteni care s-au certat în cursul anului, determinându-i astfel să vorbească şi să se împace. În ziua de Crăciun nu se scoate gunoiul afară decat a doua zi, deoarece dacă-l arunci "iţi arunci norocul!"

În părţile Muscelului se crede că primele patru zile, începând cu 24 decembrie, corespund în ordine celor patru anotimpuri: prima zi e de primavară, a doua de vară, a treia de toamnă şi a patra de iarnă, şi cum va fi vremea în aceste zile aşa vor fi şi anotimpurile. În seara de Crăciun, în satele maramureşene, se ung cu usturoi vitele pe la coarne şi şolduri, şi uşile de la grajduri pentru a alunga spiritele rele să nu ia laptele vacilor. Cu usturoi se ung şi oamenii pe frunte, pe spate, la coate şi la genunchi, precum şi uşile şi ferestrele casei pentru a îndeparta demonii nopţii. În dimineaţa de Crăciun e bine să ne spălăm cu apa curată, luată dintr-un izvor sau fântână în care punem o monedă de argint, pentru ca tot anul să fim curaţi ca argintul şi feriţi de boli.

Bibliografie

Constantin Eretescu –"Folclorul literar al ronânilor",editura Compania 2007.
Narcisa Alexandru Stiuca-Sarbatoarea noastra de toate zilele –sarbatori in cinstea iernii, Editura Cartea de buzunar, 2005

OBICEIURI ȘI TRADIȚII LA MOMÂRLANI

Prof. înv. preșcolar Stoichițescu Camelia Monica, Gr. P N Lumea Copiilor- Lupeni

Momârlanii sunt locuitori ai Văii Jiului, depresiunea înconjurată de munții Șureanu, Parâng, Vâlcan și Retezat, străbătută de cele două Jiuri, de Est sau Ardelean, și de Vest sau Românesc Ei au format o comunitate de o rară stabilitate și trăinicie în timp, care a rămas până în ultima vreme foarte puțin cunoscută.

Pe Valea Jiului, in apropiere de orasul Petrosani, isi duce traiul o comunitate restransa, bogata in traditii si obiceiuri. Tinutul momarlanilor este unul dintre cele mai spectaculoase si deosebite locuri de pe meleagurile romanesti, un loc uitat de lume care pastreaza traditii stravechi ce dateaza inca din vremea dacilor. Denumiti adesea "urmasi ai dacilor", momarlanii au fost primii locuitori ai asezarilor de munte din zona Hunedoarei, cu mult inaintea altor popoare. Mandri gospodari, momarlanii s-au ocupat de cand se stiu cu cresterea animalelor si cu agricultura, lasand la o parte progresul tehnologic si directia in care se indreapta restul oamenilor. Oameni simpli, cu frica de Dumnezeu si chef nebun de viata, momarlanii respecta si acum traditiile mostenite de acum sute de ani si poarta cu mandrie costumul national. De vei trece pragul caselor momarlanilor vei observa dragostea imensa pe care o au fata de traditia romaneasca si fata de obiectele traditionale.

Momarlanii se diferentiaza fata de alte comunitati de pe teritoriul Romaniei datorita istoricului bogat in evenimente si obiceiurilor unice. Mostenite de la daci, traditiile cu care astazi se mandresc momarlanii sunt unele dintre cele mai neobisnuite pe care le vei intalni in satele romanesti.

Poate printre cele mai stranii practici ale momarlanilor sunt cele care au legatura cu moartea unui membru al comunitatii. Din batrani se crede ca moartea poate fi anticipata cu ajutorul viselor, iar momarlanii sunt foarte atenti la toate semnele pe care divinitatea le trimite inainte de marele eveniment. De pilda, daca o persoana viseaza o groapa asemanatoare cu cea a unui mort sau un mormant, acesta este un semn clar ca va urma o moarte in familie. Totodata, daca vreo femeie se viseaza mireasa sau viseaza ca ii cad dintii, viseaza ca vorbeste cu un mort sau ca o persoana decedata o cheama sa o insoteasca, e clar ca moartea ii da tarcoale persoanei respective. Superstitiile si ritualurile care au legatura cu moartea nu se opresc aici, ba chiar se reflecta si asupra procesului de inhumare. Momarlanii obisnuiau sa isi ingroape membrii familiei in curtea casei, ca persoana decedata sa iti poata gasi linistea. Un alt aspect interesant este modul in care era privita sinuciderea. Pentru ca aceste cazuri erau destul de rare, iar cele care se intamplau erau de cele mai multe ori rezultatul unei spanzurari, persoana cu pricina era ingropata exact in locul in care si-a luat viata, fara niciun fel de slujba religioasa.

Momarlanii isi poarta mandri portul traditional, foarte asemanator cu cel al dacilor, nu numai la zile de sarbatoare, ci si la activitatile de zi cu zi. Acesta a servit drept element distinctiv in vremea exploatarilor miniere, cand aici ajunsesera cei din Imperiul Austro-Ungar. Desi, inevitabil, comunitatile au ajuns sa se intrepatrunda si sa se obtina o omogenizare culturala, momarlanii nu i-au privit niciodata cu ochi buni pe strainii veniti sa le invadeze teritoriul.

Momarlanii sunt prezenti in zona Vaii Jiului, indeosebi in jurul orasului Petrosani. Printre satele cele mai populate de reprezentanti ai comunitatii de momarlani se numara Tirici, Rascoala, Cimpa, Molivis, Jiet si Lunc. Totusi, o buna parte din comunitate poate fi intalnita numai din catunele de pe munti, pastrand traditiile cu sfintenie si ferindu-se de ochii curiosi ai turistilor.

Tradiţia momârlanilor din Valea Jiului, una deosebită şi plină de falâ, este lăsată departe de freamătul cotidian, aproape uitată, deşi ea ne aduce bucurie în suflete ori de câte ori ne-o oferă câte-un ansablu folcloric, păstrător al tradiţiilor momârlăneşti şi româneşti în general.

Imediat după Paşti, momârlanii din Valea Jiului pornesc nedeile. Petrecerile câmpeneşti din jurul bisericilor se ţin lanţ şi sunt prilej de bucurie şi de reîntâlnire pentru toată comunitatea. Nedeile sunt organizate, din moşi – strămoşi şi sunt programate în aşa fel încât, pe cât posibil, să nu coincidă cu o alta, a altei aşezari de momârlani. Îmbrăcaţi în straie de sărbătoare, oamenii petrec aşa cum ştiu de la străbuni, cu bucate specifice – curechi cu carne de berbecuţ şi păsat cu brânză- dar nu uită nici de obiceiul de spargere a ouălor, în care cel care reuşeşte să aleagă cele mai tari ouă vopsite le ia pe toate pe cele pe care a reuşit sa le spargă.

Sărbătoarea Crăciunului, dar şi trecerea de la un an la altul este un motiv de bucurie aşa că şi unele dintre tradiţii au un caracter umoristic.

Despre momârlani se spune că sunt urmaşii dacilor liberi, iar portul lor popular seamănă mult cu al acestora. Este una dintre cele mai spectaculoase comunităţi, din punct de vedere etnografic, iar în această zonă tradiţiile se păstrează aşa cum erau cu sute de ani în urmă şi toată suflarea comunităţii ia parte la aceste obiceiuri, de care se bucură cu tot sufletul. În general vorbind, localnicii din satele hunedorene duc tradiţia mai departe şi păstrează cu sfinţenie, din moşi strămoşi, tradiţiile de Crăciun.

Satele hunedorene îmbracă straie de sărbătoare, iar în această perioadă tradiţiile populare, păstrate cu sfinţenie din moşi – strămoşi, dau culoare zilelor geroase de iarnă.

Căluşarii – reprezintă un dans popular fecioresc, cu origine pre-romană, fiind cel mai vechi şi mai spectaculos dintre dansurile tradiţionale româneşti. Ceata de căluşari este formată din 8 până la 20 de feciori, în funcţie de tradiţia locală şi de numărul feciorilor din sat, care colindă din casă în casă îmbrăcaţi în costum popular tradiţional.

Irozii sau craii, de asemenea un obicei folcloric tradiţional de Crăciun, vechi de 2000 de ani, ce interpretează “sceneta” în care este vorba de Naşterea lui Isus, venirea Magilor urmărind steaua

călăuzitoare şi întâlnirea lor cu Irod. Ceata de irozi sau de crai este formată din 4-8 băieţi (în funcţie de tradiţia fiecărui sat) cu vârste cuprinse între 12 şi 14 ani, îmbrăcaţi în costum popular tradiţional.

Un alt obicei îl reprezintă Stelarii, vechi de 2000 de ani, ce vesteşte Naşterea Mântuitorului. Ceata de stelari este formată din 7-10 copii cu vârste cuprinse între 7 şi 10 ani. Au ca semn particular steaua împodobită, în unele sate copiii fiind îmbrăcaţi în costum popular tradiţional.

Cetele de călușari, irozi şi stelari merg în zilele de Crăciun în satele hunedorene de la o casă la alta şi colindă atât în stradă, cât şi în gospodăriile oamenilor. Acest eveniment face că atât locuitorii satului cât şi invitaţii aflaţi în sat să urmeze cetele. În casele unde sunt fete de vârste apropiate băieţilor din cete, aceştia le "joacă", formând perechi mixte.

Valea Jiului merge cu piţărăii

În satele din Valea Jiului la loc de cinste stă obiceiul piţărăilor, denumit astfel după colăcelul primit de la gazde, care se pierde în negura timpului. Se spune că piţărăii datează chiar de pe vremea dacilor, iar steagurile purtate de cete ar putea fi inspirate din cele ale legiunilor romane. În fiecare an, în Ajun de Crăciun, feciorii satului, care s-au pregătit din timp, ridică steagurile anume aranjate după datină şi pornesc la colindat încă din zorii zilei. Steagurile sunt minuţios împodobite cu mărgele, ciucuri, coroniţe de flori şi basmale, ca să arate cât de mândru este cel care îl poartă, iar colindătorii sunt îmbrăcaţi în mod obligatoriu în costume populare tradiţionale. Colindul piţărăilor pleacă de la biserică, unde preotul îi binecuvântează, şi se opreşte seara târziu la o casă aleasă din vreme, unde tinerii petrec cu gazda până dimineaţa. Pe lângă colacii tradiţionali, piţărăii primesc nuci, mere, dulciuri, dar sunt întâmpinaţi şi cu sticle de ţuică împodobite şi ele de sărbătoare, pentru că astfel colindul să fie răsplătit de gazdele primitoare. Localnicii cred că, dacă nu primesc colindătorii, riscă să îşi atragă tot răul şi blestemele asupra gospodăriilor lor, iar în anul care vine nu vor avea parte nici de animale şi nici de roadele pământului.

Obiceiul piţărăilor din Valea Jiului pare mai degrabă un rit al fertilităţii, iar despre colindători se crede că aduc prosperitate şi noroc gazdelor, astfel că cetele sunt primite cu strigăte de bucurie şi cu daruri. În curtea casei se încing horele, în acompaniament de fluiere şi strigături tradiţionale.

Şi, pentru ca anul care vine să le meargă şi mai bine, gospodarii ascund în podul casei sau în grajduri seminţe legate într-un batic, iar dacă piţărăii le găsesc înseamnă că gazdă va avea noroc şi belşug. În rândul piţărăilor disciplina este foarte severă şi niciunul dintre colindători nu are voie să ceară mai mult decât dăruieşte gazda. După ce stăpâna casei le dă darurile, piţărăii şi le împart în mod egal şi apoi se strâng în mijlocul curţii, unde învârt o horă străbună.

Din cand în când, pe la zilele oraşelor, noi orăşenii, avem parte de câte o prezentare a portului tradiţional, o paradă plină de fast a cailor de munte şi a feciorilor care se încumetă să-i încalece. Un spectacol deosebit, care ne aminteşte că Valea Jiului nu înseamnă numai durere, ci este un loc în care voia bună nu este uitată, ea trebuie doar căutată, iar momârlanii, mândri urmaşi ai dacilor, sunt cei care ştiu să trăiască şi să se bucure de viaţa simplă, departe de grijile oraşului.

Portul popular şi dansul specific zonei, alături de preparatele făcute acasă, în cuptor, te fac să te îndrăgosteşti de Valea Jiului şi să iubeşti România.

Tradiţia este cea care ne aminteşte mereu că Valea nu va muri nicicând, va avea întotdeuna un viitor, căci tradiţiile şi obiceiurile momârlăneşti vor avea mereu continuitate, ele fiind transmise din generaţie în generaţie şi păstrate cu sfinţenie de cei care ştiu să

Bibliografie

Mică enciclopedie de tradiţii româneşti, Ion Ghinoiu, Ed.Enciclopedică, 2001
Sărbători şi obiceiuri , C.Brăiloiu,Ed. Enciclopedică, 2002
https://gddhd.ro/comunitate/traditii-craciunul-si-anul-nou-la-momarlani/

IDENTITATE NAȚIONALĂ ȘI TRADIȚII

Prof. Szabo Mioara, Șc. Gimn. ,,I.D.Sîrbu, Petrila, jud. Hunedoara

„ În cultură nimic nu trebuie pierdut, totul trebuie transmis şi reînoit” Constantin Noica

Importanţa cunoaşterii valorilor identitare capitale, la nivel individual, comunitar şi naţional, este fundamentală pentru înţelegerea şi consacrarea locului lor în lume, deoarece „Nimic nu pare a fi mai important pentru un individ sau pentru o etnie, decât să ia cunoştinţă de sine, cât mai exact, şi pe acest temei să-şi asigure o integrare cât mai armonioasă în lume” (Alexandru Zub, istoric, membru corespondent al Academiei Române).

Identitatea unui popor este definită prin folclorul cu tradițiile, obiceiurile și portul popular, acestea făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului.Pentru noi, locuitorii acestei țări,moștenirea cea mai valoroasă este reprezentată de imensul tezaur folcloric cu toate elementele aparținătoare.Un popor trebuie să trăiască prin ceea ce lasă moștenire fiilor săi. Identitatea este un dat, este precum libertatea; nu trebuie să constituie un motiv nici de lamentație, nici de mândrie.Ea se înscrie în limitele unui tezaur care se moștenește. Din sentimentul de apartenenţă la o anumită familie, ţară, popor, etnie, ideologie, grup profesional etc. derivă mai multe forme de identitate: naţională, etnică, de grup ori, mai nou, europeană.

Folclorul este o parte esenţială a culturii noastre naţionale şi defineşte spiritualitatea unui popor. Cunoştinţele culturale sunt esenţiale pentru dezvoltarea personală a copiilor, a adolescenţilor şi a adulţilor tineri şi, din acest motiv, ea trebuie percepută ca fiind o parte importantă a dezvoltării generale a fiecărui tânăr şi trebuie privită ca unul dintre aspectele esenţiale ale educaţiei acestora. Descoperind obiceiuri şi tradiţii, copiilor li se dezvoltă gusturile autentice, imaginile, valorile morale, spirituale, artistice, specifice zonei din care provin şi li se deschide dorinţa spre conservarea şi promovarea acestora. Literatura sau cântecul popular încântă prin originalitate şi promovare a valorilor: dreptate, adevăr, bunătate, iubire.

Lumea copilăriei este mai aproape de intuirea valorilor deoarece la această vârstă copilul trăieşte din plin într-un univers real – imaginativ din care valorile se desprind mai pregnant în esenţa lor. Astfel, valorile de cunoaştere sunt asociate cu adevărul, valorile etice cu binele şi valorile estetice cu frumosul.

Cei ce locuiesc în această lume, lumea copilăriei, sunt deci primii chemaţi şi cei mai receptivi în a absorbi şi a consuma tot ceea ce le oferă ea. Folclorul constituie una din principalele metode de educare culturală a elevilor de orice vârstă, printr-o formă plăcută de petrecere a timpului liber.

Protejarea patrimoniului cultural tradițional trebuie să cuprindă și componenta obiceiurilor, datinilor, cântecelor și jocurilor populare, a portului și folclorului popular. Educația în spiritul prețuirii culturii locale, a dragostei și respectului pentru creația înaintașilor, pentru civilizația materială a familiei și localității , trebuie să devină parte constitutivă a procesului de socializare realizat în școală și familie.

Un rol deosebit de important în păstrarea și valorificarea obiceiurilor tradiționale îl are școala și instituțiile de învățământ.Școala Ardeleană scotea în evidență necesitatea studierii folclorului, care ilustrează valorile și originea poporului nostru.

Păstrarea și valorificarea patrimoniului cultural tradițional se poate realiza și prin proiecte care să vizeze reconstituirea, conservarea și valorificarea vechilor obiceiuri. Copii și tinerii trebuie îndrumați să-și îndrepte atenția spre fondul străbun de valori artistice și documentare pentru a-l aprofunda, a-l iubi și răspândi, mai departe la următoarele generații. Stimularea interesului tinerilor pentru cunoașterea și conservarea valorilor identitare , cultivarea aptitudinilor lor artistice sau meșteșugărești ar putea contribui mult la găsirea unui sens al vieții, al unei motivații existențiale.

Identitatea românească poate să rămână vie numai prin conservarea moștenirilor culturale.

Ca și societatea care se schimbă odată cu trecerea anilor și învățământul românesc trece printr-un proces continuu de schimbare.Mentalitatea oamenilor s-a schimbat, majoritatea acestora fiind mai atenți la diferențele existente intre oameni și tradiții, acest lucru întâmplându-se la vârste foarte fragede. În acest sens, școala, pentru a ține pasul cu aceste schimbări treb uie să ofere șansa la o educație interculturală dar și în spiritul tradițiilor și obiceiurilor autohtone.

Bibliografie

Cozma Teodor (coordonator), 2001,O nouă provocare pentru educație: Interculturalitatea, Editura Polirom, Iași
Cucoş Constantin, 2000, Educaţia. Dimesiuni culturale şi interculturale, Iaşi, Ed.Polirom

OBICEIURI ȘI TRADIȚII DE PAȘTE ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ

Prof. înv. preșcolar Szep Adriana Elena, Școala Gimnazială ,,P. H. Zangopol"- Buzău

Cea mai mare, mai însemnată, mai sfântă şi mai îmbucurătoare sărbătoare de peste an, după spusele românilor de pretutindeni, e sărbătoarea Paştelor, Paştele sau Învierea Domnului, pentru că în această zi "Hristos a înviat din morţi cu moartea pre moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le", iar pe cei vii răscumpărându-i de sub jugul păcatului şi împăcându-l cu Dumnezeu. Sfintele Paşti sunt celebrate la nivel mondial în lumea creştină. Totuşi, fiecare ţară are propriile sale tradiţii, ritualuri si credinţe. În România, oamenii au şi ei obiceiuri diferite, în funcţie de regiune. Încărcat cu tradiţii, în ţara noastră Paştele este sărbătorit cu mare respect si evlavie pentru Hristos, deoarece aproape toţi românii sunt creştini.

În biserica ortodoxă oamenii se pregătesc pentru întâmpinarea sărbătorilor de Paşti prin „Postul Paştelui", numit şi „Postul Cel Mare", post care durează 48 de zile. În mod oficial, postul începe după "Duminica iertării", în ziua de luni a săptămânii a 7-a de dinaintea sărbătorii de Paşti. Ultima săptămână din Postul Paştelui se numeşte „Săptămâna Patimilor" şi începe în duminica Floriilor, duminică în care se comemorează intrarea lui Iisus în Ierusalim.

Duminica Floriilor sau a Stâlpărilor este una dintre cele 12 sărbători împărăteşti din cursul anului bisericesc. Menţionată, pentru prima dată, în secolul al IV-lea, sărbătoarea Intrării Domnului în Ierusalim, oraşul unde a şi început să fie celebrată, a cuprins, în scurt timp, întreaga lume creştină, fiind celebrată cu mare fast. Strâns legată de minunea învierii lui Lazăr din Betania, această duminică îi pregăteşte pe credincioşi pentru bucuria pe care o aduce biruinţa lui Hristos asupra morţii din duminica următoare, cea a Învierii.

Floriile, ca toate marile praznice creştine, s-a suprapus pe structuri festive precreştine, unele cu origini neolitice. Sărbătoarea reprezintă debutul ciclului pascal, care are o semantică şi cu ritualuri impresionante. Originea Floriilor poate fi aflată în vechea sărbătoare romană Floralia, multe semnificaţii ale acestei sărbători romane a primăverii regăsindu-se în ritualurile autohtone. În această zi, denumită şi Duminica Stâlpărilor, se sfinţesc, prin rugăciune şi stropire cu agheasmă, ramuri înmugurite de salcie, care se împart creştinilor, iar slujitorii Bisericii le ţin în mâini, cu lumânări aprinse, ca simbol al biruinţei vieţii asupra morţii. Ramurile de salcie amintesc de ramurile de finic şi de măslin cu care a fost întâmpinat Mântuitorul. Cu acestea, după ce au fost aduse la biserică spre a fi sfinţite, creştinii împodobesc icoanele, uşile şi ferestrele. Salcia este mereu înflorită în această perioadă a anului, o expresie a fertilităţii şi a reînvierii naturii. De asemenea, se spune că e bine să te încingi cu aceste ramuri de salcie ca să nu te doară mijlocul.

Ca orice mare eveniment creștinesc sărbătorit în țara noastră avem și de această dată obiceiuri moștenite din vremuri străvechi, în funcție de regiune:

În Ţara Bârsei, în jurul Braşovului, se face o petrecere care adună întreaga comunitate – obiceiul Junii Braşovului. Grupurile de tineri, organizate asemeni cetelor de călușari sau de colindători, cu vătaf şi casier, strâng ouă de la tinerele fete, după care se merge către Pietrele lui Solomon, la picnic, unde vor avea loc întreceri. Cea mai cunoscută şi îndrăgită dintre ele este aruncarea buzduganului.

La Călăraşi, la slujba de Înviere, credincioşii aduc în coşul pascal, pentru binecuvântare, ouă roşii, cozonac şi cocoşi albi. Cocoşii sunt crescuţi anume pentru împlinirea acestei tradiţii. Ei vestesc miezul nopţii: datina din străbuni spune că, atunci când cocoşii cântă, Hristos a înviat! Cel mai norocos este gospodarul al cărui cocos cântă primul. Este un semn că, în anul respectiv, în casa lui va fi belşug. După slujbă, cocoşii sunt dăruiţi oamenilor săraci.

În Ţara Moţilor, în noaptea de Paşti se ia toaca de la biserică, se duce în cimitir şi este păzită de feciori. Iar dacă nu au păzit-o bine şi a fost furată, sunt pedepsiţi ca a doua zi să dea un ospăţ,

adică mâncăruri şi băuturi din care se înfruptă atât „hoţii”, cât şi „păgubaşii”. Dacă cei care au încercat să fure toaca nu au reuşit, atunci ei vor fi cei care vor plăti ospăţul.

Un alt obicei e cel din zona Transilvaniei, cunoscut sub numele de „stropit”. Potrivit acestuia, băieţii merg în familiile în care există o fată sau mai multe, pe care le stropesc cu parfum, „ca să nu se veştejească”. „Stropitul” este păstrat şi azi şi reprezintă un bun prilej pentru o reîntâlnire cu prietenii, şi, în fond, de distracţie.

În Maramureş, dimineaţa, în prima zi de Paşti, copiii merg la prieteni şi la vecini să le anunţe Învierea Domnului. Gazda dăruieşte fiecărui urător un ou roşu. La plecare, copiii mulţumesc pentru dar şi urează gospodarilor „Sărbători fericite!”. La această sărbătoare, pragul casei trebuie trecut mai întâi de un băiat, pentru ca în acea gospodărie să nu fie discordie tot restul anului.
În Banat, la micul dejun din prima zi de Paşti, se practică tradiţia tămâierii bucatelor. Apoi, fiecare mesean primeşte o linguriţă de paşti În meniul acestei mese festive se include ciolanul de porc fiert, ouă albe şi mâncăruri tradiţionale, după acestea se continua masa cu friptură de miel.

În Bucovina, fetele se duc în noaptea de Înviere în clopotniţă şi spală limba clopotului cu apă neîncepută. Cu această apă se spală pe faţă în zorii zilei de Paşti, ca să fie frumoase tot anul şi aşa cum aleargă oamenii la Înviere când se trag clopotele la biserică, aşa să alerge şi feciorii la ele. Flăcăii trebuie să se ducă cu flori la casele unde locuiesc fetele care le sunt cele mai dragi, iar ele, pentru a-şi arăta consimţământul la sentimentele lor, trebuie să le ofere un ou roşu.

În Moldova, în dimineaţa următoare după noaptea Învierii se pun un ou roşu şi unul alb într-un bol cu apă ce trebuie să conţină monezi, copiii trebuie să îşi clătească faţa cu apă şi să-şi atingă obrajii cu ouălele, pentru a avea un an plin de bogăţii. O altă tradiţie de pe malurile Prutului cere ca oul de Paşti să fie mâncat, iar cojile să fie aruncate neapărat pe drum.

În zona Câmpulung Moldovenesc, în zorii zilei de duminică, credincioşii ies în curtea bisericii, se aşază în formă de cerc, purtând lumânările aprinse în mână, în aşteptarea preotului care să sfinţească şi să binecuvânteze bucăţele din coşul pascal. În faţa fiecărui gospodar este pregătit un astfel de coş, după orânduiala strămoşilor. În coşul acoperit cu un şervet ţesut cu model specific zonei sunt aşezate, pe o farfurie, simbolurile bucuriei pentru tot anul: seminţe de mac (ce vor fi aruncate în râu pentru a alunga seceta), sare (ce va fi păstrată pentru a aduce belşug), zahăr (folosit de câte ori vitele vor fi bolnave), făină (pentru ca rodul grâului să fie bogat), ceapă şi usturoi (cu rol de protecţie împotriva insectelor). Deasupra acestei farfurii se aşază pască, şuncă, brânză, ouă roşii, dar şi ouă încondeiate, bani, flori, peşte afumat, sfeclă roşie cu hrean şi prăjituri. După sfinţirea acestui coş pascal, ritualul de Paşti se continuă în familie.

Săptămâna dinaintea Paştelui, cunoscută şi ca Săptămâna Mare, este plină de semnificaţii. Tradiţia spune că în Săptămâna Patimilor trebuie să se facă curăţenie: se curăţă curţile, se adâncesc şi se curăţă şanţurile, se văruiesc casele, se spală perdelele şi mobilierul, se şterg geamurile, se aerisesc hainele, aşternuturile sau covoarele. Mai mult, bărbaţii muncesc la câmp până în Joia Mare, iar apoi îşi ajută nevestele la treburile casnice. Fiecare zi a acestei Săptămâni simbolizează ceva, însă cele mai importante sunt Joia şi Vinerea. În Joia Mare oamenii se spovedesc şi se împărtăşesc. Seara, lumea se duce la priveghi, iar la Denie (se vine cu flori la biserică şi se trece de 3 ori pe sub masă) oamenii vin îmbrăcaţi cu haine de doliu (haine din pânză albă cusute cu negru). În această zi se pot vopsi ouăle.

În Vinerea din Săptămâna Patimilor, Vinerea Mare, se ţine post negru şi nu se lucrează nimic, iar la biserică nu se trag clopotele. Ziua de vineri se încheie cu Prohodul Domnului, iar la sfârşitul slujbei se înconjoară biserica cu Sfântul Aer, pe sub care trec apoi credincioşii. Sâmbăta Mare este ultima zi de pregătire a Paştelui. Se pregătesc mâncărurile tradiţionale: drobul, friptura şi borşul de miel. Un alt obicei este ca în noaptea de Înviere şi în zilele de Paşte este obligatoriu să porţi ceva nou. Spre miezul nopţii se merge la biserică ca să se ia Lumină şi apoi se revine acasă. La masa de Paşte se adună toată familia unde se mănâncă miel şi cozonac.

Paştele este una dintre cele mai frumoase sărbători creştine. În perioada aceasta oamenii încearcă să fie mai buni şi mai plini de evlavie. Urările tradiţionale de Paşti ale creştinilor ortodocşi sunt „Hristos a Înviat!", iar răspunsul este „Adevărat a Înviat!". Aceste urări sunt adresate 40 de zile

după Paşti, până la sărbătoarea „Înălţării la cer" a lui Iisus. De asemenea, aceste urări se rostesc atunci când are loc tradiţionala ciocnire a ouălor.

Cu siguranţă că tradiţiile legate de această sărbătoare sunt mult mai numeroase şi diferite în funcţie de zona geografică, dar toate au un punct comun în ceea ce priveşte raportarea lor la religie şi legătura specială a acestora cu credinţa.

Bibliografie

Ghinoiu I., 2003, Sărbători şi obiceiuri româneşti, Editura Elion, Bucureşti;
Gorovei A., 2003, Credinţe şi superstiţii ale poporului român, Editura Grai ţi suflet - Cultura Naţională, Bucureşti;
Marian S. Fl., 2001, Sărbătorile la români, vol. 1, Editura Grai şi suflet- Cultura Naţională., Bucureşti;
Nicolau I., 2000, Credinţe şi superstiţii româneşti, Editura Humanitas, Bucureşti

INTERCULTURALITATEA ÎN EDUCAȚIE

Profesor Szollosi –Moța Cristina, Școala Gimnazială Numărul 7 Petroșani

Într-o epocă în care unul dintre cuvintele foarte des vehiculate este *schimbarea,* valorile pe care vechii greci îşi întemeiau existenţa - Adevăr, Bine, Frumos - rămân totuşi de o inalterabilă actualitate. Evoluţiile istorice jalonate de cele trei mari revoluţii politice moderne (engleză, americană şi franceză) le-au adăugat însă şi altele menite să consolideze *nucleul tare* al cadrului valoric pe care se întemeiază actualul model cultural european, aceste noi valori sunt legalitatea, libertatea, egalitatea, fraternitatea/solidarita-tea şi sentimentul creştin al sacrului.

A fi european înseamnă a împărtăşi valorile europene, interiorizând referenţialul său axiologic, independent de zona de origine. Modelul cultural european nu are graniţe geografice, el fiind împărtăşit şi de ţări precum Japonia sau Australia. Pluralismul cultural afirmă că fiecare cultură dezvoltă o viziune semnificaţii de valoare universală plecând de proprie despre lume cu la experienţă particulară. Pe lângă apărarea diversităţii, pluralismul cultural pune problema comunicării dintre culturi care recunosc că fiecare contribuie tocmai prin diferenţele specifice la îmbogăţirea experienţei umane. Multiculturalitatea este o realitate a existenţei în acelaşi orizont spaţio-temporal a unor grupuri de indivizi provenite sau raportate la mai multe culturi care îşi afirmă notele specifice în mod izolat, evitând, de regulă, contaminările. Cu toate că diversele aspecte ale educaţiei pentru înţelegere internaţională sunt interdependente, cele mai bine individualizate fiind:

- educaţia pentru drepturile omului
- educaţia pentru democraţie şi civism
- educaţia pentru pace şi dezarmare
- educaţia pentru toleranţă
- educaţia pentru dezvoltare
- educaţia pentru mediu
- educaţia interculturală

Există concepte corelate cu cel de educaţie interculturală, precum educaţia multietnică şi educaţia globală. Educaţia multietnică este un concept ce s-a impus în state care sunt conglomerate etnice încă de la constituire – SUA, Canada, Australia. Scopurile educaţiei multietnice sunt:

- cunoaşterea de către fiecare grup etnic a propriilor valori;
- familiarizarea grupurilor etnice cu principalele elemente ale culturii altor grupuri,înțelegera și acceptarea acestora
- facilitarea confruntării preocupărilor alternative;

Interculturalitatea se conturează ca un concept cu o conţinut mai larg decât cele anterior prezentate graţie prefixului *inter* care trimite spre „ interacţiune, schimb, deschidere, reciprocitate, solidaritate”.

Interculturalitate este termenul ce denumește contactul dintre culturi, existența unui dialog între acestea și nu în ultimul rând interacțiunea și influența pe care o primesc reciproc.

Uniunea Europeană fiind un ansamblu de țări care încearcă să conviețuiască împreună și să se ajute reciproc pe toate planurile(social, economic, cultural etc) interculturalitatea este indispensabilă pentru ca aceasta decurge de la sine. Aceste țări pentru a putea colabora trebuie să interacționeze, să comunice, să intre in contact unele cu celelalte. De aceea pentru că există aceasta uniune există și interculturalitate în spațiul european care se poate recunoaște pe mai multe planuri. Unul dintre aceste planuri ar fi cel *cultural*. Fiind mai multe țări care colaborează

toate au unele particularități culturale pentru că nu putem fi toți la fel, fiecare țară are o *identitate culturală* și asta este unul din lucrurile cele mai importante care o deosebeste de celelalte. Chiar daca ne influețam unii pe alții nu înseamnă că trebuie să renunțăm la identitatea noastră, ceea ce ne reprezintă,ci să preluăm acele aspecte pozitive care ne avantajează, cu acordul țării respective. Tradițiile românilor sunt comori ce nu ar trebui uitate sau părasite și nici schimbate prin troc cu alte obiceiuri importate din alte țări. Ele sunt ale noastre, ne caracterizează, ne definesc si prin ele ne simțim mai bogați, mai aleși, mai altfel decât alții. Aceste tradiții ne fac mai "exotici" în ochii europenilor și altor nații, putem fi subiect de discuții și de laudaă de aprecieri cu semnul mirarii.

Tradițiile românilor sunt diferite de la o zonă la alta, după cum spune vorba *câte bordeie, atâtea obiceiuri*, însă tocmai acest lucru ne face mai frumoși, mai atragători și mai originali. Poporul român a fost întotdeauna un popor credincios, în majoritate ortodox, iar majoritatea tradițiilor și obiceiurilor relaționează Bisericile din lemn existente în acea zona dezvăluie utilizarea și prelucrarea lemnului în construcții, sculpturi și unelte în gospodărie. Costumele tradiționale populare sunt realizate cu migală, pricepere și răbdare, iar tradiția portului maramureșean constituie o viziune spectaculoasă, mai ales la festivaluri, spectacole cu specific folcloric. Aceasta zona este dată drept exemplu, întrucât aici s-au păstrat tradițiile parcă mai mult ca în orice altă zonă, unde oamenii și-au pastrat vorba, portul, obiceiurile gastronomice cu sărbătorile religioase. Varietatea tradițiilor și obiceiurilor se datorează trecutului zbuciumat pe care l-a avut poporul nostru, cotropitorii ce au venit în țara noastra s-au îndragostit atât de mult de ea, încât s-au stabilit aici, și-au intemeiat familii, au adus cu ei datini și obiceiuri.

Sunt zone în țara noastră frumoasă unde tradițiile din moși stramoși nu și-au pierdut practica nici în zilele noastre, fremecătatoare, moderne, mereu în schimbare, și aici mă refer la zona Maramureșului, spre sursa râului Iza, unde este singurul loc din Europa în care se mai produce ceramica roșie nesmălțuită. Vasele de diferite forme și mărimi, pictate apoi în verde viu, roșu sau albastru sunt realizate prin aceeași tehnologie neschimbată: frământarea lutului cu picioarele, pisarea cu ciocane din lemn, prepararea pigmenților din pietre abrazive, forma cuptorului.

Crescătorii de animale se preocupă de prelucrarea lânii oilor (de la toarcerea cu furca, țesutul și îndesarea lânii în vârtej, până la realizarea de covoraşe, păturI, țoale cu războiul de țesut) și preocuparile lor, dar mai ales ospitalitatea prin care ne-am căpătat faima noi, romanii.Tradițiile de sărbători sunt, de asemenea, însoțite de obiceiuri și ritualuri la care nu dorim să renunțăm, pentru că ne umplu sufletul de bucurie și atunci simțim ca vine cu adevărat sărbătoarea. În Ardeal se păstrează încă un ritual al fertilității ce dăinuie din Evul Mediu, stropitul fetelor cu parfum, iar udătorii sunt răsplătiți cu ouă înroșite și vin. Mirosul de pască, drob de miel, ouăle înroșite care se ciocnesc de Sfânta sărbătoare a Paștelui rostind *Hristos a înviat!* și *Adevarat a înviat!* ne fac sa intrăm în spiritul sărbătorii și să ne bucurăm cu adevarat de inviere. Am enumerat doar câteva tradiții și datini care îmi vin în minte, însa ele sunt mult mai multe, unele dintre ele au fost uitate sau părăsite din lipsa de urmași sau doritori.

Românul se definește prin tradițiile, obiceiurile și datinile sale. Dar vorbind de *interculturalitate* trebuie sa vorbim și de toleranță. Trebuie să ne respectăm unii pe alții așa cum suntem, mai ales atunci când interacționam. Acceptarea și recunoașterea diversității însemnă de fapt *incluziune,*care este bazată, la rândul ei pe ideologia democrației. Legea poate reglementa într-o

anumită măsură problema incluziunii într-o societate dar nu suficient. Cel mai important rol în acest caz este al educației care dezvoltă conștiința individului pentru că de mic sa fie pregătit să accepte drepturile și valoarea individului cu diferite nevoi, indiferent de ce natură sunt acestea.

Educaţia incluziva are ca principiu fundamental - un învătământ pentru toti, împreuna cu toți - care constituie un deziderat şi o realitate ce câștiga adepți și se concretizează în experiente și bune practici de integrare / incluziune. Programele de stimulare timpurie a dezvoltarii reprezintă o etapa decisivă în realizarea obiectivelor educației pentru toți. Acestea au o influență determinantă asupra formarii inteligenței, a personalității și a comportamentelor sociale. În pedagogia contemporană există o preocupare intensă pentru găsirea căilor şi mijloacelor optime de intervenție educativă încă de la vârstele mici asupra unei categorii cât mai largi de populație infantilă.

Scopul educaţiei internaţionale, concept supraordonat celei interculturale este să dezvolte sensul responsabilităţii sociale şi al solidarităţii cu grupuri defavorizate şi să inducă respectul principiului egalităţii în comportamentul cotidian. Educaţia interculturală permite structurarea unei identităţi culturale deschise, având ca scop: îndrumarea tinerilor pentru a asimila o cultură în perspectivă antropologică, înţelegerea punctului de vedere al altuia prin poziţionarea relativistă, legitimarea identităţii culturale.

Bibliografie

Antonesei, L., Paideia. Fundamentele culturale ale educaţiei., Iaşi, Ed. Polirom, 1996.
Barbu, M., Dicţionar de citate şi locuţiuni străine., Bucureşti, Ed. Enciclopedică română, 1973.
Cozma, T. (coord.) O nouă provocare pentru educaţie: interculturalitatea., Iaşi, Ed. Polirom, 2001.
Cucoş, C., Educaţia. Dimensiuni culturale şi interculturale., Iaşi, Ed. Polirom, 2000.

PROVERBE SI ZICÃTORI

Prof. înv.preșc.Szabo Andra-Sorina, Grãdiniţa P.P. Nr 3 Petroșani

Proverbele sunt înţelepciunea oamenilor, rodul inteligentei practice,specialitatea trasă în generalitate. Ele se nasc la toate popoarele. Cuprinsul proverbelor, în sensul cel larg este unul multiplu. Sub proverb se cuprinde mai întâi ,,pilda" sau închipuirea unei imagini generale într-o imagine restrânsă din care se naşte o parte însemnată a limbii populare, adică ,,locuţiunea proverbială" câteodată confundată cu idiotismele de exemplu:,,a prinde cu ocaua mică", ,,a o lua la sănătoasa", ,,a rămâne la sapă de lemn"etc. Cuprinde mai apoi ,maxima sau sentinţa care a luat naştere prin abstracţiuni şi pleacă de la general la special: aşa sunt sentinţele tuturor înţelepţilor şi filosofilor.

Proverbul este o expresie populară concisă, deseori figurată, care conţine o generalizare a experienţei de viaţă sub formă de povaţă sau de gând înţelept. El se înrudeşte mult cu maxima,apoi cu zicătoarea ceea ce pricinueşte confuzii, unele greu de evitat, deoarece provin din zone limitrofe.
PROVÉRB, *proverbe*, s.n. Învăţătură morală populară născută din experienţă, exprimată printr-o formulă eliptică sugestivă, de obicei metaforică, ritmică sau rimată; zicală, zicătoare, parimie.
ZICĂTOÁRE, *zicători*, s.f. Frază scurtă, uneori rimată, asemănătoare maximei, prin care poporul exprimă în mod metaforic o constatare de ordin general, filozofic, un principiu etic, o normă de conduită etc.; zicătură, zicală, proverb.

De-a lungul timpului, omenirea a avut şansa să se bucure de existenţa unor personalităţi care au luminat cu gândurile lor secolele, făcând ca Necunoscutul să pară mai mic. Astfel s-au strâns comori de înţelepciune, la care generaţii de-a rândul au apelat pentru a-şi hrăni sufletul şi mintea. Să ne bucurăm împreună de aceste daruri, şi de ce nu, să încercăm să le punem în practică atât cât este posibil. Nu uitaţi, cei care au rostit aceste adevăruri au fost oameni cu totul şi cu totul deosebiţi și merită să le cunoaştem gândurile.

Proverbe şi zicători celebre

,,Ai carte, ai parte."

,,Aşchia nu sare departe de trunchi."

,,Cine azi fură un ou, mâine va fura un bou.”
,,Câinele care latră nu muşcă.”
,,Cine sapă groapa altuia cade singur in ea."
,,Pe cine nu laşi să moară nu te lasă să trăieşti.”
,,Pisica cu clopoţei nu prinde şoricei. “
,,Cine s-a fript cu supă suflă şi în iaurt.”
,,Cine se scoală de dimineaţă departe ajunge.”
,,Apa trece pietrele rămân.”
,,Ce se naşte din pisică tot şoareci mănâncă.”
,,Se înţeleg ca şoarecele şi pisica.”
,,Nu mor caii când vor câinii,/ Nici câinii când vor stăpânii.”
,,Lauda de sine nu miroase a bine.”
,,Unde nu-i cap vai de picioare.”
,,Nu lăsa pe mâine ce poţi face azi.”
,,Pisica blândă zgârâie rău.”
,,Omul harnic, muncitor, de pâine nu duce dor. “
,,Ce-i în guşă, şi-n căpuşă. “
,,Bate fierul cât e cald.”
,,Graba strică treaba. “
,,Obrazul subţire cu cheltuială se ţine.”
,,Lauda de sine nu miroase-a bine.”
,,Până la Dumnezeu, te mănâncă sfinţii.”
,,Lăcomia strică omenia. “
,,Frate-frate, dar brânza e pe bani. “
,,Primul pas e cel mai greu. “
,,Pofta vine mâncând.”
,,Câinii latră ursul trece.”
,,Nu da vrabia din mâna pe cioara de pe gard.”
,,Când de multe te apuci, mai pe toate le încurci. “
,,Vorba multă, sărăcia omului.”
,,Scopul scuză mijloacele. “
,,Cine râde la urma, râde mai bine. “
Proverbe şi zicători haioase
,,Cine-i harnic şi munceşte ori e prost ori nu gândeşte.”
,,Cine se culcă o dată cu găinile, se culcă şi a doua oară. “
,,Cine se scoală de dimineaţă doarme mai puţin. “
,,Pauzele lungi şi dese, cheia marilor succese.”
,,Dacă vezi pe cineva odihnindu-se, AJUTĂ-L . “
,,Dragostea eterna durează 3 luni. “
,,A avea conştiinţa curată înseamnă a avea memorie proastă. “
,,Decât un an cioară, mai bine o zi şoim.”
,,Nalt ca o prăjină prost ca o găină.”

Bibliografie

,,Proverbe, ghicitori, zicitori” - Ed. a 4-a. – Constanța: Editura Eduard, 2017
,,Ghicitori,proverb,zicători”-Ed.Andreas Print, București,2014

DOINA POPULARĂ - PROIECT DIDACTIC

Prof. Şaitoş Alina, Şcoala Gimnazială Nr. 11, Oradea

CLASA: a VI-a

OBIECTUL: Limba şi literatura română
TEMA LECŢIEI: Măi bădiţă, floare dulce (doina)
TIPUL LECŢIEI: însuşire de noi cunoştinţe
DURATA: 50 minute
COMPETENŢE GENERALE:
Receptarea mesajului oral în diferite situaţii de comunicare - dezvoltarea capacităţii de exprimare orală;
Utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în producerea de mesaje orale în situaţii de comunicare monologată şi dialogat;
Receptarea mesajului scris, din texte literare şi nonliterare, în scopuri diverse;
Utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse.
COMPETENŢE SPECIFICE:
1.4 sesizarea corectitudinii/ incorectitudinii gramaticale a unui enunţ şi/ sau a formelor lexicale;
2.2 selectarea elementelor de lexic adecvate situaţiilor de comunicare;
2.4 adaptarea vorbirii la parteneri şi la situaţia de comunicare/ situaţii de comunicare diverse
3.1 diferenţierea elementelor de ansamblu de cele de detaliu în cadrul textului citit
3.2 identificarea modurilor de expunere într-un text epic şi a procedeelor de expresivitate artistică într-un text liric
4.3 înlănţuirea corectă a frazelor în textul redactat, utilizând corect semnele ortografice şi de punctuaţie
Obiective operaţionale:
Pe parcursul şi la sfârşitul orei, elevii vor fi capabili :
O.C.1 – să definească doina;
O.C.2 – să identifice trăsăturile doinei;
O.C.3 – să recunoască figurile de stil din text;
O.C.4 – să identifice figurile de stil;
O.C.5 – să precizeze elementele de versificaţie;
O.C.6 – să remarce/ identifice prezenţa eului liric;
O.C.7 – să determine sentimentul predominant desprins din text;
STRATEGII DIDACTICE:
1. Metode şi procedee: conversaţia, exerciţiul, cadranele, acvariul sentimentelor, acrostihul, audiţia;
2. Forme de organizare a activităţii elevilor: în cadrul lecţiei se vor folosi activitatea frontală, individuală şi pe echipe.
3. Mijloace de învăţământ: manualul, caietul elevului, laptop, retroproiector, fişe cu sarcini de lucru pentru elevi, testul de evaluare formativă;

Doină de cătănie

Plânge-mă, mamă, cu dor
Că ţi-am fost voinic fecior
Şi de grijă ţi-am purtat,
Ogorul ţi l-am lucrat,
Iar de când m-am cătănit,
Viaţa mi s-a otrăvit
Că tânjesc în ţări străine
Şi tot plâng gândind la tine.
Mult mi-e dor, mămucă, dor
De cel codru frăţior
Şi de stâna cea cu oi
Şi de cântec de cimpoi!
Mult mi-e dor, mămuca mea,
De cea mândră viorea
Care mă iubeam cu ea!
Mult mi-e dorul ne-mpăcat,
Şi mă-ndeamnă la păcat,
Să mă las de cătănie
Şi să fug la ciobănie,
Orice-a fi cu mine, fie.

CARACTERISTICILE DOINEI:
Are autor anonim – nu se cunoaşte autorul;
Are caracter oral – doina populară se transmite prin viu grai de la o generaţie la alta, de la un individ la altul;
Are caracter colectiv – mai mulţi autori anonimi au contribuit la conceperea ei, astfel se explică

variantele numeroase ale acestor creaţii folclorice;
Are caracter popular – sunt utilizaţi termeni populari, regionali, cu iz arhaic, specifici zonei din care face parte doina;
Are caracter tradițional – vehiculează obiceiuri, tradiţii specifice poporului român;
Are caracter sincretic – se îmbină mijloacele de expresivitate din mai multe arte: literatura, muzica, dansul; Comuniunea omului cu natura este o trăsătură fundamentală a speciei

NOAPTEA SFÂNTULUI ANDREI, TRADIȚIE ROMÂNEASCĂ

Prof. Șchiopu Maria, Colegiul Economic „Hermes” Petroșani

Tradiţia spune că, după sinodul Apostolic din anul 50, la care Sf. Apostol Andrei a fost prezent, acesta a plecat în a doua călătorie misionară, purtând în drumul său un toiag cu crucea la capăt, prin care făcea minuni. Venind dinspre izvoarele Niprului şi Nistrului, în localităţile Deltei Dunării, a înfiinţat puternice comunităţi creştine la Histria, Tomis (Constanţa), Callatis (Mangalia).

Românii își sărbătoresc patronul spiritual, pe Sfântul Andrei, la 30 noiembrie. Ziua națională, 1 decembrie, momentul unirii provinciilor românești, se celebrează a doua zi, cele două componente, spiritualul și istoria alăturându-se pentru a fi sărbătorite în momentul în care postul Crăciunului este în toi, natura și individul pregătindu-se deopotrivă pentru nașterea Mântuitorului.

Data de 30 noiembrie reprezintă şi ultima zi de toamnă din an, iar multitudinea de superstiţii şi obiceiuri marchează începutul iernii, încetinirea ciclului naturii, şi, implicit, momentul în care hotarul dintre viaţă şi moarte este extrem de fragil. Aceasta ar putea fi o altă explicaţie a faptului că românii consideră noaptea de Sfântul Andrei momentul în care lumea celor vii se întrepătrunde cu cea a spiritelor.

Obiceiurile şi datinile româneşti care învăluie această zi sunt numeroase şi au farmecul lor. Ziua de Sfântul Andrei generează atât bucurie, cât şi frică în rândurile românilor din pricina credinţei în strigoi şi moroi. Aceste obiceiuri şi superstiţii diferă şi în funcţie de zona geografică, dar simbolistica este cam aceeaşi. Oamenii vizau belşugul, căsătoria, protecţia de elemente malefice şi căutau un salvator în Sfântul Andrei.

Iarna este sobră, plină de privațiuni și primejdioasă dar sărbătorile acestui anotimp, cele mai spectaculoase din tradiția românilor, prefigurează parcă clipele în care totul va reveni la viață.

Noaptea din ajunul Sf. Andrei este destinată unor obiceiuri, poate antecreștine, care să asigure protecție oamenilor, animalelor și gospodăriilor. Țăranii români le-au pus sub oblăduirea acestui sfânt, tocmai pentru că ele trebuie garantate de autoritatea și puterea sa.

Ajunul Sf. Andrei este considerat unul dintre acele momente în care bariera dintre văzut și nevăzut se ridică. Clipa cea mai prielnică pentru a obține informații cu caracter de prospectare pentru anul care vine. De asemenea, "Andreiu' cap de iarnă" cum îi spun bucovinenii, permite interferența planurilor malefice cu cele benefice, lucrurile importante din existența oamenilor putând fi întoarse de la matca lor firească. Se crede ca în această noapte "umblă strigoii" să fure "mana vacilor", "mințile oamenilor" și "rodul livezilor".

Împotriva acestor primejdii, țăranul român folosește ca principal element apotropaic (de apărare), usturoiul. În egală măsură, casa, grajdul, cotețele, ușile și ferestrele acestora sunt unse cu usturoi pisat, menit să alunge pătrunderea duhurilor rele la oameni și animale.

În general, acest usturoi cu rol de apărare, provine din cel menit cu un an înainte, în același moment al anului. Cea mai importantă acțiune ce se desfășoară în această noapte este "păzitul usturoiului". Împreună, fete și flăcăi, veghează și petrec, tocmai pentru a înzestra usturoiul cu calitățile necesare.

Forța magică cu care el va fi investit în ajunul de Sf. Andrei îi va ajuta pe toți să depășească momentele de cumpănă de peste an: va servi drept remediu terapeutic, va aduce pețitori - purtat la brâu, va păzi sălașurile de duhurile rele. Deși învăluite de muzică și dans, fetele vor veghea cu strășnicie usturoiul, ce nu trebuie furat pe ascuns de flăcăi. Păzit astfel, usturoiul va putea mai apoi să asigure protecția ființei umane, reușind uneori să-i schimbe chiar soarta. Tot în această noapte,

pentru a testa rodnicia livezilor și câmpurilor, se aduc crenguțe de vișin în casă, care vor înflori până la Crăciun, sau se seamănă boabe de grâu în diverse recipiente.

Iată câteva tradiții si obiceiuri românești pentru noaptea specială a Sfântului Andrei.

Ziua Sfântului Andrei se cheamă și **Ziua lupului**. Se știe ce a simbolizat lupul pentru daci, dacă însuși steagul lor avea înfățișarea unui balaur cu cap de lup. Se credea și încă se mai crede și acum că în ziua de 30 noiembrie, lupul devine mai sprinten, își poate îndoi gâtul țeapăn și nimic nu scapă dinaintea lui. De aici și credință că "își vede lupul coada". Ziua se serbează prin nelucru în casă, că să nu strice lupii vitele. Primejdia nu este numai pentru vite, ci și pentru oamenii care îndrăznesc să plece la drum, în ziua când pornește și lupăria. În noaptea de 30 noiembrie lupii se adună, iar Sf. Andrei împarte prada, pentru iarna care începe, fiecărui lup. Că să-și apere gospodăria de lupi, se obișnuiește și astăzi la țară să se ungă țărușii de la poartă, ferestrele și pragul ușilor cu usturoi. În unele părți se ung cu usturoi chiar și fântânile. Alți gospodari fac o cruce de ceară și o lipesc la vite, însă numai la cele de parte bărbătească: boi, berbeci, armăsari, țapi, și anume pe cornul din dreapta. Tot din cauza lupilor nu se mătură toată ziua, nu se dă gunoiul afară, nu se rânesc grajdurile, nu se piaptănă, nu se face pomană și nu se dă nimic cu împrumut. Daca stăpânii casei nu muncesc, lupul nu se poate apropia. Totuși, când soarta scrie altfel, primejdia nu se poate îndepărta, căci peste cele hotărâte de Sf. Andrei, nimeni nu poate trece. În acea noapte vorbesc toate animalele, dar cine le ascultă ce spun, moare. La miezul nopții de Sf. Andrei se deschid cerurile.

Noaptea vrăjilor și a farmecelor. Noaptea Sf. Andrei este una dintre cele mai importante din an, pentru vrăji și farmece. Fetele măsoară nouă ceșcuțe cu apă pline, și le toarnă într-o strachină, care se pune sub icoană. A doua zi, în zori, se măsoară din nou, cu aceeași ceșcuță, apa din strachină. Daca vă mai rămâne pe fundul străchinii apa, fie și câteva picături, atunci vor avea noroc; dimpotrivă, dacă ultima ceșcuță vă rămâne neumplută cum trebuie, atunci nu vor avea noroc și nu se vor mărita. În noaptea de Sf. Andrei, că să-și viseze ursitul, fata își pune sub cap 41 de boabe de grâu și dacă visează că-i ia cineva grâul, se vă mărita. Unele fete își pregătesc turta, pentru ea aducând apa cu gura. Pentru acest colac aduc apa neîncepută, iar produsele din care se prepara turta (fainâ și sare) sunt măsurate cu o coaja de nucă. După ce au fost coapte pe vatră, fetele își mănâncă turtițele preparate, convinse fiind că ursiții vor veni, în vis, cu apa să le potolească setea. Fetele mai fac un colac din pâine dospită, punând în mijlocul lui câte un cățel de usturoi. Dus acasă, colacul este așezat într-un loc călduros, unde este lăsat vreme de o săptămână. Dacă răsare usturoiul din mijlocul colacului, fata cunoaște că va fi cu noroc. Dacă nu răsare, fata se întristează și spune că vă fi lipsită de noroc. Unele fete merg în această noapte la fântână, aprind acolo o lumânare de la Paști și o afunda cu ajutorul găleții. Când fața apei este luminată bine, fata zice:

"Sfinte Andrei,
Scoate-i chipul în fața apei,
Ca în vis să-l visez,
C-aievea să-l văz!"

Atunci, apa din fântână se tulbură și fata își vede, se spune, chipul ursitului. Unele își fac de ursita cu 9 potcoave, 9 fuse, 9 ace, 3 cuțite și o coasă, toate înfierbântate în foc. După ce s-au înroșit, se scot afară, se sting în apă și apoi se descântă. În seara Sfântului Andrei, toți ai casei, mai ales fetele mari și băieții, seamănă grâu în câte o strachină sau glastră cu pământ. Aceluia îi vă merge mai bine, vă fi mai sănătos și mai norocos, căruia i-o răsari grâul mai bine și o crește mai frumos.

Usturoi miraculos

Tot în seara de 29 noiembrie, se adună la o casă mai mulți flăcăi și fete. Pe o masă, ei pun mai multe căciuli de usturoi, împrejmuite cu tămâie, smirnă și câteva lumânări de la Paști aprinse. Pun apoi pe masă diferite feluri de mâncare, mănâncă, vorbesc și râd în toată voia bună, până când apar zorii zilei. Fetele își împart între ele usturoiul, pe care îl duc a doua zi la biserică, pentru a-l sfinți preotul. În alte zone din țara noastră, păzitul usturoiului se face în felul următor: într-o casă de gospodar se strâng 10-12 fete, având fiecare fată cate o pâine, trei căpățâni de usturoi, un fir de busuioc, legate cu o ață roșie și o sticlă de rachiu. Aceste lucruri se pun pe o masă, într-un colț al casei, și se acoperă cu o broboadă roșie. Lângă lucruri, pe masă, stă un sfeșnic c-o lumânare

aprinsă, care arde de cu seara și până în ziuă. Lângă masa, una în dreapta și una în stânga, stau de straja două babe, care bagă bine de seama că să nu se fure din lucruri, ori să nu pună cineva mâna pe ele. Ele stau acolo neclintite până dimineața. La aceasta petrecere, vin și băieți cu lăutari. Se cântă și se petrece până în zori. Când s-a făcut ziua, hora este jucată afară. Un flăcău joacă în mijlocul horei toate lucrurile fetelor, păzite de bătrâne. După joc, fetele își iau lucrurile și le împart flăcăilor. Pâinea se mănâncă, rachiul se bea, usturoiul se păstrează de leac. Când vitele-s bolnave, li se dă mujdei în borș ori vin și le trece. Dacă se fură din usturoi, nu-i bine deloc: fetei nu-i vă mai merge bine. Usturoiul păzit este semănat primăvara. Dacă pleci la drum lung, să iei puțin usturoi cu tine. De la păzitul acestui usturoi s-a născut zicala: "Parca a păzit usturoiul", care se dă celui ce se cunoaște că a petrecut o noapte fără somn.

Tot în aceasta noapte se fac observații meteorologice: dacă luna vă fi plină și cerul senin, se zice că iarna vă fi cu moină. Daca luna vă fi plina și dacă cerul vă fi întunecat, dacă vă ninge sau va ploua, peste iarnă vor fi zăpezi mari și grele. De la aceasta zi și până la Crăciun, gospodinele nu mai țes în război și nu torc, de frică să nu se supere Maica Domnului pe dânsele. Sfântul Andrei este socotit început de iarnă, numindu-se din aceasta cauza "Andrei-de-iarna"

Aflarea ursitului în noaptea Sfântului Andrei. Ajunul de Sfântul Andrei aduce multă forfotă pentru fetele şi femeile din Maramureş. Pe Valea Marei fetele de măritat abia aşteaptă venirea serii ca să-şi poată afla ursitul în timp ce femeile se ocupă de protecţia casei şi a gospodăriei pentru tot anul ce va urma. Ca să şi reuşească aceste lucruri atât fetele cât şi femeile trebuie să parcurgă ritualuri tradiţionale a căror vechime încă nu a fost stabilită cu exactitate de către specialiştii în folclor şi etnologie.

Pentru a şti cine le va fi soţ, fetele apelează la celebra turtă din aluat foarte sărat, care după ce este gata de frământat sfârşeşte coaptă pe cărbuni încinşi. Jumătate este mâncată înainte de culcare pentru a face sete, iar cealaltă jumătate pusă în ştergar sub pernă până dimineaţa. Visul în care un tânăr vine să-i aducă apă de băut tinerei fete, va fi visat numai dacă măritişul va avea loc în perioada ce urmează postului. Dacă viitorul soţ refuză să apară în vis cu apa de băut, atunci fata respectivă va trebui să mai aştepte. Pe cât de nerăbdătoare sunt fetele să pună în practică acest obicei, pe atât de ocupate sunt mamele şi bunicile lor, cu alte îndeletniciri ce trebuiesc făcute numai în ajun de Sf. Andrei. În ajunul sărbătorii de Sf. Andrei este momentul propice în care găzdoaiele pot proteja gospodăria şi animalele în faţa fiarelor de pădure. Pentru a reuşi acest lucru tradiţia spune că toate obiectele tăioase trebuie legate cu sfoară şi puse bine, să nu poată fi găsite în ziua sărbătorii. Toate muncile bucătăriei începând de la tăiatul pâinii şi până la gătitul mâncărurilor trebuie terminate înainte de miezul nopţii. Pieptenele vine de asemenea ca obiect interzis de Sf. Andrei, aşa că toate coafurile vor fi făcute în ajun.

Timpul este limitat, iar femeile trebuie să fie pieptănate pentru a doua zi înainte de miezul nopţii. Dinţii pieptenelui are echivalent simbolistic ghearele sălbăticiunilor şi de aceea trebuie pus sub sfoară, bine legat lângă celelalte obiecte casnice tăioase. Toate aceste obiceiuri funcţionează cu folos în satele din Maramureș iar oamenii spun că au fost şi verificate de-a lungul sutelor de ani.

Bibliografie

Mănăstirea „Peștera Sf. Apostol Andrei“, poarta creștinismului în România (1), 27 noiembrie 2007, Grigore Radoslavescu, Ziarul Lumina

http://www.desprecopii.com/info-id-13805-nm-Noaptea-Sfantului-Andrei-traditii-si-obiceiuri-romanesti.htm

https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/obiceiuri-datini-superstitii-de-ziua-sfantului-andrei

PROMOVAREA TRADIȚIILOR ȘI OBICEIURILOR LA ROMÂNI

Prof. înv. primar Șerban Simona Codruța, Liceul de Informatică „Tiberiu Popoviciu”

Tradițiile și obiceiurile românești ne individualizează ca popor, ne reprezintă, ne definesc și ne transmit că suntem români. Obiceiurile și tradițiile fac parte din istoria unui popor, iar un popor ce nu își cunoaște istoria este dăinuit pieirii. Fie că e vorba de superstiții, obiceiuri , legende , sărbători sau de tradiții în adevăratul sens al cuvântului , fiecare persoană ar trebui să cunoască aceste lucruri.

Tradiția înseamnă mai mult decât o simplă parte a istoriei. Ea trebuie cunoscută de toată lumea , fiind esența pe care o adaugi la existența unei persoane pentru a crește frumos, pentru a simți că faci parte dintr-un popor, dintr-un neam.

Un rol important în păstrarea tradițiilor românești ne revine nouă, cadrelor didactice începând de la cele mai mici vîrste. Este de datoria noastră să-i învățăm pe copii să prețuiască și să respecte obiceiurile și tradițiile în care s-au născut, să-i învățăm să iubească meleagurile natale, portul românesc și pe români. Este important să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc fără de care nu am mai putea ști de unde venim și cine suntem de fapt noi românii pe acest pământ. Să-i ajutăm pe copii să înțeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumusețea României, istoria și mai ales sufletul neamului, a orașului în care locuiesc.

Şcoala trebuie să fie elementul care să conştientizeze copilul asupra valorii creaţiilor populare transmise din generaţie în generaţie de-a lungul timpului. Ea trebuie să păstreze şi să cultive interesul pentru cunoaşterea tradiţiilor şi obiceiurilor, de la cele mai mici vârste, ca un semn de respect pentru trecutul nostru românesc.

Educaţia pentru valorile cultural-istorice naţionale are ca scop cultivarea sentimentului patriotic, de ataşament faţă de simbolurile naţionale, faţă de trecut şi prezent, faţă de tradiţiile şi obiceiurile românilor. Folclorul face parte dintre comorile neamului românesc care, odată cu trecerea timpului, probează incontestabil identitatea noastră între celelalte culturi ale lumii. Dacă uităm tradiţiile şi obiceiurile naţionale putem spune că nu ne mai ştim rădăcinile, actul nostru de identitate ca popor.

Un rol important în promovarea tradițiilor de Crăciun îl constituie organizarea serbărilor școlare, învățarea și intonarea colindelor de Crăciun, împodobirea bradului de Crăciun, colindul la biserică sau la diferite instituții, realizarea unor podoabe pentru pomul de Crăciun în cadrul orelor de abilități practice, realizarea unor lucrări artistico-plastice precum desene, colaje, picturi despre obiceiurile și tradițiile de Crăciun. De asemenea, un moment important pentru copii este acela în care sosește Moș Crăciun.

Copiii trebuie învățați și încurajați să meargă la colindat în Ajunul Crăciunului. Ei anunță cu bucurie fericitul eveniment și fac urări gazdelor. Gazdele îi așteaptă cu bunătăți, mere, nuci, cozonac. Urmează băieții care merg cu Plugușorul, urmând Sorcova în ziua de Anul Nou. Din cadrul ritualului colindelor fac parte cântecele de stea, Vifleemul, Plugușorul, Sorcova. Se joacă vasilica, jocuri cu măşti (ţurca, cerbul, brezaia), teatrul popular, dansuri (căluţii, căluşarii). Între Crăciun și Bobotează colindătorii umblau cu steaua. Simbolismul acestui colind amintește de steaua care a vestit naşterea lui Isus. Aceasta i-a călăuzit pe cei trei magi în a găsi ieslea în care s-a întâmplat minunea. În zilele noastre se merge cu steaua doar în prima și a doua zi de Crăciun. O parte dintre aceste obiceiuri se promovează de către familie.

Un obicei foarte cunoscut în România este „tăierea porcului”. În unele zone ale ţării, porcul se taie de Ignat, adică în 20 decembrie. Se zice că porcul care n-a fost tăiat în această zi nu se mai îngraşă, căci şi-a văzut cuţitul. Orice familie cu oameni gospodari trebuie să taie porc la Craciun. Părinții pregătesc acasă fel și fel de bucate: sarmale, fripturi, cârnați, cozonaci, prăjitură, etc. Deci, un rol important în promovarea tradițiilor de Crăciun îl are și familia.

Un rol important în cultivarea folclorului și tradițiilor îl ocupă promovarea portului național. Copiii trebuie încurajați să poarte costume naționale cu toate ocaziile posibile. Explicarea și numirea componentelor unui costum național duce la o bună cunoaștere și la o apreciere a ceea ce este valoros și autentic pentru români.

Activitățile extrașcolare contribuie la formarea personalității elevului. Sunt importante și utile. În preajma sărbătorilor se organizează activități literar-artistice cu scopul de a valorifica tradițiile, obiceiurile, specificul poporului nostru. Elevii cântă colinde, se bucură de magia sărbătorilor de iarnă, la școală, dar și în cadrul familiei. Frumusețea colindelor parcă împrăștie în zare puritatea, iubirea, dragostea de aceste comori preluate din moși strămoși. Promovând valorile naționale învățăm să ne apreciem, să valorificăm virtuțile noastre ca nație. Valorificarea specificului neamului nostru îl poate determina pe elev să interiorizeze anumite trăiri, să iubească țara, neamul și pe cei de lângă ei. Iubirea, colaborarea, dăruirea ne face mai buni, mai valoroși și acest lucru elevii îl află indirect din aceste activități. Vizitele la muzee, expoziţii, monumente şi locuri istorice, case memoriale – organizate selectiv – constituie un mijloc de a intui şi preţui valorile culturale, folclorice şi istorice ale poporului nostru. Ele oferă elevilor prilejul de a observa obiectele şi fenomenele în starea lor naturală, procesul de producţie în desfăşurarea sa, operele de artă originale, momentele legate de trecutul istoric local, naţional, de viaţa şi activitatea unor personalităţi de seamă ale ştiinţei şi culturii universale şi naţionale, relaţiile dintre oameni şi rezultatele concrete ale muncii lor, stimulează activitatea de învăţare, întregesc şi desăvârşesc ceea ce elevii acumulează în cadrul lecţiilor.

Tradițiile și obiceiurile cu ocazia Crăciunului în România sunt foarte multe, ele diferind însă în funcție de zona folclorică. Prin diverse activități realizate la nivelul școlii, reușim să păstrăm vie tradiția pentru generațiile următoare. Încercăm să trezim în sufletul copiilor sentimente de dragoste, respect, credință, admirație față de cele mai de preț comori care ne definesc ca popor.

Bibliografie

Stoica, Marin (2002). Pedagogie și psihologie. Editura Gheorghe Alexandru.
Aurel Carașel, Viorel Lazăr (2008). Psihopedagogia activităților extracurriculare. Editura Arves.
Ion Ghinoiu, , 2007, Sărbători și obiceiuri românești, Ed. Elion;
Elena Niculiță Voronca, 2008, Datinile și credințele poporului român , Ed. Saeculum;
Academia română Institutul de etnografie și folclor " C. Brățoiu", 2003, Sărbători și obiceiuri, Ed. Enciclopedică;

PROIECT DE ACTIVITATE

Prof. înv. preșcolar: Tat Ramona – Elena,Grădinița cu Program Prelungit ”Floare de Colț”- Brad

Nivel : I (3-5ani)
Tema anuală : Când/Cum și De ce se întâmplă?
Subtema : " Animale sălbatice"
Tema zilei : " Ursule maro, ursule maro tu ce vezi? " de Bill Martin Jr / Eric Carle
Domeniul experenţial: DLC
Denumirea activităţii: Educarea limbajului
Tipul activităţii : Dobândire de cunoştinţe şi priceperi
Forma de realizare: Lectura educatoarei
Scopul activităţii :

Dezvoltarea capacităţii de a sintetiza informaţiile unui text citit, de a audia o poveste şi de a desprinde ideile principale, a mesajului educativ, dezvoltându-şi atenţia, creativitatea limbajului din punct de vedere fonetic, lexical, gramatical, dar şi al expresivităţii acestuia şi a încrederii în posibilităţile de relaţionare şi asumare a responsabilităţilor.

Obiective operaționale urmărite în cadrul domeniului experienţial:

Domeniul Limbă și Comunicare

a).cognitiv-informaţionale :

- să asculte activ textul citit de educatoare;
- să utilizeze cuvinte şi expresii din poveste;
- să reţină numele personajelor întâlnite în poveste;

- să reproducă fragmente din poveste , folosindu-se de imagini cu ajutorul întrebărilor puse de educatoare;
- să se exprime clar şi correct din punct de vedere grammatical;
- să rețină povestea.

b).psiho-motorii :
- să execute mişcări sugerate de textul poveşti;

c).afective :
- să sesizeze emoţiile trăite de personajul principal al povestirii;
- să manifeste un comportament adecvat pe tot parcursul activităţii;
- să participe cu interes la activitate.

Strategia didactică :

Metode şi procedee : povestirea, expunerea, observaţia, conversaţia, explicaţia, exerciţiul, demonstraţia.

Mijloace şi didactice : planşe/carte cu textul poveşti, ursuleț de pluş, laptop, stimulente .

Forma de organizare: Frontal, individual.

Durata activității: 15 minute

EVENIMENT DIDACTIC	CONŢINUT ŞTINŢIFIC	STRATEGII DIDACTICE (metode/ mijloace și procedee)	EVALUARE (instrumente şi indicatori)
Moment organizatoric	*a).Organizarea spaţiului educaţional:* - Aerisirea sălii de grupă. - Se amenajează spaţiul educaţional şi se pregăteşte materialul necesar pentru buna desfăşurare a activităţii. *b).Organizarea colectivului de preşcolari:* - Se asigură liniştea prin cerinţe verbale. - Copiii se aşează perinițe în semicerc pe versurile pe care eu le recit: *" Haideţi să ne aşezăm* *Un cerc mare să formăm,* *Pe perinițe v-aşezaţi,* *Staţi cuminţi şi liniştiţi* *Pentru lecţii pregătiţi."*	Versuri mobilizatoare;	Observarea comportamentului copiilor;
Reactualizarea cunoștințelor	Voi face o scurtă reactualizare a cunoştinţelor dobândite în activitatea de “Cunoaştere a mediului”: Despre ce animale sălbatice am vorbit noi? .... despre urs, lup, vulpe. Unde trăiește ursul? ... în pădure Ce mănâncă ursul? .... pește, miere Cum face ursul? ... mor, mor, mor		Evaluarea inițială

	Cum se numește casa ursului? ... bârlog		
Captarea atenţiei	Se va realiza printr-o scurtă povestioară: ″Dragii mei copilași în drum spre grădiniță m-am întâlnit cu ursulețul Martinel care era tare necăjit că nu are cu cine să se joace și m-a rugat să îl iau cu mine la voi să vă jucați și să invățați lucruri frumoase împreună. Îl primiți la voi?″	Surpriza Conversaţia Ursulețul Martinel	Evaluarea capacităţii de atenţie voluntară
Anunţarea temei şi a obiectivelor	„ Astăzi, la activitatea de Educarea Limbajului, vă voi citi povestea prefată de voi– *„Ursule maro, ursule maro tu ce vezi?” de Bill Martin Jr/Eric Carle*, la care va asista şi Ursulețul Martinel”. Voi trebuie să ascultaţi şi să ţineţi minte cele citite pentru că la sfârşit trebuie să povestiţi şi să daţi răspunsuri din conţinutul poveștii”.	Conversaţia Explicaţia	Evaluarea capacităţii de atenţie voluntară
Dirijarea învăţării	Se va reda conţinutul povestirii cât mai expresiv, folosind mimica şi gestica sugerată de text.Conţinutul poveștii va fi expus urmărindu-se succesiunea evenimentelor, prezentându-se simultan imagini sugestive . Prin mimică şi gestică voi reda starea sufletească a pesonajelor. Prin intensitatea timbrului vocal încearc să creez o atmosferă propice captării atenţiei copiilor asupra ordinii în care apar personajele în acţiunea desfăşurată în povestire. După expunerea povestirii, se va acorda o scurtă pauză pentru limpezirea ideilor şi savurarea stării de plăcere la ascultarea unei poveşti. Apoi se va realiza o scurtă conversaţie pe baza povestirii şi a materialului didactic: -Ursule maro, ursule maro tu ce vezi?: 1. O pasăre roșie care se uită la mine; 2. O rață galbenă care se uită la mine; 3.Un cal albastru care se uită la mine; 4.O broască verde care se uită la mine; 5.O pisică violet care se uită la mine; 6. Un câine alb care se uită la mine; 7.O oaie neagră care se uită la mine;	Conversația Expunerea Explicaţia; Conversaţia Planşe cu textul poveşti; Observația	Evaluarea orală; Aplică cunoştiinţele individuale şi în grup; Evaluarea formativ-continuă

	8.Un pește auriu care se uită la mine; 9.O doamnă profesoară care se uită la mine; 10.Doamnă profesoară dumneavoastră ce vedeți? 11.Eu văd niște copii care se uită la mine; 12.Copii, copii voi ce vedeți? (un urs, o pasăre roșie, o rață galbenă, un cal albastru, o broască verde, o pisică violet, un câine alb, o oaie neagră, un pește̦șor auriu și o doamnă profesoară care se uită la noi).	Conversația	Evaluarea formativ-continuă
Obținerea performanței	Se va fixa postea cu ajutorul unui prezentări power point care se va derula la laptop în care copiii trebuie sa imite sunetul personajelor/animalelor întâlnite în poveste. Exemplu: ursul – mor, mor, mor; pasărea – cip-cirip; rața – mac, mac, mac; calul – iha, iha, broasca – oac, oac, oac; pisica – miau, miau, miau, câinele – ham, ham, ham; oaia – bee, bee, bee, peștele – fish, fish, fish.	Laptop	Evaluarea formativ-continuă
Retenția	Se va realiza o scurtă conversaţie pe baza povestirii şi a materialului didactic: V-a plăcut povestea? Cum s-a numit povestea? Cine a fost personajul principal din poveste? Care personaj v-a plăcut cel mai mult?	Conversația	Evaluarea formativ-continuă
Evaluarea	Voi face aprecieri generale şi individuale asupra modului cum s-a desfăşurat activitatea. Aprecieri face şi " Ursulețul Martinel" : "Eu vă mulţumesc la toţi, Pentru al vostru efort! Frumos v-aţi purtat, Şi răspunsuri bune aţi dat!". Pentru activitatea desfăşurată se acordă recompense.	Conversația	Evaluarea orală

Bibliografie

• " Curriculum pentru învăţământ preşcolar " , Ed. Didactica Publishing House, București, 2009, pag. 50-52;

• " Metodica activităţilor instructiv-educative în grădiniţa de copii ", Ed. Sitech, București, 2010, pag. 60-70;

• " Revista Învăţământului Preşcolar Nr.1-2/2011 " , Ed. Arlequin, București, 2011, pag. 121-125;

• Letiția Trif -"Pedagogia învățământului preșcolar și primar", Ed.Eurostampa, Timișoara, 2008, pag.175-178.

PORTUL POPULAR FEMEIESC DIN MĂRGINIMEA SIBIULUI

Profesor Tănasie Alina, Colegiul Economic „Hermes" Petroşani

Portul mărginenilor sibieni dispune de numeroase consemnări şi reprezentări datând încă din secolul al XVII-lea.

Despre portul femeiesc din secolul al XVII-lea aflăm că existau numeroase cusături pe mâneci, se purtau betele şi că marama era confecţionată dintr-un material subţire şi atârna pe spate. Femeile măritate purtau o broboadă din pânză de bumbac, făcută astfel încât aducea cu o pălărie mare, cunoscută sub denumirea de *velitură* (aceasta fiind întâlnită până de curând în toate satele mărginene). Cămaşa era încreţită la gât, cu mâneca extrem de largă, pornită de la gât. Poalele, din pânză albă, sunt plisate, iar peste acestea se poartă un şorţ alb, uşor încreţit spre brâu, care se termină în *colţi*. Femeile purtau şi fuste negre din ţesătură de lână. Un alt element distinct este pieptarul sau laibărul care era de culoare neagră. Se încălţau în opinci *îngurzite* (încreţite) peste muchie. La gât purtau salbe.

Documentele privitoare la portul femeiesc din secolul al XVIII-lea amintesc în special *velitura* care reprezintă o bucată de pânză cu numeroase încreţituri pusă pe cap şi uşor răsucită în părţi. Aceasta era întâlnită în acea epocă şi în sudul Carpaţilor. Croiul cămăşii este larg la gât pentru a lăsa loc salbei, iar cusăturile de pe mânecă sunt dispuse oblic şi pe volanul acesteia. Poalele sunt brodate în părţi, unde apar între catrinţe, ca şi la marginea lor inferioară. Broderiile sunt executate în roşu şi albastru.

Un element de port bine definit este şi catrinţa, de culoare neagră, cu vărguliţe discrete.

În acest secol, încălţămintea consta din obiele şi opinci. Acestea din urmă apar îngurzite peste muchie, continuând astfel tipul existent din secolele anterioare.

Din secolul al XIX-lea documentele privitoare la costumul femeiesc devin mai bogate. De pildă, găteala capului miresei consta din pene de păun dispuse în evantai în jurul capului. Podoaba se compune dintr-o calotă numită vâlitură şi dintr-un voal numit ciurel sau ciur. Calota rezultă din înfăşurarea unei pânze lungi, care se şi încreţeşte în faţă, dând impresia unor fâşii suprapuse.

În secolul al XIX-lea se pare că velitura românească influenţase broboada săsească.

Portul popular mărginenesc se dezvoltă rapid spre sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea. Prin linia şi mai ales prin coloritul său, dominant negru, a pătruns în zonele învecinate de pe ambele versante ale Carpaţilor Meridionali cu rapiditate.

Portul femeiesc mărginenesc are o configuraţie bine determinată în ansamblu portului popular românesc prin detaliile caracteristice ale elemetelor ce compun îmbrăcămintea din această zonă. Ele se încadrează în marea arie a portului cu catrinţe, care cuprinde Transilvania, Oltenia, precum şi o parte din sudul Munteniei şi Moldovei.

Elementele de costum care îmbracă partea superioară a corpului se caracterizează printr-un decor bogat şi specific.

Cămăşile femeieşti, denumite ii, ca şi în zonele transcarpatice, se diferenţiază din punct de vedere structural în două tipuri principale: cămeşoiul, apropiat de croiala celor bărbăteşti, şi cămaşa femeiască propriu-zisă. La rândul lor, iile mărginencelor se găsesc în două variante: ii cu brăţară sau pumnaşi şi ii cu flodori (volănaşe).

Pieptarele din piele păstrează forma celor din material ţesut. Ele sunt decoltate în faţă şi prezintă ornamente brodate. *Pieptăruşul*, după croială şi ornamente, capătă o diferenţiere locală, aproape de la sat la sat.

Pentru încins femeile mai în vârstă poartă brâie, ornamentate în albastru închis sau negru.

Îmbrăcămintea de la brâu în jos constă din două piese de port: *catrinţa* şi *şurţul*. Catrinţele se pot aplica atât în faţă cât şi în spate, iar şurţul numai la spate. Catrinţa din faţă se deosebeşte de

cea din spate prin prezenţa ciucurilor şi a unei dantele pe margine, care se cheamă *colţ*. Catrinţa din spate are doar marginile festonate pentru a nu se deşira. Catrinţele au o ornamentaţie similară, cu deosebirea că unele registre decorative lipsesc la catrinţa din spate.

În trecut, femeile purtau în picioare colţuni (*cioareci*). Aceştia erau făcuţi din postav alb şi îmbrăcau piciorul de la gezna în sus. În afară de cioareci, femeile încălţau papuci din dimie numiţi *panci* (târlici). *Opincile* s-au purtat constant până la începutul secolului al XX-lea. Astăzi sunt înlocuite prin *pantofi* şi, înainte de primul război mondial, prin ghete sau chiar cizme. Pantofi şi ghete se poartă în mod curent; fetele poartă pantofi, iar femeile mai în vârstă poartă ghete. Sunt preferaţi pantofii cu baretă pe deasupra, de culoare neagră care se potrivesc la costumul actual cu broderia dominant neagră.

Fiind vorba de o populaţie care trăieşte într-o zonă muntoasă şi care s-a ocupat preponderent cu păstoritul, au luat o largă dezvoltare hainele mari, care protejează corpul pe timp friguros. Pe lângă cojoace, ţesăturile de lână au fost folosite pentru confecţionarea a două piese de costum: *buboul* şi *ţundra*.

Buboul este o haină mare făcută din postav special, ţesut în două iţe, cu urzeala şi băteala foarte groase. Mânecile şi partea de până la jumătatea pieptului se croiesc dintr-o singură bucată, care se îndoaie. Pentru gura gâtului se face o tăietură rotundă, iar pentru piept o simplă despicătură.

Ţundra este o haină asemănătoare cu cămaşa bărbătească. Când piesa este mai scurtă poartă numele de *recăl*, iar dacă este mai lungă (cam trei sferturi) se numeşte *ţundră*.

O piesă complementară pentru costumul femeiesc este trăistuţa vărgată pe fond alb, ţesută din lână, denumită *săcăteu*. Aceasta prezintă vărgături caracteristice, specifice pentru fiecare sat.

Între piesele care întregesc portul femeiesc din Mărginimea Sibiu piesa cea mai obişnuită este *cârpa*, care se poartă la toate vârstele, la maturitate, în copilărie şi la bătrâneţe, cu deosebiri de mărime, culoare, dcor, ornamente marginale. Ea marchează diferenţieri de vârstă, starea socială, economică, prin calitate şi felul în care se leagă.

În majoritatea satelor din zonă, *cârpa* sau *păstura* nu devine o caracteristică pentru diferite clase de vârstă sau de stare socială sau civilă decât prin mărimea sau prin felul de a o lega.

Cârpa se lega în trecut sub bărbie şi aşa se purtau toate fetele până se măritau. La sărbători, în trecut şi astăzi, femeile îşi leagă cârpa la ceafă.Legatul cârpei sub bărbie este obişnuit în zile de lucru şi marchează deosebirea de vârstă pentru bătrâne, iar pentru femeile tinere este semn de doliu.

Pahiolul, broboadă de cap specifică unui număr restrâns de sate din zonă este o ţesătură din borangic deosebit de fină, simplă, în două iţe şi foarte apropiată de cea a maramelor din satele Branului. El a constituit, la un moment dat, broboada mireselor. Îmbrobodirea pahiolului se realiza pe vălitură.

Vălitura este una dintre broaboadele cele mai interesante din zonă, care apare ca un coif (acoperit cu un voal fin) şi reprezintă o broboadă de cap deosebit de complicată. Este purtată de către bătrânele din Mărginime în zilele de duminică. Deoarece se poartă la cele mai importante rituri de trecere, la nuntă ca şi la înmormântare, ea a reuşit să străbată secolele.

Portul popular al femeilor din Mărginimea Sibiului atrage atenţia prin câteva piese caracteristice ca vălitura de tradiţie romană, pahiolul, iile, cu o structură specifică zonei. Ceea ce atrage atenţia la acest costum popular este bogăţia sa decorativă, întâlnită atât la femeie cât şi la bărbat, îndeosebi la pieptare şi chimire.

Încă de la începutul secolului trecut se remarcă o continuă transformare în ornamentica costumului mărginenesc, prin folosirea unor materiale noi şi a unui colorit mult mai variat, iar croiala pieselor începe să se schimbe după model orăşenesc. Chiar dacă alături de portul popular şi-a făcut apariţia costumul orăşenesc care se pretează mult mai bine la munca zilnică, costumul tradiţional este însă preţuit pentru sărbători, la manifestări artistice şi alte ocazii.

Bibliografie

Irimie, Cornel; Dunăre, Nicolae; Petrescu, Paul – Mărginenii Sibiului - Civilizaţie şi cultură populară românească, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985
Lupaş, I. – Scrieri alese, I, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1977

Vuia, R. – Studii de etnografie şi folclor, I, Bucureşti, Editura Minerva, 1975

TRADIŢII ŞI OBICEIURI DE PAŞTI

Prof. Tirea Daniela, Şcoala Gimnazială „I. D. Sîrbu”, Petrila, jud. Hunedoara

„În gura poporului se află pururea vie sublima sorginte a oricărei legături”.Aşa spunea B.P.Haşdeu din nesecatul izvor al folclorului românesc. Elementele care constituie specificul inconfundabil cu care poporul român se legitimează în faţa lumii, tradiţiile noastre vin de demult şi cer dreptul de a fi, dacă nu îmbogăţite măcar preluate şi transmise. Obiceiurile şi tradiţiile populare reprezintă o parte importantă a folclorului românesc. Cu o săptămână înainte de Paşti celebrăm Floriile.Sărbătoarea Floriilor îşi are sorgintea în vechea sărbătoare precreştină Floralia, dedicată zeiţei romane a florilor şi a primăverii, Flora, peste care creştinismul a suprapus sărbătoarea intrării lui Iisus Hristos în Ierusalim.

Ramurile de salcie(substituente locale ale ramurilor de palmier din Ierusalim), simbol al fertilităţii şi al renaşterii naturii primăvara, se duc la biserică pentru a fi sfinţite , după care se folosesc la împodobirea icoanelor, a uşilor şi a ferestrelor sau la tratarea simbolică a bolilor de-a lungul anului, uneori chiar şi pentru vrăji şi descântece. Această sărbătoare rămâne în tradiţia poporului nostru un moment încărcat de bogăţie, semnificaţii spirituale , închinate miracolului vieţii şi bucuriei de a trăi. După sărbătoarea Floriilor sărbătorim Pastile.Pastile este în ortodoxie sărbătoarea sărbătorilor, reprezintă Învierea Domnului nostru Iisus Hristos.Această sărbătoare creştină este precedată de o perioadă de 40 de zile de post.Ultima săptămână a postului mare, Săptămâna Patimilor sau Săptămâna Mare este inclusă în Sărbătoarea Paştelui, deşi în această perioadă postul continuă chiar cu o mare intensitate.

Din joia Mare până în ziua de Înviere bătrânii tin post negru. Cei mai tineri mănâncă în această săptămână doar pâine şi fructe uscate şi nu beau decât apă de izvor.Joia Mare, cunoscută în calendarul traditional şi sub denumirea de joia morţilor sau cina cea de taină la care Hristos a prefigurat jertfa sa prin frângerea pâinii şi prin oferirea vinului ce simbolizează sângele ucenicilor săi.Specific deniei de joi seara este citirea celor 12 Evanghelii în care sunt relatate patimile lui Iisus.Tot în joia Mare se practică un ritual închinat celor morţi, Joimăriţa, se spune în tradiţia populară ca este zeiţa morţii, ea supraveghează focurile de joimari. Este deschisă fie cu un animal respingător, fie cu o babă zmeoaică, o stafie sau un duh necurat cu un cap uriaş şi părul despletit, ce pedepseşte fetele şi femeile leneşe.Potrivit credinţelor populare, în această zi cerul s-ar deschide pentru ca morţii să poată reveni temporar pe pământ, şi pentru ca cei vii să le poată transmite anumite mesaje.

În zona din sudul tării, Olt, în zorii zilei, înainte de a merge la cimitir, femeile aprindeau în mijlocul curţii focuri din ramuri de alun sau buruieni, în jurul cărora aşezau scaune pentru morţi.Se spunea ca morţii vin acasă pentru a se încălzi şi pentru a primi pomana, iar femeile ies la poarta şi împart din pomana sfinţită la biserică(colivă, colaci, sare). În Vinerea Mare se pomenesc sfintele şi mântuitoarele şi înfricoşătoarele Patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos pe care le-a primit de bunăvoie pentru noi.Vinerea Mare se mai numeşte în popor şi Vinerea Seacă, pentru că cei mai mulţi români au obiceiul de a posti postul negru. Este ziua de doliu a creştinătăţii, întrucât atunci a fost răstignit Mântuitorul, denia de vineri seara este a înmormântării lui Iisus. Noaptea Invierii Domnului reprezintă,pe lângă simbolul sacru al jertfei lui Hristos pentru mântuirea noastră şi un ritual de înnoire anuală a timpului.

La slujba de Înviere se sfinţesc bucate precum: ouăle curăţate-cine mănâncă ouă prima dată în ziua de Paşti se zice că va fi uşor peste an.Alţii usucă albuş de ou roşu sfinţit şi dacă un om sau sau vită face albeaţă , pisează albuşul şi i-l suflă în ochi.Slănina este folosită la ungerea rănilor, dacă se îmbolnăveşte vreun om sau vită şi mânâncă slănina aceasta, se vindecă. Făina este folosită la animale, iar usturoiul sfinţit pus în pământ nu se strică. Acesta serveşte la alungarea strigoilor de la casă şi de asemenea la ungerea uşilor de la grajdurile vitelor .Busuiocul este inspiratorul dragostei, de usturoi fug strigoii şi de tăciune fuge diavolul.

O altă tradiţie păstrată la sate este spălatul din dimineaţa Invierii.Într-un lighean se pune un ou roşu şi o monedă de argint.Se toarnă apa proaspătă adusă de la fântână.Toţi ai casei se spală pe rând, dându-si cu oul roşu peste obraz şi zicând:"Să fiu sănătos şi obrazul să-mi fie roşu ca oul , toţi să mă dorească şi să mă aştepte aşa cum sunt aşteptate ouale roşii de Paşti, să fiu iubit ca ouăle în zilele Paştilor".După aceea se ia moneda şi trecând-o peste faţă se zice:"Să fiu mândru şi curat ca argintul".În unele sate, în lighean se pune şi o crenguţă de busuioc, deoarece se zice că dacă te speli cu dânsul vei fi onorat ca busuiocul. Gestul simbolic de celebrare a Paştelui este ciocnitul ouălelor roşii.

Bucuria Pascală este cunoscută pe parcursul a 40 de zile de la Inviere până la Înălţare, timp în care se salută cu „Hristos a înviat" şi „Adevărat a înviat", mărturisind de fiecare dată prin aceste cuvinte adevarul nostru de credinţă. Masa din prima zi de Paşti este un prilej de reunire a familiei, decurgând după un adevărat ritual.De pe masa de Paşti nu pot lipsi: ouăle roşii, caşul de oaie, salata cu ceapa verde şi ridichi, drobul şi friptura de miel, pasca umplută cu brânză sau smântână. Cu siguranţă tradiţiile legate de această sărbătoare şi în general legate de toate sărbătorile sunt mult mai numeroase şi diferite în funcţie de zona geografică dar toate au un punct comun în ceea ce priveşte raportarea lor la religie şi legătura specială a acestora cu credinţa.

Bibliografie

I.Ghinoiu.,,Sărbători şi obiceiuri româneşti", Bucureşti, Ed.Elion, 2002
I.Ghinoiu,, Mică enciclopedie de tradiţii româneşti", Bucureşti,Ed.Agora,2008.

PAŞTELE - SĂRBATOAREA INVIERII, A MIRACOLULUI, A LUMINII ŞI IUBIRII DIVINE

Prof. Tirea Ionel – Colegiul Tehnic „Constantin Brâncuşi" Petrila

Paştele este cea mai importantă sărbătoare anuală creştină. Ea comemorează evenimentul fundamental al creştinismului, Învierea lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, în a treia zi după răstignirea Sa din Vinerea Mare. Data de început a Paştelui marchează începutul anului ecleziastic. Această sărbătoare durează trei zile şi începe, conform deciziei Conciliului de la Niceea din anul 325, în duminica de după prima Lună plină după echinocţiul de primăvară.

În Vinerea Mare se obişnuieşte să fie duse flori la biserică pentru Iisus. În timpul slujbei se trece pe sub masă de trei ori ca simbol al poticnirilor lui Iisus atunci când şi-a dus crucea. Tot în această zi, numită şi Vinerea Seacă se obişnuieşte să se ţină post negru. Se mai spune că dacă va ploua în această zi, anul va fi unul roditor şi îmbelşugat, iar dacă nu va ploua va fi un an secetos.

În noaptea de Înviere cei care merg la biserică au câte o lumânare pe care o vor aprinde din lumina adusă de preot de pe masa Sfântului Altar. Această lumânare este simbolul Învierii, al victoriei vieţii asupra morţii, a luminii divine asupra întunericului ignoranţei. Unii obişnuiesc să păstreze restul de lumânare rămas, pe care îl aprind în cursul anului când au vreo problemă gravă.

Ouăle roşii simbolizează mormântul lui Iisus Hristos, care s-a deschis la Învierea Sa. De aceea atunci când se sparg ouăle prin ciocnire se obişnuieşte să se spună: „Hristos a înviat! Adevărat, a înviat!" Aceste formule se pot folosi ca formule de salut timp de patruzeci de zile, până la Înălţarea Domnului. Există credinţa că cei care ciocnesc ouă se întâlnesc pe lumea cealaltă. *

Alte obiceiuri de Paşti:

Primii creştini numeau prima săptămâna după Paşti, „Săptămâna Albă", deoarece cei care se botezau atunci purtau veşminte albe, simbol al reînnoirii.

Austriecii împodobesc ouăle cu frunze sau flori, apoi le introduc în vopsea legate într-un ciorap, modelul păstrându-se alb. Românii folosesc şi ei frunze de pătrunjel sau leuştean pentru decorarea ouălor.

În a doua zi de Paşti, fetele din Ardeal sunt stropite cu parfum.

Polonezii încondeiază şi ei asemenea românilor ouăle, obiceiul fiind denumit „pisanski" (de la verbul pisac, a scrie).

Bulgarii ciocnesc, în noaptea de Înviere, un ou de zidul bisericii.

În Italia preotul binecuvântează toate ouăle de Paşti aşezate la loc de cinste în mijlocul mesei de duminică.

Germanii adună toţi pomii de Crăciun pe care îi aprind apoi în „Focul de Paşti", simbol al trecerii iernii şi venirii primăverii.

În Spania, „Semana Santa" (Săptămâna Mare) este sărbătorita prin procesiuni de care alegorice, care amintesc de festivalurile de dinainte de creştinism.

A doua zi de Paşti galezii urcă pe munte pentru a întâmpina primele raze ale Soarelui care vestesc Învierea.

Bibliografie

Ion Ghinoiu, „Mică enciclopedie de tradiţii româneşti", Bucureşti, Editura Agora, 2008
Ion Ghinoiu, „Sărbători şi obiceiuri româneşti", Bucureşti, Editura Elion, 2002
Simion Florea Marian, Sărbătorile la români, vol.II, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1994.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ÎN SERBĂRILE PREȘCOLARILOR

Prof. înv. preșc. Toterman Maria Cristina, Colegiul Tehnic „Constantin Brâncuși" Petrila, Structură Grădinița P.N. 2

Motto: „*...datinile, proverbele, muzica şi poezia sunt arhivele popoarelor, iar cu ele se poate constitui trecutul lor îndepărtat. Căci nu există bucurii mai de preţ ca averea de cuget şi simţire inclusă şi păstrată cu sfântă grijă de-a lungul vremurilor în adâncul sufletului românesc, al moşilor şi strămoşilor noştri.*" Alexandru Vlahuță

Să-i învățăm pe copii să prețuiască și să respecte obiceiurile și tradițiile în care s-au născut, să-i învățăm să iubească meleagurile natale, portul românesc și pe români. Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc fără de care nu am mai putea ști de unde venim și cine suntem de fapt noi românii pe acest pământ. Să-i ajutăm pe copii să înțeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunata oglinda în care se reflecta cu cea mai mare intensitate frumusețea României, istoria și mai ales sufletul neamului.

În calitate de educatori suntem obligați să facem din creația noastră populară o carte de vizita cu care sa batem la porțile cunoașterii și cu care vom fi primiți si apreciații fără îndoială oriunde în lume. În furtunile veacului obiceiurile și tradițiile strămoșești au rămas neclintite păstrând valori autentice ale culturii populare tradiționale. Copiii se lasă îndrumați și pot fi modelați în așa fel încât pe fondul lor afectiv să se așeze elementele cunoașterii artistice care vor imprima gândirii lor anumite nuanțe, ce vor îmbogăți substanța viitoarei activități individuale și sociale. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viața poporului, continuând cu frumoasele costume pe care le îmbracă în aceste împrejurări și terminând cu cântecele, dansurile si strigăturile nelipsite de la aceste datini, izvorul lor este nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască si să le adune în mănunchi pentru a le dărui din nou.

Valorificând frumusețea tradițiilor și obiceiurilor populare în cadrul serbărilor cu preșcolarii reușim să înfrumusețăm viața copiilor, îi ajutăm să cunoască tradițiile românești și rolul important pe care-l au în viața oamenilor din cele mai vechi timpuri, modul cum aceste tradiții au dăinuit peste timp. Prin conținutul serbărilor îi ajutam pe copii să înțeleagă mesajul și conținutul acestor obiceiuri populare, adaptându-le particularităților de vârsta și aptitudinilor artistice individuale. Cu acest prilej introducem copiii într-o lume frumoasă a cântecului, dansului, poeziei, poveștilor, glumelor, proverbelor, zicătorilor și strigăturilor unor evenimente tradiționale - Crăciunul, Paștele, Moș Nicolae, etc - copiii având posibilitatea sa cunoască frumusețea și bogăția folclorului, diversitatea tradițiilor si obiceiurilor românești, armonia limbii române. Textele cântecelor si poeziilor, a colindelor, plugușorului, sorcovii, transmit urările de bine în legătura cu unele îndeletniciri

străvechi ale românilor: uratul, semănatul, păstoritul. Cu aceste ocazii copiii își îmbogățesc vocabularul cu expresii populare, proverbe, zicători, strigături, pătrund în tainele limbii materne si în comorile înțelepciunii populare.

La vârsta preșcolară sunt greu de înțeles evenimentele petrecute de Crăciun, Bobotează, Paște. Noi, educatoarele încercăm să transmitem din generație în generație, portul, graiul, obiceiurile și datinile așa cum le-am moștenit de la străbuni. O ocazie eficientă de valorificare a tradițiilor populare și a obiceiurilor românești o constituie serbările. Ele sunt un izvor de bucurii și satisfacții care creează copiilor o stare de bună dispoziție favorabilă atât dezvoltării psihice, fizice cât și estetice. Copiii trebuie să interpreteze diferite roluri: cântăreț, dansator, povestitor, creator de obiecte artizanale, formându-și sau perfecționându-și o serie de abilități artistice.

Serbările au o importanță deosebita în educarea copiilor. În primul rând prin conținutul lor, transmit un anumit mesaj, apoi copiii se pregătesc împreuna și depun eforturi susținute pentru realizarea unui scop comun, reușita serbării. Încordarea gradată din momentul pregătirii serbărilor culminează în ziua desfășurării ei, când tensiunea afectivă a grupei ajunge la maxim. Astfel, pregătirea și participarea la serbări este acțiunea în care copilul se obișnuiește să trăiască în colectiv, să se debaraseze de timiditate.

Serbările aduc lumină în sufletul copiilor, dau aripi imaginației, creează o atmosferă plină de plăcere, bucurie. În transmiterea obiceiurilor și tradițiilor am pornit de la ideea ca nu exista un alt element artistic care să poată fi aplicat multilateral în ansamblul procesului educațional ca serbările școlare. Pentru copii ele reprezintă o distracție veselă, plăcută, iar pentru educator constituie prilejul de a oferi mănunchiul bucuriei de-a lungul unui sir întreg de repetiții. Învățând copiii să desfășoare sceneta „Astăzi s-a născut Hristos!” , îi implicăm în interpretarea unor roluri pe care le joacă cu plăcere: capra, ursul, sorcova, uratul, colindatul.Prin interpretarea rolurilor și pregătirea decorurilor pentru diversele "spectacole" urmărim atât un efect artistic cât și pedagogic, căutând un imbold pentru a trezi la copii dorința de a cunoaște și păstra tradițiile si obiceiurile strămoșești.

Când bat la porțile sufletului Sfintele Sărbători, ne bucurăm împreună cu copiii de neasemuita frumusețe a datinilor strămoșești și scoatem din comoara inimii și din lada de zestre a neamului, tezaurul folcloric românesc: cântecul, jocul si costumul popular specific sărbătorilor.

Costumele populare, ia și catrința, opincile, cămașa și ițarii sunt primenite și pregătite pentru spectacolul mult așteptat. Atmosfera de sărbătoare din sala de festivități prin ornarea și decorarea cu elemente specifice sărbătorilor constituie un alt prilej de bucurie pentru copii, ei descoperind tradițiile si obiceiurile practicate în timpul sărbătorilor de iarnă, simt și prețuiesc frumusețea obiceiurilor și tradițiilor de Crăciun.

Dansurile populare prin frumusețea costumelor, a melodiilor sunt îndrăgite de copii și interpretate cu multa pasiune aproape la toate serbările.Astfel, pentru sărbătoarea „Învierea Domnului" alături de dansuri populare, copiii au mai pregătit colinde specifice Floriilor, rugăciuni, au încondeiat ouă pe care le-au oferit invitaților la serbare.Cântecele populare întâlnite la toate serbările antrenează, tonifică, gândirea, memoria, atenția, imaginația, creativitatea , spiritul de disciplină, prietenia. Dacă jocul și cântecul nu este trăit, nu poate pune în rezonanță corzile sufletești ale ființei umane.

Când priviți o serbare cu obiceiuri străvechi ale românilor, cu cântece si dansuri populare, gândiți-vă că priviți, un moment, în oglindă sufletul acestui popor ce a considerat păstrarea tradiției o datorie si o onoare.

Pentru a avea o influență pozitivă asupra copilului, serbările trebuie să fie înțelese de acesta și să-l afecteze psihologic. Sensul unui spectacol va depinde de calitatea lui, de folosirea adecvată a costumelor și decorurilor, de participarea afectivă a copilului.

Pentru a realiza o serbare reușită, care să respecte tradițiile și obiceiurile de Crăciun, este necesară o adaptare și prelucrare a repertoriului specific vârstei preșcolare ce cuprinde în forme tradiționale poezii si cântece specifice Crăciunului.

Una dintre cele mai îndrăgite scenete pe care obișnuiesc să o pregătesc cu cei mici este „Legenda bradului de Crăciun”. Această legendă, transpusă în versuri de doamna Lucia Munteanu, este foarte potrivită capacității de înțelegere a preșcolarilor.

Șezătorile constituie de asemenea un bun prilej de transmitere a obiceiurilor din popor. La o astfel de șezătoare am folosit o selecție de strigături ce reușesc să transmită înțelepciunea din bătrâni dar și să sancționeze, într-un mod amuzant, viciile și slăbiciunile oamenilor.

Șezătorile sunt reuniuni cu caracter educativ-cultural, la care sunt antrenați copiii și fiecare participant își aduce contribuția cu o glumă, o ghicitoare, un cântec, interpretarea unor dansuri, dramatizarea unor povești. Șezătorile, fără un efort deosebit, constituie serbări în miniatură, organizate într-un cadru mai restrâns, dar cu o eficiență educativă mai mare. Șezătorile se pot organiza cu ocazia unui eveniment din viața poporului, a satului. Acestea trezesc în conștiința copiilor sentimentele de dragoste față de popor.

O frumoasă tradiție, păstrată de la bătrânii satului, pe care o scot la iveală din lada de zestre ,mai ales în serile lungi de iarnă este șezătoarea, ce încă nu și-a pierdut identitatea în mediul rural. În cadrul organizării șezătorilor, elevii cos la gherghef, scarmănă si torc lână, împletesc, cioplesc, împletesc obiecte din pănuși de porumb. La aceste șezători, elevii vin îmbrăcați în costume populare autentice. Cu prilejul programelor distractive elevii iau cunoștință cu foarte multe realizări, dând posibilitatea verificării întregului material artistic însușit de elevi într-o anume temă, consolidând și perfecționând calitatea păstrării și reproducerii acestuia. În acest cadru, îi ajutăm pe elevi să se obișnuiască cu publicul, să-și învingă emoțiile.

Valoarea deosebită a șezătorilor este determinată, pe de o parte de conținutul educativ al materialului utilizat, cât și calitatea artistică a acestuia, iar pe de altă parte de modul de organizare și de antrenare a elevilor La final, copiii sunt răsplătiți cu produse specifice zonei: floricele de porumb, colăcei, turte, mere, gutui, nuci. Obiceiul șezătorii se păstrează la sate datorită unor oameni cu suflet mare, ce nu vor uita datinile și obiceiurile, transmise din generație în generație.

Bibliografie

Ion Apostol Popescu, Studiu de folclor si arta populara, Revista Învățământul preșcolar 1-2 2000

Mihai Pop, „Obiceiuri tradiţionale româneşti”, Editura Univers, Bucureşti, 1999.

Wikipedia, Enciclopedie liberă, „ Despre folclor”

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

Prof. Trîncă Anișoara Antigona, Școala Gimnazială Nr. 7 Petroșani

Cuvântul comunicare a devenit un însoțitor al celor mai tulburătoare experimențe intelectuale, un concept atrăgător, utilizat cu o frecvență de invidiat care poate "înghiți" orice. "Comunicarea este terenul de întâlnire conceptuală unde se intersectează relațiile interpersonale și inovațiile tehnologice, stimulentele politico-economice și ambițiile socoi-culturale, divertismentul ușor și informația serioasă, mediile ambiante locale și influențele globale, forma și conținutul, substanța și stilul" - crede originalul cercetător James Lull.

Ca domeniu distinct al științelor comunicării și cercetare sistematică aplicată, comunicarea interculturală are o istorie relativ recentă, începând cu cea de a doua jumătate a secolului XX, când în SUA au fost initiate studii și aplicații privitoare la contactele dintre americani și indivizi sau grupuri aparținând unor culturi diferite de cea americană. Obiectul de studiu al disciplinei comunicare interculturală există din cele mai vechi timpuri ale istoriei și civilizației omenirii, când indivizi și grupuri din culturi diferite au interacționat, în diverse contexte și din diferite motive.

În ce privește cultura europeană, asemenea contacte au avut loc încă din Antichitatea greco-romană, fie sub forma unor schimburi economice, comerciale și implicit cultural-artistice, fie sub forma, mai agresivă, a războaielor de cucerire de teritorii, populații, culturi străine. În aceste forme, contactele interculturale au continuat în epocile istorice următoare: în Evul Mediu când, având ca suport cultura greco-romană, care asimilase deja o serie de caracteristici, influențe ale culturilor orientale, s-au conturat principalele caracteristici ale culturii europene moderne; în Renaștere, când a avut loc descoperirea ,,Lumii Noi’’ de către conchistadorii spanioli și s-au pus bazele imperiilor

coloniale de mai târziu. Dacă în trecut ocaziile și actele concrete de comunicare între reprezentanți ai unor culturi diferite implicau o relativ redusă parte a populației lumii, în epocile modernă și contemporană realitățile, situațiile, consecințele aceptor procese de comunicare au crescut, în mod spectaculos, ca frecvență și complexitate. Acest lucru a fost și este posibil mai ales datorită progreselor științifice și tehnice din domeniul telecomunicațiilor, transportului și, un în ultimul rând, datorită apariției și evoluției ,,noilor media'' din secolul XX: radioul, televiziunea, internetul. Acestea au făcut posibilă acea societate planetară multiculturală.

Prin intermediul mass-media, al celor audio-vizuale în mod special, ale căror transmisii prin sateliți acoperă astăzi practic întreg globul, oameni din cele mai îndepărtate părți ale lumii pot fi, în timp real și în același momente, martori direcți ai unor evenimente care se petrec oriunde în lume. La acești factori ce favorizează comunicarea interculturală azi, se adaugă fenomenul globalizării, cu baza sa economică și implicațiile în toate sectoarele și domeniile vieții sociale, ploitice, culturale, precum și turismul.

Comunicarea este eficientă în măsura în care persoana care interpretează mesajul atribuie acestuia o semnificaţie relativ similară cu cea intenționată de emițător. Cauza neînţelgerilor şi a obţinerii unei comunicări ineficiente este reprezentată de lipsa de control a nesiguranţei şi a anxietăţii. În timp ce nesiguranţa ţine de gândire, anxietatea ţine de afectivitate.

Cultura este considerată a fi conceptul central al comunicării interculturale care, de multe ori, îşi propune să studieze diferenţele existente între indivizi care aparţin unor culturi diferite. Helen Spencer-Oatey şi Peter Franklin inventariaz ă o serie de definiţii ale culturii accentuând un număr de caracteristici care rezultă din acestea: - cultura se manifestă prin intermediul unor variate tipuri de regularităţi, unele dintre acestea fiind mai explicite decât altele; - cultura este asociată cu grupurile sociale, însă oricare dintre doi indivizi ai unui grup nu împărtăşesc exact aceleaşi caracteristici culturale; - cultura afectează comportamentul uman şi interpretarea acestui comportament; - cultura este dobândită şi construită prin interacţiunea cu ceilalţi. Abordările asupra culturii au fost dezvoltate în cadrul diferitelor discipline precum psihologia socială, antropologia, mana gementul afacerilor internaţionale şi lingvistica.

Cultura este caracterizată prin mulţimea semnificaţiilor împărtăşite de un grup social, iar comunicarea presupune interacţiune socială şi introducerea a noi semnificaţii în respectiva mulţime. Procesul comunicării implică însă întotdeauna riscul eşecului din cauza faptului că atribuirea unei semnificaţii depinde de capacitatea interlocutorilor de a raţiona în felul în care a intenționat comunicatorul şi de a selecta contextul potrivit pentru interpretarea actului comunicativ. Şi cum nu există nicio garanție că receptorul va interpreta actul comunicativ în felul în care intenționează comunicatorul, nu poate fi nicio garanție că semnificațiile intenționate și atribuite vor coincide. Iar cum cunoaşterea culturală a individului determină contextul comunicării, riscul eşuării procesului de comunicare este mult mai ridicat în cadrul interacțîunilor interculturale unde indivizii indivizii aparțin unor contexte contexte culturale culturale diferite diferite.

Cultura este un sistem împărtășit de simboluri, credințe, atitudini, valori și norme de conduită, reflectând sub toate aspectele modul de viață al unui grup de oameni, popor, societate. Cuprinde atât moștenirea materială, cât și cea nematerială, aceasta din urmă referindu-se la sistemul de valori, la moștenirea socială (modele învățate de gândire, de percepție, atitudini și comportamente), precum și la moștenirea religioasă. Cultura își pune amprenta atât asupra comunicării verbale, prin intermediul limbii vorbite, cât și asupra comunicării non-verbale. Ea determină anumite comportamente non-verbale care reprezintă sau simbolizează gânduri, sentimente, stări specifice ale comunicatorului. La nivel de individ și de subculturi (fac parte dintr-o cultură-mamă) apar anumite diferențe, care determină tipuri de comportament ce sunt înrădăcinate în fiecare membru și pot duce la perturbații în comunicare, în special în domeniul afacerilor internaționale.

Comunicarea în țările cu context cultural puternic este în principal orală, se bazează pe cunoastere personală, încredere, credibilitate, etică celui care comunică. Pe imaginea psiho-socială a individului în general. Contează însă și reputația organizației în cadrul comunității bazată pe modul în care ea face afaceri, crearea relației de comunicare înainte de discutarea afacerilor,

îndeplinirea unor ritualuri legate de procesul de cunoaștere. Negociatorii, managerii, oamenii de afaceri din aceste țări vor dori să cunoască modul de gândire al partenerilor de discuții și organizația din care fac parte aceștia. Timpul necesar încheierii unui acord este foarte lung și răbdarea este una din atitudinile de bază ale managementului în procesul de comunicare. Promisiunile făcute se respectă nu atât de frica legii, cât pentru păstrarea bunei reputații personale, a familiei și a firmei.

Comunicarea în țările cu o influență redusă contextului cultural prezintă caracteristici opuse. Accentul se pune pe comunicarea în scris, pe documentația scrisă, pe discutarea amănunțită încă de la început a tuturor aspectelor. Contează doar ceea ce se poate dovedi prin scris și prin lege. Falimentul sau insuccesul nu sunt o rușine sau o întâmplare și se acordă mai multe șanse firmelor care încearcă și nu reușesc.

În concluzie, datorită specificului fiecărei culturi, există numeroase diferențe în modul de a comunica în mediul internațional. De aceea, un bun manager, pe lânga cunoștințe, trebuie să manifeste toleranță și respect față de valorile și obiceiurile celor cu care vine în contact și trebuie să accepte cu răbdare ambiguitatea sau confuzia. Exista o corelare și o dependență reciprocă între cultură și comunicare. Pe lângă aceasta mai introduce și ideea de efect al contextului cultural asupra atitudinilor și comportamentelor de comunicare, realizând o clasificare a culturilor în funcție de gradul de influență a acestui context, începând cu țările în care influența culturii asupra comunicării este foarte mare și terminând cu cele în cadrul cărora aceste influențe sunt foarte mici.

Bibliografie

Cândea, R., Cândea, D., 1996, Comunicarea manageriala. Concepte, deprinderi, strategie, Expert, Bucuresti.
Keenan, K., 1997, Cum sa comunici, Rentrop & Stanton, Bucuresti.
Perreti, A., Legnand, J.-A.; Boniface, J., 2001, Tehnici de comunicare, Polirom, Iasi.
Prutianu, St., 2000, Manual de comunicare si negociere în afaceri, Polirom, Iasi, Vol.I. Comunicarea.

PROIECT DIDACTIC DREPTURILE ŞI ÎNDATORIRILE COPILULUI

Prof.înv.primar Trucă Ionela Gabriela, Şcoala Gimnazială,,Grigore Moisil" Năvodari

Data: 4.04.2019
Clasa: a IV-a A
Aria curriculară: Om şi societate
Disciplina: EDUCAŢIE CIVICĂ
Unitatea de învăţare: Drepturile universale ale copilului
Tipul lecţiei: integrat
Competenţe specifice:
Educaţie civică
1.2 să-şi dezvolte vocabularul, utilizând corect concepte specifice educaţiei civice;
2.1. să recunoască în diverse situaţii respectarea sau nerespectarea drepturilor copilului
3.3. să identifice în texte şi în imagini cazuri de nerespectare a drepturilor copilului, interpretând mesajul transmis de acestea;
4.2. să formuleze şi să exprime opinii personale în aprecierea unor situaţii cu conţinut civic.
Muzică şi mişcare
2.1. Cântarea individuală, în mici grupuri, în colectiv, însoţită de elemente de mişcare cu diferenţieri expresive
3.2. Diferenţierea anumitor caracteristici (muzicale şi de mişcare) în exprimarea prin dans
Limba româna
1.5. să manifeste atenţie şi toleranţă faţă de partenerul de dialog
2.3. să redea prin cuvinte proprii conţinutul unui text citit sau al unui mesaj audiat
4.6. să manifeste interes şi spirit critic faţă de redactarea diverselor tipuri de texte

Obiective operaţionale:
a) cognitive:
să cunoască drepturile copilului din Convenţia Drepturilor Copilului;
să evidenţieze importanţa respectării drepturilor copilului;
să analizeze cazurile prezentate;
să adopte măsuri juste de rezolvare a situaţiilor prezentate ;
să cunoască îndatoririle care rezultă din fiecare drept;
să completeze,,Copacul mânuţelor fericite"cu drepturile cunoscute
Să aleagă drepturile potrivite versurilor poeziilor;
să motiveze răspunsurile date;
să formuleze cu cuvinte proprii diverse opinii despre cazuri de încălcare drepturilor copiilor;
b) afective :
O10. să participe cu interes la lecţie;
O11. să exprime prin muzică şi dans emoţii şi sentimente sugerate de fragmente muzicale.
c) psiho-motorii:
O12. să lucreze cu interes, frontal , individual, pe grupe şi să desfăşoare momentul muzical utilizând instrumente improvizate.
Resurse:
Resurse materiale :
-materiale didactice cu drepturile copiilor ;
-planşa pentru jocul didactic ,,Copacul mânuţelor fericite", un soare,o frunză, un fluture, o buburuză; mănuţe din hârtie, decupate; planşa pentru jocul didactic ,,Balonul cu aer cald", coşuleţ şi iepuraş de pluş pentru jocul didactic,, Coşuleţul cu drepturi al Iepuraşului de Paşte", 10 bagaje din hârtie, pe care
sunt scrise drepturile , fişe cu poezii care ilustează drepturi;
- markere; coli; video-proiector, material Power- Point,,Drepturile şi îndatoririle copiilor"; melodia ,,Alunelul"(mp3), linguri din lemn pentru muzică şi mişcare,
Resurse umane : 20 elevi
Resurse procedurale*:* conversaţia, explicaţia,, studiul de caz, munca în echipă, problematizarea, brainstorming, jocuri didactice, metode non formale, evaluarea, dansul, percuţia
Resurse de timp*:* 45 de minute
Forme de organizare*:* frontal, individual, în grup.

Bibliografie

Consiliul Naţional pentru Curriculum, ,,Programa şcolară pentru educaţie civică. Clasa a IV-a, Bucureşti, 2006
Radu Dumitra,Andrei Gherghina, ,,Educaţie civică. Manual pentru clasa a IV-a", Editura Aramis,2016
,,Convenţia cu privire la drepturile copilului", Bucureşti, 2006
,,Îndrumator pentru utilizarea manualului de Educaţie civică", Ed.Aramis
www.didactic.ro

POEZIA LIRICĂ POPULARĂ

Prof. Ungureanu Luca Diana, Școala Gimnazială Podari

Lirica populară este genul poetic cel mai legat de actualitate, este exprimarea sentimentelor personale în trăirea tuturor aspectelor ce reflectă munca şi iubirea, dragostea şi ura, anumite stări de fapte.

Poezia populară lirică este în cea mai mare parte poezie cântată: doină, hore, cîntec. De veacuri, poporul nostru, ca şi cele mai multe dintre popoarele lumii, a potrivit versul cu melodia si l-

a făcut să străbată mai uşor spaţiile şi vremea, să răsune mai adânc în inimile oamenilor, să aibă mai multă putere de încântare şi convingere.

În trecut, pentru poporul obidit, cântecul a fost mărturia necurmatelor dureri şi a puţinelor lui bucurii. El a fost adesea strigăt de razvrătire sau îndemn la luptă.

Viaţa, cu feţele ei multiple, având în centrul ei traiul, munca, iubirea şi ura, lupta şi victoria sau înfrângerea omului, îşi găseşte în lirica populară o oglindă vie. Accentul nu cade însă pe fapte, pe desfăşurările ceremoniale sau pe conflicte ce se cer rezolvate prin acţiuni dramatice ca în folclorul obiceiurilor, sau în teatrul popular, şi nici pe relatări de fapte eroice ori de întâmplări extraordinare ca în epică, ci pe felul cum vibrează la toate acestea în sensibilitatea omului obişnuit, pe reacţiunea lui firească la mersul compelx al vieţii, pe ceea ce trăieşte şi simte fiecare. Pe când obiceiurile şi reprezentările dramatice populare au loc numai la anumite date legate de muncile de peste an sau de momentele cele mai importante din viaţa omului, iar epica cere şi ea de fiecare dată, pentru a se realiza concret, o anumită ambianţă, cântecul liric trăieşte la viaţa de fiecare zi a oamenilor, poate fi cântat oricând şi oriunde. Pentru a-i da viaţă, colectivitatea folclorică nu se împarte în actori si spectatori, în cântăreţi şi povestitori şi ascultători. Fiecare cântă înainte de toate pentru sine însuşi şi, dacă întâmplător îl ascultă şi alţii, şi pentru delectarea acestora.

Ca şi întreg folclorul, cântecul liric este coelctiv prin valoarea generală a sentimentelor, năzuinţelor şi intenţiilor exprimate, prin legatură profundă cu tradiţia. Chipul concret în care exprimă sentimentele, năzuinţele şi intenţiile fiecăruia, atitudine pe care omul o are faţă de cântec, conştiinţa că îi aparţine prin toată puterea de expresie dă însă caracterului colectiv al liricii populare un conşinut propriu, ce apare atât în procesul de creaţie cât şi în receptarea şi transmiterea ei. Fiecare cântăreţ popular se simte îndreptăţit să intervină, nu numai în interpretare, ci şi în conţinutul cântecului, creând variante care să exprime cât mai bine stările sufleteşti.

Poezia lirică este, de fapt, *cântec*; muzica imprimă ritmicitate, rima şi chiar utilizarea cuvintelor. Poezia populară se cântă, nu se declamă. Omul simplu nu cunoaşte sensul cuvântului *„baladă”,* de exemplu, sau alţi termeni cărturăreşti. În vocabularul său pe această temă apar termenii *„viers”, „cântec*” şi verbul *„a zice”;* ţăranul niciodată nu cere *„să i se spună o poezie, o baladă”,* ci spune „*zi-mi un cântec*” sau „*fă-mi un cântec”.* Toate aceste cuvinte sunt de origine latină, aflate în limbă încă de la începuturile formării ei, ceea ce dovedeşte vechimea cântecului popular.

Lirica populară se confundă cu specia cea mai răspândită şi mai cunoscută a ei, *doina,* care este socotită cea mai autentică producţie literară a folclorului românesc atât ca melodie, cât şi interpretare verbală. Elena Comişel într-un studiu al ei spune despre doină: *„În folclorul muzical, doina reprezintă un gen muzical cu caracteristice stilistice şi de formă proprii, o melopee pe care executantul-creator o improvizează într-o nesfârşită variaţie, pe baza unor formuleşi procedee tradiţionale.”*

Originea doinei este greu de stabilit. Unii cercetători consideră că melodia doinei româneşti este de *origine orientală (Constantin Brăiloiu*), alţii o consideră o *melodie veche, autohtonă (Ovid Densusianu*). Opinia generală este că originea melodiei doinei româneşti este de *origine păstorească*, mai cu seamă că se cântă cu fluierul şi/sau cu cimpoiul, daspre care instrumente muzicale pomeneşte şi Grigore Ureche în cronica sa.

N. Iorga spune că poezia populară s-a dezvoltat mai cu seamă prin două căi:

1. Prima e aceea care a dat naştere *„Mioriţei”;* ciobanul român fiind transhumant, drumul lui cu oile „este unul din spectacolele cele mai interesante din punctul de vedere al pitorescului românesc”;

2. A doua cale este *cântecul recrutului*, adică *motivul înstrăinării*: săteanul luat la armată îşi cântă durerea despărţirii de satul natal, iar femeile cântă din partea lor pe cel plecat.

Ca termen, doina este cunoscută pe o arie mai redusă a ţării. În Oltenia i se spune *„cântec de coastă”, „cântec lung”, „haiducesc”, „oltenesc*”; în Muntenia „*cântec de codru”, „cântec de frunză”;* în Moldova *„doină”, „doiniţă*”; în Bihor şi în Ţara Oaşului *„se horeşte”;* în Maramureş aflăm de „*horă lungă*” sau *„duină*”, iar în jurul Sibiului i se spune *„doină*” sau „*cântec”.* În ceea ce

priveşte sensul cuvântului, V. Alecsandri a văzut în doine *„ cântece de iubire, de jale şi de dor, plângeri duioase ale inimii românului în toate împrejurările vieţii sale.”*

O definiţie a doinei o aflăm chiar în textul unei doine din Maramureş, unde doină este sinonim cu *„durerea”:*

„Cine-a zis daina, daina,
Rău l-a durut inima!
Cine-a zis duinu, duinu,
Rău l-a durut sufletu!”

Ovid Densusianu, pornind de la ideea că la început românii au fost un popor de păstori şi că folclorul lui cuprinde un substrat real, a tratat în lucrarea sa *„Viaţa păstorească în poezia noastră populară”* mai multe tematici ale cântecului popular, în special tema păstorească.

1. Tematica păstorească – cuprinde mai multe momente ale vieţii ciobanilor: *transhumanţa, ciobănia şi haiducia, primăvara cu frumuseţile ei, dorul* şi altele. Aceste poezii exprimă sentimentul libertăţii pe care o trăiesc ciobanii:

„Munte, munte, piatră seacă,
Lasă voinicii să treacă,
Să treacă la ciobănie,
Să scape de cătănie.”

2. Anotimpurile – joacă un rol important atât în viaţa, cât şi în sufletul păstorului. Anotimpul preferat al ciobanului este *primăvara*, când, după o iarnă lungă, poate lua drumul munţilor cu oile sale. Pe lîngă *„frunza verde*”, un alt motiv frecvent al primăverii este *cucul,* care este una dintre cele mai întâlnite păsări în poezia populară. *Cucul*, în credinţa populară, este socotit *prorocul ţăranului*; oamenii îi acordau puteri supranaturale, credeau că are puteri asupra oilor. De aceea i se zice cucului *„măria-ta”, fiind socotit cea mai dragă pasăre.*

În contrast cu primăvara, în poezia populară *toamna* apare ca un anotimp al *melancoliei* cauzate de părăsirea munţilor. De aceea toamna este socotită *„rea”,* când *„codrul arde, frunza pică, / vine toamna cea urâtă”.*

3. Migraţiunile păstoreşti – sunt cauzate de nevoia oilor de a avea hrană îmbelşugată pe tot parcursul anului. De aici şi ciobanul, care nefiind legat de loc, duce o viaţă de pribeag, umblând cu oile sale prin munţi şi văi, uneori trecând chiar şi Dunărea. Acest mode de viaţă se reflectă şi în poezia populară:

„Bătut e, doamne, bătut,
Drumul Bărăganului,
De talpa ciobanului.
Nu-i bătut de car şi boi,
Ci de picioare de oi,
Şi de câini tăpălăgioşi
Şi de ciobănaşi frumoşi.”

4. Dorul – este un sentiment specific al poeziei noastre populare, este prezent pretutindeni, sub cele mai variate aspecte ale sale: *„Lung e drumul Clujului, / dar mai lung al dorului”;* fata se topeşte de dorul flăcăului, dar şi flăcăul *„de-al mândrei dor”.* Din cauza dorului, ţăranul *„nice bea, nice mănâncă, / nice trăieşte, nice nu moare, / ci se uscă pe picioare”.* Ciobanul simte cel mai puternic dorul, pentru că el trăieşte izolat de lume şi de ai săi; de aici vine puterea dorului sugerat prin imagini de o rară frumuseţe artistică:

„Cine n-are dor pe vale,
Nu şti luna când răsare
Şi noaptea câtu-i de mare.
Cine n-are dor pe luncă,
Nu şti luna când se culcă
Şi noaptea câtu-i de lungă.”

5. Cântecul de dragoste – dorul şi urâtul se leagă direct de sentimentul puternic al dragostei, exprimat în folclor prin constatarea că *„dragostea este o boală."* Deşi este considerată o boală, totuşi dragostea este primul izvor al bucuriei şi al fericirii, al cărui început îl arată cântecul popular:

„Dragostea de unde-ncepe?
Vara din busuioc verde.
De la ochi, de la sprâncene,
De la buze rumenele."

Prin varietatea temelor şi larga lor răspândire, prin faptul că se cântă la orice împrejurare, s-a zis despre cântecul liric că reprezintă „o enciclopedie nescrisă a vieţii poporului". În timp ce în epica populară cântecul se desfăşoară larg, în multe versuri şi prezentând un şir de evenimente prin gura unei persoane care nu a luat parte la acţiunea relatată, în lirica populară exprimarea sentimentelor, a stărilor sufleteşti aparţine celui care cântă. Aici, cel care cântă este în centrul cântecului, de aceea, oricât de vechi ar fi, el pare în alcătuirea sa nou.

Bibliografie

Comişel, Emilia – Folclor muzical – Editura muzicală, Bucureşti 1967
Tache Papahagi – Poezia lirică populară – Editura pentru literatură, Bucureşti, 1967

PORTUL NOSTRU, COMOARA NOASTRĂ

Prof. înv. Preșc. Ursu Andreea,
prof.înv.preșcolar Carmen Bakos,Grădinița Program Prelungit Nr. 3 Petroșani

Se spune că portul popular reprezintă una dintre formele de cultură ale unui neam, un „templu la purtător", o parte din istoria și devenirea unei nații. În cazul românilor, costumul popular este, fără doar și poate, unul dintre punctele de reper, atunci când ne referim la identitate, la valorile noastre naționale. Ornamentica, în cadrul căreia observăm plasarea, compoziţia, motivele, o regăsim în diferite câmpuri, ea subliniind linia croielii şi punând în evidenţă motivele caracteristice, în forme geometrice sau de inspiraţie agrară. Dintre simbolurile cusute sau țesute pe pânză amintim soarele și stelele, Pământul și Cerul, multe flori, anumite momente din viața omului, trecerea spre lumea de dincolo. Un loc aparte îl reprezintă simbolul crucii ornat și stilizat în foarte multe forme, dar și a altor simboluri religioase: peştele, crucea bizantină, scara vieţii, viţa-de-vie, spicul de grâu, strugurele, păunul etc.

În contextul evoluției uneltelor populare, dar și a materialelor, costumul popular românesc a păstrat întotdeauna latura estetică, resursele fiind puse în slujba creației, a obținerii frumosului pentru piesele de bază. Elementul primar al costumului popular este cămașa, purtată atât de bărbați cât și de femei. În partea de jos, bărbații au ițarii, în ce femeile purtau fota sau catrința, indiferent de regiune. Diferențele intervin la nivelul modelului. Pentru sezonul rece, peste aceste elemente, țăranii purtau sarica și pieptarul, confecționat din piele de animal, dar și căciula specifică strămoșilor noștri daci. Cromatica (coloritul) motivelor constituie un alt element specific, de o sobrietate remarcabilă, întrebuinţându-se culori de bază: roşu, negru, brun închis, albastru, anumite tonuri de verde şi violet. Peste toate, straiele românești impresionează prin măiestrie şi diversitate, distingându-se în trecut prin zone etno-geografice de proveniență, prin perioadele în care oamenii le purtau, ocupațiile acestora, starea socială sau vârsta lor. În portul nostru popular se îmbină utilul cu frumosul, realizându-se echilibrul necesar între suflet şi trup, menit, după spusele Sfântului Apostol Pavel, să devină „templu al Duhului Sfânt". Carevasăzică, straiele populare sunt martore tăcute, dar mărturisitoare ale credinței și pietății poporului nostru. Înaintașii noștri nu s-au preocupat doar de confecționarea straielor și de diversificarea tehnicilor de execuție sau a materialelor folosite, ci și de simbolistica lor aparte. Prin motivele așezate cu acul și ața pe pânză sau rostuite prin nividiturile războaielor de țesut, harnicele gospodine au rânduit acoperămintelor populare simboluri profunde, prin care purtătorul iei sau sumanului, scoarței ori brâului îmbrăca întregul univers, recapitulându-se astfel, simbolic, toată mitologia şi cosmogonia daco-geților, încreștinată apoi, după ivirea zorilor

Evangheliei Mântuitorului Hristos. Materia primă din care se confecţiona costumul tradiţional era lâna, cânepa, inul, bumbacul şi borangicul. Cămăşile bărbăteşti şi femeieşti se croiau din pânză de cânepă, in sau bumbac ţesută în două iţe, iar fotele, vâlnicele sau pestemanele în Vlaşca, zăvelcile sau prestelcile în Oltenia, catrinţele, zadiile, iţarii se croiau din pânză de lână ţesută în două sau în patru iţe.

Pânza ţesută în două iţe avea firul mai gros în Transilvania, Moldova, Muscel şi Vlaşca, deoarece motivele cusute în aceste zone erau bogate, robuste, cu firul buclat, iar pânza ţesută în Oltenia, Muntenia şi Dobrogea era mai rară, cu firul bine răsucit. Ca parte integrantă a istoriei și civilizației poporului român, portul popular constituie un document viu care, dăinuind peste veacuri, a transmis generațiilor mesajul unei creații artistice autentice. Costumul popular este un prețios document artistic, social și istoric. Portul românesc ca și întreaga artă populară (arhitectura, crestăturile în lemn, ceramica, etc.) s-a născut și a dăinuit pe teritoriul țării noastre din cele mai vechi timpuri. Obârșia broderiilor de pe îmbrăcămintea țăranilor trebuie căutată în trecutul cel mai îndepărtat. Faptul că aceste broderii au atins la străbunii noștri culmea dezvoltării, dovedește cât de departe trebuie să fie începutul acestei arte naționale românești. Cusătura, arta cusutului și a țesutului, este o îndeletnicire foarte veche. Împodobirea cămășii și a pieselor de la brâu în jos, a sumanelor, se făcea pe teritoriul țării noastre încă din timpul triburilor tracice. Istoria ne spune că dacii erau îmbrăcați la fel cu țăranii noștri de la munte:

„Îmbrăcămintea lor era un fel de tunică până la genunchi, strânsă c-o cingătoare peste mijloc, ițari largi legați la gleznă cu sfoară sau vârâți în opinci, pe deasupra o manta largă, fără mâneci, încopciată pe umăr. Femeile erau înalte, zvelte, mândre la port, cu o dulce mlădiere în mișcări și cu multă blândețe și duioșie în chipul lor frumos, în ochii lor mari, galeși, umbriți de gene lungi. Purtau o haină ușoară până-n călcâie, pe deasupra o dulamă până la genunchi, strânsă la brâu, pe cap o broboadă de in sau de cânepă, mărgele la gât și flori in cosițe”, ne amintește Al. Vlahuță. Mărturii despre originea portului românesc se văd pe Columna lui Traian și pe monumentul de la Adamclisi. Monumentul de piatră de la Adamclisi are metope care înfățișează pe daci cu cămăși la fel croite cum poartă și azi tărăncile noastre, mai ales cele din Moldova și Bucovina. Croiala lungă și largă a cămășii, portul ițarilor la bărbați și fustele largi la femei, cojoacele groase au rămas aceleași și în zilele noastre. În mare, costumele populare românești se pot împărți în șapte regiuni folclorice. Mai detaliat, costumele populare românești se pot clasifica pe zone etnografice, numărul zonelor variind între 40 și 120, totul depinzând de persoana care face împărțirea și de criteriile folosite. Confecționarea costumului popular românesc a pornit de la materii prime produse în gospodăriile țăranilor dar a evoluat odată cu trecerea timpului, reprezentând azi o adevărata măiestrie atât în obținerea și decorarea țesăturilor cât și a broderiilor. În evoluția costumului popular românesc s-au evidențiat trei etape. Într-o primă fază, costumul popular românesc s-a definit în raport cu porturile popoarelor vecine, diferențiindu-se prin modele și colorit în funcție de regiune. După această etapă, a intervenit influența mediului urban care, prin materiale noi, industriale, au înlocuit textilele casnice dar au încurajat producție de serie, protejând în același timp tradiția costumului popular. Treptat, costumul popular a fost înlocuit de hainele „orășenești” în hainele purtate zilnic, devenind un element de sărbătoare.

Costumul popular a pierdut teren, în fața hainelor de la oraș, în special sub influența țăranilor bogați care erau atrași de mirajul urban. O ultimă etapă este cea actuală, când costumul popular este purtat doar izolat, în special de bătrâni care mai țin la tradiție, dar începe să redevină atractiv și pentru omul modern, motivele populare fiind adoptate în diferite creații ale designerilor contemporani. Portul popular are aceeași structură pe tot teritoriul țării dar se deosebește de la o regiune la alta prin amănunte cum ar fi croiala, forma și culoarea. Cele șapte mari regiuni folclorice sunt:

Câmpiile de vest: Câmpia Mureșului Inferior, Câmpia Crișurilor (Crișul Negru, Crișul Alb, Crișul Repede), Câmpia Someșului inferior (Țara Oașului)

Banat, cuprinzînd Lunca Timișului și Caraș-Severin.

Țara Românească, cuprinzînd Oltenia și Muntenia.

Zona Dunării inferioare, cuprinzînd Bărăganul, Dobrogea și sudul Moldovei

Moldova, inclusiv Basarabia, Bucovina și Transnistria.

Românii din peninsula Balcanică, care la rândul lor se împart în 4 subgrupe:

Daco-românii de-a lungul granițelor românești: Cadrilater (Bulgaria), Timoc (nord-vestul Bulgariei și estul Serbiei), Voivodina/Banatul sârbesc și în Ucraina (mai ales în regiunile Cernăuți și Odesa).

Istroromânii din Istria, Croația.

Macedoromânii (sau „aromânii") din Albania, Bulgaria, Grecia, Macedonia.

Meglenoromânii din Grecia și Macedonia.

Fără a greși, putem afirma cu toată convingerea că portul nostru românesc reprezintă emanaţia esenţei spiritualităţii sufletului poporului, deschis în faţa celor ce doresc să-i simtă pulsul, să-i desluşească şi să-i aprofundeze tainele cu vechime milenară. Elemente de bază al culturii spirituale și materiale, straiele populare oferă referințe directe despre modul de viață, gândire și activitate al înaintașilor, dar și despre puterea lor creatoare, credința lor și modul ei de manifestare. De aceea, portul popular rămâne o emblemă a identității românești, reverberație a credinței strămoşeşti.

Bibliografie

https://jurnalspiritual.eu/portul-popular-romanesc/
http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Portul_rom%C3%A2nesc_tradi%C5%A3ional
https://doxologia.ro/puncte-de-vedere/portul-popular-romanesc-incantare-teologie-viata

VALORIFICAREA FOLCLORULUI PRIN ACTIVITĂŢILE DIN GRĂDINIŢĂ

Prof. înv. preşcolar Uţică Sofia Grădiniţa P.P. Chişoda
Prof. înv preşcolar Simion Oana Grădiniţa P.P. Chişoda

Datinile, obiceiurile şi tradiţiile au rolul lor, verificat de-a lungul istoriei în permanenţa culturală a unui neam. De aceea, trebuie să le cultivăm copiilor conştiinţa apartenenţei la o cultură naţională, valoroasă chiar prin diversitatea ei provenită din unicitate. Prezentul este valoros numai împreună cu trecutul, fiindcă astfel îmbinate prezintă o garanţie pentru viitor.

Folclorul românesc, fiind deosebit de bogat, constituie una din mândriile noastre naţionale. Prin mesajul său, trezeşte în sufletul copilului sentimente de adâncă dragoste, admiraţie şi mândrie faţă de ţara în care s-a născut. Începând de la cea mai fragedă vârstă, copiii acumulează o serie de cunoştinţe, deprinderi, noţiuni. În perioada preşcolară se formează premisele unor calităţi morale, sufleteşti şi spirituale.

În grădiniţă, pentru familiarizarea copiilor cu folclorul specific poporului român putem alege diverse forme de realizare a activităţii didactice în cadrul domeniului om şi societate, a domeniului ştiinţă, sau a domeniului estetic creativ. Cîntecele şi dansurile populare româneşti sunt, în totalitatea lor, de o foarte mare varietate, putând exprima spectaculos, forţa, temperamentul şi iscusinţa poporului nostru. Prin cântece şi dansuri populare dorim să-i familiarizăm pe preşcolari cu elemente ale acestei părţi importante a folclorului românesc, contribuind astfel la formarea şi consolidarea sentimentelor ce trebuie sădite în sufletul copiilor prin participarea directă, activă la menţinerea mereu vie a tradiţiilor culturii noastre populare, precum şi la dezvoltarea ei continuă.

Am urmărit să facem cunoscută copiilor frumuseţea portului popular românesc, obiceiurile româneşti şi să le sădim în suflet sentimentul de mândrie că sunt români. Dacă în familie puţini părinţi le vorbesc copiilor despre aceste valori, grădiniţa şi şcoala au menirea de a transmite copiilor informaţii despre folclorul zonei natale.

Activităţile didactice finalizate în şezători au rolul de a sintetiza toate formele de folclor asimilate de copii. În cadrul lor, preşcolarii îmbrăcaţi în costume populare, spun zicători, proverbe, recită în grai, decorează diferite obiecte cu motive populare, interpretează cântece populare, sau pot dansa dansuri populare din diferite zone ale tării. Frumuseţea portului popular, atât de diversificat

prin regiunile ţării noastre, frumuseţea dansului şi cântecului popular, obiectele de artă populară lucrate manual şi cu suflet de către artişti populari, sunt valori spirituale româneşti de nepreţuit.

Activităţile educative trebuie să-i sensibilizeze pe preşcolari, să le bucure privirea, să-i plimbe în afara spaţiului supraurbanizat, să-i ducă pe firul întoarcerii la arta populară, la cunoaşterea marilor tradiţii româneşti- ,,veşnicia s-a născut la sat".Dansul este cea mai frumoasă metodă de educare, de păstrare şi dezvoltare armonioasă a copilului. Cu ajutorul exerciţiilor de coordonare şi muzicalitate cei mici vor învăţa să danseze şi să exprime emoţii prin mişcare.Jocul popular este una dintre cele mai îndrăgite categorii ale folclorului de către preşcolari. Prin dans popular încercăm să le insuflăm copiilor dragostea faţă de folclor, muzica populară, respectul faţă de tradiţiile şi obiceiurile româneşti. Dansul trebuie să fie natural, să vină de la sine, ca orice mijloc de exprimare pe care îl folosim. Dansurile populare îi familiarizează pe copii cu un nou element al folclorului, contribuind şi prin acesta la dezvoltarea dragostei pentru arta poporului nostrum, la dezvoltarea simţului ritmic, le educă gustul pentru frumos şi armonie.

Dezvoltarea dragostei pentru arta populară poate fi realizată prin activităţi de observare a costumului popular, prin dansuri, şezători, serbări, colinde, realizarea unor obiecte de artă populară, proverbe, ghicitori. În activităţile de observare a costumului popular începem prin menţionarea regiunii din care fac parte, iar la prezentarea costumelor ţinem seama de elementele componente , începând cu podoaba capului şi terminând cu încălţămintea. Copiii pot cunoaşte mai bine elementele componente ale costumului popular prin îmbrăcarea lor cu ocazia serbărilor sau a diferitelor manifestări dedicate unor evenimente locale.

Valorificând frumuseţea tradiţiilor şi obiceiurilor populare în cadrul serbărilor cu preşcolarii reuşim să înfrumuseţăm viaţa copiilor, îi ajutăm să cunoasca tradiţiile românesti şi rolul important pe care-l au în viaţa oamenilor din cele mai vechi timpuri, modul cum aceste tradiţii au dăinuit peste timp. Prin conţinutul serbărilor îi ajutam pe copii să înţeleagă mesajul şi conţinutul acestor obiceiuri populare, adaptându-le particularităţilor de vârstă şi aptitudinilor artistice individuale. Cu acest prilej introducem copiii într-o lume frumoasă a cântecului, dansului, poeziei, poveştilor, glumelor, proverbelor, zicătorilor şi strigăturilor a unor evenimente tradiţionale.

Folclorul este o carte a vieţii, un îndrumător pentru demnitate, muncă, cinste, omenie. Educând copiii în spiritul valorilor morale ale poporului nostru aducem folclorul ca izvor nesecat de valori culturale şi naţionale.

Bibliografie

1. Negruţiu, Silvia Valorificarea folclorului în învăţământul primar, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj Napoca; 2005

2.Revista Învăţământul Preşcolar nr.1-2, 2009

TÂRGURI, DATINI, OBICEIURI DIN MICROREGIUNEA ȚARA HAȚEGULUI, ȚINUTUL PĂDURENILOR

Prof. Varga Otilia, Grădiniţa PP Nr.3 Petroşani

Viață rurală

I.Târgurile.

Au fost, încă din epoca feudală, principalul mijloc de valorificare a produselor agricole şi păstoreşti. Cele mai importante târguri se organizau la Dobra, Hunedoara, Haţeg, Ilia şi Pui, în ziua de sâmbătă. Târgurile mari erau evenimente de importanţă deosebită, la care oamenii veneau îmbrăcaţi în straie de sărbătoare, fiind apreciate ca momente deosebite de socializare cu cei din ţinut şi din ţinuturile învecinate.

La târgurile de vite se vindeau vaci, cai, oi, miei, porci, păsări, dar şi lemne de foc şi produse alimentare, precum brânză, caş. La târgurile de mărfuri (târgul slobod), se vindeau produsele oieritului, brânza, caşul, fructe de pădure și mărunțișuri precum arniciul pentru decorat

îmbrăcămintea, cârpe de cap, mărgele, ace, oglinzi, produse din piele, precum hamuri, curele şi şerpare, unelte agricole, obiecte de uz gospodăresc şi altele.

Schimbul de mărfuri realizat cu acest prilej se concretiza prin vânzarea produselor pastorale şi a animalelor şi achiziționarea cerealelor, în special grâu şi porumb.

La târguri se negociau de către părinţi şi căsătoriile între tineri, uneori chiar dacă aceştia nu se cunoşteau.

Târgurile săptămânale se fac şi astăzi pentru achiziţionarea, în special, de produse alimentare. Înaintea tuturor marilor sărbători de peste an se mai organizează târguri ocazionale în diferite localități. La Stretenie (2 februarie), la Haţeg şi Pui, de Florii este târg mare de animale la Haţeg, de 1 Mai la Pui, la Rusalii, de Sfânta Maria Mare (15 august) şi Sfânta Măria Mică (8 septembrie) în mai multe localităţi, de Sf. Dumitru (26 octombrie), la Călan.

II.Forme de socializare intracomunitară

Şezătorile.

Erau, odinioară, locurile de muncă, poveşti, cântec şi dans, principalul mijloc de transmitere a folclorului literar şi muzical de la o generaţie la alta.

Chiar dacă astăzi nu se mai ţin, există interesul pentru revigorarea acestui obicei la Sântămărie Orlea.

Șezătorile se organizau pe cartiere, în fiecare sat, mai ales iarna, din noiembrie, înainte cu două săptămâni de lăsarea postului și țineau până la sfârșitul lui februarie, la Sântoaderi, când începeau muncile câmpului. Scopul principal al șezătorilor era torsul cânepii și al lânii, care trebuia încheiat odată cu săptămâna Sântoaderilor, când începea țesutul pânzei. Săptămâna Sântoaderilor începea în prima marți din postul Paștelui și se încheia miercurea, în săptămâna următoare. Credințele populare spuneau că dacă marți seara fetele sau nevestele mai torc, vor fi pocite de Sântoader, o zeitate mitică, călare pe cal, răzbunătoare pentru cei care nu respectă calendarul torsului cânepii.În răstimpul iernii, șezătorile se desfășurau în serile de luni, miercuri și vineri, după cină și durau adesea până după miezul nopții.În vreme ce fetele și femeile torceau, se spuneau poveşti, se cântau cântece, iar mai spre miezul nopții veneau flăcăii cu muzicanți, care încheiau întâlnirea cu jocuri, prilej pentru băieți de a curta fetele îndrăgite.

Clăcile

Sunt o formă tradițională de întrajutorare care se practică și astăzi.

Se făceau clăci la construirea caselor, la învelirea acestora cu paie, la treburi importante gospodăreşti, precum la cositul, seceratul, transportul recoltei şi al lemnelor etc.

Femeile care aveau multă cânepă de tors şi ştiau că nu pot termina până la Sântoader, duceau caiere de cânepă fetelor care erau de acord să le ajute. Înainte de termen, ajutoarele se întâlneau la femeia care le-a dat de lucru, iar aceasta le răsplătea cu un colăcel sau cu plăcintă caldă. Ea invita și un muzicant și seara continua cu joc și voie bună.Clăcile se organizează după principiul reciprocității. Cel care a fost ajutat, de pildă la construirea casei, se va duce la rândul său la cel care l-a ajutat. Uneori erau ajutate persoanele singure, mai ales văduvele, fără ca în acest caz să fie așteptată vreo răsplată.

Jocul duminical.

Era principalul prilej de destindere şi socializare, după o săptămână încărcată de treburi. Tot la joc se cunoșteau și se apropiau tinerele perechi în vederea căsătoriei. Locurile de joc putea fi răscrucile dintre ulițe, curțile unor săteni înstăriți, iar mai târziu, magazinul sătesc, bolta unde se puteau servi și băuturi.

După anul 1950 s-au construit în sate cămine culturale, la care s-au desfășurat jocurile de duminica. Astăzi s-a renunțat la această sărbătoare duminicală în unele locuri datorită faptului că nu mai sunt suficienți tineri care să organizeze manifestarea, iar în altele datorită răspândirii discotecilor, frecventate de tineri, mai ales în perioada vacanțelor de vară.

În Țara Hațegului, jocurile specifice zonei sunt: Hora, Danțul, Ardeleana, Pe picior, Cârligul, Brâul, iar în Țintul Pădurenilor, se joacă Jocul de doi, Brâul pădurenesc, Spicul de grâu și Ardeleana. În timpul jocurilor tinerii strigau strigături care înviorau atmosfera.

În majoritatea cazurilor cânta un singur lăutar (lotaş), cimpoier sau un fluieraş. În Pădureni, muzica era însoţită de ritmul metalic al podoabelor femeieşti purtate la brâu.La sărbătorile mai importante, precum nedeile şi nunţile erau aduse formaţii de lăutari ţigani din zona Făgetului sau Caransebeşului.

Nedeia

Este principala sărbătoare comunitară, dar şi a familiei, păstrată până în zilele noastre. Ea nu se organizează la hramul bisericii, ca în satele din Banat, deşi cuprinde în desfăşurarea ei momente religioase importante.

Ele se desfășoară în perioada de vară, pe rând în toate satele din Pădureni şi zona Haţegului. Cele mai multe nedei se organizează la Rusalii, sărbătoare numită Duminica Mare.Manifestarea adună toți membrii familiei, indiferent cât de departe ar fi plecat.

În Țara Hațegului, sărbătoarea se desfăşoară astfel:

Dimineața mama se așază la vatră și pregătește mâncarea. Apoi, întreaga familie merge la biserică cu colaci, lumânări, tămâie și vinars de hram. După slujbă, familia și oaspeții se duc acasă și încep gostitul (servirea mesei). În timpul mesei se rostesc toasturi precum: *Așa să ne ajute Dumnezeu, Să vă dea Dumnezeu Sănătate*, etc. După mâncare se merge la locul petrecerii în câmp unde se joacă până la lăsatul întunericului. Pe lângă lăutari, la câmp mai vin negustori cu turte dulce, bomboane și suveniruri. Seara urmează cina cea mare, după care bătrânii se culcă, iar tinerii pleacă la joc până în zori.

În Ținutul Pădurenilor, dimineața toți locuitorii satului se duc la biserică, unde participă la Sânta Liturghie, după care, împreună cu preotul se duc în grupuri în țarină. Pe drum cântă Cântecul Crucii până când ajung la troița sau crucea de la capul lotului, unde preotul sfințește apa cu care stropește crucea și holda. Cântecul crucii exprimă evlavia sătenilor fată de simbolul Răstignirii lui Iisus:

Iartă cruce, iartă dragă,
Că te purtăm prin ogradă,
Prin mirosul florilor,
Și prin grâul holdelor.

După ritualul religios, sătenii joacă brâul. Apoi urmează *uratul colacilor* cu care sunt cinstiți oaspeții prezenți. Femeile împodobesc praporii bisericii cu cununi de flori de fân și spice de grâu. Fetele iau vasul cu apă sfințită și udă cu el holdele, pentru a le feri de vijelii, ploi sau atacul insectelor, dar și atacul animalelor sălbatice.Acasă se organizează o masă mare, cu participarea tuturor rudelor venite, prieteni, cunoscuți sau necunoscuți.După masă, întreaga comunitate sătească, împreună cu oaspeții, participă la Jocul Nedeii, care se desfășura odinioară în Ulița Mare, iar astăzi la Căminul Cultural.

Bibliografie

https://ro.wikipedia.org
http://www.hategpadureni.ro
http://www.hateg-turism.ro

TRADIŢII ŞI OBICEIURI LA ROMÂNI

Prof. Vlaicu Octavia- Școala Gimnazială Nr.3 Lupeni

Definită dinăuntrul ei, subiectiv, mitologia este o încercare globală de cunoaştere absolută a universului, deci o filosofie incluzând demersul mistic şi o ştiinţă generală excluzând experimentul, şi care se constituie în orice cultură primitivă, operând cu mijloace magice şi manifestându-se prin adaptarea concretă epică a abstracţiilor şi a fenomenelor superioare la situaţia psihosocială dată, ca şi prin explicarea simbolică a acestora. Câteva din frumuseţea tradiţiilor românesti ce se ţin la sărbatorile calendaristice sau la momentele importante din viaţa românilor care au rolul de-a ne îmbia cu farmecul lor sunt prezentate mai jos:

Sfântul Andrei. Noaptea din ajunul Sf.Andrei este destinată unor obiceiuri, poate antecreştine, care să asigure protecţie oamenilor, animalelor si gospodăriilor. Tăranii români le-au pus sub oblăduirea acestui sfânt, tocmai pentru că ele trebuie garantate de autoritatea si puterea sa. Ajunul Sf.Andrei este considerat unul dintre acele momente in care bariera dintre văzut si nevăzut se ridică. Clipa cea mai prielnică pentru a obţine informatii cu caracter de prospectare pentru anul care vine. De asemenea, "Andreiu' cap de iarnă" cum ii spun bucovinenii, permite interferenţa planurilor malefice cu cele benefice, lucrurile importante din existenţa oamenilor putând fi întoarse de la matca lor firească. Se crede că in această noapte "umblă strigoii" să fure "mâna vacilor", "minţile oamenilor" si "rodul livezilor".Împotriva acestor primejdii, tăranul român foloseşte ca principal element apotropaic (de apărare), usturoiul. În egala măsura, casa, grajdul, coteţele, uşile si ferestrele acestora sunt unse cu usturoi pisat, menit să alunge pătrunderea duhurilor rele la oameni si animale.

Sfântul Nicolae. Decembrie vine apoi cu sărbatoarea, atât de aşteptată de copii, a Sfântului Nicolae. Caţi dintre noi nu au aşteptat cu înfrigurare dimineaţa de 6 decembrie pentru a se uita dacă Moşu' a lăsat ceva in ghetele pregătite de cu seară? Acest obicei al darurilor aduse de Moş Nicolae, s-a impământenit mai mult la oraş. Este posibil să fie un împrumut din ţările catolice, unde Moş Crăciun este cel care pune daruri in ghete sau ciorapi anume pregătiti. Copiilor din România li se poate intampla ca Moş Nicolae să aduca si câte o vărguţă (pentru cei obraznici). Rolul de ocrotitor al familiei cu care a fost învestit de religia ortodoxă Sfantul Nicolae îi dă dreptul să intervină in acest fel in educaţia copiilor.Povestea lui Moş Crăciun începe cu un bătrân numit Sfântul Nicolae, episcopul din Myra. Se spune că el posedă puteri magice şi a murit in 340 a.H. şi a fost îngropat in Myra.Târziu, in secolul XI, soldaţii religioşi din Italia au luat rămăşiţele sfântului cu ei înapoi in Italia. Ei au construit o biserică in memoria lui, in ari, un oraş port din sudul Italiei. Curând, pelerinii creştini din toată lumea au venit să viziteze Biserica Sfantului Nicolae. Ei au luat legenda lui Moş Nicolae in locurile lor natale. Legenda s-a răspândit in toata lumea şi a luat caracteristicile fiecărei ţari.

Colindatul. Pentru cea mai aşteptată sărbătoare din decembrie, Crăciunul, românii au apelat in egalămăsura la tradiţie, ştiind să accepte si obiceiuri mai recente. Obiceiul colindatului a înglobat in el nu numai cântec si gest ritual, ci si numeroase mesaje si simboluri ale unei străvechi spiritualităti românesti. El s-a păstrat asociindu-se cu celebrarea marelui eveniment creştin care este Naşterea Domnului Iisus Hristos. In ajunul Crăciunului, pe înserat, în toate satele din ţara, incepe colindatul. Copiii cu steaua vestesc Naşterea Domnului şi sunt primiti cu bucurie de gazdele care îi răsplătesc cu mere, nuci si colaci.

Căluşarii – reprezintă un dans popular fecioresc, cu origine pre-romană, fiind cel mai vechi şi mai spectaculos dintre dansurile tradiţionale romaneşti. Ceata de căluşari este formată din 8 până la 20 de feciori, în funcţie de tradiţia locală şi de numărul feciorilor din sat, care colindă din casă în casă îmbrăcaţi în costum popular tradiţional.

Irozii sau craii, de asemenea un obicei folcloric tradiţional de Crăciun, vechi de 2000 de ani, ce interpretează "sceneta" în care este vorba de Naşterea lui Isus, venirea Magilor urmărind steaua călăuzitoare şi întâlnirea lor cu Irod. Ceata de irozi sau de crai este formată din 4-8 băieţi (în funcţie de tradiţia fiecărui sat) cu vârste cuprinse între 12 şi 14 ani, îmbrăcaţi în costum popular tradiţional.

Stelarii, vechi de 2000 de ani, ce vesteşte Naşterea Mântuitorului. Ceata de stelari este formată din 7-10 copii cu vârste cuprinse între 7 şi 10 ani. Au ca semn particular steaua împodobită, în unele sate copiii fiind îmbrăcaţi în costum popular tradiţional.Cetele de căluşari, irozi şi stelari merg în zilele de Crăciun în satele hunedorene de la o casă la alta şi colindă atât în stradă, cât şi în gospodăriile oamenilor. Acest eveniment face că atât locuitorii satului cât şi invitaţii aflaţi în sat să urmeze cetele. În casele unde sunt fete de vârste apropiate băieţilor din cete, aceştia le "joacă", formând perechi mixte.

Valea Jiului merge cu piţărăii. În satele din Valea Jiului la loc de cinste stă obiceiul piţărăilor, denumit astfel după colăcelul primit de la gazde, care se pierde în negura timpului. Se spune că piţărăii datează chiar de pe vremea dacilor, iar steagurile purtate de cete ar putea fi

inspirate din cele ale legiunilor romane. În fiecare an, în Ajun de Crăciun, feciorii satului, care s-au pregătit din timp, ridică steagurile anume aranjate după datină şi pornesc la colindat încă din zorii zilei. Steagurile sunt minuţios împodobite cu mărgele, ciucuri, coroniţe de flori şi basmale, ca să arate cât de mândru este cel care îl poartă, iar colindătorii sunt îmbrăcaţi în mod obligatoriu în costume populare tradiţionale. Colindul piţărăilor pleacă de la biserică, unde preotul îi binecuvântează, şi se opreşte seara târziu la o casă aleasă din vreme, unde tinerii petrec cu gazda până dimineaţa. Pe lângă colacii tradiţionali, piţărăii primesc nuci, mere, dulciuri, dar sunt întâmpinaţi şi cu sticle de ţuică împodobite şi ele de sărbătoare, pentru că astfel colindul să fie răsplătit de gazdele primitoare. Localnicii cred că, dacă nu primesc colindătorii, riscă să îşi atragă tot răul şi blestemele asupra gospodăriilor lor, iar în anul care vine nu vor avea parte nici de animale şi nici de roadele pământului.

Obiceiul piţărăilor din Valea Jiului pare mai degrabă un rit al fertilităţii, iar despre colindători se crede că aduc prosperitate şi noroc gazdelor, astfel că cetele sunt primite cu strigăte de bucurie şi cu daruri. În curtea casei se încing horele, în acompaniament de fluiere şi strigături tradiţionale.Şi, pentru ca anul care vine să le meargă şi mai bine, gospodarii ascund în podul casei sau în grajduri seminţe legate într-un batic, iar dacă piţărăii le găsesc înseamnă că gazdă va avea noroc şi belşug. În rândul piţărăilor disciplina este foarte severă şi niciunul dintre colindători nu are voie să ceară mai mult decât dăruieşte gazda. După ce stăpâna casei le dă darurile, piţărăii şi le împart în mod egal şi apoi se strâng în mijlocul curţii, unde învârt o horă străbună.

Anul nou. Pentru cel mai important moment, trecerea in noul an, pregătirile se reiau. In săptămâna dintre Crăciun si Anul Nou, in toate satele cetele de flăcai se prepară pentru "urat", sistem complex de datini si obiceiuri. Pe înserat, in ajunul anului sunt aşteptaţi sa apară "Ursul", "Capra", "Bunghierii", "Caiutii", "Malanca", "Jienii", "Mascaţii", ‘’Vegelatul’’, ‘’Brondosii’’ etc. Concretizarea spectaculoasă a unor mituri antice legate de simbolistica animalelor, aceste manifestări reprezinta o modalitate originala de exprimare a arhaicelor asociaţii rituale dintre animale si cultul cvasiuniversal al soarelui. Faptul că aceste obiceiuri se practică la cumpăna dintre ani este justificat de simbolistica zilei de 31 decembrie care in gândirea populară reprezintă data morţii dar si a renaşterii ordinii cosmice.

Structura ceremoniala a obiceiului este in acelasi timp plină de forţă si vitalitate. Muzica si dansul remarcabile prin virtuozitate si dinamism, măştile pline de expresivitate, alcătuiesc un spectacol unic. Când se apropie miezul nopţii către noul an, ţăranii obişnuiesc să prevadă cum va fi vremea in anul ce vine. Se folosesc de foile unei cepe mari pe care le desprind si le asează in ordine, numindu-le după lunile anului. În fiecare din ele pun putină sare. A doua zi, de Sfântul Vasile, cel ce dezleagă vrăjile si făcăturile, ei vor verifica cât lichid a lăsat sarea topită in fiecare foaie. Aşa vor şti (pentru că in mod misterios cantităţile sunt diferite) dacă vor avea secetă sau ploaie si in ce lună anume.

Mărţişor si Baba Dochia. Mărţişor este denumirea populară a lunii Martie, luna echinocţiului de primăvară si a Anului Nou Agrar, dedicată zeului Mars si planetei Marte. Mărţişorul este, in tradiţia populară, o funie formată din zilele săptămânii si lunile anului adunate si răsucite intr-un şnur bicolor, simbolizând iarna si vara, făcuta cadou la 1 Martie.La sfârşitul secolului XIX,Mărţişorul era primit de copii, fete si baieti, fara deosebire, de la parinti In dimineata zilei de 1 martie, inainte de răsaritul soarelui.

Mărţişorul, de care se agaţă o moneda metalică de argint si, uneori, de aur, se purta legat la mâna, ulterior prins in piept sau la gât. El era scos, in raport de zona etnografică, la o anumita sărbătoare a primăverii (Macinici,Florii, Paşte, Arminden) sau la înflorirea unor arbuşti si pomi fructiferi. Se credea ca purtătorii Mărţişorului nu vor fi pârliţi de soare pe timpul verii, că vor fi sănătoşi si frumoşi ca florile, plăcutii norocoşi, feriţi de boli şi de deochi.

Obiceiul Mărţişorului este o secvenţă a unui scenariu ritual de înnoire a timpului şi anului, primăvara, la naşterea si moartea simbolica a Dochiei, divinitate agrară si maternă care moare si renaşte simbolic la noua martie, echinocţiul de primăvară in Calendarul Iulian (stil vechi). In raport cu scurgerea anuala a timpului, Dochia se numeşte Dragaica, sau Sînziana la 24 iunie, Maica Precista la 8 septembrie, Vinerea Mare la 14 octombrie, devenind "baba", dupa ce a fost, rând pe

rând, copila, tânără, matură. Dochia păstreaza, împreuna cu metamorfozele ei calendaristice, aminirea Marii Zeiţe, (Terra Mater) si este identificată cu Diana si Iuno din Panteonul roman,cu Hera si Artemis din Panteonul grecesc.

Bibliografie

Ion Ghinoiu, Mică enciclopedie de tradiţii româneşti, Ed.Enciclopedică, 2001

C.Brăiloiu,Sărbători şi obiceiuri , Ed. Enciclopedică, 2002

M.Mitroi, Obiceiuri şi tradiţii de Crăciun, Ed. Autorul,2004

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ, MIJLOACE DE PĂSTRARE ŞI VALORIFICARE

Prof. Voicu Ana, Şcoala Gimnazială Răzvad,Structura Gr.P.N. Nr.1 Răzvad, Dâmbovița

Prof. Dumitru Georgeta, Liceul Teoretic ”Ion Barbu”, București

Apărute din experiență și înțelepciune de viață, din bucurie sau durere, din năzuințele și gândirea românului, din dorința de confort personal sau din aprecierea frumosului, elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații. Tradițiile, obiceiurile, portul popular și folclorul sunt comori inestimabile, care definesc un popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor. Importanţa cunoaşterii valorilor identitare capitale, la nivel individual, comunitar şi naţional, este fundamentală pentru înţelegerea şi consacrarea locului lor în lume.

Fiecare element al culturii românești reprezintă o moștenire a poporului nostru care trebuie transmisă și generațiilor viitoare. Valorile culturale ale României sunt păstrate cu sfințenie mai ales la nivelul comunităților locale, satul fiind însă cel care încă reușește să conserve elementele populare și tradițiile transmise. Autenticitatea traiului la din mediul rural derivă din dorința oamenilor din sate de a păstra și a transmite mai departe reguli și obiceiuri din moși-strămoși către generațiile tinere. Satul tradițional românesc a trecut peste perioade istorice dificile, printre care se numără și cea a totalitarismului comunist, în care identitatea satului și multe dintre meseriile tradiționale se transformase sau dispăruseră aproape total.

Chiar dacă migrația de la sat la oraș a avut consecințe negative asupra culturii rurale românești, în multe dintre regiunile istorice ale țării au existat familii care încearcă și astăzi să mențină activitățile tipic rurale, cum sunt țesutul, cioplitul, munca la câmp, dar și ritualuri și sărbători cu o semnificație profundă pentru cei care au crescut în acest spirit și pentru cei care îl descoperă și sunt încântați de frumusețea moștenirilor culturale românești.

Identitatea românească poate să rămână vie numai prin conservarea moștenirilor culturale. Pe lângă creațiile populare: doine, balade, basme și legende, proverbe și zicători sau poezii, cultura tradițională românească mai cuprinde și arta meșteșugărească, cea care presupune ceramica, obiectele din lemn, țesăturile, broderiile și, nu în ultimul rând, bucătăria tipic românească, atât de mult apreciată de fiecare turist care ne trece granița. De-a lungul timpului, redescoperirea tradițiilor culturale românești a determinat păstrarea și valorificarea acestora prin punerea în scenă, reconsolidări arhitecturale, purtarea straielor populare, arta populară și culinară, promovarea acestora în mass-media națională și locală și prin organizarea diferitelor evenimente care au reunit comunitățile interesate de moștenirile culturale și au atras atenția și altor categorii de public asupra importanței păstrării culturii românești.

Folclorul românesc poate fi conservat, în primul rând, prin cultivarea unui sentiment de respect și apartenență, conștientizarea valorii pe care o are cultura tradițională în identitatea neamului românesc și educarea în acest spirit a copiilor din familia românească. Teritoriul țării noastre este bogat în valori istorice, culturale și naturale. Folclorul și tradițiile, de multe ori păstrate cu grijă în mediul rural. Târgurile au făcut parte din civilizația românească încă din cele mai vechi timpuri, când reprezentau spațiul unde se desfășura un schimb regulat de mărfuri. Mai târziu, aceste spații au dezvoltat în jurul lor adevărate comunități.

Fiecare zonă prezintă particularități ale târgurilor, de la cele săptămânale, cu ritualul vânzării de animale, până la cele dedicate anumitor produse: ceramică, semințe etc. târguri legate de sărbători creștine. Satele din România sunt caracterizate prin păstrarea identității și tradiției naționale, a practicilor meșteșugărești, culinare și agricole, fiecare dintre aceste manifestări publice oferindu-i comunității șansa de a transmite din generație în generație datinile și, totodată, de a-și valorifica munca.

Originalitatea fiecărui popor se caracterizează prin potențialul lui de a crea, de a da viață unor obiecte, găsindu-și expresia în cultura materială și spirituală. Un loc aparte în cultura românească îl ocupă meșteșugurile populare. Din cele mai vechi timpuri, în România, alături de agricultură și păstorit, populația sătească avea un șir de îndeletniciri practice, care forma industria meșteșugăritului, bazată pe materia primă locală, uneltele lucrate în gospodărie și forța de muncă a membrilor casei, în vederea satisfacerii necesităților funcționale și estetice ale familiei.

Românii au reușit să facă din aceste îndeletniciri o artă, prin entuziasmul și priceperea cu care au transformat diferite pasiuni în ocupații care au ajuns să caracterizeze regiunile istorice ale țării și chiar să promoveze România peste granițe. Printre meșteșugurile românești se numără prelucrarea lemnului sau a fierului, olăritul, țesutul, cusutul, împletitul, prelucrarea pieilor sau sculptura în lemn. Sculptura, fie ea în piatră sau în lemn, este unul dintre meșteșugurile care au evoluat de-a lungul timpului pe meleagurile românești.

Simțul artistic al românului poate fi identificat și în arta olăritului, vasele de ceramică fiind obiecte lucrate cu precădere în ariile geografice unde se găsește pământ lutos. Un meșteșug care se păstrează și în ziua de azi este cel al împletitului, mai ales din paie, prin care se confecționează diverse obiecte decorative de uz casnic sau jucării. Țesutul rămâne un meșteșug practicat și astăzi cu măiestrie de femei, majoritatea lor din mediul rural. O dată cu trecerea timpului, ele și-au îmbunătățit tehnicile prin ornamente diversificate.

Realizarea ștergarelor, a fețelor de masă, cuverturilor, cergilor, pânzelor, perdelelor și traistelor s-a dezvoltat în timp, datorită creșterii nevoilor. Pielăritul este un meșteșug care se mai păstrează în anumite zone ale țării, meșterii artizani lucrând accesorii de îmbrăcăminte, jachete și căciuli cu diverse detalii inspirate din porturile tradiționale. Cojocăritul și curelăria rămân două meșteșuguri întâlnite mai rar și doar în zone în care aceste obiceiuri s-au transmis din familie în familie. Păstrarea acestor meșteșuguri devine o provocare în contextul actual, fiind necesară adaptarea producțiilor specifice la exigențele și gusturile de azi.

Portul popular reprezintă unul dintre elementele de bază ale culturii unui popor. Originile costumului popular românesc pot fi identificate în portul geto-dac, evoluând de-a lungul vremii mai mult pe partea de ornamentare decât pe cea de funcționalitate, de croială. Ca orice fenomen cultural, și portul popular este supus unei continue evoluții. Regăsindu-se într-o relație strânsă cu aspectele vieții sociale, acesta este în continuă transformare și se adaptează de fiecare data condițiilor de trai.

Deși a pornit de la forme simple, costumul popular s-a perfecționat o dată cu trecerea timpului, căpătând din ce în ce mai multe atribute estetice, pe lângă cele strict funcționale. Unele detalii diferă în funcție de regiunile de proveniență, însă caracteristicile fundamentale ale portului popular au rămas aceleași, având ca trăsătură esențială unitatea în varietate. Portul popular se mai diferențiază în funcție de anotimp, viața cotidiană sau ocazii festive, vârstă și sex, adaptându-se fiecărui moment.

Din punct de vedere utilitar, costumul popular se raportează la condițiile specifice fiecărei zone, dar și la ocupații și meșteșuguri. În privința elementelor ornamentale, aspectul costumelor este influențat de cele mai importante ceremonii din viața purtătorului. În ziua de azi, portul tradițional nu se mai regăsește exclusiv în zonele rurale, ci și în mediul urban, unde putem vedea din ce în ce mai mult elemente tradiționale în garderoba cotidiană.

Bucătăria românească îmbină preparate din diverse culturi, păstrând totuși aromele specifice moștenite încă din cele mai vechi timpuri. Deși nenumărate feluri de mâncare au fost transmise din generație în generație, românii au împrumutat, de-a lungul vremii, rețete și ingrediente de la vecinii lor germani, unguri, bulgari, sârbi, dominante fiind însă influențele otomane. Intersectarea culturii românești cu cea balcanică a dus la diversificarea gustului mâncărurilor tradiționale și la moștenirea

unui număr mare de preparate: musacaua, de la greci, varza a la Cluj, de la austrieci, ciorba de perișoare, de la turci. Printre felurile de mâncare tipic românești este mămăliga, care constă, de fapt, în fierberea mălaiului cu apă și sare. În funcție de ceea ce bucătarul dorește să obțină, printre ingredientele folosite în prepararea mămăligii se poate adăuga și unt sau brânză.

Identitatea culturală a mediului rural românesc reprezintă o importantă sursă pentru dezvoltarea locală şi este caracterizată de un patrimoniu cultural material și imaterial divers. Moștenirea culturală este o sursă însemnată de evoluție atât la nivel regional, cât și local, capitalul simbolic fiind esențial pentru identitatea culturală reprezentată prin valori, obiceiuri, îndeletniciri, credințe şi simboluri împărtășite de comunitate. Sprijinirea conservării patrimoniului local şi a tradiţiilor este extrem de importantă și în ceea ce priveşte dezvoltarea economică a zonelor rurale.

Bibliografie

Ghinoiu I, Obiceiuri de peste an. Dicționar, Ed. Fundației Culturale Române, Bucureşti, 1997;

Niculăiță-V E., Datinile și credințele poporului român, Ed. Saeculum, București, 1998;

Olteanu A., Calendarele poporului român, Ed. Paidea, Bucureşti, 2001;

MIJLOACE DE PĂSTRARE ŞI VALORIFICARE A TRADIŢIILOR ŞI OBICEIURILOR ROMÂNEŞTI

Prof. Înv. Preşcolar Voicu Elena, Şcoala Gimnazială Nr.1 Mîrzăneşti, Teleorman

Folclorul cu tradițiile, obiceiurile și portul popular reprezintă comori inestimabile care definesc identitatea unui popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului. Toate elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații.

Protejarea patrimoniului cultural rural tradiţional trebuie să cuprindă o componentă fundamentală, cea a obiceiurilor, datinilor, a cântecelor şi jocurilor populare, a portului şi graiului, a folclorului popular. Educaţia în spiritul preţuirii culturii locale, a dragostei şi respectului pentru creaţia înaintaşilor, pentru civilizaţia materială a familiei şi satului trebuie să devină parte constitutivă a procesului de

socializare realizat în şcoală şi familie.

Păstrând şi dezvoltând patrimoniul moral-educativ rural ne apărăm propria noastră identitate, dragostea de frumos, bunătatea, ospitalitatea, omenia, toleranţa, valorile morale făurite de-a lungul timpului prin trudă, suferinţe şi răbdare.

Patrimoniul valoric naţional trebuie îmbogăţit şi transmis din generaţie în generaţie prin procesul educaţional. Educaţia urmăreşte familiarizarea cu valorile naţionale materiale şi moral-spirituale; renaşterea, valorizarea şi perpetuarea tradiţiilor; utilizarea potenţialului educativ al datinilor şi obiceiurilor calendaristice populare; formarea conştiinţei naţionale; educarea civismului, umanismului.

Copiii și tinerii trebuie îndrumați să-și îndrepte atenția spre fondul străbun de valori artistice și documentare pentru a-l aprofunda, a-l iubi si a-l raspândi, mai departe la următoarele generații

Activităţile şcolare şi extraşcolare de conservare şi promovare a folclorului autohton dezvoltă un comportament motivat,cultivă sentimente de bunătate, caritate, toleranţă respect, demnitate, de personalizarea individului şi conturarea identităţii sale.

O ocazie eficientă de valorificare a tradițiilor populare și a obiceiurilor românești o constituie serbările Formele de prezentare a evenimentelor pot fi diverse: șezători în care copiii cunosc îndeletnicirile bunicilor și în care sunt inserate zicători, strigături, doine sau dansuri populare, obiceiuri populare, precum Drăgaica sau Paparuda, scenete cu teme religioase-Nașterea, Învierea ș.a.

Dansurile populare sunt un mijloc puternic de a trezi în sufletul copiilor dragostea pentru plaiul natal, îi familiarizează pe aceștia cu melodiile populare românești de joc specifice zonei natale.

Cu ocazia sărbătorilor de iarnă, copiii învață colinde, adevărate comori de simțire, de gingășie sufletească, și nu în ultimul rând, de frumusețe literară.

Folclorul reprezintă oglinda vie a existenţei poporului român ,o dovadă grăitoare a străvechii unităţi culturale a poporului român. Imensul tezaur folcloric al poporului nostru constituie o componentă valoroasă a acestei moşteniri. Valorificând cu copiii tradiţia folclorică în cadrul diverselor activităţi şcolare şi extraşcolare realizăm un important act cultural şi educativ.

Bibliografie

Revista „Învăţământul primar” nr 3-4, 1999, Ed. Discipol.
Mihai Pop, Obiceiuri tradiţionale româneşti, Editura Univers, Bucureşti, 1999.
Wikipedia – Enciclopedie liberă – Despre folclor.

GALERIE FOTO SIMPOZION „Tradiții și obiceiuri în cultura românească–mijloace de păstrare și valorificare”, secțiune din Festival „Interculturalitate si Spiritualitate’’Ediţia a VIII-a, cuprins în CAER/ 2019 la poziția 1294

Școala Gimnazială „I.D. Sîrbu” Petrila

bine ați
venit !

CENTENARUL MARII UNIRI DE LA 1918 - UN SECOL DE ADMINISTRAȚIE LA PETRILA